

TANÁRI SEGÉDLET – 3. ÉVFOLYAM

Készítették

Szabóné Dr. László Lilla: Bevezető az évfolyam anyagához; Valláspedagógiai szempontok, óravázlatok és további ötletek a tankönyv és munkafüzet leckéihez

Szabóné Zimányi Noémi: A leckék teológiai alapjai

Kustárné Almási Zsuzsanna: Báb- és dráma leckefeldolgozások, a bábozás módszertana

A további ötletek gyűjtésében részt vett: Ráskyné Bán Éva

Énekjavaslatok: Draskóczy Balázs, Mórocz Ildikó

Pedagógiai lektor: Dr. Arany Erzsébet

Teológiai lektor: Dr. Kun Mária

Nyelvi lektor: Magyar Ágnes

Szakmai és alkotószerveztő: Dr. Jakab-Szászi Andrea

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

Készítette: Szabóné Dr. László Lilla

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA: A SZABADÍTÓ ISTEN SZERETETÉBEN

A harmadikos hittanos év hívószava a szabadítás, szimbóluma a repülő madár. Az év során a tanulók a Szabadító Isten tetteivel ismerkedhetnek meg. A gyermekekben a szabadság fogalma a szabadidőhöz, a vakációhoz, a felszabadult, kötetlen játékidőhöz kapcsolódik. A hétköznapiakban a korlátokat leginkább a feladatokban, kötelességekben, szülői, nevelői tanításokban, utasításokban élik meg. Ezekhez kapcsolódóan élnek meg megalázó, megszégyenítő szituációkat, illetve újabb és újabb csalódást önmagukban, ha nem tudnak megfelelni a környezetük elvárásainak. Önmaguk korlátaiknak foglyai. Mások korlátai nyomán pedig megélik a kiközösítést, egy-egy, a családban vagy osztályban kialakult, érzelmileg megterhelő helyzetben a kiszolgáltatottság, tehetetlenség érzését. Éppen ezért egyszerre kell tanítanunk Isten elfogadó, megerősítő szeretetére, a megbocsátására, az evangélium magjára, a Krisztussal való újrakezdés lehetőségére, amelyeket mind-mind szabadításként élhet meg ezekben a megterhelő szituációkban, ugyanakkor szabályokra, parancsolatokra is, amelyek kijelölik az egyéni szabadságunk határait is. Az év során fontos, hogy ne sikkadjon el a törvény, de mindig az evangélium biztonságot adó közegében hirdessük.

Az év során feldolgozott bibliai történetek a Szabadító Isten elfogadó szeretetét és életformáló erejét mutatják fel, amit az egyes tematikus leckék a gyermek konkrét élethelyzetére is alkalmaznak. A bibliai szereplők történetei szabadítás történetek. Az Ószövetség népe ugyanúgy egy szabadításban ismerte fel istenét, ahogy az Újszövetség emberei. Az egyiptomi szabadulás és Krisztus szabadító tette még a szimbólumaiban is parallel. A gyermek ebben az életkorban még nem éli át a maga teljességében az emberi lét egzisztenciális kiszolgáltatottságát, tehetetlenségét, meghatározottságát, amit a teológiában a bűn alatt értünk. Megéli azonban az élet konkrét szituációiban ezeknek a következményét, amire egy-egy konkrét történet választ adhat, reménnyel töltheti el, és megadhatja a szabadítás, szabadulás élményét is.

Az év nagy témakörei:

Bevezető órák

Az év elején a református identitást a református jelképek és a református címer üzenetével erősítjük meg. Majd beszélünk Isten tulajdonságairól, hogy mennyiképpen mutatja be a Szentírás, többek között Szabadítóként is, ami az év tematikája. Végül bevezetjük az idei év témájába a szabadság-szabadítás fogalmak körüljárásával.

Isten megszabadít

Ebben a tematikai egységben a második évfolyam ószövetségi történeteit folytatjuk Mózes születésével, személyével, küldetésével. Ennek kapcsán beszélünk a bátorság- gyávaság - vakmerőség különbségeiről. Majd az egyiptomi szabadulás történetével és a hozzá kapcsolható hálaadó imádsággal foglalkozunk. A tematikai egység összefoglalását munkafüzeti anyag és óravázlat javaslat segíti.

Úton az ígéret földje felé

A második tematikai egység ugyancsak az Ószövetség történetét viszi tovább a pusztai vándorlás alatt megélt szabadításokkal el egészen a 40 éves vándorlás kezdetéig, ami előremutat a negyedikes ószövetségi történetekre, a honfoglalásra, amivel a következő évben találkozhatnak a gyermekek. Ebben a részben találjuk a bizalom témáját, amely a pusztai vándorlás történeteire kapcsolódik.

Ennek a tematikai egységnek az összefoglalását is a munkafüzetben találjuk, amihez óravázlat-javaslat is kapcsolódik.

Jézus Krisztus megszabadít

Az újszövetségi történetek ebbe a hosszabb tematikus egységbe kerültek. Éppen ezért a heti két órára készült, egyházi iskolai munkafüzetben találunk egy részösszefoglalást, amivel megszakiíthatjuk a történetek és témák feldolgozását, és összegezhethetünk egyet a félév során.

A tematikai egység bevezető olvasmánnyal kezdődik Jézus Krisztus szabadító munkájáról. Majd olyan bibliai történetek követik, amelyekben Jézus egy-egy ember életét megszabadította egy-egy területen. Ebbe ágyazódik a halál témájával és a gyászfeldolgozással foglalkozó, veszteségekről szóló tematikus lecke. A tematikai egység második felében az értékesség érzése, szégyen és az önmagunkhoz és a másokhoz való viszonyulás a bibliai történetek és a tematikus lecek témája.

Az újszövetségi történetekhez is tartozik összefoglaló óra munkafüzeti és órai feladatokkal, illetve ennek az egységnek a végén találjuk meg a tanári segédletben az év végi összefoglaló záró órát, ami segít a visszatekintésben és a Szabadító Istenről tanult történetek, aranymondások, énekek felidőzésében.

Ünnepeljünk együtt!

Az ünnepekhez készült leckék ugyancsak az év tematikáját erősítik. Az ünnepi idő és az ünnepi öröm szabadítás motívumát mutatják fel. A már valamennyire ismert keresztyén ünnepek nem a megszokott történetekkel és az elsődleges üzenetekkel szerepelnek, de az egyes leckék lehetőséget adnak a korábbi évek anyagának a felidőzésére és az ünnep hagyományos rítusainak megélésére is. Ha az ünnepi időben további órákat is tervezünk, akkor lehetőség van mindkét szempontú megközelítésre.

II. A HITTANKÖNYV-CSALÁD (TANKÖNYV, MUNKAFÜZET, TANÁRI SEGÉDLET) KONCEPCIÓJA ÉS HASZNÁLATA

A harmadikos hittankönyv-család, akárcsak a korábbiak tankönyvből, munkafüzetből és az online elérhető tanári segédletből áll. Leghatékonyabban ezek hármában használható.

Tankönyvi koncepció

A tankönyvben található bibliai történetek és olvasmányok, a hozzájuk kapcsolódó illusztrációk és további ablakok alkotják az éves tananyag vázát. A törzsanyag leckéit számozva találjuk meg, míg a kiegészítő, tematikus órákat olvasmány elnevezés alatt. Ez utóbbiak az egyházi iskolákban kötelezőek, de a gyülekezeti hittanoktatásba is válogathatunk belőle a szabad órakeret terhére.

A tankönyvben található fő részek funkciói:

- a) Történetleírás: A történetek a tanári segédletben található célkitűzésekhez igazodva és a gyermekek korosztályos jellemzőit figyelembe véve beszélik el. A rövidségük lehetővé teszi, hogy a gyermekek otthon elolvassák. Az óravázlat javaslatokban a hittanokatót a történet szabad elmondására bátorítjuk a könyvben található szöveg nyomvonalán. A történetekben dőlt betűvel szedett részek a Biblia (RUF, 2014) szó szerinti szövegét tartalmazzák.
- b) Feladattár (zöld ablak): az egyes történetekhez és leckékhez a tankönyvi anyaghoz kapcsolódóan, közösen elvégezhető feladatokat tartalmaz. Motivációs célzatúak, beszélgetést indítóak, vagy az óra anyagának elmélyítését célozzák meg.
- c) Tudod-e? (homokbarna színű ablak): Az adott témához kapcsolódó további ismereteket, illetve olyan teológiai összefoglalásokat tartalmaz, mely a gyermekek szintjén fogalmazza meg a felmerülő legfontosabb teológiai kérdéseket, így alkalmas arra, hogy a gyermeknek és a szülőknél egy alapot adjon a keresztyén hit ismereteiben való tájékozódáshoz.
- d) Aranymondás (fehér ablak, arany betű): az adott lecke üzenetéhez javasolt aranymondást ebben a formában jelenítettük meg.

A munkafüzet koncepciója

A munkafüzet a tanórai feldolgozáshoz, illetve otthoni önálló munkához, elmélyítéshez, ismétléshez, memorizáláshoz kínál anyagokat. Az évfolyam számára két munkafüzet került kiadásra, a heti egy óráshoz gyülekezeti hittanoktatás számára MFGY (Gyülekezeti munkafüzet) kóddal, illetve a heti két óráshoz egyházi iskolában végzett hittanoktatáshoz MFEI (Egyházi iskolai munkafüzet) kóddal.

Az MFGY minden számmal ellátott leckéhez biztosít feladatokat, az MFEI az olvasmányokhoz is „olvasmányfeldolgozás” címmel. Ebben részösszefoglalás is található a hosszabb tematikai egységhez. A tanári kézikönyv óravázlataiban több munkafüzeti feladat feldolgozását megtaláljuk. Ugyanazt a feladatot a csoporttal interaktívan a táblánál, a teremben, szemléltető eszközökhöz kapcsolva oldhatjuk meg, hogy a gyermekek az egyes feladatokat ne papíralapon, hanem a térben mozogva, interaktívan oldhassák meg. Ezekben az esetekben a tanári kézikönyvben mindig megtaláljuk, hogy a feladat a munkafüzetben is elvégezhető.

A tanári segédlet koncepciója

A tanári segédlet teljes mértékben a hittanoktatók és a lelkipásztorok munkáját célozza gondolatébresztőként, ötlettárként, segédanyagként, háttéranyagként.

Tartalmaz egy tematikai bevezetőt az adott évfolyamhoz és egy fejlődéslélektani sajátosságokat összefoglaló részt az adott korosztályhoz. Minden leckéhez található egy teológiai alapvetés az adott bibliai történethez vagy témához, ennek valláspedagógiai megvilágítása, a fő hangsúly hármas tagolásban (kognitív cél, affektív cél, pragmatikus cél) és óravázlat az egyes tanórák (gyülekezeti, egyházi iskolai) differenciálásával. Ezek az anyagok összhangban vannak a tankönyv és munkafüzet anyagaival, de tartalmaznak további ötleteket és feldolgozási javaslatokat is. A „további ötletek” rovat egy-egy téma más szempontú megközelítését is lehetővé teszi, a „munkafüzeti instrukciók” pedig a feladatokhoz adnak segítséget, a megoldáshoz, vagy a következő feladat bevezetéséhez, esetleg a tanítás folyamatában.

Az egyes történetekhez, témákhoz kapcsolódó óravázlatokon és óratervezeteken túl az egyházi hittanoktatásban biztosított szabadon tervezhető órákra nem készültek külön tervezetek, hanem azok a további ötletek alapján, illetve az iskola és a hittanoktató által betervezett alternatív események, órák tematikája alapján alakíthatók ki.

III. A KOROSZTÁLY TIPIKUS ÉS VÉLHETŐ ÉLETKORI SAJÁTOSSÁGAI A FEJLŐDÉSLÉLEKTAN OLDALÁRÓL

a. Testi jellemzők

A harmadikos gyermekek még mindig nagyon aktívak, bár az első két év során legtöbbször beleszoknak az iskolai tanulás ritmusába. Egyre fegyelmezettebben vesznek részt az órákon, ami köszönhető az ekkorra megerősödő szabálytudatnak is. De életkoruknál fogva továbbra is nagy szükségük van a mozgás és a szellemi munka váltakozására a figyelem fenntartásának érdekében. Ekkorra már jelentősen kifejlődnek a motorikus képességek is, tehát mind a makro, mind a mikro mozgásokat használhatjuk az órák felépítésében. A makro mozgások hozzájárulnak az egyes üzenetek (énekek, fogalmak, dramatikus helyzetek) könnyebb memorizálásához, és a testi átélés nagyobb és teljesebb teret ad az asszociációkhoz, belső folyamatokhoz. A mikro mozgás, mint a rajz, kézművesség pedig a figyelmet, az elmélyült foglalatosságot segíti elő. Az alább található óravázlatokban mind a mikro, mind a makro mozgásokra találunk az egyes leckéknél javaslatokat, ötleteket.

b. Személyiségfejlődés

Freud ebben az életkorban ösztönnyugvárról beszél. 8-10 éves korra az én megerősödik, a felettes én rugalmasabb, így a gyermek a belső világa helyett a külső világra koncentrálni kezd. Saját magáról kialakult ismereteket is szabályok mentén rendezzi, és így igazodik el a külső világban.

Erikson kríziselméletre épülő szakaszos modelljében, a harmadikos gyermekben a teljesítménykényszer áll szemben a kisebbségérzet érzéssel.

A gyermekre jellemző:

- a szorgalom, a kreativitás
- teljesítménycentrikusság
- gyűjtögetés, információéhség, memorizálás
- felfedezés, az eszközök alkalmazása fölötti biztonságérzet

Gondot okozhat, ha a gyermek valami miatt nem tud belépni a fejlődésnek ebbe a periódusába. A hittanórán a gyermek a maga személyiségével, elakadásaival lehet jelen. A hittanóra közösségében meg tapasztalhatja, hogy a negatív érzelmeivel, átéléseivel, nehézségeivel bizonyuló kérdéseivel együtt járhat. Önmaga lehet, mert ez az óra nem a teljesítményről, hanem a minket elfogadó Istentől és a szeretetközösségről szól, ahol mindenkinek helye van. Ebben az elfogadó és szeretetteljes közegben, ha a gyermeket felszabadítjuk a teljesítménykényszer nyomása alól, az amúgy nehezen fegyelmezhető, a többi órán magatartásproblémákkal küzdő gyermek is megtalálhatja azt a biztonságot, felüdülést, amiben pozitív átélései lehetnek mind önmagára, mind a közösségi kapcsolatokra nézve. Ezt az üzenetet hordozza a tanév központi fogalma és szimbóluma is, a szabadság, illetve a repülő madár. Tudniillik: az Istennel való kapcsolatban, a hittanórai közösségben a gyermek megéleheti a szabadítást, és a szabadítás nyomán előálló kibontakozást személyiségfejlődésének azokon a területein, amelyeken neki leginkább szüksége van arra.

c. Érzelmi jellemzők

Ebben a korszakban jellemző a teljesítménymotiváció, és ebből eredendően a kudarcra való félelem. Az évfolyam tematikája, a szabadítás éppen abban kívánja megerősíteni a gyermekeket, hogy nem rajtuk, az ő teljesítményükön múlik minden. Isten szabadító ereje, egy felsőbb erő és tett is jelen van az életünkben. A kudarc érzelmével való megbirkózás első lépése a gyermek saját korlátainak az elfogadása. A tanév leckéi szem előtt tartják a gyermek önértékelésének erősítését, a negatív és pozitív tulajdonságokkal való elfogadó magatartás megerősödését.

A gyermek egyre jobban uralkodik az érzelmei fölött. Csökken az érzelmi labilitás, visszafogottabb érzelmi megnyilvánulások jellemzők. Ez a változás párhuzamosan halad azzal, hogy egyre inkább képes gondolkodni az érzelmeiről és tudatosítani azokat önmagában, ami megint az azokon való uralkodást támogatja. Ebben a folyamatban segít, ha hozzájárulunk az érzelmei differenciálásához mind az azokról való beszélgetéssel, gondolkodással, mind a zsigeri működés tudatosításával (Mit

érzel a testedben ilyenkor? Pl. fojtogat a sírás, gombóc van a torkomban, görcsbe áll a gyomrom...). Az érzelmek összekötése a zsigeri működéssel a tudatosítás további módjait, a tudatosítás által pedig az önuralom fejlődését teszi lehetővé.

Az érzelmi neveléssel elősegíthetjük az önértékeléshez, a társas kapcsolatokhoz és az Istenkapcsolathoz tartozó negatív és pozitív érzelmek felismerését, azonosítását (szégyen, gőg, bűnbánat, felszabadultság, stb.) Ebben az életkorban a magasabb rendű érzelmek között különös jelentőséggel bírnak az erkölcsi és az intellektuális érzelmek: igazság mindenek fölött, tudás mindenek fölött. Ezeket is az önmagukról kialakított képhez illesztik, így fontos megerősíteni bennük az ezekhez kapcsolódó pozitív érzelmeket is.

d. Kognitív jellemzők:

Ezt a korszakot a konkrét-műveleti gondolkodás jellemzi. A gyermek képes fejben, belső képek segítségével műveleteket végezni, de még csak a korábban konkrétan lejátszott cselekvések alapján. Képes konkrétumok általánosítására, osztályozására és oksági összefüggések logikus strukturálására. Éppen ezért a Biblia világát konkrétumokban tárjuk fel, és ne általánosságban! Konkrét helyeket, tárgyakat, szereplőket, tulajdonságokat, érzéseket megfogalmazó, a gyermek tapasztalatára építő történetmondás, konkrét példák és képek segítségével kiabrázolt hitigazságok igazítják el a gyermeket ebben az életkorban. Minél kevesebb legyen az elvont teológiai és hitbeli fogalom! Próbáljuk meg azokat is hasonlatokkal, konkrét képekkel érthetővé tenni!

A gyermek gondolkodásában egyre kevesebb a szubjektív elem. Túlsúlyba kerül az utánzás, a valósághoz, konkrétumokhoz való igazodás, amit a rajzok mind realistább megjelenésében is megfigyelhetünk. Az öröme helyett a valóságelv az elsődleges, vagyis az igaz fogalma. Egyre konkrétabban és tudatosabban keresik emiatt a bibliai történetekben is azt, ami valóság alapú, tehát ma is lejátszódhat, velük is megtörténhet.

Itt kell említést tennünk a kognitív fejlődéslélektan újabb eredményeire, amelyek az idegéletteni kutatásokra támaszkodnak. A fejlődés folyamán mindent, az agyi struktúrát is (amely szinapszisok létrehozásával történik) azok a tapasztalatok alakítják ki, amit az agy tulajdonosa tapasztal, vagyis lát, hall, szagol, tapint, ízlel. Az agy először a szükségesnél több szinapszist fejleszt ki mindenütt, majd a legtöbb üzenetet adó szinapszist megerősíti, a többiek elgyengülnek, elhalnak. Ez a szelektálódás körülbelül tíz éves kortól kamaszkorig terjed. Az agy csak azokat a szinapszisokat hagyja meg, amelyekre valóban szükség van. Ebből következik, hogy az agy nem csak a velünk született program mentén strukturálódik. Fejlődését a tapasztalat és a környezet irányából érkező ingerek ugyancsak meghatározzák. A szinapszisok huzalozása a gyermeket ért tapasztalatok és átélések folytán alakul. Amilyen irányból gyakoribb és intenzívebb ingereket kap, abba az irányba fejlődik tovább. Ennyiben egyes kognitív képességek az agy strukturálódása során egy adott környezeti felállásban megerősödhetnek, mások pedig meggyengülhetnek. Ez a folyamat teszi lehetővé a területspecifikus tudást. Ez magyarázza az egyes gyermekek kiemelkedő teljesítményét egyes területeken, illetve a hittan csoportok különbségét attól függően, hogy vallásos családból származó gyerekek vagy a vallással csak az iskolában találkozó gyermekekkel foglalkozunk, illetve egyházi iskolában vagy állami iskolában tanítunk-e hittant. A különböző csoportok és gyermekek más-más megközelítést és tanítást igényelnek, de mindegyikre igaz, hogy ennek az időszaknak nagy jelentősége van. A gyermek ebben a korban nyitott, tudása strukturálható, gondolkodása formálható az egzisztenciális, az emberlét alapjait érintő kérdések, vagyis a teológiai témák mentén is. Éppen ezért ebben az időszakban különösen fontos, hogy teret adjunk, és segítsünk a gyermekeknek kifejezni önmagukat, feltenni kérdéseiket, gondolkodni és érvelni az élet nagy kérdésein. Ezt erősíthetjük, motiválhatjuk, de pedagógusi közömbösséggel vissza is szoríthatjuk. Fontos, hogy a gyermek őszintén megfogalmazhassa átéléseit, tapasztalatait, kérdéseit, kétségeit akkor is, ha az nem egyezik azzal a teológiai látással, ahova vezetni akarjuk őket. Nem egyetlen óra, hanem több év folyamán kell vezetnünk őket a hitbeli kérdésekben, így különösen fontos, hogy a gyermek elfogadottnak érezhesse magát a gondolataival, valós érzéseivel együtt, és onnan indítsuk az átadandó ismeretet, illetve a gondolkodás és attitűdformálást, ahol a gyermek vagy a csoport épp van.

e. Erkölcsi jellemzők

Az erkölcsi fejlődés a heteronóm, külső szabályrendszerhez alkalmazkodó erkölcsiségtől az autonóm, belsővé vált erkölcsiség felé halad. A harmadikos gyermek még erősen a felnőttek által meghatározott erkölcsiség talaján áll, de már képes belsővé tenni a kívülről kapott szabályokat. Igaz, még nem belső meggyőződésből, hanem a szülő, nevelő odaképzésével. A fent leírt valóság- és igazságelv mentén egyre nagyobb jelentőséget kapnak a szabályok, amelyeket a gyermekek kölcsönösen számon kérnek egymástól. Az engedelmeskedés alapvetően a büntetés és jutalom kettőségében motivált, ami összhangban van a teljesítményorientáltsággal is. A közösségi életben a szemet-szemért és az adok-kapok elv érvényesül leginkább, így az erkölcsiség alapja még erőteljesen az önérték.

A hittanóra fontos közege az erkölcsi gondolkodás fejlesztésének. Mindig az eggyel magasabb szintet célozzuk meg, és az üzenetekkel, történetekkel abba az irányba tereljük a gyermekeket.

Fontos kiemelni és hangsúlyozni, hogy az erkölcsi gondolkodás fejlesztése nem egyenlő sem a moralizálással, sem a megtérésre hívással. A gyermekek ebben az életkorban amúgy is hajlamosak a tettek értelmi, inkább igazságossági megítélésére, amit fontos az isteni igazságosság irányába erősíteni, ugyanakkor mindig beszélnünk kell Isten szeretetéről is, aki nemcsak igazságos, hanem együttérző, elfogadó és szerető is. Fontos, hogy a gyermekkel együtt gondolkodjunk a jó és rossz tettekről, de az erkölcsi kategóriákat ne tegyük a gyermekben bűnkérdéssé. A megtérés az emberi élet teljes egzisztenciáját érintő tett, nem pusztán egyes bűnöktől való morális tartózkodás. A megtérésben a bűnös, Istentől eltávolodott ember az Isten elleni lázadásából Isten követésére tér. A gyermek ebben az életkorban még nem tud különbséget tenni az egzisztenciálisan meghatározó bűnös állapot, és a bűnös tettek között, hiszen nem tud az egész életére, létére reflektálni. Úgyhogy csak rossz döntésekről, vétkekről beszéljünk, és mindig hirdessük Isten bűnbocsátását a felismert és megbánt hibáinkat, tetteinket, rosszaságainkat illetően, illetve hangsúlyozzuk az egymás iránti együttérzést és megbocsátást is.

f. Társas-szociális jellemzők

Harmadikos korukra a gyermekek a család mellett egyre inkább az osztálytársakhoz, barátokhoz kötődnek. A felnőtteknek való engedelmesség helyébe a kortársak iránti szolidaritás lép. A gyermek már képes nézőpontváltásra, belegondol a másik helyzetébe, így lehetővé válik az együttműködés. A cél már nem csak a felnőtt dicséretének és figyelmének megszerzése, hanem a társak, a csoport elismerése. Csoportokat alakítanak, megválogatják a barátaikat, a befurakodó „ellenséget” kiűzik. Kortárs közösségekben próbálják ki mindazt, amit a szocializációban elsajátítottak. A szülőktől, felnőttektől való elkülönülést mutatja, hogy szívesen játszanak a felnőttek szeme elől rejtve. Jellemzők a titkok, titkosírások, gitt-egyletek.

A harmadik osztályos tanmenet több lecke során is lehetőséget ad a közösségfejlesztésre, illetve a közösségre nevelésre. A tanórai aktivitásokkal is segíthetjük a társas és szociális kapcsolatokban használatos pozitív attitűdök kialakítását. Csoportmunkában, páros munkában erősíthetjük a hittanórai közösség kohézióját. A csapatjátékok és mindazok a feladatok, amelyeket közösen kell megoldaniuk, egyfajta bázist és fórumot biztosítanak ezekhez a folyamatokhoz. A csoportok ebben különbözők lehetnek. Figyelembe kell vennünk az adott csoport jellemzőit: mennyire együttműködők, milyen a gyermekek közti viszony, a közös munkálkodáshoz mennyire van szükségük felnőtt segítőre. Lépésenként haladhatunk előre, hogy egyre komolyabb feladatokat vállaljanak magukra, és felnőtt vezetés nélkül is meg tudjanak oldani egyre komplexebb feladatokat! A tanári kézikönyvben törekedtünk mind kis létszámú, mind nagy létszámú hittancsoportokat figyelembe venni.

g. Játék kisiskolás korban

Ahogy az érdeklődés a fantáziavilág felől a valóság felé fordul, a kisiskolásokat a képzelet játéka helyett mind inkább a narratív és drámai történetek, a mítoszok érdeklik. A bibliai hősök és történetek esetében is a valóságos elemek kerülnek előtérbe. A szerepjátékok is az iskolával és a barátságokkal kapcsolatosak.

A motoros készségek fejlődése következtében, ahogy feljebb is írtuk, nő a mozgásos játékok jelentősége. Főleg a szabályjátékok válnak közkedveletté, amiben biztonságos keretek közt játszhatják el a csoportban betölthető egyes szerepeket.

h. Vallási fejlődés

Ebben az életkorban a gyermeki, természetes hit még szilárd, kevés a kétely. A fowleri hitfejlődés fokozatai alapján a gyermeket harmadikban a mitikus-szó szerinti hit jellemzi. Korosztályának megfelelően mindent szó szerint értelmez. Jelképeknek, szimbólumoknak csak egy jelentése van, hiszen konkrétumokban gondolkodik.

A gyermek vallásossága a család, illetve a gyülekezet jelentéskészletéhez tartozó történetekre, szabályokra, értékekre támaszkodik. A gyermek számára a családban, gyülekezetben, iskolában megélt rítusok, átélések ábrázolják ki a vallás jelentésterületét. Csak fokozatosan telnek meg ezek a tettek jelentéssel, illetve teológiai tartalommal úgy, hogy azok verbalizálhatók legyenek. A gyermek számára ehhez megfelelő fogalomkészletet és megfelelő kifejezéseket kell adnunk. A tankönyvben szereplő Tudod-e? ablakok ismeretanyaga ebben nyújt segítséget. A bibliai történetben vagy az egyes ünnepek kapcsán átélt igazságot próbálják a gyermek nyelvén megfogalmazni, egyfajta teológiai sűrítményt adni.

A harmadikos gyermek istenképe még mindig inkább konkrét, emberi/antropomorf elképzelésekből áll össze, bár az istenképben már megjelenik Isten különállósága. Isten olyan ember, aki nem hasonlít a többi emberre, mert az angyalok fölött trónol, és nem lehet megérinteni sem. Kb. 8 évesen kezdi el megkülönböztetni a két isteni személyt: Jézust és az Atyát. Ebben az időszakban bontakozik ki az istenkép fejlődésben az attributív fázis, ami körülbelül 9-10 éves korra tetőzik: Istent a hittanoktatásból vett tulajdonságokkal ruházzák fel. Istent egyre inkább ezek a tulajdonságok írják le.

A harmadikos gyermekek imaéletében fontos szerepet kapnak az imádkozás külső formái. Itt is fontosak a szabályok, amelyek a rítusokban fejeződnek ki. Lényeges, hogy az órának melyik részében, milyen formában, hogyan imádkoznak. A kötetlen imának is ezen belül kell megtalálnia a helyét. Az imádságokat továbbra is leginkább a hálaadó formula jellemzi (Köszönöm, Istenem), de egyre inkább előtérbe kerül az Isten vigyázó gondoskodásáért és betegség esetén a gyógyulásért való könyörgés, a biztonságérzet keresése.

A vallásos nevelésnek a hittanoktatásban a gyermek frissen kibontakozó képességeire kell épülnie. A gyermek természetes beállítottsága, hogy fel akarja fedezni, meg akarja érteni a világot, és meg akarja benne találni Istent is. Fontos, hogy a hittanoktatás során ebbe a természetes folyamatba kapcsolódjunk be úgy, hogy a gyermek kérdéseit, természetes kíváncsiságát értékeljük, komolyan vesszük. Bátorítsuk, hogy keresse az önmaga számára adekvát, elfogadható, beépíthető válaszokat! A válaszadás helyett közösen keressük a gyermek szintjén megfogalmazott, az ő számára, az ő hitbeli fejlődésében használható megfogalmazásokat, felismeréseket, tanulságokat! Fogadjuk el töredékes hitét és teológiai felismeréseit, és mindig csak egy lépéssel vezessük tovább! A tévedéseket, hiedelmeket úgy korrigáljuk, ellensúlyozzuk, hogy közben tartsuk szem előtt a gyermek életkorát és szellemi érettségét!

Ajánlott és felhasznált irodalom a korosztályi sajátosságokhoz és az egyes leckék valláspedagógiai szempontjaihoz

BERNÁTH László – SOLYMOSI Katalin: *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 1997;
COLE, Michael – COLE R., Sheila (2006): *Fejlődéslélektan*. Osiris Kiadó, Budapest. 2001;
ERIKSON, Erik: Az emberi életciklus. In: BERNÁTH László – SOLYMOSI Katalin: *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 27-41. 1997;
FREUD, Sigmund : *Bevezetés a pszichoanalízisbe*. Gabo Kiadó, Budapest. 2012;
GOPNIK, Alison – MELTZOFF N., Andrew – KUHL K., Patricia: *Bölcsék a bölcsőben*. Typotex Kiadó, Budapest. 2005;

- GOPNIK, Alison: *A babák filozófiája*. Nexus Kiadó, Budapest. 2009;
- KOHLBERG, Lawrence: Az igazságosságra vonatkozó ítéletek hat szakasza In: BERNÁTH László – SOLYMOSI Katalin: *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Tertia, Budapest. 199-213. 1997;
- LIPMAN, Mathew (1997): Filozófia gyermekeknek: a kritikai gondolkodás. In: G. HAVAS Katalin – DEMETER Katalin – FALUS Katalin: *Gyermekfilozófia Szöveggyűjtemény I.* Korona Nova, Budapest. 60-64. 1997;
- N. KOLLÁR Katalin – SZABÓ Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris Kiadó, Budapest. 2004;
- NÉMETH Dávid: *Hit és nevelés, Valláslélektani szemléletmód a mai valláspedagógiában*. Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, Budapest. 2002;
- OSER, Fritz – GMÜNDER, Paul: *Der Mensch – Stufen seiner religiösen Entwicklung* Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, Gütersloh. 1998;
- OSMER, Richard – FOWLER, James W.: A gyermek- és serdülőkori hitfejlődés szemszögéből. In: *Embertárs*, 2007/2, 100-110.;
- PIAGET, Jean – INHELDER, Bärbel: *Gyermeklélektan* Osiris Kiadó, Budapest. 2004;
- PIAGET, Jean (1978): *Szimbólumképzés a gyermekkorban* Gondolat Kiadó, Budapest. 1978;
- SCHWEITZER, Friedrich: *Vallás és életút., Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban*. Kálvin Kiadó, Budapest. 1999;
- SCHWEITZER, Friedrich: *Das Recht des Kindes auf Religion*. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 2000;
- SHARP, Ann Margaret: Mit jelent a kérdező közösség? In: G. HAVAS Katalin – DEMETER Katalin – FALUS Katalin (szerk.): *Gyermekfilozófia Szöveggyűjtemény I.* Korona Nova, Budapest. 1997;
- STÄDTLER-MACH, Barbara: *Gyermekek lelkipozíciója/ lelkipozíció a gyermekkorházban*. In: KLESSMANN, Michael: A klinikai lelkipozíció kézikönyve. Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen, 155-163. 2002;
- SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla: Gyermek-halál-gyász. In: *Magyar Református Nevelés*, Református Pedagógiai Intézet, Budapest. 2012/1, 28-36. ;
- TAMMINEN, Kalevi – VESA, Laulikki – PYYSIAINEN, Markku: *Hogyan tanítsunk hittant? Vallásdidaktika* Evangélikus Sajtóosztály, Budapest. 2001 ;
- VAJDA Zsuzsanna: *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó, Budapest. 1999;
- VERGOTE, Antoine: *Valláslélektan*. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd Alapítvány, Budapest. 2006;

IV. A 3. OSZTÁLY SZÁMÁRA AJÁNLOTT ÉNEKEK ÉS AZ ÉNEKGYŰJTEMÉNYEK RÖVIDÍTÉSE

Készítette: Draskóczy Balázs javaslatainak felhasználásával Mórocz Ildikó

Az óravázlat javaslataiban szereplő énekgyűjtemények rövidítése:

Református énekeskönyv (1948-as kiadás) = RÉ

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének c. ifjúsági énekeskönyv = BS

Dicsérjétek az Urat c. énekgyűjtemény = DU

Jézushoz jöjjetek c. kánongyűjtemény = JJ

Református hit- és erkölctan tankönyv 3. osztályos tanulók számára = TK

Református énekeskönyv

- 65. zsoltár: „A Sionnak hegyén...” – *hálaadás*
- 66. zsoltár: „Örvendj egész föld...” – *Isten szabadítása* (+TK)
- 100. zsoltár: „E földön ti minden népek...” – *szolgáljunk a gyülekezetben*
- 101. zsoltár: „Mindennek előtt irgalmasságról...” – *az igazak útját kövessük*
- 105. zsoltár: „Adjatok hálát az Istennek...” – *hálaadás* (+TK)
- 135. zsoltár: „Áldjátok az Úr nevét...” – *Isten dicsérete*
- 151. dicséret: „Uram Isten...” – *ima* (+TK)
- 161. dicséret: „Siess keresztyén...” – *törvények, szabályok*
- 195. dicséret: „Áldjuk Istent végével...” – *záró ének*
- 220. dicséret: „Bocsásd meg Úr Isten...” – *bűnbocsánat*
- 225. dicséret: „Nagy hálát adjunk...” – *hálaadás* (+TK)
- 241. dicséret: „Szent vagy örökké...” – *a Szentháromság dicsérete* (+TK)
- 255. dicséret: „Mely igen jó...” – *dicséretmondás* (+BS)
- 273. dicséret: „Az Úr Istent magasztalom...” – *Isten mindig megsegít* (+TK, BS)
- 282. dicséret: „Nékünk születék...” – *újév, karácsony* (+BS)
- 310. dicséret: „Küldé az Úr Isten...” – *advent*
- 312. dicséret: „Várj ember szíve készen...” – *advent* (+TK, BS)
- 316. dicséret: „Az Istennek szent angyala...” – *karácsony*
- 328. dicséret: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” – *karácsony*
- 350. dicséret: „Feltámadt a mi életünk...” – *húsvét* (+BS)
- 353. dicséret: „Krisztus feltámad...” – *húsvét*
- 395. dicséret: „Istent szívén megpihenve...” – *szeretetközösség* (+TK)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének c. ifjúsági énekeskönyv

- 15. Hol az Úr Jézus jár – *gyógyítás* (+TK)
- 58. Gloria in excelsis Deo – kánon (Dicsőség a magasságban Istennek) – *karácsony*
- 59. Aranyszárnyú angyal – *karácsony*
- 67. Boldog örömnapp derült ránk – *advent*
- 92. Halld, valaki kopog – *húsvét*
- 96. Jöjj, szabadíts meg! – *szabadítás* (dall. RÉ 241. Szent vagy)
- 99. Mit használ keresztyénségem? – *szabályok* (dall. RÉ 42. Mint a szép)
- 101. Ó, én lelkem, dicsérjed Istenedet – (dall. RÉ 8. Ó, Felséges Úr)
- 102. Paradicsomnak te szép élő fája – *nagyheti* (+RÉ 337. Paradicsomnak)

- 130. Igazságnak napja, jöjj! – *irgalom* (dall. RÉ 351. Emlékezzünk)
- 132. Kérünk, sziklánk – *bizalom*
- 134. Kérlek, téged, Istenemet – *kérő imádság*
- 138. Új szívet adj – *gyógyítás*
- 144. Védelmezz, Istenem – *Isten oltalma*
- 147. Áldjátok Istent szent templomában! – *dicséretmondás*
- 150. Dicsérje szent nevét – kánon
- 158. Ne csüggedj, lelkem! – kánon – *bátorítás* (+DU, JJ)
- 171. Jézus Krisztus megszabadított – kánon – *szabadítás* (+JJ)
- 186. Urunk ez a hála napja – *hálaadás*
- 200. Az Istennek Tízparancsolatja (dall. RÉ 140. Szabadíts meg engem)
- 212. Ti keresztyének, Istent dicsérjétek – kánon
- 244. Hála, hogy itt e csöndes reggel – *hálaadás*
- 246. Kész az én szívem, Istenem – *Isten vezetése*
- 272. Mi kegyes Atyánk – *bölcsesség kérése* (dall. RÉ 161. Siess, keresztyén)
- 276. Keserves szívvel – *bujdosás, nyomorúság*
- 284. Ó, én édes jó Istenem – *vándorlás*

3. Dicsérjétek az Urat c. énekgyűjtemény

- 64. Jöjj az Úrhoz – *békesség*
- 87. Jöjj, szabadíts meg – *szabadítás* (dall. RÉ 241. Szent vagy)
- 108. Mennyei kórus hangja kél – *karácsony*
- 172. Adjon Isten jó éjszakát – *oltalmunk Istenben*

4. Jézushoz jöjjetek c. kánongyűjtemény

- 44. Jézushoz jöjjetek – kánon – *nyugalom* (+DU)
- 69. Ne csüggedj, lelkem – kánon – *bizalom* (+DU, BS)
- 71. Jézus Krisztus megszabadított – kánon – *Húsvét* (+DU, BS)
- 106. Az Úr a pásztorom – kánon (+DU, BS)
- 116. Vígan csendül hálaadó énekem – kánon – *hálaadás*

V. BÁBMÓDSZERTAN

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Felhasznált irodalom: (Latin-magyar Online Szótár. [www. dictzone.com](http://www.dictzone.com); Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1998; Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola. 1998)

Bevezetés

A bábjáték lehetőség. Az iskolában, óvodában, gyülekezetekben egyaránt. Lehetőség arra, hogy a gyermekeinkhez, de még a felnőttekhez is a játék, az élmény és az átélés eszközei által közelebb vigyük az evangéliumot. A bábjáték a művészet eszközeivel „dolgozik”: képpel, szóval, hanggal, formával, anyaggal, mégis képes a lelket megérinteni, egyfajta spirituális mélységet feltárni.

Ez a lehetőség nem tantervbe beépített „kötelező” elem, hanem olyan módszer, ami színesebbé, gazdagabbá és egyszersmind gyerekközelivé teheti a hittanoktatást.

Lehetőség volta szabadságot is rejt magában: nem kell vele unos-untalan élni, néha azonban érdemes rászanni az időt. Itt egy lényeges szempontra hívnám fel a figyelmet: a bábjáték nem instant megoldás. Egy játék megvalósulása – a történet kiválasztásától, a bábok elkészítésén át a játékig – sok időt és energiát vesz igénybe. Mindezt azonban az élmény, az öröm és a sikerélmény feledteti velünk.

A felületesen, átgondolatlanul, igénytelenül kivitelezett bábjáték nem alkalmas „igehirdetésre”, sem arra, hogy a gyermekeink elé vigyük. Ételből is a legjobbat szeretjük adni – ezt kell tennünk a szellemi táplálékkal is.

Egy tévhitet szeretnék eloszlatni: az igényesség nem azonos a nagy horderejű produkciókkal, sem a drága eszközökkel, anyagokkal. Itt mindössze odaadó munkáról, elmélyültségről van szó, mint minden alkotási folyamatnál.

Ez a munka lehet egyéni, de lehet közösségi is – együtt a gyermekekkel, fiatalokkal. Ennek során a résztvevők számára egy-egy történet teljes mélységében feltárulhat, és közben rengeteg információt megtudhatnak az akkori szokásokról, a bibliai vidékekről, az öltözködésről, de önmagukról és a társaikról is. Ilyen értelemben indirekt tanulási folyamatról van szó, ami egyaránt fejleszti az értelmi és az érzelmi intelligenciát.

Jelen módszertani segédletnek az a célja, hogy kedvet kerekítsen ehhez a műfajhoz, és némi segítséget nyújtson az elinduláshoz.

A bábjáték

1. Műfaji sajátosságok

A bábjáték drámai műfaj, és mint ilyen, a színházhoz áll legközelebb. Ugyanakkor összetett művészeti műfajnak is nevezhetjük, hiszen lényeges elemei a képzőművészet, a zene, az irodalom, a mozgás. Ezek együttesen határozzák meg milyenségét, történjen az színházi vagy iskolai keretek között.

Következésképpen, ahhoz, hogy bábjátékot hozzunk létre, ismernünk kell ezeknek a művészeti ágaknak alapvető sajátosságait, de mindenekelőtt a dráma szerkezetét, jellemzőit, szabályait.

A dráma cselekvésre épülő műfaj. Már maga a szó is erre utal: ógörög kifejezés, ami „cselekvést” jelent.

*„A dráma középpontjában a cselekmények füzére áll, amelynek magva az az általánosítható konfliktus, ami szembeállítja a szereplők egy (vagy több) csoportját (...)”*¹

E megfogalmazásból is látszik, hogy a leglényegesebb fogalom a konfliktus, amely nélkül nem valósulhat meg a játék. Az önmagáért való cselekvés ugyanis még nem elég ahhoz, hogy a történet lényege, üzenete, a karakterek, jellemek kibontakozzanak.

„A néző figyelmét csak az ellentétes akaratok ütközése, konfliktusa köti le” – állapítja meg Tarbay Ede.²

¹ Szentirmai László: nevelés kézzel-bábbal. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1998. 74-75.

Az arisztotelészi drámafogalom szerint a jó történetnek van eleje, közepe és vége. Azt jelenti ez, hogy adott egy alapszituáció, élethelyzet, ebből bontakozik ki a konfliktus, ami által eljut a tetőpontjára a történet, majd bekövetkezik a fordulat, amelynek során a dolgok az ellenkezőjére fordulnak, és végül megszületik a megoldás.

A történet ezen ívét követi (általában) a hős útja is, személyiségének kibontakozása, fejlődése, változása.

Mindez nem elbeszélés útján valósul meg, hanem a cselekvések által az élő pillanatban, a jelenben. Ezért van a drámának nagy hatása, hiszen a néző ott és akkor átélheti a történeteket, végigjárhatja a hős útját, és vele együtt juthat el a végső célig, a katarziszig.³

Ezek azok az alapvető törvényszerűségek, amelyek a színháznak és a bábjátéknak is az alapját képezik, és egyaránt érvényesek egy óvodai, iskolai mese, történet feldolgozására és az úgynevezett nagyszínpadi előadásokra.

Emellett azonban van a bábjátéknak egy sajátos eleme, ami megkülönbözteti a színházművészet többi ágától. Ez pedig a báb.

„A bábjáték tehát a színházművészet egyik, hangsúlyozottan sajátos ága, amelyben nem a színész lényegül át, hanem a nézők előtt elrejtőző bábjátékos lényegíti át a színpadon látható bábfigurát vagy bábut jelző tárgyat, és eleven, cselekvő karakterré teszi a holt anyagot.”⁴

A bábjáték lényege tehát az animálás, azaz a „lelkesítés”, amikor az élettelen tárgyba életet lehelünk.

2. A báb filozófiája, esztétikája

A bábok elementáris erőt hordozó figurák, amelyek sokszor archetipikus mintákat, jellemeket, karaktereket jelenítenek meg. Velük és általuk életre kelthetők a történetek. A bábokkal megjelenített történet egyfajta szimbólumnyelvre lefordított kifejezőmódja mindannak, ami bennünk rejlik.

„A lényeg az – mondja Szentirmai László – hogy belülről táplálkozó, ősi természetű dologról van szó, ami életet ad. Az ereje pedig abban rejtezik, hogy megszületése pillanatától kezdve visszavetít, befelé dolgozik, megváltoztatja, újrateremti még saját alkotóját is. Materializálódni láthatjuk mindazt, ami egyébként a képzelet vagy az álmok világába tartozik.”

A báb tehát varázslatos dolog, mert arról „mesél” nekünk, hogyan lesz egy élettelen tárgyból, halott anyagból élő lény, amelynek megteremtője és életre keltője az ember.

A teológiából ismert fogalom szerint az ember „imago Dei”, azaz az Isten képére és hasonlatosságára teremtetett. Ebben az értelemben nem azonos Istennel, csak az Istenre utal.

Nos, elmondhatjuk, hogy a báb, mint az ember teremtménye, maga is imágó.⁵ Kép, képmás egyrészt abban az értelemben, hogy a bábu mindig az ember reprezentánsa. Nem ember, hanem az ember jele.⁶

Imágó másrészt a természetből ismert bebábozódás-kifejlődés értelmében is. Tudjuk, hogy a bebábozódás során a bábon belül átváltozási folyamat megy végbe. Még nem tudjuk, milyen lesz az, ami benne rejlik, alakul, de mindenképpen benne van a kibontakozás lehetősége. A kifejlett, bábból kikelt rovarat nevezzük imágónak.

Ez tehát a bábok születésének az útja. Az ember elképzeli, megformálja majd életre kelti, hiszen a bábnak csak akkor van értelme, ha megmozgatják, játszanak vele.

A megelevenedett anyag azonban sohasem önmagát jelenti, hanem jóval túlmutat azon, azaz jel, szimbólum, metafora.

„... minthogy csak szimbólum és nem személyiség, s minthogy nem saját akaratából ágál, hanem külső mechanikának (erőnek, T. E.) engedelmeskedik, a bábu tökéletesen visszaadja az emberi gyöngeséget,

² Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. Főiskolai jegyzet, belső használatra. Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola.,1998. 13.

³

⁴ Tarbay Ede: Gondolatok a bábjátékról. i.m. 25.

⁵ Az imágó jelentései: képmás, hasonmás, árnykép, hasonlat, kifejlett rovar, elképzelés, látvány, arcmás, szobor, képzet, tükörkép – Latin-magyar Online Szótár. www.dictzone.com

⁶ Szentirmai László: Bábécé II. PMKI. Budapest. 2008.10.

gyarlóságot, semmiséget, tehetetlenséget, a végzetes, könyörtelen vak sors játékát. A bábu nem mímeli az embert, csak jelképezi.” (Hevesi Sándor)

Egy báb megtervezésénél, készítésénél tehát elsődleges szempont az, hogy mit akarunk vele és általa elmondani, és erre milyen anyag és milyen technika a legalkalmasabb. Elsőként meg kell határoznunk a karaktert, amelyet meg akarunk formálni. A különböző jellemvonásokat azonban igen nehéz egy bábun kifejezni, hiszen a bábnak nincs mimikája, nincsenek gesztusai. Éppen ezért kell tipizálni, egyszerűsíteni, sűríteni, azaz a tulajdonságok közül egyet-egyet, ami a karakterre leginkább jellemző, kiemelni, másokat meg háttérbe szorítani. Ezt nevezzük stilizálásnak, ami elemi szempont a bábkészítésnél. Vannak természetesen alapvető „szabályok”, amelyek segíthetnek a különböző karakterek megformálásánál, de semmiképpen nem uniformizálásról van szó, hiszen a cél az, hogy a báb már megjelenésével „elmondja”, ki is ő, mit képvisel az adott történetben.

A bábkészítésnél tehát nem feltétlenül a szépség a mérvadó, sokkal inkább a kifejező erő, a karakter, ezért nem ritka a bábjátékban a groteszk megjelenése sem.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy egy bábnak nem kell „szépnek” lennie a szó esztétikai, képzőművészeti értelmében. Az anyaghasználat, a bábok megmunkáltsága, a képi világ megteremtése mind-mind hozzájárul ahhoz, hogy az elmesélni kívánt történet milyen erővel képes hatni a nézőre. Az esztétikailag megkérdőjelezhető látvány pedig inkább elvesz az üzenetből, mintsem erősítene azt.

Ebben az értelemben tehát a báb, a bábu művészeti alkotás. Szentirmai László megfogalmazása szerint *„... a bábu tervezése, végső megkomponálása nemes, komoly feladat, ami a problémamegoldó gondolkodás körébe tartozik és semmiben sem könnyebb egy sikeres jel, logó megtervezésénél.”⁷*

Nem hagyható ez figyelmen kívül akkor sem (sőt!), amikor bibliai, szakrális tartalmú történetek feldolgozásáról beszélünk. Ebben az esetben talán még lényegesebb a pontos és esztétikailag is megfelelő megfogalmazás, hiszen egyfajta „igehirdetésről” beszélhetünk.

A megvalósulás útja

1. A történet kiválasztásának szempontjai

Nem nehéz kitalálni, hogy minden bábjáték azzal kezdődik, hogy kiválasztjuk a megvalósításra szánt mesét, történetet. Szerencsésebb helyzetben vagyunk, ha a történet adott, mert benne van a tantervben, amelynek alapján haladunk, illetve valamilyen ünnepkörhöz kapcsolódik.

Le kell azonban szögezni, hogy nem minden történet alkalmas a bábszínpadi megjelenítésre. Meg kell találni, fel kell fedezni azokat a történeteket, amelyek magukban hordozzák a dramatizálás lehetőségét. Mielőtt ezeket a vonásokat elemezzük, elengedhetetlen, hogy az adott történet személyesen is megszólítson. Fel kell tennünk magunkban és magunknak azt a kérdést, hogy hogyan hat ránk. A szöveg elemzése előtt meg kell fogalmazni az első benyomásainkat, az üzenetet, ami bennünk megszületett a történet olvasása kapcsán.

Ezután következhet a mű részletesebb elemzése. A bábjáték szempontjából a „jó mű” mindig cselekményes. Meg kell vizsgálni, hogy található-e benne drámai konfliktus (pl. jó és rossz harca), mert a drámai cselekmény mindig konfliktusból építkezik. Ez azt jelenti, hogy a hős elkövet valamilyen drámai vétséget, hibát, és ebből adódik a konfliktus, amit meg kell oldani.

A történetválasztás másik szempontja a főhős karaktere, személyisége, esetleg különleges életútja, sorsa, amit be kell járnia. A darab kiválasztásának ennél a pontjánál a következő kérdések merülnek fel: Mi a célja a szereplőnek? Milyen út vezet odáig, hogy ezt elérje? Milyen karakterekkel van dolgunk? Milyen a szociális hátterük? Milyen kapcsolataik vannak? Milyen fejlődésen mennek keresztül a dramaturgiai folyamatban?

A bibliai történetek nagy többsége alkalmas arra, hogy bábjátékban feldolgozzuk, hiszen viszonylag egyszerű, egyenes szálú cselekményük van, megtalálhatóak benne a különböző jellemek, karakterek, konfliktusok, majd a megoldás, feloldás is. Mivel egy-egy történet kibontása igen összetett, nem fontos, hogy minden órán más és más történettel foglalkozzunk. Sokkal érdekesebb, izgalmasabb lehet,

⁷ Szentirmai László: Nevelés kézzel-bábbal. I.m. 48.

ha egy történetet teljes mélységében feltárunk. Nem szükséges nagyszabású előadásokban gondolkodni, csupán fel kell fedezni azokat a technikai megoldásokat, amelyeket órai keretek között is meg tudunk valósítani. Érdemes inkább a színvonalra figyelni, mert a képek, jelképek, amiket alkotunk és a gyerekek elé tárunk, rögzülnek. Egy-egy bibliai történet esetében erre még fokozottabban vigyáznunk kell, hiszen valamilyen módon istenképet formálunk, teremtünk általuk.

A bibliai történetek feldolgozásának módszere gyakorlatilag megegyezik a már korábban leírt módszerekkel, és a bábkészítésnél is ugyanazok a szempontok érvényesülnek. Egyvalamire azonban figyelni kell. A bábdarab nem bábokkal elmondott prédikáció! Nem szükséges tanulságot levonni, megmagyarázni a történeteket, hiszen, ha valóban a mélyére mentünk a történetnek, az önmagát fogja feltárni előttünk és a nézők előtt.

2. Gyakorlati szempontok

Miután megtörtént az adott mű, történet elemzése személyes és dramatikus szempontból, meg kell vizsgálni néhány praktikus szempontot is.

A játék megtervezése során figyelembe kell vennünk a korosztályt, mind a játszókat, mind a nézők tekintetében. Lehetséges az, hogy gyerekek játszanak gyerekeknek, esetleg felnőtteknek, vagy fordítva, felnőttek gyerekeknek. Az is előfordulhat, hogy hittanórán a katechéta mutat be egy történetet vagy jelenetet a csoportnak motivációként vagy feldolgozásként. Ezeknek a lehetőségeknek a felvetése azért fontos, mert mindegyik szituáció más és más elgondolást kíván.

Elsődleges szempont a szöveg érthetősége, követhetősége, hiszen a játékban szereplő gyermek csak úgy tudja átélni a szerepét, ha érti annak lényegét, a nézőtérre ülő gyermek figyelme pedig szintén akkor tartható fenn, ha tudja követni a történet folyását.

Az idővel is nagyon bölcsen kell „gazdálkodnunk”. Egy darabon belül arányaiban kell látnunk, hogy mire mennyi időt szánunk. Ha van benne egy kicsit lassabb, nehezebb rész, érdemes feloldani egy kis humorral, figyelemfelkeltő jelenettel, viszont amennyiben lehetséges, kerülni kell a hosszú, terjedelmes monológokat. Helyette inkább dinamikus párbeszédre kell törekedni. A bábjáték nem „tűri” a sok szöveget, inkább mindig a játékra, mozgásra helyeződjön a hangsúly. Amit tehát mozdulatokkal, cselekvéssel ki tudunk fejezni, azt nem szükséges „elmondani”. Ezért például narrátor alkalmazása is csak akkor indokolt, ha bizonyos részeket másként nem tudunk megoldani.

A bábozó gyerekek esetében figyelembe kell vennünk az adott korosztály fizikai képességeit is. Sokan ragaszkodnak a kesztyűs bábjátékhoz, ami igen nagy fizikai igénybevételt és kitartást követel a játszótól, főként, ha hosszú ideig kell a bábót a paraván fölé emelni. Ez egy kisebb gyermek esetében figyelemvesztéshez, adott esetben a darab széteséséhez vezethet.

Igen fontos, gyakorlati kérdést vet fel a különböző effektek, zenedarabok alkalmazása is, mert egy-egy jelenetet sokszor ezek tesznek hangsúlyossá. Zenével, hangokkal fokozhatjuk a feszültséget, de lehet lecsendesítő hatása is, sőt az idő múlását, a színek változását is jelezhetik. Nem beszélve arról, hogy a zene mindig igen erős érzelmi hatást vált ki. Természetesen legjobb az élő, hangszeres zene alkalmazása, de ha erre nincs lehetőség, akkor is a darab „mértékéhez” kell zenét választani. Többnyire tartózkodni kell a nagyzenekari művektől, hacsak nem kívánja meg a darab vagy a drámai helyzet.

Befejezés

Mára azt kell látnunk és tapasztalnunk, hogy a verbalitás erejét veszítette. Nem a Biblia szavai, hiszen azok örök érvényűek, hanem a mi szavaink. Különösen a fiatalabb nemzedékeknél érezhető, hogy sokkal inkább a vizualitás világában élnek. Az egymás felé intézett szavak nagy többsége ma már csak valamiféle rövidített üzenethalmaz.

Éppen ezért érdemes megfontolnunk, hogyan lehet felszínre hozni újra azokat a közlési formákat, amelyeket elfeledtünk, noha ma is hatásosak lehetnek, és hogyan lehet ezeket protestáns gondolkodásmódunkba beépíteni.

Elsőként a szimbólumok jelentőségére hívnám fel a figyelmet. Manapság naponta használunk, alkalmazunk ún. profán szimbólumokat, jelképeket az egymással való kommunikációnkban is. Gondoljunk csak a mobiltelefonok, számítógépek kis ikonjaira, amelyek segítségével percek alatt

kapcsolatba kerülhetünk egymással. Bármennyire elidegenítőnek tartjuk is ezeket, tudomásul kell vennünk, hogy ezek a mi ikonjaink, amelyeket mi alkottunk magunknak, magunkról.

Vannak azonban örök érvényű jelek, szimbólumok, amiket ma már kevésbé használunk és értünk. Ilyenek a vallási, bibliai jelképek, amelyeknek az a szerepük, hogy túlmutatva önmagukon ráirányítsák a figyelmünket egy másik, létező valóságra, és arra, hogy az ember ma is kapcsolatba kerülhet ezzel a valósággal.

Mivel a bábjáték alapvetően jelképrendszerre, szimbólumokra épülő műfaj, érdemes újra befogadni az egyházba. Ebben a műfajban ugyanis – ha azt jól alkalmazzuk – kép és szó egyaránt visszanyerheti méltóságát.

Másrészt, ha elfogadjuk azt a megállapítást, hogy életünk legfőbb feladata a kiteljesedés, akkor az is igaz, hogy az egyháznak ebben kell segítenie az embert „szolgálataival”. A kiteljesedés átéléséhez nem csak egy út vezethet, hiszen mindannyian más lehetőségeket kapunk. Mégis vannak olyan formák, eszközök, amelyek a tájékozódást segíthetik ezen az úton.

A bábjáték is egy ilyen, mély tartalommal megtölthető forma – eszköz, ami az egyházban is betöltheti „léleksegítő” funkcióját.

Megjegyzés:

A tanári segédletben a Mózes születéséről és Zákheusról szóló leckékhez találunk kidolgozott báb-módszertani feldolgozást.

ÓRAVÁZLATOK, ÖTLETTÁRAK

1. REFORMÁTUS HITTANOS VAGYOK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák órászáma: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Bibliai enciklopédia. A Biblia földje és kora, népei és hősei. Budapest 1997.

BUSCH E., Református. Egy felekezet arculata, Budapest 2008.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

KÁLVIN J., F., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

<http://reformatus.hu/mutat/a-kakas-szimbolumanak-evezredei>; <http://reformatus.hu/mutat/nyolcvan-eves-egyhazunk-cimere>;

<http://titek.hu/hir/mutat/28175>;

a címer itt tölthető le:

<http://uj.reformatus.hu/letoltesek/379/>)

Reformátusnak lenni:

Kik a reformátusok? Többféle válasz adható, attól függően, hogy milyen szempontból közelítjük meg a kérdést.

Történelmi szempontból:

Krisztus egyetemes egyháznak azon közössége, amelynek tagjai a reformáció idején felismert bibliai hitigazságokat vallják. Nem tudunk megnevezni egy konkrét időpontot a református egyház születésnapjaként. Legmeghatározóbb reformátor Kálvin János volt, aki után a világban a legtöbb helyen a reformátusokat kálvinistáknak is nevezik. Vannak további kiemelkedő személyek, akik a reformáció református ágának kialakulására nagy hatást gyakoroltak: Zwingli, Bullinger (Zürich), Bucer (Strassburg), Farel (Genf).

Teológiai szempontból:

azok a reformátusok, akik vallják a reformátusok három hitvallását és a református tanításokat.

Hitvallásaink:

- Apostoli Hitvallás,
- Heidelbergi Káté és a
- II. Helvét Hitvallás.

A legfontosabb református tanítások: (öt reformátori alapelv)

- Egyedül hit által van üdvösségünk.
- Egyedül Jézus Krisztus az Üdvözítő.
- Egyedül kegyelemből van üdvösségünk.
- Egyedül a Szentírás a hit z sinórmértéke.
- Egyedül Istené a dicsőség.

Két sákramentumot ismerünk, amelyeket Jézus Krisztus rendelt el: keresztség és úrvacsora.

Egyházszervezeti szempontból:

azok a reformátusok, akik a református egyháznak a tagjai, akik saját nemzetük egyházalkotmánya szerint a tagjai közé tartoznak. Az egyház kormányzása zsinat-presbiteri elven működik. Mintegy 50 millió református él a világon. Ebből a magyar reformátusok száma közel 2 millió.

Külső szimbólumok

Csillag és kakas

A magyarországi református templomok tetején található csillag a betlehemi csillagra emlékeztet, ami Jézushoz vezette a bölcseket.

Szenci Molnár Albert magyarázata szerint azért van a református templomok tetején kakas, hogy emlékeztesse a híveket a bűnbánat szükségességére, ahogyan Pétert is egykor a kakas erre emlékeztette.

Címer

A Magyar Református Egyház címerének a jelképei azokra a hitigazságokra utalnak, amelyeket mi, magyar reformátusok a hitünk szempontjából kiemelten fontosnak tartunk. A Magyar Református Egyház címere szimbólumokból épül fel.

A címer szimbólumai a következőket jelentik:

- Bárány: Isten Bárányára utal, Aki Jézus Krisztus (Jn 1,29). A Bárány lépdél, és hátrafelé tekint. Ez azt jelenti, hogy Ő megy elöl, vezeti a követőit, és egyúttal figyeli is őket.
- Két könyv: A Bárány két könyvön áll. Az egyik az Ószövetség, a másik az Újszövetség. Mind a kettő fontos a reformátusok számára.
- Pálmafa: A győzelem, a diadal szimbóluma. A latin közmondás: „Sub ponere crescit palma.” (Teher alatt nő a pálma.) arra emlékeztet, hogy a hívő ember megpróbáltatások között készül a mennyei polgárságára.
- Főnix: A hagyomány szerint tűzből születik újjá. A nap felé tekintő madár nyakában győzelmi babérkoszorú van. Krisztus halálának és feltámadásának a jelképe, de utal a keresztyén anyaszentegyház nehézségek közötti megújulására is.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A tanév bevezető óráján a református identitás megerősítése a cél. A gyermekek különböző családból és vallásos háttérből érkeznek a református hittanórára. Fontos, hogy a tanév elején egyenként tudatosítsuk magunkban, hogy melyik gyermek mi alapján vallhatja magát reformátusnak:

Református hittanra írást írták a szülei.	Főleg állami iskolákban, az új hittanoktatási rendszerben előfordulhat, hogy olyan gyermeket íratnak be a hittanórára, aki nincs megkeresztelve, vagy más felekezetben részesült gyermekkeresztségben. Ebben az esetben az identitás alapját maga a hittanóra adja, ahogy a címben meg is fogalmaztuk: Református hittanos vagyok. Ez az identitás minden kisgyermek sajátja lehet, így erre helyezük a hangsúlyt a bevezető órán, hiszen ebben találhatnak egymásra a gyermekek. Különböző háttérből, de ugyanarra a közösségre választotta ki őket Isten, hogy ebben a tanévben hétről hétre a hittanórán Istennel, egymással és a református hittel ismerkedjenek.
Reformátusnak keresztelték.	A keresztség egy fontos kapcsolópont a gyermekeknek. Bár általában akkor történik, amikor a gyermek még csecsemő, így nem emlékezhet rá, de a tudat, hogy már gyermekként Istenhez és a református templomhoz (ez így fogalmazódik meg a gyermekben) tartozott, megalapozza református identitását. Emlékeztethetjük a keresztlői emléklapra, bátoríthatjuk, hogy keressék meg otthon a szüleikkel. A keresztséggel kapcsolatban tekintetbe kell vennünk azokat a szabadkeresztyén családokat, akik hitvallási alapon csak felnőtt keresztséget gyakorolnak. Itt a keresztség helyett bemutatás történik csecsemőkorban a gyülekezethez tartozás jeleként.

Református iskolába íratják a szülei.	A református identitást erősíti, ha egyházi iskolába íratják a szülők a gyermekeket. Ez történhet azzal a céllal, hogy az iskola a család vallásosságával és értékrendjével összhangban nevelje a gyermeket, de történhet azért is, hogy az iskola pótolja a család vallási hontalanságát. Az iskola identitása megalapozza a hittan csoport identitását, akik egy nagyobb református közösség részeként élhetik meg hetente kétszer is a hittanórai közösséget. Külön kategória, ha a református hittan katolikus, vagy evangélikus felekezeti iskolában történik. Itt a felekezeti identitás annyiban fontos és kényes terület, hogy a gyermekeket már egészen korán érdekli, hogy ők mennyiben és miben másak, mint a többi felekezet. Fontos, hogy ebben az életkorban arra helyezzük a hangsúlyt, ami a többi felekezettel összeköt bennünket, ami közös. A református identitást azokban a formai elemekben határozzuk meg, amelyek segítik a valahova tartozást, meghatározzák a helyünket, de nem a felekezetek közti szétszakadozottság megjelenítői. Ilyen a csillag a templom tornyán, a templom berendezése, az úrvacsorai jegyek, a címer, amelyeket ebben a leckében tárgyalunk is.
Református gyülekezetbe jár a családjával.	A gyülekezet a legerősebb identitásformáló közeg. Az óra során teret adhatunk a gyülekezetbe járó családok gyermekeinek, hogy vonzóvá tegyék a gyülekezethez tartozást a többi gyermek számára. Ehhez olyan kérdéseket kell megfogalmaznunk, amelynek nyomán a gyermekek a pozitív tapasztalataikat megoszthatják a társaikkal.

A korábbi ismeretek mellett az egyház és a reformátusság régmúltját is jelképező református címet vezetjük be. Ebben az életkorban a gyermekek már képesek szimbolikus gondolkodásra, ha egy-egy szimbólum első és legkézenfekvőbb jelentéséhez segítjük őket hozzá. Vonzódnak a mítoszokhoz, történelmi mondákhoz, történetekhez. Ezekben a történetekben az identitást a címer/címerpajzs jelenítette meg, amit használhatunk a református identitás erősítésére is.

De szeretik a csapatjelvényeket, jelképeket, amiket a munkafüzetben található pólótervezés aktivizálhat. Ma pajzs és páncél helyett a pólófeliratok árulkodnak az identitásunkról, hovatartozásunkról. A fiatalok szívesen hordanak beszédes pólókat önmagukon. Adjunk lehetőséget arra, hogy minden gyermek találjon egy szimbólumot, egy kapcsolópontot, amivel azonosulni tud! Bátorítsuk annak kifejezésére, erősítsük meg benne, ismerjük el az óra során! Értékeljük és tiszteljük azt az állapotot, ahol a gyermek a református identitásában tart! Lehet, hogy tiltakozik, éppen az ellenkezőjét próbálja kifejezni. Ez a tiltakozás lehetőséget ad a beszélgetésre, hogy honnan ered a rossz élmény. Tekintsünk úgy a rajzolásra, mint egy alkotói folyamatra, ahol a belső és külső identitás keresi a kapcsolódási pontokat! Ebben a hittanoktató segítségére lehet a gyerekeknek azáltal, hogy meghallgatja őket, és nem rájuk erőltet egy egyházi normát, hanem kíséri, elindítja őket a megfelelő irányba.

Az egyházi iskolában a második órán lehetőség van a helyi református iskola, vagy – ha nem református felekezeti iskolában tanulják a gyerekek heti két órában a hittant – a helyi református gyülekezet történetével közelebbről megismerkedni. Ez a múltba nézés segít meglátni a reformátusság

helyi, közvetlen módon megtapasztalható értékeit, örömeit, gyökereit. Módszertani kérdés, hogy a gyermek nem tud az elvont/absztrakt történelmi beszámolóba belehelyezkedni. Itt is nagyon fontosak a konkrét történetek, tárgyak, képek, beszámolók, amelyek elképzelhető, megfogható módon vezetnek be az iskola/gyülekezet régmúltban vagy közelmúltban élt mindennapjaiba és érdekes történeteibe.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Azonosulás a 'református hittanos vagyok' identitással.

Kognitív cél: A reformátussággal kapcsolatos ismeretek felelevenítése és a tanév közös megalapozása.

Affektív cél: Azonosulás erősítése a 'református hittanos vagyok' identitással.

Pragmatikus cél: A református hittanos identitás megfogalmazása, kifejezése.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kezdőkör: „Ki mit csinált nyáron?” Miért adjunk hálát? – kezdőkör Álljunk körbe! Mindegyik tanuló egyenként köszöntse a társait a református köszönéssel: „Áldás, békesség!”, majd mutogassa el pantomimban az egyik, számára legkedvesebb nyári élményét! Ezután a csoport válaszoljon az „Istennek dicsőség!” válasszal, majd mutassa, utánozza le az épp bemutatott tevékenységet! Ismerkedés a tankönyvvel. Beszélgessünk a tankönyv borítójáról, a szárnyaló madárról, a szabadságról! Olvassuk el az előszót, engedjük, hogy nézegessék, és csak utána nyissuk ki első leckénél! Beszélgetés a tankönyv ábrái és a feladattár nyomán.	A tanév bevezető óráját a református identitás és a nyári élmények megosztására szánjuk. Javaslat: Az elején hagyjunk időt az átgondolásra! Akkor kezdjük a kört, ha már mindenki kitalálta, hogy melyik élményét osztja meg! Engedjük, hogy a gyermek a köszönésbe beleadhassa a maga egyéniségét! Teremtsünk olyan légkört, hogy ne protokolláris formulaként élje meg! TK TK 1. lecke 8–9. o. illusztráció, Feladattár Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 1. lecke 1. (8. o.) MFEI 1. lecke 1. (8. o.)

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Református címer összeállítása Beszélgetés a református címerről a TK ábrája és a Tudod-e alapján? • Mi az, hogy címer? (egy rajz jelképekkel) • Kiknek van/volt ilyen? (népeknek, lovagoknak, harcosoknak) • Hová szoktak címert rajzolni? (zászlóra, pajzsra, várkapura) • Láttátok-e már valahol ezt a címert? (református iskola bejárata...) http://tirek.hu/hir/mutat/28175 Tervezz pólót a hittanos csoportodnak! A diákok fogalmazzák meg rajzban, hogy miért jó reformátusnak lenni! Használhatják a könyvben szereplő szimbólumokat. Ha egyéni, vagy páros munkaként végezték el, számoljuk össze, melyik szimbólum hány pólón szerepel az osztályban, melyik lett a győztes, a legkedveltebb!	Eszköz: matricamelléklet MFGY 1. lecke 2. (8. o.) MFEI 1. lecke 2. (8. o.) Javaslat: A munkafüzeti feladatot használhatjuk rávezetésként, de elmélyítésként, begyakoroltatásként is. TK 1. lecke (9. o.) Tudod-e? MFGY 1. lecke 3. (9. o.) MFEI 1. lecke 3. (9. o.) Javaslat: A feladat elvégezhető egyenként, majd megosztják egymással, vagy párban, illetve a csoporttal együtt egy nagy csomagolópapíron, aminek a végső változatát lerajzolhatják a füzetükbe. Textilfilccel meg is valósítható. Megjegyzés: A feladat lehetőséget ad a csoportszabályok felidézésére. Az egyes szimbólumok a csoportról szólnak, azt is kifejezik, hogy ebből kifolyólag mit teszünk, és mit nem teszünk hittanórán.
Énekjavaslatok (alternatívákkal)	RÉ 395: „Isten szívéén megpihenve...” (TK 69. o 7. ének) RÉ 434: „Vezess, Jézusunk, S véled indulunk...” RÉ 81: „Örvendeztetek Az erős Istennek...” RÉ 225:1–2. és 7. versei: „Nagy hálát adjunk az	Megjegyzés: 81. zsoltárban a harmadik versszakot „ez új évben” szövegvariánssal énekelhetjük.

	Atya Istennek...” BS 101:1–5. versei: „Ó, én lelkem dicsérjed Istenedet...” BS 244: „Hála, hogy itt e csöndes reggel...” BS 272: „Mi kegyes Atyánk, bölcsességnek Ura...” (dall. RÉ 241: „Szent vagy örökké...”) 	
Házi feladat	Piros pontért/matricáért figyelj a következő hittanóraig, találkozol-e valahol a reformátusok címerével! Számold meg, hány helyen!	Aki legtöbb helyen látta, kaphat két pirosat/matricát, aki talált, kaphat egyet.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 8-9. oldal

A képen látható:

Jelképek: csillag, kakas, úrvacsora: kehely/bor és kenyér, Biblia, a magyar reformátusok címere

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Szöveg: a reformátusok köszöntése: Áldás, békesség! Istennek dicsősség! A második osztályban tanultak ismétlésére szolgál, a jelképekkel együtt, amik közül a címer új elem. A 9. oldalon részletesebben foglalkozik vele a hittankönyv.

Képolvasási javaslat

- Figyeljétek meg az első képet! Milyen épület részletét fedezed fel?
- Mit jelent a csillag a torony tetején? Melyik templom tetején szoktuk látni? Mit jelképezhet?
- Mit jelent a kakas a templomtorony tetején? Melyik templom tetején látható? Mit jelképezhet?
- Voltál-e olyankor a templomban, amikor úrvacsorát osztottak? Ha igen, mit tapasztaltál? Meséld el azoknak, akik még nem vettek részt úrvacsoraosztáson!
- Mit jelent a kehely/bor? Mit jelent a kenyér? Miért vesznek a református emberek úrvacsorát?
- Meséljétek a saját Bibliátokról! Milyen? Mikor szoktatok olvasni? Miért fontos a Biblia számunkra?
- Középen található a reformátusok címere. Nézzétek meg, mi látható rajta!
- Olvassátok el a 9. oldalon lévő szöveget, és megtudjátok mit jelent a címer!
- Mit jelent a bárány a címerben, mit jelképez? Miért?
- Min áll a bárány? Miért? Keress összefüggéseket!
- Mit jelképez a nap?
- Figyeljétek meg a bárány által tartott zászlót! Keressétek meg az interneten, milyen zászló ez!
- „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk”. Ez a bibliai idézet neked mit jelent? Miért?

1. Tablókészítés az előző év élményeiről

Az óra elejére beilleszthetünk egy közös emlékezést. Készítünk egy tablót a csoport előző évéről. Hozunk fotókat, osszunk ki a gyermekeknek kisebb színes papírokat! Rajzoljanak a református hittanhoz kapcsolódó szimbólumokat, ábrákat, történeteket! Készítsünk ezekből montázst!

2. Nyári élménymegosztás szociometrikus játékkal

Ismerve a tanulók nyári lehetséges elfoglaltságait, tegyünk fel különböző kérdéseket a nyárról, és adjunk hozzá lehetséges válaszokat! Jelöljünk ki helyszíneket a térben az egyes válaszokhoz! A válaszok alapján rendeződjenek el a gyerekek a térben, így akik azonos dolgokat éltek meg, egy helyre kerülnek.

Példa: Álljon a terem jobb hátsó sarkába, aki vízparton nyaralt, bal hátsó sarkába, aki erdőben, bal első sarkába, aki nagyszülőknél, jobb első sarkában, aki otthon!

Vigyázzunk, hogy mindenki találhasson helyet magának! Ne tegyünk fel olyan kérdést, amit a gyermek megszégyenítőnek él meg, ha felvállal!

3. A mi templomunk – templomkészítés – kollektív munka

Cél: a „valahova tartozás” (református gyülekezet, református iskola tanulója, református család tagja) tudatának erősítése. Annak a tudatosítása, és megerősítése, hogy valamennyien fontos tagjai vagyunk gyülekezetünknek, és felelősséggel, kötelességgel tartozunk.

Eszköz: kartondobozok, ragasztó, tapétapapír, filc.

A munka menete: A tanulók megkapják az eszközöket, és az a feladatuk, hogy elkészítsék „saját templomunkat”. Az alapanyagok csupán az ötletet szuggerálják. A közös munka lényege, hogy a tanulók által megalkotott templom a református hitélet, vallásgyakorlat lényegét kiemelje. Fontos, hogy a templomot a külső, látható jegyek is megjelenjenek (pl. csillag).

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁHOZ

Fő hangsúly: A reformátusság múltja.

Kognitív cél: A református identitás erősítése a helyi református iskola/ gyülekezet* múltjának megismerése nyomán.

Affektív cél: Érzelmi azonosulás a református identitással a helyi református gyülekezet/iskola megismerése által.

Pragmatikus cél: Közös tábló, faliújság stb. készítése a helyi református gyülekezet/iskola múltjáról és jelenéről.

* Ha más felekezeti egyházi iskolában tanítunk, a helyi gyülekezettel ismerkedhetnek a gyerekek ezen az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat közös átbeszélése: Találtak-e református címet? Iskolánkban/gyülekezetünkben hol található? Hány éves a református iskolánk/gyülekezetünk? Rajzoljunk a táblára egy számeget, osszuk be évtizedekre/évszázadokra, attól függően, milyen múlttal rendelkezik az iskola vagy a gyülekezet! Tippeljenek a gyermekek, engedjük, hogy ők maguk jelöljék be a számegetesen! Nézzük meg, hogy ki állt legközelebb a megoldáshoz!	Javaslat: Ha tehetjük, vigyünk be az órára olyan személyes tárgyakat (pólót, könyvet, bögrét), amelyeken szerepel a református címer. Eszköz: tábla, kréta/filc Megjegyzés: A harmadikosok szeretik a számokat, a nagyobbakat is. A becslés a matematika óra visszavisszatérő anyaga. Időfoglalmukat és egyben identitásukat is segíti a feladat.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az iskola/gyülekezet életének felelevenítése Egyenként/párosával adjunk a gyermekeknek egy-egy fotót, újságcikket az iskola/gyülekezet életéről. Beszéltesük őket a képekről: • Mit ábrázol? • Hol készült a kép? Ismered-e azt a helyet? Megtalálható-e? • Mi történik rajta? • Szerinted mikor készült? Honnan gondold? Fénykép készítése a csoportról, az	Eszköz: fényképek újságcikkek Javaslat: Ha annyira régi az iskola/gyülekezet, hogy még a fényképezés előtti időbe nyúlik vissza a múltja, kereshetünk olyan emléket, ami visszavezet a régmúltba, és érzékelteti velük a múlt súlyát, szépségét: pl. anyakönyv, napló, egy régi hímzés évszámmal, stb. Eszköz: fényképezőgép

	iskola/gyülekezet jelenéről Készítsünk fotót az osztályban, vagy egy kiválasztott helyén az iskolának/gyülekezetnek! Tabló készítése/összeállítása A gyermekekkel együtt a kiosztott fotók, újságcikkek, díszítő elemek segítségével készítsünk egy tablót. Mondjuk el előre a koncepciót: • Felülre egy cím, amit közösen találnak ki. (üres lapot kivághatunk hozzá). • Alá kerül az alapítás évszáma és az aktuális évszám. • Középre a címer/központi szimbólum/fotó. • fotók, cikkek... • Kell egy hely, ahova az osztályfotót ragasztjuk.	állvány vagy segítő. Eszköz: felhasználható fotók, újságcikkek, díszítő elemek, karton, ollók, ragasztók Javaslat: Legyen nálunk annyi ragasztani való, hogy mindenkinek jusson. Lehet díszítő elemeket is (ígés kártyák, falevelek, préselt virág) összeilleszteni, képpé összerakni, de kapcsolódjon valahogy az iskolához/gyülekezethez! Az adott városhoz/faluhoz kapcsolódó dolgok is kerülhetnek a tablóra. Készítsünk elő egy részt, körberajzolva, kiemelve a csoportról készült képnek! Ide ragasztjuk majd be, ha előhívtuk, a fényképet. Egyenként válasszanak a gyerekek a felrakandókból (ülési sorrendben), hogy mit szeretnének ők felragasztani.
Házi feladat	További fotók az iskola/gyülekezet életéről Gyűjtsenek a családból további fotókat, amelyek a helyi iskolában/gyülekezetben készültek, és hozzák el a következő órára!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Múltmesélés-múltidézés

Hívjunk az órára olyan iskolai dolgozót (tanárt, portás bácsit, karbantartót)/gyülekezeti tagot, aki örömmel és átéléssel mesél az iskoláról/gyülekezetről! Ha találunk olyat, aki a kezdetektől ott van, vagy ott volt a megalapításnál, az külön érdekesség. Itt helyet kaphatnak anekdota jellegű, érdekes, akár vicces történetek, amelyek közel hozzák a gyermek számára a múltat, és érzékeltetik, hogy a történelem is valóság.

Ha az iskola/gyülekezet nagy múltra tekint vissza, akkor kereshetünk forrást a levéltárban, gyülekezet iratai közt. Olyan írást/levelet/újságcikket keressünk, amely a mindennapokat mutatja be minél színesebben, átélhetőbben!

2. ISTENT A BIBLIÁBÓL ISMERHETJÜK MEG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

MILLER, S. E./HUBER R.V., A Biblia története. A Biblia keletkezése és hatása, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

Isten megismerése:

Az ember csak úgy ismerheti meg Istent, ha Isten maga mutatkozik be, maga jelenti ki Önmagát. Isten megismerése szempontjából az egyetlen hiteles forrás a Biblia. Isten megismerése szempontjából azért különösen fontosak a nevei, elnevezései, a jelzői, mert ezeket egyrészt Ő maga jelentette ki, másrészt a hívő emberek tapasztalatait foglalják össze a személyével kapcsolatban (pl. Irgalom Atyja).

Név a Bibliában:

A név sokkal többet jelentett a bibliai időkben, mint ma. Viselőjének a lényegéről fogalmazott meg valamit. Isten nevének ismerete azért volt fontos Isten népe számára, mert a név ismerete révén lehetett segítségül hívni Őt. Ezért, amikor Isten bemutatkozott népének, lehetővé tette, hogy bármikor segítségül hívják a nevét, vagyis Őt Magát.

Isten nevei:

A Bibliában Isten nem csak egy néven mutatkozott be. Minden egyes név a jelentésében hordoz valamit Róla, olyan jelentést, amit Ő akart kijelenteni az embernek. Ezért Isten nevei egyúttal Isten önkijelentései is.

Jahve – Isten:

Ez az elnevezés a létigéből ered. Izráel számára ez a név a szabadulással és a szövetséggel áll összefüggésben. Az Egyiptomból való szabadulás előtt, a kivonulás ígéretéhez kapcsolódva mutatkozott be így Isten Mózesnek. (2Móz 3,17) Azt mondta: „*Vagyok, aki vagyok.*” Isten kihangsúlyozza, hogy Ő ugyanaz, mint Aki az ősatyáknak jelentette ki magát.

A „Vagyok, aki vagyok” név esetében a héber nyelv lehetővé teszi, hogy a következő módokon értelmezzük:

– Jelenre vonatkoztatva: „Vagyok, aki vagyok.” Isten a létező, a jelenlévő, Aki van.

– Jövőre vonatkoztatva: „Leszek, aki leszek.” Ebben az értelemben Isten a gondviseléséről biztosítja népét. Azt mondja: Vele leszek. De ez a kijelentés azt is jelenti, hogy Isten nem csak az a bibliai atyák Istene, hanem mindenkié.

A 3. parancsolat tiltja Isten nevének a hiábavaló használatát. A babiloni fogság után a zsidóságban tiltottá vált Isten nevének a kimondása, nehogy a parancsolat elleni vétség bűnébe essenek. Ahol a Szentírásban Jahve szó szerepel, helyette az Adonáj (jelentése: Úr) szót olvasták. Mivel a zsidóság számára Isten neve: Jahve, ezért a tiltás csak erre a névre vonatkozott és vonatkozik.

Jahve Cöbáót – Seregek Ura: Ez az összetett név utal Istennek hatalmas voltára. A sereg szó ebben az összefüggésben egyaránt jelenti a földi és a mennyi seregeket. Isten a legfőbb vezére Izráel seregének. A legfőbb hatalom, Aki minden földi hadseregnél hatalmasabb, ezért Ő védi meg népét. Mivel minden hatalom fölött áll, Ő a történelem Ura.

„Igen rettenetes az Isten a szentek gyűlésében, és félelmetes mindazok között, akik körülötte vannak. Uram, Seregek Istene! Ki olyan erős, mint te, Uram? Hűséged körülvesz téged! Te uralkodsz a dühöngő tengeren; ha hullámai tornyosulnak, te lecsendesíted őket. Te zúztad szét Rahabot, halálra sebezve; erős karoddal szétszórtad ellenségeidet.” (Zsolt 89,8–11)

Elóhim – Isten: A Biblia Isten szóval fordítja magyarra. A héber szó többes számú alak. A héber nyelvben a többes szám intenzitást, fokozást jelent. Így is lehetne fordítani: Istenség.

Él – Isten: Költői szövegekben fordul elő ez az elnevezés azokon a helyeken, ahol Isten (Elóhim) erejéről esik szó. A szó etimológiailag az erővel áll összefüggésben. Összetett Isten-nevekben Istent jelenti.

Él-Saddaj – Magasságos Isten: Az ősatyák ezen a néven ismerték Istent. Ábrahámnak így mutatkozik be. (1Móz 17,1)

Él-Ólám – Örökkévaló Isten: Isten az időben örökké létező.

Úr: Isten minden és mindenek fölött álló.

Élő Isten: A néma bálványokkal szembeni elnevezés. Ő az igazi és cselekedni tudó Isten. (Józs 3,10)

Isten tetteihez kapcsolódó nevek:

Találkozunk a Bibliában Istennek olyan neveivel is, amelyek a Vele átélt kapcsolat tapasztalatait fejezik ki.

Teremtő Isten:

A Biblia szerint a teremtés Istennek az első cselekedete. Ő maga is nevezi így magát:

„Én az Úr vagyok a ti szentetek, Izráel teremtője, a ti királyotok.” (Ézs 43,15)

„De most így szól az Úr, a te teremtőd, Jákób, a te formálód, Izráel: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1)

Pál Istent magát nevezi így:

„Az ilyenek Isten igazságát hazugsággal cserélték fel, és a teremtményt imádták és szolgálták a Teremtő helyett, aki áldott mindörökké. Ámen.” (Róm 1,25)

Ígéret Istene:

Isten a teremtést követően számtalan ígéretet adott népének. Utódokat, országot, fogságból való szabadítást ígért. A legnagyobb és legfontosabb ígérete Jézus Krisztus volt. *„Az ő utódai közül tette Isten Izráel üdvözítőjévé Jézust, ígéret szerint.” (ApCsel 13,23)*

Megváltó Isten:

Eredetileg egy adott legközelebbi rokonra vonatkozott ez az elnevezés, akinek a családon belül bizonyos esetben egy másik családtaggal szemben megváltói kötelezettségei voltak. Már az Ószövetségben találkozzunk azzal a gondolattal, hogy Isten Izráel megváltója. Az Újszövetségben Jézus méltóságneve lett. A bűnből való megváltásra vonatkozik.

Megmentő Isten:

Isten az, Aki a bajból, az ellenség kezéből megment. *„Az Urat, a ti Isteneteket féljétek, és ő megment benneteket minden ellenségeitek kezéből.” (2Kir 17,39)*

Gondviselő Isten:

Isten népe számtalan alkalommal megtapasztalta, hogy a nehéz helyzetekben Isten mennyei hatalmánál fogva segítséget nyújtott a szükség idején. *„Vesd az Úrra terhedet, és ő gondot visel rád! Nem engedi sohasem, hogy ingadozzon az igaz.” (Zsolt 55,23)*

Megszentelő Isten:

A Szentlélek elnevezése. *„...mert kiválasztott titeket Isten kezdettől fogva az üdvösségre, a Lélek megszentelő munkája és az igazságba vetett hit által.” (2Thessz 2,13)*

Ajándékozó Isten:

Ez az elnevezés nem fordul elő szó szerint a Bibliában, de gondolkodásmódjában határozottan megjelenik. Az egész Szentírás azt tanítja, hogy minden, ami az emberé, Istentől kapott ajándék. *„Mid van, amit nem kaptál?” (1Kor 4,7)* A legfontosabb ajándék, akit Istentől kaptunk: Jézus Krisztus.

Gyógyító:

Isten magát nevezte gyógyítónak. Neki van hatalma egészséget adni. „*Én, az Úr vagy a te gyógyítód.*” (2Móz 15,26)

Atya:

Isten és népe közötti viszonyt jellemző elnevezés: „*egy a ti Atyátok, aki a mennyben van.*” (Mt 23,9)
„*Ha én atya vagyok, miért nem tisztelnek?*” (Mal 1,6)

Jézus Krisztus Atyja:

Isten két személye közötti kapcsolatra utal ez a név. E kapcsolat meghatározója a szeretet és az engedelmesség. „*Aldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene.*” (2Kor 1,3)

Pásztor:

A 23. zsoltár beszél a legrészletesebben Isten pásztor voltáról, emberek iránti szeretetéről és pásztori gondviseléséről. Isten pásztorként tereli, táplálja, gondozza, őrzi népét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A gyermek az Istenhez kapcsolható fogalmait, tapasztalatait, átéléseit elsődlegesen az emberi kapcsolataiból és a teremtet világból meríti. Az analitikus pszichológia beszél az anya és az apa szerepéről a gyermekkori istenkép alakulásában. A gyermekben legmélyebben elraktározott átélések, mint például az anya arca, ahogyan a gyermek fölé hajol szoptatás közben, az apa ereje, akarata, tekintélye, a teremtet világ szépsége, az évszakok váltakozása adják a tapasztalati horizontját mindannak, ahogyan Istent a Bibliából megismerhetik (pl. „fordítsa feléd orcáját az Úr”, „Atya”, „amilyen a folyóvíz mellé ültetett fa”).

Mire a gyermek találkozik a bibliai történetekkel, már megannyi szimbólum és átélés segíti az Istenről szóló ismeret megértését, feldolgozását, kognitív, emocionális beépítését. Ezekre a háttértapasztalatokra, a gyermeknek a mindennapokban, a természetben és a mesékben megélt átéléseire alapozódnak Isten nevei, illetve mindazok a tulajdonságai, amelyek az egyes történetek által kiábrázolódnak. A hittanóra feladata, hogy rámutasson arra az Istenre, aki a gyermek életében valóságosan is betölti ezeket a vágyott vagy földi módon megtapasztalt tulajdonságokat.

A tanóra témája lehetőséget ad a következőkre:

- a gyermekben tudatosítani a Bibliának, a Biblia szavainak a jelentőségét
- felidézni és egy lineáris történeti ívbe helyezni az eddigi bibliai történeteket
- fókuszálni az idei központi tananyagrésze
- Isten tulajdonságai nyomán előhívni és megerősíteni egy egészséges istenképet.

A gyermek és a Biblia:

A harmadikos gyermek a Bibliát már nem mágikus értelemben tartja szent könyvnek. Témája és a benne található történetek alapján, melyek az emberi lét legfontosabb kérdéseiről szólnak, kiemelt figyelemmel hallgatja a történeteket. Bár általában elkülöníti a meséktől, mégis jó tudatosítani, hogy a bibliai történetek megtörtént események, a Biblia a valóságról szól, igaz történeteket mesél el. A lecke üzenete, hogy a Biblia egészen különleges célból íródott, azért, hogy bemutassa a mindenható Istent. A pedagógus már azzal is érzékelteti a Bibliának ezt az egyediségét, ahogyan beszél a Bibliáról, ahogyan tartja a kezében, ahogyan megmutatja.

Isten bemutatkozik a Bibliában:

A harmadikos gyermeket attributív istenkép jellemzi. A gyermek Istent a hittanoktatásból ismert tulajdonságokkal ruházza fel, és ezek által határozza meg. Az óra anyaga erre épít, és ezt teszi lehetővé. Az óra során a gyermek rácsodálkozhat Isten megannyi oldalára, tulajdonságára. Teret ad, hogy megfogalmazza, számára ki az az Isten, aki a legfontosabb, akire leginkább szüksége van, vagy akit leginkább ismer. Engedjük a gyermeknek, hogy szabad legyen ebben a belső keresésben, és tiszteljük azt az istenképet és istennevet, amit önmaga számára megtalál! Csak abban az esetben

korrigáljunk, ha teológiailag nem tartható! Segítsük őt ezen az úton, és nézzünk mögé, hogy honnan eredhet a gyermek által megfogalmazott hamis istenkép!

Fontos, hogy ez az istenkép összekapcsolódjon azokkal az élettapasztalatokkal, azzal a tapasztalati horizonttal, amelyeket a gyermek a mindennapokban megél, amelyekben Isten számára a hétköznapiakban bemutatkozik. Így Isten nevei, tulajdonságai nem pusztán megtanult jelzők lesznek, hanem a gyermek életében felismert és átélhető valóság.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Istent a Bibliából ismerhetjük meg.

Kognitív cél: Isten legfontosabb neveinek és tulajdonságainak a megismerése. Annak a megalapozása, hogy Isten szabadító Úr.

Affektív cél: A gyermek érdeklődésének felébresztése Isten mélyebb megismerésére.

Pragmatikus cél: A korábbi tapasztalatok és ismeretek alapján egy személyes istenkép megfogalmazása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat megbeszélése Gyülekezeti hittanórán: Címerkeresés eredménye Beszélgetés: • Idézzük fel, mi mindent mond el ez a címer Istenről! • Honnan ismerjük még Istent? Egyházi iskolai hittanórán: • Fotót hoztak-e? Ők is reformátusok, ugyanaz az Istenük és a címerük is. • Csoportfotó felragasztása Rávezetés, átvezetés: Nyomolvasás. Mi az? Nyomozz a hangok alapján! Álljunk a gyerekek mögé! Kérjük meg őket, hogy csukják be a szemüket, ne nézzenek hátra, csak hallgatózzanak, figyeljenek, hogy mi történhet! Adjunk ki mindenféle hangot olyan tevékenységekkel, amelyek zajjal járnak: pl.: cipzárassuk ki a Bibliát; nyissuk ki a naplót, majd hangosan csukjuk be; krétával írjunk a táblára; szólaltassunk meg egy hangszert; verjünk le egy tárgyat; mossunk kezet, ha van csap; nyissuk ki/csukjuk be az ablakot, stb. Beszélgessünk a játékról: • Ki mire emlékszik? • Miről árulkodtak a hangok? • Rakjuk össze, mi történt!	Eszköz: előhívott csoportkép ragasztó Eszközök: hangadásra alkalmas tárgyak: pl. napló/súlyos könyv, hangszer, kréta a táblánál, cipzárás Bibliátok, stb. Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 2. lecke 1. (10. o.) MFEI 2. lecke 1. (10. o.)
Feldolgozási	Beszélgetés a TK szövege és illusztrációja alapján:	TK 2. lecke (10–11. o.)

javaslat, munkáltatás	• Melyik bibliai történetet ábrázolja a kép? • A kép mellett megtaláljátok, hogy a történet nyomán milyennek ismerjük Istent. • Emlékeztek-e, hogy Mit teremtett/ Kiket mentett meg/ Kiről gondoskodott/ ... Isten? Olvassuk el, hogyan mutatta be ez a történet Istent! Tudod-e? közös feldolgozása Adjunk a gyermekeknek egy-egy nevet kiscetlire kiírva a Tudod-e? szövegéből! Kérjük meg egyenként őket, hogy írják körül Istennek ezt a nevét úgy, hogy nem mondják ki a cetlin található szót! A csoport találja ki sorra Isten neveit! Érzelmi azonosulás Isten valamelyik nevével – Munkafüzeti feladat elkészítése	Javaslat: Haladjunk sorban a lábnyomokon, hangsúlyozzuk, hogy „ezután” „jóval később”, stb., hogy a gyermekeknek fejlődjön a bibliai idő- és történelemszemléletük! A nagyító alatt lévő képnél felhívhatjuk a figyelmet, hogy ezt a történetet ebben az évben tanuljuk majd. Az idei történetekben Isten szabadításával találkozunk, és ebben az évben Isten szabadító tetteivel ismerkedünk. MFGY 2. lecke 2. (10. o.) MFEI 2. lecke 2. (10. o.)
Énekjavaslat	RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Köszönöm...” (TK 72. o. 12.) RÉ 165: „Itt van Isten köztünk...” (ismétlés) 425. Ó, Ábrahám Ura (ismétlés) 176. Szent, szent, szent (ismétlés) RÉ 65:1–3. verse: „A Sionnak hegyén, Úr Isten...” BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” „Az Úr van itt...” http://csecsy.hu/konyvek/enekskonyv/az_ur_van_itt	
Házi feladat	MFGY 2. lecke 2/d). (11. o.) MFEI 2. lecke 2/d). (11. o.) Piros pontért/kisötösért: Írj össze olyan, általad már hallott bibliai történeteket, amelyekből Istent szabadítóként ismerhetjük meg!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 10-11. oldal

A képen látható:

Az előző első, második hittankönyv tematikus képeinek egy-egy apróbb részlete található: az Édenkert, Nőé bárkája, Izsák születése, József Egyiptomban, Jézus születése. A képrészletek fölött szöveg olvasható, mely emlékeztet a korábban tanult történetekre.

Kinagyítva – nagyító alatt- a zsidó nép szabadítása, s egyben az tanév célkitűzése: a Szabadító Isten megismertetése.

A szöveg: Ismeretközlő szöveg. A már tanultak felidézését szolgálja. A Biblia Isten és az ember történeke elbeszélése. Fókusz: Isten láthatatlan, de közvetve érezzük, tudjuk jelenlétét az életünkben.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyelmesen nézzétek meg a képeket! Melyikről milyen történet jut eszetekbe? Mondjátok el röviden!
- Melyik kép utal arra, hogy Isten Teremtő? Mit látsz a képen? Honnan van a részlet? Hogyan történt a teremtés?
- Melyik kép mutatja be, hogy Isten **Megmentő**? Kiket mentett meg? Miért? Hogyan szól a történet? Ha képet jól megfigyeled, eszedbe jut a történet is!
- Melyik képről jut eszedbe, hogy Isten az **ígéretét** megtartja? Kiket látsz a képen? Mondjátok el a történetet!
- Melyik kép utal arra, hogy Isten **ajándékozó**? Kivel ajándékozott meg bennünket Isten? Miért? Nézzétek meg a képet, kiket látsz rajta? Mondjátok el a történetet!
- Nézz bele a nagyítóba, látod az eseményt? Mi történhetett? **Isten szabadító** is, tapasztaltad-e?

2. Szövegelemzéshez javaslat:

- Olvassátok el a címet! Találjátok, ki miről szólhat a szöveg!
- Figyeljétek meg, hogyan van jelen Isten a bibliai történetekben!
- Olvassátok el a szöveget! Húzzátok alá azt a mondatot, amelyből megtudhatjátok mi a közös a bibliai történetekben!
- Mondjatok példákat a saját életetekből, amikor megtapasztaltátok, hogy Isten: teremtő, megmentő, gondviselő, ígéretét betartó, ajándékozó, szabadító!
- Hogyan nevezték még Istent az ószövetségi emberek? Olvasd el a *Tudod-e?*- részt és válaszold ki a neked leginkább tetsző nevet, mellyel Istent megnevezheted és megszólíthatod!

1. Honnan ismered föl?

Többféleképpen végezhető gyakorlat, melynek során egymás felismerését és a kapcsolódó jelzőket gyakoroljuk. Kérjük meg a gyerekeket, hogy álljanak körbe, majd egy önként jelentkező álljon a kör közepébe! Az ő szemét kössük be! Akár meg is forgathatjuk. Eközben a körben lévő gyerekek cseréljenek helyet, hogy a kör közepén lévő diák ne emlékezzen arra, hogy ki hol áll! Majd föl kell ismernie a kört alkotó tanulótársait a hangjuk, nevetésük, érintésük alapján. A játék után beszéljék meg, hogy kit és miről volt könnyű felismerni! Beszélgessenek arról is, hogy mi alapján ismerhető meg számukra egy szülő, egy tanár, illetve Isten!

2. Mi jellemző rád?

Kérjük meg a gyermekeket, hogy a családnévük helyett válasszanak maguknak egy rájuk jellemző jelzőt, amit illesszenek a keresztnévük elé. Pl.: Vicces Tamás, Okos Borbála, stb. Ha megalkották az új nevüket (úgy, hogy még nem árulták el azt a többieknek), akkor írják fel egy kis papírra az új családnévüket, és helyezték el a papírokat egy kalapban vagy kosárban! Az összehajtott papírok közül mindenki húzzon egyet, és közösen próbálják kitalálni, hogy vajon kinek lehet ez a családneve! A játék után beszélgessen a csoport arról, hogy Istennek milyen nevet tudnának adni az eddigi tapasztalataik alapján!

3. Biblia – hangolódás

Eszköz: sőlámpa

Cél: a Biblia egyediségének, fontosságának tudatosítása.

A beszélgetés és szemléltetés menete:

A hittanoktató elmondja, hogy eszébe jutott egy hasonlat, amit be is szeretne mutatni a tanulóknak.

Bemutatja a hittanoktató a sőlámpát, és megbeszélik a lámpa sajátosságait, tulajdonságait, jelentőségét.

A Biblia olyan, mint egy lámpa. Az ember, ki olvassa a Bibliát, olyan, mint egy izzó. Fényt áraszt a világba, ha a vezetéken keresztül jön az áram. Az áram láthatatlan.

A sőlámpához hasonlóan az ember (én, te) láthatóak vagyunk. Ami azonban a lámpában belül bennünk van, az láthatatlan. Ha „felkapcsoljuk” a belső kis izzókat – a hit világát (szeretet, békesség, törődés, stb.), máris árasztjuk a fényt.

Bemutatjuk a lámpát áram nélkül, vagy kiégett izzóval vagy gyertyafénnyel.

A lámpának a fényét és a hasznát is csak akkor élvezhetjük (látjuk), hatását csak akkor tapasztalhatjuk, ha csatlakozik az áramforráshoz. Ugyanígy van ez a hívő emberrel is. Ahhoz, hogy Isten üzenetét megértsük, kell a Szentlélek, a Biblia (Ige) és a megfelelő izzó.

Megjegyzés: kapcsolódhat Jézus tanítása:

„Ti vagytok a világ világossága... (Mt 5,14)

„Ti vagytok a föld sója... (Mt 5,13)

Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/09/biblia.html>

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ:

1. feladat: A feladatnak lehet egzakt megoldása, de a gyermekek esetlegesen Istennek többféle tulajdonságát kiérezhetik egy-egy történetből. Erősítsük meg bennük azokat is, majd emeljük ki közösen a legfontosabbat, és azzal a névvel társítsuk:

Édenkert – Teremtő Isten

Nóé bárkája – Megmentő Isten

Ábrahám Izsákkal – Ígéret Istene

József és testvérei – Gondviselő Isten

Kivonulás – Szabadító Isten

Jézus születése – Ajándékozó Isten

3. SZABADSÁG – SZABADÍTÁS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák órászáma: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

KÁLVIN, J., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.)

A Biblia lapjain Isten nagyon sokszor Szabadító Istenként mutatkozik be. Az ószövetségi történetekben számtalanszor szó szerinti szabaduláselménye van a választott nép tagjainak. Az Újszövetség történeteiben a testi szabadulások mellett (Jézus gyógyításai) a lelki szabadulásra kerül a hangsúly. Istent gyakran szólítja a zsoltáros Szabadító Istennek. „*Uram, szabadító Istenem, hozzád kiáltok éjjel-nappal.*” (Zsolt 88,2) Az Újszövetség lapjain pedig Jézus a Szabadító. (Nevének is ez a jelentése: Jésua.)

Szabadítás az Ószövetségben: Izráel történetének a legmeghatározóbb élménye az egyiptomi rabszolgaságból való megszabadulás. „*Még gyermek volt Izráel, mikor megszerette, Egyiptomból hívtam ki fiamat.*” (Hós 11,1) Ez a szabaduláselmény határozza meg a népnek az Istennel való viszonyát. A szabadulás előestéjén már Isten gondoskodott arról, hogy ez az esemény megmaradjon örökre a népe emlékezetében, és elrendelte, hogy a páskavacsorát ezentúl mindig megünnepeljék. „*Legyen ez emléknep a számotokra, és ünnepeljétek meg az Úrnak nemzedékről nemzedékre. Örök rendelkezés az, hogy megünnepeljétek.*” (2Móz 12,14) A Tízparancsolat, Isten törvénye, rögtön az elején utal az Úr szabadító tetteire. Isten bemutatkozik, és elmondja, hogy az a legfontosabb bizonyítéka annak, hogy népe Őhozzá tartozik, hogy véghezvitte rajtuk a nagy szabadulás csodáját. „*Én az Úr vagyok, a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.*” (2Móz 5,6)

Az egyiptomi rabszolgaságból való szabadulás élménye lett a legjelentősebb Izráel emlékezetében. A zsidó nép Bibliában lejegyzett történelmének egész ideje alatt folyamatosan találkozunk újra és újra olyan történetekkel, amelyben Isten szabadítóként mutatkozik meg. A vörös-tengeri átkelés után a pusztai vándorlás során tapasztalja a nép, hogy Isten megszabadít. Megszabadítja a vándorló népet a szomjúságtól, Isten csodát tesz: az ihatatlan vizet ihatóvá változtatja (2Móz 15,22–25), megszabadítja az embereket az éhségtől, amikor fűrtet és mannáat ad (2Móz 16,11–15). A 106. zsoltár végigvezeti ezt a gondolatot a pusztai vándorlás egészén. Érdekes, hogy valahányszor a nép zúgolódni kezd éhség vagy szomjúság miatt a pusztában, Isten mindig egy kegyelmes, szabadító tettel válaszol.

Amikor a nép megérkezik Kánaánba, és a vándorló életformát a letelepedett váltja fel, abban az időszakban egy újfajta szabaduláselményt ad Isten a népének. Már nem közvetlenül szabadít meg, hanem a szabadítást közvetítők által adja. A kánaáni őslakosok folyamatos fenyegettetést jelentettek. Isten ebben a helyzetben küld egy embert, aki a szabadítás vezetője lesz, azaz egy kiválasztott szabadító által viszi véghez a szabadítást. De fontos megjegyezni, hogy a politikai szabadságot megelőzte a bálványimádástól való megszabadulás. Miután felismerték az emberek, hogy Istenhez kell imádkozni, kaptak megmentőt. A királyok korában a harcok és háborúk révén a királyok vihették véghez a szabadítást, de Isten segítségével. Ahogyan ezt Dávid egyik imádságában is olvassuk: „*Te adsz győzelmet a királyoknak...*” (Zsolt 144,10) Találkozunk két másik fogsággal is az Ószövetségben: az asszír és a babiloni fogsággal. Elsősorban a babiloni fogság az, aminek az élménye mély nyomot hagyott Isten népének az életén. A szabadság, a haza, a kultusz gyakorlásának az elvesztése nagyon megrázta Isten népét. Isten a fogságból való szabadulás próféták sorával ígérte. „*Abban az időben, amikor összegyűjtelek, haza is hozlak benneteket. Bizony, hírnevessé és dicsővé teszek benneteket a*

föld minden népe között. Meglátjátok majd, hogy jóra fordítom sorsotokat! – mondja az Úr.” (Zof 3,20) Aki a múltban szabadító volt, az a jelenben és a jövőben is Szabadító. Isten nem véletlenül rendelte el a szabadulás emlékére a páskavacsorát. Emlékeztül adta azért: ne felejtsek el soha, hogy Ő az az erős Isten, aki kiszabadította a múltban a reménytelen helyzetből választott népét. Az a tapasztalat adjon reménységet minden jövőbeni fogság idején, hogy az Isten nem változik, Aki a múltban megszabadított, a jövőben is megszabadít.

Az Ószövetség alapvetően kollektív gondolkodású. A szabadulás is általában az egész népre vonatkozott, ám találkozunk egyéni szabadítás-történetekkel is, elsősorban a Zsoltárok könyvében, ahol az egyéni nyomorúságból és bajból szabadítja meg Isten az embert.

Az Ószövetségben a szabadság az Isten általi megszabadítottságot jelenti. Ebbe a szabadságba beletartozik a megváltás fogalma is. Isten a Szabadító, aki megváltja népét. Különösen Ézsaiás próféta hangsúlyozza ezt. *„Ne félj, férgecske Jákób, maroknyi Izráel! Én megsegítelek – így szól az Úr, a te megváltód, Izráel szentje.”* (Ézs 41,14)

Szabadítás az Újszövetségben:

Az Újszövetségben a szabadítás a bűnből, a bűn zsoldjától: a haláltól való szabadulást és a törvénytől való szabadságot jelenti. Az ember a bűnben születik, a bűn rabszolgája. *„Mert amikor a bűn szolgái voltatok, szabadok voltatok az igazságtól. De milyen gyümölcsöt termett ez akkor nektek? Bizony, most szégyenkeztek miatta, mert ennek vége a halál! Most azonban, miután a bűntől megszabadultatok, és Isten szolgái lettetek, már ez meghozta nektek gyümölcsét, a megszentelődést, amelynek vége az örök élet. Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”* (Róm 6,21–23) Amíg az ember bűnben él, addig a bűn rabszolgája. Jézus egyszer beszélgetett a benne hívő zsidókkal a szabadság és a bűnben való szolgaság kérdéséről. Ebből a beszélgetésből kiderül, hogy Jézus szerint az a szabad ember, aki Őbenne hisz.

„Így szólt akkor Jézus azokhoz a zsidókhöz, akik hittek benne: Ha ti megtartjátok az én igémet, valóban tanítványaim vagytok; megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket. Ők ezt kérdezték tőle: Ábrahám utódai vagyunk, és soha nem voltunk szolgái senkinek. Hogyan mondhatod hát: Szabadok lesztek? Jézus így válaszolt nekik: Bizony, bizony, mondom nektek, hogy aki bűnt cselekszik, az a bűn szolgája. A szolga pedig nem marad a házban örökre: a fiú marad ott örökre. Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.” (Jn 8,31–36)

Az újszövetségi szabadságfogalom szempontjából a legfontosabb kérdés az, hogyan szabadulhat meg az ember a bűn büntetésétől, hogyan szabadulhat meg Isten bűn miatti jogos haragjától. A válasz pedig: Jézus Krisztus szabadít meg, azaz a Benne való új élet, a hit által szabadul meg az ember. Egyedül a Fiú tud megszabadítani a bűn pusztító uralmától. Az Újszövetségben a szabadság elsősorban lelki értelemben szerepel. *„Ne féljete azoktól, akik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik.”* (Mt 10,28)

Jézus küldetése volt a szabadítás. Már a neve is erre utal. A héber Jésuából ered, ami azt jelenti, hogy az Úr a szabadítás. A keresztyén ember a szabadságát Krisztustól kapja kegyelemből. Ez a szabadság nem csak szabadság valamitől, a bűn hatalmától, hanem szabadság valamire: az Isten szerint való jó cselekvésére, hálás szolgálatra, szeretetre.

A lelki szabadságot a keresztyén ember a Szentlélek által nyeri el. Így írja az apostol: *„Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.”* (2Kor 3,17)

Szabadok és szolgák a Bibliában:

Az ókori Kelet társadalmi rendjébe beletartoztak a rabszolgák, akik hadifoglyokból vagy teljesen eladósodottakból lettek rabszolgává. Az Ószövetségben számtalan törvényt találunk a rabszolga és ura életének a koordinálására. Az ószövetségi próféták és a legősibb ószövetségi hagyományok az egyiptomi szabadulásra hivatkozva támadták azt a viselkedést, amely a rabszolgákat nem emberként, hanem tárgyként kezelte. Isten törvénybe foglaltatta, hogy ha elszegényedik valaki a nép tagjai közül, akkor is csak 6 évig lehet rabszolga, és a 7. évben szabadon kell bocsátani, (5Móz 15,12–18) és nem engedheti el üres kézzel az ura. Így emlékeztet ez a törvény az Egyiptomban töltött szolgaság éveire, és arra, hogy Isten onnan kiváltotta a népét. Az Újszövetségi tanítás szerint az embereket elválasztó

társadalmi különbségeknek nincs többé létjogosultsága a Krisztusban elnyert egység miatt. Így Krisztusban többé „*nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.*” (Gal 3,28) (A teológiai egyenlőség gondolata a Filemonhoz írt levél alapján nem jelentette azonban azt, hogy Pál apostol azt a konzekvenciát vonná le ebből, hogy a rabszolgaság intézményét meg kellene szüntetni.)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra a harmadikos évfolyam tematikájába, a szabadítás témájába vezeti be a gyermekeket, amihez az év szimbólumát társítja: a repülő madár képét.

A biztonságot adó környezetben felnövekvő gyermek a pillanat szabadságában él. A pillanatnyi átélések, tapasztalatok erőteljesebben határozzák meg a jelenlétét, mint a múltbeli cselekedetek és a jövőre vonatkozó aggodalmak. A harmadikos gyermek mindemellett egyre fejlettebb időfogalommal és ok-okozati összefüggésekben gondolkodik és lát rá az események közti összefüggésekre. Éppen erre építjük a tanév során a szabadság-szabadítás tematikáját, amit ebben a leckében vezetünk be.

A gyermek könnyebben elképzei a szabadság hiányát, a fogságot, mint magát a szabadság fogalmát a maga természetességében. A hiány adja meg a szabadítás és a szabadság értékét. Ezért közelítünk a szabadság témájához a fogság, korlátok, megkötöttség irányából. Ezeket konkrét, saját hétköznapi tapasztalat hiányában egy-egy állatról szóló történet vagy mese kapcsán ragadjuk meg.

A lecke során kitérünk a szabadság-szabadosság kettősségére is. A rosszul értelmezett szabadság végül veszteségekhez, megkötöttséghez vezethet. Az egyházi iskola két órás keretébe belefér ennek a szempontnak az átbeszélése is.

A téma kapcsán példaként előjöhhetnek nem gyermekeknek szánt filmélmények, sorozatélmények, számítógépes játékok. Bár megemlíthetjük, hogy azért csak idősebbeknek ajánlják ezeket, mert megterhelik a lelket, de ne az erkölcsi intelemre fordítsuk az energiánkat! Sokkal fontosabb a gyermek ezekkel kapcsolatos érzelmi érintettsége, amihez kapcsolhatjuk az egész év anyagát. Pedagógiai adottság és kihívás, feladat a gyermekek megterhelt lelkivilágának helyes megközelítése. Ha a szabadítást közvetítjük, könnyítünk rajtuk, ha moralizálunk, újabb terhet rakunk rájuk.

Ez az óra alkalmas arra, hogy felmérjük, a csoportunk hogyan viszonyul az év témájához, mi az a tapasztalati horizont, ahol majd megszólíthatjuk újból és újból Isten szabadításával.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szabadítás, szabadság fogalom.

Kognitív cél: A szabadítás fogalmának megalapozása.

Affektív cél: A szabadság megéléséhez kapcsolódó differenciált érzelmek feltárása.

Pragmatikus cél: Játékos gyakorlatokon keresztül a korlátok közötti szabadság és a szabadítás élményének megtapasztaltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat megbeszélése: Bibliai történetek a Szabadító Istenről • Ki gyűjtött otthon további történeteket? • Hányat?	Megjegyzés: Az összegyűjtött történeteknek most csak a száma és a címe fontos. Nem térhetünk

	Mennyire más! Mozdulatok! Diktáljunk egymással ellentétes mozdulatokat, amelyeket a gyermekek egymás után végezzenek el. Figyeljük meg, éljük át a köztük lévő különbségeket! Tanári instrukciók: 1. Szorítsd ökölbe mindkét kezéd! 2. Nyisd ki és tárd szét a tenyereidet! 1. Szorítsd össze a szemedet, hogy semmit ne láss! 2. Szépen lassan nyisd ki, és nézz körbe! 1. Húzd össze a szemöldököd, ráncold a homlokod, mintha dühös és mérges lennél! 2. Engedd el arcizmaid, engedd kisimulni az arcod! 1. Szorítsd össze az ajkaidat, a szádat, mintha mérges, dühös lennél! 2. Engedd el, és mosolyogj egyet! 1. Állj fel a székről/állj ki a padból, kulcsold össze a kezedet a mellkasodon, húzd be a vállad, fejed, nyakad, mintha dacos lennél! 2. Engedd le a kezeidet, egyenesedj ki, nézz a másik felé! 1. Csukódj össze guggolásba szép lassan! 2. Majd szép lassan állj fel, és tárd szét a karjaidat, mintha felfele nyújtóznál! Átvezetés: Ezen az órán a szabadság-szabadítás fogalmaival ismerkedhetünk. Tartsátok emlékezetetekben ezeket a mozdulatokat, átéléseket, azt, hogy milyen volt egyik állapotból a másikba kerülni!	ki magára az eseményre, mert nem marad idő az óra többi anyagára. A cél, hogy megszámláljuk, hány ilyen történetet talált a csoport, amelyek demonstrálják, hogy Isten a Bibliában valóban Szabadító Istenként mutatkozik be. Megjegyzés: Ezzel a mozgásos feladattal a gyermeknek lehetőséget adunk átélni a fogság-szabadság, nyitva-csukva, szorításban-szabadságban ellentétpárokat. Javaslat: Hagyjunk időt az egyes mozdulat-párok között, hogy legyen lehetőségük az átélések között észlelni a testük változását! Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 3. lecke
--	--	---

		1. (12. o.) MFEI 3. lecke 1. (12. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a tankönyv ábrái, szövege és a Feladattár alapján. Kérdések a sasmadár repülő alakjához: • Láttatok-e sasmadarat? • Milyen a szárnyalása? • Szeretnétek-e repülni? • Ki ült repülőgépen? • Miért lehet olyan jó repülni? Aranymondás tanulása mozdulatokkal Beszélgessünk, értelmezzük az aranymondást úgy, hogy közben elmutatjuk az egyes részeket! Utaljunk vissza az óra eleji mozdulatokra! • Úrban – felfele mutató mutatóujj • bíznak – összekulcsolt kéz • erejük – két oldalra kitarított kar, kezek ökölbe szorítva • szárnyra kelnek – tenyereket a mellkas felé fordítjuk, egymás előtt/mögött elcsúsztatjuk, és a hüvelykujjakkal összekapaszkodva madarat alkotunk • mint a sasok – a kezekből kialakított madárral felfele szárnyalunk, felfele visszük a karjainkat	TK 3. lecke (12–13. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat a TK ábráihoz, a szabadításhoz: MFGY 3. lecke 2. (12. o.) MFEI 3. lecke 2. (12. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 3. lecke 4. (13. o.) MFEI 3. lecke 4. (13. o.) Használhatjuk az aranymondás elsajátításához, de feladható házi feladatként is.
Aranymondás	„De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31a)	
Énekjavaslatok	„Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 77. o. 13.) Hogyha szél fúj http://sofarportal.hu/files/hangar/letoltokozpont/dicssuli2013_kottak.pdf RÉ 66:1–2. verse: „Örvendj, egész föld...” (+TK) BS 96: „Jöjj, szabadíts meg!” (dall. RÉ 241: „Szent vagy örökké, Atya Úr Isten...” (+DU) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon JJ 116: „Vígán csendül...”	A következő oldalon található a kotta.
Házi feladat	MFGY 3. lecke 5–6. (14. o.) MFEI 3. lecke 5–6. (14. o.)	

Szabadításod öröme

SZERZŐ: Szabó András

2. Halleluját kiáltunk feltámadt Urunknak!
Zengjen örökké a dalunk győztes királyunknak!

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 12-13. oldal

A képen látható:

Párhuzamos szituációkat ábrázoló képeket látunk, melyek tartalma ellentétes. (fogság, bezártság – szabadság ellentétpárok) Rácsok mögött, bezárt oroszlán – szabadon, saját élőhelyén lévő oroszlán, kalitkába zárt madár – szabadon szárnyaló madár, akváriumban úszkáló hal – saját élőhelyükön úszkáló halak. A baloldali képek alján kérdőjelek, melyek a helyzet megfogalmazását célozzák, kérdezik a nézőtől. A jobb oldali képek alatt a „szabadítás” kifejezés szerepel.

A szöveg: Az év célkitűzését tudatosítja a tanulóknak.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1.Képolvasási javaslat:

- A baloldalon látható - egymás alatt lévő - képeket nézzétek végig! Milyen állat van rácsok közé zárva? Láttál-e hasonló helyzetben lévő oroszlánt? Miért volt bezárva?
- Figyeld meg az állat „arcát”, mozdulatát – mit fejez ki?
- Figyeld meg a madarat a kalitkában! Mit csinál? Miért van kalitkában? Hol szeretne élni?
- Miért van ott az akváriumban lévő hal? Mire lenne szüksége?
- Mi a közös a három állat életében? A kérdőjelek is ezt „kérdezik” tőled! Választhatsz az alábbi kifejezések közül is.

Fogság, fogva tartás, elzárás, bezárás, korlátozás, elszigetelés

- Voltál-e már szobafogságban valamilyen helytelen viselkedés miatt? Milyen érzéseket éltél meg?

- Előfordult-e már veled, hogy a liftben „ragadtál”? Milyen érzés volt? Mire gondoltál? Mondd el a többieknek!
- Figyeljétek meg az egymás alatt lévő képeket a jobb oldalon! Hol van az oroszlán? Mit csinál? Mire figyelhet? Hasonlítsd össze a bal oldalon lévő oroszlánal!
- Nézd meg a szárnyaló madarat? Hova repülhet? Miért? Hasonlítsd össze a kalitkába zárt madárral!
- Figyeld a halakat, hol élnek? Hová úsznak? Miért? Hasonlítsd őket össze az akváriumban élő hallal!
- Mi a közös a jobb oldalon lévő állatok életében? Próbáld megfogalmazni! Mondj példákat! Választhatsz az alábbi kifejezésekből is.

Szabad, kötetlen, akadálytalan

- Mi szükséges ahhoz, hogy valaki a fogságból, a bezártságból kiszabaduljon és szabadon élhessen? Olvasd el a jobb oldali képek alatti kifejezést! Hogyan történik a szabadítás?
- Ebben a tanévben a Szabadító Isten tetteivel ismerkedtek majd meg, aki titeket is meg tud szabadítani a félelemtől, szorongástól, rettegéstől. Tudnál-e erre példát mondani a többieknek?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „De akik az ÚRban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok”

- Láttál-e már sast a magasban szárnyalni?
- Keresd róla képeket a könyvtárban, vagy az interneten!

Olvassátok el a *Tudod-e?* részt!

- Mondjatok példát a szabadságra! Milyen helyzetekben érezted magad szabadnak?
- Mit gondoltok, a szabadságnak vannak-e szabályai? Ha igen, mik ezek?
- Miért van szükségünk a szabadságra és miért kellene mégis a szabályok?
- Tudod-e mi az „ösztön”? Mi emberek is néha ösztönösen viselkedünk, ezzel születünk. Ilyen pl. a megkapaszkodási ösztön. (Az emberek a viselkedésüket tanulják is, sőt tudatosan megtervezik. Például te is megtervezed a napodat. Megtanulod a bibliai történeteket. Viszont, ha a korcsolyázás közben el akarsz esni, próbálsz ösztönösen megkapaszkodni.)

1. Csomózzuk ki magunkat!

A gyermekek álljanak körbe! Nyújtsák előre a karjaikat, majd hunyják le a szemüket! Csukott szemmel szép lassan haladjanak a kör belseje felé, és ha éreznek egy kezet a saját kezük ügyében, fogják meg! Minden kéznek kell keresnie egy másikat. Amikor minden kéz párra talált, kinyithatják a szemeiket. A kezek, karok kuszasága csomót alkot. A játék célja, hogy anélkül, hogy elengednék egymás kezét, a csomóból egy kört alakítsanak. Időnként két kör is kialakul.

2. Rio – az azúrkék papagáj története

A harmadikos gyerekek egyik ismert és szeretett rajzfilmélménye a Rio című rajzfilm, egy repülni nem tudó papagájnak a tanulságos története. A film azt mutatja be, hogy barátai segítségével hogyan tanul meg ismét repülni. Több ponton tartalmaz párhuzamot a tanórai tematikával.

Filmelőzetes: <https://www.youtube.com/watch?v=qxU2vk-VkUc>

3. Ördöglakat
Vihetünk be az órára egyforma és különböző nehézségű ördöglakatokat. Kis létszámú csoportban akár mindenkinek egyet. Rendezhetünk versenyt.

Ördöglakat házilag is készíthető:

http://ordoglakat.blog.hu/2010/08/22/ordoglakat_szokekbol

4. Rush Hour – Csúcsforgalomban: logikai játék

Autókat megadott szabály szerint ki kell szabadítani a közlekedési dugóból.

<https://www.youtube.com/watch?v=EW7h8zvxawk>

5. Vad Magyarország – A vizek birodalma

51 perces magyar természetfilm egy a Dunakanyarban élő rétisas család mindennapjai szemszögéből.

A magyar-német koprodukcióban készült egyórás természetfilm lenyűgöző képi világával és sodró történetével méltón jeleníti meg Magyarország tájait, állatvilágát és természetéhez kötődő hagyományait. A négy évszakon átívelő, több mint húsz hazai helyszínen forgatott film évtizedek óta az első, hazánk vadvilágát átfogóan bemutató produkció.

A filmben megannyi, a sas madarak szárnyalása segítségével elkészített felvétel segíti az átélését a repülés szabadságának, tágasságának. Segít gazdagítani a tanév fő szimbólumát, a sasmadár képét. Egyben kapcsolódik a természetismeret óra anyagához, és erősíti a nemzeti öntudatot. A film végén beszéljünk arról, hogy mi az, ami a természetismeretünket, és mi az, ami a szabadításról szóló üzenetet gazdagította!

<https://www.youtube.com/watch?v=mHHjosWMCx4>

6. Törpe, varázsló, óriás – feszültségoldó játék

Cél: a szabályok fontosságának tudatosítása (csak akkor működik egy csapat jól, ha megvannak a feladatok, szabályok, szerepek, és ezeket rendeltetésszerűen használjuk).

Annak a megtapasztalása és tudatosítása, hogy a szabadság felelősségteljes helyzetállapotot jelent.

Egyezményes jelek:

- törpe a két széttárt tenyér heves forgatása bokamagasságban,
- varázsló a két széttárt tenyér heves forgatása csípőmagasságban,
- óriás a két széttárt tenyér heves forgatása kinyújtott karokkal magasan a fejünk fölött.

Viszonyok:

- a törpe fél az óriástól, mert eltapossa,
- az óriás fél a varázslótól, mert elvarázsolja,
- a varázsló fél a törpétől, mert odaszögezi a szakállát a földhöz.

A játék menete:

A csoport tagjai két csapatot alkotnak. A csapatok félrevonulnak, és megbeszélik, melyik figura szerepébe bújnak.

A két csapat felsorakozik egymással szemben kb. 1–1,5 m távolságra. Adott jelre mindannyian egyszerre mutatják a választott figura jelét. Ha a két csapat ugyanazt a szerepet választotta, nem történik semmi, félrevonulnak, és új szereplő bőrébe bújnak.

Fontos, hogy minden barát más személy legyen.

Csapaton belül mindannyiuknak ugyanazt a figurát kell választaniuk.

Ha más-más figurát választott a két csapat, az egyik szükségképpen a másik fölött helyezkedik el.

Ekkor a fölényben levő csapat lerohanja az alacsonyabb státuszú csapatot, és megpróbálja elcsípni annak minél több tagját.

Akit elkaptak, átpártol az új csapatához.

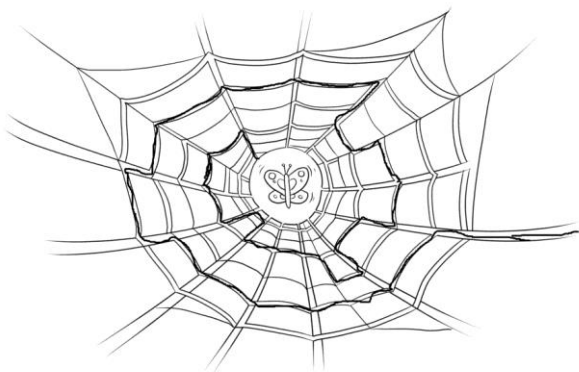
Megjegyzés:

Érdeemes a terem két falát kinevezni házikónak. A menekülők számára ez jelenti a biztonságot, itt már nem kaphatják el őket. Ez a játék a kő-papír-olló csoportra alkalmazott formája.

Forrásanyag: <http://www.veszpremhittan.hu/segedanyagok/segeda21.htm> (Tömegjátékok)

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ:

2. feladat: Az útvesztő megoldása

3. feladat:

- a) Írjuk a megoldásokat a rácsokba függőlegesen lefele. Balról jobbra haladva a megfejtés: félelem, szomorúság, magány, harag, keserűség.
b) A szappanbuborékok megfejtése: vidámság, öröm, bátorság, nyugalom, nyitottság.

4. feladat: Az aranymondás szövege összeolvasható, ha oszloponként haladunk fentről lefele, balról jobbra. „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31a)

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁRA

Fő hangsúly: Szabadítás, szabadság fogalma

Kognitív cél: A szabadítás fogalmának megalapozása.

Affektív cél: A szabadság megéléséhez kapcsolódó differenciált érzelmek feltárása.

Pragmatikus cél: Játékos gyakorlatokon keresztül a korlátok közötti szabadság és a szabadulás élményének megtapasztaltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tanesczköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése Ki hány madarat talált a munkafüzetben?	MFGY 3. lecke 5–6. (14. o.) MFEI 3. lecke 5–6. (14. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Hárman madárban – mozgásos dramatikus játék - A gyermekek sétálva járnak be a teret! - Tapsra lendüljenek be, iramodjanak neki, mintha madarak lennének! Utána megint lassítsanak, sétáljanak! - Hármas csoportban dolgozzanak! Ha lehet, azonos nemű és azonos súlycsoportú gyerekek kerüljenek össze! Hármuk közül egy a madár, két gyermek pedig a madár két szárnya. A feladatot háromszor fogják elvégezni, hogy mindegyik gyermek megélhesse a	Megjegyzések: Ez a mozgásos játék az előző tanóra anyagát eleveníti fel, egyben átélhetővé teszi a gyermekek számára az év szimbólumát és üzenetét. Legyen megfelelő

	madár szerepét. • A két szélső gyermek a középen lévőknek az egyik és másik karja alá áll. A középső a két szélső vállára teszi a kezeit, így tudja irányítani őket. Lassan mozogva próbálja ki, mennyire érzik az irányítást a szárnyak. Zene ütemére, sodrására szállhatnak körbe a térben. A szélsők engedelmeskedjenek a középsőnek. Szabályok: • A szárnyak engedelmeskednek a madárnak, és arra haladnak, olyan gyorsasággal, olyan tempóban, ahogy a középső gyermek irányítja őket. • A madarak vigyáznak a többi madárra, kerüljék ki őket, és finoman bánjanak a szárnyakkal! • Amelyik madár nem tud szabályosan, másokra figyelve repülni, vissza kell térnie a fészekhez (amit kijelölünk a teremben/udvaron). Indítsuk be a zenét, és hagyjuk, hogy a madarak kipróbálják magukat! Majd állítsuk le a zenét/tapsoljunk/sípoljunk, váltás, az egyik szárny lesz a madár! Majd a következő játékban a harmadik. Beszélgetés az átélésről: • Milyen volt madárnak lenni? • Milyen volt tartani a határokat? • Milyen érzés szárnynak lenni, engedelmeskedni? • Az engedelmeskedésben is lehet szárnyalni, ha figyelünk a madárra. Együtt, egymásra hangolódva lehetett a legjobban szárnyalni. Átvezetés az ismételésre és az aranymondás felidézésére: Ebben az évben Isten szabadító tetteiről tanulunk. Szabadnak lenni olyan, mint szárnyalni az égben. Ehhez kapcsolódik az aranymondás is. Beszélgetés a Tudod-e alapján a határokról Gyűjtsünk példákat az állatvilágból a szabadság határaitól: • Milyen ösztönök védik az állatokat? (pl. A költözőmadarak tudják, mikor kell elindulni. Az állatok nem eszik meg a mérgezőgombát, de fogyasztanak gyógynövényeket. Érzik az esős időt, az időjárás váltakozását. stb.) • Milyen határokat jelölnek ki a szabadságuknak?	nagyságú terünk hozzá! Mutassuk meg a határokat, és mondjuk el a játék szabályait! Közben újra és újra utaljunk vissza az előző órán tanultakra! Adjunk időt a játék egyes módozataira! A feladatot végezhetjük zenére és zene nélkül is. A zene sodrást, ritmust ad a mozgásnak. Mutassuk be a mozdulatokat! Javasolt zenék: Chopin: Douze Etudes Op. 25: No. 1 https://www.youtube.com/watch?v=wygy721nzRc Csajkovszkij: Flat Minor Op. 23 - Allegro non troppo https://www.youtube.com/watch?v=7_WWz2DSnT8 Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 3. lecke 3. (13. o.) MFEI 3. lecke 4. (13. o.)
--	---	---

TOVÁBBI ÖTLETEK:**1. Vad Magyarország – A vizek birodalma**

51 perces magyar természetfilm egy Dunakanyarban élő rétisas család szemszögéből.

A magyar-német koprodukcióban készült egy órás természetfilm lenyűgöző képi világával és sodró történetével méltón jeleníti meg Magyarország tájait, állatvilágát és a természeti kincseihez kötődő hagyományait. A négy évszakon átívelő, több mint húsz hazai helyszínen forgatott film évtizedek óta az első, hazánk vadvilágát átfogóan bemutató alkotás.

A filmet a sasokra rögzített kamerák segítségével vették fel, így elképzelhetővé válik a repülés során elének táruló világ és átélés.

Kapcsolódik a természetismeret óra anyagához, és erősíti a nemzeti öntudatot is.

A film végén beszéljünk arról, hogy mi az, ami a természetismeretünket, és mi az, ami a szabadtárról szóló üzenetet gazdagította.

<https://www.youtube.com/watch?v=mHHjosWMCx4>

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ**3. feladat:**

a) Írjuk a megoldásokat a rácsokba függőlegesen lefele. Balról jobbra haladva a megfejtés: félelem, szomorúság, magány, harag, keserűség.

b) A szappanbuborékok megfejtése: vidámság, öröm, bátorság, nyugalom, nyitottság.

4. feladat: Az aranymondás szövege összeolvasható, ha oszloponként haladunk fentről lefele, balról jobbra. „De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok.” (Ézs 40,31a)

4. MÓZES SZÜLETÉSE

(1Móz 47,1–12; 2Móz 1,1–2,10)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002.)

Izráel népének életében egy új korszak, a szabadítás korszaka egy kisgyermek megszületésével kezdődött el. (Ahogyan az Újszövetségben a bűnből való megszabadulás a Fiú megszületésével kezdődik.)

Történeti előzmények:

Jákób családja hetven taggal került Egyiptomba József révén az éhínség miatt. A Biblia leírja, hogy az akkori fáraó nagyra értékelte József családját is, nem csak földdel, de a legjobb földterülettel látta el őket. Azt is felajánlotta, hogy van közöttük olyan, aki rátermett, vállaljon vezető szerepet (1Mózes 47). Ebből a helyzetből kerültek Jákób leszármazottai a szolgaság állapotába. Kedveltekből megvetettekké váltak. Az állattenyésztőkből az egyiptomiak szolgálói lettek.

Egyiptomi szolgaság:

Nem maradt magára hagyva Izráel népe Egyiptomban sem. Isten nem hagyta el a népét. Mózes születésével kezdődött meg a szabadulás története. II. Ramszesz (Kr. e. 1290–1224) királyi rezidenciájának nagy építkezéseinél bevándorló nomádokat dolgoztattak, akiket szigorú felügyelet alatt tartottak. Maradtak fenn ebből a korból olyan írásos emlékek, amelyek szerint megbüntették a rabszolgák felügyelőit, mert elhanyagolták a rabszolgák hajszolását. A fáraó kegyetlen, elnyomó intézkedései a végletekig fokozódtak: kényszermunka, sanyargatás, a munkakörülmények szándékos megnehezítése és végül a gyermekek meggyilkolása.

Mózes születése:

Hiába volt meg minden eszköze a fáraónak arra, hogy egy népet kiirtson, mégsem volt nagyobb az ereje, mint Istennek. Egyiptom uralkodójának emberi terve szerint valamennyi izraeli fiúgyermeknek meg kellett volna halnia. Isten azonban másként tervezte. A bábákról azt írja a Biblia, hogy azért nem öltek, mert Istent félték (2Móz 1,17). Hébernek nevezi őket a leírás. Először a Biblia Ábrahámra (Abrámra) alkalmazza (1Móz 14,13) ezt a jelzőt.

Sifra és Púá nevének jelentése: fényesség és szépség. A bábák munkájuk közben élettel és halállal is egyaránt találkoztak. Igaz, hogy munkájuk lényege az életre segítség, de a halál eshetőségével folyamatosan számolniuk kellett. A legfőbb hatalom, a fáraó, ezeknek az asszonyoknak adta parancsba, hogy hivatásuknak és minden jó érzésüknek ellentmondóan cselekedjenek. Akik az élet védelmére adták az életüket, nem voltak hajlandók önmaguk ellen, az értékrendjük ellen cselekedni, és az életüket kockáztatva hazudtak. Hiába adta fáraó az élet segítőinek azt a parancsot, hogy a halál segítői legyenek. Az embertelen parancsnak ellenálltak.

Ebben az időben született meg Amrámm és Jókebed harmadik gyermeke (2Móz 6,20). Különös gondoskodással vették körbe a kis gyermeket. Anyja szépnek látta (2Móz 2,2). Ez a kifejezés azt is jelenti, hogy erős, egészséges. Rejtegették egy ideig. A kisfiú Mózes – nővére furfangos ötlete révén – úgy kerülhetett vissza egy időre a családjához, hogy a fáraó különleges oltalma alatt állt. Miközben ugyanez a fáraó meg akarta ölni. A későbbi megmentő maga is átélte a megmenekülést gyermekként. (Ahogyan Jézus, a Megmentő is gyermekként Egyiptomban átéli a megmenekülést Heródes gyilkos haragja elől.)

Isten hatalma mutatkozik meg ebben a helyzetben. Ahelyett, hogy a kiszolgáltatott gyermek életét sikerült volna kioltani, éppen a fáraó palotájába kerül. A fáraó leányától kapott nevet. Az egyiptomi

név eredetileg azt jelentette: fiú, fia valakinek. Egyiptomban elsősorban névösszetételekben szerepelt a Mózes név pl. Thutmoszesz. A gyermek valószínűleg 4-5 éves koráig maradt a szüleivel. Ennek következtében tanulhatott tőlük Istenről, és hitben nevelkedhetett.

Mivel később a fáraó leánya nevelte, ebből következik, hogy a kor legmagasabb képzésében részesült. Államtudományi és vallástudományi ismereteket sajátíthatott el. Mózes gyermekkoráról nem tudunk többet. Isten így készítette elő azt a nagy szabadítást, ami Isten választott népe számára alapélménnyé vált.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az óra elején szánjunk időt az előző évi ószövegségi anyag felidezésére!

Mózes születésének történetében a gyermeket elsősorban a gyermeki kiszolgáltatottság ragadja meg. A gyermekek még ennyi idősen is átélik a kiszolgáltatottságot. Keresik a biztonságot, és azoknak a közelségét, akik megtarthatják őt. Az óra célja, hogy a gyermek számára úgy mutassa be Istent, mint aki a kezdetektől kezében tartja az életünket. Így tesz Mózessel is, már a kezdetektől tervében van a szabadítás, és ennek lépéseibe bevon felnőttet és gyermeket. Isten gondoskodik. Isten tervében lenni jó.

A kiszolgáltatottság érzését előhívhatjuk egy csecsemő mindennapjainak a felidezésével. A csecsemő még semmit nem tud önmaga elvégezni, teljességgel gondviselő szüleire szorul. Ezt a képet összeköthetjük a gyermek csecsemőkorával és a szülei gondoskodásával.

Meséljünk mi magunk, vagy engedjük, hogy elmeséljenek a gyermekek olyan mai történetet, amiben veszélybe került egy születendő gyermek élete. Egy-egy ilyen bizonyágtétel megerősíti a gyermekben, hogy ma is Isten kezében van az élet már fogantatástól fogva. Ez a tervszerűség megnyugtató, biztonságot adó.

Isten szabadításának lépései türelemre intik a gyermeket. A szabadulás lépésről lépésre történik, nem egyszerre. Ugyanígy a mi életünkben is lépésről lépésre történik a szabadulás, amiben többen részt vesznek, sőt, mi magunk is részt vehetünk. Jó, ha a gyermek meglátja mindazokat, akikre számíthat, és látja a saját lehetőségeit is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten szabadító terve Mózes életében.

Kognitív cél: Mózes történetén keresztül rámutatni arra, hogy a szabadító Isten hogyan cselekszik.

Affektív cél: A kiszolgáltatottság, tehetetlenség érzés, a szabadulás utáni vágy és a gondviselés tapasztalatainak érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Lehetőséget adni a gyermeknek, hogy átélhesse és gyakorolja a szabadítás és a gondviselés lépéseiben való részvételt.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hogyan került Isten népe Egyiptomba? Ismétlés a munkafüzeti rajzok segítségével. Nyomtassuk ki nagyítva a munkafüzet ábráit! • A táblára rajzoljunk egy számegegyenest! • Jelöljük rajta kereszttel Krisztus születését! • Osszuk ki a képeket a gyermekek közt egy-egy blue-tack-kel/mágnessel! • Ragasztassuk fel sorrendben a képeket a	Eszköz: tábla kréta/filc blue-tack/mágnese MFGY 4. lecke 1. (15. o.) MFEI 4. lecke 1. (15. o.)

	számegyenes megfelelő részére! Beszélgetés a tankönyv ábrájáról: • Mit láttok, mi történik a képen Jákób leszármazottaival?	A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. TK 4. lecke (14. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes születése: • Mózes születése • Az anya aggodalma, bátorsága, hite • Isten terve a fiúval • A fáraó leánya • Mirjám bátorsága, Mózes hazakerülése • Mózes a királyi palotában • Mózes neve Beszélgetés a Tudod-e?, Feladattár 2-4 kérdései és a tankönyv ábrái kapcsán a gondviselő kezeiről. A hittanoktató készüljön bizonyágtétellel egy különös születésről, amiben megmutatkozott Isten tere, vagy olyan élettörténettel, amiben a névnek jelentősége van! Aranymondás: „Kezedet rajtam tartod.” (Zsolt 139,5b) Kezek: Isten használni szeretné kezeinket! Egy önként vállalkozó álljon a tanári asztal mellé háttal a csoportnak, csukott szemmel! Az arra vállalkozó kedvűek menjenek a társukhoz, és tegyék az egyik kezüket a vállára/hátára óvó, áldó mozdulattal. Amikor mindenki odagyűlt, aki akart, kinyithatja a szemét a középén lévő. Nézze meg, ki mindenki támasztja! Adjunk lehetőséget több gyermeknek is átélni! Beszélgessünk róla:	TK 4. lecke (14–15. o.) Megfigyelési szempont: Isten gyermekeket is bevon megmentő tervébe. Ki segít ebben a történetben Isten tervének megvalósulásában? Hogy hívják azt a kisgyermeket, aki segít Isten terve megvalósulásában? Osszuk el a két megfigyelési szempontot! Fiúk/lányok vagy padosoronként, stb. TK 4. lecke (14–15. o.) Megjegyzés: A Tudod-e visszavezeti a gyermeket a saját csecsemőkorába, abba a védettségbe, azok közé a gondviselő kezek közé, akik között felnőtt. Innen haladhatunk a tankönyv ábrái és a Feladattár kezekhez kapcsolható kérdései nyomán az Aranymondás felé. Javaslat: Beszéljünk előtte a gyermekeknek a mozdulatok jelentőségéről, üzenetéről, a szüleink,

	• Milyen óvó kezek között lenni? Megismerted-e valakinek a kezét? • Milyen óvni valakit? Üzenet elmélyítése munkafüzeti feladatokkal A gyermek életében előforduló kiszolgáltatottság helyzetei – munkafüzeti foglalkoztatás	szeretteink, barátaink mozdulatairól! Beszélhetünk a bántó, sértő és a bátorító, szeretetteljes mozdulatok közti különbségről. MFGY 4. lecke 2. (15. o.) MFEI 4. lecke 2. (15. o.) Javaslat: A feladatot szét is oszthatjuk három csoportra: egyik az anya tetteit válogatja ki, a másik Mirjam tetteit, a harmadik Isten tetteit. MFGY 4. lecke 3. (16. o.) MFEI 4. lecke 3. (16. o.)
Aranymondás	„ <i>Kezedet rajtam tartod.</i> ” (Zsolt 139,5b)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Kosár a folyóban...” (TK 71. o. 11.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) Az Úr jósága, hogy még élünk a földön http://aszlek.uw.hu/data/albums/pdf/S152.pdf Mielőtt a világ meglett http://felso.metodista.hu/files/dicsifi/I-079.pdf RÉ 135: 1. és 3. versei: „Áldjátok az Úr nevét...”	
Házi feladat	Feladattár 1. A tanulók beszélgessenek szüleikkel arról, hogy hogyan gondoskodtak róluk kisgyermekkorukban, mitől féltették, miért aggódtak!	TK 4. lecke (14–15. o.)

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 14-15. oldal

A képen látható:

A 14. oldalon jelzésszerű Mózes-kosár. A szöveg alatt tematikus képet látunk: nádas, vízpart, távolabb épületek, emberek. Erős napsütés. A nádasban, egy kosárban csecsemő fekszik, láthatóan elbujtatva a szem elől.

A 15. oldalon az aranymondáshoz, illetve a történethez kapcsolódó szituációs, jelképszerű rajzokat látunk: anya gyermekével, áldó kezek, Mirjám, a csecsemő Mózes és a fáraó lánya, aki épp átveszi Mirjámtól a kistestvérét. Mindkét szituációs rajzon a kezeknek jelentősége van – anya védelmező kezei, Mirjám keze elengedi a testvérét, bár mozdulata kettős értelmű, mert vissza is szeretné venni, a fáraó leánya magasra emeli kezével a csecsemőt, némi birtoklás sejlik fel a mozdulatában.

A szöveg: 14.-15. oldal: Mózes születése és a fáraó parancsától való megmenekülése kerül fókuszba, mert Istennek terve van Mózessel. Anyja, hogy Mózes megmentését megpróbálja, kosárba teszi, majd a Nílus partjára helyezi. A fáraó leánya „örökbe fogadja” a kisgyermeket, de még szoptatós dajkát is talál neki, épp Mózes anyját, amiben szerepe van a fiúcska nővérének is.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Szövegelemzéshez javaslat:

Mózes születése

Ráhangolás:

- Tisztázni kell a ráhangolásnál kik voltak Jákób fiai?
- Kik az izráeliták?
- Ki a fáraó?
- Kik a héberek?
- Mi a szurok?

Jelentésadás:

A cím: ”Mózes születése”- érdemes kiegészíteni - „és megmenekülése”, „megszabadulása” mert a tartalom nem a születésre fókuszál, hanem Isten akaratából történő megmenekülésre teszi a hangsúlyt.

A szöveg bevezető szakasza az előzményekről szól.

Feldolgozási javaslat:

Az előzményekre vonatkozó kérdés a hozott tudást igyekszik feltárni, s összefüggést teremteni a Mózes születése című történettel. A Szabadító Istenre téve a hangsúlyt.

- Kik a leszármazottak? (Te melyik család, nép leszármazottja vagy?)
- Miként erősödött meg Izráel népe?
- Ki volt a fáraó? Hogy lehetne másképpen megnevezni?
- Miért félt a fáraó az izráeliectől?
- Milyen parancsokat adott félelmében? Miért?
- Miért akarta elpusztítani az újszülötteket?
- Mirjámnak kik volt a testvérei?

- Figyeld meg a 14. oldalon lévő képet! Mit láatsz rajta? Kik vannak a képen? Milyen épületek vannak a háttérben? Kié lehet az az építmény? Hogy nevezik?
- A fáraó parancsa nagyon megijesztette az újszülött édesanyját. Mit tett az anya?
- Olvassátok el a *Tudod-e?* részt, hogy megtudjátok, hogyan próbálta megmenteni újszülött fiát az édesanya! Miért kente be szurokkal a kosarat?
- Kik által szabadította meg Isten a kosárban lévő gyermeket?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Kezedet rajtam tartod”

- Mikor kicsi voltál, ki tartott a kezében?
- Mikor járni kezdtél, ki tartotta rajtad a kezét, hogy el ne ess?
- Figyeld meg a képeket a 15. oldalon! Fogalmazz meg három mondatot arról, hogy ki kin tartotta a kezét! Miért?
- Ki mondta kinek az aranymondás ígétjét?

1. Bábozás

Az órához készült módszertani segédanyag bábos feldolgozásra, külön részben elérhető (!! lenn).

2. Mikádó – Közös szabadítás lépésről lépésre

http://en.wikipedia.org/wiki/Mikado_%28game%29

Mikádó játék segítségével a gyermekeket bevonhatjuk az aranymondás kiszabadításának lépéseibe. Tegyük egy lapot a tanári asztalra lefordítva, amin rajta van az aranymondás. Borítsuk rá a mikádó-rudakat. Menjünk sorban! A gyerekek sorra jöhetnek levenni egy-egy rudacsát, megpróbálni kiszabadítani az aranymondást. Ha elrontja, jön a következő. Egy gyermek többször is sorra kerülhet. Nagyobb létszámú osztály esetében több csoportban is játszhatjuk, több terepasztalt előkészítve. Mérhetjük, hogy ki szabadítja ki hamarabb és mennyi idő alatt a lapot alóla.

3. Történetmesélés Mirjám babával/bábbal

<http://kreativhittan.blogspot.hu/2010/10/mozes-szuletese.html>

4. Szabadítás

Ha a tér engedi, készíthetünk az osztályteremben/udvaron egy a szabadítás lépéseit szemléltető, gyakoroltató terepasztalt, pályát. Legyen egy tárgy középen, amit ki kell szabadítani! Ez lehet egy plüssállat, vagy bármi, ami az aggodalom tárgya lehet. Ezt építjük körbe minél kreatívabb módon olyan tárgyakkal, amelyek különböző módon oldozhatók el, különböző stratégiával mozdíthatók, hogy kiszabadítsuk a fogságban lévő tárgyat. A gyermekeket a játék közben bátorítsuk csoportmunkára! Úgy irányítsuk a játékosokat, hogy mindenki kapjon lehetőséget a részvételre!

5. Készítsünk kuckót

A gondoskodásra és a tervezésre vezethetjük rá a gyermekeket, ha megkérjük, hogy tervezzenek meg és készítsenek el egy kuckót a tanteremben. Vigyük be az órára pokrócokat, párnákat! Kérjük meg a gyermekeket, hogy tervezzenek közösen az osztályban található tárgyak felhasználásával egy sátrat/kuckót, ami védelmet nyújt. Megtervezhetjük az építés folyamatát:

- Brainstorming (ötletelés)
- Táblára rajz

- Eszközök előkészítése, odahordása
- Elkészítés
- Kipróbálás

6. Kosárfonás Mózes számára

A következő kézműves ötlettel dolgoztathatjuk a gyermekeket:

http://www.education.com/activity/article/Teach_the_art_basket_weaving/

7. A hat kalap módszer

Az óra egész témája feldolgozható az ún. hat kalap módszer segítségével. A hat „gondolkodó” kalap (vagy szemüveg) módszere több irányból segít megközelíteni és megérteni egy témát. A diákok képzeletben egy bizonyos színű kalapot (szemüveget) tesznek fel, aminek a segítségével egy adott szempontból vizsgálják a történetet. Mindig csak azt az egy szempontot kell nézniük, ami éppen a feladatuk. Másodikos gyerekeknél elég, ha az fekete, ill. sárga kalapig eljutunk, hiszen az ő gondolkodásukhoz ez illik leginkább. (illetve a kék kalapot viselje a hittanoktató). Ezek akár valódi, akár képzeletbeli/rajzolt kalapok is lehetnek. Nemcsak ezt a történetet, hanem Mózes életét is végigkísérhetjük a hat gondolkodó kalap segítségével.

- A fehér kalap feltételekor a tényekre koncentrálunk. A következő kérdésre keressük a válaszokat: Kik a történet szereplői? Mi történik itt Mózessel?
- A piros kalap felvételekor az érzésekre koncentrálunk. Kapcsolódó kérdés: Mit érezhetett Mózes családja? Hogyan érezhette magát Mirjám, Mózes, stb.?
- A fekete kalap felvételekor tanácsokat adunk. Kapcsolódó kérdés: Mit tanácsolnál Mirjámnak, a fáraó lányának, Mózes édesanyjának?
- A sárga kalap segít meglátni az előnyöket. Kapcsolódó kérdés: „Milyen jó dolog származhat ebből a történetből?”
- A zöld kalap segíti a kreativitást. Kapcsolódó kérdés: „Milyen más befejezést adnánk a történetnek?”
- A kék kalap segíti a koordinálást. Ezt a hittanoktató „viselje”, hiszen ő irányítja a játékot. Összefoglalásnál arra is lehetőség van, hogy egy-egy történetre való visszaemlékezésnél a gyermekek maguk viseljék ezt a kalapot, és irányítsák a többieket.

8. Hol a csónak?

A tanulókkal közösen óriás papírcsónakot hajtogatunk. Kiválasztunk egy tanulót, ő lesz a fáraó, aki halálra keresi a kis Mózeszt. A többiek a zsidók. A fáraó kimegy a tanteremből, valaki elrejtja a csónakot (benne Mózes), aki szintén egyik tanuló. A hittanoktató behívja a fáraót, aki kérdések alapján megpróbálja kideríteni, hova rejtették el a kis Mózeszt.

A szereplők egyike Mirjam, akinek kívülállónak kell maradnia, ő nem vehet részt a keresgélős játékban. Mózes anyja, szintén kívülálló szemlélő.

A zsidók nem akarják, hogy megtudja a fáraó a rejtekhelyet, ezért megpróbálják félrevezetni őt.

A játék akkor sikeres, ha időkeretet, vagy kérdésszám keretet határozunk meg (pl. 5 kérdést tehet fel a fáraó, amire a zsidók igennel és nemmel válaszolhatnak).

A játék végén megkérdezzük Mirjamot, Mózeszt és az anyját, hogy milyen érzés volt az adott szerepben lenni.

Variáció: fél, reszket, remeg...

Beszélgessünk arról, hogy mitől szoktak félni az emberek, a gyerekek! Mindenki egy dolgot nevezhet meg: helyzetet vagy élőlényt, amitől fél.

Beszélgjék meg, hogy mi a különbség a félelem, ijedség, rettegés között!

Hogyan lehet feloldani a félelmet, ha egy nálunk erősebb hatalomtól tartunk, Mózes anyjához hasonlóan? Kihez fordulhatunk segítségért?

Játsszák el a tanulók mimikával, gesztusokkal a következő érzelemsort:

megijed – félni kezd – reszket a félelemtől – vacog a foga a félelemtől – retteg.

Megjegyzés: óvatosan térjünk át a játék második felére (félelem, rettegés, stb.), mert előfordulhat, hogy a tanulókból feltörnek olyan érzelmek, melyek régi emlékekhez kapcsolódnak. Mindenképpen fontos a felszínre törő érzelmekről beszélni a tanulókkal.

Forrásanyag: Miklya Luzsányi Mónika – Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, Budapest 2012.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

EGY SZABADÍTÁS LÉPÉSEI – OLVASMÁNYFELDOLGOZÁS

Fő hangsúly: Isten tervében lenni jó.

Kognitív cél: Mózes történetén keresztül rámutatni arra, hogy a szabadító Isten hogyan cselekszik.

Affektív cél: A tervezés, a tervszerűség biztonságának érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Lehetőséget adni a gyermeknek, hogy átélhesse és gyakorolja a szabadítás és a gondviselés lépéseiben való részvételt.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése 1. Isten népének nevei 2. Szülőktől hallott történetek Átvezetés: szülőktől hallott történetek, a múlt órai kezes játék a gondviselésről beszélnek. Újabb játék, ahol egymásra hagyatkozhatunk: Ringatás – mozgásos átélés Fektesünk egy önként jelentkezőt egy földre leterített pokrócra! Vegyék körbe a tanulók a pokrócot, fogják meg a szélét, és óvatosan emeljék fel. Ringassák egy ének dallamát dúdolva!	Javaslat: A beszélgetés során erősítsük meg a gyermekben a szülői gondviselés jelentőségét! Eszköz: pokróc

		Megjegyzés: A gyermek átélheti a kiszolgáltatottság és a ráhagyatkozás együttes érzését. Javaslat: A feladat előtt hívjuk fel a gyermekek figyelmét a játék veszélyére, a ringatás és a gondoskodás felelősségére, és a bizalomra, amivel a pokrócban fekvő társuk rájuk hagyatkozik! Énekelhetünk is közben: Szívem csendben az Úrra figyel./ Az Úr jósága, hogy még élünk a földön
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Lépésről lépésre - történet felidézése, elmélyítése Gyűjtsük össze a csoporttal Mózes megmenekülésének lépéseit: • A család rejtegette • Az édesanya elkészítette a vízhatlan bölcsőt • Belehelyezte a Nílusba • Mirjám követte, leskelődött • Arra járt a fáraó lánya • Odahozatta a különös csomagot • Megszánta • Mirjám előlépett a nádasból • Édesanyjához visszakerült • A fáraó lánya később a palotába vitette, nevelte, tanította Átvezetés: Istennek terve volt népével, terve volt Mózessel. Sokan kellettek terve megvalósításához. Lépésről lépésre haladt. Egy szabadítás lépései. Munkafüzeti feladat elkészítése.	Vágjunk ki A/4-es papírból lábfejeket! Tegyük le egymás után az osztályteremben (ha megfordítjuk, akkor lesz balos a jobbos helyett). Aki fel tudja idézni a következő lépést, az jöjjön ki, és álljon bele az épp következő üres lépésnyomba!

		MFEI Egy szabadítás lépései olvasmányfeldol gozás 1. (17. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) „Jöjj el Mózes...” – spirituálé http://www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/17775/egyeb-szovegek/jojj-el-mozes-zeneszoveg.html „Tudom, az Úrnak terve van velem...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/index/download/id/4416 „Kicsiny kis fényemmel...” https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/af/1c/19/af1c199d08aee8e7945be8b4af58322a-ki-waldorf.jpg RÉ 135:1. és 3. verse: „Áldjátok az Úr nevét...” „Kosár a folyóban...” (TK 71. o. 11)	

ÚTMUTATÁS A MUNKAFÜZETI FELADATOKHOZ:

1. feladat: A feladat célja, hogy a gyermekek megtervezzék a rab kiszabadulásának a lépéseit. A feladatnak számtalan megoldása lehetséges, engedjük kibontakozni a gyermekek egyéni kreativitását! Egy a lehetséges megoldások közül: A rab elkapja az egeret, azzal magához csalogatja a macskát, megszerzi a kulcsot, kinyitja a cellát, felmegy az emeletre, eloltja a tüzet, magához veszi a kötelet, felmászik a kürtőn keresztül a kémény tetejére, a madzaggal leereszkedik a csónakba és elevezik.

MÓZES SZÜLETÉSÉNEK TÖRTÉNETE – BÁBOS FELDOLGOZÁS (2Móz 1,1–22; 2Móz 1,10)

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Bevezető gondolatok

Mózes személye meghatározó jelentőséggel bír történeti és üdvtörténeti szempontból egyaránt. Egyrészt ugyanis olyan történelmi személyiség, akinek nevéhez egy nép néppé formálódása, önmeghatározása köthető, másrészt pedig Isten kiválasztott embere, akinek sorsán, személyén keresztül a Szabadító Isten nyilatkozik meg. Izrael népének „tudatában” e két tény szorosan összekapcsolódik, hiszen történelmük, identitásuk az Istenhez való viszonyban fogalmazódik meg, jut kifejezésre.

Jákob családjának Egyiptomban való letelepedésével „új fejezet kezdődik Istennek az ő népével folytatott történetében.”⁸ Az ősatyák kora, a pusztai, nomád életmód lezárul, és a mitikus őstörténeteket felváltja a világtörténelembe ágyazottság.

Ez a korszak jól körülhatárolható, meghatározható a történeti kutatások alapján. Az Egyiptomba település nagy valószínűséggel az ún. hikszosz-korban történt. A bibliai leírásokból tudjuk, hogy József egyiptomi kormányzóként a nagy éhínség idején segítette családjának, Izraelnek letelepedését. Az akkori egyiptomi uralkodóház (a hikszosz-dinasztia) befogadó volt az idegen, főleg ázsiai bevándorlókkal szemben. Ennek a korszaknak vetett véget az i. e. 1570 körül lezajlott felkelés, amikor is új király, méghozzá II. Ramszesz került Egyiptom élére. Ő volt az, akinek uralkodása idején felvirágzott Egyiptom. Igen kedvelte a nagyszabású építkezéseket: templomokat, palotákat, szobor-kolosszusokat emeltetett.

Ezen az építkezéseken, ahogy arról a korabeli falfestmények, reliefek is tanúskodnak, rengeteg ember dolgozott, többek között rabszolgák és a kényszermunkára fogott idegen népesség.⁹

Ekkorra, ahogyan azt a Szentírásban olvassuk „*Izrael fiai pedig gyarapodtak, megsokasodtak, nagyon-nagyon megerősödtek, és megtelt velük az ország*” (2Móz 1,7). Az új király, azaz II. Ramszesz fáraó már nem ismerte Józsefet, sem az ő szerepét Egyiptomban, éppen ezért leszármazottaira, a zsidó népre sem volt tekintettel: kényszermunkára fogták, sanyargatták őket, munkafelügyelőket rendeltek följük is. Ennek ellenére azonban a nép száma nem fogyatkozott meg, sőt még inkább gyarapodott.

Látva ezt, a fáraó elpusztításukra tör – hogy a szaporodásukat megakadályozza, elrendeli a fiúgyermek elpusztítását, először a bábák által, majd vízbe fojtásukkal.

Ebben a nehéz, már-már kilátástalan korszakban születik meg Mózes. Születésének története legenda- illetve meseszerű, előrevetítve ezzel sorsának alakulását, személyének jelentőségét. Már itt nyilvánvalóvá válik, hogy ő egyrészt egy valódi történelmi korban született, valódi személy, ugyanakkor annál több is: egy szabadító hóstípus, akinek nevéhez később is sok csodás esemény fűződik (a bot kígyóvá változik, majd újra bottá a kezében, keze poklossá lesz, majd újra megtisztul, keze intésére ketté válik a Vörös-tenger, vizet fakaszt a sziklából stb.).

Mózes tehát szabadítóként jelenik meg Izrael történetében, azonban korántsem megváltói, messiási „szerepben”.¹⁰ Az ő feladata csupán egy bizonyos korra, korszakra, népre korlátozódik. Ez születésétől

⁸ Biblia. Magyarázó jegyzetekkel. Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1996. 81.

⁹ Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata. I. kötet. Általános tájékoztató a Szentírásról. Az Ószövetség könyveinek magyarázata. Genézis-Jób könyve. Kiadja a Magyarországi református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995. 184–185.

¹⁰ Születése, illetve születésének körülményei kapcsán asszociálhatunk a Megváltó, Jézus születésére is, hiszen a nép akkor is leigázottságban élt a rómaiak által, várva a Szabadítót. A hatalmát féltő Heródes király Jézus születésének hírére hasonlóan kegyetlen parancsot rendelt el, mint II. Ramszesz: Betlehemben és környékén megöletett minden kétéves és annál fiatalabb fiúgyermeket (Mt 2,16–18).

kezdve, élete egész történetében megnyilatkozik. Legendás hős volt ugyan, és spirituális értelemben is vezető egyéniség, mégis a róla szóló leírásokban újra és újra hangsúlyossá válik ember volta, esendősége, indulatos személyisége. A hozzá fűződő csodás események mellett a szentírók realizálni is akarták az ő személyét. Azt látjuk, hogy indulatában ölni is képes volt (2Móz 2,11–12), illetve végső soron engedetlensége miatt nem vezethette be népét az Ígéret földjére. (4Móz 20,12kk).

Ez a többrétegű jelentéstartalom már születéstörténetében is jelen van. Mielőtt feldolgozásra kerül, érdemes ezeket a tartalmakat megvizsgálni.

A hagyomány szerint Mózes Lévi törzsből származott. A 2Móz második fejezete nem említi, hogy hívták a szüleit, de a 6. fejezet 20 verséből ez is kiderül: „*Amrám feleségül vette Jókebedet, apja húgát, és ő szülte neki Áront és Mózeszt.*” Innen szerezhethünk tudomást arról is, hogy Mózesnek volt egy fiútestvére, akit Áronnak hívtak. Ez a vers nem tesz azonban említést nővéréről, Mirjamról, akiről viszont tudjuk, hogy jelentős szerepet játszott a még csecsemő Mózes megmenekülésében. Áron és Mirjam valószínűleg akkor születhettek, amikor a fáraó rendelete még nem volt érvényben.

Mózes szülei nagy kockázatot vállaltak azzal, hogy rejtegették az újszülöttet. Persze elkövetkezett az az időszak, amikor ez már tovább nem volt lehetséges, ekkor az anya a gondviselésre bízta gyermekét.

A fáraó lánya – akinek nevéről, személyéről nem tudunk semmit – szintén életét kockáztatta azzal, hogy ellenszegülve apja parancsának, megmentette egy zsidó csecsemő életét. A kisfiú – nővére ügyessége által – visszakérült édesanyjához, aki keleti szokás szerint két – három éves koráig még táplálhatta. Ezután került a királyi palotába, ahol a fáraó lánya adoptálta. Az örökbefogadás az ókori Keleten általánosan bevett gyakorlat volt (erről korabeli okiratok is tanúskodnak), és az is, hogy az örökbefogadó adott nevet a gyermeknek.¹¹

Így nevezi el a fáraó lánya is a gyermeket Mózesnek. A név etimológiája szerint a héber *másáh* „*húzni*” héber igéből származik, de lehet egyiptomi jelentéstartalma is.¹²

Valószínűbb azonban a név héber eredete, ami nem csupán Mózes egyéni sorsára utal, hanem történelmi küldetésére is, miszerint Isten általa vezette, „húzta” ki népét Egyiptomból.¹³

A palotában eltöltött évekről a Biblia nem számol be, de feltételezhető az, hogy a fáraó lányának fogadott fiaként gondos nevelésben részesült. Az Újszövetségben István vértanú beszédében (ApCsel 7,1kk) utal arra, hogy „*megtanították Mózeszt az egyiptomiak minden bölcsességére, és kiváló volt mind szavaiban, mind tetteiben.*” (22. vers) Ez a korabeli írástérlemezésből, a Midrásból származó gondolat arra utal, hogy Mózes úgymond „beavatott” lehetett, azaz nemcsak a világi tudományt sajátította el, hanem a papok és bölcsek által művelt szent és mágikus tudományokat is.¹⁴

Ezek után érdekes összefüggéseket fedezhetünk még fel a történetben, ha megvizsgáljuk a benne található szimbolikus jelentéstartalmakat is.

Amikor Mózes megszületett, az anyja, szépségét látva, három hónapig rejtegette. A szép egyaránt jelenthetett „szép formájút”, és „erőset, egészségeset” is¹⁵, de említése mindenképpen arra a tényre utal, hogy nem közönséges gyermekről van szó. Egyes zsidó hagyomány szerint amikor Mózes megszületett, ragyogás töltötte be az egész házat.

Megmenekülésében fontos szerepet játszott az anyja által készített, gyékényből font, szurokkal kikent kosárka. Ez olyan volt, mint egy kis hajócska. Erre utal a héber elnevezése is, a „*tébáh*”.

A Biblia ugyanezt a kifejezést használja Noé bárkájára is (1Móz 6,14), ami ugyan fából készült, de hasonló módon szurokkal volt kikenve, hogy ne szivároghasson be a víz. A két, méretben és formailag

Jézus azonban megmenekült, miután apja, József álmában kijelentést kapott, hogy Egyiptomba vigye el családját. A Megváltó történetében, sorsában is szerepet kap tehát Egyiptom. „Ott volt Heródes haláláig, hogy beteljesedjék az, amit az Úr mondott a próféta által: „Egyiptomból hívtam el fiamat” (Mt 2,15). Az írásmagyarázók szerint ez azt jelenti, hogy „Jézus sorsában összesűrített formában megismétlődik népének egész szenvedéstörténete”.

¹¹ Jubileumi Kommentár. I. Kötet. 187.

¹² Az egyiptomi nyelvekben a mesu (vagy mos, mes) jelentése: gyermek, fiú, ami a névösszetételekben gyakran szerepel, pl. Thut-moses, Ra-mses stb. Keresztyén Bibliai Lexikon II. kötet. K-Zs. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995. Mózes szócikk, 230.

¹³ Uo.

¹⁴ Jubileumi Kommentár. I. kötet. 187.

¹⁵ Biblia. Magyarázó jegyzetekkel. 82.

is eltérő eszköz azonos megnevezése szimbolikus azonosságra utal. A bárka, a hajó ugyanis a mitikus utazások, a más létformába való átlépés eszközei. Az egyiptomi nyelvben a hasonló hangzású szó koporsót, szarkofágot jelent. Ez szoros összefüggésben áll az ősi egyiptomi hitvilággal, miszerint a holtak lelkét egy bárka (Kharon bárkája) viszi a Níluson, az Óceánon át Oziriszhez, a holtak birodalmába.¹⁶

A másvilágra való átkeléssel áll kapcsolatban az egyes, főként tengeri népeknél szokásos csónakba való temetkezés szokása.¹⁷

Az ősi Egyiptomban nem csupán a halott, de maga a napisten is bárkán járta be kozmikus útját, a születés-halál – újjászületés körét.¹⁸

Mitológiai párhuzamokat is találunk bőven a ládába, bárkába kitett csecsemőkről. A görög Péliaszt és Néleuszt anyjuk szintén egy ládába tette, és a folyó hullámaira bízta, úgy, ahogy Rhea Silvia is Romolust és Remust.¹⁹ Megemlíthető még ebben az összefüggésben Sargon, akkád király legendája is. A vízen ringó kosár és a benne lévő csecsemő kapcsán könnyen asszociálhatunk a bölcsőre is.²⁰ Nem véletlen ez, hiszen a bölcső és a hajó, bárka szimbóluma összekapcsolódik. A bölcső az anyaméh helyettesítője, és ringásával a gyermek számára ott töltött időszakot idézi fel. Ilyen módon segítője a két létforma (születés előtti és utáni) közötti átmenetnek, úgy, ahogy a bárka is a más létformába való átlépés eszköze.

A Mózes születéstörténetében megjelenő bárkának, kosárnak tehát nagy jelentősége van: egyrészt ténylegesen életmentő funkciót töltött be (mint Noé bárkája esetében), másrészt tágabb összefüggésbe is kerül, hiszen általa nemcsak egy ember élete menekül meg, hanem egy egész nép szabadulását vetíti előre.

Ehhez a jelképrendszerhez szorosan kapcsolódó szimbólum a víz, ami a bárkának, hajónak hordozó eleme. Tudjuk, hogy az ókori Keleten, különösen Egyiptomban a víz, a folyó nagy jelentőséggel bírt a társadalom kulturális és hétköznapi életében egyaránt.

Szimbolikáját tekintve *”a víz passzív, nőies elem, amely ugyanakkor elképesztő átalakulásra képes. Lehet tomboló őserő, mint egy tengeri vihar, de szelíd és lassú is, akár egy folyó, amely utat vág magának a hegyek között. Nem egy teremtetéstörténetben – amilyen a Bibliában vagy Egyiptomban – a világ kezdetben végtelen víz volt, eltelve a lét minden lehetőségével.”*²¹

A víz minden kultúrában az élet és halál összefüggésében jelenik meg. Az ösvíz, az életvíz, a magzatvíz maga az élet forrása. A mitikus hősök születésénél is jelentős szerepe van a vízbe kitevésnek és a vízből való kimentésnek. Másrészt a víz lehet a káosznak, az elnyeletésnek, ilyen módon a halálnak is a közege. A halálhoz kapcsolódóan jelenik meg az a képzet is, hogy a halottnak vízen, folyón kell átkelnie a túlvilágra. Ebbe a gondolatkörbe illik a víznek megtisztító ereje is, amely már az újjászületésre utal.

A víznek ez a gazdag szimbolikája megjelenik Mózes születéstörténetében is, hiszen a vízen ringó kosárba kitett csecsemő ugyanazt az utat járja be, mint a mitikus hősök: ott van a halálnak, az elpusztulásnak a lehetősége, ugyanakkor egy új életre (be) való átmenet is.

Cél meghatározása

A történet gazdag képi világa és szimbolikája jó kiindulási alapja lehet egy dramatikus, bábos feldolgozásnak. Az események magukban hordozzák a drámai feszültséget: a világi, zsarnoki hatalom megnyilvánulása, életet elpusztítani akaró törekvése és az életet védelmező, továbbsegítő isteni gondviselés feszül egymásnak. Mindez az „isteni” hatalommal bíró hatalmas fáraó parancsában és a

¹⁶ Jubileumi Kommentár I.kötet.186.

¹⁷ Hoppál Mihály-Jankovics Marcell- Nagy András- Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó. Hajó szócikk 82.

¹⁸ Uo. 83.

¹⁹ Uo. 83.

²⁰ A csecsemők hordozására szolgáló kosarat és modernebb változatait egyaránt „mózeskosárnak” nevezzük a mai napig. Jézus bölcsőjének latin elnevezése a „navicula” szintén bárkát, hajócskát jelent.

²¹ A jelek és szimbólumok titokzatos világa. David Fontana. Kossuth Kiadó, Budapest. 2011. 55.

mindenséget teremtő és fenntartó Istennek egy kisgyermek általi megnyilatkozásában ábrázolódik ki, és egy nép, ezen belül egy család, hétköznapi emberek sorsán keresztül válik nyilvánvalóvá.

A központi üzenet tehát az, hogy Isten a legreménytelenebbnek tűnő helyzetben, a kiszolgáltatottság legmélyebb fokán is jelen van és segít. Többnyire nem látványos eszközök és kinyilatkoztatások, hanem hétköznapi csodák, segíteni akaró és tudó emberek által. Így történt ez Mózes esetében is: a jó szándékú bábák, a félelmet nem ismerő anyai szeretet, Mirjam gyermeki bátorsága és leleményessége, a fáraó lányának melegszívűsége, de maga a kis kosárbárka is mind az isteni gondviselés jele és eszköze volt.

A cél az, hogy a feldolgozás, játék során a gyermekek eljuthassanak arra a felismerésre, átélhessék, hogy életünk, sorsunk Isten kezében van, és neki minden egyes emberi élettel célja van, a legkisebbekkel, a legkiszolgáltatottabbakkal is. A velünk történő események, találkozásaink, a felénk kinyújtott segítő kezek mind erre mutatnak, ezt jelentik: Isten gondviselése nem egy elvont teológiai fogalom, hanem "hétköznapi" tapasztalat.

Az, hogy ebben a történetben egy egészen kicsi, magáért tenni még nem tudó csecsemőről van szó, még jobban segítheti (elsősorban érzelmileg) a gyermekeket a megértésben, és természetesen (ha ez nincs is kimondva) benne van mindennek a történelmi tanulsága, egy nép sorsának alakulása is.

Feldolgozási lehetőség I.

A történet bábos, dramatikus feldolgozásának több útja is lehetséges. Az, hogy mikor melyiket választjuk, függ a csoport létszámától, összetételétől, attól, hogy mennyi időt szánunk (szánhatunk) egy történet feldolgozására. Aki a tanításnak ezt a módját választja, annak mindenképpen számolnia kell azzal, hogy ez nem „instant” módszer, hanem sok időt, felkészülést igénylő feladat. Ugyanakkor érzékelhetően nagyobb hatékonysággal működik a gyerekeknél, mint a didaktikus szempontú megközelítések. A játék során a gyermekek érzelmileg is bevonódnak a történetbe, így át is élik azt, hiszen velük is „megtörténik” közben mindaz, ami a történetben szereplőkkel. Az előkészítésnél, esetleg a bábok elkészítésénél pedig sokféle tárgyi tudásra is szert tehetnek.

Természetesen egy tanítási óra alatt nem lehet mindent kipróbálni, megvalósítani. Éppen ezért el kell tervezni, hogy a játéknak melyik útját választjuk. Ha több órán keresztül foglalkozunk egy történettel, esetleg gyülekezeti alkalmak során, táborokban, gyermek-istentiszteleteken van rá lehetőség érdemes egy olyan folyamatban gondolkodni, amelyben a gyermekkel együtt tudunk létrehozni egy játékot. Ehhez fontos az előkészítés, akár beszélgetés, akár motivációs játék formájában, illetve a történet megismerése. Ebből kiindulva a gyerekekkel együtt készíthetjük el a bábokat, díszletet majd a játékot.

Motivációs játék

Ahogy az a bevezetésben láttuk, a történetben fontos szerepet játszik a víz. Élet- halál-újjászületés jelentésén túl itt az isteni gondviselés elemeként is megnyilvánul: az anya rábízta gyermekét. Ahhoz, hogy ilyen körülmények között életben maradjon egy kisgyermek, mindenképpen „működni” kell annak az erőnek, ami fölötté áll a természet erőinek is.

Érzelmi ráhangolódásként érdemes tehát olyan játékot kínálni a gyerekeknek, amelyben ez a gondviselő erő, a víznek ez a fenntartó, ringató közege megjelenik.

A tenger lecsendesítéséről szóló történethez (első osztályos tananyag) ajánlott játékot ehhez a történethez is kapcsolhatjuk. Ehhez szükség van egy vékony, ún. takarófóliára (háztartási üzletekben és gazdaboltokban beszerezhető), egy két fa- vagy üveggolyóra, zenelejátszóra, és viszonylag nagy helyre, ahol a csoport kört alkotva meg tudja fogni a fóliát. Ha erre nincs lehetőség, több egymást követő csoportban is játszható ez a játék.

Lehetőleg olyan zenét válasszunk, ami lassabban indul, majd erősödik! Lehet klasszikus, de könnyűzene is.

A gyerekek kört alkotva megfogják a fóliát/textilt, és lassan elkezdik mozgatni a zene ritmusára. Figyelmeztethetjük őket, hogy ezt finoman tegyék, nem szükséges rángatni, és hagyjuk, hogy a csoport

egymásra hangolódjon. A fóliának különösen szép mozgása van, ami jól imitálja a víz mozgását. Az anyag minőségéből adódóan nagyon szép, könnyed, vízszerű mozgás jön létre. Ahhoz, hogy ez megmaradjon, és ne essünk ki a ritmusból, a csoport tagjainak figyelni kell egymásra, átvenni a másik „ritmusát”, illetve továbbadni a sajátunkat, úgy, hogy közben egységben maradunk a többiekkel. A zene, a mozgás, a koncentráció elmélyült állapotot hoz létre – a víz ringatását idézve.

Amikor már szép, egyenletes ritmusa van a játéknak, elmondjuk a gyerekeknek, hogy most beledobunk egy golyót a fóliába/textilbe és a továbbiakban úgy kell mozgatni, hogy ez benn maradjon, ne essen le. Ez nagyfokú egymásra hangoltságot, koncentrációt igényel. Ha legurul a golyó (könnyen előfordul!), próbálják meg újra és újra! A gyerekek játék közben megtapasztalhatják ennek a ringató mozgásnak a szépségét, adott esetben a megnyugtató hatását is. Ugyanakkor figyelniük, vigyázniuk kell arra a kis tárgyra, ami benne „úszik”.

A játékot követően megbeszélhetjük a gyerekekkel, hogy mit éreztek közben, mire emlékeztette őket a fólia/textil mozgása, ringása. Történt-e valami változás, amikor a golyót beledobtuk? Mi jutott eszükbe erről?

Ráhangolódás a történetre

Ahhoz, hogy a gyerekek megértsék a történetben szereplők cselekvéseinek okát, motivációját és az ezekben, ezek által megnyilvánuló isteni gondviselést, fontos, hogy ismerjék az adott történelmi korszakot, a társadalmi viszonyokat.

A bibliai szövegben is találunk erre vonatkozó utalásokat (1! 2Móz 1), emellett azonban ebből a korszakból nagyon sok tárgyi, írásos emlék maradt fenn, ami segítségünkre lehet abban, hogy megismertessük a gyerekekkel az ókori Egyiptom világát.

Ki volt a fáraó? Milyen hatalommal bírt? Hogyan épültek a piramisok? Miért kellett annyi embernek kényszermunkát, rabszolgamunkát végezni? Hogyan éltek akkor az emberek?

Érdemes ezeket a kérdésköröket végigjárni, beszélgetni róla, ráhangolni a gyerekeket a történet megismerésére. Mindenképpen kapcsoljuk hozzá ennek a korszaknak a képi, vizuális világát is, ami a bábos feldolgozás képi világának megteremtését is segíti! Ehhez számtalan anyag áll rendelkezésünkre, művészeti albumokban, internetes oldalakon stb. Fennmaradtak például olyan falfestmények, amelyek az akkori hétköznapi életet ábrázolják, de láthatunk olyat is, ami bemutatja azt, amiről a Szentírásban is olvashatunk: „Kemény munkával keserítették az életüket: sárkeveréssel és mindenféle mezei munkával; sokféle munkával, kegyetlenül dolgoztatták őket.” (2Móz 1,14)

Ennek kapcsán beszélhetünk arról, hogy milyen helyzetük volt az izraelieknek Egyiptomban. Hogyan kerültek oda, és mi változott az évszázadok során? Mi vezetett a fáraó kegyetlen parancsának kiadásához?

Mindezek ismeretében, ebben a kontextusban elhelyezve meséljük el Mózes születésének történetét! Úgy képzeljük ezt el, mint amikor egy kamera először megmutatja a totális képet, majd elkezd fókuszálni egy dologra, és ezáltal a nézőt is bevonzza.

A történet elhangzása után elkezdhetjük a gyerekekkel a bábos feldolgozás előkészítését. Gondoljuk át együtt a következőket, és írjuk is le, akár egy csomagolópapírra, mert ez később is segítségünkre lesz!

– Hol játszódik a történet?

Milyen helyszíneket tudunk megnevezni?

Kik a történet szereplői? Milyenek ezek a szereplők?

Ezek megbeszélésével, rögzítésével segítjük a történet memorizálását, átgondolását, értelmezését is.

Bábtechnikai javaslat, bábkészítés

Adott történelmi korszakhoz kapcsolódó ikonográfia, művészeti kifejezőeszközök, a fennmaradt festmények, szobrok, építmények nagy segítségünkre lehetnek a játék megtervezésében.

Művészeti szempontból az egyiptomi korra jellemző a – festményeket, reliefeket tekintve – a síkbeli ábrázolásmód, illetve a jellegzetesen egyiptomi látásmód. Az akkori művészek feladata elsősorban

nem a gyönyörködtetés volt, hanem az „életben tartás”, a tökéletesség.²² A művész feladata nem az volt, hogy valami újat alkosson, hanem a lehető legvilágosabban és legtökéletesebben visszaadja a dolgokat. Ezt egy nagyon szigorú rendszer szabályozta, amelytől nem tértek el évszázadokon, évezredekken keresztül.

Ez az a látásmód, amit mi egyiptomi stílusként ismerünk, és ami sok esetben hasonlít a gyermekek ábrázolásmódjához (persze tökéletesített és mértani pontossággal szerkesztett formában).

Mózes születésének története ebben a világban játszódik, tehát a bábjáték képi világa, módja is ezt kell, hogy kövesse.

A díszlet lehet leporelló jellegű, festett háttér, amelyhez felülről mozgatható síkbábokat készíthetünk (egyiptomi stílusban). A bábokat vastagabb kartonból vágjuk ki, temperával, akril festékekkel fessük meg! Ezáltal egyszerű kis színpadot, játékkeret hozhatunk létre.

A síkbábok mozgása, mozgatása korlátozott, szinte „csak” képmutogatással elmesélt történetmondásra alkalmasak, ezért itt a szöveg, a pontos megfogalmazás nagyon lényeges. Ez a fajta „merevség”, „mozdulatlanság” visszaadhatja a korabeli életképek hangulatát.

A bábkészítés menete

Szükséges eszközök: kartonpapír, olló, vízfesték, színes ceruza vagy tempera, esetleg zsírkréta, ragasztó (szalag), hurkapálca (vastagabb fajta), vagy vékony drót

Készítsük elő az eszközöket, majd, ha gyerekekkel dolgozunk, alakítsunk ki csoportokat, és beszéljük meg, hogy ki milyen részt, feladatot vállal a bábkészítésben (bábok megrajzolása, színezése, esetleg kivágása, díszlet megfestése stb.)!

Munkafolyamat elkezdése, koordinálása. A pedagógusnak is nagy szerep jut ennél a fázisnál, hiszen a kisebb gyerekeket segíteni kell a munkában. Itt válik világossá, hogy mennyire fontos az előkészítés, a történeti, ikonográfiai háttér bemutatása. Lehet bevinni képeket (akár kivetíteni is), hogy a gyerekek inspirálódjanak.

Az elkészült munkák összeállítása – ez javarészt a pedagógus feladata, hiszen ragasztani, drótozni kell a díszletet, bábokat. A bábokat a körvonaluk mentén kell kivágni, és ha vékonyabb dobozkartont használunk (l! alább a képen), egyszerűen beleszúrhatjuk a drótot. Ha sima, vastag kartonnal dolgozunk, akkor a hátoldalára kell ragasztani a hurkapálcát, ragasztószalag segítségével. Ahhoz, hogy megkönnyítsük a játékot, érdemes a báboknak egy kis talpacskát készíteni, mert így akkor is meg tudnak állni, ha nem fogjuk őket. Ez a kis talp nagyon egyszerű: Kivágunk egy kis darabot a kartonból, és a közepén bevágjuk. Ebbe helyezzük el a bábót. (l! a képeken)

A díszlet úgy „működik, mint egy képeskönyv: három részből áll, amelyeket össze kell fűzni, vagy ragasztószalaggal, textilcsíkkal rögzíteni.

Játék

A folyamat következő lépése maga a játék. A közös alkotást közösen „megfogalmazott” játéknak kell követnie. A gyerekek így magukénak érzik a történetet, a saját interpretációjukat viszik bele a játékba. Természetesen fontos, hogy a pedagógus segítse ebben őket, de ne direkt módon.

Ehhez a játékhoz nem szükséges nagyon sok bábót készíteni, különösen, ha egyszemélyes játékban gondolkozunk. Természetesen a gyerekekkel lehet bővíteni a szereplők sorát, de a kis méret miatt ott sem lehet nagyszabású előadásban gondolkodni. Inkább többször, több csoportban játsszanak a gyerekek!

1. jelenet: A „könyv” zárva van, csak egy ház és a nádas látszik rajta. Hátról közeledik Mózes anyja a kis Mirjammal, kezére akasztva a mózeskosár (Ha egyedül játszik a pedagógus, ezt úgy lehet megoldani, hogy a két báb tulajdonképpen egy l. a képen. Ha több személy játssza, akkor lehet két

²² E. H. Gombrich: A művészet története. Második kiadás. Gondolat Kiadó, Budapest. 1975. 37-38.

külön bábót készíteni). Megállnak a ház előtt, közben beszélgetnek. Ebből a beszélgetésből kiderül, hogy mi történik, akár az előzményekre is lehet utalni (a fáraó parancsa stb.).

2. jelenet: Elviszik a gyermeket a nádashoz, és ott a vízre „bízzák”. Itt röviden elmondhatja az anya, hogy mit érez, beszélhet a gyermekéhez, elbúcsúzik tőle. Ezt technikailag úgy oldhatjuk meg, hogy a kis kosárkának készítünk egy akasztót, és ezzel egyszerűen felakasztjuk a víz fölé. Majd az anya és a kis Mirjam elmennek.

3. jelenet: Kinyílik a „könyvünk”. Most a palotát látjuk, kétoldalt a nádassal, illetve a vízzel. A kis kosár beúszik a palota elé, és itt a már előbb említett akasztóval felakasztjuk a palota ablakára (ami ki van vágva), és ott ringatózik a vízen. A nyitott ablakban megjelenik a fáraó lánya, aki csodálkozva veszi észre a kis bárkát. Próbálja vigasztalni a gyermeket, de nem sikerül neki. Ekkor megjelenik a kis Mirjam, és felajánlja, hogy hoz segítséget. A fáraó lánya elküldi.

4. jelenet: A kis Mirjam visszatér az anyjával, akit a fáraó lánya megbíz azzal, hogy táplálja a gyermeket, majd hozza vissza a palotába. Ezt az anya örömmel megteszi – a kis kosárkát újra a kezére akasztjuk, és így megy el.

5. jelenet: A „könyv” bezárul, újra a kezdő képet látjuk. Az anya hálát ad azért, hogy megmenekült a gyermeke, és újra együtt lehetnek. Majd kimennek a színről. Ezzel zárul a játék.

A feldolgozásnak ez az útja nehezebb, hiszen a pedagógus részéről sokkal alaposabb előkészületet igényel, illetve időben legalább három tanítási órát kell rászánni, valamint nagyobb csoportlétszám esetén állandóan kontroll alatt kell tartani az eseményeket.

Vasárnapi iskolában, nyári táborokban, amikor tágabb időkerettel rendelkezünk, ez a történet nagyon jó lehetőségeket rejt magában, hogy a közös alkotási folyamat által közös élményekhez, átéléshez juthassanak a gyerekek.

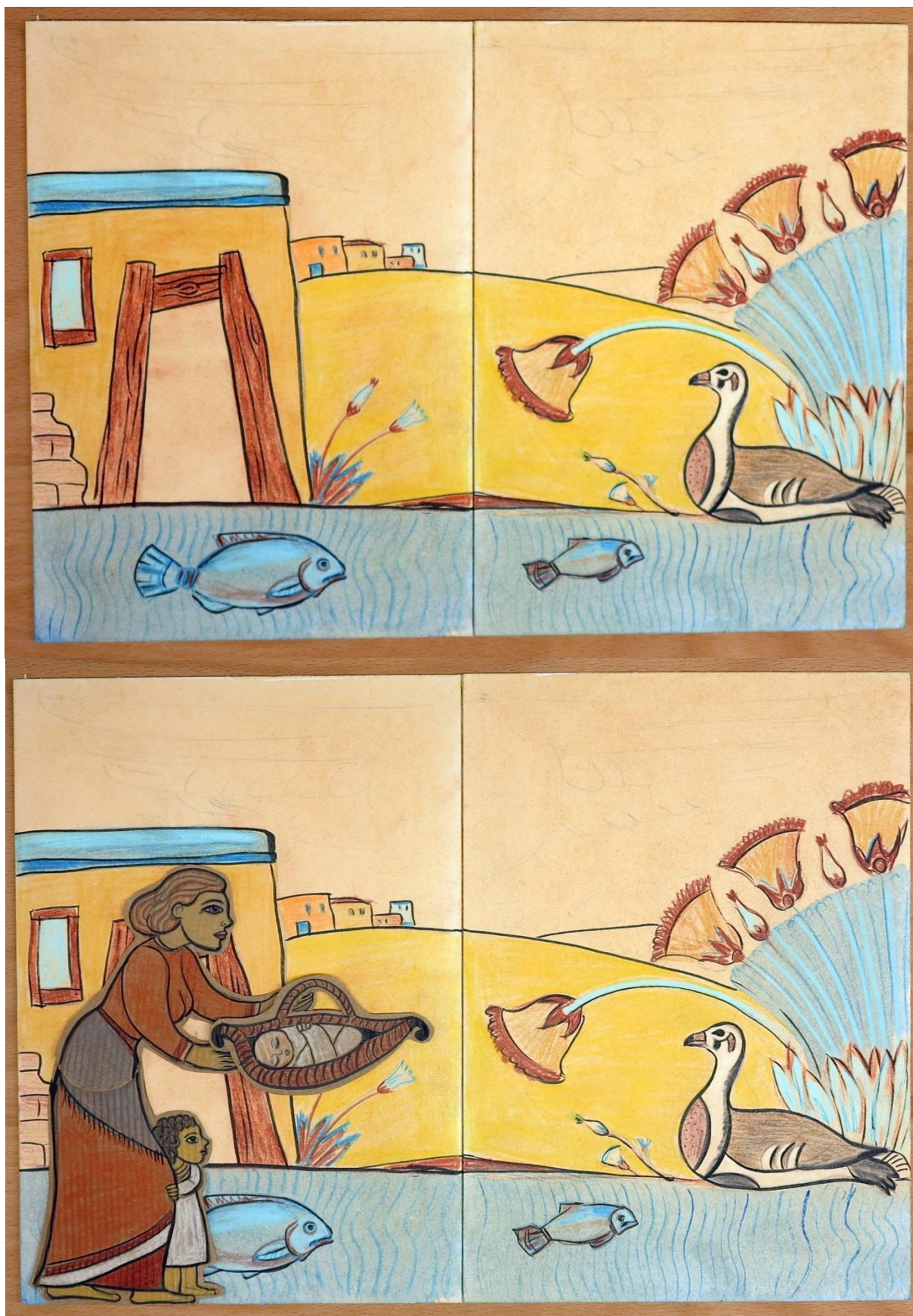
Feldolgozási lehetőség II.

Órai keretek között is, nagyobb csoporttal is érdemes bábjátékos feldolgozásban gondolkozni, úgy, hogy a pedagógus a saját maga által készített bábokkal játssza el a történetet a gyerekeknek. Ebben az esetben is nagyon fontos a ráhangolódás, az előkészítés, ami segíti a történetbe való bevonódást.

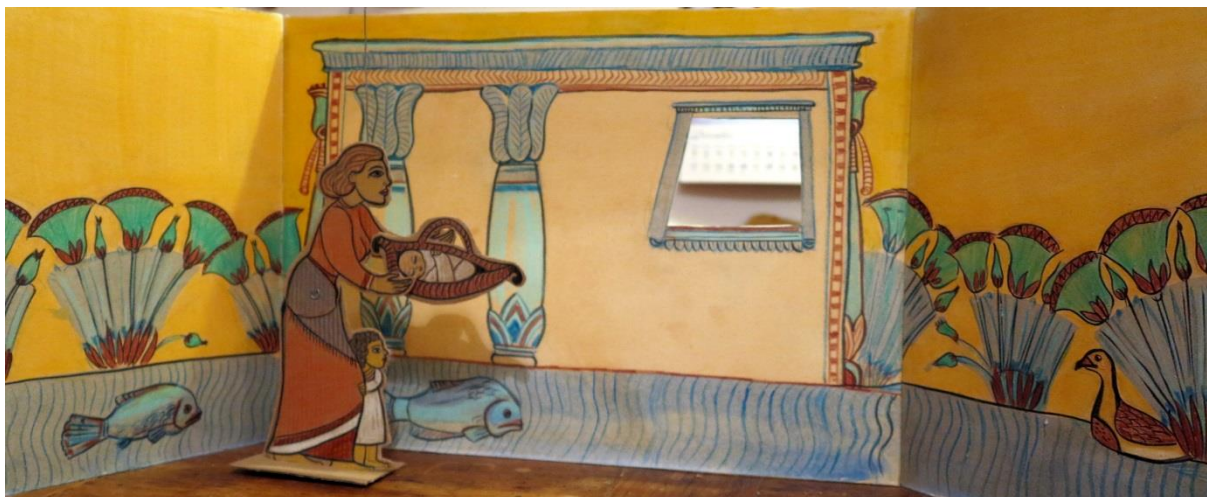
Ennél a feldolgozási lehetőségnél is lehet alkalmazni az előzőekben leírt bábtechnikát, azaz egy kis színpadot készíteni, és felülről mozgatott síkbábokkal játszani. Erre érdemes valóban jól felkészülni a szöveget és játékot tekintve egyaránt, mert így a gyerekek – egy harmonikus játékot látva – nézőként is eljuthatnak az átéléshez, ugyanakkor a vizuális élmény hatására a történet cselekménye, a szereplők és egyúttal az üzenet is jobban megmarad bennük.

Ilyenkor – pár perces játékkal – magát a történetet „ismertetjük” meg a gyerekekkel, ezt követi annak megbeszélése, feldolgozása a tankönyv, munkafüzet alapján. Ugyanezt a kis bábkészletet bevihetjük később, amikor a történet ismétlése következik, és a gyerekek kezébe adhatjuk, hogy ők interpretálják a történetet. Ekkor kiderülhet, mi az, amire emlékeznek, mi volt számukra ebben a történetben a legfontosabb, leghangsúlyosabb. A játék által megfogalmazzák saját üzenetüket, gondolataikat, érzéseiket.

Illusztrációs anyag

Felhasznált irodalom

Biblia Magyarázó jegyzetekkel. Kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1997;

Fontana, David: A jelek és szimbólumok titokzatos világa. Kossuth Kiadó, Budapest. 2011;

Gombrich, E. H. : A művészet története Második kiadás. Gondolat Kiadó, Budapest. 1975;

Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György: Jelképtár. Helikon Kiadó, 1990;

Jubileumi Kommentár A Szentírás magyarázata I. kötet Általános tájékoztató a Szentírásról. Az Ószövetség könyveinek magyarázata. Genézis—Jób könyve Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995;

Keresztyén Bibliai Lexikon II. K-Zs. Szerkesztette: Dr. Bartha Tibor. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest. 1995.

5. MÓZES VÉTKE ÉS MENEKÜLÉSE

(2Móz 2,11–25)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002.

PÁKOZDY, L.M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Magyarázatos Biblia, Budapest 1997.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Mózes gyilkosságának története:

Mózes különleges helyzetben volt: származása szerint héber, neveltetése szerint egyiptomi. Tudatában volt származásának. Amikor szemtanúja lett egy erőszakos cselekménynek, kiderült, hogy a kettős hovatarozása közül melyikkel azonosult jobban: az eredeti családjához érzelmileg jobban kötődött. Itt kezdődött Mózes visszatérése az egyiptomi létből a héber létbe.

Nem derült ki a történetből, hogy miért is ment ki Mózes a kényszermunkát megnézni. Ez a szemle azonban örökre megváltoztatta az életét. Mózes gyilkolt. Az itt használt héber szó nemcsak ütlegetésre, hanem agyonverésre is vonatkozik. Ezzel tulajdonképpen egy személyben ítélte el az egyiptomit, és hajtotta rajta végre az ítéletet. Bár ezt a gyilkosságot egy erős felindulású harag előzte meg, szándékos volt.

Az Újszövetség megemlíti ezt a történetet. István a védőbeszédében Mózes cselekedetét úgy értelmezte, mintha már Mózes ekkor tudta volna azt, hogy Isten általa vezeti a népét. Mózes igazságérzete szerint cselekedett indulatból. István a beszédében azzal menti fel Mózeszt ez alól a tette alól, hogy egy bántalmazott ember védelmére kelt, és miatta állt bosszút.

A gyilkosság után Mózes büntudatot érzett. Próbálta eltitkolni tettét, hogy megússza a következményeket. Próbálta eltitkolni, de nem tudta. Lelepleződött, és nem maradt más lehetősége az életben maradásra, csak a menekülés.

Jézus tanított arról, hogy „*nincs olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, amely ki ne tudódna, és ismertté ne válna.*” (Lk 8,17)

Kiszakadt mindkét közösségből, amelyhez addig tartozott. Önmagát zárta ki a világából. Menekülése során a midjániták között talált menedékre. A midjániták vándorló nomád nép volt, melynek tagjai között voltak kereskedők és harcias beduinok is. A fáraó udvarában mindennel kiszolgált, fényűző élethez szokott férfi egyszerre magára utalt lett, és egy olyan közösségbe került, ami egészen más volt, mint amit ismert. Az, akit egyiptomiként tisztelet övezett, jövevénné vált. Annak, aki fényűző életet élt, immár a pásztorok egyszerű életmódjával kellett megelégednie. Mózes kiérdemelte egy midjánita pap vendégszeretetét azzal, hogy megvédte a lányait. Réuel név jelentése: Isten barátja. Jövevénytését fejezi ki Mózes azzal, hogy első fiának a Gersóm nevet adja, ami ezt jelenti. „*Jövevény voltam idegen földön.*” (2Móz 18,3)

Ez az időszak előkészületi idő volt Mózes számára. Megismerte a vándorló életmódot. Mózes egy bibliai emberöltőnyi időt, negyven évet élt így.

Gyilkosság:

A Biblia tanítása szerint az élet Ura Isten. Ezért életet adni és elvenni is kizárólag neki van joga. A gyilkossággal az ember Isten helyére akar lépni. A gyilkosság nem csak az ember, hanem egyúttal Isten ellen való bűn. A mózesi törvények nem egyforma módon értékelték a különféle öléseket. Megkülönböztetnek szándékosan és nem szándékosan elkövetett emberölést. A menedékvárosok arra szolgáltak, hogyha valaki nem szándékosan, hanem véletlenül oltotta ki valakinek az életét,

kegyelemben részesüljön, és ne kelljen a tetteért a saját életével fizetni. (4Móz 35,16 kk.) A próféták sokszor beszéltek arról, hogy Isten bosszút áll az ártatlanul kiontott életért (1Kir 21). Jézus Tízparancsolat-magyarázata szerint már az is ölésnek számít, ha valaki a szívében ilyen érzéseket dédelget.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermek a heteronóm erkölcsiség talaján áll. Erős a szabálytudata, amit leginkább az adok-kapok elven és a szabályt létrehozó személyek jelenlétében, vagy odaképzésével tart meg. Mindezek háttérben a büntetés-jutalmazás tapasztalata áll.

A gyermekben még nem fejlődött ki az egzisztenciális bűnfogalom. Csak bűnökről, vétkekről tud. Ne Mózes bűnös személyéről, hanem Mózes vétkeiről, bűnös tetteiről beszéljünk, azok következményeiről és a lehetőségekről!

A gyermekek ebben a korban már ismerik a saját gyengeségeiket, hibáikat, gyakrabban, vagy rendszeresen elkövetett vétkeiket, de saját maguknak is nehezen vallják be. Leginkább eltussolni, elhallgatni vagy másra kenni akarják. Mózes vétkére is keresik a magyarázatokat, kifogásokat. Próbálják igazságosnak feltüntetni. Ha tapasztalataik alapján a vétket megszegényítés, kemény büntetés követi pusztán, nem a helyrehozás és a szívbéli megbocsátás, a kibúvókat keresik. A bűnbocsánat, a jóvátétel lehetőségei adóttak, amelyek felbátorítják a gyermeket is, hogy vállalja fel tetteit, még az elhibázottakat is.

Mózes vétkét ne kisebbítsük! Beszéljünk a vétek következményeiről, a közösség, a gyökerek elvesztéséről, és beszéljünk az újrakezdésről is! Éppen a vétek nagysága mutatja fel Isten bűnbocsánatának az erejét, hatalmát. Isten még a legnagyobb vétkeket is megbocsátja, ha megbánjuk, és a legbűnösebb embernek is ad lehetőséget a szabadulásra, változásra, újrakezdésre, sőt, nagy tervei is lehetnek vele.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Mózes vétke és következménye.

Kognitív cél: Ismerjék fel a gyermekek, hogy a vétségnek mindig van negatív következménye.

Affektív cél: A vétségben önmagunknak és másoknak okozott fájdalom és rossz érzelmek háttérének feltárása.

Pragmatikus cél: Saját és bibliai példák gyűjtése a tettek és következményeinek összefüggéseire.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mire jó? Hogyan jó? - szemléltetés Vigyünk be fehér A/4-es lapokat a hittan csoportnak! Kérdezzük meg: Mire való? Mire lehet használni? Egyezzen meg a csoport valamiben: levelet írni/rajzolni/hajtogatni, stb. Majd osszunk mindenkinek, de előtte minden lapon történjék valamilyen változtatás. Legyen közte olyan, ami nem ugyanúgy használható: • összegyűrjük • eltépjük • előre meghajtogatjuk kicsibe • valamelyik felére már nyomtattak • előző nap leöntöttük teával, így hullámos, foltos	Eszköz: több fehér A/4 lap Megjegyzés: Ezzel a feladattal arra vezetjük rá a tanulókat, hogy mindennek van egy rendeltetése, ha rosszul használjuk, már nem lesz olyan, amilyen volt. Van, amit helyre lehet hozni, de van, amit már nem.

	Várjuk meg, míg hangot adnak az elégedetlenségüknek. Próbáljuk meg rendbehozni! Kérdezzük meg, hogy jó-e így! Miért nem? Átvezetés: Mózessel terve volt Istennek. Megmentette az életét, és az egyiptomi udvarban nevelkedhetett. De Mózes nem arra használta egyiptomi neveltetését, amire Isten szánta.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes vétke és menekülése: • Mózes egyiptomi neveltetése • Ragaszkodása népéhez • Igazság iránti érzékenysége • Bűnös tette, meggondolatlansága • A fáraó keresteti • Menekülése - vesztesége Történet üzenetének elmélyítése a Feladattár 1. kérdése alapján Tett és következmény – üzenet elmélyítése Írjuk ki kis papírokra a munkafüzet 2. feladatában található tetteket és következményeket! Osszuk ki az osztályban a kis papírokat! A táblán alakítsuk ki a két oszlopot! Oldjuk meg közösen a feladatot! Előbb egy tett kerüljön fel, majd jelentkezzen, akinél a hozzá kapcsolódó következmény van! Gyűjtsünk saját és bibliai példákat egy-egy sorhoz! Feladattár 2. – Átvezetés az aranymondásra: Készítsünk dominópályát, vagy vetítsünk le róla egy kisfilmet a YouTube-ról!	TK 5. lecke (16–17. o.) Megfigyelési szempont: Miben volt igaza, és miben nem Mózesnek? Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 5. lecke 1. (16. o.) MFEI 5. lecke 1. (18. o.) TK 5. lecke (17. o.) Eszköz: tábla, kréta/filc MFGY 5. lecke 2. (16. o.) MFEI 5. lecke 2. (18. o.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is. Megjegyzés: A 4. feladatot is feldolgozhatjuk ilyen módon TK 5. lecke (17. o.) https://www.youtube.com/watch?v=A4nbIWWgpSc
Aranymondás	„Eléd adtam az életet és a jót, de a halált és a rosszat is. Válaszd hát az életet!” (5Móz 30,15–19)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 273:2–3. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) BS 108: „A mélyből hozzád száll szavam...”	

	RÉ 135:8 „Megáll örökké neve...” BS 144:1–3. verse: „Védeldmezz, Istenem...” BS 246:5 „Te vezesd minden léptemet...”	
Házi feladat	MFGY 5. lecke 3–4. (16–17. o.) MFEI 5. lecke 3–4. (18–19. o.)	

ÚTMUTATÁS A MUNKAFÜZETI FELADATOKHOZ:

3. feladat: Hat különbség fedezhető fel: letört faág, vésés a fa törzsén, szétszórt szemét, megrongált pad, letaposott virág a kuka mögött és a padtól jobbra.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 16-17. oldal

A képen látható:

Két oldalas tematikus képet lát a néző, a háttérben Mózes háta mögött a fáraó palotája és a kettős piramis látható. A Níluson hajók úsznak a távolban. Mózes hátra pillant, menekül a vétke miatt, a büntetés elől.

A szöveg: Fókusz: Mózes lobbanékony természete, önuralmának hiánya ösztönözte arra, hogy igazságot tegyen saját akaratából. Ezért ölte meg az egyiptomi hajcsárt, aki valóban kegyetlenül bánt Mózes népével. Ezután elmenekült a várható következmények elől.

Instrukció a kép olvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a címet és gondolkodjatok el mit jelent a vétek?
- Olvassátok el a történetet és figyeljétek meg milyen ember volt Mózes!
- Hogyan nevelkedett Mózes a fáraó palotájában?
- Jellemezzétek Mózes! Milyen tulajdonságai voltak?
- Mit jelent az, hogy Mózes lobbanékony volt? Hogy viselkedik egy lobbanékony ember? Milyen tulajdonságnak van híján?
- Mózes hazalátogatott és valami igazságtalanságot vett észre. Mi volt ez?
- Mit tett Mózes? Miért?
- Tette után mire kényszerült? Miért?
- Merre menekült? Hová tartott?
- Mit jelent, hogy a szíve nehéz volt?

Figyeljétek meg a képet!

- Milyen körülmények között élt Mózes?
- Miért volt jó a Nílus közelében élni?
- Figyeld meg Mózes! Mit üzen az arckifejezése, mozdulata?
- Hová tart? Miért?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

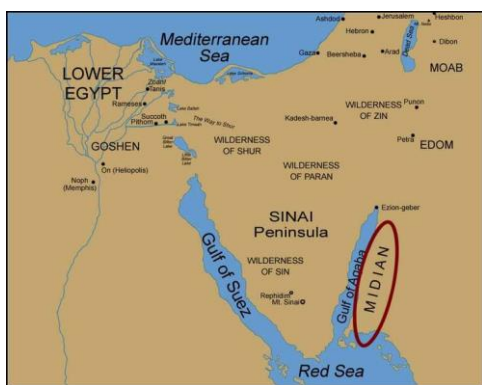
Aranymondás: „Eléd adtam az életet és a jót, de a halált és a rosszat is. Válaszd hát az életet!”

- Soroljatok fel jócselekedeteket a mai napotokból!
- Mondjatok néhány rossz cselekedetet!
- Honnan tudjuk, hogy mikor döntöttünk jól, és mikor rosszul?
- Mondd el a saját szavaiddal az aranymondás igéjének tartalmát! Mit jelent számodra?

1. Mózes menekülése

Mutassuk meg Mózes menekülésének helyszíneit! Szemléltessük fotókkal a különböző helyeket!

https://ferrelljenkins.files.wordpress.com/2013/09/pharaohs-island_fjenkins012611_1932t.jpg

2. Menedékfogó

Játsszunk fogócskát! Előtte kijelölünk egy olyan helyet, ahol menedékbe kerülünk. De csak 10-ig lehet számolni, utána vissza kell menni a fogócskába.

3. Ház, Fa, Kutya – kommunikációs készség fejlesztését szolgáló gyakorlat

Cél: a kommunikációs készség fejlesztése. A verbális – nem verbális kommunikációformák jelentőségének megtapasztalása. A vezetés, irányítás közötti különbség megtapasztalása. A tanulókkal való beszélgetés során a játék végén erről lehet beszélgetni:

- Milyen érzés volt irányítani?
- Milyen érzés volt irányítottnak lenni?

Eszközök: A/4-es formátumú papírlap minden párnak; alátét a papírhoz; íróeszköz, lehetőleg színes filctoll (1 db egy párnak). Halk zene.

Játékszabály: A csoport párokra oszlik. (Ha a létszám páratlan, akkor vagy az egyik csoporttagot megfigyelőnek kérjük fel, vagy az egyik csoportvezető beszáll a játékba.)

Minden pár két tagja egymással szembefordított székekre ül, térdük összeér, rajta elhelyezve a papírlap az alátéttel. A filctollat mind a ketten megfogják.

A csoportvezető arra kéri a résztvevőket, hogy amíg a zene szól, mindenki hunyja le a szemét, és képzeljen el egy tetszés szerinti tájat, benne egy házzal, a ház mellett egy fával, mellette egy kutyával. Engedjék szabadon képzeletüket!

Kb. 2-3 perc után a zene abbamarad, és a csoportvezető arra kéri a párokat, hogy szavak nélkül, teljes csendben rajzoljanak – a filctollat együtt fogva – egy képet, amin van egy ház, egy fa és egy kutya. Amikor a kép elkészült, szignálják egy közös művésznévvel, majd közösen adjanak egy iskolai osztályzatot rá!

Amikor minden pár elkészült a teljes feladattal, a képeket kifüggesztjük. A párok beszámolnak érzéseikről, elemzik a produktumot, és megbeszélik, hogy milyen tapasztalatokat szereztek a nem verbális kommunikációval, az empátiával és egymás befolyásolásával kapcsolatban.

Forrásanyag: <http://jatek.gyujtemeny.net/jatekszabaly/637.php>

6. TETTEK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

I. A Heidelbergi Káté II. Második Helvét Hitvallás, Budapest 2004.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

BOROS, I. (szerk.), Jeromos kommentár. Az Ószövetség könyveinek a magyarázata, Budapest 2002.

HERCZEG, P., Érted is, amit olvasol? Budapest 1991.)

Tettek és következmények a Szentírásban

A Biblia tanítása szerint mind a rossz, mind a jó tetteknek vannak következményei. „*Tudjuk pedig, hogy aki szűken vet, szűken is arat, és aki bőven vet, bőven is arat.*” (2Kor 9,6)

Azok a tettek, amelyek nem hitből születnek, amelyek nem Isten parancsolatai szerintiek, bűnnek számítanak (3Móz 5,17). Ennek a fizetsége, következménye: a halál (Róm 6,23). Isten az embernek lehetőséget adott arra, hogy jót tegyen, és ne rosszat. Ahogyan Káinnak mondta: „*Hiszen, ha jót teszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.*” (1Móz 4,7) Káin nem jól cselekedett, ezért átkot kapott. Kitaszítottá, otthontalanná vált, és a munkáját eredménytelenül végzi. Olyan büntetés, amit alig tud elhordozni (1Móz 4,13).

1. Ószövetség:

A Biblia már az ember teremtésekor tanít arról, hogy az ember cselekedeteinek következményei vannak. Ha engedelmes marad, akkor megmarad az édeni állapot. Ha engedetlen lesz, nem tartja be Isten útmutatását, tehát eszik a tiltott fáról, akkor azért büntetés jár (1Móz 2,17). Ádám és Éva azért kaptak büntetést, mert nem Istenútmutatása szerint cselekedtek.

A törvényadás előtti időszakban az ősatya (akinek tekintélye kötelező erejű volt), maga döntötte el szokásjog alapján, hogy mely tetteknek mely következményei legyenek. Így a következmények kiszabásának a forrása, és a következmények elhordozásának a helyszíne is egyaránt a család volt. Ha büntetést kapott valaki, akkor az a családi szeretet ölelésében ment végbe (Péld 23,15kk). A sérelmek a családban, szeretetben gyógyultak. Az ősatyák története nem bűn és büntetés, hanem bűn és megbocsátás viszonylatában zajlik. (A büntetni szóra nincs önálló héber szó.)

Egyik legismertebb ószövetségi történet, amely a törvényadás előtti időből való: Mózes gyilkolásának a története. Mózes a következmények elől úgy próbált megmenekülni, hogy a gyilkolása bizonyítékát elrejtette. Tettét megpróbálta eltitkolni. Ez azonban nem sikerült neki. Az egyiptomi törvények szerint felelősséget kellett volna vállalnia a kiontott élet miatt. Elmenekült a büntetés-végrehajtás elől Egyiptomból. Tette mégsem maradt következmény nélkül. A közvetlen következmény az lett, hogy kiszakadt a jólétből, kiszakadt a nevelő családjából, és vér szerinti családjától is nagyon messze került, egyedül maradt.

A törvényadás után a bűn-büntetés kérdésében a helyzet változott. A Törvény által Isten konkrétan megmondja, hogy mi a jó, azaz az Istennek tetsző cselekedet, mi a jó, vagyis a bűn, és hogy mi a tettek következménye. Ha betartják a törvényeket, akkor ennek következménye áldás lesz. Isten áldását abban lehet megtapasztalni, hogy a nép békében, a hazájában él, nem szűkölködik, egészséges, hosszú életű lesz. Ha azonban nem tartja be a törvényt, akkor annak a következménye az átok lesz (5Móz 30,19). Ilyen következmény: az ellenség támadása, szegénység, fogságba vitel, betegség. A betegség és bűn összefüggésének a gondolatára jó példa Jób barátainak az érvelése.

Az Ószövetség népének történelmén nyomon lehet követni azt az igazságot, hogy a törvény megszegésének már a földi életben következménye van. Amikor az Isten útmutatása szerint cselekedtek, akkor béke és jólét volt az országukban. (A bírák korának a történetei erre nagyon jó példák.) Amikor pedig bálványt kezdtek imádni, akkor jöttek ellenséges népek. Sőt, a legkomolyabb

következmény a babiloni fogságba vitel lett.

Az Ószövetség tanítása szerint azért kell jót tenni, mert ez az Isten útmutatása, emiatt lehet a földi életben boldog a nép.

2. Újszövetség:

Jézus tanításában is fontosak a jó tettek. Ezért Ő a jótettek gyökeréről is sokat tanított. A jótett a hitnek a következménye. Ahhoz, hogy az ember jót tegyen, előbb hinnie kell. Elképzelhetetlen az, hogy a hit nem mutatkozik meg a jó cselekvésében. *„Nem jó fa az, amely rossz gyümölcsöt terem, és ugyanúgy nem rossz fa az, amely jó gyümölcsöt terem. Mert minden fát a maga gyümölcséről ismernek meg. Hiszen túskebokról nem szednek fügét, csipkebokról sem szüretelnek szőlőt. A jó ember szíve jó kincsből hozza elő a jót, a gonosz ember pedig a gonoszból hozza elő a gonoszt. Mert amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.”* (Lk 6,43–45)

Nem mindegy, hogy az ember milyen indítatásból teszi a jót. Jézus azt tanította, hogy a titokban végrehajtott jócselekedetet megjutalmazza a mennyei Atya *„majd a te Atyád, aki látja a rejtett dolgokat, megjutalmaz téged.”* (Mt 6,4)

Pál apostol a leveleiben hangsúlyozza azt, hogy a hit az üdvösség alapja, és nem a cselekedetek, azaz a törvény betartása nem helyettesítheti a hitet. A hit kegyelmi ajándék (Ef 2,8) A hitet nem lehet cselekvéssel megspórolni.

Ez nem mond ellent Jakab tanításának, aki azt hangsúlyozza, hogy a hitből viszont fakadnia kell a jótetteknek, különben az egész halott. *„Mert ahogyan a test halott a lélek nélkül, ugyanúgy a hit is halott cselekedetek nélkül.”* (Jak 2,26)

A jó tetteknek bizonyágtevő ereje van. *„Tisztességesen éljete a pogányok között, hogy ha valamivel rágalmaznak titeket, mint gonosztevőket, a ti jó cselekedeteiteket látva, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján.”* (1Pt 2,12) *„Mert Isten akarata az, hogy jót cselekedve némítsátok el az értelmetlen emberek tudatlanságát, mint szabadok: nem úgy, mint akik a szabadságot a gonoszság takarójául használják, hanem mint Isten szolgái.”* (1Pt 2,15–16)

Az Újszövetség tanítása szerint a jó tettek hitből fakadnak, a hit következményei.

A **Heidelbergi Káté** foglalkozik a jócselekedetek kérdésével: (62–64. kérdés-felelet)

A jócselekedeteknek nem üdvszerző célja van:

– A Káté a jócselekedetek kérdését az üdvösség szempontjából vizsgálja. Milyen szerepe van az ember üdvössége szempontjából azoknak a cselekedeteknek, amelyek mások javát szolgálják? A Káté válasza az, hogy semmilyen szerepe nincs, még a megtért ember üdvösségének az elnyerésében sem számítanak a jótettek. Egyedül Krisztus halála miatt lehet üdvössége az embernek. A legkisebb hozzájárulásra sem képes az ember. A probléma abból fakad, hogy a megromlott emberi természettel rendelkező ember nem képes olyan jótettet végrehajtani, amely ne lenne bűnnel szennyezett, hanem tökéletes tett lenne. Isten mércéjével mérve minden tett elégtelen és gyarló. A cselekedeteket a helyén kell kezelni. A jócselekedetek helye nem az üdvösség megszerzése.

– A jócselekedetek nem olyanok, mint a pénz, amin megveheti az ember a mennyei belépőjegyet. A káté semmilyen formában nem fogadja el a szünergizmust az üdvösség tekintetében. Az üdvösség csak kegyelem által lehetséges. Ha mindent megtennénk, amit Isten tőlünk elvár, akkor sem lenne semmi okunk dicsekedni, mert csak annyit tettünk meg, amit Isten elvárt tőlünk.

– A keresztyén embernek lehet jutalma az életben, Isten megajándékozza, meggazdagítja, de ennek nincs köze az üdv elnyeréséhez. Nem érdemeink szerint kapjuk a jutalmat, ezért ez arra tanít minket, hogy mindent kegyelemből kapunk.

A jócselekedeteknek oka van:

A jótettek bibliai hasonlattal élve: gyümölcsök, amelyek a Krisztusban való létnek a bizonyítékai. A Káté szerint a hála az ok. Ha keresztyénként megtapasztalom, hogy Isten nekem ingyen kegyelemből mindent megbocsát, akkor hálás leszek, és ezt a hálát fejezem ki abban, hogy valami jót teszek másokért. A keresztyén élet Krisztusban való élet, és ez az élet gyümölcsöket terem. A Krisztus iránti szeretet indít arra, hogy szeretetből másokkal jót tegyünk. És nem céllal, hanem ezzel az okkal. Éppen a hála miatt egészen bizonyos, hogy a megtért ember életében megjelennek azok a jótettek, amelyekre Isten őt indítja. Ha Krisztussal élek együtt, akkor ő indít folyamatosan a mások szeretetére. És a mások

iránti szeretet tettekben fog kifejezésre jutni. Ezért lehetetlen, hogy a Krisztusban újjászületett ember ne legyen jó.

A Második Helvét Hitvallás a XV. fejezetben ugyanazt tanítja, mint a Káté, csak hosszabban kifejtve. Ennek a hosszabb magyarázatnak az alábbi a lényege:

Jó cselekedetek:

- A törvény jelenti ki nekünk, hogy melyek a jó és a rossz cselekedetek.
- Élő hitben születnek.
- Isten akarata szerint valók. (2Pt 1,5)
- Isten parancsolatainak nem mondanak ellent.
- Feladata: Isten dicsőítése (Mt 5,16), elhívásunk igazolása (Ef 4,1), Isten iránti hála kifejezése (Kol 3,17), felebarát számára haszon legyen (Fil 2,4).
- Nem célja: magamutogatás, nyereszkedés.
- Nem célja: üdvösség megszerzése a jó tettek cselekvői számára.
- „...*ha pedig kegyelemből van, akkor nem cselekedetekből, különben a kegyelem nem volna kegyelem.*” (Róm 11,6)
- Az újjászületés következménye.
- Isten kedveli a jó cselekedeteket.
- Isten megjutalmazza a jó cselekedeteket. (Jer 31,16) Ez a jutalom nem az ember érdeme, hanem Isten jóságának az eredménye.
- Minden jótettekért adott jutalom Isten kegyelmének köszönhető.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A konkrét műveleti gondolkodás támogatja a konkrét fogalmi szintű ok-okozati összefüggésekben való gondolkodást. A gyermek már tisztában van azzal, hogy a tetteinek következményei vannak, csak gyakran nem tud előre gondolni a következményekre. Sokszor kell megisméltódnie egy következménynek, hogy az utána már a tettek előtt hatással legyen rá. Ezzel él a jutalmazás és a büntetés módszere az iskolában. Az ismétlődő pozitív és ismétlődő negatív következmény minősíti a tettet, és alakítja ki a gyermekben az adott tettekhez való hozzáállását.

A lecke célja, hogy a gyermeket bátorítsa arra, hogy előre gondoljon tettei következményére a saját és a többiek szempontjából, és a jót válassza, aminek a következménye ugyancsak jó.

Ez a célkitűzés felel meg a korosztályi adottságoknak is, ahol az empátia, a másoknak való segítség is összekapcsolódik az önérdékkel. A gyermek még nem hálából tesz jót. Ez az újjászületésben valósul majd meg. A gyermek azért tesz jót, mert utána jó a hangulat, megdicsérik, örülnek a szülei, a barátai többet játszanak vele. Vagy azért tesz jót, mert nem akar rosszat tenni.

Tett és következmény együtt jár. Bár teológiai nézőpontból az eredendő bűn miatt nem tudunk jót tenni, mert a jó cselekedeteink is valójában önös érdekből születnek, így önmagunkhoz és az emberekhez kötnek, és nem Istenhez, mégis a mindennapi cselekedetek és következmények szempontjából választhatjuk a jót, azt, amire Isten azt mondja, hogy jó, és ami a körülöttünk lévőknek is jó. A harmadikos gyermekben egyelőre csak ezt tudjuk erősíteni. Az egzisztenciális bűnösség, bűn fogalom, jóra való képesség, a jó és háládatosság összefüggéseire csak később lesz elég érett.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Jót tenni jó.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a jó tetteknek jó következménye van.

Affektív: Jótettek cselekvésének és következményeinek érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus: Jótettek és következmények gyűjtése saját és bibliai példák által.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mire való? – Gyorsasági, műveltségi és asszociációs játék. Hozzunk be az órára egy zsákban különleges használati eszközöket! Egyenként mutassuk fel, és kérdezzük meg, mire való! Aki tudja, minél gyorsabban kiabálja be, hogy mire használjuk! Minél különlegesebb egy tárgy, annál fogósabb a kérdés. Ha nem szeretnénk bekiabálással, játszhatjuk úgy, hogy a tanulók egyenként húzhatnak a zsákból, és akár csak kitapintással, akár megtekintéssel, mondják el, vagy tippeljenek, hogy mire való. Átvezetés: Beszélgetés a játék kapcsán a „jóra való” fogalomról. Isten az embert jó tettekre teremtette. Ahogy a tárgyakat is jól kell használnunk, hogy hasznosak legyenek. Ha jól teszünk, jóra való vagyunk. A tankönyvben szereplő történetnek két befejezése van. Melyik a jó befejezés, miért?	Eszköz: Pl. dugóhúzó, habverő, kalapács, csipesz, reszelő, sajtszeletelő, hámozó, fogpiszkáló, cipőkanál, cigányfűró, időjárásmérő, stb. Javaslat: A játék elején tisztázzuk, hogy csak most lehet bekiabálni, mert ez a játék része, de az óra többi részén és máskor jelentkezni kell, ha valaki szeretne hozzászólni!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az olvasmány hangos olvasása. Osszuk fel a gyermekek közt az olvasmányt! Választhatunk három jól olvasó gyermeket. Az első a történet elejét, majd a második és a harmadik a két befejezést olvassa föl! Szavazás – olvasmány közös feldolgozása Szavazzassuk meg, hogy melyik befejezés az igazi! Számoljunk, és háromra vagy a jobb, vagy a bal kezüket tegyék föl attól függően, melyik oldali hasábbal értenek egyet! Beszélgessünk arról, hogy miért döntött az egyik fele a csoportnak az egyik, a másik fele a másik befejezés mellett! Ha mindenki a jobb oldalt választja, akkor provokáljuk őket a baloldallal, hogy előjölessen a lehetséges spontán reakció: A testvére nem kérte el a biciklit. Nem lehet, hogy jogosan dühös Marci? Nem túl nehéz segíteni is, ha valaki kérdés nélkül elveszi azt, ami a tied? A beszélgetés lezárása az olvasmány további részével és az aranymondással: „aki mást felüdült, maga is felüdül.” (Péld 11,25)	TK 6. lecke (18. o.) Megfigyelési szempont: Melyik befejezés az igazi? Javaslat: Moderáljuk a beszélgetést! Adjunk szót mindenkinek, kérjünk csendet a többiektől! Hagyjuk, hogy a gyerekek tanakodjanak, akár kimondják sérelmeiket! Nem kell egyből a jó megoldásra jutni. Hadd bontakozzanak ki a dilemmák is! A történet ugyanúgy tartalmaz nehéz pontokat, mint Mózes története, hiszen a kishűg nem kérte el a biciklit. Pont itt válik kérdésessé a döntés. TK 6. lecke (19. o.)

	Jézus az arany szabályban foglalta össze, hogy melyek a jó tettek és cselekedetek: „<i>Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük.</i>” (Mt 7,12) Az üzenet elmélyítése, feldolgozása a munkafüzet feladataival	MFGY 6. lecke 1–4. (18–19. o.) MFEI 6. lecke 1–4. (20–21. o.) Megjegyzés: 1–2. feladat: Utaljunk vissza az előző lecke párhuzamos feladataira!
Aranymondás	„ <i>Aki mást felüdít, maga is felüdül.</i> ” Péld 11,25	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg Úr Isten...” (TK 71. o. 10.) RÉ 273:7.9. és 10. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) BS 183: „Tégy, Uram, engem áldássá...” RÉ 220: „Bocsásd meg, Úr Isten...” (+BS) BS 144: „Védelmezz, Istenem...”	
Házi feladat	Tudod-e? tettekre váltása a következő óráig	TK 6. lecke (19. o.)

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 18-19. oldal

A képen látható:

A 18. oldalon egy szituációt látunk: dühös fiút biciklivel a kezében, mellette egy kislány, akit kisebb baleset ért.

A 19. oldalon: gondolkodó fiú rajza, amint ceruzáját rágva, asztalra könyökölve töpreng, a háta mögött polc, könyvekkel és játékautóval. A kép mellett szöveg a döntések és tettek érzelmi következményeiről.

A szöveg: Hétköznapi, mindennapi konfliktust ír le a szerző, mely testvérek között gyakori. A szöveg tanító jellegű. Két befejezést találunk, melynek elemzése során a helyes magatartást példáját olvashatjuk, s a tanulók ezt követhetik.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat a 18. oldalon

- Kiket látsz a képen?
- Miért dühös, haragos a fiú?
- Mit tehetne azért, hogy a dühe elmúljon, csillapodjon?

- Mi történt a kislánnyal?
- A kerékpár milyen szerepet játszhatott a történetben?
- Hol játszódik a jelenet?

2. Szövegelemzéshez javaslat a 18. oldalon

- Olvassátok el a címet! Próbáljátok megmagyarázni, mit jelenthet?
- Képzeljétek el, hogy a következménynek is van következménye: gondoljatok *A kakas és a pipe* című mesére – ha még emlékeztek rá!
- Olvassátok el a Marciról szóló első történetet! Mondjátok példát arra, hogy minek mi lett a következménye!
- Marci hogyan viselkedett? Miért volt olyan dühös? Mi lett ennek a következménye?
- Mi a véleményed Marciról?
- Mi a véleményed a testvéréről? Hogyan előzhette volna meg a balesetet?
- Most olvassátok el a második történetet! Mi a különbség a két történet között? Mi a hasonlóság?
- Hogyan viselkedett Marci? Sorold fel a tulajdonságait!
- Mi a véleményed Marci viselkedéséről? Miért?
- Nézd meg újra a képet, melyik történetet ábrázolja?

Képolvasási javaslat a 19. oldalon

- Figyeld meg a fiút! Szerinted mit csinál? Miért?
- Figyeld meg a környezetét! Mi a véleményed?
- Miért rágja a ceruzája végét?

Szövegelemzési javaslat a 19. oldalon

- Olvasd el az első mondatot! Magyarázd meg, és mondj rá példát!
- Mit jelent a felüdülés? Keresz hasonló kifejezést!
- Te fel tudsz üdíteni másokat? Hogyan? Mondj rá példát!

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük”

- Válaszd ki az alábbiak közül azt az öt viselkedésformát, amelyeket másoktól szeretnél elvárni!

Szeressenek, fogadjanak el, hallgassanak meg, figyeljenek rám, hagyjanak békén, legyenek kedvesek hozzám, ne szidjanak, büntessenek meg, ha megérdemlem, kínáljanak meg édességgel, ne bántsanak, ne csúfoljanak, ne nevéssenek ki, engedjenek sokáig aludni, ne zavarjanak, nyugodtan internetezhessek...

- Gondolkodj el azon, hogy a fentiek közül te melyiket gyakorlod leginkább! Elégedett vagy magaddal? Miért?
- Magyarázd el a saját szavaiddal az aranymondás üzenetét!

1. Ennek sírás lesz a vége

Beszélgessünk erről a mondatról: Mikor szoktad hallani? Így szokott lenni? Honnan következtethetünk arra, hogy egy játéknak sírás lesz-e a vége? Hogyan lehetne megelőzni?

2. Következménypiramis

Vigyünk magunk építőkockákat az órára és post-it lapocskákat. Akár Mózes tettét vegyük alapul, vagy a tankönyvben található történetet, esetleg valamilyen más, konkrét, megtörtént eseményt! Kérjük meg a gyermekeket, hogy az adott eset alapján gyűjtsék össze azt, hogy mi a konkrét tett, és milyen következményei lehetnek! Ezeket írjuk fel egyenként post-itokra, majd egy-egy kockára ragasszuk rá! A gyermekekkel együtt, a felcímkézett kockákat használva, illesszük egymáshoz az eseményeket! Beszélgessünk azután arról is, hogy milyen változtatást végrehajtva változhatnának az események! A javaslatokat is írjuk post-it lapokra, és azokkal is építsük fel a piramisunkat! Lehetőség szerint min. 2 szituációt dolgozzunk fel, egy olyat, aminek rossz, majd egy olyat, aminek jó következményei vannak! A tanult történetekhez kapcsolódva használható pl. Mózes meggyilkolja az egyiptomit, a fáraó lánya magához veszi Mózeszt. Bátorítsuk a gyermekeket arra, hogy minél több következményt (kicsi és nagy dolgokat is) soroljanak fel!

ÚTMUTATÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Nyolc különbséget fedezhetünk fel: új bokor ültetése, virágok ültetése, virágágyás szegélyének a rendbehozatala, csúszda létrájának a megjavítása, hinták rendbehozatala, kuka helyreállítása, pad megjavítása, játszótéri kerítés felújítása.

Utaljunk vissza az előző lecke párhuzamos feladatára, a jó és rossztett következményére!

2. feladat: Utaljunk vissza az előző órai párhuzamos feladatra! Akár együtt is elvégezhetjük, ha korábban nem végeztük el. Interaktív megoldását lásd az előző óra óravázlat javaslatában!

4. feladat: Pl. Péter Jézusnak engedelmeskedve ismét kivetette a hálót; Bartimeus kiált Jézusnak; Ábrahám békében válik el Lóttól; Nőé megépíti a bárkát

7. ISTEN BEMUTATKOZIK MÓZESNEK

(2Móz 3,1–15)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

OTTO, R., A szent, Budapest 2001.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Magyarázatos Biblia, Budapest 1997.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

MOLNÁR, J., Állj meg a hegyen! Kolozsvár 2012.)

Mózes kiválasztása Isten üdvözítő tervének a része. Kiválasztottságának jele volt, hogy különleges körülmények között menekült meg születése után a haláltól, és különleges körülmények között nevelkedett. Bár a „fáraó lányának a fia” pozíció magasságából hirtelen nincstelenné vált, megtapasztalta, hogy Isten továbbra is gondoskodik róla, amikor és egy újabb család tagjává vált, otthont kapott, és saját családot alapított. Bár fizikálisan eltávolodott a néptől, Isten lépésről lépésre a szabadítást készítette elő. Isten tervében az egyiptomi fogságból való szabadítás vezetője Mózes volt, aki különleges körülmények között bízott meg ezzel a feladattal.

Az elhívás előzményei:

Mózes a gyilkolás után menedéket talált. Midján földjére került, ahol családot alapított. Az élete teljesen megváltozott. Ez az életmód gyökeresen más volt, mint amihez hozzászokott Egyiptomban. Itt ő volt az alárendelt, akinek dolgoznia kellett az apósa mellett. Pásztor lett. Így a nomád életmódhoz kellett hozzászoknia. Ez alatt az időszak alatt, míg Mózes tulajdonképpen egy nem jelentős személy volt, Isten kezdte őt felkészíteni a nagy küldetésre. Először megismerkedett azzal az életformával, amit majd a vándorlás során gyakorolnia kell. Egy nomád, vándorló népnek lesz majd 40 évig a vezetője. Tanulni kezdte a nélkülözést, az Istenre való ráhagyatkozást.

Az elhívás helye:

Isten egy hétköznapi helyzetben szólította meg Mózeset, akkor, amikor az egyedül volt. Isten ott jelent meg Mózesnek, ahol később az Ószövetség legnagyobb Istenkijelentései történnek. A hegy elnevezése (Isten hegye) arra utal, hogy már korábban is Isten hegyének tartották ezt a hegyet. (2Móz 3,1)

Az elhívást kísérő csoda:

Mózes elhívását egy csoda kísérte. Ez a csoda erősíti meg az Isten jelenlétének a tényét. (Jézus szavait is jelek és csodák kísérték.) Isten tűzben jelent meg. Egy csoda által, ami magára vonja Mózes figyelmét. Az égő csipkebokor azóta is az Istenkijelentés, megjelenés szimbóluma lett. Sokan próbálnak valamilyen természeti magyarázatot találni arra, hogy hogyan éghetett a bokor. El lehet fogadni bármilyen magyarázatot, de ennek a történetnek a lényege az a csoda, hogy Isten a bűnbeesett embernek megjelenik, kapcsolatba lép vele, megszólítja. Ezt akarja alátámasztani a csipkebokor csodája. A tűz a megtisztulás szimbóluma. A tűz elégeti a rosszat. A tűz más esetekben is Isten megjelenésének a kísérője volt, az Ábrahámmal kötött szövetség idején (1Móz 15,17), később tűzoszlopként vezette népét éjjel. Mózes megtapasztalja a **Szent** Isten jelenlétét. A közelében lepleződik le meg igazán az ember teremtményi, bűnös mivolta. Isten tiszta közelségében Mózes eltakarta az arcát és félni kezdett. Amikor megtapasztalta Isten jelenlétét, megpróbálta a bűnös önmagát elrejteni. A szégyen mellett a találkozáskor félelem is öntötte el az Isten természetfeletti erejét megérezve (tremendum). Isten felszólítja Mózeset, hogy vegye le a saruját, hogy így érintse meg a jelenlétében a földet. A föld szent hely lett, mert itt jelent meg Isten csoda által, itt szólalt meg. Szent minden, ami Istenhez tartozik, amit megkülönböztetünk a hétköznapi profántól, ami Isten számára

rendelt. A szent fogalma tisztát jelent rituális és erkölcsi értelemben is. A hely szentté vált Isten megjelenése által, de Mózes is, hiszen Isten a maga számára különítette el, rendelte el küldetésre. Szentsége nem önmaga tisztaságából fakad, hanem a Szentnek való szolgálatra rendelésből.

Az elhívás:

Isten első szava az volt Mózeshez, hogy néven szólította. Mózesnek le kell vennie a saruját, ezzel jelezve, hogy ez a föld szent, az Isten jelenlététől különleges. Ezzel választotta el Isten a profán és hétköznapi földtől a szentet.

Isten úgy mutatkozik be Mózesnek, hogy ő Mózes őseinek az Istene. Isten az ősatyáknak adott ígéretet erősíti meg. Isten elmondja, hogy azért hívja el és küldi el Mózeszt, mert látja a szenvedést. Mózeszt Isten olyan feladattal bízta meg, ami kétszeresen is nehéz. Egyrészt vissza kell mennie oda, ahonnan elmenekült, vagyis szembenézni az esetleges büntetéssel. Másrészt a feladat azért nehéz, mert kivezet egy egész népet egy sanyargatott életből. Egy nép élére állni, és egy olyan feladatot végrehajtani, amire korábban nem volt precedens. Mindkét nehézség abba az irányba mutat, hogy Mózesnek két lehetősége van: teljesen Istenre hagyatkozik, vagy pedig ellenáll a küldetésnek.

Mózes első reakciója: visszautasítás. Magát alkalmatlannak látja. Isten azonban a jelenlétét ígéri. Amikor Isten egy feladattal bíz meg valakit, akkor nem a feladat nagysága vagy az ember kicsinysége a döntő, hanem Isten ereje, aki a feladatot adta. Ha az ember a maga gyengeségéről le tud mondani, és meg tudja engedni, hogy Isten cselekedjen általa, akkor a mindig jelenlévő Isten ereje vezet és viszi véghez az akaratát.

Mózes nehezen fogadta el a küldetését. Sokféle kifogást említ:

- Nem tartja magát megfelelő személynek erre a feladatra.
- Attól tart, hogy a nép majd nem fog neki hinni, nem fog hallgatni rá, mert nem fogják tudni, hogy kinek a nevében szól.
- Attól tart, hogy nem hiszik el, hogy megjelent neki Isten.
- Végző kifogása az volt, hogy nem fog tudni beszélni.

Isten minden egyes kifogást megválaszol:

- Jelenlétét ígéri. (2Móz 3,12)
- Bemutatkozik. Isten elmondja a nevét.
- Isten három csoda bemutatására teszi képessé Mózeszt.
- Áront Mózes mellé állítja segítségül.

Az elhívás legfontosabb mozzanata az volt, hogy Isten bemutatkozott. Istennek nem az ember adott nevet, hanem Ő maga.

Isten neve:

Ahhoz, hogy az ember Istent megismerhesse, az Isten kijelentésére van szükség arra, hogy Isten maga kezdeményezze a bemutatkozást. Isten Mózesnek mutatkozik be először (2Móz 3,17). Isten neve az Ő önkijelentése. A név sokkal többet jelentett a bibliai időkben, mint ma. A viselőjének a lényegéről fogalmazott, mondott el valamit. A bemutatkozása révén teszi lehetővé Isten, hogy nevét segítségül tudja hívni a népe. Isten úgy mutatkozott be Mózesnek, hogy azt mondta: „*Vagyok, aki vagyok.*”. A héber nyelv lehetővé teszi, hogy ezt a bemutatkozást a következő módon értelmezzük:

- Jelenre vonatkoztatva: „Vagyok, aki vagyok.” Isten lényege ezek értelmében a létezés. A jelenlét.
- Jövőre vonatkoztatva: „Leszek, aki leszek.” Ebben az értelemben Isten a gondviseléséről biztosítja az embert, azt mondja mindegy: Velel leszek. Ez a kijelentés azt is jelenti, hogy Isten nem csak az a bibliai atyák Istene, hanem mindenkié.

A három csoda:

Mózes újabb ellenvetése és félelme, hogy nem hisznek neki. Korábban már megtapasztalta, hogy nem álltak mellé. A bot a pásztor alapkelléke volt. A kebel a ruha derék fölötti részét jelentette, amit zsebnek is használtak. A lepra olyan betegség volt, amiből abban a korban szinte lehetetlen volt felgyógyulni. A harmadik csoda előre vetíti az egyik későbbi csapást (víz vérré válását).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A történet feldolgozása két irányba mutat: Isten neve és a szentség fogalma.

Az égő csipkebokor története Mózes elhívásának története. Itt mutatkozik be az az Isten, akinek eddig is terve volt vele. Mózes kérdez rá Isten nevére. A név magában hordozza a viselőjét, azzal lehet megszólítani, kapcsolatot teremteni. A név magába sűríti a megnevezett tulajdonságait, célját. A gyermekek is kíváncsiak egymás, a házi kedvencek, tárgyak nevére. Beceneveket, gúnyneveket adnak egymásnak, csapatokba tömörülnek, gittegyleteket alakítanak, találó névvel látják el a másikat. Értik és használják a név megkülönböztető és szimbolikus funkcióját. Éppen ezért bele tudnak helyezkedni Mózes kérdésébe.

Isten neve fontos nekik. Ahogyan bemutatkozik, az nem egyértelmű. Isten nem engedi egy névbe zárni magát, hanem a vele való kapcsolatban ismerjük meg egyre inkább. A talányos név elgondolkodtatja őket. A gyermek is sokféleképpen ismeri Istent. Visszaemlékeztünk az év eleji második leckére. Az óra arra ad lehetőséget, hogy beszélgessünk a gyermekekkel az eddigi istenképükről, ki számukra Isten, illetve ki az a „Vagyok”, hogyan értelmezik Isten bemutatkozását.

A gyermek is megéli, hogy egy-egy névbe zárják a társai vagy ő a többieket. Ez lehet pozitív vagy negatív, de mégsem írja le teljesen az embert. Isten talányos neve is éppen a folyamatos kapcsolatra és ismeretre hívja a gyermeket.

Az égő csipkebokor története lehetőséget ad a szent fogalmának bevezetésére is:

Szent = egészen más, tökéletes, teljes, Istené, Istennek elkülönített, maga Isten, Isten jelenléte.

A harmadikos gyermek leginkább a féltett kincsek, játékok, helyek analógiájára érti meg, hogy mit jelent a szent fogalma, ami egészen más, ami elkülönített, Istennek félretett. Neki is van olyan játéka, tárgya, ami szent, ami az övé, ami egészen más, mint a többi, ami mindentől elkülönített, csak az használhatja, foghatja meg, akinek odaadja. Isten neve, lénye, jelenléte, a helyek, ahol megjelenik, ahol vele találkozunk ugyanígy egészen másak. Szentek. Elkülönítettek. Istenéi. Isten országához, a mennyországához tartoznak. Tiszteljük, vigyázunk rá, értékeljük.

A protestantizmus nagy hangsúlyt helyez arra, hogy Isten megszenteli a profán világunkat is, mi magunk is szentek vagyunk, hiszen hozzá tartozunk. Ugyanakkor az ünnepeknek mint az Isten dicséretére elkülönített időnek, a templomnak mint elkülönített térnek ugyanúgy jelentősége van. Isten világának szentségét a gyermek ebben az elkülönülésben ragadja meg. A helyek, idők, rítusok kiábrázolják számára azt a különleges kapcsolatot, ami Isten és ember között van. Ennek ad teret a második óra anyaga.

Isten szentsége lehetőséget ad arra, hogy beszélgessünk a gyermekek viselkedéséről a templomban, imádság és a bibliaolvasás idején. Fontos, hogy Isten szentségéhez kössük, és ne emberi előírásokhoz. Ne emberi fegyelmezés legyen, hanem éreztessük meg a gyermekkel, hogy Isten iránti szeretetünket, tiszteletünket fejezzük ki, amikor belépünk a szent időbe (imádkozunk, igét hallgatunk), a szent térbe, (összegyűlünk a templomban)! A hatalmas Isten, az egészen más, egy különleges odafigyelést érdemel tőlünk a teremtményeitől. Ezzel a különleges odafigyeléssel, tiszteletteljes viselkedéssel fejezzük ki köszönetünket, hálánkat.

ALTERNATÍV FELDOLGOZÁSI LEHETŐSÉG AZ ELKÖVETKEZŐ 4 LECKE FELDOLGOZÁSÁHOZ:

Állami iskolában, gyülekezeti hittanon az elkövetkező 4 óra a következőképpen is strukturálható.

1. óra: A 7–8. lecke egybevonásával egy órán beszélhetünk Mózes küldetéséről.
2. óra: A következő órán a 9. lecke első felét dolgozhatjuk fel a páskával és a kivonulással a középpontban.
3. óra: A 9. lecke második felét és Mózes-Mirjám énekét egybevehetjük a vörös-tengeri átkeléssel.
4. óra: A szabaduláselményhez kapcsolhatjuk a hálaadó imádságot.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYŰLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA)

Fő hangsúly: Isten bemutatkozik Mózesnek, és bevonja őt a tervébe.

Kognitív cél: Ismeretátadás az égő csipkebokor történetén keresztül: Isten bemutatkozik Mózesnek, és bevonja terveibe.

Affektív cél: Az Isten iránti megismerés érzelmi háttérének feltárása.

Pragmatikus cél: A tanuló bátorítása arra, hogy fejezze ki, mi az, amit ő Istenről tudni szeretne.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Bibliából (Amerikából) jöttem, mesterségem címere! Az Amerikából jöttem ebben a korosztályban kedvelt és ismert játék. Analógiájára játszhatjuk az óra elején ezt a csoportos játékot, amelyben párban is dolgozhatnak. Egy vállalkozó páros elhúzódik a csoporttól, hogy azok ne hallják, ne lássák őket. Választanak ketten egy bibliai mesterséget (de szűkíthetjük egyiptomi elfoglaltságokra/eddig tanult szereplőkre is). Pantomimban előadják. A csoport kitalálja. Utána egy másik párosnak adjunk lehetőséget! Beszélgetés a játékról: • Mi alapján ismertük fel, hogy ki kicsoda? Átvezetés: Ma egy olyan történettel ismerkedünk meg, amikor Mózesnek maga Isten mutatkozik be.	Javaslat: A csoport előzetes ismereteitől függően adhatunk segítséget, írhattunk ki kártyára ötleteket, azok közül húzhatnak. Ha túl nehéznek találjuk, játszhatják az eredeti játékot mai foglalkozásokkal.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten bemutatkozik Mózesnek: • Mózes Midján földjén • Égő csipkebokor a Sínai-hegyen • Isten megszólítja Mózes • Mózes közeledése • Isten bemutatkozása • Aranymondás: <i>Vagyok, aki vagyok.</i> (2Móz 3,14) Tudod-e? közös elolvasása, feldolgozása: Megbeszélés, elemzés után olvassuk el a bibliai olvasmányt úgy, hogy Isten neve helyett olvassuk: ÚR! Munkáltatás a munkafüzetben Kapcsolódó munkafüzeti feladatok feldolgozása	TK 7. lecke (20. o) Megfigyelési szempont: • Hogyan mutatkozik be Isten? ('A' padosor/fiúk) • Mi mindent tudunk meg Istenről ebben a történetben? ('B' padosor/lányok) TK 7. lecke (21. o) Javaslat: Kipróbálhatjuk a héber Adonáj megnevezéssel is. MFGY 7. lecke 1–3. (20–21.

	során beszéljessünk Isten bemutatkozásáról, és a gyermekek istenképéről!	o.) MFEI 7. lecke 1–3. (22–23. o.) Kapcsolódó feladat: 1. lent! További ötletek 3. Isten megjelenik, képzeletjáték. Javaslat: Engedjük a gyermekeket szabadon kibontakozni a véleményükkel, csak akkor korrigáljuk őket, ha negatív istenkép jelenik meg a beszélgetésben, akkor is lelkipálcázói attitűddel, visszakerdezővel: Miért gondolkod, hogy ilyen az Isten?
Aranymondás	„Vagyok, aki vagyok.” (2Móz 3,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 273:1–4. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 71. o. 10.) BS 246:1–3.4.6. verse: „Kész az én szívem...”	
Házi feladat	Munkafüzet további feladatai	MFGY 7. lecke 14. (20–21. o.) MFEI 7. lecke 1–4. (22–23. o.) Javaslat: Egyházi iskolában a következő óra anyaga előkészíthető a 4-es feladat elvégzésével, óra eleji megbeszélésével.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 20-21. oldal

A képen látható:

A 20. oldalon tematikus kép, ahol Mózeset látjuk térdelve, az égő csipkebokortól elfordulva. Mózes tartásából, arckifejezéséből a meglepetés, félelem tükröződik. A szituáció éjszaka történik.

A 21. oldalon illusztráció: tekercs Isten nevével.

4. szöveg: A fókusz Isten és Mózes „találkozása” a szent helyen, és annak körülményei. Isten közli Mózesrel a tervét, és feladattal bízta meg. Az Isten megnevezi magát: „Vagyok, aki vagyok”.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1.

- Olvassátok el a címet! Nézzétek meg a képet! Ki van a képen? Mi történik?
- Milyen napszak van?
- Miről árulkodik Mózes testhelyzete, arckifejezése?
- Hol történik az esemény?
- Olvassátok el a történetet: figyeljétek meg, hogyan mutatkozik meg Mózesnek Isten!

2.

- Hová menekült el Mózes a fáraó haragja elől? Mivel foglalkozott?
- Hol van a Sínai hegy? Ki járt már Egyiptomban? Milyen volt, meséld el a többieknek!
- Mit vett észre Mózes?
- Mit mondott Isten Mózesnek?
- Olvassátok el a *Feladattár* gondolatait, kérdéseit, és válaszoljatok!
- Hogyan nevezte meg magát Isten?
- Olvassátok el a *Tudod-e?* - részt! Mit tudatok meg? Nézzétek meg a tekercset is!
- Milyen feladattal bízta meg Isten Mózes?
- Mózes hogyan fogadta a feladatot?

1. Beszélgetés körjátékban: Mi alapján ismerlek? Mi alapján gondolkodok „közel állóhoz”?

A játékot rávezetésként használhatjuk a történetmondás előtt.

Mindenki körben áll. Odadobunk egy labdát/plüss játékot/sapkát az egyik gyermeknek. Első feladatként meg kell neveznie valakit, akit jól ismer. Elmondhatja, hogy mit tud róla. (Biztosan elhangzik a név és néhány tett is). Majd átdobja a tárgyat annak, akiről beszélt. Ő folytatja valaki bemutatását.

2. Mímes játék – történetmondáshoz

Kérhetünk segítséget a gyermekektől, hogy megjelenítsük a történetet. Egy gyermek lehet egy sárga/piros kendővel az égő csipkebokor. Egy másik Mózes. A történetmondás közben a mögé lépünk, aki épp megszólal. 'Mózes' meg is kérhetjük, hogy kövesse a történetet a mozdulataival, arckifejezéseivel.

3. Isten megjelenik – képzeletjáték

A munkafüzeti feladatokra rávezetésként játszhatjuk a következő képzeletjátékot.

A gyermekek fonják össze a karjaikat a padon, hajtsák le a fejüket, és hunyják be a szemüket! Hagyjunk időt az elcsendesedésre! Segítségként vegyünk egy triangulumot, vagy valamilyen más hangszeren szólaltassunk meg egy hangot! Kérjük meg a diákokat, hogy kövessék a hang útját! Amikor elér 'Csendszágba', ők is maradjanak csendben, és figyeljenek, mi történik itt. Csendben, halkán, vezessük be őket a történetbe! A mondatok közt hagyjunk időt az elképzelésre:

Isten népe imádkozott szabadításért. Isten meghallgatta segélykiáltásukat. Ismeri népe fájdalmát. Elindul, hogy megmentse őket. Megjelenik Mózesnek, hogy elküldje népéért Egyiptomba.

Most Neked jelenik meg ott a pusztában. Te vagy ott a nyájjal. Meglátod a csipkebokrot. Lángol. Fényes. Forró. Megszólal az Úr hangja.

- Mit teszel?
- Mit kérdezel Tőle?

A képzeletjáték után a gyermekeket dolgoztathatjuk a munkafüzet kapcsolódó feladataival: MFGY 7. lecke 1–2. (20. o.), MFEI 7. lecke 1–2. (22. o.)

4. Alkotás – Az égő csipkebokor – gyöngyfűzés

Cél: Isten egyediségének, hatalmának, nagyságának érzékeltetése.

Eszköz:

- korall, narancs, vörös, égőpiros színű gyöngyszemek
- hurkapálca vagy könnyen hajlítható drót
- gyurma

A munka menete:

- Hangulatkeltésként minden tanuló választ egy gyöngyszemet. A hittanoktató elmondja, hogy a választott gyöngyszem nem más, mint ők maguk. Isten előtt mindannyian egy-egy értékes gyöngy vagyunk.
- A tanulók a gyurmába beleszurkálják a hurkapálcika darabokat, vagy a drótdarabokat. Tetszés szerint ráfűzik a gyöngyszemeket.
- A történet feldolgozása után megbeszélik, hogy kinek hogyan jelent / jelenik meg az életében Isten hatalma.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Bár ebben az életkorban már nem szeretnek színezni, bátorítsuk őket! Színezés közben könnyebb Istenre gondolni, behelyezkedni Mózes szerepébe, és megfogalmazni, hogy mit is kérdeznénk Istentől. Próbálják meg minél érdekesebbre, a sárga és a piros többféle árnyalatára színezni a rajzot!

3. feladat: Egyenes vonalban, kanyarodás nélkül 9-szer fordul elő, ha megengedjük a kanyarodást (így nehezebb) 16-szor találjuk meg.

V					V								
	A				A								
		G	V	A	G	Y	O	K					
			Y		Y								
				O	O							K	
		V			K			V		O			
		A						A	Y				
V	A	G	Y	O	K	V	A	G	Y	O	K		
		Y					A	Y					
		O				V		O					
		K						K					
				V	A	G	Y	O	K				

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT (EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA) SZENT VAGY, URUNK! OLVASMÁNYFELDOLGOZÁS (MUNKAFÜZET)

Fő hangsúly: Isten tiszteletre méltó.

Kognitív cél: Az égő csipkebokor történetén keresztül a gyermekek Isten tiszteletére vezetése.

Affektív cél: A nagysághoz és erőhöz tartozó érzelmek előhívása, feltérképezése.

Pragmatikus cél: A diákok fejezzék ki Isten tiszteletét a viselkedésükkel.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Munkafüzeti feladat elvégzése/ Házi feladat megbeszélése Átvezetés: Vannak olyan helyek, ahol már megéreztek Isten szentségét, vagy jobban kifejezi azt.	MFEI 7. lecke 4. (23. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Szent Isten, Isten szent! – rajzolás activity. Milyen Isten mutatkozott be Mózesnek? Kiskártyákra írjunk egy-egy szinonimát Isten tulajdonságai közül, amelyek szentségéhez tartoznak! Egy-egy gyermek húzzon belőle, és rajzolással vezesse rá a társait! Pl.: erős (vár), hatalmas (hegycsúcs), tiszteletreméltó (levetett saru), csodálatos (egék felhői közt fény) Munkafüzetben munkáltatás Feladattár kérdéseivel dolgoztatás Mozdulatokkal imádkozni A viselkedés mellett beszéljünk a mozdulatok lehetőségéről az imádságban! Mutogassuk el a lehetséges mozdulatokat (felemelt kéz, meghajtott fej, összekulcsolt kéz, kitartott kezek), kérjük meg a gyerekeket, hogy utánozzák, és fejtsék meg, mit fejezhet ki Isten felé! Igekör mozdulat-imával Az órán teremtsük meg az alkalmat, hogy a gyermekek megélhessék a mozdulat imádságát: • Alkossunk kört! • Csendperc • Igeolvasás: 3Móz 3,1–4 • Aranymondás: „Vagyok, aki vagyok.” (3Móz 3,14) • Válassz egy mozdulatot! Imádkozzunk csak egy mozdulattal! Sorra vegyünk fel egy mozdulatot! Ha benne maradunk mindnyájan, egy imádságszobor lesz. Ajándék Istennek.	Eszköz: kiskártyák tábla/nagy ívpapír kréta/filc MFEI Szent vagy, Urunk! lecke 1. (24. o.) TK 7. lecke (21. o) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI Szent vagy, Urunk! lecke 2. (24. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg Úr Isten...” (TK 71. o. 10.) RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) „Isten oly nagy, erős és biztos...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_isten_oly_nagy „Te vagy az Isten...”	A kotta a következő oldalon található.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Kosztolányi: A labda

A fenti novellában Kosztolányi ugyancsak a szentség témáját dolgozza fel. Elolvashatjuk a gyermekeknek, és beszélgethetünk róla. A zárójelbe tett részeket ne olvassuk!

Kérdések a beszélgetéshez:

- Miért nem mertek bemenni a nagyfiúk?
- Miért mert bemenni a kisfiú?
- Te be mertél volna-e menni?
- Mit gondolhat Isten egy ilyen történetről?

http://www.plebania.net/img/hittanterem/2463/0_labda.doc.

Kosztolányi Dezső: A labda

Hivatalosan még nem érkezett meg a tavasz. A naptár sem ismeri el. Reggelenként fanyar a levegője, kesernyés az íze, érdes a tapintása. Érzik rajta a tél köde - nyírka.

De délután a lucskos fellegek már világoszöld színben ragyognak, mintha mögöttük zsenge lombok remegnének. A gyermekek is visonganak. Ők a legbiztosabb időjósok. Milyen illedelmesen jártak szegények a hideg esőben. Hála Istennek, már nem illedelmesek.

Csicseregnek az utcákon - tereken. A nyarat a fecske hozza. De a tavaszt a gyermek.

Erre az éles lármára riadtam fel a pesti Erzsébet-hídfőnél. Letekintettem a magas följáróról, a vaskorlát mellől, a mélybe lenn az eskütéri templom előtt sok-sok gyerek zsinatolt.

A tér bizony szűk. Nálunk benn a városban nincsenek tágas kertek, porondolt játszópályák. Be kell érniük ilyen kövezett kalitkákkal, melyek nem nagyobbak a vakudvaroknál.

Szabályos futballt játszottak. Gimnazisták, elemisták, nyolc-tizenkét évesek. Csatár rohant, fedezet vigyázott, hátvédő ugrott. Hátul, az elképzelt kapunál, állt a két kapus.

Olykor hallani lehetett:

– Gól.

Erre a határbíró, egy gimnazista, füttyült a sárgarézfütyülővel, s ezt, hogy tekintélyét biztosítsa, sohasem vette ki a szájából.

A zshivaj növekedett. Puffant a labda, fölnyilalt a levegőbe, megfürdött a márciusi légben. A viaskodás változó szerencsével, de egyforma lármával folyt.

Egyszerre elült a láрма. Még a határbíró sem füttyült.

Sárgarézfütyülőjét riadtan zsebébe dugta.

A hirtelen csendben összefutottak a játékosok.

– Hol a labda?

– Begurult.

– Hová?

– Oda.

A kapus a templom felé mutatott.

Úgy történt, hogy a bal hátvédő véletlenül erősebben rúgott a labdába. Az átugorva küszöbön, nyílegyenesen az eskütéri templomba rohant, s az utolsó pad előtt állapodott meg, a márvány - kockákon. Kívülről is lehetett látni.

Ijedelmük nagy volt. Ha valami grófi ház lett volna, vagy diszkrét vagy királyi kastély! De ez mindennél több. Ez a jó Isten háza.

Döbbenet tanakodtak, mi lesz az eltévedt labdával.

– Hozd ki!

- Én nem.
- Te vagy a kapus.
- Te meg a bíró.

Egy hétéves kisfiú is ott ácsorgott. Eddig még nem játszott. Körülvették, magyaráztak valamit neki, gyúrták. Végre elindult.

Utánanéztem. A templom küszöbén lekapta kék sportsapkáját. (Lassan odament a szenteltvíztartóhoz, megmártotta benne kezét, térdre ereszkedett.) Pár pillanat múlva félénken körültekingetve jött ki, hóna alatt a labdával.

Most föllélegzettek, folytatták a mérkőzést. S a hétévest is bevették, hátvédőnek, hálából.

Nem látta ezt senki. Csak én.

(Titkukat azonban nem tudom megőrizni magamnak, annyira kedves és áhítatos. Úgy mesélem el, mint valami tavaszi misztériumot. Nem azért, hogy szüleiket, vagy osztályfőnököket haragra lobbantsam.

Hiszen az, aki abban a nagy házban lakik, a legigazabb Bíró, a legnyájasabb Úr, azt kérte egykor, hogy engedjék hozzá a kisdedeket. Bizonyos, hogy Ő nem haragudott rájuk. És az is bizonyos, hogy a labdájukra sem haragudott.)

2. Látogatás a templomban

Az óra keretét használhatjuk arra, hogy ellátogatunk az iskolához tartozó templomba, és ott dolgozzuk fel az óra anyagát.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat: A feladatnak nincs egzakt megoldása. Engedjük a gyermekeket szabadon választani, asszociálni!

8. MÓZES KÜLDETÉSE

(2Móz 4–5; 7,1–12,33)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1987.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Mózes küldetése:

Isten Mózeset már a születésétől kezdve arra küldetésre készítette elő, hogy a választott nép vezetője legyen. Erre a küldetésre Isten több lépéssel készítette fel, és végig segítette a küldetés idején.

1. Megmenekülés:

Mózes megtapasztalja gyermekként, hogy mit jelent megmenekülni, hogy Isten megmenti az életét. Az újszülött Mózes kétszeresen is kiszolgáltatott. Egyrészt, mint minden újszülött, a szülei nélkül nem tud élni. Másrészt Mózes kiszolgáltatott az aktuális politikai helyzet miatt, melyben népe él.

2. Tanulás, tudás:

Isten úgy készíti Mózeset, hogy a kor legmagasabb képzettségében részesül a fáraó palotájában. Mózes megismeri az egyiptomi nyelvet, gondolkodást. (Pákozdy)

3. Nomád életforma:

Isten Mózeset előkészíti a pusztai vándorlásra azzal, hogy a legkényelmesebb életmódot egy pusztai vándorló életmódra kell felváltania. Megismeri Mózes azt az életközeget, amelyben majd 40 évig vezetője lesz a népének. Megtanulja, hogy mit jelent az időjárás viszontagságai között Istenre hagyatkozva élni.

4. Szavával készít fel Isten:

Isten Mózeset a szavaival, az elhívásával is felkészíti. Azzal, hogy megerősíti azt a kijelentést, hogy Ő az ősatyák Istene (2Móz 3,6), megígéri, hogy Mózes mellett lesz: „*én veled leszek*” (2Móz 3,12) Isten bátorítja Mózeset.

5. Megerősítő csodák:

Isten ideiglenesen képessé teszi Mózeset csodák véghezviteléhez. (2Móz 4) Három olyan csodát tud véghezvinni, amelyeket olyan eszközökkel tud megtenni, amelyek mindig kéznél vannak. Ezeket a csodákat csak addig tudja megtenni, amíg ezt a részfeladatot el nem végezte.

6. Társ a feladat elvégzésében:

Mózes mellé Isten ad egy segítőt. Amikor arra hivatkozik, hogy nehezen tud beszélni, akkor a feladat elvégzése előtt Isten ezt az akadályt is elhárítja. Két segítséget is ígér erre a problémára Isten: egyrészt azt mondja, hogy majd Ő megmondja, hogy mit kell mondani. Az üzenet tartalmát Ő adja. És a másik segítség pedig a testvére lesz. Isten minden nehézséget elhárít Mózes küldetése érdekében.

Mózes ellenkezik, a feladatot nem akarja elvállalni. Isten haragra is gerjed Mózes ellen, hogy vissza akarja utasítani a küldetést. Végül Mózes elvállalja a feladatát.

Isten a feladatokhoz erőt is ad a küldötteinek. A saját erejét adja. „*erős kézzel hozott ki bennünket az Úr Egyiptomból*” (2Móz 13,16)

Aki Istentől feladatot kap, sokszor érzi magát kevésnek, kicsinek vagy erőtlennek. Ezért írja Pál: „*az én erőm erőtlenség által ér célhoz...*” (2Kor 12,9) és „*Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.*” (Fil 4,13)

A keresztyén ember elhívást kap Istentől az üdvösségre, és ezzel együtt feladatokat is kap. Nem mindenki kap ilyen nagy feladatot, mint Mózes, de mindenki kap Istentől saját emberi voltára szabott feladatokat. Ezekkel kell elszámolni. Ahogyan Jézus a talentumok példázatában is tanította, mindenkinek azzal kell elszámolni, amit kapott: legyen a lehetőség, a tehetség, a feladat bármekkora is (Mt 25,14–30).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben az időszakban, amikor a személyiségfejlődés középpontjában a teljesítmény a kisebbségi érzéssel áll szemben, a gyermekek egyrészt örülnek a feladatoknak, kihívásoknak, ugyanakkor megijednek a túl nagy feladattól, félnek a kudarctól, a sikertelenségtől.

Mózes története a gyermekeket arra bátorítja, hogy szembe tudjanak nézni a saját erősségeikkel, gyengeségeikkel, és vállalják a feladatokkal járó kihívásokat. A lecke célkitűzése, hogy a gyermek meglássa mindazokat az embereket, eszközöket, lehetőségeket, amelyekkel Isten őt felruházta a mindennapi feladatokhoz.

A tanuló életkorából adódó tevékenységei közt hangsúlyos az iskolai tanulmány, ami a felnőttkori végzettségét, hivatását készíti elő. Ezek az évek a felkészülés évei. Jó, ha ezt tudatosítják magukban, és egy hosszabb távlati cél viszonylatában is rá tudnak tekinteni a mindennapi feladatokra, küzdelmekre.

A gyermekek a rövid távú küldetést az apró szívességekben, segítségadásban élhetik meg legkönnyebben (pl. elmenni a pékségbe kenyérért, a pincébe almáért, átvinni a naplót a tanárba, krétáért futni a portára, stb.), a hosszú távú küldetést pedig a választott vagy vágyott foglalkozáshoz kötik. Az egyházi iskolában, gyülekezeti háttérrel rendelkező csoportokban beszélhetünk az Istentől kapott küldetésről, a tanítványságról, ami mindnyájunk életfeladata.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Ha Isten feladattal bíz meg, erőt ad hozzá.

Kognitív cél: Mózes küldetésének és az Isten által adott segítségnek a bemutatása.

Affektív cél: A feladatvállalás és a feladat felelősségének érzelmi háttere: öröm, izgalom, büszkeség, félelem

Pragmatikus: Az Istentől kapott adottságok használatára bátorítás a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kit ajánlotok hozzá? Miért? – szavazós játék A tanulókat kérjük meg, hogy sorakozzanak fel a tábla előtt szavazáshoz. Készítsünk elő 4-5 kosarat! Tegyük le egy-egy padra! Minden kosár elé helyezzünk egy lapot egy-egy kérdéssel, kis cetliket és tollat a szavazáshoz! A gyermekek padról padra haladva adják le szavazataikat. Kérdések: • Kit küldenél az osztályból a megyei szavalóversenyre? • Kit küldenél az osztályból bibliaismereti versenyre? • Kit küldenél futóversenyre? • Kit küldenél virágkötő versenyre? • Kit küldenél énekversenyre? A játék megbeszélése: Miért őket választottátok? Mi alapján adtad le a szavazatodat? Szívesen vállalnád-e a	Eszköz: kosarak kis papírdarabok Javaslat: 1. A szavazatok összeheszlálásába is bevonhatjuk őket. Alakítsunk szavazat-szláláló párokat, akik összesítik egy-egy kosár eredményét! 2. Mi magunk is kitalálhatunk kérdéseket az osztály ismeretében. Lehetőleg olyanokat, hogy minél többen megélhessék, hogy őket

	feladatot? Miért igen? Miért nem? Átvezetés: Isten Mózeset küldte népéhez. Mint egy jó edző, már előre készítette a küldetésre.	választja az osztály. Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 8. lecke 1/a (22. o.) MFEI 8. lecke 1/a (25. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Mózes küldetése: • Isten terve Mózesrel, a feladat nagysága. • Mózes ijedtsége • Isten segítsége: bot. • Mózes bátortalansága • Isten segítsége: Áron. • Mózes kétsége • Isten segítsége: „<i>Bizony, én veled leszek</i>” (2Móz 3,12) – aranymondás Beszélgetés a küldetésről, a küldöttekről a Feladattár 1–2. kérdése alapján Isten segítők, segítséget ad küldetésünk elvégzéséhez. – ún. fáraós játék Minden gyermek találjon ki magának egy küldetést (pl. delfinek megmentője, cicák védelmezője, oroszánok szelídítője, stb.). Sűgja meg a tanítónak/játékvezetőnek, aki felírja egy lapra. Miután mindenkinek a neve a lapra került, a játékvezető hangosan felolvassa a neveket egymás után háromszor, de mindig különböző sorrendben. Ez után a gyermekek sorra tippelhetnek, hogy melyik név kié lehet. Ha valaki jól tippel, a kitalált nevű gyermek az ő segítője lesz, ő pedig fáraó. Ha valaki fáraóra tippel, akkor a hozzá tartozó segítők nevére is emlékeznie kell. A segítők támogatják a fáraót küldetésében, segítenek tippelni, még több társat gyűjteni.	TK 8. lecke (22. o.) Megfigyelési szempont: Mit adott Isten Mózesnek a küldetéséhez? Kapcsolódó munkafüzeti feladatok: MFGY 8. lecke 1/b-2. (22. o.) MFEI 8. lecke 1/b-2. (25. o.) TK 8. lecke (23. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 8. lecke 3. (23. o.) MFEI 8. lecke 3. (26. o.) Eszköz: papír, toll Javaslat: 1. Játshatjuk foglalkozás neveivel (pl. orvos, tanár, pék, stb.) is. 2. Hívjuk fel a gyermekek figyelmét, hogy memorizálják a neveket, mert csak háromszor olvassuk fel.
Aranymondás	<i>Bizony, én Veled leszek!</i> (2Móz 3,12)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 2.
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 395: „Isten szívéen megpihenve...” (TK 69. o. 7.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) „Szentelj meg Úr Isten...” (TK 69. o. 10.)	A kotta a következő oldalon található.

	RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Nem lesz egyedül a szívem...” „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/ BS 130: „Igazságnak napja...” (dall. RÉ 351: „Emlékezzünk ez napon...”) BS 171: „Jézus Krisztus..” – kánon (+ DU, JJ) JJ 116: „Vígan csendül...” – kánon	
Házi feladat	MFGY 8. lecke 4/a (23. o.) MFEI 8. lecke 4/a (26. o.)	A következő órát indíthatjuk a feladat második felével, páros és csoportmunkában.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 22. oldal

A képen látható:

Illusztráció: Mózes és Áron, bottal a kezükben.

A szöveg fókuszában: Mózes, akinek Isten olyan feladatot adott, ami alól szeretne kitérni, mert fél, hogy sikertelen lesz. Kifogásokat keres, hogy Isten felmentse a küldetése alól, de Isten segíti és bátorítja őt. Így nekilát küldetése teljesítésének Áronnal, a testvérével, aki segítheti őt a fáraóval való egyezkedésben.

Instrukció a kép olvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Figyeljétek meg a képen látható férfiakat! Kik lehetnek ők?
- Mózes miért tartotta megvalósíthatatlannak az Istentől kapott feladatot?
- Mit bizonyított a bot kigyóvá, a kigyó bottá változtatása Mózes számára?
- Mért aggodalmaskodott Mózes?
- Isten hogy segítette, és mivel bátorította Mózes?
- Mit üzent Isten a fáraónak? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Bizony, én veled leszek!”

- Ki mondja és kinek ezt a mondatot a bibliai történetben?
- Ha ezt a mondatot neked mondaná valaki, mit gondolnál, mit éreznél?
- Mondj példát arra, amikor biztonságban voltál, mert valaki veled volt, amikor féltél vagy bizonytalan voltál!

1. Aranymondást visz a postás

A küldetés szemléltetésre játszhatunk postásjátékot. Jelöljünk ki valakit, aki Isten szavaiból tovább ad valamit. Válogathat az eddig tanult aranymondásokból. Ezt a mellette ülő fülébe súgja. A gyerekek egymás után a mellettük ülő fülébe súgják a hallottakat, a végén pedig megnézzük, megmaradt-e az aranymondás. A játék kapcsán beszélgethetünk a küldetésről. A Tudod-e? részhez kapcsolódva pedig a ránk bízott evangélium továbbadásáról.

2. Meseszereplők küldetésben

Megkérhetjük a gyermekeket, hogy rajzoljanak egy olyan meseszereplőt, aki küldetésben járt. Rajzolják mellé azokat a személyeket, szereplőket, tárgyakat is, amelyek a segítségére voltak küldetése elvégzésében! Utána készíthetünk az elkészült rajzokból egy *Küldetésben* című kiállítást.

3. Miben segít?

Ahogy Mózes segítségére volt a bot, úgy ezzel a játékkal rávezethetjük a gyermekeket arra, hogy mennyi minden van segítségünkre az életünkben, ami mind a gondviselés része.

a) Rakjunk a tanári asztalra különböző tárgyakat (pl. kendő, mobil, iskolatáska, stb.), vagy hozhatunk különlegesebbeket is (pl. mankó, cipőkanál, csipesz, fogókesztyű, teleszkópos festőnyél, létra), amelyek segédeszközként vannak az életünkben! Jöjjön ki egy gyermek, fogalmazza meg, hogy mi a panasz, amire az eszköz született (pl. nem éri el a csillárt, nem fér el a kezében ennyi tárgy, stb.), majd válasszon a segédeszközök közül, és fogalmazza meg az örömét!

b) Játshatjuk úgy is, hogy mi fogalmazunk meg panaszokat, és a gyerekek keresnek az osztályteremben, vagy a saját tárgyaik között segédeszközöket. (pl. El fogom felejtetni ezt a nevet; Mindig görbe ez a vonal; Szanaszét hullnak a ceruzáim; stb.)

4. Mózes és a Tíz csapás – alkotás

Cél: az ismeretek rögzítése

Eszközök: színes papír, színes ceruza, ragasztó

A munka menete:

- téglalap alakú színes papírokra ragasztják a számokat
- a mellékelt minta alapján alá írják, bele rajzolják a Tíz csapást.
- a téglalap alakú kész lapokat a mellékelt ábra szerint összeragasztják.

Forrásanyag: <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Ha Isten feladattal bíz meg, erőt ad hozzá.

Projektmunka a pragmatikus cél elmélyítéséhez: óvodai látogatás/iskolába hívogatás egy az iskolához kapcsolódó helyi vagy egyházi óvoda nagycsoportjában.

Szakirodalom projektmunka módszertanához:

http://epa.oszk.hu/00000/00035/00139/pdf/EPA00035_upsz_2010_1-2_148-161.pdf

A témához tartozó projektmunka két órát vesz igénybe. Az első órán előkészítjük a látogatást, a második órán pedig megejthetjük. A projektmunka célja, hogy minden gyermek felismerje, hogy ő mit tud adni egy ilyen látogatás alkalmával (miben ügyes?), és ezt meg is valósíthassa.

Kognitív cél: Mózes küldetésének és az Isten által adott segítségnek a bemutatása.

Affektív cél: A feladatvállalás és a feladat felelősségének érzelmi háttere: öröm, izgalom, büszkeség, félelem

Pragmatikus: Az Istentől kapott adottságok használata a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tanesczköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése – Te miben vagy jó? Átvezetés: A mai órát arra fordítjuk, hogy mindenki használhassa az Istentől kapott ajándékait egy közös küldetés elvégzésében.	MFEI 8. lecke 4/b. (26. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Ismertessük röviden a projekt célját, előkészületét és menetét. Előkészület: • Elevenítsük fel, hogy milyen volt nagycsoportosnak lenni! • Beszélgessünk arról, hogy a nagycsoportosok már nagyon várják az iskolát, ugyanakkor izgulnak is, hogy milyen lesz az új környezetben. Ezzel a látogatással bátoríthatjuk őket. • Gyűjtsünk brain-storming módszerével ötleteket, hogy mi mindent lehetne abban az egy órában a gyermekekkel csinálni, mivel lehetne őket megajándékozni! (közös legoépítés, közös focizás, lányokkal kézművesség, közös éneklés, meseolvasás, diafilmvetítés szereposztással, rövid színdarab, stb.) • Mindenki írja oda a nevét az összegyűlt tevékenységekhez, ahhoz, amiben jó! • Döntsön az osztály a megvalósítandó projektről!	

	• Írjuk össze a táblán az eszközigényt, az előzetes feladatokat, és hogy ki miben vesz részt! • Az óra végére fontos, hogy minden gyermek lássa a saját szerepét és feladatait a projektben, hasznosnak és értékesnek élhesse meg magát, aki egy fontos küldetésben vehet részt! Ezt erősíthetjük egy záró énekléssel és a látogatásért mondott imádsággal.	
ÉnekJavaslatok (alternatívák)	BS 246: „Kész az én szívem, Istenem...” (TK 67. o. 5.) BS 140: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Max Lucado: Különleges ajándék

A történet a lecke célját domborítja ki mese formájában. Akár egy dramatikus játékot is csinálhatunk belőle, ha még egy órát rászánunk, vagy készülhetünk hosszú távon egy pünkösdi műsorral, ahol összekapcsoljuk az ünnep üzenetével. A történetet olvassuk el a gyerekeknek! Beszélgethetünk arról, hogy ki melyik ajándéknak örülne a legjobban, miért. Melyik foltmanó lenne a legszívesebben? Ha dramatizáljuk, készíthetünk egy gyors szereposztást, és rövidítve el is játszhatjuk.

2. Írjunk mesét!

Körmesét írhat a csoport, amiben a főszereplő valamilyen küldetést vállal magára, amihez segítőt kap. Vihetünk be általunk készített mesekártyákat! Egy-egy kártya méretű kartonlapra rajzoljunk vagy nyomtassunk, vagy újságkivágásból ragasszunk különböző személyeket (pl. öregasszony, kisgyermek, erős férfi, fiatal legény, stb.), vagy állatokat (pl. farkas, róka, medve, nyúl, rigó, stb.), vagy eszközöket (pl. csizma, síp, hegedű, ostor, nyereg, kancsó, stb.). Tegyük a kártyákat lefordítva a játékosok közé! Kezdjük el a mesét, ahogy a népmesék kezdődnek: Egyszer volt, hol nem volt... (eljuthatunk odáig, hogy bemutatjuk a főszereplőt, a küldetést és a félelmét). Ezután indítsuk el a kört! A soron következő húz a kártyák közül, és a kártyán szereplő személy, állat, eszköz beleszövésével folytatja a történetet. Ha felvesszük a történetet mobiltelefonnal, utána le is gépelhetjük, és ki is nyomtathatjuk a csoportnak, amihez rajzolhatnak illusztrációkat is.

3. Kolompos: Vitéz Levente mesejáték

Ezt a tematikát dolgozza fel a Kolompos magyar népi gyermekzenekar mesejátéka. Az órán meghallgathatjuk a gyermekekkel, miközben rajzolhatnak egy rajzot Vitéz Levente küldetéséről és segítségéről.

BÁTORSÁG – GYÁVASÁG – VAKMERŐSÉG

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia, <http://abibliamindenkie.hu/>)

Bátorság a Bibliában:

Ószövetség:

A bátorságot az Ószövetség a félelem ellentétéként értelmezi. Az Ószövetség tanítása szerint a bátorság a szívből jön. (Zsolt 27,14). Az az ember a bátor, aki nem fél cselekedni, aki a lelki nyugalomát meg tudja őrizni, aki az előtte álló veszélyeket nagyobbak látja, mint a lehetőségeket, de mégis nekivág, ha Isten bátorítja. Így például a kánaáni honfoglaláshoz kapcsolódóan Isten Mózeset vagy Józsuét arra biztatta, hogy legyenek erősek és bátrak. (5Móz 31,7; 5Móz 31,23 és Józs 1,6; Józs 1,7; Józs 1,9; Józs 1,18) Isten bátorítása fizikai erővé alakul át a háborúban. Mózes és Józsué is egyaránt látják és tudják, hogy milyen nehézségekkel kell szembenéznük, ha megteszik azt, amit kér tőlük Isten. A pusztai vándorlás hosszú ideje alatt várták ezt a pillanatot, amikor bevonulhatnak a megígért földre. De közben ez a föld lakott terület lett. Ezt kell elfoglalni a nomád, vándorló népnek. Természetes a félelem és az elbizonytalanodás a feladat nagyságát látva. Ezért buzdítja őket Isten kétszeresen. Legyenek bátrak és erősek! Isten nem úgy bátorít, hogy a bennük levő erőre apellál, hanem a saját erejére. Ő az, aki a népével lesz, és erőt ad. Isten bátorítása ezért különbözik minden más emberi bátorítástól, mert ő a saját erejét ígéri, és adja is.

Az Ószövetségben a bátorság elsősorban a férfiak tulajdonsága volt, és leginkább katonai cselekményhez kapcsolódott. (2Sám 17,10; 2Kir 2,16; 1Krn 26,7–9; 1Krn 26,32; 2Krn 28,6) Ezek szerint a bátor ember az, aki Isten által vezetve, az Ő erejét igénybe véve küzd és harcol.

Újszövetség:

Jézus sokszor a hitre bátorít. A bátorítás az Isten és a Jézus iránti bizalomra való buzdítást jelenti. A betegetek bátorítja arra, hogy higgyenek, bízzanak Benne. „Amikor Jézus megfordult, és meglátta őt, így szólt: *Bízzál, leányom, a te hited megtartott téged. És meggyógyult az asszony abban az órában.*” (Mt 9,22) Jézus bátorítja arra a tanítványait, hogy ne féljenek. (Mt 14,27) A bátorságra buzdítás Jézus személyével áll kapcsolatban.

A keresztyén ember arra alapozza bátorságát, hogy Jézus Krisztushoz tartozik. Ezért akármi is éri, ez a tudat ad bátorságot minden testi és lelki fájdalom elviseléséhez. „Ezeket azért mondom nektek, hogy *békességetek legyen énbennem. A világon nyomorúságatok van, de bízzatok: én legyőztem a világot.*” (Jn 16,33) A keresztyén ember nemcsak a szenvedés elviseléséhez kap bátorságot, hanem az evangélium hirdetéséhez is, amikor olyan körülmények között kell bizonyosságot tennie, ami az életét veszélyeztetni. „*ha szóra nyitom a számat, hogy bátran ismertessem meg az evangélium titkát, amelynek követe vagyok bilincsből is, hogy bátorságom legyen azt úgy hirdetni, ahogyan kell.*” (Ef 6,19)

Gyávaság a Bibliában:

A Biblia a gyávaság fogalmát negatív értelemben használja. Olyan magatartásról van szó, amikor a félelem vagy az ijedtség miatt az ember nem tesz meg valamit, amit meg kellene tennie. Gyáva a Bibliában az az ember, aki nem akar Isten megbízásának engedelmeskedni (2Móz 3–4), aki megijed vagy megfutamodik. Súlyos következménnyel lett annak a gyávaságnak, amikor az ígért földje határában a kémek beszámolója megijesztette az embereket (4Móz 13–14). Ebből következik, hogy a gyávaság a Szentírás tanítása szerint összefüggésben áll a hitetlenséggel. Aki nem bízik eléggé Istenben, az nem meri ráhagyni az életét, nem mer egy nehéz helyzetben az Isten útmutatása szerint cselekedni, vagyis gyáva. Ez a gyávaság tehát hittel győzhető le. A gyávaság legyőzésének az az

egyetlen lehetősége, ha az ember komolyan elhiszi, hogy Isten ígéretet adott: „...Istenetek. az Úr veletek megy, harcol értetek ellenségeitek ellen, és megsegít benneteket.” (5Móz 20,4)

Összegzés:

A Biblia tanítása szerint a bátorság összefügg a hittel, és az ember Istentől kapja, nem a saját személyiségéből meríti. Isten saját ereje a garancia arra, hogy akit Ő bátorít, bátor lesz. Aki bízik Istenben, nem a maga erejére támaszkodik, ha Isten megbízza egy feladattal vagy küldetéssel. Ez a bátorság elég az Istentől kapott feladatok végrehajtásához és a félelemmel teli helyzetekben a hűség helytálláshoz, a bátor bizonygatótételhez.

Ebből következik, hogy a gyávaság a hitelenség mutatója, ezért a gyávaságot hittel lehet legyőzni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Mózes küldetéséhez tematikus leckeeként kapcsoljuk a bátorság kérdését. Az eriksoni pszichoszociális személyiségfejlődési modellben az óvodáskor időszakában a kezdeményezés és a bűntudat áll egymással szemben. Ha ebben az időszakban a gyermek a kezdeményezésben erősödött meg, akkor iskoláskorban egy egészséges, bátor hozzáállással, örömmel vállal el feladatokat, amelyeket önállóan, kisebb-nagyobb segítséggel el is végez.

De előfordulhat a két véglet is. Egyrészt a bátortalanság, mely a kisebbségérzésével társulhat, illetve a vakmerőség, amikor a következmények mérlegelése nélkül, az aktuális helyzeten felbuzdulva vág bele meggondolatlan cselekedetekbe, vállalkozásokba a kisebbségérzés kompenzálásaként. Ezen az órán ezeket a fogalmakat és beállítottságokat különböztethetjük meg egymástól.

A gyermekek gyakran azonosítják a bátortalanságot a gyávasággal. Fontos, hogy különbséget tegyünk ezek között is. Illetve a vakmerőség következményei előkerülhessenek órán, hiszen a harmadikos fiúk gyakran vakmerők azért, hogy kitűnhessenek társaik közül. Emiatt van, hogy a 3-4. osztályban fordul elő a legtöbb „véletlen baleset”.

Az órán a bátorság kérdését összekötjük az Istentől kapott erő és az Istenben kapott biztonság üzenetével, de alapjaiban önismereti órának szánjuk, amikor az emberi tettekkel, beállítottságokkal foglalkozunk. Isten ajándéka az is, ha önismeretre jutunk, felismerjük gyengeségeinket, erősségeinket miközben tudjuk, hogy Ő elfogad s formál bennünket.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése. (Alap: bátornak kell lennie Mózesnek ahhoz, hogy a fáraóhoz mehessen.)

Kognitív cél: Bátorság és vakmerőség közötti különbség felismertetése.

Affektív cél: Bátorság, bátortalanság, gyávaság, félelem, vakmerőség érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: A bátortalanság példái és a bátorság a bátorság lehetőségeinek példái a mindennapi életben.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Három kalap: bátor, vakmerő, gyáva Készítsünk vignetta/postit segítségével három különböző feliratú kalapot/baseballsapkát: Bátor, Vakmerő, Gyáva! Három önként jelentkezőre adjuk rá! Vázzunk fel egy-egy szituációt! Például: - Az uszodában szabadon használhatók a rajtkövek. Pisti azon gondolkodik, le merjen-e ugrani a rajtdobogóról, a 3 m magas vagy az 5 m magas ugróállványról. - Átrúgják a fiúk a szomszéd kertbe a labdát, ahol egy	Eszköz: 3 baseballsapka/kalap 3 vignetta/postit Kapcsolódó feladat: TK Bátorság- gyávaság-vakmerőség olvasmány (23. o.) ábrái és Feladattár

	hatalmas kutya ugat. Az egyik idősebb lány a tornaöltözőben meglátja, és magára rakja Zsófi hajpántját. Mit tesz Bátor, Vakmerő, Gyáva? Mutogassák el! Adjuk tovább a sapkákat, hogy a többiek is sorra kerüljenek!	Javaslat: A tankönyv ábráin szereplő szituációkkal, beszélgetve is játszhatjuk ezt a játékot. A szituáció felvázolása közben a csoport többi tagjai közül bevonhatunk gyermekeket egy-egy emelvénynek, vagy kerítésnek, kutyának, nagylánynak... Kapcsolódó feladat: MFEI Bátorság-gyávaság-vakmerőség 2. feladat (27. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Bátor, gyáva, vakmerő – szereplők a Bibliában. Ragasszuk át a kalapokról a vignettákat/postitokat a táblára, ezzel képezzünk három oszlopot! Helyezzük bele Mózes történetét a játékba: Bátortalan volt, de Isten bátorítására vette a bátorságot, így a bátor szereplőkhöz kerül. Gyűjtsünk közösen ismert bibliai szereplőket, történeteket, és helyezzük el a szereplőit a megfelelő oszlopban! Pl.: Dávid és Góliát, József és testvérei, Nőé Te miben vagy bátortalan? A bibliai szereplőkhöz kapcsolódva beszélgessünk, hogy miben lehetünk bátortalanok, ki mindenki segíthet! Honnan veszed a bátorságot? Aranymondás ismétlése. Írjuk fel az előző órán tanult aranymondást a karakterek helyeivel (mint az akasztófa játéknál): „Bizony, én veled leszek!” (2Móz 3,12) A játék célja: Hány kérdéssel tudják kitalálni a kérdésre az igei választ?	Eszköz: tábla, kréta, filc Javaslat: Rajzoltathatjuk is őket egy-egy bibliai szereplő kapcsán, és ezeket is kihelyezhetjük a táblára. Megjegyzés: Ebben a feladatban elmélyíthetjük Mózes történetét, felidézhetünk a csoport által ismert történeteket. MFEI Bátorság-gyávaság-vakmerőség lecke 1. feladat (27. o.) Óra és a téma zárásaként feleleveníthetjük Mózes küldetésénél tanult aranymondást.

		Javaslat: Kitalálhatunk jutalmazást is a csoportnak, ha sikerül 5 kérdés alatt kitalálni.
Énekjavaslat (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 273:5–6. verse: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Soha nem fél már a szívem...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/sohanemfelmaraszivem RÉ 220:5 „Bátorítsad, Uram...” (+BS) BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” DU 172: „Adjon Isten...”	

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Ha egyéni munkaként végzik el ezt a feladatot a gyermekek, nagyobb őszinteséggel válaszolnak a kérdésre. Fontos, hogy a megosztás önkéntességi alapon történjen.

2. feladat: A feladat elvégzését segítjük azzal, ha megfelelő hangsúlyozással olvassuk fel az egyes kijelentéseket, felkiáltásokat a beszéd-buborékban.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 23. oldal

A képen látható:

Szituációkat látunk: verekedő fiúcsoport, fogorvosi rendelőben kezelésre váró kislány, egy gyermek próbálja leszedni a fennakadt labdát, a kislány nem meri megmutatni az ellenőrzőjét a szüleinek a rossz jegyek miatt.

A képek által üzent tartalom az ember szabadságában megjelenő szabályok alapján történő döntések minősítése: bátran, gyáván, vakmerően cselekszik-e, s ezeknek a döntéseknek mi lesz, lehet a következménye, sőt a következmények következménye. Bármelyik minősített döntés egy helyzeten belül értelmezhető és érthető, de fontos a következmények felmérése.

Instrukció a kép-olvasáshoz elemzéséhez

- Értelmezzétek a címben megjelenő kifejezéseket, mondatok példákat!
- Az alábbi kifejezések közül válasszatok ki egyet-egyet, amelyek szerintetek kifejezik a címben szereplő kifejezéseket! (bátor, gyáva, vakmerő)

Merész, félénk, halált megvető, hősies, bevállalós, nyámnyila, rátermett, tetterekész, félős, rettenthetetlen, bátortalan, ijedős, kalandvágyó, hősies, vagány, elszánt, oroszlánszívű, nem számol a következményekkel

1. kép:

- Öt fiút láthatsz a képen. Figyeld meg őket! Mi történt? Miért verekedhetnek? Látsz-e közöttük vakmerő fiút? Bátort? Gyávát? Indokold meg, miért tartod őket annak?
- Szerintetek milyen szabályt szegtek meg a fiúk? Miért?
- Mit tehettek volna, hogy ez ne forduljon elő?

2. kép:

- Kiket látsz a képen? Mire készülnek?
- Mit csinál az édesanya?
- Mire vár a fogorvos?
- A kislány arcáról mit olvasol le? Miért kapaszkodik a fogorvosi szék karjába?
- Voltál már fogorvosnál? Hogyan viselkedtél? Mit éreztél? Mitől féltél? Mitől nem féltél?

3. kép:

- Hol játszódik a jelenet? Mi történt? Kiket látsz a képen?
- A fiú a fán mit szeretne tenni? Miért?
- A fa alatt álló két gyermek miről tájékoztatja a fán lévő fiút?
- Mit mutat az apukájának a fiú?
- Milyen következménnyel járhat a fán lévő fiú tette?
- Mi a véleményed a fán lévő fiúról, és a többiekről?

4. kép:

- Kiket látsz a képen? Mire készülnek?
- A kislány mit tart a kezében? Miért nem mutatja meg a szüleinek?
- Mi a véleményed a kislányról?
- Te voltál-e már ilyen helyzetben, és mit tettél? Mi lett a következménye?

1. Meg mered tenni? Szociometrikus játék

Fektessünk le egy ugrókötelet a földre, amivel két részre választjuk a játékteret. Egyik oldalra álljanak azok, akiknek lenne bátorságuk egy tetre, a másik oldalra, akiknek nem. A hittanoktató mondjon különböző feladatokat/szituációkat. A gyermekek helyezkedjenek el a döntésüknek megfelelően. Bátorítsuk őket, hogy nyugodtan vállalják fel, ha valamire nem lenne bátorságuk, vagy éppenséggel vakmerőségnek tartják, ezért nem mernék megtenni.

Az egy oldalra került gyermekek megoszthatják egymással, hogy miért döntöttek így, majd a két különböző csoport is beszélgethet. Itt előkerülhet a félelem, az óvatosság, a megfontoltság, a kihívás, a bátorság fogalma, és az egyéni különbségek. Tegyük a megbeszélés alatt érzékennyé őket arra, hogy mindenkinek másra van bátorsága attól függően, milyen adottságai vannak (tériszony, könnyen szót ért állatokkal...).

- Leugorni egy 1,5 m magas kőfalról?
- Felmászni egy magas kilátóba?

- Megsimogatni egy kutyát a parkban?
- Szekrényugrás?
- Kötélmászás?
- Megmondani a rossz jegyet, feketét?
- Bevallani, hogy nincs kész a házi feladatunk?

2. Kosztolányi: A labda

Itt is használható a korábbi leckéhez (Isten bemutatkozik Mózesnek: Óravázlat javaslat egyházi iskolák 2. órájára; További ötletek) ajánlott novella. Ezen az órán a bátorság-gyávaság kérdésével foglalkozhatunk a novella kapcsán.

3. Gyűjtsünk közmondásokat!

Gyűjtsünk bátorsággal, gyávasággal kapcsolatos közmondásokat, szólásokat! Vigyünk be közmondás- és szólásgyűjteményt, dolgoztassuk a tanulókat párban!

Beszélgessünk róluk! Rajzolhatunk hozzájuk kapcsolódó rajzokat, készíthetünk kiállítást.

Példák:

- Sok lúd disznót győz.
- Aki mer, az nyer.
- Szégyen a futás, de hasznos.
- Imádság tartja benne a lelket.
- Többször győz az okos, mint a bátor.
- Reszket, mint a kocsonya.
- Bátraké a szerencse.
- Gyáva népnek nincs hazája.

4. Ki bírja cérnával? – önbizalom, türelem erősítése

Viselkedésformák tisztázását szolgáló játék:

– bátorság

– vakmerőség

Fejlesztő hatás: Ebben a játékban a rivalizálás, versengés jelenik meg a csoporttagok között, és a frusztráció és akadályoztatás élménye konfliktushelyzetben. Annak, akinek sikerül a játék, a pozitív önértékesítés élményét adja.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Időkeret: 15-20 perc

Eszközigény: asztal, székek, cérna, papír, toll

A játék leírása: páros játékról van szó. Hosszú cérnát szakítunk le, aminek két végére hurkot kötünk. Egy-egy játékos beledugja a mutatóujját a hurokba. Szembeülnek a diákok, és a cél az, hogy a cérnával elhúzzák a másik kezét az asztal széléig. Egy menet egy percig tart. Mindenki mindenki ellen játszik, és az eredményeket táblázatban összesítik. A pontozásnak különböző variációi vannak, ami az átélt élményt is módosítja:

Az egyik, amikor csak a győzelemért jár pont a veszteségért, és a cérnaszakításért nem. Ebben az esetben leginkább az derül ki, hogy kit hagynak nyerni (hiszen a cérna valószínűleg előbb szakad, minthogy bárki kezét el lehetne húzni általa).

A másik lehetőség, hogy a győzelem egy pontot, a cérnaszakítás nulla pontot, a vereség pedig egy mínusz pontot ér. Ez kiélezi a rivalizálást, nyerni szinte lehetetlen, hiszen jobban megéri elszakítani a másik félnek a cérnát, mint beletörödni a vereségbe.

Harmadik lehetőség, hogy a nyereség két pontot, a vereség egy pontot ér, döntetlen esetén nem jár pont, a cérna elszakítása pedig két pont levonással jár. Ebben az esetben érdemes nyerni hagyni a másikat: még így is jobban jár az ember, mintha szakít, vagy döntetlent ér el.

A játék végén meg lehet beszélni, hogy a különböző feltételek mellett ki milyen stratégiát használt, hogyan próbált az összesítésben minél több pontot szerezni (Benedek, 1992).

Forrásanyag: http://old.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/gyakorlatok_jtkok_gyjemnye.html

9. ISTEN MEGSZABADÍTJA NÉPÉT (2Móz 5; 7,1–12; 13,17–14,29)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

<http://haver.hu/zsidosagrol/unnepek/paszach>

<http://hagyományaink.blogspot.hu/2009/03/szeder-tal.html>)

A szabadítás előzményei:

Isten elhatározta, hogy a választott népének egy hazát ajándékozik. Ígéretet tett erre Ábrahámnak (1Móz 12, 1 kk.). Azonban az ígéret beteljesedéséhez sok időnek kellett eltelni. Ez alatt az idő alatt számtalan akadállyal nézett szembe Isten népe. Mindig megtapasztalták, hogy Isten megszabadít, legyőzi a legyőzhetetlennek tűnő akadályokat is. Ahogyan Jézus mondta: Isten számára semmi sem lehetetlen: „*Embereknek ez lehetetlen, de Istennek minden lehetséges.*” (Mt 19,26)

A szabadulást megelőző akadályok és Isten akadályokra adott válasza:

Akadály: Egyiptomi elnyomatás. Elképzelhetetlen az önálló haza, hiszen a zsidó nép elnyomatásban élt.

Isten tette: Ahogyan Isten megígérte Ábrahámnak, a leszármazottai száma megnőtt. Néppé növekedtek.

Akadály: Túl nagy volt a nép létszáma, a fáraó asszimilálni akarta őket a maga kegyetlen módszerével.

Isten tette: Istenfélő bábák segítségével megmentett egy gyermeket, akit már ekkor kiválasztott.

Akadály: Mózes gyilkos tette miatt eltávolodott a népétől.

Isten tette: Isten felkészítette Mózeset Midján földjén a nagy küldetésre, majd elhívta, és megbízta a nagy küldetés elvégzésével.

Akadály: Mózes ellenkezése.

Isten tette: Mózesnek segítőt adott. Ideiglenesen három csoda bemutatására tette képessé Isten.

Istennek való engedelmesség és engedetlenség az Ószövetségben:

Engedelmeskedő nép: A kivonulás előfeltétele volt, hogy a nép engedelmeskedjen Isten parancsainak, utasításainak.

Engedetlen fáraó: Isten 10 csapással büntette meg az engedetlen fáraót és az egyiptomi népet.

Az Istennek való engedelmesség:

Az Istennek való engedelmesség jelentése: Isten szava szerint cselekedni. Amíg Isten nem adta a Törvényt, addig az Istennek való engedelmesség elsősorban azt jelentette az Ószövetségben, hogy a megszólított ember megteszi, amit Isten kér tőle. Az engedelmesség összefüggésben áll a hittel, az Istenbe vetett bizalommal. Noé és Ábrahám esetében Isten nagyon nagy dolgot kért, és mind a ketten megtették azt, ami a kortársak és a család szemében is érthetetlennek tűnt. Ők azonban engedelmeskedtek Isten szavára, mert bíztak benne. (1Móz 6,9 kk. és 1Móz 12,1 kk.)

Az engedelmesség jutalma:

Azok, akik Istennek engedelmeskedtek, akik bíztak Benne, megtapasztalták, hogy az életüket Isten megáldja. Ez az áldás megmutatkozott abban, hogy megmentette, megvédte Isten az életüket, sőt gazdaggá is tette őket. József például meggazdagodott, de Potifáron is Isten áldása lett József miatt. „*megáldotta az Úr az egyiptomi ember házáat Józsefért, és az Úr áldása volt mindenén, amiye csak volt a házában és a mezőn.*” (1Móz 39,5)

Miután Isten a törvényt adta, az engedelmisség a Törvény megtartását jelentette, a Törvény parancsainak a követését. Mert a törvény Isten kijelentett akarata.

Az engedetlenség következménye:

Alapvető engedetlenség: Minden ember engedetlenné vált az első ember bűnbe esése miatt. (Róm 5,19) Ebből a szempontból minden ember alapvetően engedetlen. A bűn az Istennek való engedetlenséget jelenti. Mivel minden ember alapvetően bűnös, ezért alapvetően engedetlen. Eseti engedetlenség: Olyan esetek, amikor egy adott ember egy konkrét helyzetben nem követi Isten konkrét akaratát, utasítását, tanácsát. Ahogy az engedelmisséget Isten megjutalmazta, az engedetlenségnek is volt következménye. Volt, aki a saját engedetlensége miatt bűnhődött: Így lett Lót felesége engedetlenségének a következménye: a halál. *„Lót felesége azonban, aki mögötte ment, közben hátranézett és sóbálvánnyá lett.”* (1Móz 19,26)

Volt olyan eset is, amikor egy ember vétke miatt egy egész közösség kap büntetést: Az egyiptomi nép azonban a fáraó engedetlensége miatt kapott büntetést. A Vörös-tengerbe veszett az egyiptomi hadsereg. Majd a tíz csapás az egész népet érintette.

A Tízparancsolat is a kollektív felelősséggel számol. Az áldás ezer nemzedéken át, az átok harmadik és negyedik nemzedéken át érvényes (2Móz 34,7). Ezékiel próféta az újszövetségi gondolkodásra előre mutatott, amikor az egyén felelősségéről azt írta, hogy mindenki a saját tetteért felelős. *„Annak a léleknek kell meghalnia, aki vétkezik.”* (Ez 18,4)

Jézus engedelmissége:

Jézus Krisztusról azt írta Pál a Filippi levélben: *„engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.”* (Fil 2,8) Jézus az egyetlen, aki mindig engedelmes volt. Az Ő engedelmissége tette lehetővé a hívő ember üdvösségét. *„Mert ahogyan az egy ember engedetlensége által sokan lettek bűnösökké, úgy az egynek engedelmissége által is sokan lesznek igazakká.”* (Róm 5,19)

Tíz csapás:

Mózes és Áron átadta Isten üzenetét a népnek, akik hittek is nekik, engedelmeskedtek Isten szavának. Bízta ebben az üzenetben, és istentiszteletet tartottak. Ezt jelenti az, hogy meghajoltak előtte. *„Amikor meghallották, hogy az Úr számon tartja Izráel fiait, és meglátta nyomorúságukat, meghajoltak és leborultak.”* (2Móz 4,31) Ezzel a meghajlással fejezték ki, hogy engedelmeskednek. Így került szembe az Istennek engedelmeskedő nép és az Istennek nem engedelmeskedő fáraó. Az engedelmes néppel a hátuk mögött ment a fáraó elé Mózes és Áron. (1Móz 7) Az engedelmisség első következménye az lett, hogy a választott nép élete még nehezebb lett. A tíz csapás története nevezhető Isten párbajának, amit az egyiptomi istenekkel vívott meg. *„Ítéletet tartok Egyiptom minden isten fölött- én, az Úr.”* (2Móz 12,12) A sokistenhitű egyiptomi fáraónak meg kell tapasztalnia, hogy az ő országában a láthatatlan Isten legyőzi a Nílust, az elemeket, az állatokat, mindenén Úr. A tíz csapás megmutatta, hogy Isten rendelkezik csak hatalommal. Mózesnek nem volt csodatévő hatalma, csak engedelmes eszköz volt az Isten kezében. Amikor Áron a botot ledobta, az kígyóvá vált, elnyelte a fáraó varázslóinak a botját. Ezzel is jelképezve a nagyobb hatalmat. Olyan csapásokról van szó, amelyek többnyire ismertek is voltak Egyiptomban, de nem jelentkeztek egyszerre. Isten olyan csapásokat választott, amelyek emlékeztették Egyiptom lakóit a nyomorúságos időszakokra. A csapások egyre súlyosbodtak. A 3. csapás után az egyiptomi varázslók felismerték, hogy Isten teszi ezeket. *„Isten ujja ez!”* (2Móz 8,15) Ezek a csapások pontosan ezért történnek, hogy egyiptomiak megértsék, megismerjék az igaz Isten hatalmát.

1. csapás: Víz vérré válik. Van egy érdekessége ennek a csodának. A Nílus vizén múlt Egyiptom egész élete, mezőgazdasága. A Nílus áradásának különböző szakaszai vannak. A zöld szakaszban az áradás elején a víz iszapossá válik. Ilyenkor a víz ihatatlan. De csak rövid ideig tart ez az időszak. Ezt az időszakot régen tartalékokkal élték túl. Ezt követi a vörös szakasz, amikor a legfrissebb a víz, ami Afrika belsejéből, a hegyekből idesodródott humusz miatt lett vörös. Isten a hatalmát úgy mutatta meg, hogy a legjobban iható víz lett a romlott víz. Ezzel mutatta meg Isten a hatalmát a Nílus vélt istenei fölött.

2. csapás: Volt egy Heki nevű egyiptomi isten, aki békapusztítóként a főistenek között volt. Hiába imádkoztak hozzá a második csapás idején. Nem segített.

3. csapás: Mindig sokat szenvedtek az egyiptomiak a moszkítóktól. Ebben az esetben olyan mértékben árasztották el Egyiptomot, mintha minden porszem szúnyoggá vált volna.

4. csapás: Nem egy légyfélére, inkább egy bogárra kell gondolni ebben az esetben. Az az érdekes ebben a csapásban, hogy Egyiptom egyik legszentebb állata egy bogár: a skarabeusz. Ezt tartották a teremő erő és az örökös élet jelének, mert úgy gondolták, hogy nemzés nélkül lett. És ennek is Isten az Ura.

5. csapás: A dögvész csapása is ugyanazt volt hivatott igazolni, hogy Isten az Úr. Az egyiptomiak szigorúan megbüntették azt az embert, aki a szent állatok közül egyet is megölt.

A fáraó folyamatosan oda-vissza lépett a döntésével. Az sem törte meg, hogy az egész egyiptomi gazdaság veszélybe került. Az sem törte meg, hogy látta világosan, hogy a csapások kizárólag az egyiptomiakat érintették.

6. csapás: A csapást Mózes kemencéből vett hamuval indítja. A kemencékben égették a hatalmas egyiptomi építkezésekhez használt téglákat. A kemence jelképe volt az egyiptomi civilizációnak. A mágusok, akik papok voltak, elkapták a betegséget. Azok, akik a legnagyobb tisztaságot képviselték, elkaptak egy betegséget, amely miatt nem voltak alkalmasak a feladatuk elvégzésére. Isten félreállította az egyiptomi vallás képviselőit.

7. csapás: Az eredeti nyelven „Isten hangjai” a jégeső. A mennydörgés az ókori népek számára Isten kijelentésének a jele volt. (2Móz 19,16)

8. csapás: A sáskák olyan pusztítást tudnak végezni, hogy egyetlen zöld felület sem maradt. Egy papirusz szerint a legnagyobb csapás a Nílus áradásának az elmaradása mellett a sáskajárás.

9. csapás: Elképzelhető, hogy a sötétség az úgynevezett chamszin szél volt. Ez a szél néhány napig a tavaszi napéjegyenlőség idején jelentkezik. Homokszemcséket hoz magával, emiatt lehetett tapintani is. (2Móz 10,21)

10. parancsolat: Egyiptom királyát és annak gyermekét is istennek tekintették. És ez az utolsó csapás. Egyiptom valamennyi istenén ítéletet tartott Isten.

A 10 csapás után egyértelművé kellett, hogy váljon, hogy Izráel Istene az Isten, az egyetlen. A fáraó egy kis időre ugyan időközben azt mondta, hogy elengedi a népet, de ismét újra és újra megkeményítette magát.

A csapásokkal Isten két dolgot is bizonyított:

- erősebb Egyiptom nem létező isteneinél,
- a népet pedig különleges gondoskodással veszi körül.

Az egyiptomi kivonulás lett Izráel népének alapvető Isten-élménye. Erre emlékeznek a páskaünnepen.

Páskaünnep:

Az ünnep héber neve: peszah. A magyar nyelvbe a görög pászkhá közvetítésével került. Az eredeti héber szó jelenti egyrészt azt, hogy bénának lenni, illetve (1Kir 18,26), másrészt: valami mellett érintetlenül elmenni. A második jelentés utal ama tényre, hogy amikor az öldöklő angyal elment Egyiptomon, kihagyta, (2Móz 12,27) elkerülte az izráelieknek a házát. Elment mellettük úgy, hogy megkímélte a házak lakóit.

Az első pását Izráel fiai akkor ünnepelték, amikor Isten megszabadította őket Egyiptomból. Ennek az ünnepnek az előkészületeit a tizedik csapás előtt mondta el Mózes a népnek. (2Móz 12,1–27)

Egy ép egyéves hím bárányt kellett levágni. (Ha nem volt bárány, kecskét is lehetett választani.) Hibátlan állat kellett, ami mögött az a gondolat állt, hogy az Istennek szentelt dolgoknak hibátlanak kellett lenni. Az első hónap 14 napján este kellett levágni, a naplemente és az éj beállta közötti időben (délután 3 és 6 óra között). A bárány véréből meghintették az ajtófélfát és a szemöldökfát. A húst kizárólag sütni lehetett, és keserű füvekkel és kovásztalan kenyérral fogyaszthatták. A keserű füvek, a belőlük készített mártás szimbolikus jelentésűek: az egyiptomi keserű évekre emlékeztetnek. A kovásztalan kenyér emlékeztet arra, hogy gyorsan kellett elhagyni Egyiptomot, nem volt idő arra, hogy

a kenyér megkeljen. A húsból reggelre nem hagyhattak semmit. Ami maradt, azt a csontok eltörése nélkül kellett elégetni. Az ép csontok a közösség egységének a kifejezői.

A rendelkezések szerint a páska családi ünnep. Házanként kellett levágni és elfogyasztani előírás szerint a bárányt. Később Izráel történetében a páska gyülekezeti ünnepként jelenik meg. A páska helyszíne a templom volt. A bárányokat léviták vágták le és készítették elő (2Krón 30,16–17; 2 Krón 35,10–11)

Az Ószövetség minden esetben áldozatnak nevezi a páskát. A páska ünnepén a vérnek fontos szerepe van. A vér a szabadulást jelenti. Az engedelmség jele.

Ma a legnépszerűbb és a legtöbb zsidó ember által megtartott ünnep. A széder-estén a szövegek, rituálék és előírások egy meghatározott rendszert alkotnak. Az exodus eseményét apa-fia közötti kérdés-felelet formájában elevenítik fel. Az ünnepi asztalon jelképes jelentésű ételek és tárgyak vannak:

- sült hús (jelképe a sült bárányt, a tizedik csapást)
- főtt tojás (áldozatot jelképezi)
- keserűfű (emlékeztet a rabszolgaéletre, lehet torma vagy saláta)
- zöldség (hagyma, főtt krumpli, retek, jelképezi az egyiptomi sanyarú munkát)
- chároszet (reszelt alma, dió, fahéj és bor keveréke, ami jelképezi a maltert és téglákat, amit Egyiptomban kellett a rabszolgaság alatt a fáraónak készíteni)
- bor
- sós víz
- pászka
- gyertya

Mirjám éneke:

„Énekeljete az Úrnak, mert igen felséges, lovat lovasával a tengerbe vetett!” (2Móz 15,21)

Ez az ének az Ószövetség egyik legrégebbi darabja. Azt a szabadítást énekli meg Mirjám, amit megtapasztalt Isten népe, amikor a Vörös- tengeren átélték a nagy csodát. Mirjám prófétanő volt. *„Ekkor Mirjám prófétanő, Áron nővére dobott vett a kezébe, és a többi asszony is mind kivonult utána dobolva és körtáncot járva.”* (2Móz 15,20) Mirjám hivatásához tartozott az, hogy Isten vezetése alatt a választott nép történetét költői formában fogalmazza meg, és ezt a történetet így értelmezi. Így említi meg a szabadulás legnagyobb élményét Mirjám ebben az énekben. Hasonló örömmünnepléssel találkozunk Sámuel könyvében, amikor Saul elé kimentek az asszonyok Izráel városaiból körtáncot táncolva és dobolva, örömkialtásokkal, amikor Dávid egyik alkalommal legyőzte a filiszteusokat. (1Sámuel 18,6) Mirjám és a többi asszony a győztes Istennek örült, aki erősebb, mint a lovak és lovasok, mint az egyiptomi fáraó, az egyiptomi istennek vélt istenek. Isten segítségével győzött a gyengébb a fizikailag erősebb fölött. Ez Isten tette.

Az éneklésre való felhívás a Bibliában mindig az Istennek való éneklésre vonatkozik. Hálaadó éneket kell Istennek énekelni. Ez nem más, mint a hálaimádság formája.

Az Egyiptomból való szabadulás eseménye után Isten megparancsolta, hogy erre az eseményre minden évben emlékezzen vissza a népe. Isten ekkor Szabadító Istenként mutatkozott be. A későbbi korokban, amikor nehéz helyzetbe került Isten népe, akkor mindig vigaszt és bátorítást jelentett az, ha erre az eseményre visszaemlékeztek a választott nép tagjai. Az egyiptomi szabadulás élménye azért is olyan jelentős, mert ez a szabadítás készítette elő 50 nappal a kivonulás után azt, hogy a Sínai-hegynél megkapja a nép a Tórát, és így örök szövetséget kössön Istennel.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A szabadítás fogalma elvont, megfoghatatlan a gyermek számára. Történeteken keresztül éli át és értelmezi. Isten népének ez a története a rabszolgasors és a megszabadított lét közti feszültséget és

folyamatot ábrázolja ki a gyermek számára. Fontos, hogy kellően érzékeltetni tudjuk a két állapot közti különbséget.

Az egyiptomi szabadítás történetében lévő, a gyermekek számára is mesésen hangzó elemek, a tíz csapás, a vörös- tengeri átkelés mind-mind a két pólus kiábrázolását segítik. Ne vegyük el az élet, ugyanakkor ne legyen túlságosan ijesztő és meseszerű se!

A 10 csapás történetének teológiai háttérét még nem értik, de a felsorolással, képekkel érzékeltett veszélyt, fenyegetettséget igen. Előfordulhat, hogy a gyermek nem tud azonosulni Isten büntetésével, megkérdőjelezi Istent. Éppen ezért hangsúlyozzuk az egyiptomi fáraó engedetlenségét, és Isten tetteiben a sanyargatott nép szabadításáért vívott küzdelmét!

A lecke hangsúlya éppen a fentiek miatt nem a csapások részletezése, memorizálása, hanem a megszabadított nép átélése, öröme. Isten választott népe ebben a tettben ismeri fel Isten hatalmát, erejét, gondviselését. Mi, keresztyének Krisztus feltámadásában ismertük fel. A páska és a húsvét ünnepének párhuzamával a zsidó nép és a keresztyének szabadítás élményét kapcsolhatjuk össze. Ebben a párhuzamban az első órán, a címerben megismert bárány-szimbólumot újra megvilágíthatjuk a gyermekek számára.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: A szabadító Isten cselekszik.

Kognitív cél: Isten konkrét tetteiben történő szabadításának bemutatása.

Affektív cél: Az Istenben való bizalom érzelmi háttérének feltárása. (Aki előre elkészíti a megoldásokat)

Pragmatikus cél: A diákok motiválása arra, hogy gyűjtsenek példákat arra a saját életükből, amikor azt érezték, hogy Isten velük van és segít nekik.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Szabadulástörténetek – rajzos activity Idézzenek fel a tanulók magukban olyan mese-, rajzfilm-, regény-, bibliai szereplőket, akik szabadulást éltek meg! Egy önként jelentkező a táblánál rajzolja le! Az osztály próbálja meg minél hamarabb kitalálni! Röviden ismertessék is a szabadulás történetét!	Eszköz: tábla, kréta/filc vagy nagy ívpapír, filc Javaslat: ha nagyobb csoportunk van, játszhatjuk csapatokban a játékot, mint az activityben. Csoportosan találják ki a feladványt, amit a másik csapat egyik önként jelentkezője rajzol a saját csapatának. Pontgyűjtésre megy a játszma, 1 perc áll rendelkezésre a rajzoláshoz.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás - Isten megszabadítja népét: • Mózes és Áron a fáraó előtt • A fáraó dühe és visszautasítása • Az ÚR segítsége: csapások • A fáraó ellenállása • A tizedik csapás • Isten oltalmazza népét, a nép engedelmessége • A fáraó elengedi a népet	TK 9. lecke (24-25. o.) Javaslat: Rajzoljuk a táblára a történetmesélés közben a például hozott csapásokat, vagy rakjunk ki mágnessel egy-egy rajzot, képet, majd

	• Kivonulás • A fáraó üldözőbe veszi a népet • Átkelés a Vörös-tengeren Beszélgetés a történet kapcsán: • Mi volt a nép szerepe Isten szabadításában? (engedelmesség) • Hogyan élhette meg Isten népe ezt az időszakot? (félelem, bizonytalanság, kétség) • Hogyan engedelmeskedhettek mégis? (bizalommal) • Figyeld meg a tankönyv ábráit, melyek fejezik ki a félelmet, és melyek fejezik ki a bizalmat a tárgyak és mozdulatok közül! Aranymondás – Isten bátorítása: <i>„Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!”</i> 2Móz 14,14 Isten legnagyobb szabadító tette az Ószövetségben és az Újszövetségben. A tankönyvben szereplő Tudod-e? és a Feladattár közös feldolgozása	a páska leírásánál foglaljuk ajtókeretbe ezeket, és a rajzon az ajtófélfát fessük be vörösre! Így szemléltethetjük a történetmondás közben Isten oltalmát, védelmét népe fölött. Történetmondáshoz kapcsolódó feladat: További ötletek 2. Kapcsolódó feladat: MFGY 9. lecke 2. (24. o.) MFEI 9. lecke 2. (28. o.) További ötletek 3. TK 9. lecke (24) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 9. lecke 1. (24. o.) MFEI 9. lecke 1. (28. o.)
Aranymondás	<i>„Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!”</i> (2Móz 14,14)	Megjegyzés: Magyarázzuk el a „veszteg” kifejezést!
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Jöjj, ó, jöjj el ...” (TK 74. o. 16.) BS 246:1.4–5. verse: „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 66:3–4. verse: „A tengert és a folyóvizet...” RÉ 105:23 „Népét vígsággal...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ 351: „Emlékezzünk ez napon...”) JJ 106: „Az Úr a pásztorom...” (kánon) (+BS, DU)	Javaslat: Kísérhetjük ezt a ritmusos éneket csörgőkkel, zörgőkkel, beletapsolhatjuk a következő ritmust: táá-szün-táá-szün-ti-ti
Házi feladat	Mai szabadítás-történet – fogalmazás	MFGY 9. lecke 3. (25. o.) MFEI 9. lecke 3. (29. o.)

TOVÁBBI ÖTLETEK (ld. még a Szabadság – szabadítás leckénél)

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 24-25. oldal

A képen látható:

A 24. oldalon infógrafikus képek szemléltetik kovásztalan lepényt, a fűszereket, a báránysültet és a kancsó bort, amit a *Tudod-e?* - részben magyaráz a tankönyv. Szükséges magyarázat: kovász (előtészta- liszt és víz, amelyben élesztőgombák szaporodnak el). Miért kovásztalan lepényeket fogyasztottak a pászka ünnepén?

Ugyanezen az oldalon egy szituációs képet lát a néző: Mózes és Áron, egy asszony és egy gyermek indulóban.

A 25. oldalon: a Vörös-tenger Mózes botjának felemelésével – az Úr segítségével- a tengert kettéválasztja. A tematikus kép azt a pillanatot rögzíti, amikor az elkeseredett, félő emberek előtt a tengerben út nyílik számukra a továbbhaladáshoz. Az előtérben emberek álnak: férfiak, nők, gyermekek csomagokkal. A nép még nem reagál a csodára, a csoda előtti érzelmi állapotokat tükrözi a rajzoló az embereken (félelem, aggodalom, vigasz, támogatás).

A szöveg: Két nagy tartalmi egységre bontható.

Az első, Isten tíz csapással kényszeríti a fáraót arra, hogy népét szabadon engedje.

A második egységben a csoda leírását találjuk.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit jelent a páska? Mit ünnepeltek a páska ünnepén a zsidók? Miért?
 - Olvassátok el a *Tudod-e?* részt és nézzétek meg az alatta lévő képeket! Ki evett már fűszeres kovásztalan lepényt vagy kenyeret? Mondja el a többieknek milyen volt az íze!
 - Figyeljétek meg, Isten hogyan segített az izráeliek szabadulásában! Milyen csodát tett az ÚR? Hogyan ünnepelték meg a megszabadulásukat? (a három megfigyelési szempontot három csoport kaphatja)
 - Olvassátok el az első részt! (24. oldal) Mit figyeltetek meg?
 - Milyen csapásokkal sújtotta az ÚR a fáraót?
 - Kik menekültek meg, kik kerültek el a tizedik csapást? Miért?
 - Mikor engedte el az izráelieket a fáraó?
-
- Olvassátok el a második részt! (25. oldal) Válaszoljatok a megfigyelési szempontokra!
 - Miért estek kétségbe az izráeliek?
 - Hogyan segített a népén Mózes segítségével az ÚR?
 - Mi történt az egyiptomi sereggel?
 - Figyeljétek meg a képet! Kiket lehet látni? Hol vannak éppen az emberek? Mit olvasol le az arckifejezésükről, mozdulataikról? Miért?
 - Figyeld meg Mózes! Mit csinál?
 - Mit mondott az embereknek?
 - Hogyan keltek át a Vörös-tengeren?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Az Úr harcol értetek, ti pedig maradjatok veszteg!”

- Ki mondja ezt a mondatot és kiknek?
- Mit tett az ÚR?
- Mit tettek az zsidók?
- Te tudsz türelmesen vesztet maradni mindig, ha erre van szükség? Miért?
- Mondjatok olyan helyzeteket, amikor nehéz nyugodtan kivárni valamit?
- Gondoltatok-e arra, hogy az Isten segítségét kérjétek, mikor türelmetlenek vagytok valamiért?

1. Átkelés a karok tengerén

Nagyobb csoporttal, nagyobb teremben vagy szabadtéren játszhatjuk a következő bizalomra és engedelmesésre nevelő játékot: Az osztály felsorakozik két oszlopba. Egymással szembe fordulnak a párok, és a két sor kialakít egy olyan széles ösvényt maga között, hogy az egymás felé kinyújtott kezeik épphogy összeérjenek. Egy vállalkozó kedvű teljes erőből belefut a két sor által kialakított folyosóba, ahol a karok akadályt képeznek. A sorfalat állók pont akkor emelik fel a karjaikat, amikor a futó elérkezik hozzájuk, mintegy tovahaladó hullámként. Mindenki kipróbálhatja.

2. Érzelmek a szabadításban– mimes játék

Osszuk kétfelé a csoportunkat! Helyezkedjenek egymással szembe! Történetmesélés közben arcimimikával, hangok nélkül az egyik csoport a fáraó érzelmeit jeleníti meg (düh, kétségbeesés, harag, félelem, bosszú, odaveszés), a másik csoport Mózes és a nép érzelmeit jeleníti meg (elszántság, szomorúság, készen állás, öröm, kétségbeesés, a szabadulás öröme).

3. Aranymondás a száraz tenger medrében. Kézműves ötletként az aranymondással a következőképpen dolgozhatunk:

4. Közös mese – a „valahova tartozás” jelentőségének tudatosítása és erősítése

Izrael mint a választott nép: akkor van összetartozás, ha van közös cél, stratégia, eredmény.

Fejlesztő hatás: Az együttesség, a közös tevékenység átélése. A tagoknak figyelniük kell egymásra.

Mivel közösen hoznak létre egy produktumot, így ez a feladat elsősorban a csoportkohéziót erősíti.

Időkeret: 20-30 perc

Eszközigény: rongylabda

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Az a feladat, hogy együtt, közösen írjanak egy mesét. A csoportvezető elkezd, a csoporttagoknak kell folytatnia. Akinek a labdát dobják, annak kell folytatnia, így mindenkinek mindig figyelnie kell, hiszen sosem tudhatja, hogy mikor kerül hozzá a labda. Épp ezért érdemes előre leszögezni: egy ember többször is megkaphatja a labdát. Mindenki azt, és annyit mond, amit és amennyit akar, de természetesen a már elkezdett történetet kell folytatnia. A történetet a csoportvezető kezdi, ő dobja el a labdát is először. A kezdés legyen semleges, és ne adjon különösebb támpontot arra, hogy hogyan folytatódjon a történet. Érdemes ismert mesekezdéseket használni, például „hol volt, hol nem volt, volt egyszer...” Ha kész a mese, érdemes megbeszélni, ki milyennek látja, ki hogy módosított volna rajta, kinek mit jelentett (Benedek, 1992).

Forrásanyag: http://old.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/gyakorlatok_jtkok_gyjemnye.html

5. Területfoglalás – együttműködés fejlesztése

Isten népének viselkedésére, az elégedetlenségre, bizalmatlanságra, és az együttműködés választására mutathatunk rá ezzel a játékkal.

Fejlesztő hatás: A csoportközi konfliktus demonstrálása azokban a helyzetekben, ahol a szűkös forrásokért megy a küzdelem. Ezen kívül, mivel kiscsoportokban folyik a munka, így a kiscsoporton belüli együttműködés, a valahova tartozás érzése is erősödik.

Eszközигény: sok elmozdítható bútor és tárgy, például székek, asztalok, szőnyegek, dísz tárgyak.

A játék leírása: A csoportot két csapatra osztjuk. Az egyik csapat a terem egyik, a másik csapat a terem másik felében helyezkedik el. A feladat: adott jelre minél több tárgyat a saját térfelünkre hurcolni. Az időkeret öt perc. Rabolni szabad: a másik csoport területéről vissza is lehet hozni tárgyakat. Az egyetlen szabály, hogy amit valaki már megfogott, amíg el nem engedi, addig más nem nyúlhat hozzá. Az öt perc elteltével kiderül, melyik csoport nyert, melyik mennyi tárgyat szedett össze. A játékot megbeszélés követi: milyen élmény volt a csapatok közötti versengést, a „szabad rablást” átélni, mind az „elkövető”, mind a „kirablott” oldaláról.

Egyéb megjegyzések: Általában vidám, sok nevetéssel járó játék, de ügyeljünk a durvaság elkerülésére, vigyázzunk, nehogy valaki vagy valami megsérüljön (Benedek, 1992)!

Forrásanyag: http://old.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/gyakorlatok_jtkok_gyjemnye.html

10. HÁLAADÓ IMÁDSÁG

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN, C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.)

Imádság:

Az imádság egy lehetőség arra, hogy az ember kapcsolatot tarthasson fenn Istennel. Az ima az ember válasza Isten megszólítására. Isten előbb szólt és cselekedett. Az imádság az élő Istent szólítja meg. Isten meghallgatja az imádságot, minden imát. De különbséget kell tenni a meghallgatás és a kérés teljesítése között. Aki imádkozik, Istenre bízva az életét. Aki imádkozik, a szerint is kell, hogy éljen. Aki imádkozik, nincs egyedül.

A Heidelbergi Káté 117. kérdése foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen az az imádság, amely kedves Isten előtt.

Három részből áll a válasz.

1. Az Istennek kedves imádságban ahhoz az Istenhez imádkozzunk, aki kijelentette magát. (Aki előbb szólt.) Ez az ima olyan szívből jövő ima legyen, amely összhangban van azzal, amit az Igéjében kijelentett.

2. Az imádságot alázattal mondjuk. Abban a tudatban, hogy Istennel szemben nem titkolózhatunk, mert Isten mindent tud. Ismer minket.

3. Bár méltatlanok vagyunk, de Isten mégis meghallgat minket. Isten Krisztus érdeméért meghallgatja az imádságainkat.

Az imádság tartalmáról a 118. kérdés-felelet szól.

Imádságban mindent kérhetünk Istentől. Ehhez a legjobb segítség a Jézustól tanult imádság.

Kálvin tanítása szerint az ima a hit legfőbb gyakorlása. Az imádkozásban a közbenjárónk Krisztus. Isten a Szentlelket adja nekünk tanítóul, hogy tudjunk megfelelő módon imádkozni.

Formailag az imádság lehet:

– Kötött szövegű. A legfontosabb a Miatyánk. Kötött szövegű imádság az esti imádság, étkezés előtti, utáni imák, az úrvacsora előtti és utáni imák, az imádság tartalmú lelki énekek.

– Szabadon megfogalmazott: Istentiszteleten elhangzó ima, egyéni ima és közösségben elmondott hangos imádság.

Tartalma szerint a Biblia alapján több imádságfajtát különböztetünk meg:

- hálaadó
- dicsőítő
- kérő
- bűnvalló
- közbenjáró

A hálaadó ima:

A hálaadó ima olyan imádság, amely során megköszönjük konkrétan Istennek azokat a tetteket, amit az emberekért és elsősorban az imádkozóért tett.

„Hálát adok neked, hogy meghallgattál és megszabadítottál.” (Zsolt 118,21)

Dicsőítő ima:

Hasonlóan a hálaadó imádsághoz ez az imádság is egyfajta köszönetmondás. Ekkor azonban Isten személyével, tulajdonságaival kapcsolatban mondunk hálát.

„Mert bár keménynyakú nép ez, bocsásd meg mégis bűnünket és vétkeinket, és tégy tulajdonoddá bennünket!” (2Móz 34,9)

Kérő imádság:

Imában elmondjuk Istennek azt, amit szeretnénk megkapni vagy megélni. Azzal a hozzáállással, ahogyan Jézus is mondta: *„Ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied.”* (Luk 22,42)

Bűnbánó imádság:

A bűnbánó ima a bűnök megvallásából és a bűnbocsánat kéréséből áll. A bűnvallás állhat konkrét bűnök megnevezéséből vagy az egyes bűnök megnevezéséből is.

„Ezt mondom: Uram, légy kegyelmes hozzám! Gyógyíts meg engem, mert vétkeztem ellened!” (Zsolt 41,5)

Közbenjáró:

Imádkozhatunk egy adott személyért vagy egy ügyért is.

Ezek az imádságfajták általában egy imádságon belül váltakozva fordulnak elő.

Hála:

A hála: viszonzás. A megtapasztalt, átélt jóra való felelet. A bibliai tanítás szerint a hála az a megfelelő válasz, amit az ember az Istentől kapott javakért tud adni. A hívő ember a háláját több módon is kifejezheti Istennek. Mondhat hálaimát, hálaéneket. Hálaáldozatot is hozhat. A legnagyobb dolog, amit tehet az ember, ha egész életét hálaáldozatul Istennek adja. Kálvin kifejezésével élve: *„Szívemet égőáldozatul az Úrnak szentelem.”* A hálás ember az életében megtapasztalt jót Istennek tulajdonítja, ezért azt nem kiérdemelt jónak, hanem áldásnak tekinti.

A hálaadó imádság a mindennapi imádkozásnak a része kell, hogy legyen. A keresztyén ember hálaadása mindig a Krisztus által történő hálaadás (Róm 1,8) és a Krisztus nevében *„...és adjatok hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért, a mi Utunk Jézus Krisztus nevében.”* (Ef 5,20)

A hálaadó imádságban elmondjuk azt, hogy mi mindent kaptunk Istentől. A hálaima az egyéni hívő élet és a hívő közösség istentiszteletének is egyaránt az alapvető része.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK:

A harmadikos gyermek imádságának szinte magától értetődő része a köszönetmondás. Mégis, az egyiptomi szabaduláshoz, Mózes és Mirjám énekéhez kapcsolódva, ezeken az órákon tudatosíthatjuk velük a hála kifejezését, az Isten előtt megélt öröm lehetőségét.

Az egyházi iskolák bevezető órája lehetőséget ad a bibliai történetben található énekek kapcsán a szabadítás feletti öröm átélésére, a dicsőítés fogalmának és gyakorlatának a bevezetésére is. Ehhez találunk egy különálló órát, majd második óraként találjuk a reggeli és esti imádságot. Az állami és gyülekezeti hittanórákon a két kidolgozott óraterv együttes használatával alakíthatjuk ki az óratervet, alkalmazkodva a tanított csoportunkhoz.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

ÖRÖMÜNNEP: ISTEN A SZABADÍTÓ OLVASMÁNYFELDOLGOZÁS (MUNKAFÜZET)

Fő hangsúly: A szabadítás feletti öröm.

Kognitív cél: Mózes és Mirjám énekén keresztül a megszabadított nép örömének a bemutatása.

Affektív cél: A szabadság örömének tapasztalata.

Pragmatikus cél: A szabadító Isten ünneplése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Történet felidézése – Szabadítás akrosztichon Rajzoljunk fel a táblára egy 10 négyzetből álló függőleges oszlopot. A SZABADÍTÁS szó kerül majd bele, a gyermekek töltik ki a segítségünkkel: Mondjuk el újra az egyiptomi szabadulás történetét! Mutassuk be, hogy az otthon, a megszokott életvitel elhagyása nem is olyan könnyű! Osszuk ki a következő szavakat meghatározott sorrendben, ülésrend szerint az osztályban: <i>Sietve</i> (Mózes sürgetésére) <i>Zúgolódva</i> (volt, akinek nem tetszett az ötlet) <i>Akadozva</i> (miattuk a készülődés akadozva ment) <i>Bizonytalankodva</i> (mit vigyenek, mire készüljenek) <i>Aggodalmaskodva</i> (mi lesz velük Egyiptomon kívül) <i>Dohogva</i> (volt, aki már indult volna) <i>Idegesskedve</i> (egymást hibáztatták) <i>Tanácskozva</i> (még mindig nem voltak biztosak benne) <i>Ácsorogva</i> (volt, aki csak sodródott a többiekkel) <i>Sietve</i> (végül sikerült, és sietve elindultak) Mondjuk el úgy a történetet, hogy sorra, ebben a sorrendben belefűzzük ezeket a szavakat (a zárójelben lévő szavak segítenek a történet megformálásában)! Amikor az adott szóhoz érünk, annak a gyermeknek a fejére tesszük a kezünket, akinél van az adott kártya. Ő kimegy a táblához, és felírja a szót. A következő egyből alá írja. Így a végén összeolvashatjuk a kezdőbetűket: SZABADÍTÁS Átvezetés: Sokféle érzellemmel, sokféle hozzáállással indultak útnak ezek az emberek Egyiptomból, a vörös-tengeri szabadítás viszont ugyanazt az érzést hozta el mindnyájuk számára.	Eszköz: kis cetliken a szavak tábla/ívpapír, kréta/file Javaslat: A kártyák kiosztásánál mondjuk el érthetően az instrukciót, hogy ne kelljen megszakítani a történet mesélését! Kisebb csoportnál egy gyermekhez több kártya is kerülhet, többször körbe megy a kör. Írjuk rá a sorszámot is a kártyákra! Megjegyzés: Az elindulás nem volt olyan felszabadult, egységes. Ennek bemutatásával ráerősíthetünk a szabadítás felett érzett közös öröm és a nép egybekovácsolódásának jelentőségére.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a tankönyv illusztrációja alapján: • Milyen érzés tükröződik egytől-egyig a férfiak és nők arcán? • Hogyan fejezhették még ki az örömet Istennek és egymásnak? • Ti hogyan fejezitek ki az örömetöket? Gyűjtsünk örömet kifejező szavakat, mozdulatokat! Adjuk is elő! Egyenként mutassanak egy-egy kiáltást vagy	TK 9. lecke (26. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI Örömnep: Isten a szabadító olvasmányfeldolgozás 1. (30. o.)

	mozdulatot, majd a többiek próbálják meg vele együtt átélni megismételve az örömujjongást! Mózes és Mirjám énekével való ismerkedés Olvassuk el a tankönyvből nemenként Mózes és Mirjám énekét! Mózes énekét minél nagyobb beleéléssel a fiúk, Mirjám énekét örvendezve a lányok. Közös éneklés, örvendezés: Szabadításod öröme című ének tanulása, ismétlése hangszerek, csörgők, taps, csettintés segítségével.	Javaslat: Engedjük meg, hogy beleéljék magukat az örömbé, akkor is, ha az rendet bont! Adjunk hozzá keretet, instrukciót! Tanítsuk a feladat kapcsán, hogy van ideje a felszabadult örvendezésnek, és van ideje az elcsendesedésnek! TK 9. lecke (26. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI Örömnep: Isten a szabadító olvasmányfeldolgozás 2. (30. o.) Eszközök: csörgők, dobok
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.)	
Házi feladat	A 150. zsoltár hangszerei Bátoríthatjuk a hangszeren játszó gyermekeket, hogy a TK-ben szereplő 14. éneket (Szent vagy örökké) tanulják meg otthon a hangszerükön, és egy következő órán azzal dicsőítse a csoport Istent.	MFEI Örömnep: Isten a szabadító olvasmányfeldolgozás 3. (31. o.) Megjegyzés: ezt a dicséretünket a legtöbb kezdő hangszeres (aki már 1-2 éve tanul a hangszerén) meg tudja tanulni.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 26-27. oldal

A képen látható:

A 26. oldalon a zsidók örömtáncot járnak (hórah) a megszabadulásuk megünneplésére. A képen a férfiak egy sorban álnak, tapsolnak, míg a nők körtáncot járnak és énekelnek.

27. oldal: Három gyermek két fiú és egy leány- imádkoznak: Köszönöm Istenem... a két ima mellett szemléltető rajzot látunk, kelő nap, éjszaka csillagok, hold.

A szöveg: ismeretközlő szöveg, mely tisztázza a hála fogalmát. Példával illusztrálja azt a szituációt, amikor hálások lehetünk. Leírja a szöveg azokat az érzelmeket, amelyek a hálát kísérhetik. Majd a Bibliát idézi. Végül a hálaadó imádságra hoz mintát. Oldalt két imádságot olvashatunk. A *Tudod-e?* - rész a hála kifejezési formáit ismerteti.

Instrukció a kép olvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képet! Mi történik? A férfiak mit csinálnak? A nők miért táncolnak?
 - Mit énekelt Mózes?
 - Mit énekelt Mirjám?
-
- Kiket látsz a képen? Mit csinálnak? Mit kezdenek el mondani? Tudnád-e folytatni a gyermekek imádságát?
 - Olvasd el a reggeli és az esti imákat! Meg is tanulhatod!
 - Mikor érezhetünk hálát?
 - Milyen érzéseket kelt bennünk a hála?
 - Te ma miért vagy hálás?
 - Adj érte hálát Istennek!

1. Akkor majd táncolva – körtánc

Ebben a korosztályban is könnyen megtanítható ez a körtánc.

- Az első sorra (Akkor majd táncolva... vénekkel együtt) jobbra haladunk elől kereszt-, hátul keresztlépéssel.
- Második sorra (Lá-lá-lá...) ugyanígy, elől-hátul váltakozó keresztlépéssel balra.
- Dallamváltásnál (Gyászukat vígságra fordítom) a kör közepe felé haladunk, és felemeljük a kezeinket.
- A sor végénél elengedjük a magasban a kezeket, és tapsolunk hármat (ti-ti-tá).
- Dallamismétlésnél (Népemet megvigasztalom) kézfogás, kifelé haladással és karleeresztéssel.
- A sor végénél ismét elengedjük a kezeket, és tapsolunk hármat (ti-ti-tá).
- Majd jobbra folytatjuk az ének végéig a kereszt elől – kereszt hátul lépéssel a körbehaladást.

2. Csörgődob, zörgő-mörgő készítése

Megannyi ötletet találunk az interneten saját készítésű hangszerhez. Legegyszerűbb kindertojást megtölteni rizsszel, alkoholos filccel rajzolhatnak rá. Ugyanígy alkalmas a Medve sajt doboza, sörösdoboz, amit bevonunk saját készítésű rajzzal, vagy sörösüvegek kupakja drótra fűzve.

További ötletek:

3. Mózes-Mirjám akrosztichon. Hogyan érezhette magát Mózes és Mirjám, hogy megszületett bennük a dicsőítő dal?

Kérjük meg a lányokat, hogy Mirjám, a fiúkat, hogy Mózes nevének kezdőbetűivel keressenek szavakat arra, ahogyan érezték magukat a vörös-tengeri szabadítás után. Pl. **m**egszabadítva, **i**zgatottan, **r**eménytelen, **j**ókedvűen, **á**mulva, **m**ulatozva, **o**tthonosan, **z**enélősen, **e**redményesen, **s**ikeresként...

Ha nehéznek találjuk a feladatot, adhatunk kezükbe egy-egy szinonima/értelmező/magyarázó szótárt, amiben kereshetnek.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat:

				C	I	T	E	R	A
	K				L		É		
	Ü				A	Y	F		
	R		H		N		U		
	T			A	T		V		
			T		R	D	O	B	
		N				F	L		
	I						A		
C									

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA, EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Hálaadás.

Kognitív cél: A hálaadó imádság fogalmának és gyakorlati lehetőségének megismertetése.

Affektív cél: A hála érzelmi hátterének feltérképezése és megerősítése.

Pragmatikus cél: Egy reggeli és egy esti hálaadó ima megtanítása és gyakorlása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hallelu-hallelu - örvendező ének mozgással Kezdjük mozgásos énekkel az órát. A 'Hallelu' kezdetű sorokra a fiúk felállnak és ők éneklnek. Az 'Áldott az Úr' sorokra a lányok állnak fel, és ők éneklnek el. Utána cserélhetünk a szereposztáson.	Javaslat: Egyházi iskolában a szabadítás feletti örvendezésre, dicsőítésre utalhatunk vissza, gyülekezeti hittanon a Házi feladat (Mai szabadítási történet) számonkéréséhez kapcsolhatjuk.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a HÁLA kifejezésről a munkafüzet ábrái alapján: • Mit jelent a hála szó? • Milyen érzés hálásnak lenni? • Ki mindenkinek lehetünk hálásak? • Milyen történetet jelenítenek meg a rajzok?	MFGY 10. lecke 1. (26. o.) MFEI 10. lecke 1. (32. o.)

	- Hogyan fejezik ki a hálájukat? - Mi kerülhet a beszéd-buborékokba? Beszélgetés a tankönyv illusztrációja és szövegei alapján arról, hogy Istennek hogyan fejezzük ki a hálánkat: - Mit csinálnak a gyerekek? - Hol lehetnek? - Milyen körben szoktatok imádkozni? - Hálánkat kifejezhetjük a reggeli és az esti imával, és általunk megfogalmazott imádsággal A reggeli és az esti imádságot olvashatjuk közösen. Egyik fele az osztálynak a reggelit, majd a másik fele az estit. De ki is számolhatjuk őket: mondjuk felváltva, hogy reggel-este, akinek a reggelnél tettük a fejére a kezünket, az a reggelit mondja, akinek az estinél, az az estit.	TK 10. lecke (27. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 10. lecke 2. (26. o.) MFEI 10. lecke 2. (32. o.) Megjegyzés: Ezzel a kiszámolással érzékeltetjük a reggel-este váltakozását, ritmusát, így követheti a két imádság is egymást. Javaslat: Ismételhetjük egymás után, váltakozva többször. Az esti imádságnál alvásra hajtva a fejünket, a reggelnél az ég felé kitérve a kezünket.
Aranymondás javaslat	„...adjatok hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért” (Ef 5,20)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) RÉ 225:1–2. verse: „Nagy hálát adjunk...” Hallelu http://aszlek.uw.hu/data/albums/pdf/S049.pdf RÉ 105: „Adjatok hálát...” RÉ 255:1–3. versei „Mely igen jó az Úr Istent dicsérni...” BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” BS 244: „Hála, hogy itt e csöndes reggel...” HK 12: „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o.)	
Házi feladat	MFGY 10. lecke 3. (27. o.) MFEI 10. lecke 3. (33. o.) Hálanapló (ld. További ötletek 3.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Imádság gyurmával

Adjunk körbe egy gyurmagombócot! A gyermekek formázzanak belőle valamit a teremtett világból, és köszönjék meg egy imádságban!

<http://flamecreativekids.blogspot.hu/2012/01/play-dough-prayers.html>

2. Hálamontázs

Készíthetünk az osztállyal közösen egy tablót, egy nagy posztert, hogy mi mindenért vagyunk hálásak. Rajzolhat rá mindenki valamit, aláírhatja az imádságát, vihetünk be kivágott képeket, és dolgozhatunk montázstechnikával.

Az elkészült tablót kitehetjük az osztályban, ami emlékeztet arra, hogy mi mindenért lehetünk hálásak.

3. Hálanapló

Gyakorolhatjuk a hálaadást, ha kiosztunk a gyermekeknek az alábbi hálanaplóból egy példányt. Kisötösért minden napra összegyűjthet öt dolgot, amiért hálás. Írhat vagy rajzolhat bele. A hálanapló mintája a következő linken található:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/Halanaplo%20Hittan%203.pdf>

4. Hála-szókígyó

Imádkozhatunk szókígyóval. Írjuk a táblára szókígyó alakban a szavakat.

- A kígyó feje: Köszönöm Istenem, hogy megteremtetted a...
- Minden következő szó az előtte lévő szó záró betűjével kell, hogy kezdődjön.

5. Alkotás – Imádságdoboz – egyéni munka

Cél: a tudatos hitélet fejlesztése, mindennapokban való gyakorlása

Eszközök: bármilyen karton vagy papírdoboz, színes papír, ragasztó, filctoll, olló, stb.

A munka menete:

A tanulók tetszés szerint bevonják saját dobozukat színes papírral, úgy, hogy annak egyik fele nyitható legyen.

A doboz oldalaira ráírják az imádság formáit:

- hálaadó
- dicsőítő
- kérő
- bűnvalló
- közbenjáró

A szabadon maradt oldalra saját nevüket, esetleg jeligéjüket, szimbólumukat teszik.

Az imádságok különböző formáihoz is rajzolhatnak, ragaszthatnak szimbólumokat.

A hét minden napját kinevezzük egy „imádságforma napnak” (pl. hétfő: kérő imádság, kedd: dicsőítő, stb.).

Az imadobozokba mindennap beletesznek egy saját imádságot.

Egy hét elteltével a hittanórán minden kisgyerek kihúzza egy saját imádságot a dobozából, és megosztja csoporttársaival.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladatban lerajzolt élethelyzetek a következők:

- egy kisfiú ajándékot ad a tanító néninek
- egy kisfiú megöleli édesanyját
- egy kislány átveszi a nagymama csomagját

- egy kislány társának köszönetet mond
- egy kisleány megosztja az uzsonnáját

ÖSSZEFOGLALÁS I. – ISTEN MEGSZABADÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Egyiptomból (Amerikából) jöttem, mesterségem címere! Az „Amerikából jöttem...” ebben a korosztályban kedvelt és ismert játék analógiájára játszhatjuk az óra elején ezt a csoportos játékot, amelyben párosan is dolgozhatnak a gyermekek. Egy vállalkozó páros elhúzódik a csoporttól, hogy azok ne hallják, ne lássák őket. Választanak ketten egy-egy szereplőpárost Mózes történeteiből, akik együtt szerepeltek (Pl. Anya-Mózes, Mirjám-Mózes, Áron-Mózes, fáraó-Mózes). A többieknek elárulják a nevük kezdőbetűit, majd hang nélkül eljátszanak egy olyan jelenetet, amiből kiderül, hogy kicsodák ők.	Javaslat: Adjunk lehetőséget minden gyermeknek, akár padtársak is dolgozhatnak így együtt. Ez után a felelevenítés után térjünk rá az ismételésre!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Mózes elhagyott tárgyai Hozzunk be az órára olyan tárgyakat, amelyek Mózes életútját jelenítik meg (kosár kibéelve, tekercs, leoldott saru, bot). Helyezzük el az osztályteremben úgy, hogy ne legyen elsőre megtalálható, de egy kis csücske kilógjon! Keressék meg a gyerekek, majd rakják a tanári asztalon sorrendbe! Isten tettei Mózes életében Osszuk három csoportra a gyermekeket! Az egyik csoport az ÉS csoport, a második a DE, a harmadik az ÍGY. Gyakoroltassuk a csoporttal a kötőszavukat! Olvassuk fel a gyerekeknek Mózes történetét a munkafüzet 2. feladatából! Mindegyik mondatnál az a csoport álljon fel, és mondja ki hangosan a saját kötőszavát, amelyiknek a kötőszava hiányzik a mondatból! Ki mondta kinek? Helyezzünk ki a tanári asztalra szereplőket szimbolizáló tárgyakat: 2 db női kendő (Mirjam, Mózes anyja, fáraó lánya az arca elé helyezve), tűzpiros kendő (az Úr), bot (Mózes, Áron), korona (fáraó), csikos pléd/törülköző korabeli ruhának (nép)! Mutassuk el, hogy melyik tárgy segítségével kivé változhatunk! Másoljuk ki kis lapokra a munkafüzet 3. feladatában található kijelentéseket, felszólításokat! Adjuk oda a padtársaknak!	Eszköz: kosár kibéelve, bot, saru, tekercs Megjegyzés: A feladat elvégezhető a munkafüzetben is: MFGY Összefoglalás I. 1. (28.) MFEI Összefoglalás I. 1. (34.) MFGY Összefoglalás I. 2. (28.) MFEI Összefoglalás I. 2. (34.) Megjegyzés: A feladat elvégezhető a munkafüzetben is. Eszköz: 2 db női kendő, bot, piros kendő, korona, csikos pléd/törülköző, kis cédulák

	• Fejtsék meg, hogy ki mondta kinek! • Osszák el, hogy melyikük melyik szereplőt jeleníti meg! • Egyenként menjenek a párok a tanári asztalhoz, öltözzenek be, majd a már ismert történetrészt adják elő társaiknak! Az osztály fejtse meg, hogy kiket jelenítették meg! Igaz vagy Hamis? Osszunk ki a gyermekeknek zöld és piros kártyákat! Olvassuk fel a munkafüzet 4-es feladatának állításait! Ha igaz az állítás, a zöld kártyát tartsák a magasba, ha hamis, akkor a pirosat!	felirattal MFGY Összefoglalás I. 3. (29.) MFEI Összefoglalás I. 3. (35.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is. Eszköz: zöld és piros kártyák/ kislapok a tanulók számának megfelelően MFGY Összefoglalás I. 4. (29.) MFEI Összefoglalás I. 4. (35.) A feladat a munkafüzetben is elvégeztethető.
Aranymondás	Aranymondások felidézése Az összefoglaló órán elevenítsük fel az eddig tanult aranymondásokat! Először csak egy kulcsfontosságú szót adjunk meg belőle, utána egy következőt! A játék célja, hogy minél kevesebb segítséggel megfejtsék az épp ismételt aranymondást.	Javaslat: Ha a táblán kijelöljük az épp ismételt aranymondás szavainak helyét, és a megfelelő helyre írjuk a segítségül adott szót, vizuálisan is segíthetjük a felidézés folyamatát.
Énekjavaslatok (alternatívák)	Ismételjük át az eddig tanult énekeket!	Javaslat: Felajánlhatjuk, hogy a gyerekek válasszanak, kívánjanak azokból, amelyek a csoport kedvencei lettek.
Házi feladat	Én a Bibliában! Rajzold le kedvenc történeted úgy, hogy magadat rajzold a kedvenc szereplő helyébe!	Javaslat: Mielőtt elkezdjük az új tematikai egységet, felragaszthatjuk egy nagy táblóra, díszíthetjük vele a faliújságot.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Mózes élete képregény lapjain

Az összefoglalást elvégezhetjük az alábbi weboldalon található képregény lapjaival is. Vágjuk szét, és egyenként adjuk oda a gyermekeknek! Színezzék ki, majd álljanak fel olyan sorrendbe, ahogy egymást követik a történetek! Végül ragasszuk össze a képregény lapjait!

<http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/02/mozes-elete.html>

2. Mózes élete - kvartett (Parakletos)

a) A Parakletos által kiadott kártyacsomagból válasszunk ki a tanult történetekből annyit, ahány gyermek van a csoportban! Osszuk ki úgy, hogy a gyermekek ne nézzék meg a nekik jutó kártyát, hanem tegyék egyből a homlokukra! Így csak a többiek láthatják, hogy melyik történetet ábrázoló kártya van a másik homlokán. A tanulóknak úgy kell a homlokukon lévő, Mózes életét ábrázoló kártyák szerint sorrendben állniuk, hogy a saját kártyájukat nem látják, és nem beszélgethetnek, csak mutogathatnak a sorrendbe állás közben.

b) Ha kevesen vagyunk a csoportban, akkor játszhatunk úgy a kártyákkal, hogy az összekevert kártyákból sorra húzunk, és elhelyezzük egy vonalban őket, a szerint, hogy a történet elején, közepén, végén helyezkedik-e el az adott történet.

<http://www.parakletos.hu/node/1780>

3. Alkotás – Mózes története – csoportmunka

Cél: a Mózesről tanultak elmélyítése, rendszerezése, rögzítése.

Eszközök: krepp papír (zöld, kék, barna), kisebb-nagyobb kavicsok / kövek papírguriga, fagolyó, gyurma, vadgesztenye, nád, filctoll, ragasztó, kókuszshéj.

A munka menete:

- a tanulók színválasztással 4 fős csoportokat alkotnak
- minden csoport húz egy Mózesről szóló történetrészlet:
 - Mózes születése
 - Mózes elhívása (az égő csipkebokor)
 - az egyiptomi Tíz csapás
 - kivonulás
 - a Tízparancsolat

– a csoportok a megkapják az alkotómunkához szükséges alapanyagokat, és közösen megalkotják a mózesi történet részletét, majd amikor mindenki csoport elkészült, összeállítják a hittanoktató vezetésével Mózes történetét.

a) Mózes születése: kókuszshéjban fekvő fagolyó fejű, papírguriga testű bábuk (Mózes, anyja, nagynénje, a fáraó lánya).

A szereplőket krepp papírból és nádból kialakított nádasba helyezik.

b) Mózes elhívása (az égő csipkebokor) – lásd 'Isten bemutatkozik Mózesnek' leckénél az ötlet leírását.

c) az egyiptomi Tíz csapás – <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

d) Kivonulás Egyiptomból – a tanulók kövekből (kő festése) elkészítik az egyiptomiakat, a gesztenyék az izraeliták lesznek, majd két tojástartó kartont kék krepp papírral bevonnak (víz hullámai), ebből készül a tenger, mely mozgatható (a tenger kétfelé válik, a nép szárazon megy át, amikor az egyiptomiak jönnek – kövek – a víz visszatér a medrébe).

e) a Tízparancsolat - - <http://hid-tan.kreativcuccok.hu/2014/01/08/mozes-es-a-tiz-csapas-lapbook/>

11. ÚTON AZ ÍGÉRET FÖLDJE FELÉ (2Móz 15,22–27; 16,1–7)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

WESTERMANN C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.

PÁKOZDY, L. M., Bibliaiskola, Budapest 2007.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata. in: JK, Budapest 1995.

WESTERMANN/JENNI, Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament, München 1978.

<http://www.bibelwissenschaft.de/>

http://etdk.adatbank.transindex.ro/pdf/kat_mihaly.pdf)

Az Ábrahámnak adott ígélet megvalósulásának útján az egyiptomi tartózkodás egy nehéz próbákkal teli állomás volt. A nehézségek idején Izráel fiai helytálltak, a szándékosan megnehezített körülmények között is kitartóan dolgoztak. Ebben a nehéz helyzetben nem panaszkodtak, hanem Istenhez kiáltottak. (2Móz 3,7) Isten kegyelmesen közbelépett, és megszabadította népét. Megtapasztalhatták, hogy Isten figyel az életük nehézségeire, és megsegíti őket. A pusztai vándorlás során számtalan nehézség érte a választott népet. Sokszor hiányoztak az alapvető életszükségletek. A Biblia leírása szerint ilyen helyzetekben sokszor panaszkodni kezdtek, és lázadni Isten és a nép vezetője ellen, miközben Istenhez bármikor lehetett volna kiáltani segítségért, mert Ő kész kegyelmesen meghallgatni a hozzá fordulót. „*Akik az Úrhoz kiáltanak, azokat meghallgatja, és kimentti őket minden bajból.*” (Zsolt 34,18) A hiányokat sokszor nagyobbban látták, mint Isten kegyelmét. Ennek ellenére Isten minden nehézségből kimentette őket, a szűkséghelyzetben közbeavatkozott, és népe mellett állt. A pusztai vándorlás során áldásaival bizonyította, hogy ígéretei érvényesek, és Ő marad az Úr népe számára. (1Móz 16,12) A mindennapi létfenntartás során megtapasztalták az Úr gondoskodását, és ez a tapasztalat erősítette meg a saját haza ígéletébe vetett reménységet. A pusztai vándorlás során számtalan testi és lelki nehézséggel kellett szembenéznie Isten népének. Nem sok idő telt el az Egyiptomból való megmenekülés után, máris jelentkeztek olyan nehézségek, amelyek nemcsak testi erőpróbát jelentettek, hanem az Istenbe vetett bizalom erőpróbái is lettek.

Zúgolódás a pusztai vándorlás során:

A pusztai vándorlás során tíz esetet jegyez fel a Biblia, amelyben zúgolódott a nép.

Ezek közül a zúgolódástörténetek közül három történt a Sínai-hegyi szövetségekötés előtt. Ezt a három történetet tartalmazza ez a lecke.

Tartalmilag alapvetően kétféle zúgolódástörténettel találkozunk.

I. Zúgolódás az alapvető életszükségletek miatt: (étel, ital). Ezekben az esetekben Isten nem büntette meg a népet, hanem kielégítette ezeket a szükségleteket. Adott ivóvizet, mannát, fűjeket. Ez mutatja Isten irgalmát.

II. Zúgolódás félelem és elégedetlenség miatt, Mózes vagy Áron kiemelt szerepe miatt: (pl. 4Móz 16). Ezekben az esetekben Isten a zúgolódásra úgy felelt, hogy a nép büntetést kapott. A büntetést Isten Mózes közbenjárására engedte el. (4Móz 11,2–3; 12,13; 14,1kk.; 21,7–8)

1. Zúgolódás az ivóvíz hiánya miatt:

Természetesen nem tudott magával vinni a menekülő nép elegendő innivalót. A legelső feladatok egyike az volt, hogy vizet találjanak. **Az első zúgolódást** az a csalódás váltotta ki, hogy amikor végre azt hitték, hogy édes vízre bukkantak, kiderült, hogy az ihatatlan. A nép és Mózes más módon

reagáltak a helyzetre. A nép zúgolódott, míg Mózes Istenhez fordult, imában kiáltott Istenhez. Isten útmutatását követve, egy bot segítségével tett csodát Mózes. Hasonló csoda megy végbe majd Elizeus idejében, az ihatatlan vízből iható lesz. A különbség, hogy ott só segítségével történik. (2Kiráj 2,19–22) A csoda helyszíne ezután kapta a nevét: **Mára**. A szó azt jelenti: keserű. Ez lett a pusztai vándorlás **első csodájának** a helyszíne. Ez az első történet, amikor a zúgolódás fogalmával találkozunk. A héber „zúgolódni” ige (márah) összecseng a héber „keserű” (mar) melléknévvel. Isten a zúgolódást csodával csendesíti. A csodához kapcsolódik Isten elvárása: engedelmisséget kér. Rendelkezéseket adott a népnek azzal az ígérettel, hogy ha ezeket megtartja, akkor védelmébe veszi népét.

2. Zúgolódás az étel hiánya miatt:

A második zúgolódástörténet a pusztai vándorlás során az élelem miatt tört ki. Annyira elégedetlenek és elkieseredettek voltak, hogy visszavágytak Egyiptomba. Ahogy visszatekintettek a múltra, kiszínezték, és nem a valóságnak megfelelően emlékeztek vissza. Egyiptomi húsos fazekakról beszéltek, miközben a bibliai elbeszélés szerint ott már a szükséges munkafeltételeik sem voltak meg, „*kegyetlenül dolgoztatták...*” és kényszermunkát végeztek velük. (2Móz 1,13–14) Úgy beszéltek, mintha Isten a jólétből akarta volna kirángatni őket. Ezzel Isten kegyelmét becsülték le. Isten az éhség miatti zúgolódásra kétféle ételcsodával válaszolt: Húst és kenyeret adott. (2Móz 16,12)

Fürj: (latin neve: coturnix coturnix) Egy körülbelül 18 centiméter nagyságú madár, rozsdabarna színű a nyaka és a begye, háta fekete-fehér mintázatú vöröses barna. Kisebb csoportban, földön futva is szoktak vonulni. Vándormadár, szinte folyamatosan úton van. Az ókorban hálóval fogták őket finom húsa miatt. A csodát ebben az esetben az időzítés jelentette. Az utazástól elfáradt madarak éppen akkor érkeztek az éhező izráeliták táborhelyére. Akkor, amikor Isten megígérte. A csoda célja az éhség enyhítése mellett az volt, hogy Isten megerősítse a Benne vetett bizalmat. A fürjek egyszer jelentek meg.

Az étel, ami végig táplálékul szolgált a pusztai vándorlás során:

Manna: A bibliai leírásból nem derül ki egészen pontosan, hogy mi is lehetett az a manna. Az egyik magyarázat szerint Sinai-félszigeten némely területén fellelhető két olyan tetűfajta, (Najacoccus sergentinus és Trabutina mannipara), amelyek a lárváikat a tamariszkusz (tamarix mannifera) fa nedveivel táplálják. A nedv számukra értéktelen részét sárgásfehér golyók formájában választják ki. „*A manna olyan volt, mint a koriander-mag, hasonló az illatos gyantacsepphez.*” (4Móz 11,7) (Mai napig a beduinok reggel összegyűjtik ezeket a golyókat, amik napközben elolvadnak. A mannát édes íze miatt méz helyett használják.) A mannát a nép az éhség csillapítására kapta, és a pusztai vándorlás teljes idején eheték. Isten ezt az ételt mennyei tápláléknak nevezte (2Móz 16,4), és vele kapcsolatban tanított a szombatnapról. Minden héten, a hatodik napon csoda történt a mannával, megváltozott a tulajdonsága, és egy nappal tovább lehetett enni, és a hetedik napon nem termett manna. A hét első öt napján megtanította Isten azt a néppel, hogy egyenlően gondoskodik mindenkiről. Függetlenül a leszedett mennyiségtől, kiegyenlítődtött a manna mennyisége. A mannának önmagán túl mutató jelentése is van. Az Újszövetségben Jézus önmagát nevezi mennyei kenyérnek (Jn 6,31 kk.)

3. Zúgolódás a víz hiánya miatt:

Massza és Meriba: Az ivóvíz hiánya a vándorló életmód idején mindennapos probléma volt. A harmadik zúgolódási-történetben is a vízhiány miatti elégedetlenségének ad hangot a nép. Mivel Isten megígérte, hogy Ő gondoskodik az ígért földjén vezető út egésze alatt, ezért a hiányosságok miatti elégedetlenség mindig az Istenbe vetett hit és bizalom meggyengülésének mutatója is. A nép indulatát jelzi, hogy akár még arra is képesek lettek volna, hogy megkövezzék Mózeszt. (2Móz 17,4) De a szükség idején még mindig nem fordulnak Istenhez. A nép néhány vezetője ott volt Mózes mellett, egyrészt védelmül, másrészt pedig a csoda tanúiként. A hely elnevezése, ahol a csoda megtörtént ennek a zúgolódásnak az emlékét viseli.

A Biblia tanítása szerint Isten meghallgatja az ember kérését. „*Hívj engem segítségül a nyomorúság idején! Én megszabadítalak, és te dicsőítesz engem.*” (Zsolt 50,15) A hívő ember elpanaszolhatja Istennek, ha élete súlyos állapotba kerül, ha válságban van. Ez a panasz nem a siránkozást jelenti, hanem egy olyan kérést, amely az állapota megváltoztatására vonatkozik. Azért tárja fel Istennek

elkeseredettségét az ember, hogy Istentől kapjon erőt, útmutatást ennek a válságnak a megváltoztatásához.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke célja, hogy a gyermekek megtanuljanak különbséget tenni a zúgolódás (destruktív panaszkodás), a panasz (hiányaim jogos kifejezése) és a kérés között. A gyermek megannyi példát talál környezetében (család, társak, pedagógusok, média) a keserű panaszkodásra, zúgolódásra. Ezek között van jogos panasz, van hiábavaló elégedetlenkedés és destruktív, másokat hibáztató számonkérés, kritika is. Isten népének történetén keresztül megvilágíthatjuk az ezek közötti különbséget.

Ennél a leckénél különösen fontos, hogy a hittanoktató érzékeny legyen a gyermekek családi és szociális hátterére, és a csoportban tapasztalható különbségekre. Van olyan gyermek, aki alapvető dolgokat nélkülöz, míg a másoknak a bőség sem elég. A lecke során szóba jöhet a megelégedettség, a reális és a nem reális szükségletek megkülönböztetése.

Vannak gyerekek, akiknek nem is anyagi téren, hanem a gondviselés, az érzelmi biztonság, a szeretet kifejezése terén vannak hiányai. Szülei nem figyelnek rá. Nincs kitől kérnie, nincs, aki meghallgassa.

Az imádság, az Isten gondviselésének és szeretetének valósága és jelenléte ezen a ponton válik egzisztenciálissá a gyermek számára. Isten meghallgatja, és amire valóban szüksége van, meg is adja. További vágyait pedig ugyanúgy Istenre bízhatja, ahogyan Isten népe Kánaán felé. A pusztában még csak manna volt és fűj, Kánaánban már gránátalma, füge. Előre is utalhatunk a fejezet utolsó leckéjére, akár meg is nézhetjük, összehasonlíthatjuk a tankönyv ábráit.

A 11-12. leckék során előjöhethet többféle, nagyon nehéz élethelyzet. Hallgassuk meg a gyerekeket! Fejezzük ki a megértésünket, elfogadásunkat, szeretetünket! Legyünk érzékenyek a problémáikra, hiányaikra! Nekik tényleg ezek a problémáik, nekik ezek a megterhelő szükségleteik. Isten előtt helye van a hiányainknak, csak imádságban mondjuk el azokat!

Ha olyan hiány, fájdalom jön elő, aminek a megbeszélése túl nő a hittanóra keretein, kedvesen nyugtassuk meg a gyermeket, hogy ez fontos téma, de majd hittanóra után tudunk visszatérni rá, és inkább személyesen, csak kettesben beszéljünk ezekről a személyesebb nehézségekről!

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Reális szükségletek felismertetése és az azokhoz kapcsolódó segítségkérés.

Kognitív cél: A pusztai vándorlás történetén keresztül a reális szükségletek, és a zúgolódás és hibáztatás helyett a segítségkérés lehetőségének a felismertetése.

Affektív cél: A segítségkérés és a szükségletek, valamint a panasz, zúgolódás, önsajnálat és hibáztatás érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók ismerjék fel a saját életükben a reális szükségleteket, és gyakorolják a segítségkérés kommunikációs lehetőségeit!

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Lomtalanítás. Csoportosítsd a tárgyakat a szerint, mennyire nélkülözhetetlenek! Helyezzünk a tanári asztalra mindennapi tárgyakat (! munkafüzet ábrái)! Jelöljük ki post-ittal három asztalt: (1.) nélkülözhetetlen, (2.) fontos, (3.) lényegtelen! Csoportosítsuk a három asztalra a tárgyakat a szerint, mennyire fontos a mindennapi, elégedett élethez!	Eszköz: Post-it tárgyak MFGY 11. lecke 1. (30. o.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is. Javaslat: Kisebb csoportban minden tárgyról közösen

	beszélgethetünk, nagyobb osztályban adhatunk egy-egy tárgyat a padtársaknak, majd a végén beszélgetünk az egyes padok tartalmáról. Átvezetés: Hallgassátok meg, hogy milyen hiányokkal kellett szembenéznie Izráel népének, miután Isten kihozta őket Egyiptom földjéről:	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Úton az ígért földje felé: • A Kánaánba vezető út nehézsége • Zúgolódás a keserű víznél • Mózes imája, Isten segítsége az ággal • A nép panasza a kevés élelem miatt • Mózes imája, Isten segítsége: manna, fűrjek • Szomjúság a kősvatagban • Mózes imája, vízfakasztás • Isten jelenléte, vezetése, gondoskodása Aranymondás: „A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7) Beszélgetés a történet, a megfigyelési szempont és a Tudod-e alapján: • Mi a különbség a zúgolódás, a panasz és a kérdés között? • Hol van helye a panasznak? Zúgolódás helyett kérdés Írjuk ki a munkafüzet 2. feladatából a baloldalon lévő szituációkat kiskártyára! Ne a megadott mondatot, hanem a mögötte lévő helyzetet (pl. Pisti nem szereti a matematikát, mert nem érti)! Kérjünk két önként jelentkezőt! Az egyikre adjunk egy kalapot NÉP/ZÚGOLÓDÓ felirattal, a másikra MÓZES/SEGÍTSÉGET KÉRŐ felirattal! Olvassák el a kiskártyát, majd adják elő a szerepüknek megfelelően! Az osztály segíthet a megfogalmazásban.	TK 11. lecke (28–29. o.) Eszköz: Bibliai térkép Javaslat: Térképen szemléltethetjük is az út hosszát. Megfigyelési szempont: Egyik csoport: Mit tett a nép? (zúgolódott) Másik csoport: Mit tett Mózes? (kért) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 11. lecke 6. (32. o.) TK 11. lecke (28–29. o.) MFGY 11. lecke 2. (30. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. Javaslat: Kisebbségi létszámú osztályban két csoportra is oszthatjuk őket (1. zúgolódó, 2. segítséget kérő), és mindig egy szószóló mutatja be a megoldást. Imádság bevezetéséhez kapcsolható feladat: MFGY 11. lecke 4. (31. o.)

	Forduljunk bizalommal Istenhez kéréseinkkel! Az óra zárásaként adjunk lehetőséget, hogy a gyermekek elcsendesedve gondoljanak egy panaszukra, majd egyenként fogalmazzák meg Isten felé kérésben!	
Aranymondás	„A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7)	
Énekjavaslat (alternatívák)	RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 72. o. 14.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TK 74. o. 16.) „Az Úr jósága, hogy még élünk a földön...” „A mélységből halld meg, Uram...” BS 108: „A mélyből hozzád száll szavam...” RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ 351: „Emlékezzünk ez napon...”) BS 276:2.8.16. és 18. versei: „Emlékezzél meg, hatalmas Isten...” (dall. RÉ 241: „Szent vagy örökké...”) BS 284:1 „Ó, én édes, jó Istenem...”	
Házi feladat	MFGY 11. lecke további feladatai.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 28-29. oldal

A képen látható:

28. oldalon: Szimbolikus ábrázolás. A sivatagban két lábnyom, ami a Kánaánba való menetelésre utal. A lábnyomokban a keserű víz, ami édessé változott, a másik lábnyom a fürjeket és a mannat ábrázolja, utal arra, hogy az éhezőket Isten ellátta eledellel.

29. oldalon: Tematikus ábrázolás, Mózes vizet fakaszt a sziklából az ÚR segítségével. A képen a háttérben emberek csomagokkal, örvendő arckifejezéssel. Az előtérben Mózes kitárt karokkal, egyik kezében a vizet fakasztó bot. A víz mellett térdelő ember, már a kezében is tartja vízzel teli edényt, s örvendő gesztussal jelzi, hogy a szomszágától megszabadultak.

A szöveg: A tartalom fókuszja a lelkesedést követő türelmetlenség, elégedetlenség, mely Isten segítségével megszűnik. Következmény: az Istenbe vetett bizalom megerősödése. A történet csodás eseményekkel van teli. Felhőoszlop és tűzoszlop vezeti a továbbiakban a népet Kánaán felé.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a történet első részét 28. oldalon! Figyeljétek meg a lelkesedés és öröm miért válik elkeseredettséggé, elégedetlenséggé!

- Milyen érzésekkel indultak a szabadulás után az izráéliek Kánaán, az ígért földje felé?
- Miért kezdtek el elégedetlenkedni és Mózeszt vádolni?
- Mit tett Isten, hogy segítsen a népén? Nézzétek meg az első lábnyomot! Mit jelképez?
- Nézzétek meg a második lábnyomot! Mit jelképez?
- Mit ettek és ittak az emberek? Milyen volt a manna? Ismered a fürj nevű madarat? Milyen állat?
- Olvassátok el a második részt a 29. oldalon, figyeljétek meg miben volt hiányuk az embereknek, Isten hogyan segített nekik Mózes által!
- A kősvatagban mi hiányzott leginkább az embereknek? Miért zúgolódtak?
- Mire biztatta Mózes a népet? Mit tett?
- Nézzétek meg a képet! Kiket láttok? Milyen érzések tükröződnek az arcokon és a mozdulatokban?
- Hogyan jellemeznéd Mózeszt ebben a helyzetben?
- Aki már kóstolja vizet, mit jelez a többieknek?
- Mi történt ezután? Hogyan vezette tovább a népet Isten?
- Érezted-e már, hogy téged is vezet Isten? Gondolkozz el ezen!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás:” A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem”

- Érezted-e már magad nagyon rosszul, nyomorultul? Miért?
- Mit teszel, tennél, ha nagyon rosszul éreznéd magad valamilyen baj miatt?
- Szoktál-e ilyenkor imádkozni? Hogyan? Gondold végig magadban!
- Az aranymondást fogalmazd meg a saját szavaiddal! Esetleg példát is mondhatsz!

1. Úton járás

Ha elég nagy a tantermünk, a két padsor között szigetelőszalag vagy festőszalag segítségével két párhuzamos csíkkal kijelölhetünk egy ösvényt. Vigyünk be pom-pom kislabdát! A gyerekek megpróbálhatják egy szívószál segítségével végigfűjni. De játszhatjuk gyorsasági játékként is, hogy ki tud egy kislabdát minél gyorsabban úgy végiggurítani, hogy ne menjen kívül a vonalon. Ekkor szükség van egy stopperóra és egy bíróra.

Ötlet: <http://frugalfun4boys.com/2013/06/19/racing-pom-pom-balls/>

2. Postás játék

Ennél a leckénél is játszhatjuk a jól ismert postásjátékot, amikor fülbesúgással jut el a sor egyik végétől a másik végéig a csoportnak az üzenet. Fogalmazzanak meg a gyerekek olyan kéréseket, amelyeket a népnek kellett volna Isten felé!

3. Panaszszoltárok

Keressünk ki a Bibliából a Tudod-e? szövegében található panaszszoltárokból párat, és olvassuk fel egy-egy részét! Beszélgethetünk az értelmetlen panasz és az imádságos panasz különbségéről.

4. Írjunk kérést és panaszszoltárt

4-5 fős csoportban írjanak a diákok egy közös igényük mentén egy kérést a tantestület/igazgató/iskola felé, és egy panaszszoltárt Isten felé! A feladat elvégzése előtt beszéljünk arról, hogy melyek azok

a kérések, amelyeket az emberek felé intézünk, és melyek azok a kérések, amelyeket Isten felé fogalmazunk meg! Az osztály közösen is találhat egy-egy témát, amelyekben a csoportok utána megfogalmazzák a kérést, illetve az imádságot.

5. A Szentföld hét növénye: búza, árpa, szőlő, füge, gránátalma, olajfa, méz

Cél: az ismeretek bővítése

Az alábbi könyvben található képek felhasználásával:

Miriam Feinberg Vamosh: Ételek a Biblia korában, Pápai Református Teológiai Akadémia, 2005.

„Mert jó földbe visz be most téged Istened, az Úr: folyóvizeknek és mélyből fakadó forrásoknak a földjére, amelyek a völgyben és a hegyen erednek, búzát és árpát, szőlőt és fügét és gránátalmát termő földre, olajfáknak és méznek a földjére.” (5Móz 8,7–8)

Búza és árpa (kép: 23. o.)

Mindkét gabona Izráel földjéről származik. A botanikusok ezt a fajt tönkebúzaként vagy anyabúzaként emlegetik.

- az anyáárpa pedig a Tábor-hegy árpa néven ismert napjainkban,
- a gabona régóta az emberiség alapvető tápláléka. Az érett, aranyszínű kalászkok, amelyekből tudjuk, hogy szénhidrátokat, fehérjéket, zsírokat, ásványi anyagokat és vitaminokat tartalmaznak, tökéletes növényi táplálékforrásoknak számítanak,
- a gabonát nyers formájában nem lehet fogyasztani, ezért találták ki azt az ókori emberek, hogy megfőzve kása, megsütve kenyér lesz belőle.

A szőlőtől a borig (kép: 32. o.)

- a Szentföldön dolgozó régészek a dombvidéken szőlőprések százait tárták fel,
- a bor alapitalnak és orvosságnak számított,
- a kezdetek kezdetén nem volt semmi eszköz, lábbal préselték a szőlőt.

Élő víz (kép: 33. o.)

- a Szentföld maihoz hasonló száraz éghajlatán a bibliai élethez szükséges dolgok közül a víz volt az egyik legbecsesebb érték.

Olaj – Olívbogyó (37. o.)

- a napjaikban is különleges és egészségesnek számító olívbogyó és olaj a Szentföld egyik legértékesebb kincse volt. Kezdetben nem élelmiszerként, hanem drága kenetként használták (királyok felkenése),
- a kipréselt gyümölcsmagot tüzelőanyagként használták.

A méz – a datolya sűrű, édes leve (kép: 41. o.)

- a datolyaméz úgy készül, hogy a datolyagyümölcsöt vízben addig forralják, míg besűrűsödik, majd átszűrik, és ebből lesz a datolyaméz.

A füge (kép: 45. o.)

- már az első emberpár történeténél találkozunk ezzel a gyümölccsel
- frissen, szárítva, préselve – egész évben fogyasztható

A gránátalma (kép: 45. o.)

- a Szentföld legszebb gyümölcsként szerepel,
- díszítőelemként használták: a főpap köpenyének alját díszítették,
- a templomban a Szentek Szentje ajtaja előtti oszlopok tetejét is gránátalma díszítette.

6. Főzőcske

Cél: a tanulók tapasztalják meg konkrét ismeretszerzés útján a Szentföld hét alapnövényét és azok felhasználhatóságát.

Eszközök: búzakalász, árpakalász, olíva olaj és bogyó, füge, datolya, gránátalma.

A foglalkozás menete:

- a tanulók szembekötős játékkal, tapintással és szaglással megnevezik a különböző terméseket.
- a tanulók megkóstolják a különböző ételeket, és ők maguk is elkészítenek néhányat a hittanoktató irányításával.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

5. feladat:

	F	Ü	R	J					
K	E	N	Y	É	R				
		V	Í	Z					
			P	U	S	Z	T	A	
		K	E	S	E	R	Ü		

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Reális szükségletek felismerése és az azokhoz kapcsolódó segítségkérés.

Kognitív cél: A pusztai vándorlás történetén keresztül a reális szükségletek, a zúgolódás és hibáztatás helyett a segítségkérés lehetőségének a felismertetése.

Affektív cél: A segítségkérés és a szükségletek, valamint a panasz, zúgolódás, önsajnálát és hibáztatás érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók ismerjék fel a saját életükben a reális szükségleteket, és gyakorolják a segítségkérés kommunikációs lehetőségeit!

Óra fő része	Javaslatok	Tanészkoz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Lomtalanítás. Csoportosítsd a tárgyakat a- szerint, mennyire nélkülözhetetlenek! Helyezzünk a tanári asztalra mindennapi tárgyakat (! munkafüzet ábrái). Jelöljük ki Post-ittal három asztalt: (1.) nélkülözhetetlen, (2.) fontos, (3.) lényegtelen. Csoportosítsuk a három asztalra a tárgyakat a szerint, mennyire fontos a mindennapi, elégedett élethez! Átvezetés: Hallgassátok meg, hogy milyen hiányokkal kellett szembenéznie Izráel népének, miután Isten kihozta őket Egyiptom földjéről!	Eszköz: Post-it tárgyak MFEI 11. lecke 1. (36. o.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is. Javaslat: Kisebb csoportban minden tárgyról közösen beszélgethetünk, nagyobb osztályban adhatunk egy-egy tárgyat a padtársaknak,

		majd a végén beszélgetünk az egyes padok tartalmáról.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Úton az ígéret földje felé: • A Kánaánba vezető út nehézsége • Zúgolódás a keserű víznél • Mózes imája, Isten segítsége az ággal • A nép panasza a kevés élelem miatt • Mózes imája, Isten segítsége: manna, fürjek • Szomjúság a kősvatagban • Mózes imája, vízfakasztás • Isten jelenléte, vezetése, gondoskodása Aranymondás: „A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7) Beszélgetés a történet, a megfigyelési szempont és a Tudod-e alapján: • Mi a különbség a zúgolódás, a panasz és a kérés között? • Hol van helye a panasznak? Zúgolódás helyett kérés Írjuk ki a munkafüzet 2. feladatában a baloldalon lévő szituációkat kiskártyára! Ne a megadott mondatot, hanem a mögötte lévő helyzetet (pl. Pisti nem szereti a matematikát, mert nem érti). Kérjünk két önként jelentkezőt! Az egyikre adjunk egy kalapot NÉP/ZÚGOLÓDÓ felirattal, a másikra MÓZES/SEGÍTSÉGET KÉRŐ felirattal! Olvassák el a kiskártyát, majd adják elő a szerepüknek megfelelően! Az osztály segíthet a megfogalmazásban.	TK 11. lecke (28-29. o.) Javaslat: Térképen szemléltethetjük is az út hosszát. Megfigyelési szempont: Egyik csoport: Mit tett a nép? (zúgolódott) Másik csoport: Mit tett Mózes? (kért) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 11. lecke 6. (38. o.) TK 11. lecke (28–29.) MFEI 11. lecke 2. (36. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. Javaslat: Kisebb létszámú osztályban két csoportra is oszthatjuk őket (1. zúgolódó, 2. segítséget kérő), és mindig egy

		szószóló mutatja be a megoldást.
Aranymondás	„A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7)	
Ének	„Szeretem és áldom...” (TK 75. o. 17.) RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) „Az Úr jósága, hogy még élünk a földön...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/megtekintes/5771 „A mélységből halld meg, Uram...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/index/download/id/5739 BS 108: „A mélyből hozzád száll szavam...” RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ 351: „Emlékezzünk ez napon...”) BS 276:2.8.16. és 18. versei: „Emlékezzél meg...” (dall. RÉ 241: „Szent vagy, szent vagy...”) BS 284:1 „Ó, én édes, jó Istenem...”	
Házi feladat	---	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Reális szükségletek felismertetése és azokban való segítségkérés.

Kognitív cél: A pusztai vándorlás történetén keresztül a reális szükségletek, a zúgolódás és hibáztatás helyett a segítségkérés lehetőségének a felismertetése.

Affektív cél: A segítségkérés és a szükségletek, valamint a panasz, zúgolódás, önsajnálát és hibáztatás érzelmi hátterének feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók ismerjék fel a saját életükben a reális szükségleteket, és gyakorolják a segítségkérés kommunikációs lehetőségeit!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Bibliai történet felidézése – hangjáték Rendeződjön az osztály két csoportba a szerint, hogy az előző órán a történetben a népet vagy Mózeszt figyelték! Csoportos munkában idézzék fel a történetet, és írják meg a saját mondataikat! Mondjuk el újra (kicsit rövidebben) a történetet, de az egyes beszédrészleteket a megfelelő csoport mondja!	Javaslat: Segíthetjük őket, ha rájuk mutatunk, amikor épp ők jönnek. Testmozgással, arckifejezéssel is árnyalhatják a szerepüket.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Segíts! - Activity Kéréseket, problémákat írunk kis cédulákra. Három másikra a megfogalmazás módját: mutogatás, lerajzolás, körbeírás (nem használhatók a papíron szereplő szavak). • Kérek enni! • Kérek inni! • Segíts vinni a táskámat! • Segíts bekötni a cipőfűzőmet!	Kapcsolódó feladat: MFEI 11. lecke 2. (36. o.)

	• Segítség felvenni/becipzárítani a kabátomat! • Nyisd ki előttem, kérlek, az ajtót! • Kérek egy radírt! • Segítség, fáj a lábam, lehet, hogy eltörött! Kihez fordulhatok? – Munkafüzeti feladat elkészítése Amikor nincs, aki segítsen. – Beszélgetés. Gyűjtsünk példákat olyan esetre, amikor nincs, aki segítsen! Közös, vezetett feldolgozás a munkafüzet feladataival:	MFEI 11. lecke 3. (37. o.) MFEI 11. lecke 4–6. (37-38. o.)
Aranymondás	„A nyomorúság idején hozzád kiáltok, mert te meghallgatsz engem.” (Zsolt 86,7)	Kapcsolódó feladat: MFEI 11. lecke 6. (38. o.)
Házi feladat	A munkafüzet eddig el nem végzett feladataiból válogathatunk.	

12. KIBEN BÍZOL?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTH, K., Kis dogmatika, Budapest é.n.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

WESTERMANN/JENNI, Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament, München 1978.

<http://abibliamindenkie.hu>

Az ígért földje felé vezető út során végig szüksége volt arra a népnek, hogy megbízzon Istenben. Már ahhoz is az Istenben való bizalomra volt szükség, hogy elinduljanak Egyiptomból, hogy a kettéválasztott tengeren átkeljenek. A pusztai vándorlás teljes ideje alatt Istenben is és az Őt képviselő Mózesben is meg kellett bízniuk.

Amikor az Istenbe vetett bizalom és reménység alábbhagyott, félni kezdtek, csökkent a bizalom. A nép zúgolódni kezdett, és visszavágyott a régi életébe. Azonban Isten újra és újra bizonyította, hogy szereti népét, és ezért tenyerén hordozza őket. Az út során ezt a bizalmat erősítette a szövetség megkötése, a törvényadás.

Bizalom a Bibliában:

Ószövetség:

A héber „bátah” ige jelenti azt, hogy megbízni valakiben. Ima és énekszövegek mellett leggyakrabban a Zsoltárok könyvében fordul elő a szó. A bizalom jelenti a biztonság állapotát vagy a biztonságban létéről való meggyőződést. Aki biztonságban érzi magát, az nem fél, és ha egy félelmetes helyzetbe kerül, akkor sem omlik össze. *„Ha egy egész tábor jön is ellenem, nem fél a szívem. Ha háború tör is rám, én akkor is bizakodom.”* (Zsolt 27,3) Az Ószövetség tanítása szerint minden remény alapja az Istenbe vetett bizalom. Az ószövetségi tanítás szerint egyedül és kizárólagosan az Úrban való bizalomnak van létjogosultsága. Szabadítást vagy áldást nem várhat az ember, csak Istentől. Ez a bizalom magába foglalja a szabadításba vetett reménységet (Jób 11,18), az atyák Istenébe vetett hitet (Zsolt 22,4). *„Legyen az Úrban bizodalma, ezt tanítom ma neked, bizony, neked!”* (Péld 22,19) Ez a bizalom azt jelenti alapvetően, hogy az a hívő ember reménységgel gondol a jövőjére. Isten megígéri, hogyha bízik Benne az ember, akkor életén áldás lesz. *„Olyan lesz Jákób maradéka a többi nép között, mint az Úrtól jövő harmat, mint a fűre hulló zápor, mert nem emberben reménykedik, nem emberekben bízik.”* (Mik 5,6)

Istenbe vetett bizalom alapja:

- Isten ígérete: *„Hívj engem segítségül a nyomorúság idején, és megszabadítalak téged, és te dicsőítesz engem.”* (Zsolt 50,15) *„Jót teszek veled.”* (1Móz 32,10)
- Isten személye: Ő hűséges, amit ígér, azt megtartja. (2Sám 22,31) Isten nem változik meg.
- A hívő ember tapasztalata Isten gondviseléséről. *„Áldott az Úr! Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk”* (Zsolt 68,20)

Az ószövetségi kegyesség alapvonása az Istenbe vetett bizalom. A bizalom különösen is jelentőssé válik a határhelyzetekben, amikor az ember fél, amikor valamilyen ismeretlen feladat, helyzet előtt áll, amikor azt látja, hogy erejét meghaladó feladatot kap.

A pusztai vándorlás idején a bizalom elsősorban azt jelentette, hogy a választott nép bízik Istennek abban az ígéretében, amelyet Ábrahámnak adott: hogy nagy néppé teszi, utódokat ad és hazát. (1Móz 12,7) A bizalom reménységet is jelentett a vándorlás során, hogy Isten szerető Atyaként gondoskodik

népéről minden nehézségben. A bizalom jele, ha engedelmeskednek, a törvényeit betartják, nem zúgolódnak, és nem vetik másba a bizalmukat.

Hamis bizalom:

A másba vetett bizalom a hamis bizalom. Az Ószövetségben találkozunk számtalan esettel, amikor az Istenbe vetett bizalom hiánya, a félelem, aggodás, elégedetlenkedés oda vezetett, hogy az emberek nem hittek Istenben, és nem Őbenne vetették a bizalmukat. Legnagyobb kísértést a látható és kézzelfogható bálványokban való bizalom és hit jelentette. Ezért hangzott Isten üzeneteként folyamatosan a próféták szájából a tiltás. *„Megháttrálnak, csúfosan megszegyenülnek, akik bálványokban bíznak, akik szobroknak mondogatják: Ti vagytok az isteneink!”* (Ézs 42,17) *„Gyűlölöm a hitvány bálványok híveit, mert én csak az Úrban bízom.”* (Zsolt 31,7)

Az emberi erőbe vetett bizalom sem kedves Istennek. A győzelmet Isten népe számára a háborúban nem az emberi erő hozta, hanem Isten ereje. *„Jobb az Úrnál keresni oltalmat, mint előkelő emberekben bízni.”* (Zsolt 118,9) Ugyanez a gondolat másként megfogalmazva: *„Ezt mondja az Úr: Átkozott az a férfi, aki emberben bízik, és testi erőre támaszkodik, az Úrtól pedig elfordul a szíve.”* (Jer 17,5) Emberben hiábavaló bízni, mert halandó (Jób 8,9).

Újszövetség:

A héber „bátah” ige görög főnévi megfelelője: pepoiqa. A fogalom jelentéstartalma egyezik a héberével. Olyan bizalmat jelent, amely magában foglalja a béke, nyugalom és biztonság fogalmát is. Az Ószövetségben a bizalom elsősorban a jelen helyzeteire adott válasz volt, az Újszövetségben eszkatológikus jellegű inkább. Aki bízik, az bízik az Isten hűségében, érvényesnek tartja Isten ígéretét. A bizalom azt jelenti, hogy ráhagyatkozik a hívő ember Isten ígéreteire, valóságnak tekinti Isten irgalmasságát, amit Krisztus közbenjárása révén ígér az embernek. A bizalom jelenti azt a fajta teljesen Istenre való hagyatkozást, amely akár a mártírságig vezet.

Jézus és a bizalom:

Jézus példát mutatott arra, hogy mit jelent bízni az Atyában. Földi élete legnagyobb próbáit úgy állta ki, hogy az Atyába vetett bizalma feltétel nélküli volt.

– Jézus Istenbe vetett bizalmát igazolja a megkísértésének a története. Nem tudta a Sátán eltántorítani, nem tudta megingatni az Istenbe vetett bizalmát.

– Az Istenbe vetett bizalom különösen látható halálakor. A főpapok, írástudók és a vének csúfolódtak Jézussal azon, hogy hiába bízott Istenben, mert nem segíti meg Őt. Őt semmi sem bizonytalanította el. Mert bízott Istenben, aki tudja, hogy mi a jó. *„Atyám, ha lehetséges, távozzék el tőlem ez a pohár; mindazáltal ne úgy legyen, ahogyan én akarom, hanem amint te.”* (Mt 26,39)

A keresztyén ember bizalma:

– A keresztyén ember bizalma a földi életre nézve az jelenti, hogy ráhagyatkozik a mennyei szerető Atya gondviselésére, nem aggodalmaskodik a földi élet szükségletei miatt. (Mt 6,25–34) A biztonságát nem az anyagi javak jelentik (Lk 12,18), nem azért nyugodt, mert anyagi biztonságban él, mint a bolond gazdag. Nehézségek idején is Istenhez fordul, tőle kér és vár segítséget. Azért bízik, mert tudja azt, hogy az élete alakulása Isten tudtával történik. A Heidelbergi Káté 1. kérdés-felelete összekapcsolja a földi és mennyei életre vonatkozó keresztyén bizalmat: A mennyei Atyám **„akarata nélkül egy hajszál sem eshetik le a fejemről; sőt inkább mindennek az én üdvösségemre kell szolgálnia”** Nem csak a földi életet irányítja Jézus, de úgy irányítja, hogy az a mennyeire mutasson előre.

– A keresztyén ember bizalma a mennyei életre is vonatkozik, ami azt jelenti, hogy bízik Isten kegyelmében, hogy Isten a Krisztus érdeméért megbocsát neki, és ezért a mennyek országába kerül. *„Abban lett teljessé a szeretet közöttünk, hogy bizalommal tekinthetünk az ítélet napja felé, mert ahogyan ő van, úgy vagyunk mi is ebben a világban.”* (1Jn 4,17)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bizalom kérdése fejlődéslélektanilag a korai csecsemőkorhoz, a kötődés kialakulásának időszakához kapcsolódik. Az egészségesen kötődő gyermek, akit nem ért nagyobb törés, csalódás, alapvetően a bizalom állapotában él, bizalommal hagyatkozik szüleiére, nem kérdőjelezi meg szeretetüket, gondviselő jó szándékukat. Ugyanebből a bizalomból táplálkozik az az egyszerű, gyermeki hit, ahogy Isten felé fordulnak.

Ugyanakkor a harmadikos gyermekek társas kapcsolataikban megélik a csalódást és a bizalomvesztést is. Összegzik a társaik körében szerzett visszatérő tapasztalatokat, és különbséget tesznek a között, hogy kiben bíznak meg és milyen területen.

Csoportunkban lehet olyan gyermek is, akinek alapvető problémái vannak a bizalommal. John Bowlby kötődésemélete szerint megkülönböztetünk biztonságosan kötődő, bizonytalanul kötődő, elkerülő és bizonytalanul kötődő, ellenálló típust. Egy óra nem elegendő arra, hogy besoroljunk bárkit is valamelyik csoportba, de fontos tudnunk, hogy a bizalom megélése, kifejezése, tapasztalata egyéni eltéréseket mutathat, aminek akár személyiségfejlődési háttere is lehet.

A bizalom ellentétes érzelme a félelem. A gyermek félelme mögött sok minden lehet. Lehetnek olyan hírek, képek, elképzelések, amelyek a gyermek élete fölött helyezkednek el, mégis eléri a gyermeket és félelmet alakítanak ki benne. Ilyenek a háború, atomkatasztrófa lehetősége, a hírekben is egyre gyakrabban előforduló keresztyénüldözés, de bármilyen erőszakot, veszélyt közvetítő kép, ami eljutott a gyermekhez. A bizalom ezeknek a félelmeknek a területére is kiterjed. Rá tudjuk-e bízni Istenre az életünk alakulását, elhisszük-e, hogy Ő gondot visel rólunk?

Az óra célja, hogy a gyermek felismerje, hogy ki mindenkinben bízhat, és ráirányítsa a figyelmét Istenre, akire minden helyzetben hagyatkozhat. A félelmünket Istenhez vihetjük, aki a megannyi tulajdonságával biztosíték arra, hogy nála jó helyen vagyunk.

Az óra során többször is játszhatunk bizalomjátékot. Hívjuk fel a figyelmet a játék komolyságára! A bizalmat könnyű elveszíteni, és nehéz visszaszerezni egy játékban is. Itt a lehetőség, hogy megbízhatónak bizonyuljanak, ami nagy kincs.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Bizalom és ráhagyatkozás feltárása és az Isten iránti bizalom erősítése.

Kognitív cél: A bizalom, ráhagyatkozás életszerű helyzeteinek a felismerése és átgondolása.

Affektív cél: A bizalmat és ráhagyatkozást segítő és gátló tényezők feltérképezése.

Pragmatikus cél: A bizalom és a ráhagyatkozás helyzeteinek a gyakoroltatása. (kiben, mikor, hogyan)

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Csak a neved után! - bizalom játék A gyermekek rendeződjenek párba! Egyiküknek kössük be a szemét, hogy ne lásson! Miután kialakultak a párok, a bekötött szeműt szólólgassa a nevén a társa! Vezesse a térben csak a neve hangoztatása segítségével! Kérjük meg, hogy vigyázzanak bekötött szemű rábízottaikra. Ne vezessék olyan helyre, ahol ütközés jöhet létre! Pár perc után hirdessünk szerepcserét! A tapasztalatok, átélések megbeszélése: - Hogyan érezted magad? - Nehéz volt vagy könnyű megbízni és követni a	Eszköz: kendők/sálak Térigény: Viszonylag nagy (osztályterem fele, közepe), bejárható tér akadályok nélkül. Megjegyzés: A gyermeknek ki kell szűrnie a saját nevét a többi elhangzó név közül. Csak arra kell

	társadat? Nehéz volt meghallani a nevedet, odafigyelni? Átvezetés: A mai történetben egy kisfiú élete függött azon, hogy meghallja és bízzon az édesapja hangjában.	figyelnie, akire bízta magát. A játék tapasztalata megalapozza az olvasmány üzenetét.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Olvasmányfeldolgozás hangos olvasással Adjuk oda az édesapa és a kisfiú szerepét egy-egy jól olvasó gyermeknek! Beszélgetés az olvasmányról a Feladattár kérdései alapján Aranymondás tanítása Vágjunk ki szürke papírból macskakő alakú négyzeteket/téglalapokat! Írjuk rá egyenként az aranymondás szavait! Adjuk oda a gyerekeknek, hogy próbálják meg sorrendbe rakni a földön egymás után! Ha kialakult a sorrend, távolítsuk őket egy-egy lépés távolságra! Festőszalag segítségével rögzítsük a földön! A gyerekek egyesével, lépésről lépésre haladjanak végig az úton, és memorizálják a szavakat!	TK 12. lecke (30. o.) TK 12. lecke (30. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladatok: MFGY 12. lecke 1–2., 4. (33–34. o.) MFEI 12. lecke 1-2., 4. (39-40. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 12. lecke 3. (34. o.) MFEI 12. lecke 3. (40. o.) Javaslat: Adhatunk különböző instrukciókat a végighaladáshoz: - békajárás, - nyusziugrás, - golyalépkedés Készíthetünk a macskakövekből ugróiskolát is.
Aranymondás	„Hagyjad az Úrra utadat, bízzál benne, mert ő munkálkodik” (Zsolt 37,5)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) RÉ 312: „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) „Csak Benned, csak benned...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/csak_benned „Bízom Benned, Uram Jézus...” http://www.keresztenydalok.hu/enekek/megtekintes/5777 „Mint szarvas hús vízforrásra, úgy szomjazik...”	

	http://www.keresztenydalok.hu/enekek/mintzarvashusvizf orrasra RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...” (dall. RÉ 351: „Emlékezzünk ez napon...”) BS 276:2.8.16. és 18. versei: „Emlékezzél meg...” (dall. RÉ 241: „Szent vagy örökké...”) BS 284:1 „Ó, én édes, jó Istenem...”	
Házi feladat	A munkafüzet ki nem töltött feladatai.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 30. oldal

A képen látható:

Sötét háttérben egy hajó fedélzetének részlete látszik, lent egy férfi, a magasban az árbocon egy fiú. Körülötte vihar, villámok, eső. A lent és fent között drámai távolság van, feszültség érződik a viharzó tenger és a villám, az ingó hajó miatt. A fiúnak le kell kerülnie az árbockosárból, mert nagy veszélyben van.

A szöveg: a bizalomra teszi a hangsúlyt. A bizalom kétely nélküli hit. Kétoldalú jelenség, itt a fiú esetében feltételezhetjük, hogy magában is bízott és az apjában is. Az apa oldaláról nézve ő is elsősorban magában bízott, de bízott a fiában is. Önbizalom nélkül, nem tudunk bízni másokban. Az Istenbe vetett bizalom megértését, átélését szolgálja a történet.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képet! Mit láttok? Hol történnek az események? Kiket látsz a képen? Mi történik?
- Milyen az időjárás? Milyen veszélyt jelent ez a hajóra, a hajón lévő emberekre?
- A fiú hol van? Miért kellett felmásznia az árbockosárba?
- Ki lehet ott lenni az a férfi?

Olvassátok el a történetet és elemezzétek a fiú és az apa kapcsolatát!

- Milyen volt a hajó? Miért volt olyan veszélyes helyzetben ez a hajó a viharban?
- Kik a szereplői a történetnek?
- Mit csináltak az emberek a viharban? Miért volt a hajóinas az árbockosárban? Miért feledkeztek meg róla?
- Mit érzett a fiú érzett a magasban?
- Mit mondott az apa?
- Mi történt?
- Hogy lehettek mindketten olyan biztosak abban, hogy a fiúnak nem esik baja az ugrás során?
- Szerinted mi a bizalom? Mondj rá példát! Voltál-e már hasonló helyzetben, mint a kis hajóinas?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Hagyjad az Úrra utadat, bízzál benne, mert ő munkálkodik”

- Mit jelenthet az, hogy hagyjad az Úrra utadat? Beszéljétek meg!
- Mit jelent az, hogy bízzál az Úrban? Gondolkodjatok!
- Mit jelent az, hogy az ÚR munkálkodik?
- Magatokban elmondhattok egy imát, azért, mert az ÚR segít nektek és bízhattok Benne!

1. Kapj el! Bizalom játék

Alakítsunk párokat! Az egyik fél álljon háttal a társának! A hátul álló jelzésére kezdjen el az elől lévő hátraesni, bizzon abban, hogy a mögötte lévő elkapja! Próbáljunk meg azonos súlycsoportú gyermekeket párba rakni! Utána csere következik.

2. További bizalomjátékok

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/dulongel.pdf>

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/vakvez.pdf>

3. Kezek támasza – mozgásterápiás játék

A gyerekeket megkérjük, hogy járkáljanak a térben. Ha már felvették a tempót, felszabadultak a járkálásban, feladatokat adunk:

- Keress valakit a jobb szemeddel, akit mindig szemmel tartasz!! Járkálj úgy, hogy legyen mindig a látóteredben!
- Keress valakit, akit a bal szemeddel szemmel tartasz! Járkálj úgy, hogy legyen mindig a látóteredben!
- Haladj úgy, hogy mindkettőjüket szemmel tartod!
- Engedd el őket, haladj a térben!
- Keress valakit, akinek a hátára teszed támogatóként a kezed a két lapocka közé! Akit megtámasztanak, kicsit dőljön bele! Érezze, hogy van, akire ráhagyatkozni! Haladjatok így egy darabig, majd keressen mindenki valaki mást!

4. „A háromrészes krokodil” – kooperációs készséget fejlesztő játék

Cél: az együttműködés megtapasztalása, a kreativitás fejlesztése (Általános iskolásoknak ajánljuk.)

A játék menete: A résztvevők 3 fős csoportokká alakulnak. A kiscsoportoknak az a feladata, hogy egy állatalakot jelenítsenek meg a testükkel úgy, hogy a figura három részből álljon, és mindegyik része mozogjon. Pl.: az egyik játékos a krokodil feje és karjaival, mint egy óriási szájjal tátogat; a másik játékos a krokodil teste, amely le-föl mozog, a harmadik a farka, amely jobbra-balra verdes. Ha elefántot formáznak, akkor az egyik a feje, amint hosszú ormányával éppen vizet szűrcsöl, a másik kettő pedig az elefánt egy-egy füle, amivel legyezi magát. Az igazán ötletes megjelenítésnél minden résznek más szerepe van.

Minden kiscsoport bemutatja a maga állatfiguráját, azután közösen kiválasztják azt a 3-4 alakot, amelyik a legjobban tetszett. A kitalálók újra bemutatják ezeket az állatokat, hogy mindenki megjegyezhesse, melyik rész, mit csinál. Mindhárom rész kap egy számot. Ezek után kört alkotnak a játékosok úgy, hogy ne álljanak egymás mellett azok, akik közös kiscsoportban voltak. A játékmester középre áll, mondja, hogy melyik állatot szeretné megjeleníteni, és hirtelen rámutat valakire. Akire rámutatnak, az 1-es, a tőle jobbra álló a 2-es, a balra álló pedig a 3-as számú rész. A feladat az, hogy minél gyorsabban életre keltsék a figurát, hogy ki-kik a megfelelő helyre álljon, és összhangban mozogjanak az egyes részek.

Megjegyzés: Fontos, hogy a játék gyorsan pörögjön, hogy minél többször jusson szerephez egy-egy résztvevő.

Forrásanyag: <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=178>

SZABÁLYOK

Olvasmányfeldolgozás (MUNKAFÜZET)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

A Pallas Nagylexikona, Budapest 1900.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszet/index.php?option=com_tanelem&id_tanelem=458&tip=0)

Szabályok az Ószövetségben:

a) Szabály: Isten útmutatása:

Isten szereti a teremtményeit. Így nem mindegy neki, hogy hogyan élnek. Ezért elfogadható a hívő ember számára az a tény, hogy léttörvényeit a szerető Teremtő Isten jelölje ki. Isten számtalan útmutatást adott. Ezeket az Isten által kijelentett útmutatásokat az Ószövetség több néven is nevezi: szabály, parancsolat, rendelkezés, törvény. Ezek a fogalmak összefüggenek egymással. Sok esetben nem lehet élesen megkülönböztetni, elhatárolni a fogalmak tartalmát egymástól. Ennek a ténynek a héber gondolkodás sajátossága az oka, amely a jelenségeket nem az elméleti, hanem a gyakorlati oldala felől közelíti meg. Mivel Isten vezetésének tekintették a szabályokat, ezért az Ószövetségben a szabályok követése, a törvény tisztelete soha sem valami bántó és negatív elvárás vagy elviselhetetlen követelmény volt, mert ebben látták meg Isten kegyelmes szeretetének a bizonyítékát. A szabályok betartása a helyes, a jó magatartás. Míg a be nem tartása a helytelen, azaz rossz. (5Móz 30,15–16) Mivel a törvény Isten útmutatása, ezért ebben az értelemben szent, igaz és jó a törvény. (Róm 7,12)

b) Az útmutatás követése a közösség fennmaradásának a feltétele:

Az ószövetségi gondolkodásban szabályozottság szükséges ahhoz, hogy a közösségi élet fennmaradjon. A szabályozottság nélkül előbb-utóbb a közösségi élet felborul. Tehát a törvények, parancsolatok és szabályok mind ahhoz járultak hozzá, hogy a nép léte biztosítva legyen. A szabályok és a törvények megszegése a közösség pusztulásához vezethet. Azt mondja Isten, hogy meg kell tartani az Ő parancsolatait és a rendelkezéseit, és akkor a nép élni fog. De ha nem követik az útmutatását, akkor menthetetlenül el fognak veszni. (5Móz 30,17) Az útmutatás, a szabályok követése az ember érdeke, a jólétének az alapfeltétele. Ezt igazolja az első szabályszegés története is. Az első szabályt Isten már az Édenkertben megfogalmazta: „*A kert minden fájáról szabadon ehetsz, de a jó és a rossz tudásának a fájáról nem ehetsz, mert azon a napon, amelyen eszel róla, halállal lakolsz.*” (1Móz 2,16–17) Isten megfogalmazza a helyes és a helytelen cselekvést, és a megszegés esetén kilátásba helyezi a büntetést. Isten szabadságot adott az embernek arra, hogy eldönthesse, hogy ezeket a szabályokat megtartja-e vagy nem. A bűneset során az ember megszegte ezt a szabályt. Azonban Isten szeretete miatt mégsem kellett meghalnia az embernek. Ez a szabály Isten szeretete miatt megengedte a kivételt. Halálbüntetés helyett a kiűzetést kapta az ember.

c) Az útmutatás iránti szeretet:

Az ószövetségi ember teljességgel pozitívan viszonyul az Isten által adott útmutatásokhoz. A törvények, szabályok Isten útmutatásaként Isten szeretetének a jelei. A hívő ember viszonzásként az Isten szeretetére Isten útmutatásához szeretettel viszonyul, ezzel kifejezve a Törvényadó, szabályalkotó iránti szeretetét. „*Mennyire szeretem törvényedet!*” (Zsolt 119,97)

d) Az útmutatás biztonsága:

Az ószövetségi ember biztonságérzetét alapvetően befolyásolta az a közeg, amelyben élt. A néppé alakulást követően, az egyiptomi fogságból való kiszabadulás után folyamatos létbizonytalanságban élt. Biztos pontot Isten és az útmutatásai jelentettek, valamint az az élet, amelyet ezek szerint az útmutatások szerint éltek. Isten vezetése révén kialakított szokások és életmód védőbástyát, kerítést

jelentett a veszélyekkel szemben. Ezért nem a korlátokat látták az Isten által adott szabályokban, hanem a védőkorlátot, kerítést, bástyát.

e) Szabályok megszegése:

Mivel a szabályok az ószövetségi gondolkodás szerint nem emberi, hanem isteni alkotások, ezért azok megszegése Isten elleni lázadás, azaz bűn. A szabályszegés így hitbeli kérdés is egyúttal, mivel a vétkes ember olyat tesz, ami ellentétes Isten kijelentett akaratával. A törvények betartatása nemcsak jogi kérdés volt, hanem teológiai is.

Szabályok az Újszövetségben:

Ószövetségi szabályok változása:

Mivel az útmutatások Isten akaratát jelentik, ezért azok új körülmények között akár érvényüket is veszthetik, és Isten adhat új útmutatást. Így helyezett sok törvényt hatályon kívül az Újszövetség népe. Jézus Krisztus helyettes áldozata után gyakorlatilag érvényét veszítette mindenféle áldozat bemutatása, így az áldozatbemutatást részletező szabályrendszer is. Az elsődleges szabály, az elsődleges parancsolat a szeretet parancsa lett. (Róm 13,8; Gal 6,2; 1Tim 1,5). De a Tízparancsolat minden törvénye örök érvényű, ami vonatkozik a keresztyén emberre is.

Jézus és a szabályok:

A keresztyén ember számára nagyon fontos, hogy Jézus hogyan élt, hogyan viszonyult a törvényhez, szabályokhoz, mert maga is így akar élni. Jézus mindig a törvények mögött meghúzódó isteni akarathoz alkalmazkodott, Istenhez, és nem a leírt, megfogalmazottakhoz. Jézus számára a törvény magasabb szintű betöltése az Isten akaratának a teljesítése. Ezért fordulhatott elő, hogy Jézus nem tartotta úgy tartotta be a szombat törvényét, mint például a farizeusok.

Pál apostol és a szabályok:

A páli levelek a törvényről máshogyan gondolkoznak, mint az Ószövetség. Pál az ellen küzd, hogy a Törvény ne helyettesítse Istent, hogy a törvények betartását ne tekintse a hívő ember az üdvösség útjának. Sokan a merev útmutatást helyezték az élő aktuális isteni akarat helyére.

Szabály kifejezés a Bibliában:

A szabály szó görögül az Újszövetségben így hangzik: kánon. A görög szó a héber „káneh” szóból ered. Jelentése: mérőnád, mérőzsinór. Ezékiel 40,3-ban olvassuk:

„Odavitt engem, és egy férfit láttam, amint állt a kapuban. Olyannak látszott, mintha ércből lett volna; kezében lenzsinór és mérőnád volt.” Az Ószövetségben eredetileg mértékegységként használt kifejezés az Újszövetségben már egy fogalom meghatározására szolgált. Azt a mércét jelenti, amihez a keresztyén embernek a tetteit viszonyítania kell. A Gal 6,15–16 szerint: *„Mert Krisztus Jézusban sem a körülmetélkedés nem számít, sem a körülmetéletlenség; hanem csak az új teremtés. Békesség és irgalmasság mindazoknak, akik e szabály szerint élnek, és Isten Izráelének!”*

A teljes Szentírás a hívő ember számára mérce, amihez mérni kell a hitét. Ezért nem véletlen, hogy a Szentírás elnevezései között ott szerepel a kánon. Azt a folyamatot, amely során az egyház az egyes bibliai könyveket Istentől ihletettnek ismeri fel, kanonizálásnak nevezzük. Először alexandriai Philon használta a Bibliára a kánon kifejezést, hogy megkülönböztesse a többi olyan irattól, amely ugyan a hívek lelki épülését szolgálja, de nem tekinthető normatívnak. A Biblia tanítása szerint Isten határozza meg, hogy mi a jó és mi a rossz. A hívő ember számára az erkölcsi szabályokat is Isten hozza. Ezért a szabályok megszegése Isten jónak tartott akarata elleni cselekvés. A keresztyén ember életére vonatkozó szabályok elválaszthatatlanok Jézus Krisztus személyétől és tanításától.

Szabályokról általánosságban:

Az emberi élet nem lehetséges szabályok betartása nélkül. Aki egy adott közösséghez akar tartozni, annak be kell tartania a közösség szabályait. A szabályok meghatározzák, hogy mi a helyes magatartást, segítenek megkülönböztetni egymástól azt, hogy mi a jó és mi a rossz. Vannak különböző szabályok: erkölcsi, grammatikai, közlekedési, szakmai, stb. A szabályok betartása a helyes cselekvés, vagyis jó. A szabályok megszegése a helytelen, azaz rossz. A szabálynak lehet kivétele, a törvénynek nincsen. A szabályok megszegése következményekkel jár. A következmény lehet kizárás vagy egyéb

büntetés. A szabályszegő vagy vállalja a büntetést, vagy kizárja magát a közösségből.

Az erkölcsi szabályokat a társadalmi norma határozza meg. Amit értéknek tart az adott közösség, az határozza meg a szabályait.

A szabályoknak védelmező szerepe is van, a bennük szereplő tiltások a közösség tagjait óvják meg a rossztól. (Ez a rossz lehet erkölcsi, teológiai értelemben vett rossz, és lehet például a közlekedési szabályok esetében egy baleset.) A szabályok a közösség és az egyén érdekében és javára születnek, abban segítenek, hogy az együttélés minél kevésbé legyen problematikus. A jogban a törvény és a szabály úgy viszonyul egymáshoz, hogy a törvényben meghatározottak gyakorlati megvalósulását a jogszabályok fogalmazzák meg. A szabályok a törvényekből következnek, velük ellentmondásban nem lehetnek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Alsó tagozatban megerősödik a szabálytudat. A saját korosztályukban is odafigyelnek a szabályok betartatására. Jellemzően megfigyelhető, hogy a társaik szabálytalanságát észreveszik, felróják, míg a magukéval sokkal elnézőbben bánnak.

Saját közösségeiket, bandáikat, klikkjeiket is szabályok mentén működtetik. Ezzel jelölik ki a közösség határait, és szabályozzák céljait, működését.

Ha még nincs a hittanos osztálynak saját szabályzata, ezen az órán létrehozhatunk egyet.

Szeretik azokat a csapatjátékokat és társasjátékokat, amelyekben meghatározott szabály szerint megy a játék. Nagyon sokféle játékkal élhetünk, aminek a segítségével szemléltethetjük a szabályok működését, hasznát, előnyét.

Ez a lecke a Tízparancsolat bevezető órája az egyházi iskolában tartott hittanosok körében. Tankönyvi anyagot külön nem, csak munkafüzeti anyagot találunk hozzá.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A szabályok a szabadság útjelzői.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a mindennapi élethez szükség van közös szabályokra, és hogy ezek a szabályok nem ellenünk, hanem értünk vannak.

Affektív cél: A szabályok által létrehozott biztonság érzésének megtapasztalása.

Pragmatikus cél: A tanulók saját maguk hozzanak létre fontos szabályokat, vizsgálják felül a hittan csoport közös munkája érdekében azokat!

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Nem szabad. Kérjük meg a gyerekeket, hogy idézzék fel magukban azokat a szabályokat, amelyeket kisgyerekkorukban tanítottak a szüleik a háztartásukban (konnektorba nem nyúlunk, ablakpárkányra nem mászunk fel, polcra nem mászunk fel, kukában nem turkálunk, széken nem billegünk, stb.)! Párosával adjanak elő az osztálynak egy-egy szituációt, ahol az egyik tanuló kisgyerekként át akarja hágni a szabályt, a másik tanuló pedig szülőként odamegy, megakadályozza, és mondja, hogy „Nem szabad!”. Az osztály fogalmazza meg a szabályt és a szabály hátterét, azt, hogy mitől véd meg. Beszélgetés a játék kapcsán: • Milyen érzés volt kisgyerekként, vagy akár most	Kapcsolódó feladat: MFEI Szabályok olvasmányfeldolgozás 1. (41. o.) Megjegyzés: Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy a játék során nagyon vigyázzanak egymás biztonságára.

	hallani, hogy valamit nem szabad? • Mi a tanulók véleménye ezekről a tiltásokról a játék tükrében? • Miért találnak ki a felnőttek szabályokat? Átvezetés: Ezen az órán Ti magatok alkothattok olyan szabályokat, amelyekkel a hittanórás közösséget védhetitek.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Közös szabályalkotás a hittanórás közösség számára: A tanórát használhatjuk közös szabályalkotásra. A szabályalkotás történhet a munkafüzeti feladat segítségével, de a következő módon is: • Ha nagy létszámú osztályunk van, bontsuk • 5-6 fős csoportokra! • A csoportokban először egyéni ötletekkel, szóforgóban kezdődik a munka. Minden tanuló felvet egy szerinte fontos szabályt, amit rövid megbeszélés után, miután sikerül egy mondatban megfogalmazni, a tőle jobbra ülő leírja egy papírra. • Ezeket a kialakított szabályokat összegyűjtjük, és amíg a munkafüzetben önállóan dolgoznak a gyermekek (pl. MFEI 1.), csoportosítjuk, a hasonlókat egy helyre rendezzük. • A különböző kategóriák szerint csoportosított ötletek cetlijeit (pontosság, jelentkezés, szóhasználat...) odaadjuk egy-egy csoportnak, hogy abból „gyúrjanak” egy végső szabályt. • Végül közös megbeszéléssel összegezzük a hittanóra szabályait. • A végeredményt be is írhatjuk a munkafüzetbe: MFEI 2.	Eszköz: annyi cetli, ahány tanuló + kiscsoport A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFEI Szabályok olvasmányfeldolgozás 2. (41. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 395: „Isten szíven megpihenve...” (TK 67. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.) RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) Isten oly nagy, erős és biztos http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_isten_oly_nagy BS 99: „Mit használ a keresztyénségem...” (dall. RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...) BS 132: „Kérünk, sziklánk te légy a hitben Az Úr van itt – fiúk-lányok váltakozva „Hallelu, hallelu...” http://aszlek.uw.hu/data/albums/pdf/S049.pdf „Az Úr van itt...” – fiúk-lányok váltakozva http://www.keresztenydalok.hu/enekek/az_ur_van_itt	Megjegyzés: Mozgásos énekkel, vagy megadott szabály szerint énekelt énekekkel is szemléltethetjük az óra anyagát.

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Ki adja a szabályt? – vezérjáték

A csoport álljon körbe! Egy valaki menjen ki az osztályteremből! Távollétében beszéljük meg, hogy ki a vezér! A vezér különböző mozdulatokkal irányítja a csoportot, amely utánozza őt. Ha ugrál, akkor mindenki ugrál, ha átvált karkörzésre, akkor mindenki követi, ha elkezd guggolni, akkor a csoport is guggol. A kiküldött tanuló feladata, miután behívtuk, hogy a csoport mozgását figyelve a kör közepén állva rájöjjön, hogy ki a vezér, ki adja a szabályt. A vezér megpróbálja úgy változtatni a mozgás szabályát, hogy ne vegye észre a megfektető játékos. Ez leginkább akkor sikerül, ha a csoport nem a vezért, hanem mindig a szemben lévőre nézi, és úgy terjed az újfajta mozgásforma.

2. Mi a szabály?

Idézzünk a gyermekeknek az eddig tanult aranymondásokból a következő módon: mindegyik szótag után tegyük be a 'vé' szótagot. Például: Va-vé-gyok-vé, a-vé-ki-vé va-vé-gyok-vé. Ha elsőre nem jönnek rá, akkor megpróbálhatjuk egy következő aranymondással. Vállalkozó szellemű tanuló maga is kitalálhat valamilyen nyelvi szabály szerint elmondott aranymondást.

3. Szabályjáték gyűjtemény

https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwicpYS6-tbVAhWDApoKHVn1BV0QFggI_MAA&url=http%3A%2F%2Fkopevarovoda.hu%2Ffiles%2FJatekgujtemeny.doc&usq=AFQjCNF5fgcartdrZ3nPq_pdp8AFkJDztQ

4. Tik-tik-tik

Kedvelt csapatjáték ebben az életkorban az öregasszony-szamuráj-bika hármáról szóló fogócskajáték, aminek a tanulságát összekapcsolhatjuk az óra anyagával. Nagy tér kell hozzá, így udvaron vagy nagy üres teremben (tornaterem, gyülekezeti terem) játszható. Két részre választjuk a nagyobb létszámú hittanos osztályt. Egymással szemben állnak a diákok. A két csoport külön-külön tanácskozást tart, hogy az adott körben öregasszonyok, samurájok vagy bikák lesznek. Miután az egyes csoport egységes döntésre jutott, és eldöntötte, felsorakozik úgy, hogy 3-4 lépés legyen a két egymással szemben álló csapat között. A játékvezető számol, és háromra minkét csoport egymásnak bemutatja, hogy kicsoda.

Az öregasszony tik-tik-tik-el, vagyis kocogtat a földön a képzeletbeli botjával, amit a gyerekek a jobb kezükkel mutatnak, ahogy fogják és kopogtatják a földet, közben mondják: tik – tik - tik. A samuráj a kardjával épp két kézzel maga előtt hasítja a levegőt. A bika pedig két szarvat mutatva a fején a mutató ujjával azt mondja, hogy: múúúú.

A szabály: Az öregasszony menekül a bikától, a bika menekül a samurájától, a samuráj az öregasszonytól. Vagyis az öregasszony el akarja kapni a samurájt, a samuráj a bikát, a bika az öregasszonyt.

Ahogy a két csapat egymás felé kinyilvánítja a szerepét, az üldöző szerep üldözőbe veszi a másik csapatot, aki hátrafelé menekül. Mindkét csapat mögött kijelölünk egy védett területet, egy vonalon túl már nem lehet elkapni a gyerekeket, beérnek a „házba”, de akit elkapnak, az átmegy a másik csapatba, ott vesz részt a játékban. A játék addig folytatódik, amíg az egyik csapat el nem fog.

Leckéhez kapcsolás: itt is meg van a szabály, hogy ki-kire jelent veszélyt, hogyan lehet megmenekülni...

5. „Szabályablak” – együttműködés, kooperációs készséget fejlesztő játék

Cél: a szabályok jelentőségének, hatékonyságának megtapasztalása, tudatosítása.

Eszközök: színes karton, filc, olló, ragasztó.

A játék menete:

- a tanulók kedvenc szín kiválasztásával csoportokat alkotnak (ki szeretne a piros színhez tartozni, legfeljebb 4 tanuló)

- minden csoport sorshúzással megkapja a feladatot: a kihúzott cetlikén a következő kulcsszavak állnak: család, óvoda, iskola, gyülekezet, barátok, stb.
- a színes kartonra készítenek a csoportok egy-egy ablakot (a csoportok döntenek el annak formáját, méretét, nagyságát, helyét.; ráfordított idő adott – 5 perc)
- a csoportok összegyűjtenek minél több szabályt az adott társadalmi szinteken belül (pl. olyan szabályokat, melyek a családra érvényesek)
- a következő feladat, minden csoporttag áttekinti a szabályokat, és kiválaszt egyet, melynek betartása számára nehézséget és gondot jelent. A közösen elkészített ablakon „kikukkantva” bemutatja az adott szabályt.
- miután minden tanuló sorra került, körbeülünk, és megbeszéljük az érzéseket, tapasztalatokat
- összegzésképpen megbeszéljük, hogy miért fontosak a szabályok

13. TÍZPARANCSOLAT

(2Móz 19,1–20,17)

Gyülekezeti óraszám: 3. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia Magyarázó jegyzetekkel, Budapest 1997.

DOUMA, J., A Tízparancsolat Budapest 1994.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

HETÉNYI, A., Ószövetségi szövegértelmezés – Törvényi szövege in:

www.tavaszh56.hu/szombat/Oszovetseg/Ildiko_torvenyi_szovegek.doc

LOCHMANN, J. M., A szabadság útjelzői, Budapest 1993.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

SZÜCS, F., Teológiai etika, Budapest 1993.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.)

A pusztai vándorlás során Isten népe naponta tapasztalta Isten gondviselését. Szeretetének és népe iránti elkötelezettségének jele volt a Kánaán felé vezető úton a szövetségekötés, és ezen belül az élet védelmében adott tíz ige, amelyet Tízparancsolatnak nevezünk. A Tízparancsolat háttérében Isten életet védelmező szeretete áll. A Tízparancsolat bevezetőjében Isten egyes szám első személyben mutatkozik be a népének. Ez a bemutatkozás egy személyes és szeretetteljes kapcsolatra utal: „*Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.*” (2Móz 20,2) Aki a törvényt adja, nem idegen, erre utal a „te Istened” kifejezés. A népéhez való szeretetteljes viszonyra utal az is, hogy Isten önmagát a bevezetőben Szabadítónak nevezi. Isten utal arra a tetre, amit már a népéért szeretetből véghezvitt. Az Egyiptomból való kivezetés Izráel számára örök bizonyíték arra, hogy mennyire fontos Isten számára a népe jóléte és boldogsága. Isten a maga Úr-voltát a nép javára használta. A népének úgy kell tekinteni az ezután következő törvényekre, mint amiket az az Isten adja, aki szereti őket, és ezt be is bizonyította a számtalan csodával kísért szabadító tetteivel. Ezek a törvények tehát mind a nép érdekében és védelmére fogalmazódtak meg. Azért mondja meg Isten, hogy mi a jó és mi a feltétlenül kerülendő, mert azt akarja, hogy nép védőkorlátként tudja használni az útmutatását.

Akkor érthető jól a Tízparancsolat, ha nem szakítjuk ki abból az eseménysorból, amelyben Isten a törvényt adta. A törvényadás az Istennel való szövetségekötésnek a része. Két nagyon fontos isteni tett előzte meg. Egyrészt az egyiptomi szolgaságból való csodás megszabadítás. Másrészt Isten csodákkal teli gondoskodása a pusztai vándorlás addigi két hónapja során. (2Móz 19,4) Isten népe először megismerte a Szabadító és a Gondviselő Istent, és csak azután kapta meg a törvényt. Isten ígéreteiből és szabadító szeretetéből nő ki a gondoskodó szeretet jele: a Tízparancsolat.

A törvényadás után a kőtáblák a szövetség ládájába kerültek. Ez szimbolikus is, mert arra utal, hogy a törvényt a kegyelem veszi körbe.

Az Ószövetség embere számára egyértelmű, hogy a törvényeket, az útmutatást Isten szerető kezéből fogadja el. A törvény szó (tórá) eredetileg tanítást, útmutatást jelent. Mivel Isten szereti a teremtményeit, ezért természetes, hogy segítséget nyújt az életvezetésükhöz. Azért, hogy boldogan éljenek, hogy sem másokban, sem magukban ne okozzanak kárt.

Tízparancsolat:

A Bibliában különbséget teszünk apodiktikus és kazuisztikus törvények között. – Az apodiktikus törvények az általános alapelveket tanítja és érteti meg. Parancsot vagy tiltás tartalmaznak. Pl.: „szemet szemért...” (2Móz 21,23–25) Megfogalmazásukban egyszerűek, könnyen

megjegyezhetőek, rövidek. Ezekből derül ki, hogy mi az, amit Isten jónak tart vagy megtilt.

– A kazuisztikusnak nevezett törvények ezzel szemben konkrét esetekhez adnak útmutatást. A konkrét esetekhez kapcsolódóan meghatározzák, hogy milyen büntetés jár annak, aki a törvényt megszegi. (2Móz 21,26) Jellegzetes a megfogalmazásban, hogy úgy kezdődnek ezek a törvények: „Ha...”

A Tízparancsolat a mindennapokra vonatkozóan adott útmutatást, ami a profán életre vonatkozik, és amit majd a hazájukban, a szövetség keretében élniük kell.

Az első 4 parancsolat:

Az első négy parancsolat Isten és népe kapcsolatára vonatkozik. Isten elmondja, hogy mit kíván a néptől a Vele való kapcsolat szempontjából.

1. parancsolat:

Isten egyetlen népet választott ki, egy népnek ígérte meg, hogy az Üdvözítő közüle születik meg. Ezért természetesen Isten kizárólagosságot vár el, vagyis, hogy egyedül Őt imádjá a népe. Egyedül csak Benne, a Szabadító Istenben bízzanak. Szigorúan tiltja a bálványszobrok birtoklását, amelyeket a kánaáni népek imádtak. Ebben a parancsolatban megjelenik a választás gondolata. Isten népe az őt körülvevő világban azzal találkozott, hogy a többi nép más isteneket, bálványokat imád. Tehát neki el kellett döntenie, hogy imádjá a láthatókat vagy a láthatatlant. Választani kellett. Ennek a választásnak az alapja az, hogy Isten már korábban a népét választotta. Egy megelőző választás ad okot az ember jelenlegi választására. Isten elkötelezte magát egy nép mellett, és ezt az elköteleződést mutatta meg a szabadító cselekedetével. Lefordíthatjuk úgy is ezt a parancsot, hogy: Válaszd Istent, mert Isten már előbb téged választott. A hitben nincsen „és”. Isten és még valaki vagy valami. Csak Ő, egyedül. Az ember nem oszthatja meg a szívét. A Káté ezt a kizárólagosságot három területre vonatkoztatja.

– Először is: Istent kell megismerni. Ez az istenismeret nem tanbeli tudásra vonatkozik, hanem személyes kapcsolatfelvételre. Őt megismerni annak, aki az ember számára magát megmutatta a történelemben, a szabadításban. Ez az istenismeret lesz az alapja az Isten iránti engedelmességnek.

– Másodszor: csak Istenben kell bízni. Kálvin szerint „Az ember szelleme öröktől fogva bálványokat gyártó műhely.” (Kálvin: A keresztyén vallás rendszere) Az emberben megvan a késztetés, hogy olyan tárgyakat, szokásokat találjon ki, amelyek kézzelfoghatóak, és látszatra iránymutatásra, vagy akár a belső bizonytalanságok és félelmek kezelésére alkalmasak. Minden korszakban újabb és újabb módszerek és személyek jelennek meg, akik Isten helyett akarnak útmutatást adni. Ezeket tiltja az első parancsolat.

– Harmadszor: minden jót csak Istentől várjunk! Semmit ne vegyünk igénybe, ami bár a szabadsággal kecsegtet, mégis szolgaságba, függőségbe sodor! Mivel Isten már megmutatta népe iránti végtelen jóságát, ezért minden jót ezután az ember bizalommal várhat Istentől. Ha a Tízparancsolat bevezetőjén keresztül vizsgáljuk ezt a parancsolatot, akkor azt mondhatjuk, hogy úgy értelmezhető ez a parancsolat, hogy Isten megadott minden alapot a kizárólagosságra egy meghatározó ténnyel: a szolgaság házából szabadította meg a népét.

2. parancsolat:

A parancsolat nem csak a tiltást tartalmazza, hanem megnevezi a törvény áthágásának a következményét. Isten féltő szeretetéről ez a parancsolat beszél. Ennek a féltő szeretetnek két oldala van. Egyrészt büntetést vonhat maga után a törvény áthágása, haragja fellángol, másrészt pedig a féltő szeretete utal Isten a végtelen kegyelmére, ami megvédi népét az őket fenyegető, elpusztítani akaró körülményektől. A féltő szeretet nem egy pillanatnyi fellángolásra utal, hanem Isten lényéhez hozzátartozik. (2Móz 34,14 és Józs 24,19) Három-négy nemzedék élt együtt egy családban, egy időben. Így ez azt jelenti, hogy a bűn elkövetésének tanúi és részesei lesznek a bűn feletti ítélet tanúi és részesei is. A felelősség kollektív a családon belül.

3. parancsolat:

Isten nevét ismerni azért fontos, mert azt kell ismerni ahhoz, hogy az ember Ő elé járulhasson.

Isten nevének hiábavaló használata:

- Ha Istennel kapcsolatban olyasmit gondolunk, mondunk, ami nem felel meg neve fenségének, és nem neve magasztalására szolgál. A modernkori káromkodás a hitetlenség demonstrációja, az Istentől elidegenedett ember önleplezése.
- Ha Isten Igéjével vagy titkaival kapcsolatban elhamarkodottan, gonoszul visszaélünk nagyravágyásból, kapzsiságból vagy élcélődésből.
- Ha Isten munkáit lekicsinylően, gyalázva illetjük.
- Ez a parancsolat tiltja a hamis esküt. Ha esküt teszünk, akkor az ne legyen elhamarkodott, hanem igazi szükségből hangozzon el. Az eskünek rendkívülinek kell maradnia. Jézus maga is tett esküt (Mt 26,63 kk), tehát nem tilt meg ez a parancsolat mindenféle esküt, sokkal inkább annak a komolyan vételét várja el.
- Tilt mindenféle erőfitogtatást Isten nevében.
- Isten akaratának hívni az emberi akaratot.

4. parancsolat:

A parancsolatok között vannak szabályok is és normák is. A 4. parancsolat egy parancsoló jellegű szabály: teljes mértékben előírja, hogy mit szabad tenni és mit nem, és hogyan kell betartani ezt a szabályt. Nem mérlegelhetünk soha, hogy fontos-e egy adott szombat.

Az 5–10. parancsolat:

A parancsolatok második fele azt fogalmazza meg, hogy mit vár el Isten az emberek egymás közötti együttélésre vonatkozóan.

5. parancsolat:

Ez a parancsolat egy parancsoló erejű norma. Pozitív megfogalmazású parancs, mert nem szabja meg, hogy hogyan tiszteljük a szülőket. Ezért a szülőkkel kapcsolatos cselekedetekenél mindig mérlegelni kell, hogy megszegjük-e ezt a parancsolatot vagy nem. Ebből következik, hogy a szülők iránti tiszteletnek lehet mértéke, azaz kicsit vagy nagyon is tisztelhetjük a szüleinket. Ez a parancsolat egy viselkedést ír elő. A ne ölj parancsolat: parancsoló erejű norma, ami nem írja elő a helyes viselkedést, hanem tiltja azt, ami rossz. Mivel nincs mellette magyarázat, ezért az embernek mindig mérlegelni kell, hogy mi az, ami ölésnek számít. A parancsolat betartása melletti ígéret a nép hosszú életére vonatkozik.

6. parancsolat:

A parancsolat háttérben az áll, hogy az élet egyedüli Ura és adója Isten. Aki ember életét elveszi, nem csak az ember ellen, de az élet Ura ellen is vétkezik. Az Ószövetségben különbséget van a gyilkosság és az ölés között. Az az ember, aki véletlenül oltotta ki valakinek az életét, számíthatott megfelelő feltételek mellett a megmenekülésre. Ezért jött létre az úgynevezett menedékvárosok intézménye. A menedékvárosok törvénye utánakérdez a tett mögötti szándéknak. Az ölés tiltásának a parancsolata a tiltást megfordítva, pozitívan értelmezve az élet védelméről szól. Isten, aki az élet Ura, és az életet ajándékozza az embernek, egyetlen úr az élet felett. Nem az ember az úr, ezért nem is neki van joga meghatározni az élet hosszát. Ez a törvény az emberi életet egyértelműen az Isten sajátos védelem alá helyezi. A Heidelbergi Káté 105-107. kérdés-feleletei erre vonatkoznak. Ezek szerint az ölés kategóriájába tartozik minden olyan indulat és érzés, amivel másokban vagy magamban kárt okozhatok. Illetve a Káté tovább is megy egy lépéssel, és azt mondja, hogy nemcsak indulatokat és cselekedeteket kell kerülni, hanem még az ellenségnek is jót tenni, és a rossz helyett jót kell vele tenni.

7. parancsolat:

Tiltja a házasság szeretetkapcsolatának a megtörését. A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hós 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. „Mert aki

alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak.” (Ézs 54,5)

8. parancsolat:

A parancsolat nem nevezi meg konkrétan, hogy mire vonatkozik a tiltás. Ez nem véletlen. A lopás körét kitágítva mindenre vonatkozik. Tárgyakra, emberre, állatra.

9. parancsolat:

A két utolsó parancsolat a tilalom körét a felebarátra vonatkoztatja. A szavahihetőség nagyon fontos az emberi együttélésnél. A tiltás a hamis beszédre vonatkozik.

10. parancsolat:

A héber „kívánni” szó nem az érzelmi indíttatásra vonatkozik, sokkal inkább a konkrét szándékra, akaratra. A 10. parancsolat tiltása szoros összefüggésben van a „Ne lopj!” parancsolattal. Minden tett alapja a szándék, a vágy és a kívánság. A másik ember tulajdonára való vágyakozás jelenti a konkrétan elkövetett lopás alapját. Kálvin tanítása szerint különbséget kell tenni a vágy és a terv között. A vágyból lehet terv és a tervből tett. Ha a kívánság belül marad, rövid ideig tart, az ember nem foglalkozik vele, nem őrzi a gondolataiban nap mint nap, akkor az elhal. A kívánságokat meg lehet vizsgálni, hogy vajon jó vagy bűnös kívánság-e. Amikor az ember az akaratával egy lépéssel tovább megy, akkor a vágyból terv születik, ami a tett előszobája. A tervből megszületik a tett. Kálvin szerint a 10. parancsolat a vágy születése ellen szól, ami a szívben van és ott is marad. Ez az, amit egyetlen bíróság sem tud bizonyítani, hanem csak Isten előtt nyilvános. Ő ismeri a szív legelrejtettebb titkait, ezért megvizsgálja a vágyakat is. A parancsolatban szereplő „kívánni” szó jelentését pontosabban visszaadhatjuk, ha törekvésnek fordítjuk. Ne törekedjünk mások tulajdonának a megszerzésére! Nem a tulajdonlást tiltja meg a törvény, hanem a jogtalan bírvágyat, a túlzott bírvágyat, a kapzsiságot is. A 10. parancsolat nem tilt mindenféle kívánságot, vágyat. Csak rákérdez a birtoklási vágyunk miéértjére. Az Istenben hívő embernek nem kell mindenféle vágyakozástól megszabadulnia, vannak olyan vágyak, amelyek igenis az Isten kedves szerint való vágyak. Ezeket nem tiltja meg a Szentírás. (Zsolt 42) Jézus Krisztus önmaga megüresítésével jött a földre (Fil 2), és ez azt is jelentette, hogy az akaratát, vágyait az Atya kezébe helyezve lemondott a saját akaratáról. Semmit sem kívánt, amit nem az Atya kezéből fogadhat. Ebben is követni kell a keresztyén embernek Jézust. Nem önmaga vágyainak él, hanem Isten akaratának. Megelégszik azzal, amit kap. Elég az, amit tisztességes és becsületes úton megszerzett az ember.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a korban a gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak a szabályoknak. Ahogyan a korábbi (egyházi iskolában) tartott lecke valláspedagógiai szempontjainál olvashatjuk (! Szabályok című lecke), a harmadikos gyermek éppen a teljesítményeknek, elvárásoknak való megfeleléstől hajtva alkalmazkodik, és magára veszi a felnőttektől kapott szabályokat, és be is tartatja társaival. Ugyanígy a saját korosztályukban, társaikkal is szabályalkotók.

A Tízparancsolat tematikáját egyrészt a közösségi életet kialakító szabályokhoz, másrészt a gondviselő Isten képéhez köthetjük. Isten gondviselése a szövetségkötés és az életet védelmező törvényeknek a kijelentése a Sínai-hegyen. Ne tiltó listaként, hanem a gondviselő Isten ajándékeként tanítsuk őket!

Az első kőtábla Isten és ember kapcsolatát védi. A gyermek szeretetkapcsolatra vágyik. Úgy mutassuk be a parancsolatokat, mint amelyek segítenek minket abban, hogy úgy kapcsolódjunk Istenhez, hogy leginkább megélhessük és megtapasztalhassuk a vele való szeretetkapcsolatot.

Ehhez fontos a kizárólagosság (1. parancsolat), hogy Ő legyen a mi Istenünk, és csak őt imádjuk (2. parancsolat). Itt fontos kitérnünk a hétköznapi szóhasználatban elterjedt „Imádom!” szófordulatra, amivel mindenféle kedvencet (étel, ital, elfoglaltság, játék, házi kedvenc) illetnek a gyerekek is és a környezetükben élő felnőttek.

A harmadik parancsolat kapcsán beszélhetünk a káromkodásról, a töltelékszóként használt „Jézusom!” és „Úr Isten!” kifejezésekről. Utaljunk vissza a korábbi ószövetségi leckéhez, amikor Isten bemutatkozik Mózesnek. Nagy kincs ez a név, szent, amit őrzünk, és akkor használjuk, ha valóban imádságban fordulunk Hozzá, vagy dicsérve beszélünk Róla.

Ennél a kőtáblánál kell szót ejtenünk a pihenésről, vasárnapról, gyerek-istentiszteletről. Problematikus, hogy a gyermek a családjától függ, a családján múlik, hogy elmennek-e templomba. Bátoríthatjuk őket, akár istentiszteleti naplót is adhatunk, matricákat gyűjthetnek, de fontos, hogy mindig lojálisak legyünk a szülők felé, és sem a szülőket ne szégyenítsük meg a gyermek előtt, sem a gyermeket a szülők hitetlensége miatt!

A második kőtábla parancsolatai könnyebben érthetőek a gyermekek számára. Ne csak a szó szerinti tiltó értelmezésekre koncentráljunk, hanem a pozitív olvasatokra (Pl. Ne lopj! Légy adakozó!; Ne tanúskodj hamisan! Légy őszinte!; Ne paráználkodj! Őrizd meg a gondolataidat a lelketlen szexualitást ábrázoló képektől, filmekről, viccektől, beszédtevékenységektől)! A gyermekek szívesen beszélgetnek ezekről a kérdésekről. Adjunk teret nekik, hogy a maguk nyelvén, a maguk élethelyzeteikről beszéljenek!

A nagy parancsolat, mint újszövetségi párhuzam megadja a gyermekek számára a parancsolatok gyökerét. Ha a szeretet vezérel minket, a parancsolatoknak megfelelő lesz az életünk. Beszéljünk a lelkiismeret- furdalás rossz érzéséről, ami nekünk rossz, de választhatjuk a parancsolatok szerinti életet, ami a szeretet érzéséhez és a boldogság érzéséhez kapcsolódik! Beszéljünk arról is, hogy sokszor elvétjük a cselekedeteinket, de Isten mindig lehetőséget ad az újrakezdésre, mert a törvények nem fenyegetések, hanem útmutatók.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten az Élet törvényeivel gondoskodik népéről.

Kognitív cél: A Tízparancsolatnak, mint az életet védelmező törvényeknek a megismertetése.

Affektív cél: Az életet védelmező attitűddel való azonosulás.

Pragmatikus cél: Az életet védelmező szabályok megtapasztalása.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Írd körül, mire való! – körülírás activity A munkafüzetben található biztonsági eszközöket fénymásoljuk ki kinagyítva! Osszuk ki a gyerekeknek a lapokat lefele fordítva! Egy-egy tanuló nézze meg a kapott ábrát, írja körül az adott tárgyat, hogy az osztálytársak kitalálhassák! Miután a tanulók kitalálták, mágnessel rakja fel a diák a táblára! Ha az összes rajz felkerült a táblára, beszélgethetünk róluk: • Mi a közös bennük? Milyen kifejezést használt szinte mindenki a körülírásnál? (védi a...) • Mutassuk végig a rajzokat, jelentkezzenek azok a tanulók, akik már használták az eszközt! Átvezetés: Isten a pusztában sok mindennel gondoskodott népéről, népe életéről. A Sínai-hegyen olyan szabályokat adott, amelyek védték az egyes ember és a közösség életét.	Eszköz: ábrák kinagyítva, tábla, mágnes A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 13/A. lecke 1. (35. o.) MFEI 13/A. lecke 1. (42. o.) Kapcsolódó munkafüzeti

		feladat: MFGY 13/A. lecke 1. (35. o.) MFEI 13/A. lecke 1. (42. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Az élet törvényei: • Isten elérkezettnek látta az időt a szövetségkötésre • Az Úr megjelenik a Sínai-hegyen • Szövetségkötés • Az élet törvényei a két kőtáblán	TK 13. lecke (31–33. o.) Fogalomtisztaítás: szövetség Sínai-hegy Javaslat: A történetmesélés közben táblaképpel segíthetjük a parancsolatok bevezetését. Felülre: Én, az Úr vagyok a te Istened. Ebből két irányba mutat a nyíl, egyik oszlopba az első kőtábla parancsolatai, másik oszlopba a második kőtáblán lévők.
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TK 64. o. 2.) RÉ 395: „Isten szívében megpihenve...” (TK 67. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.) RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) RÉ 161:1–3. verse: „Siess, keresztyén lelki jót hallani...” RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg engem, Úristen...”) „Csodálatos, Jézus, a szeretet...” http://www.plebania.net/img/hittanterem/7/7_250akkordos.doc „Kicsiny kis fényemmel...” https://www.pinterest.de/pin/295900637997377342/	
Házi feladat	Tízparancsolat memorizálása és felmondása ötösért	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv:31-33. oldal

A képen látható:

Tematikus kép. Sziklás, sivár hely, a felhők felett emelkedik ki a Sínai-hegy, A képen Mózes és Isten népe látható. Az emberek kicsik-nagyok, férfiak-nők kapcsolata bensőségesnek látszik a mozdulatokat elemezve. A központi figura Mózes, aki botot tart a kezében és felfelé tekint. Fönn a nap ragyogja be a hegycsúcsot, melynek szimbolikus jelentése van.

A szöveg: A szöveg központi üzenete a szövetségkötés és a Tízparancsolat. A 32. és 33. oldalakon láthatjuk a két kőtáblát a parancsolatokkal. A *Tudod-e?* - rész utal a két fő parancsolatra, amelyeket Jézus fogalmazott meg.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Mit határozott el Isten?
- Mit jelent a szövetség? Válaszd ki az alábbi kifejezések közül azt, amelyik szerinted leginkább kifejezi a szövetség lényegét!

Szövetkezés, együttműködés, egyesülés, társulás, szabályok szerint működő csoport,

- Mózes hová vitte a népét? Mit tapasztaltak három nap után? Figyeld meg képet!
- Mit mondott Mózesnek az ÚR?
- Mit jelent a Tízparancsolat?
- A nép hogy fogadta a szövetség gondolatát és a Tízparancsolatot?
- Olvassátok el az Istennel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket!
- Olvassátok el az emberekkel kapcsolatos parancsolatokat! Értelmezzétek, fogalmazzátok meg saját szavaitokkal ezeket is!

A *Tudod-e?* - részből megtudhatod, hogy Jézus hogyan foglalta össze a Tízparancsolatot!

Beszélgetéspontok az aranymondásokhoz:

Aranymondás: „Szeresd az Úrat, a te Istenedet!”

- Olvasd el az aranymondást, Jézus első nagy parancsolatát!
- Hogyan tudod kimutatni a szeretetedet Istennek? Mondjátok el egymásnak!

Aranymondás: „Szeresd felbarátodat, mint magadat!”

- Olvasd el Jézus második nagy parancsolatát!
- Kik a te felebarátaid, embertársaid? Sorolj fel néhányat!

1. Szójunk!

Szövéstechnikát alkalmazó kézművességgel szemléltethetjük a gyermekek számára a szövetség szónak a jelentését. A szövetségben a felek összeszövik az életüket, a tetteiket, döntéseiket, szabályaikat. Ezek pedig megtartó erővel bírnak. Ahogy a vető szál tartja meg mindazt, a különböző anyagokat (fonál,

virág, fűszál, papír), amit rászövünk, ugyanúgy az Istennel megkötött szövetségben elhangzó törvények, szabályok tartják meg az embert és vezetik a megfelelő irányba.

Órán is könnyen végrehajtható szövés technikák:

<http://thinkcrafts.com/blog/2014/12/02/wild-wooly-weaving/>

<http://tinkerlab.com/paper-plate-weaving-doll-hammock/?crlt.pid=camp.ouNn5w7XZBdu>

<http://childinharmony.blogspot.hu/2010/05/weave-with-nature.html>

2. 10 parancsolat kézművesség

Többféle kézműves technikával dolgozhatjuk fel a Tízparancsolatot:

- Mozdony (Én az Úr vagyok, a Te Istened) vasúti kocsikkal (parancsolatok);
- Festékes tenyér lenyomat 10 ujjára ragaszthatjuk vagy írhatjuk a parancsolatokat.
<https://histreasureseekers.wordpress.com/2011/05/20/train-up-a-child-10-commandments-pt-2/>
- Rajzolják körbe a gyermekek a padtársuk segítségével egy A/4-es lapra a két tenyerüket, az ujjakba írják be a parancsolatokat!
- Egy nagy kartonra ragasszuk rá az egyes parancsolatokat kihajtogatható kőtáblákra! Használjuk a parancsolatok memorizálására!
<http://showerofroses.blogspot.hu/2009/03/ten-commandments-lap-book.html?m=1>
- Készítsünk vidám tablót, amelyen szabadon, a gyerekek nyelvén fogalmazzuk meg a parancsolatokat!
<https://www.etsy.com/listing/182613727/bible-verse-gods-top-ten-commandments>

3. Tízparancsolat – bevezető, ráhangoló játék

Cél: a Tízparancsolat lényegének tudatosítása (vezérfonal a hívő ember számára, nem pedig merev szabályrendszer. Isten szeretetének a jele az, hogy megmondja a népének, hogy hogyan éljen, ha boldog akar lenni.)

A játék neve: Ki akar jót nekem?

A játék lényege: Van egy Útonjáró játékos és három Tanácsadó. Az Útonjáró mindenkit megkérdez, és eldönti, hogy kire hallgat.

A három Tanácsadó:

- Az Útonjáró barátja (tehát mindig jót akar neki)
- Az Útonjáró ellensége (tehát mindig rosszat akar neki)
- Nem ismeri az Útonjárót (ő dönti el, hogy jót akar vagy nem)

Eszközök: 6 darab szőnyeg, tojáshéj vagy száraztészta a szőnyeg alá, ami jelzi, hogy ez korhadt.

Játék előkészülete:

- Kiválasztjuk az Útonjárót és a 3 tanácsadót.
- Útonjáró kimegy a teremből.
- A három tanácsadó között kiosztjuk a szerepeket (érzelemkártyákkal=sematikus arcok, egyik mosolyog, másik mérges, harmadik semleges)
- Lerakjuk a szőnyegeket.
- Minden szőnyeghármas egy hidat jelent.
- Az egyik szőnyeget megjelöljük: ez lesz a korhadt gerenda - tojáshéj a szőnyeg alá.
- Meg kell jegyezni a gyerekeknek, hogy melyik ez a korhadt gerenda.

A játék menete:

Bejön az Útonjáró.

Kerettörténet elmesélése:

Te egy Útonjáró vagy. Elérkeztél egy folyóhoz. A folyón vezet át két veszélyes függőhíd. Mindkét hídnak 3 gerendája van. A gond az, hogy az egyik hídnak elkorhadt egy gerendája.

A túlparton áll 3 ember. Ők tudják, hogy melyik a korhadt. Egyikük a barátod. Másikuk az ellenséged. A harmadik egy idegen. Nem tudni, hogy jó ember-e vagy rossz. Ezért ő lehet, hogy igazat mond neked, de lehet, hogy hazudik. De az is lehet, hogy egyszer igazat mond, később hazudik.

A folyó partján megkérdezheted mind a három embert, hogy melyik hídon indulj el. Te döntöd el, hogy kinek a tanácsát fogadod el. Ha rálépsz egy gerendára, akkor kiderül, hogy lezuhansz-e vagy nem. Ha lezuhansz, vége a játéknak. Ha nem zuhansz le, mehetsz tovább. Ha átersz a hídon, vége a játéknak. Megmenekültél. Először lépj az első gerendára! Ha nem zuhantál le, akkor mehetsz tovább. De ekkor megkérdezheted, hogy egyet vagy kettőt lépj.

Átjutás vagy lezuhanás után megkérjük az Útonjárót: – Találd ki, hogy ki kicsoda volt!

Ezután lehet cserélni a szerepeket.

Amikor mindenki játszott, akkor megbeszéljük:

1. Ki akart jót neked?
2. Vajon miért akart jót?
3. Ki az, aki általában nekünk jót akar?

A lényeg, hogy a válaszból azt kellene kiemelni, hogy azok akarnak nekünk jót, akik szeretnek minket.

Átvezetés a bibliai történethez. Isten ugyanígy jót akart a népének, mint a Barát az Útonjárónak. Ezért Isten néhány utasítást adott a népének. Azért, hogy ne hogy úgy járjanak, mint az ember, aki korhadt gerendára lépett. Miért akart Isten jót a választott népének?

Mert szerette őket.

Forrásanyag: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/03/tizparancsolat.html>

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szeresd az Urat! (1. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy az első kőtábla parancsolatai az ember Istennel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az Istennel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az első négy parancsolat számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„ <i>Szeresd az Urat, a te Istenedet</i> ” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára (akasztófaszerűen)! Tippeljenek a gyerekek sorra egy-egy betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Eszköz: tábla/ívpapír filc/kréta
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Tudod-e? alapján az első kőtábla anyagára rávezetés: • A szeretet a parancsolatok gyökere • A nagy parancsolat összefoglalja a 10 parancsolatot • Az első fele az első kőtábláról, a másik fele a második kőtábláról Beszélgetés a Feladattár alapján A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása Ha lehetőség van rá, akkor kooperatív	TK 13. lecke (32. o.) TK 13. lecke (32. o.) MFGY 13/B. lecke 1. (37. o.) MFEI 13/B. lecke 1.

	csoportmunkával kérjük meg a gyermekeket arra, hogy közösen értelmezzék és magyarázzák az egyes parancsolatokat. 3-4 fős csoportokat hozunk létre, ahol a csoporton belül válasszanak a diákok egy szóvivőt. Ő lesz az, aki a csoport nevében beszél. Majd a parancsolat tartalmát, üzenetét és lényegét foglalják össze (ők hogyan értik), és az általuk összefoglalt gondolatokat osszák meg a többiekkel is! Első kőtábla parancsolatainak memorizálása Álljunk körbe! Dobjunk egymásnak egy plüssállatot, aminek a csoport megtanítja az első kőtábla parancsolatait! Akihez érkezik a plüssállat, maga elé veszi, és megtanítja neki a soron következő parancsolatot.	(43. o.) Eszköz: plüssállat Javaslat: Segíthetjük a memorizálást, ha az elején a táblán szerepelnek a parancsolatok.
Aranymondás	„Szeresd az Urat, a te Istenedet!” (Mt 22,37b)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 395 „Isten szívéen megpihenve...” (TK 67. o. 7.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.) RÉ 161:1–3. versei: „Siess, keresztyén, lelki jót hallani...” (TK 72. o. 13.) RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg engem...”)	
Házi feladat	Első kőtábla parancsolatainak memorizálása	MFGY 13/B. lecke 2. (37. o.) MFEI 13/B. lecke 2. (43. o.)

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagyalttölcsér áthúzva a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk az első kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat! Mindenki tervezzen egyet-egyét a parancsolatokhoz, majd a táblán gyűjtsük össze az egyes parancsolatokhoz tartozókat, vitassuk meg, és hozzuk létre az osztály által legjobbnak tartottat!

2. Szeretem-imádom

Az első kőtábla parancsolatai kapcsán beszélhetünk a mindennapi szóhasználatban elterjedt „imádom” kifejezésről. Tegyük különbséget a között, hogy csak Istent imádjuk, a többi dolgot pedig csak szerethetjük. Ehhez kapcsolódóan játszhatjuk a következő játékot.

A hittanoktató mesél egy szabadon mondott történetet. Ebben a történetben többször előkerül Isten tette, vagy Istenhez kapcsolódó helyek (templom), idők (istentisztelet), tevékenységek (ima), de előkerülnek különböző hétköznapi finomságok, értékes tárgyak, kedvelt elfoglaltságok. A gyerekek feladata, hogy azoknál a dolgoknál, amelyek az első kőtábla parancsolataihoz, az imádsághoz és Istenhez kapcsolódnak, ott meghajoljanak, a többinél viszont ne.

Játszhatjuk úgy is a játékot, hogy gyorsan sorolunk olyan dolgokat, amelyeket a gyerekek szeretnek (ennivalók, elfoglaltságok), és Isten neveit. A gyerekeknek minél gyorsabban reagálva vagy azt kell mondani, hogy 'szeretem', miközben állva maradnak, vagy azt, hogy 'imádom', miközben meghajolnak.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. Marci fogalmazása

Szeretem **Istent**, ezért Őt tekintem egyedül Úrnak, nem imádkozom más Istenhez. Tudom, hogy Ő nem látható, ezért nem tudjuk **lerajzolni** egy papírra, vagy **kifaragni** fából, kőből. Nem **imádom** emberek által készített szobrokat. Mivel **szeretem** Istent, csak szeretettel beszélek Róla. **Vasárnap** elmegyek a templomba, ott énekelünk Neki a társaimmal, **bibliai** történeteket tanulunk, és **imádkozunk** Hozzá! Jó Isten szeretetében élni, mert Ő vigyáz rám.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Szeresd felebarátod! (2. kőtábla)

Kognitív cél: Annak felismertetése, hogy a második kőtábla parancsolatai az egyén más emberekkel való szeretetkapcsolatáról szólnak.

Affektív cél: Az emberekkel való szeretetkapcsolat segítő és gátló tényezőinek feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy az 5–10 parancsolatok számukra megélhető következményeit megfogalmazzák.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” rejtvény Rajzoljuk fel az aranymondás betűinek a helyét a táblára! Tippeljenek a gyerekek sorra betűt! Aki megfejti, választhat egy éneket az eddig ismertekből.	Javaslat: A nagyparancsolat második felének megfigyeltetésénél visszatérhetünk az előző órák anyagának ismétlésére.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Szeretem! Nem szeretem! – tevékenységek gyűjtése a 2. kőtábla parancsolataihoz Kérjük meg a diákokat, hogy írjanak egyenként 5 dolgot, amelyeken megbántódnak, és öt dolgot, ami jólesik nekik otthon vagy az iskolában. A tankönyvben található kőtábla segítségével szortírozzuk, hogy melyik rossz és melyik jó élmény/átélés melyik parancsolathoz tartozik! Vezessük a táblán a megbeszélés folyamatát, írjuk fel a parancsolatokat, és ragasszuk mellé a post-itok-at!	Eszköz: post-itok Javaslat: Ha nagy létszámú osztályban tanítunk, akkor osszuk 4 fős csoportokba a gyerekeket, és a csoportok írjanak ötleteket!

	Beszélgessünk a gyűjtőmunka alapján a második kőtábla parancsolatairól! Második kőtábla parancsolatainak memorizálása Álljunk körbe! Dobjunk egymásnak egy plüssállatot, aminek a csoport megtanítja az első kőtábla parancsolatait. Akihez érkezik a plüssállat, maga elé veszi, és megtanítja neki a soron következő parancsolatot. A parancsolatok korosztályi szintű alkalmazása Párban dolgozva oldják meg a tanulók a munkafüzet 1. feladatát.	Eszköz: plüssállat Javaslat: Segíthetjük a memorizálást, ha az óra elejétől a táblán szerepelnek a parancsolatok. MFGY 13/C. lecke 1. (38. o.) MFEI 13/C. lecke 1. (44. o.)
Aranymondás	„Szeresd felebarátodat, mint magadat!” (Mt 22,38)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TK 64. o. 2.) RÉ 395: „Isten szívéen megpihenve...” (TK 67. o. 7.) RÉ 161:1–3. verse: „Siess, keresztyén...” RÉ 105:24 „Ezt nékiek azért mívelte...” BS 200: „Az Istennek Tízparancsolatja...” (dall. RÉ 140: „Szabadíts meg...”)	
Házi feladat	Második kőtábla parancsolatainak memorizálása Szorgalmi: írv fogalmazást Marci mintájára (MFGY 13/B. lecke 1. (37. o.), MFEI 13/B. lecke 1. (43. o.)) arról, hogy mit jelentenek számodra a második kőtábla parancsolatai!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Alkossunk logót!

Közlekedési szabályokat, általános előírásokat gyakran ábrázolnak egy-egy leegyszerűsített rajzzal. Gyűjtsünk ilyen példákat a gyerekekkel! Például: fagylalttölcsér áthúzza a busz első ajtaján, piros keretű háromszögben szökkenő szarvasok az utak mentén, stb. Alkossunk a második kőtábla parancsolataihoz ugyanilyen rajzokat, logókat! Mindenki tervezzen egyet-egyet a parancsolatokhoz, majd a táblán gyűjtsük össze az egyes parancsolatokhoz tartozókat, vitassuk meg, és hozzuk létre az osztály által legjobbnak tartottat!

2. Így viselkedünk egymással! – tábló

Vigyünk újságból kivágott képeket! Montázstechnikával dolgozzák fel a gyerekek a második kőtábla parancsolatait! Beszélgessünk a képekről, hogy melyik parancsolathoz illeszthetők, mit írunk/rajzoljunk belé/ mellé! Egy nagy kartont osszunk fel 5 amőba alakú területre, írjuk az amőba körvonalára a parancsolat szó szerinti változatát, majd készítsük el az azt kifejező montázst!

14. ISTEN HAZÁT KÉSZÍT: KÉMEK KÁNAÁNBAN

(4Móz 13–14)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BETZ, O. (Hrsg.), Calwer Bibellexikon, Stuttgart 1967.

HENNING, KURT. (Hrsg.), Jerusalemer Bibellexikon, Neuhausen-Stuttgart 1989.

SOGGIN J. A., Bevezetés az Ószövetségbe, Budapest 1999.

RAD VON, G., Az Ószövetség teológiája, Budapest 2000.

<http://www.bibelwissenschaft.de/>

TÓTH, K., Mózes öt könyvének magyarázata, Budapest 1995.)

Isten hosszú ideig készítette népét arra, hogy a hosszú jövevénylét után saját hazát szerezzenek. A letelepült életforma előtt hosszú ideig vándoroltak a pusztában Isten ígéreteire, vezetésére és gondoskodására hagyatkozva. Isten ez alatt az idő alatt készítette népét az ígért földjére való belépésre. A megígért tejjel és mézzel folyó terület (2Móz 13,5) azonban nem volt lakatlan. A helyszín felmérése érdekén Isten kémeket küldet Mózesrel.

Kánaán:

Mózes 4. könyvének 34. része 3–10. versekben nevezi meg pontosan Kánaán határait. „*A déli határvidék a Cin-pusztától Edóm mentén legyen. Ez legyen a déli határoto: keleten a Sós-tenger végétől induljon, kerülje meg a határ délről az Akrabbím-hágót, és menjen Cin felé, nyúljon le Kádés-Barneától délre, majd haladjon Hacar-Addárig, és menjen tovább Acmon felé. Acmontól forduljon a határ Egyiptom patakja felé, és végződjék a tengernél. A nyugati határoto a Nagy-tenger és annak partvidéke legyen. Ez legyen a nyugati határoto. Ez legyen az északi határoto: A Nagy-tengertől a Hór-hegyig jelöljétek ki, a Hór-hegytől jelöljétek ki a Hamátba vezető útig, majd a határ nyúljon ki Cedád felé, azután haladjon a határ Zifron felé, és a vége Hacar-Énánál legyen. Ez legyen az északi határoto. A keleti határt Hacar-Énántól Sefámig jelöljétek ki, Sefámtól menjen le a határ Riblá felé, Ajintól keletre, majd menjen tovább a határ lefelé, amíg el nem éri a Kinneret-tó keleti partján levő magaslatokat. Azután menjen le a határ a Jordán felé, és végződjék a Sós-tengernél. Ez legyen országok határa körös-körül.*”

Ezt a területet ígérte meg Isten Ábrahám leszármazottainak hazául, miután elhívta az otthonából (1Móz 12,7). Ezt az ígértét Isten többször is megerősítette (1Móz 13,15.17), és később Ábrahám utódainak is megismételte. (1Móz 26,3; 28,13; 35,12; 2Móz 6,4) Ezért kapta ez a föld az „Ígért földje” nevet. Kánaán lakossága különféle népekből tevődött össze, akiknek azonban a nyelve, vallása és kultúrája azonos volt. Politikailag azonban soha sem volt egységes a terület, kiskirályságokra osztozott.

Tejjel és mézzel folyó föld:

Többször is elhangzik a Bibliában az Ígért földjének ígérete kapcsán a tejjel és mézzel folyó jelző. A kifejezés pontos háttere nem ismert. Az bizonyos, hogy a jólétre, a bőségre utal. A pusztai vándorlás során különösen is sokat jelentett erre az ígérethez való visszaemlékezés. A felderítési történet szerint ez a föld kiemelkedően jó terméshozó minőségét jelentette.

Kémlelés Kánaánban:

Isten megbízta Mózesrel, hogy válasszon ki a kémlelésre 12 férfit. Ez a 12 férfi a teljes népet képviselte. A kiválasztás szempontja elsődlegesen a tekintély volt, vagyis a szavahihetőség, megbízhatóság, nem pedig a fizikai erőnlét vagy rátermettség. (Tehát nem azok a tulajdonságok, amelyek egyébként egy klasszikus értelemben vett kémnek elengedhetetlenek.) Azért volt szükség éppen ezekre a tulajdonságokra, hogy minél pontosabban mondják el a tapasztalataikat, és a nép többi tagja higggyen

nekik. Mózes a kiválasztottaknak pontosan megmondta, hogy miről vár visszajelzést. Részben információkat várt, részben véleményt, vagyis a tények értékelését. Negyven napig tartózkodtak Kánaánban. Felmérték a kémek a föld terméshozó képességét a gyümölcsei révén, megfigyelték a lakosság életmódját, felmérték a kultúrájukat.

Kémek beszámolója Kánaánról:

A 12 kém beszámolója a tények tekintetében megegyezett. A különbség a tények értelmezésében volt. Mivel 10 képviselő szerint legyőzhetetlen akadállyal állnak szembe, ezért a nép ismét zúgolódni kezdett. Ez egy olyan zúgolódástörténet, amelyre Isten büntetéssel felel, mivel Ő ellene fordultak. Isten az ígétét nem vonta vissza, hanem beteljesedését 40 évvel későbbre tette a nép hitetlensége miatt. Ez az időszak akkor egy emberöltőnyi idő volt. A 12 kém közül kiemelkedett Józsué és Káleb, akik Istenben bíztak, és nem a láthatókra néztek. (4Móz 14,9)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke anyaga a Kánaán, ígét és beteljesedés fogalmakra épít. A kánaán szó, a magyar nyelvben a tulajdonnévtől elvált, állandósult kifejezés a teljességet, legnagyobb vágyainkat, elképzeléseinket sűríti magába. A gyermekből az Ígét Földje kifejezés kapcsán megszülető képpel hívhatjuk elő. Ebben a képben megjelenhetnek a gyermek vágyai. Erre építjük a vágy – ígét – beteljesedés fogalomhármast. Vannak vágyaink, amelyekre nincs ígétünk. A gyermek is megéli, hogy vágyakozik több mindenre, van, amit megígérnek a szülei, van, amit nem. Újból és újból elmondja kéréseit, szeretne ígéteket kapni rá, van, amire kap, van, amire nem. Ugyanígy az Isten előtt is feltárhatjuk a vágyainkat, van, amire van ígétünk, van, amire nincs. A történetben éppen erre a különbségre találunk példát. A nép ígétet kapott az új föld gazdagságára, de Isten nem ígerte, hogy nehézségek nélkül lehet az övék.

Ide kapcsolható az ígét és beteljesedés másik tényezője: a beteljesedésben, a megvalósításban nekünk is szerepünk van. A családokban egyre elterjedtebb az a modell, hogy a szülők mindent megígérnek, és mindent meg is tesznek gyermekeikért, hogy a gyermeknek ne kelljen nélkülöznie, és a gyermeket ne kelljen megterhelni. Ez az attitűd egyrészt megfosztja a gyermeket attól, hogy megtanuljon lemondani a vágyairól, illetve megfosztja attól a tapasztalattól, hogy egy-egy nagyobb ügyért, vágyott dologért lehet és érdemes nagy áldozatot vállalni, amiben meg lehet élni a győzelmet, a siker örömet, a gondviselés erejét.

A gyermekeknek éppen azért van kevés önbizalmuk egy-egy tevékenységhez, mert nem tapasztalták meg, hogy belevágnak, és a környezetük segítségével végül sikerül. Ugyanúgy, ahogy Izráel népe, amely a rabszolgasorsban, alávetett életmódban elszokott a szabad, kezdeményező léttől. A lecke arra akarja bátorítani a gyermekeket, hogy merjenek egy-egy feladatba belevágni egy ígét, egy ügy érdekében, és bízzanak abban, hogy megkapják a szükséges segítséget.

A gyermekek előtt álló ígétek egyszerűebbek, a hétköznapiakhoz kötődnek. Elsődlegesen a teremtettségi rendre van hosszú távú ígétük, hogy édesanyák, édesapák lesznek, önállósodnak, lesz egy hivatásuk, saját egzisztenciájuk, és így szolgálhatják Istent azon a helyen, területen, ahova Isten helyezi őket. A mai bizonytalan világban ezen az úton is bátorságra és bizalomra van szükségük, hogy belevágnak. Bátorságra, hogy haladjanak a tanulmányaikban, merjenek nagyokat álmodni, és bizalomra, hogy Isten mindig megadja a segítséget. Különösen ott fontos ez, ahol a szülők már elvesztették a bizalmukat és bátorságukat, és leginkább a keserűség, panasz, kilátástalanság árad belőlük, az életükből, így a gyermek előtt nincs olyan életút, amire vágyott példaként tekinthet.

Isten újat teremtő hatalma és gondviselő jelenléte az az üzenet, amivel zárhatjuk ennek az évnek az ószövetségi történeteit. Ezzel a leckével végződnek Izráel népének szabadulástörténetei az idén. Már most előre vetíthetjük a következő év tematikáját, a honfoglalást, amikor a megszabadított nép megtanul Isten uralma alatt élni.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten ígéreteiben nekünk is szerepünk van.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük lehet benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában történő szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ígéret Földje képzeletjáték Csendesítsük el a gyermekeket! Hajtsák le a fejüket a padon összefont kezükre! Hunyják le a szemüket! Adjunk ki egy hangot! (triangulumon/gitáron/zongorán...) Figyeljenek a hangra, kövessék Csendországba, ahol teljes csend van, csak a képzelet játszik. Mondjuk el minél szemléletesebben számukra Isten népének útját az Ígéret Földje határáig! • Isten ígéretet tesz a megszabadított népnek • A pusztai vándorlás nehézsége • Az ígéret ereje: érdemes kitartani! • Kétségbeesés és remény kettőssége • Kémek kiküldése, kíváncsiság Így fejezzük be: „Mindenkinek volt egy képe, ahogyan elképzelte az Ígéret Földjét. Tebenned is van egy kép. Milyen az a föld, milyen az a legszebb ország, a leggyönyörűbb vidék, amit szerinted Isten elkészített népének? Képzeld el! Barangold be képzeletben, figyelj meg minden részletét!” Hagyjunk időt a képzeletre! Majd ugyanannak a hangnak a megszólaltatásával hozzuk vissza őket az osztályba! Beszélgetés a képzeletben megszületett képekről: • Milyen volt az az Ígéret Földje, ahol Te képzeletben jártál? • Összegezzük a képzeletben megszületett képeket, hogy mi a közös bennük, nézzük végig a megrajzolt képeket, elemezzük őket! Átvezetés: Isten népe is kíváncsi volt arra a földre, amit Isten ígért nekik, ezért kémeket küldött előre. Ha összeolvassátok azoknak a tulajdonságoknak a kezdőbetűit, amelyeket a történetmondás közben írok, megtudjátok az Ígéret Földjének bibliai nevét.	Eszköz: hangszer/ triangulum Kapcsolódó feladat: TK 14. lecke (35. o.) Feladattár 3. kérdés Javaslat: Vezessük be a gyermekeket a csendjátékba! Előre mondjuk el nekik, hogy akkor tudunk a bennünk lévő képekre legjobban figyelni, ha elcsendesedünk, befele figyelünk! A triangulum vagy más hangszer hangja indítja el őket Csend-országba, és ugyanaz a hang hozza vissza őket az osztályba. Le is rajzoltathatjuk a gyermekekkel, ha tudunk rá időt szánni, vagy feladhatjuk házi feladatnak, szorgalminak.
Feldolgozási javaslat,	Történetmondás – Isten hazát készít: kémek Kánaánban:	TK 14. lecke (34. o.) Javaslat:

munkáltatás	• Próbákkal teli hosszas vándorút a pusztában • Mózes kémeket küld: törzsenként egy harcost • A kémek visszatérése • A jó hír • A rossz hír • A kémek félelme és kétségeskedése • Káléb és Józsua hite és bizalma • A nép zúgolódása, hitetlensége • Isten haragja -> Aranymondás: <i>„Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!”</i> (Zsolt 81,14) • Isten büntetése és megtartó szeretete. • Az idei tananyag lezárása, előremutatás a negyedik tematikára. Vállald az utat! Vigyünk be az órára annyi fűgét vagy kis talacsakában/szalvétában mazsolát, ahány tanuló van! Tegyük le egy sorba az osztályterem egyik felébe úgy, hogy mögöttünk helyezkedjenek el, míg mi a falnál, a fal felé fordulva állunk! A tanulók a terem túlsó feléből próbálják meg úgy elérni az egyik tálat/fűgét, hogy az őr (a falnál háttal álló tanító) ne vegye őket észre! Amikor az őr felénk fordul, nem szabad, hogy mozgásban legyenek vagy hangot keltsenek. Ha valaki épp akkor mozdul vagy hangot ad, annak újból kell kezdenie az utat.	A történet elmesélése közben használjuk a következő szavakat és írjuk közben egymás alá a táblára: Káprázatos Ámulatos Nevezetes Alkalmas Áldott Napsütötte Így akrosztichont képezünk a Kánaán szóra. A játék alkalmas annak az érzékeltetésére, hogy ha nehéznek, vagy akár reménytelennek tűnik is egy vállalkozás, vállalni kell az utat. Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 14. lecke 3. (40. o.)
Aranymondás	<i>„Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!”</i> (Zsolt 81,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) BS 144: „Védelmezz, Istenem...” (TK 67. o. 5.) „Olyan örömet, mint a forrás...” http://enekeskonvy.lutheran.hu/enek571.htm	
Házi feladat	MFGY 14. lecke 1–2. (39. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 34-35. oldal

A képen látható:

A 34. oldalon tematikus kép látható. Két szemben álló csoportot lát a néző. a baloldalon Mózes és a várakozó izráeliek, velük szemben a kémek, akik magukkal hozták azokat a bizonyítékokat, amik Kánaán gazdagságát igazolták. (gránátalma, szőlő, füge, melyek jóval nagyobbak a megszokottnál)

A 35. oldalon térkép, rajta mozaikképek montázs jelleggel, Kánaán földrajzi helyét és gazdagságát hívatottak jelezni.

A szöveg: A fókusz az izráeli nép kételkedésére irányítja a figyelmet. A kémek jelentése alapján a nép bevehetetlennek ítéli Kánaánt, pedig annak gazdagsága vonzó számukra. Két ember van, Káléb és Józsué, akik bíznak Isten segítségében, de a többiek nem. Isten megharagszik a kételkedőkre és büntetésül negyven évig kellett bolyonganiuk a pusztában, míg végre elfoglalhatták az Ígéret Földjét.

Instrukció a képelemzéshez és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a szöveget! Figyeljétek meg, miért kételkedtek az zsidók, mikor megtudták a kémektől milyen Kánaán, és milyen népek lakják!
- Mit parancsolt az Úr Mózesnek? Miért?
- Mit hoztak magukkal a kémek? Ettetek-e már gránátalmát, fügét és szőlőt? Hogy néznek ki és milyen ízű gyümölcsök ezek?
- Mit mondtak Kánaánról a kémek? Mit jelent a „tejjel-mézzel folyó föld” kifejezés?
- Mit mondtak a kémek az ott lakókról?
- Miért kezdtek el kételkedni az zsidók? Kik voltak azok, akik bíztak az Úrban?
- Miért haragudott meg Isten a kételkedőkre? Hogyan büntette meg őket?
- Vizsgáljátok meg kiscsoportokban a 35. oldalon lévő szöveget és térképet! Mit tudtatok meg Kánaánról? Ki járt már közületek Izraelben? Mondja el a többieknek a tapasztalatait!
- A képecskék mit árulnak el Izraelről? Beszéljétek meg, és mondjátok el!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás:” Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izrael!”

- Ki mondja ezt a mondatot? Miért?
- Gondold végig az utóbbi hetedet, mindig a helyes úton jártál, mindig helyesen viselkedtél? Miért? Ha nem sikerült, mit tehetsz? Hogyan változtathatsz a viselkedéseden?
-

1. Vágyaink

Kérjük meg a gyermekeket arra, hogy gyűjtsék össze mindazokat a dolgokat, amire vágnak. Készítsenek egy minél több vágyakozásból álló listát, ahová külön rovatba írják a tárgyi vágyakozásokat, külön az érzelmeket, stb.! Ezután húzzák alá azt, amit szerintük Isten is hasznos vágnak talál! Ezután készítsünk közösen egy olyan listát, amit az eddig tanultak alapján úgy gondolnak, hogy Isten az ő számukra ígér! A két listát (vágy és ígéret) hasonlítsuk össze, és a feladat után beszéljünk arról, hogy mi a különbség az emberi vágyak és Isten ígéretei között!

2. Isten ígéretei

Vigyünk be az 1-2. évfolyamok hittankönyvét az órára, és kérjük meg a gyermekeket arra, hogy keressenek olyan történeteket, amelyekben Isten ígéretéről van szó! A táblán vagy külön lapon készítsenek egy táblázatot, amiben szerepelnek a következő információk:

- Kinek tett ígéretet Isten?
- Mi volt az ígéret?

- Megvalósult-e? (Hogyan valósult meg?)
- Mit kellett tennie az adott személynek, vagy valaki másnak ahhoz, hogy az ígéret beteljesedjen?

Akár a tankönyvön kívül, gyermekek által ismert bibliai történetek közül is válogathatunk. Ha elkészült a táblázat, akkor beszéljessünk a csoporttal arról, hogy volt-e, és ha igen, milyen szerepe az embereknek egy-egy ígéret beteljesedésében!

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat: Ez a feladat a gyermekeket arra próbálja rávezetni, hogy a mindennapok apró ígéreteiben is van szerepünk. Vállalnunk kell a magunk részét ahhoz, hogy a dolgok megvalósuljanak. A b) pontban felidézhetnek a saját életükből olyan szituációt, amikor megkapták az ígéretet, de nekik is tenni kellett érte valamit az a) pont mintájára. Pl.

Szívesen megteszem, ha hozol egy labdát.

Szívesen megteszem, ha előtte segítesz leszedni a ruhákat.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten megtartja az ígéreteit

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük van benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ígéret Földje képzeletjáték Csendesítsük el a gyermekeket! Hajtsák le a fejüket a padon összefont kezükre! Hunyják le a szemüket! Adjunk ki egy hangot! (triangulumon/gitáron/zongorán...) Figyeljenek a hangra, kövessék Csend-országba, ahol teljes csend van, csak a képzelet játszik! Mondjuk el minél szemléletesebben számukra Isten népének útját az Ígéret Földje határáig! • Isten ígéretet tesz a megszabadított népnek • A pusztai vándorlás nehézsége • Az ígéret ereje: érdemes kitartani! • Kétségbeesés és remény kettőssége • Kémek kiküldése, kíváncsiság Így fejezzük be: „Mindenkinek volt egy képe, ahogyan elképzelte az Ígéret Földjét. Tebenned is van egy kép. Milyen az a föld, milyen az a legszebb ország, a leggyönyörűbb vidék, amit szerinted Isten elkészített népének? Képzeld el! Barangold be képzeletben, figyelj meg minden részletét!” Hagyjunk időt a képzeletre! Majd ugyanannak a hangnak a megszólaltatásával hozzuk vissza őket az osztályba!	Eszköz: hangszer/triangulum Kapcsolódó feladat: TK 14. lecke (35. o.) Feladattár 3. kérdés Javaslat: Vezessük be a gyermekeket a csend-játékba. Előre mondjuk el nekik, hogy akkor tudunk a bennünk lévő képekre legjobban figyelni, ha elcsendesedünk, befele figyelünk. A triangulum, vagy hangszer hangja indítja el őket Csend-országba, és ugyanaz a hang hozza vissza őket az osztályba. Le is rajzoltathatjuk a gyermekekkel, ha tudunk

	Beszélgetés a képzeletben megszületett képekről: Milyen volt az az Ígéret Földje, ahol Te képzeletben jártál? Összegezzük a képzeletben megszületett képeket, hogy mi a közös bennük, nézzük végig a megrajzolt képeket, elemezzük őket! Átvezetés: Isten népe is kíváncsi volt arra a földre, amit Isten ígért neki, ezért Mózes kémeket küldött előre, hogy azok kikémleljék az új hazát. Ha összeolvassátok azoknak a tulajdonságoknak a kezdőbetűit, amelyeket a történetmondás közben írok, megtudjátok az Ígéret Földjének bibliai nevét.	rá időt szánni, vagy feladhatjuk házi feladatnak, szorgalminak.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Isten hazát készít: kémek Kánaánban: • Próbákkal teli hosszas vándorút a pusztában • Mózes kémeket küld: törzsenként egy harcost • A kémek visszatérése • A jó hír • A rossz hír • A kémek félelme és kétségeskedése • Káléb és Józsué hite és bizalma • A nép zúgolódása, hitetlensége • Isten haragja -> Aranymondás: „Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14) • Isten büntetése és megtartó szeretete. • Az idei tananyag lezárása, előremutató a negyedik tematikára. Történet feldolgozása a munkafüzet feladataival.	TK 14. lecke (34. o.) Javaslat: A történet elmesélése közben használjuk a következő szavakat és írjuk közben egymás alá a táblára: Káprázatos Ámulatos Nevezetes Alkalmas Áldott Napsütötte Így akrosztichont képzünk a Kánaán szóra. MFEI 14. lecke 1–2. (45. o.)
Aranymondás	„Bárcsak rám hallgatna népem, az én utaimon járna Izráel!” (Zsolt 81,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) BS 144: „Védelmezz, Istenem...”	
Házi feladat	Rajzold le, milyen a Benned élő Ígéret Földje!	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten ígéreteiben nekünk is szerepünk van.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten valóban megtartja az ígéreteit, de az embereknek is szerepük van benne.

Affektív cél: Az ígérek megvalósulásában szerepvállalással való azonosulás.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, melyekben a diákok felismerhetik és megvalósíthatják saját feladataikat.

Óra fő része	Javaslatok	Tanesczköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgetés a „kánaán” kifejezésről. Idézzük fel az első órai akrosztichon segítségével a történetet! Beszélgessünk a „kánaán” kifejezésről a tankönyv illusztrációja, a Tudod-e? és a Feladattár alapján! Átvezetés: Isten egy különleges földet ígért népének, de a nép megijedt a feladat nehézségétől. Pedig Isten ígéreteinek megvalósulásában nekünk is szerepünk van.	TK 14. lecke (35. o.) Tudod-e Feladattár 1. kérdés
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Az üzenet feldolgozása a munkafüzetben: • Szükséges tulajdonságok a honfoglaláshoz • Józsué hite és bizalma • Elöttünk álló ígérek (foglalkozás, anyuka-, apukaszerep) • Hozzá szükséges tulajdonságok Vállald az utat! Vigyünk be az órára annyi fűgét vagy kis tálacskában/szalvétában mazsolát, ahány tanulónk van! Tegyük le egy sorba az osztályterem egyik felébe úgy, hogy mögöttünk helyezkedjenek el, míg mi a falnál a fal felé fordulva állunk! A tanulók a terem túlsó feléből próbálják meg úgy elérni az egyik tálat/fűgét, hogy az ör (a falnál háttal álló tanító) ne vegye őket észre! Amikor az ör feléjük fordul, nem szabad, hogy mozgásban legyenek, hangot keltsenek. Ha valaki épp akkor mozdul, vagy ad hangot, újból kell kezdenie az utat.	MFEI 14/B lecke 1. a) (47. o.) MFEI 14/B lecke 1. b) (48. o.) MFEI 14/B lecke 1. c) (48. o.) A játék alkalmas annak az érzékeltesére, hogy ha nehéznek, vagy akár reménytelennek tünik is egy vállalkozás, vállalni kell az utat. Kapcsolódó feladat lehet: MFEI 14/A lecke 3. (46. o.) ! instrukciók fenn
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) „Kész az én szívem...” (TK 67. o. 5.) BS 140: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	

ÖSSZEFOGLALÁS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Csak egy sál? - asszociációs és animációs játék Vigyünk be az órára egy nagyobb, négyzetes sálát! A csoport üljön körbe! Fektesse a nagy sálát a földre, és mondjuk rá, hogy ez a pusztaság, ahol Isten népe vándorolt! Jelenítsünk meg embereket, helyzeteket, szituációkat azzal az egy sállal! Akinek van ötlete, kimegy, elmutogatja a sállal szó nélkül, miután a csoport kitalálta, közepén hagyja a sálát, és jöhet egy következő vállalkozó.	Eszköz: sál
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A tükör jó irányba torzít – hangjáték A csoport továbbra is maradjon a körben kialakított székeken! Középre tegyünk két széket! Magyarázzuk el a gyerekeknek, hogy a két szék között egy varázstükör van! Jó irányban torzít. Üljön valaki az egyik székbe, és panaszkodjon egy jót! Panaszolja el, hogy mi baja! Mutassuk be, hogy a varázstükör hogyan torzít! Üljünk a szembe lévő székre, és mondjuk el a panaszt kérdés formájában! Utána mindketten ülünk ki a külső körbe! Majd üljön be egy önként vállalkozó panaszkodó, mondja el a panaszát, vele szembe pedig üljön egy olyan tanuló, aki meg tudja fogalmazni kérdés formájában panaszát! Körbe-körbe Rajzoljuk /írjuk le a pusztai vándorlás történetének kulcsszavait egy-egy kis cédulára: zúgolódó nép (szomorú és mérges arcok); Mózes a bottal; faág; zúgolódó nép; fűrészek és manák; zúgolódó nép; víz a sziklából; Sínai-hegy; kőtábla, rajta 1-es; kőtábla, rajta 2-es; kőtábla, rajta 10-es; 12 kém (12 érdeklődő fej vagy lábnyom); füge, gránát, szőlő; 12 visszatért kém (2 vidám, lelkes fej és 10 szomorú vagy mérges)! Osszuk ki a gyermekek között a megfelelő sorrendben! Haladjunk körbe, és a kulcsszavak segítségével fűzzük fel a vándorló nép történetét! Helyezzünk a kör közepére színes cetliket párat a következő mondatokkal: „Így szabadította meg Isten Izráelt.” vagy „Így gondoskodott Isten a vándorló népről.” Akinek sikerül belefűznie a történetbe, az húzhat egy színes	.A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY Összefoglalás II. 1. (41. o.) MFEI Összefoglalás II. 1. (49. o.) Eszköz: cetlik Javaslat: Kisötöst ajánlhatunk fel annak, akinek sikerül aranymondást is belefűznie a körmesélésbe. Kapcsolódó munkafüzet feladat: MFGY Összefoglalás II. 2. (42. o.) MFEI Összefoglalás II. 2. (50. o.)

	kártyát középről. Jutalmul ők választhatnak az énekek közül, amelyeket az elmúlt hetekben tanult az osztály. Rakjuk sorrendbe! A munkafüzetből fénymásoljuk ki (ha lehet, nagyítva), és vágjuk ki a parancsolatokhoz tartozó rajzokat! Helyezzünk két kőtábla alakú kartont a földre a gyermekek közé! Keverjük össze, osszuk ki! A gyermekek idézzék fel a parancsolatot, és rakják közösen sorba a képeket! Melyik parancsolat minnek a védelmére szolgál? Osszuk ki post-it-okon a munkafüzeti feladatokban lévő szavakat! Helyezzék a gyermekek az 5. feladat megfelelő ábrájához, a megfelelő parancsolathoz!	MFGY Összefoglalás II. 5. (44. o.) MFEI Összefoglalás II. 5. (52. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: Javaslat: Ha 20 körül van az osztálylétszám, gondolkodhatnak párban, ha 10 körül, helyezték a homlokukra úgy, hogy nem nézik meg a sajátjukat! A társaik segítsenek nekik szavak nélkül a megfelelő kőtáblához állni, a megfelelő sorrendben! Eszköz: 19 post-it MFGY Összefoglalás II. 5. (43. o.) MFEI Összefoglalás II. 5. (51. o.)
--	---	---

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Mózes útja bibliai játékkártya

(Parakletos Kiadó) A kártya segítségével feleleveníthető Mózes útja Isten népével. Kisebb csoportban játszható kvartettként, a végén az egyes betűjelek szerint a képek alatt szereplő rövid mondatok felolvasásával a gyermekek maguk haladhatnak végig a történeten, személyeken, tárgyakon. Beszélgessünk a 'Veletek vagyok!' kártyák alapján Isten szabadító szeretetéről, és hogy mennyi módon megjelent Izráel számára.

<http://www.parakletos.hu/node/1780>

2. 'Isten a pusztában' tabló

Vigyünk egy nagy kartont az órára (nagy ív papír is megfelel)! Osszuk ki a gyermekeknek kisebb papírokat, vagy magára a nagy kartonra/papírra is dolgozhatnak! Beszéljük végig Isten szabadító és

gondviselő tetteit, amivel újra és újra bizonyította népének jelenlétét, szeretetét a pusztában! Mindenki válasszon ezek közül egyet, amelyet rajzzal és írással jelenítsen meg a tablón! Kerüljenek fel az aranymondások is!

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat:

Bár **Egyiptomban** nehéz sorunk volt, de mindig tudtuk, mire számíthatunk. Sokat **sanyargattak** minket, de volt mit enni, inni és fedél is volt a fejünk fölött. A pusztában gyakran kétségbe estünk. Mit **igyunk**? Mit **együnk**? Merre **menjünk**? De mindeközben egyre jobban megismertük **Istent**, a Szabadítót. Mindvégig vezetett minket. Nappal **felhőoszlop** mutatta az utat, éjszaka **tűzoszlop** világított. Márában a **vizet** édessé változtatta, esténként **fürjfel** etetett, reggelente **manna** terítette be a földet. A Hórebnél víz fakadt a sziklából, a Sínai-hegyen kőbe faragott **parancsolatokkal** tett rendet köztünk. A pusztában tapasztaltuk meg, hogy van, akihez kiáltsunk, akire mindig **számíthatunk**.

3. feladat:

				K	É	M				
			K	Á	L	É	B			
		M	A	N	N	A				
	B	I	Z	A	L	O	M			
	K	Ő	T	Á	B	L	A			
P	A	R	A	N	C	S	O	L	A	T

JÉZUS KRISZTUS A SZABADÍTÓ

Bevezető óra az újszövetségi tematikába

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

WESTERMANN C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.

KÁLVIN, J., Tanítás a keresztyén vallásra, Budapest 1986.

SZÜCS, F., Hitvallásismeret, Budapest 1995.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

FEKETE, K., A Heidelbergi Káté magyarázata, Budapest 2013.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.)

Isten Fiát küldte a földre, hogy a bűnbeesett embert megszabadítsa a bűn hatalmából, fogságából.

Jézus neve:

Küldetésére utal. Jésua: szabadító, megmentő, segítő. Jézus korában ez egy gyakori személynév volt. A héber Jehosua névből ered, ami azt jelenti: Jahve megszabadít. (Teofor név, azaz olyan tulajdonnév, mely Isten nevét is tartalmazza.)

Szabadító ígérete:

Isten a bűnesetet követően megígérte, hogy megszabadítja az embert. Az asszony leszármazottjaként születik meg majd az a személy, Aki legyőzi az Édenkertben kígyó képében megjelenő Gonoszt, a Sátánt: „*Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között, ő a fejedet tapossa, te pedig a sarkát mardosod.*” (1Móz 3,15) Ezt az ígértét Isten szavakkal és tettekkel is számtalanszor megerősítette.

Sok történelmi helyzetben megmutatta a választott népének, hogy Ő bármilyen helyzetből meg tud menteni. Ezek a **szabadító tettek**, események Istent Szabadítóként mutatták be, de előreutaltak Jézus szabadítására is. Ahogyan az egyiptomi rabszolgaságból kiszabadította népét, úgy szabadítja meg Krisztus halála által a bűn rabszolgaságából az embert. Minden ószövetségi szabadító tett önmagában hordozta a Jézusban megvalósuló szabadulás ígértét.

Az Ószövetségben **prófécia**k sora hangzott el a szabadításról. Ezek az ígértetek nemcsak a szabadítás körülményeiről szólnak, hanem a megváltás útját kísérő szenvedésekre is utalnak.

Ígértetek Jézusról:

Asszonytól születik (1Móz 3,15)	(Mt 1,20; Lk 1,31)
Ábrahám utóda lesz (1Móz 22,18)	(Mt 1,2; Lk 3,34)
Jákob utóda lesz (1Móz 28,13 –14)	(Mt 1,2; Lk 3,34)
Júda törzsből származik (2Móz 49,8–10)	(Mt 1,2; Lk 3,33)
Dávid nemzetségéből származik (2Kir 7,12–14; Zsolt 132,11; Ézs 11,1)	(Mt 1,6; Lk 3,31)
Betlehemben fog születni (Mik 5,2)	(Mt 2,1; Lk 2,4,15)
Szűztől születik (Ézs 7,14)	(Mt 1,18–25; Lk 1,26–38)

Gyász Betlehemben (Jer 31,15)	(Mt 2,1618)
Az Úr követe ad hírt róla (Mal 3,1)	Keresztelő János (Mt 3,1–2; Mk 1,2; Lk 3,2; Jn 1,6–7; Mt 11,10)
Útkészítés (Ézs 40,3–5)	(Mt 3,3; Mk 1,3; Lk 3,4; Jn 1,23)
Emberfia (Dán 7,13)	(Mt 8,20; Mk 8,31; Lk 7,34; Jn 1,52)
Uralkodó „ <i>Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. Az uralom az ő vállán lesz, és így fogják nevezni: Csodálatos Tanácsos, Erős Isten, Örökkévaló Atya, Békesség Fejedelme!</i> ” (Ézs 9,5)	(Lk 1,32)
Isten Fia (Zsolt 2,7) (Zak 6,12–13)	(Mt 3,17; Mk 1,11; Lk 3,22), (Mt 17,5); (Mt 16,16–17; Mt 26,63–64; Jn 3,16–18; 5,23; 8,58; 10,30–38; 14,10; 17,5, 23)
Immánuel (Ézs 7,14)	(Mt 1,23)
Szentlélekkel teljes (Ézs 11,1–5; Zsolt 45,7–8; Ézs 42,1; Ézs 63,1)	(Jel 19,2)
A bűntől megszabadít és üdvösségre vezet (Ézs 42,1–7)	(Jn 1,29)
Szamárháton vonul be (Zak 9,9)	(Mt 21,7; Mk 11,7; Jn 19,30; Jn 12,14)
Megvetik (Zsolt 118,22)	
Elárulják (Zsolt 41,10)	(Jn 13,26)
Harminc ezüstpénz (Zak 11,12)	(Mt 26,15)
(Zak 11,12–13)	Fazekasmező (Mt 27,7–8; ApCsel 1,19)
Tanítványai elhagyják (Zak 13,7)	(Mk 14,50)
Szenvedése, megaláztatása (Ézs 53; Zsolt 22,1–7; Zsolt 69,1–5, 15–21; Ézs 50,6; 53,7)	(Mt 27,26–31; Mk 15,16–20; Jn 19,1–5)
Önként vállalt áldozatát türelemmel viselte (Ézs 53,4–8; Ézs 53,7)	(1Pt 2,23–24)
Köntösére sorsot vetnek (Zsolt 22,19)	(Mt 27,35; Mk 15,24; Jn 19,23–24)
Kereszten (Zsolt 22,17)	(Mt 27,35; Mk 15,24–28; Lk 23,33)
Gonosztevők között szenved (Ézs 53,9,12)	(Mt 27,38; Mk 15,27–28; Lk 23,33)
Ecet (Zsolt 69,22)	(Mt 27,34; Mk 15,23)
Csúfolják a kereszten (Zsolt 22,8–9)	(Mt 27,39–44; Mk 15,29–32; Lk 23,35–39)
Szomjazik (Zsolt 22,15–16)	(Mt 19,28)

(Zsolt 22,2–7; Zsolt 31,23; Zsolt 69,21)	(Mt 27,46; Mk 15,34)
Atyja kezébe helyezi életét (Zsolt 31,6)	(Lk 23,46)
Oldalát átszúrják (Zak 12,12)	(Jn 19,37)
Sírja (Ézs 53,9)	(Mt 27,59–60; Lk 23,50–54)
Fel fog támadni (Zsolt 16,9–11)	
Isten jobb keze felől (Zsolt 16,8; Zsolt 110,1.5)	(Mk 16,19; Mk 14,62; Lk 22,69; ApCsel 7,55–56; Róm 8,34)

Jézus szabadítása:

Jézus küldetése az ember megváltása. A kereszten ő maga vall erről az elvégzett küldetésről: (Jn 19,30). Jézus volt az, Aki egyedül képes volt arra, hogy a bűn rabszolgájaként megszületett embert megszabadítsa a bűn jogos büntetésétől. *„Mert amikor a bűn szolgái voltatok, szabadok voltatok az igazságtól. De milyen gyümölcsöt termett ez akkor nektek? Bizony, most szégyenkeztek miatta, mert ennek vége a halál! Most azonban, miután a bűntől megszabadultatok, és Isten szolgái lettetek, már ez meghozta nektek gyümölcsét, a megszentelődést, amelynek vége az örök élet. Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”* (Róm 6,21–23) Jézus azért hagyta el a mennyi dicsőséget, azért vette fel az emberi sorsot magára, és azért vállalta a pokol szenvedését az ember bűnei miatt, mert az örök haláltól akart megmenteni, megszabadítani. Azt akarta, hogy kárhozat helyett az örök élet részese lehessen az ember.

Az evangéliumok elbeszélik Jézus megváltó áldozatának történetét. Az evangélisták kiemelik, hogy Jézus Krisztus földi élete során végig hűséges maradt Istenhez. Pál apostol ezt úgy fogalmazta meg, hogy Jézus *„bűnt nem ismert”* (2Kor 5,21). Különösen is nagy hűségről tett bizonyosságot a küldetése kezdetén, amikor a Sátán megkísértette (Mt 4,1–11), és a végén, amikor a legnagyobb szenvedéseket kellett elviselnie. Miután szenvedése, halála és feltámadása által elégtételt szerzett, lehetővé vált az ember számára, hogy Krisztusban nyert szabadságban éljen. Jézus halála és feltámadása által *„Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával, úgyhogy nem tulajdonította nekik vétkeiket.”* (2Kor 5,19)

Jézus szabadításai:

Mielőtt Jézus az üdvösségre megszabadította volna a Benne hívőket, számtalan szabadítást vitt véghez egyes emberek életében. Szabadított betegségekből (kapernaumi béna Mt 2,1–12), reménytelenségből (Jairus lányának a feltámasztása (Lk 8,40–56), pénzimádatból (Zákeus, Lk 19,1–10), veszélyből (tenger lecsendesítése Mk 4,39), kirekesztettségéből (a társadalom perifériáján élők barátjának nevezték Mt 11,19). Ezek a szabadítások, melyeket Jézus egyes emberek életében véghezvitt, mind-mind a nagy szabadító tette, a bűnből való szabadításra is utalnak.

Jézus Szabadító. Ez azt jelenti, hogy aki hisz Benne, azt megszabadítja a bűn hatalmából, és örök élettel ajándékozza meg. De azt is jelenti, hogy a mai napig Szentlelke által képes mindentől megszabadítani, ami Isten és az ember közé ékelődött. Mindentől, ami megakadályozza, hogy az Isten és az ember között jó kapcsolat legyen.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A bevezető óra célja, hogy Jézusra irányítsa a tanulók figyelmét, és elhelyezze a Jézusról szóló történeteket az üdvtörténeti ívben. A félév során sokféleképpen megvilágítjuk Jézus szabadító jelenlétét, tetteit, jelentőségét. Nem kell mindent megértenie most a gyermeknek. Elég, ha megjelenik

egyben, sűrítve a Biblia tanítása, amit újabb és újabb leckék világítanak meg és magyaráznak meg részletesebben, árnyaltabban, érthetőbben.

A harmadikos gyermeknek már kialakulóban az időbeni gondolkodása, de a bibliai történeteket még nehezen helyezi el. Az időszalag egyszerre segít a történetek elhelyezésében, és ad egy teológiai összefoglalást az üdvtörténetről. Hangsúlyozzuk a tanulók jelenlétét ezen a szalagon! Isten szabadító munkája rájuk is érvényes, ők is benne vannak az üdvtörténetben, nekik is szól, és rájuk is érvényes mindaz, amit Jézus szabadítóként elvégzett.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus Krisztus a szabadító.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus születésével egy egészen új korszak köszöntött be a világba Isten és ember kapcsolatában.

Affektív cél: A gyermekek kíváncsiságának felkeltése Jézus, mint Szabadító iránt.

Pragmatikus cél: A gyermek bibliai időfogalmának fejlesztése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mi lehet? Ki lehet?- körülírás 1. Rejtsünk egy plüss vagy műanyag játékoroszlánt egy cipős dobozba, ajándékdobozba! Legyenek a dobozon lyukak, mert úgy beszélünk a benne lévő dologról, mint élőlényről. Vezessük be a játékot! „Hoztam Nektek valakit. Mesélek róla nektek, aki kitalálja, hogy ki az, mi az, jelentkezzen.” Valaki lakozik benne, akiről azt tudjuk, hogy • nagy • erős • nemes • király • vezér • győztes • stb. Ha a tulajdonságok alapján nem megy, közelíthetjük: • állatok közt a legerősebb • ragadozó • állatok királya Átvezetés: Isten is előre megígérte, hogy elküldi az emberek közé a Szabadítót.	Eszköz: egy dobozban játékoroszlán
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Olvasmány-feldolgozás a bevezető játék mintájára: „Hallgassátok meg, mi mindent mondott róla: • gyermek • fiú • uralkodik • Csodálatos Tanácsos	TK Jézus Krisztus a Szabadító című olvasmány (36–37.) és a Tudod-e alapján a Jézusban eljött Szabadító Istenre rámutatás.

	• Erős Isten • Örökkévaló Atya • Békesség Fejedelme Józsefnek pedig a nevét is elárulta: • Jesua = Jahve a szabadító = Isten földre küldött fia • Krisztus = Messiás = felkent Jézus maga is bemutatkozott, így beszélt magáról: • Lk 4,18–19 A tanítványai is felismerték benne a szabadítót.” Jézus jelentőségének bemutatása az időszak segítségével: Rajzoljunk egy időszakot a táblára! Jelöljük rajta Krisztus születését, beszéljünk a történelmi időszámításban használt „Kr. e. – Kr. u.” szóhasználatról! A gyermekek eddigi bibliai ismeretét felidézve a tankönyv ábrái segítségével írjuk be az eddig ismert történeteket! Engedjük, hogy a kép megfejtője írja a táblán lévő időszakra a bibliai történet vagy az adott bibliai személy nevét! Az üdvtörténeti ívet folytassuk velük, a mai keresztyénekkel és Isten országával, ami köztünk van, és ahol a keresztyéneknek haláluk után is örök életük van. Újszövetség bemutatása a Feladattár alapján	Eszköz: tábla, kréta/filc TK 36–37. o. TK Jézus Krisztus a Szabadító című olvasmány (37. o.) Feladattár
Aranymondás javaslat	„Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek” (Jn 8,36)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	Hol az Úr Jézus (TK 70. o. 9.) Jöjj, ó, jöjj el (TK 74. o. 16.) RE: 328. Jöjjetek Krisztust dicsérni (TK 65. o. 3.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) Az Úr van itt Csodálatos: Jézus a szeretet A vakok látnak	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 36-37. oldal

A képen látható:

Kétoldalas képet látunk: idővonal és eseményképek, melyhez a tankönyv feladatot társít.

A szöveg: Ismeretközlő olvasmány, mely elősegíti az eddig tanultak lineáris átlátását, ismétlését. Bemutatja Jézust, mint szabadítót, mint Isten fiát, továbbá Jézus Krisztus megnevezési formájával is megismerteti a tanulókat.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Az idővonal és a képek segítségével oldjátok meg a tankönyvi feladatot!
- Olvassátok el a tankönyvi szöveget! Figyeljétek meg, hogy Isten miért küldte az Egyszülött Fiát az emberek közé!
- Mit ígért Isten a bűneset után?
- Mit mondott Jézus Krisztus önmagáról az embereknek? Kicsoda Ő?
- Péter, a tanítvány hogyan vallott Jézusról?
- Mit ír János evangélista, mikor leszünk szabadok igazán?

1. Új év – új szövetség

Készítsünk a gyermekekkel újévi tablót! Festékezzük be valamelyik gyermek két tenyerét és két talpát, készítsen lenyomatot az alábbi linken található fénykép alapján! Írjuk bele az évszámot! Köré írhatunk újévi elhatározásokat, igyekezetet, várakozásokat, vágyakat:

- Ebben az évben megpróbálok... lenni.
- Az új évben gyakorlom...
- Az új évben továbbra is...
- Az új évben a legjobban... -ot várom.
- Arra kérem Istent, hogy az új évben

<https://www.pinterest.com/pin/50524827046266367/>

2. C. S. Lewis: Narnia krónikái III. kötetről (Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény)

készült filmben Jézus szabadító munkája Aslan, az oroszlán képében jelenik meg. A gyermekekkel, ha be tudjuk illeszteni egy lelki napba, vagy dupla órába, megnézhetjük a filmet, ajánlhatjuk elolvasásra a könyvet. Olvashatunk fel belőle részletet, amikor Aslan feltámad, és a tél tavasszá változik.

3. Ószövetség – Újszövetség?

Belelapozgatva az elmúlt két év tankönyveibe, a tanár mondjon egy-egy történetet, lekecímét, akár az illusztrációt is megmutathatjuk hozzá. Aki tudja, hogy az idővonalon hova kellene rajzolni, mutassa meg a táblán vagy a TK illusztrációjaként szereplő idővonalon!

4. Jézus Krisztus, mint... – hangolódás, szemléltetés

Cél: Jézus Krisztus hatalmának tudatosítása.

Eszközök: varázsdoboz mindenféle „anyaggal”, melyek segítségül szolgálnak arra, hogy Jézus Krisztus jellemzői, egyediségét megértse egy harmadik osztályos tanuló:

- nagy (kendő, takaró – biztonságot érezhetünk benne, alatta)
- erős (szikladarab)
- nemes (ékszer, arany, ezüst)
- király (korona, palást, stb.)
- vezér (síp)
- győztes (érem)

A játék menete:

- a hittanoktató bevisz a terembe varázsdobozt, mindenféle „anyaggal”

- a tanulók feladata behunyt szemmel kiválasztani egy tárgyat, és elmondani, milyen tulajdonságokkal rendelkezik a tárgy
- a hittanoktató a táblára felragasztja a következő kulcsfogalmakat: nagy, erős, nemes, király, vezér, győztes
- a tanulók megpróbálják beazonosítani a tárgyakat a kulcsfogalmak köré
- az átvezetésben a hittanoktató kapcsolatot von a táblán található fogalmak – tárgyak tulajdonságai és a Szabadító között:

Isten is előre megígérte, hogy elküldi az emberek közé a Szabadítót:

- gyermek
- fiú
- uralkodik
- Csodálatos Tanácsos
- Erős Isten
- Örökkévaló Atya
- Békesség Fejedelme
- Józsefnek pedig a nevét is elárulta:
- Jesua = Jahve a szabadító = Isten földre küldött fia
- Krisztus = Messiás = felkent

Jézus maga is bemutatkozott, így beszélt magáról:

- Lk 4,18–19
- A tanítványai is felismerték benne a szabadítót.
- Azóta is szabadító az Ő Lelke által.”

Megjegyzés:

- a szembekötés a láthatatlanságot szimbolizálja: Atya–Fiú–Szentlélek szabad szemmel való láthatatlanságát
- a tapintásra épülő tárgy kiválasztással azt érzékeltetjük, hogy bátran rábízhatjuk életünket a mi Urunkra.

15. JÉZUS MEGSZABADÍT: A KAPERNAUMI BÉNA (Mk 2,1–12)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 3.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARCALAY, W., Auslegung des Neuen Testamentes. Wuppertal. 1972.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
BUDAI, G., Az evangéliom Márk szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.
Coenen, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.
GNILKA, J., Das Evangelium nach Markus, Zürich 1978.)

A kapernaumi béna meggyógyításának a története az egyik olyan történet, amely Jézust, mint megmentőt mutatja be, aki az embert a teljes valójában meg tudja szabadítani. Testét és lelkét is.

Jézus a Megmentő:

A leckecímben szereplő Megmentő elnevezés görög nyelven így hangzik: Szótér. Ennek a görög szónak több más jelentése is van: Szabadító, Megváltó, Üdvözítő. Az Újszövetség Jézus Krisztust alapvetően így nevezi. Már a születésekor így hirdeti az angyal (Lk 2,11). Jézus a bűn hatalmából, testi és lelki betegségekből Szabadító Úr. Feltámadása után Péter a nagytanács előtt Jézust egész Izráel Szabadítójának nevezi. *„Isten őt, mint fejedelmet és szabadítót emelte a jobbjára, hogy megtérést és bűnbocsánatot adjon Izráelnek.”* (ApCsel 5,31) és *„Az ő (Dávid) utódai közül tette Isten Izráel üdvözítőjévé Jézust, ígéret szerint, miután János előre meghirdette, még az ő eljövetele előtt, Izráel egész népének, hogy térjenek meg és keresztkedjenek meg.”* (ApCsel 13,23–24) Pál apostol pedig arról ír, hogy Jézus a hívők gyülekezetének a Szótérja. (Ef 5,23) Krisztus a Szótér, mert magát a halála által odaáldozta a gyülekezetért.

Egészség, betegség, gyógyulás a Bibliában:

Ószövetség:

A zsidó gondolkodás szerint a betegség és a bűn összefügg egymással. A betegség Isten büntetése. Tehát a gyógyulásért Istenhez kell fordulni, mégpedig bűnbánattal (2Sám 12,13). A bűnbocsánat jele az, ha valaki visszanyeri az egészségét. Ezért sok esetben az orvoslással kapcsolatos teendőket a papok látták el. Az ő dolguk volt, hogy a gyógyulás után egészségesnek jelentsenek ki valakit. Mózes törvényei szerint a papnak kellett megmutatnia magát például egy leprából gyógyult embernek, hogy egészségesnek nyilvánítsák. (3Móz 13) Ha valaki keresőképtelenné vált a betegsége miatt, akkor a családja gondoskodott róla. Sokan ekkor koldulni kényszerültek, hogy egy kevés jövedelmet szerezzenek.

Újszövetség:

Jézus korában az emberekben tovább élt az a gondolat, hogy a betegségek oka valamely konkrét bűn. Jézus a vakon született ember meggyógyításának a történetében egyértelműen kimondta, hogy nem így van: *„Nem ő vétkezett, nem is a szülei, hanem azért van ez így, hogy nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei.”* (Jn 9,3) A gyógyulás Isten hatalmának a bizonyítéka. Az Újszövetség gondolkodásában a betegség inkább egy olyan helyzet, amelyben lehetőség van Istentől szabadulást kapni. Pál apostol ír arról, hogy egy betegséget hordoz a testében. (2Kor 12,7) Ezek szerint nem csak a gyógyulás lehet a

hit jele, hanem a betegség elhordozása is. A hittel hordozott betegség Isten dicsőségére szolgál. Hiszen Isten ad erőt a betegség erőtlenségében. A betegekről való gondoskodás az Újszövetségben Istennek tetsző cselekedetnek számított. (Mt 25,34–45)

Jézus a Gyógyító:

Isten azért küldte el Jézust a földre, hogy megmentse az embereket, és üdvösséget ajándékozzon nekik. Ennek a küldetésnek fontos bizonyítéka volt, hogy Jézus gyógyított. Vakokat, süketeket, némákat, megszállottakat, bénákat, leprásokat tett egészségessé, és halottakat támasztott fel. Ezek a gyógyítások olyan jelek voltak, amelyek Isten Jézusban megjelenő hatalmára mutattak. Amikor Jézus először beszélt nyilvánosan a küldetéséről a názáreti zsinagógában, akkor azt hirdette, hogy az eljövetelével beteljesedett Ézsaiás próféciaja. Ez a prófécia vonatkozott arra is, hogy Ő Gyógyító, akit Isten azért küldött, hogy szabadulást hozzon az embereknek, ami például a betegségből való gyógyulást is jelenti, a „*vakoknak a szemük megnyílását...*”. Jézus úgy kezdte vándortanítói küldetését, hogy a tanítás mellett tömegeket gyógyított meg. Hatalommal és erővel gyógyított. (Mt 4,36)

Mire utalnak Jézus gyógyításai?

- Isten szereti az embert, nem akarja, hogy szenvedjen, ezért a testi és fizikai nyomorúságából is kész megszabadítani a szenvedőt. Mindenkit meggyógyított Jézus, aki ezzel a kéréssel fordult Hozzá.
- Jézus által az Isten cselekszik. A gyógyulást egyedül Isten adhatja, ezért azok a csodák, amelyeket Jézus véghezvitt, Isten ereje által mentek végbe, mert Jézusban Isten van jelen. A csodák igazolják, hogy Jézus valóban az Isten által küldött Szabadító. Jézus az, aki megmenthet a betegségekben.
- Jézus gyógyítási történeteiben a hit és a gyógyulás összefüggenek. Aki Jézushoz gyógyulásért fordul, az hittel fordul hozzá, és a hite által gyógyul meg. (A vérfolyásos asszony: Mt 9,22 vagy két vak gyógyulása: Mt 9,29)

A béna meggyógyításának a története:

Jézus **Simon és András házában** tartózkodik, ahol korábban már sok beteget meggyógyított (Mk 1,29–39). Itt gyógyította meg Péter anyósát is, és innen indult el azzal a céllal, hogy teljesítse a küldetését, hogy máshol is embereket mentsen meg (Mk 1,38). Eljutott Galilea különféle zsinagóáiba, ahol az evangéliumot hirdette és gyógyított (Mk 1,39). Ezután ugyanabba a házba tért vissza, ezért is nem említi különösebben a részleteket az evangélista. Ezúttal még nagyobb tömeg gyűlik össze. Tudták, hogy mire számíthatnak: gyógyulásokra, csodákra. Jézus az érdeklődőknek először hirdetni kezdi az igét.

Jézus korában nem volt egyszerű élete egy **bénának**. Azokat a betegeket nevezték így a Bibliában, akiknek a keze vagy a lába vált mozgásképtelenné. Jézus sok béna embert tett ismét mozgásképesé. Bár a mozgásképtelen ember egy kevés jövedelemhez jutott a koldulás révén (ApCsel 3,1–2), azért alapvetően rászorult a családtagok irgalmára. Ők szállították, etették, segítettek a tisztálkodásban. Különösen nagy csapás, tragédia volt az, ha az egyetlen fiúgyermek bénult meg. Ebben az esetben az idős szülők maradtak gondviselő nélkül.

A kapernaumi béna férfit barátai támogatták. A nagy tömeg miatt nem tudták **segítői** Jézus elé odavinni a járásra képtelen beteget. De nem is várták meg, míg elmegy a tömeg. Azonnal cselekedni akartak, bár maga a betegség súlyossága ezt a sietséget nem kívánta volna meg. A sietség a segítők lelkesedéséből fakadt. A történet egyedisége, hogy a segítő barátok leküzdik az előttük álló akadályt, mégpedig leleményesen. A lapos **háztető** megbontása nem volt Jézus korában különösen nehéz. Gerendákra agyaggal tömörítettek, rögzítettek szárított növényeket. Ezt kézzel is meg tudták lazítani. A tetőre a ház melletti létra vezetett. Ezen vitték fel a bénát. Ez azonban nagy elszántságot követelt, mert nem lehetett egyszerű feladat. A beteget ágyával együtt eresztik le kötelek segítségével Jézus elé. Az ágy két rúd közé kifeszített anyag volt, amin könnyen lehetett hordozni egy béna embert. A kérés nem hangzik el szavakkal, de az eseményből kiderül, hogy mit kér a négy segítő.

Jézus a segítők **hitéről** beszélt. Márk evangéliumában a hit különösen fontos szerepet játszik a csodatörténetekben. A hit rendszerint megelőzi a gyógyítást. **Bűnbocsánatot** hirdet Jézus, ebben a kifejezésben a passzív nyelvi forma (megbocsáttattak) Istenre utal. Jézus által bocsát meg, aki éppen

ezért lett ember. Ez a bizonyítéka annak, hogy Jézusban Isten volt jelen. Ez a megbocsátás a betegségtől való megszabadulást is jelentette.

A gyógyulást egy kicsit késlelteti egy **vitabeszéd** az írástudókkal. Miért voltak jelen **írástudók**? A zsidó nagytanács feladata volt az is többek között, hogy teológiai felügyeletet gyakoroljanak a magukat prófétáknak nevező emberek fölött. Egyfajta ellenőrszolgálatot végeztek. Olyan írástudókról van szó, akik azért vannak ott, hogy ellenőrizzék Jézust. A tömegben előkelő helyen kaptak, ahonnan mindent láthattak. Az írástudókkal való vita különleges módon zajlik le, ugyanis az írástudók nem mondják ki hangosan a bűnbocsánat (béna lelkének megmentése) miatti szemrehányásukat, hanem csak gondolják. Jézus ettől függetlenül megérti a gondolataikat, és erre a ki nem mondott vádra reagál. Az írástudók teológiailag teljesen helyes dolgot gondoltak, hiszen csak Isten bocsáthat meg. A bűnbocsánat hirdetés Isten privilégiuma, ezért aki az Ő nevében ugyanezt állítja magáról, istenkáromlónak számított. Ennek a bűnnek a büntetése a törvények szerint a megkövezés volt. (3Móz 24,16) Mivel az írástudók gondolkodása szerint a bűn és a betegség ok-okozati összefüggésben van, akkor előbb kell a bűnbocsánatnak végbemenni, utána gyógyulhat csak meg. Ezért, hogy a bűnbocsánatot bizonyítsa Jézus, meggyógyítja a beteget.

Jézus cáfolja az írástudók gondolatait. Bizonyítja, hogy **az Ő küldetése emberek megmentése**. Bűnbocsánatot hirdet a béna embernek és meggyógyítja a betegségéből. A gyógyult ember az **ág** hordozásával demonstrálja a gyógyulását. Amikor a béna felveszi az ágát, csak ezt a két rudat teszi egymás mellé, és veszi kézbe.

Jézus isteni hatalmának több bizonyítéka is van a történetben:

- felismeri a hitet,
- megérti az írástudók gondolatait,
- gyógyít,
- bűnbocsánatot közvetít,
- Istent dicsőítik a jelenlévők.

Bár Jézus csodatette elérte a célját, és az emberek Isten dicsőítették, azonban Jézus ezzel a tettel az írástudók előtt mintegy aláírta a halálos ítéletét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kapernaumi béna történetén keresztül a bibliai értelemben vett egészségfogalmat világítjuk meg a gyermekek számára. A hétköznapi értelemben vett egészségfogalomnak egy tágabb értelmezését adjuk: az ember EGÉSZ, azaz rendben van testileg, lelkileg, Istennel, embertársakkal.

A gyermekek ebben a korban még nem értik, inkább félreértik a bűn fogalmát, a rossz cselekedetekkel azonosítják. Jézus bűnbocsánatot adó kijelentését, amivel meggyógyítja, egészszé teszi a béna életét, nem tudják a helyén értelmezni. A bűn egzisztenciális jelentőségét éppen ezért az egészség-betegség, EGÉSZ-SÉG - egészségtelenség oldaláról vihetjük hozzájuk közelebb.

A gyermek már megélte, vissza tud emlékezni a betegség okozta hiányokra, az EGÉSZ-SÉGTELENSÉGRE. Innen haladhatunk a lelki betegségek, illetve a hiányos, Istennel megélt kapcsolatunkban beteg, bűnös életünk felé. Az életünk azért nem egész, mert elszakadtunk Istentől, és ez megannyi területen EGÉSZ-SÉGTELEN, bűnös, hiányos életet eredményez. Jézus gyógyítása helyre állít, visszavezet Istenhez, vagyis eltörli a bűnünket (lázasunkat Isten ellen), egész lehet az életünk.

A gyermekeknek ezt a gondolatmenetet a hiányok oldaláról világíthatjuk meg. A hiányok életünk több területén találhatók, de a legnagyobb hiányunk Isten, akire leginkább szükségünk van, hogy utána betöltsse az életünk többi részét, hiányait is. Ő közel van a sebzettekhez, megtörtettekhez, mert ki akarja teljesíteni az életüket. Jézus éppen ezért jött el, éppen ezt mutatja be ebben a gyógyítástörténetben.

Iskolai keretek között az első óra lehetőséget ad, hogy a testi egészség-betegség fogalmával foglalkozzunk, a második órán elég tovább vinni az életünk további területeire, majd a harmadik órán szempontváltással segíthetjük a gyermekeket, hogy a barátok szerepével azonosuljanak, és érzékenyek legyenek a körülöttünk lévő emberek betegségeire, hiányaira.

A gyülekezeti hittan keretei közt csak egy óra áll rendelkezésre, ott Jézus szabadító hatalmára helyezzük a hangsúlyt, a testi-lelki EGÉSZ-SÉGRE és hiányainkra nézve.

Fontos kitérni ennél a gyógyítás-történetnél a gyermekek gyakran zavarba ejtő kérdésére, hogy Isten ma miért nem gyógyít. Beszélgethetünk velük arról, hogy Isten van, hogy földi eszközökkel gyógyít, nem csak csoda által. Gyógynövényekkel, gyógyszerekkel, orvosokkal. És vannak olyan betegségek, amelyeket majd csak a mennyben vesz el, de ott minden hiányunkat kipótolja. Isten gyógyítása nem mindig erre a földi életre vonatkozik, Ő az életünket az örök élettel együtt látja.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi-lelki betegségeinkből is.

Kognitív cél: A kapernaumi béna gyógyításának a történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus teljes valónkban meg tud gyógyítani (szabadítani).

Affektív cél: Egészséggel és egészség hiányával kapcsolatos érzelmi beállítódások formálása a biblikus irányba.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni, mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nincs meg az egész... – szemléltetőjáték Vigyünk be olyan tárgyakat, amelyeknek hiányzik egy része, így használhatatlan, vagy kevésbé funkcionális, nem működik olyan jól. Adjunk egyet-egyet a gyermekeknek! Beszéljenek arról, hogy mi a gond vele! A beszélgetést vezessük abba az irányba, hogy elhangozzon a 'nem egész' kifejezés! Egészség – szóelemzés Írjuk fel a táblára az EGÉSZSÉGES szót! Bontsuk részekre, beszélgessünk az egyes kifejezésekről! Átvezetés: az ember is érezheti magát, az életét egész nélkülinek, egészségtelennek, betegnek, hiányosnak.	Eszköz: fél zokni, lefújódott labda, toll betét nélkül, szemüveg lencse nélkül, cipő cipőfűző nélkül, seprű a nyele nélkül A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 15. lecke 1. (45. o.) Eszköz: tábla, kréta/filc A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 15. lecke 2. (45. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – kapernaumi béna meggyógyítása • Öt barát, egyikük betegsége • Barátok igyekezete, hogy kipótolják a beteg életét, hiányait • Jézus érkezésének híre • A barátok elindulnak a beteggel • Akadály és leleményesség • Csoda: Jézus meggyógyítja a bénát: megbocsátattak a te bűneid • A körüllevők ámulata, döbbenete, Isten	TK 15. lecke (38. o.) Javaslat: A történetmondást színesíthetjük szemléltető mozdulatokkal, amelyeket a gyerekek az adott részen utánazhatnak: • barátok segítsége a béna mindennapi életében (hordozás,

	dicsérete Jézus gyógyító hatalmáért Aranymondás: „<i>Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, a sebzett lelkiüket megsegíti.</i>” (Zsolt 34,19) Beszélgetés a történet, a Tudod-e? és a tankönyvi illusztráció alapján az egészségről, Jézus gyógyító hatalmáról és jelenlétéről. Imádság A beszélgetést imakörrel zárjuk. A gyermekek fogalmazzák meg, hogy miben nem egész az életük, miben kérik Jézus segítségét!	öltöztetés, etetés, itatás) • barátok hordágyon cipelik • felmennek a lépcsőn • megbontják a tetőt • leeresztik • Jézus gyógyító mozdulata • A béna örvendező járása TK 15. lecke (38. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 15. lecke 5. (47. o.) TK 15. lecke (38–39. o.) Tudod-e, illusztráció Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 15. lecke 3. (46. o.) MFGY 15. lecke 4. (47. o.) Kapcsolódó feladat: További ötletek 2.
Aranymondás	„ <i>Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, a sebzett lelkiüket megsegíti.</i> ” (Zsolt 34,19)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 15. lecke 5. (47. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár...” (TK 70. o. 9.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	
Házi feladat	Munkafüzet megmaradt feladataiból.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 38-39. oldal

A képen látható:

Tematikus kép. A kapernaumi mozgásképtelen ember gyógyulásának egy pillanatát rögzíti a kép. A baloldalon Jézus áll, a központban a meggyógyított béna ember ágyról leszálló mozdulatát látjuk. Hátul és a jobb oldalon csodálkozó, örömteli arcú emberek nézik a csodatételt. Fönn a lyukas tető mutatja, hogy a béna embert a barátai milyen ötletes módon juttatták Jézus közelébe.

A szöveg: Két fontos jelenségre fókuszál. A baráti segítségadásra, és Jézus gyógyító csodájára. A barátok minden áron segíteni akarnak béna, mozgásképtelen barátjukon, s ötletesen oldják meg, hogy Jézus elé kerülhessen a beteg. A barátok segítségnyújtása nem csak szándék, hanem tett, munka, nehézség is, mégis vállalják, mert nyilván szeretik ezt a beteg embert. Jézus elismerte a barátok szándékát és tettüket. A bénának pedig megbocsájtotta bűneit és meggyógyította.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Milyen volt a barátsága ezeknek a fiataloknak?
- Mit tettek beteg barátjukért, hogy mindennapjain könnyítsenek?
- Mit tettek, amikor hallották, hogy Jézus a közelben van? Hogyan vitték véghez elgondolásukat?
- Mi a véleményetek erről?
- Jézus mit mondott a béna embernek? Mi történt? Figyeld meg a képet! Kiket látsz? Mi történt? Az emberek arca, mozdulata mit mond nektek?

Feladatjavaslat az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Közel az ÚR a megtört szívűekhez, és a sebzett lelkűeket megsegíti!”

- Mi történhetett azokkal, akiknek „megtört a szívük”? Válassz az alábbi szavak közül.

Betegség, magányosság, kétségbeesés, bánat, szívfájdalom, szenvedés, kínlódás, veszteség

- Magyarázd meg az aranymondást a saját szavaiddal, vagy mondj rá példát az életedből, vagy a tankönyvi történetből!

1. Előtte-utána

A Jézussal való találkozás megváltoztatja az életet. Játsszanak el a gyermekek általuk kitalált gyógyítástörténetet! Mi történne egy vakkal, ha Jézussal találkozna? Mi történne egy némával? Egy vállalkozó páros húzódjon félre a csoporttól, és találjon ki egy történetet. Játsszák el a találkozást!

2. Ima-körcikk

A tankönyvből másoljuk át egy papírra a körcikket, amelyen a kérdőjel van. Rajzoljuk rá a kérdőjelet! Vágjunk ki belőle annyit, ahányan az osztályban vannak! A beszélgetés után, imádság előtt osszunk mindenkinek egyet! Adjunk időt, hogy megfogalmazzák a gyermekek magukban, hogy mi az a terület, ami nem egész az életükben! Írják rá a körcikkre! Az imádsághoz ülünk körbe! Egy terítőre helyezzünk egy gyertyát, gyújtuk meg! Olvassuk fel az aranymondást, majd bátorítsuk a

gyermeket, hogy helyezzék a körcikket a gyertya köré, miközben fogalmazzák meg a kérésüket Jézusnak, aki a Lelke által van itt! Bízsanak abban, hogy Istennél jó helyen van az a hiány, ő gondoskodik, megszabadít vagy erőt ad hozzá, vagy kiteljesíti az életünknek azt a részét.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi betegségeinkben is.

Kognitív cél: A Jézus szerinti „egészség” fogalom felmutatása és a tanulókkal való közös értelmezése.

Affektív cél: Egészséggel és egészség hiányával kapcsolatos személyes beállítódások feltérképezése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni azt, hogy mit jelent a bibliai egészség értelmezése a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ha nincs meg az egész... – szemléltetőjáték Vigyünk be olyan tárgyakat, aminek hiányzik egy része, így használhatatlan, vagy kevésbé funkcionális, nem működik olyan jól. Adjunk egyet-egyet a gyermekeknek, és beszéljenek róla, hogy mi a gond vele! A beszélgetést vezessük abba az irányba, hogy elhangozzon a 'nem egész' kifejezés! Átvezetés: ma egy beteg emberről szól a történet, aki ugyanilyen hasznavehetetlennek látta az életét, mielőtt Jézussal találkozott.	Eszköz: fél zokni, lefújódott labda, toll betét nélkül, szemüveg lencse nélkül, cipő cipőfűző nélkül, seprű a nyele nélkül A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFEI 15/A 1. (53. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – kapernaumi béna meggyógyítása • Öt barát, egyikük betegsége • Barátok igyekezete, hogy kipótolják a beteg életét, hiányait • Jézus érkezésének híre • A barátok elindulnak a beteggel • Akadály és leleményesség • Csoda: Jézus meggyógyítja a bénát: megbocsátattak a te bűneid • A körüllevők ámulata, döbbenete, Isten dicsérete Jézus gyógyító hatalmáért	Javaslat: A történetmondást színesíthetjük szemléltető mozdulatokkal, amelyeket a gyerekek utánozhatnak a megfelelő résznél: • barátok segítsége a béna mindennapi életében (hordozás, öltöztetés, etetés, itatás) • barátok hordágyon cipelik • felmennek a lépcsőn • megbontják a tetőt • leeresztik • Jézus gyógyító mozdulata • A béna örvendező járása

	Aranymondás: „Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, a sebzett lelkiüket megsegíti.” (Zsolt 34,19) Beszélgetés az egészség-betegség témájáról a történet és a Feladattár 1. kérdése segítségével.	TK 15. lecke (38. o.) Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 15/B. 3. (55. o.) TK 15. lecke (38-39. o.) Feladattár 1. kérdés Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 15/B. 2. (55. o.)
Aranymondás	„Közel van az ÚR a megtört szívűekhez, a sebzett lelkiüket megsegíti.” (Zsolt 34,19)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 15/B. 3. (55. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár...” (TK 70. o. 9.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 105:1–3. versei: „Adjatok hálát az Istennek...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezéd...”	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus meg tud szabadítani a testi-lelki betegségeinkben is.

Kognitív cél: A kapernaumi béna gyógyításának a történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus teljes valónkban meg tud gyógyítani (szabadítani).

Affektív cél: Egészséggel és egészség hiányával kapcsolatos érzelmi beállítódások formálása a biblikus irányba.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meg tudják fogalmazni azt, hogy mit jelent a bibliai egészség értelmezés a mindennapokban.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mi minden hiányozhat?! – beszélgetés a munkafüzet ábrái alapján A gyermekek nézzék meg a rajzokat! Találjanak ki a rajzokhoz egy-egy rövidke történetet! Vállalkozó kedvű tanuló meséljen egy történetet névvel, hellyel, az ábrázolt személy élethelyzeteivel! A történetben forduljon elő a következő kifejezés: „Úgy érezte, nem egész az élete, mert...” Átvezetés: Sokféle területen lehet az életünk hiányos.	MFEI 15/A 3. (54.o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Egészség – szóelemzés Írjuk fel a táblára az EGÉSZSÉGES szót. Bontsuk részekre, beszéljünk az egyes kifejezésekről!	Eszköz: tábla, kréta/file A feladat a munkafüzetben is elvégezhető:

	A történet felelevenítése a mozdulatok segítségével. Kezdjük el mesélni a történetet! Mutassuk a mozdulatokat, amelyeket a múlt órán használtunk! Kérjük meg a gyerekeket, hogy azok alapján mondják tovább a történetet! Beszélgetés a történet, a Tudod-e?, a Feladattár 2. kérdése és a tankönyvi illusztráció (39. o.) alapján az egészség tágabb értelméről, Jézus gyógyító hatalmáról és jelenlétéről. Imádság A beszélgetést imakörrel zárjuk. A gyermekek fogalmazzák meg, hogy miben nem egész az életük, miben kéri Jézus segítségét!	MFGY 15. lecke 2. (45. o.) TK 15. lecke (38–39. o.), Tudod-e, Feladattár 2. kérdése, illusztráció Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 15/B. 1. (55. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus jár...” (TK 70. o. 9.) RÉ 273: „Az Úr Istent magasztalom...” (TK 66. o. 4.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) RÉ 105:1–3 „Adjatok hálát...” BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezed...”	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA EGYÜTT MŰKÖDÖM MÁSOKKAL CÍMŰ OLVASMÁNY – FELDOLGOZÁS ALAPJÁN

Fő hangsúly: Az ember segíthet és együttműködhet.

Kognitív cél: A kapernaumi béna gyógyításának a történetén keresztül annak a felismertetése, hogy az embernek szerepe lehet az egészség megőrzésében, visszaállításában.

Affektív cél: Empátia felébresztése a gyermekekben beteg társaik iránt.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése és bátorítása abban, hogy meglássák a betegeket, és érzékenyek, fogékonyak legyenek irántuk. Próbáljanak segíteni, együttműködni!

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	EGÉSZ-ségügyi láda – előző órai ismeretek felidézése, továbbvezetés Rajzoljuk fel a táblára a MFEI Együttműködöm másokkal olvasmányfeldolgozás 2. feladatának (56. o.) ábráját. Beszélgezzünk a ládában szereplő	Eszköz: Tábla, kréta/filc MFEI Együttműködöm másokkal

	dolgokról, hogy melyik területét gyógyítják, ápolják, teszik egészségessé az életünknek! Átvezetés: az egészségügyi ládát nemcsak akkor használjuk, ha nekünk van szükségünk rá, hanem akkor is elővesszük, ha a környezetünkben valakinek szüksége van rá. Ahogy a négy barát is segített a rászorulón.	olvasmányfeldolgozás 2. feladatának (56. o.) ábráját.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A kapernaumi béna történetének felidézése a négy barát mozdulatai segítségével Arra vállalkozó tanulók közül válasszunk egyet-egyét, álljanak a csoport elé, és mutassanak egy mozdulatot, amit a béna barátai tettek! A többiek találják ki! Ha már úgy látjuk, összegyűltek a mozdulatok, kérjük meg a gyerekeket, hogy rakják sorrendbe a bemutató diákokat, úgy rakjuk össze a történetet! Beszélgetés a beteglátogatásról a kapcsolódó munkafüzeti feladat megoldásával: Kézművesség a munkafüzeti feladat alapján	A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFEI Együttműködöm másokkal olv. 1. (56. o.) MFEI Együttműködöm másokkal olv. 3. (57. o.) MFEI Együttműködöm másokkal olv. 4. (57. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 69. o. 10.) RÉ 395: „Isten szívéen megpihenve...” (TK 67. o. 7.) BS 101:1–2.4. versei: „Ó, én lelkem...” (dall. RÉ 8: „Ó, felséges Úr...”) BS 140: „Tégy, Uram, engem áldássá...”	
Házi feladat	MFEI Együttműködöm másokkal olv. 2. (56. o.)	

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat:

	I	M	Á	D	S	Á	G					
	D			P								
	Ő				O							
						L	E	C	K	E		
			N				Á					
				E				S				
					V	I	G	A	S	Z		
						E						
	B	Á	T	O	R	Í	T	Á	S			
								É				
									S			

VESZTESÉGEINK

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(bevezető óra a Jairus lánya bibliai történetéhez)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A veszteségek a mindennapi élet velejárói. Visszafordíthatatlan események, amelyek hiánnyal, szomorúsággal, csalódással töltenek el. A gyermek életében is előfordulnak kisebb és nagyobb veszteségek. A maga élettörténetének értelmezési keretében más a kisebb és más a nagyobb a veszteség, mint ahogy mi felnőttek értékelnénk azt. Egy elvesztett, tönkrement kedvenc játék, egy elpusztult kisállat, egy vágyott cél, ami nem következik be, a gyermeket nagyon el tudja keseríteni. Átélt olyan veszteségeket, amelyeket könnyen feldolgoz, a hiányt gyorsan betölti valami más, de megélhet olyan veszteségeket, amelyek után újból és újból szembesül a hiánnyal, a fájdalommal.

A jelentős veszteségeket a gyermekben ugyanúgy, mint a felnőttekben hosszabb, rövidebb, mélyebb, kevésbé mély gyászfolyamat kíséri. Attól függően, hogy az elvesztett személy, tárgy, állapot milyen jelentőségű volt. Fontos, hogy tiszteljük a gyermekben megfogalmazódó, a gyermekből felszínre törő, veszteségekkel kapcsolatos fájdalmat és gyászt. Attól, hogy mi kisebb jelentőséget tulajdonítanánk egy ilyen veszteségnek, a gyermek fájdalma, gyása valós, éppen ezért nem bagatellizálhatjuk el, hanem segítenünk kell a gyászfolyamat egészséges útján. Támogatnunk kell a fájdalommal való szembesülésben, a búcsú, elválás lehetőségének a megteremtésében.

Ugyanez vonatkozik a kisállatok elvesztésére is. A gyermek van, hogy nagyobb fájdalommal éli meg a cicusa, kutyusa, hörcsöge halálát, mint egy nagyszülőét, aki távol lakott, ritkán találkozott vele. Gyakori kérdés, hogy a kisállatok a mennybe kerülnek-e? Itt nem teológiai disputába kell bocsátkoznunk, hanem lelkigondozói választ kell adnunk: Ha a mennyországban hiányzik Neked, akkor biztosan ott lesz, hiszen azt olvassuk, hogy a mennyben már nem lesz hiány, fájdalom, Isten betölti a szükségünket. Ezzel a válasszal egyrészt megnyugtatjuk, de nem is hazudunk.

Az elakadt gyászt a búcsú segíti. A búcsú egy rítus, az elengedés viszont egy folyamat, amit az idő végez el bennünk. Nehéz nézni egy gyermek fájdalmát, gyászát. Szeretnénk ott az órán egy válasszal megoldani, de az elengedés, a gyász az hosszú folyamat. Csak teret adhatunk, türelmet és gyógyító képeket. Ezt az időt nem tudjuk lerövidíteni, de az evangélium üzenetét és a szomorúság megértő elfogadását adhatjuk hozzá.

A legmélyebb veszteség a halál. Korunkban, amikor a halál tabutémává lett, a gyermekeknek különösen nehéz szembenézni és megküzdeni a halál témájával. A felnőttek leginkább megóvni szeretnék a gyermekeket ettől a témától, pedig a gyermekben újból és újból előkerül ez a kérdés, vagy mint a személyiség fejlődésének egy meghatározott témája a megfelelő időszakokban (leggyakrabban 5-6 évesen, 10 év körül és 12-14 évesen), vagy egy a környezetében megtörtént haláleset miatt.

A gyermekek gyakran hozzák a hittanóra a halál témáját. Ráéreznek, hogy éppen a hittan az, ami a halál utáni életre is tud választ adni, aminek a kérdésköre nem csak ez a földi, materiális világ. A hittanoktatás egyik nagy lehetősége és feladata, hogy felmutassa a halál után kérdező gyermekeknek az élő Krisztust és a feltámadás reménységét.

A gyermekek halálképéről, gyászfolyamatáról, és a hittanoktatás lehetőségéről bővebben az alábbi tanulmány ad instrukciókat.

Szabóné László Lilla: Gyermek-halál-gyász. Magyar Református Nevelés. 2012/1.

Nehéz témát érintünk, amikor belevágunk a fenti cím kifejtésébe. A halál korunk egyik tabuja, a gyermek viszont az élet és a jövő szimbóluma, a nyitottság és a növekedés megtestesítője, aki egészsége és fejlődése teljében ellentmond már a halál gondolatának is. Épp ezért a felnőttek óvják a halállal való találkozástól őket. Ugyanakkor, paradox módon, a halál mindennapos a gyermekek

számára. Korunk a halál-tabu mellett a „halál-pornó” időszakában. A híradók, filmek, rajzfilmek ontják magukból az igaz és fiktív agresszív gyilkosságokat és haláleseteket. Ezek a képek a halál témáját inkább elszemélytelenítik, és így eltávolítják az embert a saját halálának egzisztenciális átgondolásától is. Pedig a halál az ember örök problémája, és aki fél a haláltól, az igazából az élettől is fél.

A gyermek kapcsolata a halállal

A gyermek kapcsolata a halállal az elmúlt évszázadban nagyon sokat változott. Korábban, a 20. század előtt, a családok egy közös térben éltek, ebben a közös térben zajlott születés, halál, aminek a gyermek is kezdettől fogva tanúja volt. Ekkor még az alacsony átlagéletkor idején a halál mindennapi volt, belenyugvással, Isten akarataként fogadták.

Ahogy a családokban a gyermek egyre inkább elkülönült a felnőttek életétől, úgy került távolabb a halál tapasztalatától is. Pedig a gyermekek a halál témájával már korán szembesülnek, és nagy érdeklődéssel fordulnak felé. Épp az élettel együtt járó halál tapasztalatának hiánya erősíti fel a gyermekekben a kérdést, amivel a felnőttek hallgatása és hátrítása miatt egyedül kell megküzdeniük.

A gyermek először a halál fogalmával ismerkedik meg, csak később, egy idő után tudatosodik benne, hogy mindenki halandó, hogy végül, mindezek után megérjen benne az a következtetés, hogy ő maga is meg fog halni. Ezen a ponton válik egzisztenciálissá a gyermek számára a halál kérdése, előhívva benne a halálfélelmet, aminek a feldolgozása hosszú távon meghatározza az embernek az élethez és a halálhoz való viszonyát.

Az egészséges gyermek haláltudata fokozatos fejlődésen megy át. Ennek feltérképezésében a fejlődéslélektani leírások segítségünkre lehetnek, de ezek is, csak mint útmutatók, hiszen minden gyermek fejlődése mind kognitív, mind emocionális szinten egyedi, illetve ezen a téren is tapasztalhatunk regresszív folyamatokat vagy egy-egy szinten való megrekedést.

A gyermekek halálképének fejlődése

Számos szerző rávilágított arra, hogy a gyermekek halálképének fejlődését a gyermekek kognitív fejlődésével összhangban kell vizsgálni. A gyermekek 2-6 éves korukig egy szemléleti időfogalommal élnek, melyben a jelen a kulcsfontosságú és örökérvényű. Ugyanígy a térszemléletük is az 'itt és most' -hoz kapcsolódik. A gyermek az idő és tér közepén áll, és jelenvalóságában értelmezi azt. Csak a konkrét műveletek időszakában, hétéves korától 10 éves koráig alakul ki a gyermekben egy olyan valósághoz kötött idő- és térszemlélet, melyben a halálról való elképzelése is közelít a realitáshoz. Végül 10 éves kora után, az elvont műveletek időszakában lesz időszemlélete, és térszemlélete minden tekintetben elvont műveletekre képes.

Tanulmányomban egy magyar kutatást, Nagy Mária Ilona vizsgálatát szeretném bemutatni, mert több szempontból figyelemre méltó. Egyrészt úttörő és hazai vonatkozása miatt, másrészt, mert a nemzetközi kutatások is sok szempontból alátámasztották eredményeit, harmadrészt, hogy megállapításai 80 év távlatában is helytállóak.

Az eredményeket három típusba rendezte, melyek kognitív jellemzőivel és korosztályonkénti eloszlásaival nagyban megfelelnek Piaget három fejlődési szakaszának:

Életkor	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	8 éves	9 éves	10 éves
Animista	85.7%	50%	33.3%	7.3%	-	-	-	-
Perszonifikáló	14.3%	50%	66.7%	80.7%	57.6%	53.8%	53.8%	22.8%
Reális	-	-	-	11.5%	42.4%	46.2%	46.7%	77.8%

Az első az *animista felfogás*, mely 3-6 éves korig a legjellemzőbb. Ezen a szinten a gyermek a halottnak életet és öntudatot kölcsönöz. Tehát a halált, mint irreverzibilis, végleges dolgot nem ismeri, a halálban életet lát. Azt gondolja, hogy a *halott elment*, de mindent úgy csinál, mintha itt lenne.

Életkora növekedésével csökken számára a halott életszerűsége, tevékenysége, és inkább úgy tekint rá a gyermek, mintha az eltávozott aludna.

A második, a *perszonifikáló típus* a leggyakoribb, az egész gyermekkorra jellemző felfogás, de 5-9 évig a legmeghatározóbb. Ennél a típusnál az élet és halál már elkülönül, de a halál képére nagy hatással van az Én személyessége, így a halállal kapcsolatban is megfigyelhető a perszonifikáció. Gyakran találkozunk az európai kultúrkörben elterjedt kaszásember szimbólummal. De megjelenik a halál egyéni megszemélyesítésekben, valamilyen egyéni élményhez kapcsolódva. Kezdetleges fokon a halálember egy földi lény, majd a fejlődéssel egyre inkább eltűnnek az érzéki vonások, és a halálból szellemi lény lesz.

A harmadik típus a *realista felfogás*, amikor a gyermek tudja, hogy a halál a testi élet teljes, végleges megszűnése. Körülbelül 10 év körül lesz domináns. A halált a gyermek egyrészt természeti szempontból határozza meg, mint a testi élet megszűnése, másrészt a lélek szempontjából, ami egy nagy titok, és szimbólumokban próbálja megragadni, meglátásaiban tükröződik vallásossága, világnézeti látása.

Halálfélelem

A halálfélelem 4-6 éves korban alakul ki. de Polcz Elaine személyes tapasztalata, hogy a halálfélelmet már az egészen kisgyermek is megélik archaikus, animális szinten, miközben a kifejezést nem ismerik.

A vizsgálatok leginkább a szeparációs félelemmel hozzák kapcsolatba, ami végigkíséri a gyermekkor, hiszen a szülőktől való függés állapotában félelmetes mind a szerettei elvesztésének gondolata, mind a halálban, eltemetésben való izoláltság képe.

Akiknél a halálfélelem feldolgozása, kompenzációja nem sikerül, azoknak a legkülönbözőbb élethelyzetekben könnyen felléphet, és felnőttkorra állandósulhat is.

Több kísérlet eredményei is azt mutatják, hogy a halálfélelem kb. 5-7 és 13-16 éves korban erősödik fel. Ezt az eredményt kapcsolatba hozták azzal, hogy mindkét időszak egy-egy fejlődési ugrás időszaka.

A gyermek és a gyász

Gyász a veszteség által kiváltott reakciók, magatartási formák együttese. Korunkban a halál tabunak tekintése és tabuként való kezelése, a rítusok és közösségek hatásának csökkenése következtében a gyász, szeretteink halálának feldolgozása komoly pszichés terhet rak mind a felnőttre, mind a gyermekre. A gyermekek gyászfolyamatát viszonylag későn kezdték el mélyrehatóbban vizsgálni. Ehhez hozzájárult az a gyermekekről alkotott előítélet, hogy a gyermek még nem tudja felfogni a halál véglegességét, a veszteség jelentőségét, így bizonyára érzelmileg sem érinti annyira a gyász időszaka. Ezt a nézetet való igaz, alátámasztja a gyermekek megkülönböztethető viselkedése hozzátartozóik halálakor. Bár a gyermekek érzelmei sokszor azonosak a felnőttekével, az ő kifejezőmódjuk deffenzívebb vagy kevésbé világos. Éppen úgy szaladgálnak, játszanak, mintha mi sem történt volna, vagy látszólag „közönyösek”, hamar másról kérdeznek, másról beszélnek, a veszteségnek valamilyen banális részterületét ragadják meg. Ugyanakkor kísérletileg igazolható, hogy az álom- és játéktartalmak, projekciós tesztek a háttérben álló gyászfolyamatra, vagy éppenséggel mély depresszióra engednek következtetni.

A gyászolás elsajátított viselkedésforma, függ a halálról való elképzelésünktől és a családi, vallási, kulturális hatásoktól. Így a felnőtteknek komoly szerepük van abban, hogy a gyermekeket megtanítsák gyászolni.

Gyászfolyamat gyerekkorban

A gyászreakciók lefolyása gyermekkorban függ a gyermek életkorától, hogy az elvesztett személy mit jelentett számára, és hogy az elvesztés maga milyen élettörténeti események kontextusába illeszkedik bele. Több felosztását találjuk a gyászfolyamatnak. Pilling János, magyar pszichiáter, a tanatológia szakértője a következő hat szakaszra hívja fel a figyelmet: anticipációs gyász – sokk – kontrollált szakasz – tudatosulás – átdolgozás – adaptáció.

Anticipációs (megelőző) gyászról abban az esetben beszélünk, amikor életveszélyes helyzetben (gyógyíthatatlan betegség, háború) lévő emberek hozzátartozói már a haláleset előtt foglalkoznak a halál gondolatával. Gyakran a gyermekeket féltik a haldokló hozzátartozókkal való találkozástól, a testi-szellemi leépülés látványától, és nem árulják el, hogy a szeretett nagyszülő, testvér, vagy szülő haldoklik. A gyermeknek ugyanúgy joga van a búcsúzáshoz, az anticipációs gyászhoz, mint a felnőtteknek. Ha már idősebb, részt is vehet az ápolásban, a segítségben, ha kicsi, akkor pedig a belőle áradó derű, vidámság lehet vigasza a haldoklónak.

A halál hírére, elsőre, sokan tagadással válaszolnak. Érzelmileg bénultnak, kiüresedettnek érzik magukat. Ez az állapot néha – tévesen – a közömbösség érzetét kelti. Ez a fajta reakció gyermekkorban is megfigyelhető. A halálhír ellenére elkezd másról beszélni, vagy tudomásul veszi és elkezd játszani, vagy egyszerűen közömbös. De ez nem jelenti azt, hogy a gyermeket nem érinti mélyen a veszteség. A sokk időszaka általában néhány perctől egy-két napig is eltarthat.

A kontrollált szakasz sokszor azáltal indul be, hogy a hozzátartozóban tudatosul, hogy feladatai vannak a halálesettel kapcsolatban. A gyermekek számára ezt az időszakot az nehezítheti, hogy a sok családi tennivaló közt gondolataival, kérdéseivel egyedül marad. Ma, amikor a gyermekek számára a halál tabu téma, nagy segítség lehet, ha valaki a rokonságból, közeli hozzátartozók közül beszélget a gyermekkel, és nyílt párbeszédre, kérdéseinek, érzelmeinek kimondására bátorítja.

A kontrollált szakaszhoz tartozik maga a temetési szertartás is. A temetésen való részvétel nagyon fontos a gyász szempontjából: „tudatosítja az elválást, lehetőséget ad az érzelmek kifejezésére, közösségi támaszt nyújt, és rámutat az egyedi veszteség közösségi, vallási, filozófiai vonatkozásaira is.” A gyermek akármilyen fiatal, részt vehet a család által elfogadott gyászszertartásban, hiszen ez mind jó alkalom a halállal való ismerkedésre, ugyanakkor megnyilvánul a család összetartozása. De a gyermeket akarata ellenére ne vigyük temetésre! Érdemes előre elmondani, hogy mi fog történni, és rábízni a választást.

A kontrollált szakasz után jön a gyászfolyamat legnehezebb része, a tudatosulás időszaka, amikor is a gyászoló a temetés után egyedül marad, és szembesül a szeretett hozzátartozó hiányával az élet egyre több területén. A gyermekek is ebben az időszakban küzdenek meg a veszteség realitásával. Minél kisebb a gyermek, annál kevésbé fogja fel a halál véglegességét, visszafordíthatatlanságát, igazából a napok, hetek, hónapok múlásával tapasztalja meg, hogy a veszteség mennyi mindenre kiterjed (pl. egy szülő halálakor), illetve tapasztalja meg a helyzet véglegességét. Jellemzők a regresszív jelenségek (a fejlődés korábbi szakaszához való visszatérés), bizonyos testi tünetek (van, hogy az elhunytal való identifikációval társul), alvási és táplálkozási zavarok, magatartászavarok, tanulmányi problémák, antiszociális viselkedés. Ezek mind normális, gyászt kísérő tüneteknek számítanak, akkor kell csak komplikált gyászra gyanakodnunk, ha túlzottan elhúzódznak, nem csökkennek a tünetek, vagy teljesen elmaradnak.

Az átdolgozás szakaszában a kavargó, rendszertelen emlékképek és gondolatok helyét a tudatos emlékezés veszi át. A tudatosulás és az átdolgozás időszaka át- meg átjárja egymást, hiszen egy-egy évforduló, ünnep újra felerősítheti a már csökkent erejű tüneteket. Ez természetesen a gyermekeknél is jellemző. Ha már idősebb a gyermek, érdemes ezeket a dátumokat a pedagógusok, a gyerekekkel foglalkozó felnőttek tudomására hozni, hogy ők is átsegíthessék a gyermeket ezeken a nehéz napokon.

Végül az adaptáció szakasza a gyász utolsó fázisa, mely a veszteség feldolgozását jelenti. Ez nem az elvesztett hozzátartozó elfelejtéséről szól, hanem hogy a gyászoló érzéseiben és emlékeiben az elhunytal kapcsolatos múlt úgy él tovább, hogy képes az életét megfelelően tovább folytatni. Ennek több jele van: a gyászoló az elhunytal már nem mint külső létezőre, hanem, mint belső emlékképre gondol. Tud mesélni róla, anélkül, hogy reménytelenség lenne úrrá rajta. Tud örülni újból az élet szépségeinek, gondolkodásában, magatartásában a jövőre irányultság fókuszál. A gyermekeknél a

feldolgozott gyász talán nehezebben megállapítható, mint a felnőtteknél, hiszen ők a fájdalmat, a mély érzéseket periodikusan élik meg, nem gondolkodnak még reflexíven, nem látják még identitásukat az egész életükre nézve, és meg akarnak felelni a környezet elvárásainak (pl., ha az elhunyt hozzátartozó tabuvá válik, ha az érzelmi kitöréseit lecsitítják, nem tekintik legitimnek). Ebben is a családtagok közti nyílt kommunikáció segíthet, melyben felszínre kerülhetnek még feldolgozatlan momentumok, kérdések, érzelmek.

Tanatológia

„A halál megváltozhatatlan és elkerülhetetlen, de a viszonyunk a halálhoz nem, és ez többek között azért fontos, mert a halálhoz való viszonyulás szabja meg az életünket.” – írja Polcz Alaine, a haldoklók megsegítésével foglalkozó magyar pszichológus.

Ennek a problémának a felismerése indította el a nyugati kultúra több területén a halál és a gyász témájával való tudatos foglalkozást. Magyarországon először az egyházak és néprajzkutatók foglalkoztak a halál és gyász témájával. 1991-ben alakult meg az első magyar hospice-szervezet, a Magyar Hospice Alapítvány, majd 2001-ban a Napfogyatkozás Egyesület, mely feladatának tekinti a gyászolók hazai segítésének fejlesztését, az ezzel a témával foglalkozó szakemberek és önszorgató csoportok vezetőinek kommunikációját, továbbképzését.

A hitből fakadó tanatológia

Minden vallás és kultusz választ ad a halál kérdésére, és rítusaival segíti mind a haldoklót, mind a hátramaradottakat. A keresztyén hitnek mind a földi életet, mind a halál eseményét illetően, mind a halál utáni életet tekintve meghatározó üzenete és reménysége van. Így a halál tabujával és a halál pornójával megterhelt társadalmi helyzetben különösen fontos, hogy a keresztyén egyházak és közösségek felismerjék nagyfokú felelősségüket és küldetésüket a tanatológia területén.

A gyermekek felé kettős küldetésünk van. Egyrészt tanítanunk, szocializálnunk kell a gyermekeket a halál valóságára, ez a pedagógiai feladat. Másrészt ez a tanítás már magában kell, hogy foglalja a lelkipedagógiai aspektusokat, hiszen a halállal való szembenézés mindig lelki történet, amit nekünk, felnőtteknek kell a gyerekek esetében felelősen kísérenünk.

A *család* az elsődleges helyszín, melyben a halállal kapcsolatos téma gyakran véletlenszerűen és szándékosan nélkül előkerül.

Általában a családok, a gyerekek környezetében lévő felnőttek kerülnek a halál témáját. Gyakran azért, mert aggódnak, hogy képesek lesznek-e megfelelő választ adni, és vajon nem okoznak-e nagyobb kárt a gyermek lelki világában. A családban a végső kérdéseknek sokkal inkább, mint közösen megválaszolandó kérdéseknek kell előjönniük. Friedrich Schweitzer valláspedagógus a „Gyermek joga a valláshoz” című könyvében rámutat, hogy a gyermek már kezdetektől fogva vallásos lény, és már igen korán, a beszédképesség elsajátítása után, óvodáskorban felteszi az élet nagy kérdéseit. Ezek közül az egyik kulcsfontosságú kérdés, hogy „Miért kell meghalunk?”. Gyakran a szülők a kérdéseik és kétségeik bizonytalanságában kitérnek a válaszadás elől. Schweitzer bátorítja a nevelőket, hogy a nevelést sokkal inkább egy folyamatnak lássák, melyben a szülők és a gyermekek kölcsönösen vesznek részt a kérdések, kétségek és válaszok megfogalmazásában. A gyermeknek egy-egy nehezen megválaszolandó kérdésére nyugodtan válaszolhatja a szülő, hogy „Ezen még nem gondolkodtam. De nagyon érdekes kérdés. Te mit gondolsz róla? Van valamilyen ötleted?”. Ha nem tudunk magunk számára sem megnyugtató választ adni, akkor megegyezhetünk a gyermekünkkel abban, hogy utánajárunk, utánaolvasunk, megkérdezzük a gyülekezetünk lelkészét, a hittanokat. Ezáltal nem a tudatlanságunkat bizonyítjuk, hanem mintát adunk a gyermekünknek, hogy választ keressenek az egzisztenciális kérdéseikre, és, hogy ebben segítséget is kérhetnek, illetve, hogy a válaszkérés életünk végéig legitim.

A halál kérdéséről való beszélgetésre jó alkalmak azok a családi ünnepek, amelyeken egy-egy elhunyt családtagról megemlékezünk. Mindenszentek ünnepén, egy-egy évfordulón, születésnapon mesélhetünk róluk a gyermekeinknek, és magáról a halálról is beszélgethetünk,

Ugyancsak nagy hatású, ha a gyermek a halál és gyász egészséges megélését egy kedves háziállata révén teheti meg. A gyermekek szeretnek hörcsögöt, kismadarat, cicát, nyulat tartani. Gondoskodnak róla, megszeretik, és amikor elpusztulnak ezek az állatok, eltemethetjük, ezáltal is kifejezve az élet és halál méltóságát. A gyerekek kijelölhetik a helyét, hova temessük el, lehet egy kis fakesztertet állítani, virágot szedni. A gyermekek ugyanolyan intenzíven tudnak gyászolni egy kis háziállatot, mint egy embert, fontos, hogy komolyan vegyük érzéseiket, gondolataikat, melyek ugyanúgy meghatározzák a halálról, gyászról alkotott felfogásukat, mint egy nagyszülő vagy más rokon halála.

Ugyanígy az elhullt kismadarat, vagy lakókörnyezetünkben talált állattetemet is megtehetjük egy közös eltemetéssel, ahelyett, hogy a kukába dobánk, ami nagyon megrémísztheti a gyermekeket, látva, hogy így végződik az élet.

A legtöbbet tehát a családban az által tehetünk, ha beszédünkben, tetteinkben kitűnik, hogy mind az életet és mind a halált Istentől tudjuk elvenni, elfogadni, a búcsúzásban pedig meg tudjuk élni, és kifejezésre tudjuk juttatni mind a veszteség fájdalmát, mind az élő reménység erejét, és ezekre bátorítani tudjuk gyermekeinket is.

A másik fórum, ahol kapcsolatba kerülhetnek a gyermekek a halál és gyász témájával, a *gyülekezet*. A gyülekezetben számos formális és informális lehetőség a halál témájával foglalkozni.

Egyrészt szervezhetünk a gyermekeket nevelő szülőknek halál-gyász tematikájú gyülekezeti napot, vagy előadássorozatot, de továbbképzéseket tarthatunk a gyermekekkel foglalkozó szolgálóknak, gyermekmunkásoknak, hittanoktatóknak, egyházi óvodában, iskolában dolgozó pedagógusoknak. Akár az egész gyülekezet közösségét is taníthatjuk egy-egy halottak napi prédikáción keresztül.

A gyermekekkel való találkozásainkba is beépíthetünk tanatológiai üzeneteket. Például egy-egy vasárnapi gyerek-istentisztelet keretében a halottak napjával, vagy a feltámadás-ünnepel kapcsolatban. Ezek az alkalmak lehetőséget adnak arra, hogy a gyermekek előhozakodhassanak kérdéseikkel, elképzeléseikkel, és esetleges feldolgozatlan gyászukkal. Van, hogy az élet teremt ilyen alkalmakat. Ha például hittanóra elején megtudjuk, hogy egyik hittanosunk közeli hozzátartozója meghalt, vagy éppen kisállata elpusztult, érdemes rászánnunk azt az órát ennek a kérdéskörnek a megbeszélésére.

Az *iskolában* ugyancsak gyakran adódik alkalom a halálról való beszélgetésre. Egyházi iskolákban szinte minden tantárgy óráján megjelenhet alkalomadtán a keresztyén feltámadás-reménység tanítása (pl. irodalom órán egy mű kapcsán, képzőművészeti órán egy festmény kapcsán, ének-zene órán egy requiem hallgatásakor). De előhozhatja egy gyermek gyásza, vesztesége, vagy beszélgethetünk róla a halottak napja, vagy a nagypéntek-húsvét körüli napokon.

Ezek a fórumok és alkalmak adottak, hozza magával az élet. Kérdés, hogy felismerjük-e az alkalom kínálta lehetőséget, felismertük-e a felelősségünket, és mi magunk szembenéztünk-e a kérdéskörrel.

Végezetül ott van előttünk még egy kérdés: mit mondjunk a gyermeknek. Mi a keresztyén reménység üzenete a gyermekek nyelvén?

Ez mindig a gyermek életkorától, kognitív fejlettségétől és érzelmi állapotától függ. A legfontosabb, hogy hitelesek legyünk. Azt válaszoljuk, amit magunk is gondolunk, vállalni tudunk, de ugyanakkor a gyermek számára előremutató, vigasztaló, befogadható legyen. Van olyan helyzet, amikor a gyermek nem a teológiai álláspontunkra kíváncsi, hanem arra van szüksége, hogy reményképeiben, a vigasztalódásra való törekvésében megerősítsék. Ilyen szituáció, amikor a felől érdeklődik, hogy az elhunyt háziállata, aki neki épp hiányzik, ott lesz-e a mennyben?

Megfigyelhetjük, hogy a gyermekek elképzelései a halálról magukban foglalnak egy sor reményképet is. Ezeket a képeket megtaláljuk részleteikben az ószövetségi képekben, az újszövetségi szimbolikában. Nem kell letörnünk ezeket a gyermekekben, idővel, a gondolkodásuk fejlődésével ők

maguk keresnek újabb kifejezéseket, elképzeléseket, és gondolkodnak egyre elvontabban, érettebben a halálról, feltámadásról.

A gyermekek számára megnyugtató és biblikus kép, hogy a szerettei, akik maghalnak, új életre támadnak fel Isten országában, ahol nincs többé fájdalom, szenvedés, szomorúság, csak Isten szeretete és közössége (Jel 22,1–5). Ha meghalunk, levettjük ezt a földi testet, ami porrá lesz, helyette mennyei testben élünk, mely már nem öregszik meg, és nem betegszik meg soha (1Kor 15,35 kk). Istennél életünk boldogabban fog telni, mint ahogy mi itt el tudjuk képzelni. Sok mindent nem tudunk a halál utáni életünkről, de azt tudjuk, hogy ahhoz térünk vissza, akitől jöttünk, aki alkotott minket, és aki a legjobban szeret minket ezen a világon (1Kor 2,9). Ezzel a hittel és reménységgel lehet élni és meghalni, ezzel a hittel és reménységgel ajándékozhatjuk meg gyermekeinket is a kérdések, a félelem és a gyász idején.

(Felhasznált irodalom:

Fodor-Szlovencsák Katalin: *A gyermek halálképeinek fejlődése*. Kharon, IV. évfolyam Geiger Ágota: *A gyász pszichogén, szomatikus és magatartásbeli tünetei gyermekkorban*. In: Gyerekek, szülők, pszichológusok, szerk.: Feuer Mária-Popper Péter., Akadémiai Kiadó, Budapest. 1992; Kárpáty Ágnes: *A gyász szociológiája*; Komlósi Piroška: *A veszteségek és a család*. In: Gyász a szeretetben és a családban, szerk.: Németh Tünde –, Nyíri Magdolna, NEVI, Mentálhigiénés Program, Budapest. 1999 ; Nagy Mária Ilona: *A gyermek és a halál*. Pont Kiadó, Budapest. 1997; Piaget, Jean: *Hat pszichológiai tanulmány*. Budapest. 1990; Pilling János: *A gyász lélektana* In: Gyász, szerk.: Pilling János. Medicina Könyvkiadó, Budapest. 2003 ; Pilling János: *A gyász világa* In: Gyász, szerk.: Pilling János. Medicina Könyvkiadó, Budapest. 2003; Plieth, Martina: *Kind und Tod - Zum Umgang mit kindlichen Schreckensvorstellungen und Hoffnungsbildern*. Neukirchner – Vluyn, Neukirchner Verlag. 2002; Polcz Alaine: *Amikor a gyermek gyászol*. Gyász a szeretetben és a családban, szerk.: Németh Tünde – Nyíri Magdolna, NEVI, Mentálhigiénés Program. Budapest. 1999; Polcz Alaine: *Meghalok én is?* Pont Kiadó, Budapest., 2000 , Polcz Alaine: *Segítenek a rítusok* In: Letakart tükör – Halál, temetkezés, gyász, szerk.: Angyal, Eleonóra és Dr. Polcz Alaine. Helikon Kiadó, Budapest. 2001; Révész Renáta Liliána: *Egymást vigasztalva – Hogyan néz szembe a család a gyásszal?* In: Letakart tükör, Halál, temetkezés, gyász. Helikon Kiadó, Budapest. 2001; Schweitzer, Friedrich: *Das Recht des Kindes auf Religion*. Gütersloh. 2000; Simkó Csaba: *Hogyan segítsünk gyermekünknek elfogadni az elfogadhatatlant?* In: Kharon, Thanatológiai Szemle, 2009/4.; Tatelbaum, Judy: *Bátorság a gyászhoz*, Pont Kiadó, Budapest. 1998; Vikár György: *Gyászreakciók a gyermekkorban* In: A gyermek-pszichoterápia elmélete és gyakorlata II. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1995; Vikár György: *Gyógyítás és öngyógyítás*. Magvető Kiadó, Budapest. 1984)

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Korosztályos veszteségek feltérképezése.

Kognitív cél: A csoporttal annak az összegyűjtése és közös átgondolása, hogy milyen korosztályos veszteségek fordulnak elő a közösségben.

Affektív cél: A veszteségek érzelmi hátterének feltérképezése és az attitűd formálása a veszteségek hatékony feldolgozása felé.

Pragmatikus cél: A tanulókkal közös veszteség-feldolgozási stratégia kiépítése.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek	Házi feladat ellenőrzése Beszélgetünk arról, hogy sikerült-e a napokban odafigyelni arra a három területre, amit kiválasztottak az egészségügyi lánaból!	MFEI Együttműködöm másokkal olvasmányfeldolgozás, 2. (56.o.)

aktiválása	Átvezetés: Megélünk olyan veszteségeket, amelyek akkora hiányt hagynak maguk után, hogy úgy érezzük, soha nem lesz EGÉSZ már az életünk. Ráhangolódás a veszteség témára MFEI Veszteségeink olvasmányfeldolgozás 1. a) (58.o.)	MFEI Veszteségeink olvasmányfeldolgozás 1. a) (58. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Tankönyvben található mondóka játékos megtanulása: Sim-sum, fúj a szél, <i>(felemelt karral hajlongunk)</i> Ez a kis fa, jaj, de fél. <i>(összehúzzuk magunkat)</i> Minden ága megremeg, <i>(karjainkat remegtetjük)</i> A levele leperreg. <i>(ujjainkat mozgatva lefele hajtjuk karunkat)</i> Ej, haj, semmi baj, <i>(fejünket rázzuk)</i> Újra zöldül majd a gally. <i>(karunkat széttárjuk, mintha a fa lombját mutatnánk)</i> Beszélgetés a tankönyv ábrája, a Feladattár és a Tudod-e alapján Beszélgessünk közösen, egymást meghallgatva a gyermekek életében előforduló, az épp aktuális vagy máig emlékezetes veszteségről, hiányról, gyászról, fájdalomról! A búcsúzás segít elengedni. MFEI Veszteségeink olvasmányfeldolgozás 1. b) (58. o.)	TK Veszteségeink olvasmány (40. o.) TK Veszteségeink olvasmány, 40. o. Megjegyzés: A gyermekek szívesen megosztják ezeket a történeteiket. Egy-egy történet felidézése előhozhatja a sírást, a fájdalmat belőlük. Adjunk teret ennek és tegyük érzékennyé, empatikussá az osztálytársakat is a fájdalomra. Segíthetjük őket a búcsúzás lehetőségével, és a menny teljességének ígéretével! MFEI Veszteségeink olvasmányfeldolgozás 1. b) (58.o.) Megjegyzés: A feladat lehetőséget ad, hogy egy esetleges nem lezárt, vagy feldolgozatlan gyászban a gyermek

	léphessen egyet előre. Ha előjött egy ilyen aktuális terület az órán, találjunk hozzá akár közösen, segítve a gyermeknek egy búcsúzási lehetőséget! Rávezetés az aranymondásra: Az órát Jézus búcsúbeszédéből vett igével zárjuk. Kapcsoljuk az igét a lecke témájához: „Jézus tudta előre, hogy meg kell halnia, és a feltámadása után a mennyországba megy. Így búcsúzott a tanítványoktól:” Igeolvasás, aranymondás tanítás: „<i>Ne nyugtalankodjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem! Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.</i>” (Jn 14,1–3) Szövegfeldolgozáshoz használható kérdések: • Melyik szó/szókapcsolat a legvigasztalóbb a számodra? • Gyűjtsük össze az Igéből Jézus vigasztaló szavait, szófordulatait! • Hol készít helyet Jézus? • Milyen lehet az a hely? • Miért lesz jó ott lenni Jézus mellett?	Biblia Jn 14,1–3
Aranymondás	„<i>ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek.</i>” (Jn 14,3)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) „Jairus sír...” (TK 70. o. 8.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) RÉ 255:3 „Csudaképen én vigasztalást vészek...” RÉ 273:3.7–9. verse: „Elterjesztvén kezeimet...” (+HK, BS) JJ 69: „Ne csüggedj...” – kánon (+BS, DU) BS 142: „Szívem csendben...” (+DU, JJ)	HK

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 40. oldal

A képen látható:

Egy fa szimbolikus képe: egyik oldalán sárga levelek láthatók, a mellette lévő ágakat hó fedi, a következő ágon levelek kezdenek nőni, az utolsó ágon lombok. A háttérben bokrok, melyek a nyarat idézik.

A szöveg: Népi mondóka, Feladattár, Tudod-e?

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Milyen érzést kelt bennünk, ha elvesztünk valamit vagy valakit? Mondjátok el!
- Hogyan tudtatok megvigasztalódni? Erről is beszélgetsetek!

1. Készíts búcsúképeslapot!

Ha úgy látjuk, az osztályban többen is vannak, akik erősen rezonáltak a témára, mert veszítettek el nagyszülőt, hozzátartozót, házi kedvencet..., vagy éltek meg veszteségeket búcsúzás nélkül (költözés, tanító néni-, iskolaváltás), segíthetünk a búcsúzásban. Adjunk lehetőséget, időt, eszközöket búcsúképeslap írására! Rajzolhatnak rá egy kedves emléket, amit az elvesztett személlyel, kisállattal éltek meg, és írhatnak rá kedves búcsúsorokat.

2. Szemléltetés – Jézus csodatettének szemléltetésére

Válasz olyan gyerekek számára, akik ők maguk, vagy közeli hozzátartozójuk szenved valamilyen betegségben. A 10 éves gyermek gyakran felteheti a kérdést: ha Jézus csodákra képes, akkor hogy van, az, hogy én vagy szerettem fogyatékkal él? – ezzel a képpel és a hozzá fűződő történettel a gyerekek bizalma és hite erősíthető.

Ez egy olyan kép, ami mellett nem lehet csak úgy elmenni... Azt gondolnánk, hogy Nicknek, aki kezek és lábak nélkül született, sokkal nehezebb az élete, de aztán ránézünk erre a képre, és azt látjuk, hogy ő teljesen boldog és elégedett. Példamutató.

Forrásanyag: https://www.youtube.com/watch?v=8bCJLCxg_XE

16. JÉZUS MEGSZABADÍT: JAIRUS LÁNYA

(Lk 8,40–42; 49–56)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

STRACK, L./BILLERBECH, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostelgeschichte München 1978.

BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1—9,50), Zürich 1989.

KITTEL, G. (Hrsg.), Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Stuttgart 1965.

RIENECKER, F., Lexikon zur Bibel, Wuppertal 1962.

SCHÜRMANN, H., Das Lukas Evangelium I. Teil, Herder 1984.)

Jézus, a Megmentő, egy teljesen reménytelen helyzetben is segített. Amikor az emberi lehetőségek véget érnek, Isten még akkor is tud segíteni. Jézus feltámasztott egy halottat. Így lett Jairus lányának a története bizonyítéka annak, hogy Jézusnak **hatalma** van a betegség fölött.

Jairus lányának az esetében olyan csodatörténetről van szó, amely egy nagy **sokaság** jelenlétében kezdődött, de maga a csoda csak egy szűk kis csoport előtt zajlott le. A tömeg bizonyára már több napja együtt vándorolt Jézussal, és nagy elvárásokat támaszthattak Vele szemben, hiszen annyira várták már, hogy visszatérjen.

A baj leírása:

Jézus csodatörténetei általában a baj súlyosságának a leírásával kezdődnek. Ebben az esetben a szükséglet szenvedő hozzátartozójának társadalmi helye,

– viselkedése,

– a beteg életkora, élethelyzete utal a baj mértékére.

A szükséglet szenvedő hozzátartozójának társadalmi helye:

A tömegből kivált egy ember, akinek a neve **Jairus** volt. Jairus nevének jelentése: akit Isten megvilágít, akit Isten felébreszt. (4Móz 32,41) A neve illik a történethez, előre vetíti a történeteket.

Jairus Kapernaumban a **zsinagógai elöljáró** volt, vagyis a zsinagóga első embere.

A szükséglet szenvedő hozzátartozójának viselkedése:

A baj mértékére utal, hogy maga a kapernaumi zsinagóga elöljárója ment oda Jézushoz és **kért**. Egy olyan ember, egy parancsnok, aki nem ahhoz szokott, hogy ő kérjen, akinek a hivatásához tartozott, hogy másokat folyamatosan irányított, utasított, vezetett, reménytelen helyzetbe került. Nem egyszerűen meghajolt, hanem **térdre esett**. Kétségbeesetten. Magas hivatala ellenére nem szégyellte a vándortanító előtt magát megalázní. Mintegy utolsó szalmaszálként, nem törődve a protokollal, zsinagógai elöljáróként olyan mozdulatot tett a vándortanító előtt, ami azt fejezi ki, hogy nagyobbnak tekintí Jézust önmagánál. Az itt szereplő görög szó (piptó) arra utal, hogy szándékosan esett térdre a százados, mert **alávetette** magát Jézus hatalmának.

A beteg életkora, élethelyzete utal a baj mértékére:

Jairus tragédiájának a súlyosságát jelzi, hogy a kislány az **egyetlen** leánygyermek (42. v.) apjának. A bajt fokozza az, hogy éppen akkor lett halálos beteg, 12 évesen, amikor férjhez meneteli korbá lépett, és az életet továbbadhatta volna. Ettől kezdve már a férj vette át az apa gondviselői szerepét.

Feszültség a történetben:

A történetben több hátráltató tényező is van. Ezek különböző mértékben növelik a feszültséget. Ezek a tényezők:

– A tömeg, amelynek tagjai minden oldalról szorongatják Jézust.

- A beteg és a gyógyító közötti távolság.
- A közbevetett gyógyítás.
- Az időtényező.

Nekik is elvárásaik vannak Jézussal szemben. Ott tolonganak Jézus körül (45. vers). Ebben a történetben azonban csak kis mértékben akadályozzák a gyógyulás bekövetkeztét.

- A beteg és a gyógyító közötti távolság:

Míg a béna meggyógyításánál a távolságot a barátok feladata volt leküzdeni, ebben az esetben a gyógyítónak kellett odamenni a beteghez. Nem tudjuk, hogy mekkora ez a távolság, hogy vajon Jézus is akarja-e a gyógyítást. Addig az időpontig, amíg a lány halálhírével meg nem érkezett a hírnök, a bibliai szövegből nem derül ki, hogy a tömeg vajon az előljáró háza irányába halad-e vagy nem.

- A közbevetett gyógyítás:

A történetbe beágyazva olvashatunk egy gyógyítási történetet is, a tizenkét éve vérfolyásos **asszony** történetét. A két történetnek több közös vonása is van:

Két nőről van szó. Mindkettejük életében a 12-es szám szerepet játszott. A bibliai számszimbolika szerint a 12-es szám a teljességet jelenti. Mind a két nő esetében egy életszakasz lezárulásáról és egy új időszak kezdetéről volt szó.

A Biblia időszakában a lányok 12 évesen férjhez mentek, családot alapítottak. Ekkor fejeződött be a gyermekkor, és kezdődött a felnőttkor.

A vérfolyásos asszony esetében a 12 év pedig azt szimbolizálja, hogy a betegség kiteljesedett. Már minden lehetséges gyógymódot kipróbált, tehát a remény korszaka véget ért. A betegség az asszony életében szétrombolt mindent, amit csak lehetett. Istennel és férjével való kapcsolatát is tönkretette. (Az asszony akkor betegedett meg, amikor a fiatal lány megszületett.)

Mindkét csodát megelőzte az, hogy Jézus megérintette őket. Mind a ketten olyan fizikai állapotban voltak, hogy az érintésük egy vallásos zsidó ember számára a mózesi törvények értelmében komoly következményekkel járt, mivel tisztátalanok voltak. Annak ellenére, hogy ezt pontosan tudta Jézus (hagyta, hogy az asszony hozzáérjen), mégis vállalta, hogy a vallási előírások szerint ő maga egy napra tisztátalanná váljon. A két nő érdekében.

Mind a ketten az életbe tértek vissza.

- Az időtényező:

A bibliai leírásból úgy tűnik, hogy a másik beteg asszony gyógyítása késlelteti Jézust, sőt meg is akadályozza abban, hogy azonnali segítséget nyújtson egy 12 éves lánynak. A lány halálán volt, ezért minden másodperc számított. Nem tudjuk, hogy vajon mennyi idő telt el az apa kérésétől addig, amíg megérkezett valaki az előljáró házából. A történet leírása szerint Jairus kérése után a tömeggel együtt halad Jézus (42. vers) Az a pár mondat, ami közben elhangzott, csak pár percig tarthatott. De az apa belső, szubjektív időérzékelése ebben az esetben egészen biztosan végtelenül hosszú időt jelzett. Mivel az eseményeket nem a szemünk előtt látjuk, hanem egy írott szöveget olvasunk a Bibliából, az apa által megérzett belső időérzékelés szerint viszonyulunk, mi, olvasók is ehhez a történethez. A valóságban a beteg asszony gyógyítása és a vele való beszélgetés akár 5-10 perc alatt is megtörténhetett, mégis érezzük a történetből a növekvő feszültséget, mintha késne Jézus. A törvényeket ismerő tömeg akár fel is háborodhatott az asszonyon, mivel az előírások szerint vérfolyásos asszony nem is tartózkodhatott volna ott a tömegben, miután Jézust megérintette, egész napra Jézust tisztátalanná tette.

A feszültség tovább nő a történetben. Jairus házából egy szemtanú érkezett. Amit mondott, mindenkit felkavart. Már meghalt a lány. Már **késő**. Jézus azonban nyugodt maradt, hiszen tudta, hogy mit szándékozik tenni. Bár mindenki úgy érezhette, hogy túl későn érkezik a segítség, Jézus mégis odament a beteghez, a halotthoz. Magával vitte a legkedvesebb tanítványait. Legyenek tanúi a halál feletti győzelmének.

A csodatett:

Ennél a gyógyítási csodánál is, mint a béna meggyógyításánál, szóba került a gyógyulást megelőző **hit**. Jézus azt mondta szó szerint, hogy csak hinnie kell az apának, és a lánya megszabadul, megmenekül.

(szódozó) Ez a szó csak átvitt értelemben jelenti a gyógyulást. Az a nézet van mögötte, hogy a beteg ember a betegség hatalmába került, ahonnan a gyógyulás menti meg.

Az apa azonban már nem hallotta meg, nem is értette meg Jézus szavait, mert már a veszteség miatti sokk fázisába került. Bement a házába, és **gyászolta** a lányát. Tehát nem tette azt, amit Jézus kért, nem hitt. Sőt, gúnyolva nevettek ki Jézust. A helyzet abszurdítására utal, hogy akit annyira tiszteletben tartottak eddig, előtte térdre esetek, fárasztani sem akarták, nem hittek neki. Kinevették. A „tudták” (53. v.) kifejezésben a görög szó arra utal, hogy látták a saját szemükkel. Látták, hogy halott volt. A Jézus állítása áll szemben a történet szereplőinek a tapasztalatával. Jézus **alvásról** beszélt, miközben a szemtanúk magatartásukkal azt igazolták, hogy a lány már meghalt. Ugyanígy Lázár feltámasztásának a történetében is Jézus felébresztésről beszélt, miközben Lázár már egyértelműen halott volt. (Jn 11,11)

Annak ellenére, hogy az apa nem felelt hittel Jézus felhívására, a többiek nem bíztak és nem reménykedtek, a tisztelet helyett teljesen tiszteletlenül viselkedtek, Jézus mégis feltámasztotta a lányt.

Jézus a gyermek kezét megragadta és **kiáltott** (54. vers). Bár a magyar fordításból ez nem derül ki, de az itt szereplő görög szó azt jelenti, hogy hangosan szólt. Ha belegondolunk Jézus viselkedésébe, akkor furcsának találhatjuk, ahogy viselkedik. A gyászoló szülők első sokkjára reagálva viselkedett így, akik azt hitték, hogy meghalt a gyermekük, hihetetlen érzelmi viharba keveredtek, a külvilág egyszerre megszűnt a számukra. Jézus megragadta a lány kezét, kiáltott. A kiáltás utal arra is, hogy Jézusnak **hatalma** van a betegség felett, és ennek a hatalomnak a jele, hogy parancsszavára engedelmeskedik a betegség, és elhagyja az embert. A lélek visszatért a gyermekbe. Jézus azt parancsolta, hogy adjanak ételt a gyermeknek. A történetben három különböző kifejezés jelzi, hogy Jézus hatalommal parancsolt. Először kiáltott a betegnek (54. v.), majd parancsolta, hogy adjanak enni a lánynak (55. v.) és végül utasította a csodát látókat, hogy ne mesélgék el ezt a történetet (56. v.)

A **feltámasztás** az ószövetségi hit szerint egyedül Isten privilégiuma. Így ez a mentő csoda utal Jézus Istentől kapott hatalmára, arra, hogy Ő a várva várt Messiás. Hiszen az elérésének egyik jele lesz, hogy halottak támadnak fel. (Mt 11,5)

Ebben a történetben elhangzik a felszólítás a hitre. De a gyógyulás mégsem a hit miatt következik be. A csoda bekövetkezése nem függ össze sem a beteg, sem a hozzátartozók kitartó hitével. Jézus annak ellenére gyógyít, hogy az apa kezdeti hite megingott, és reményét veszítette. Még akkor is lehet Istenre támaszkodni, tőle segítséget kapni, ha teljesen reménytelen a helyzet.

A történet végén a szülők csodálkoztak. A görög kifejezésben benne van a zavartság, döbbenet, sőt az önkívület. Látva ezt a csodát, amit Jézus tett, ki kellett lépniük az életről és a halálról addig ismert keretek közül, és fel kellett ismerniük, hogy Jézus számára nincs korlát, sem az idő, sem a halál, sem semmi. Ő az Úr.

A történet zárómondata kicsit furcsa ebben a helyzetben. Jézus megparancsolta, hogy erről ne beszéljenek másnak. Ennek oka az lehetett, amivel leggyakrabban Márk evangéliumában találkozunk: Jézus haláláig és feltámadásáig nem értenék meg az emberek ezeket a csodákat (ez az ún. Messiási titok). Ha bekövetkezett majd a váltságválás, akkor majd visszatekintve megértenek mindent, akkor mondják el a szemtanúk mindenkinek, hogy mi is történt, mert akkor tudják megfelelő kontextusba helyezni a történeteket.

Kortörténeti kiegészítés:

Jézus korában majdnem minden városban volt már **zsinagóga**. A babiloni fogság után azok a zsidók, akik nem tudtak elmenni Jeruzsálembe a szombati istentiszteletre, ugyanabban az időben a zsinagógákban gyűltek össze. Imádság, Tóraolvasás és magyarázat hangzott el az istentiszteleten, de a középpontjában a törvény állt. A zsinagógák bejárata Jeruzsálem felé volt tájolva. Minden egyes zsinagóga egy központi istentiszteleti helyiségből állt, és sok kisebb teremből, ahogy a gyülekezeti élet zajlott. A központi helyen tartották a Tóratekerceket, általában egy függöny mögött szekrényben elrejtve. A kapernaumi zsinagógában a Tórát egy emelvényen tartották, előtte volt két oldalról egy-egy hétágú gyertyatartó. Jobb oldalon és baloldalon pedig az asszonyok erkélye, függönnyel elválasztva a

templom belső terétől. A férfiak a főhajóban ültek. A zsinagógákban az **istentisztelet** a zsinagógai előljáró, a kántor és a rabbi vezetésével zajlott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ebben a leckében a tanulók a feltámadás, feltámasztás, életre hívás csodájával találkozhatnak. A történet egyrészt hihetetlen ebben a korosztályban, másrészt a számítógépes játékok kínálják a 'több életed van' gondolatot. Mindkét megközelítéshez kapcsolódhatunk.

Fontos tisztáznunk, hogy Jézus csak néhány embert támasztott fel itt a Földön, hogy ezáltal megmutassa az Atya hatalmát az élet fölött. Azért jött, hogy beszéljen az embereknek Isten országáról, az Atya szeretetéről, és a halálunk utáni feltámadásról. Arra kér minket, hogy félelem helyett neki higgyünk, és hozzá forduljunk bátorságért és vigasztalásért.

Másrészt az Istentől kapott életnek súlya van. A valóságban csak egy életünk van. Felelősek vagyunk ezért életért, hogy hova helyezzük. Isten szeretetében az élet örök. Ha ragaszkodunk hozzá, szeretjük őt, vele élhetünk már itt, és halálunk után is az országában, uralma alatt.

A lecke mindenképp előhozza a halál témáját. Egyházi iskolában a korábbi órán foglalkoztunk ezzel, gyülekezeti keretek közt itt kerül elő, így érdemes elolvasni a Veszteségeink című lecke teológiai és valláspedagógiai szempontjait, amely a halál-gyász tematikát dolgozza fel.

Ennyi idősen a gyermek sokkal jobban félti a szüleit, mint önmagát. Könnyebben belehelyezkedik Jairus szerepébe, aggodalmába, kétségbeesésébe. A lecke célja, hogy a gyermekben ezek ellen a félelemmel teli, negatív érzelmek ellenében felkeltse a bizalom, ráhagyatkozás érzését azáltal, hogy rámutat Jézusra és a feltámadás hitére, amelyekben a mi vigasztalásunk található.

A gyermekek a történet kapcsán feltehetik a kérdést, hogy Jézus vagy Isten miért nem támasztja fel most ide a földre az ő elvesztett szeretteiket? Ennek a feltevésnek a kapcsán beszélhetünk a földi élet rendjéről. Születnek, életre kelnek az emberek, állatok, növények, aztán meghalnak, elpusztulnak, jön helyettük a következő nemzedék. Ez a földi élet rendje. De Isten az embert nem a földi életre, hanem az örök életre teremtette. A földi életünk csak az örök életünknek egy része. A teljességet ott éljük meg az Ő országában. Jairus lányának feltámasztása jel. Jel arra nézve, hogy Jézus a halálon is Úr. Ha az embert elborítja a kétségbeesés, aggodalom, őhozzá mindig fordulhatunk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT - GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus ott is szabadító, ahol mások nem tudnak segíteni.

Kognitív cél: Jairus lányának feltámasztása történetén keresztül a diákok ismerjék fel, hogy Jézus minden élethelyzetben Szabadító.

Affektív cél: Az aggodalom, lemondás és ráhagyatkozás érzelmi hátterének feltérképezése és formálása.

Pragmatikus cél: A gyermekek bátorítása arra, hogy az életük kilátástalan helyzeteiben merjenek Istenre hagyatkozni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Munkafüzeti feladat elkészítése - Átvezetés a múlt óráról az aktuális témára: Az EGÉSZ-telenség témájához kapcsoljuk hozzá a veszteség, hiány, gyász fogalmakat a múlt órai munkafüzeti feladatsor 6. feladatával!	MFGY 15. lecke 6. a) (48. o.) Megjegyzés: Ez a feladat a veszteség témáját dolgozza fel. A

	Átvezetés: A visszafordíthatatlan veszteségek szomorúsággal és félelemmel töltenek el. Nem szeretnénk, hogy bármikor is bekövetkezzen újból. Egy apa látva lánya halálos betegségét nagyon félt, hogy végleg elveszíti.	tankönyvben található olvasmányhoz kapcsolódik (40. o.). De alkalmas a Jairus lánya feltámasztása témájának bevezetéséhez. Jézus ebben a történetben a legnagyobb veszteség, a halál felett mutatja meg a hatalmát.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Jézus megszabadít: Jairus lánya: • Jairus bemutatása, aggodalma • Jézus, mint utolsó mentsvár • A szolga, aki rossz hírt hoz • A lemondás érzése: elkeseredés • Jézus bátorítása -> aranymondás • Jézus tette: Leányom, kelj fel! = Talitha kúmi! A történetmondás kulcsszavai az érzelmek megfigyeléséhez: félt, reménytelen, aggódott, kétségbeesett, lemondóan sóhajtott, elszomorodott, vágyott, stb. Beszélgetés a megfigyelési szempont alapján az aggodalomhoz kapcsolódó érzésekről. A beszélgetésben idézzék fel a diákok azokat a szituációkat, amikor nagy aggodalom jelent meg bennük, vagy valaki nagyon aggódott értük! Ki aggódik érted? Szituációs játék. a) Egy önként jelentkező felidéz egy történetet magában, amikor valaki nagyon aggódott érte. Álljon az osztály elé, helyezkedjen bele az érte aggódó szerepébe, és monológként adja elő úgy annak a hozzátartozójának az aggodalmát, hogy az osztály kitalálhassa, hogy ki aggódott érte és mi miatt! b) A második körben az egy-egy tanuló a fentiekkel egyező módon egy olyan szituációt jelenítsen meg monológban, gesztusokkal, mozdulatokkal, amiből kiderül, hogy ő kiért/miért aggódik! Az aggodalomtól a ráhagyatkozásig –	TK 16. lecke (41. o.) Megfigyelési szempont: Milyen érzései voltak az aggódó apának? A feladat elvégezhető a munkafüzetben is: MFGY 16. lecke 1. (49. o.)

	Munkafüzeti feladat elkészítése Gyakoroljuk az aranymondást a két ellentétes érzés összekapcsolásával! Igekör: aggodalom megfogalmazása és az aranymondás ismétlése Imádkozzunk a tanári kézikönyv módszertani részében leírt Igekör műfajában! A gyermekek az egyes szirmokkal az aggodalmaikat tegyék Isten elé!	MFGY 16. lecke 3. (49. o.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is: MFGY 16. lecke 4. (50. o.) Javaslat: Osszunk több, kifejezetten erre az órára kivágott szirmot, amire a gyermekek rá is írhatják előre megfogalmazott aggodalmaikat!
Aranymondás	„Ne félj, csak higgy!” (Lk 8,50)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Jairus sír...” (TK 70. o. 8.) RÉ 151: Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) JJ 69: „Ne csüggedj, lelkem...” – kánon (+BS, DU)	
Házi feladat	MFGY 16. lecke 2. (49. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 41. oldal

A képen látható:

Jairus és Jézus látható a szemléltető képen, Jairus szomorú, csüggedt, Jézus a Jairus vállára tett kezével vigasztalja. Jézus szól Jairushoz: „Ne félj, csak higgy!”

A szöveg: A szöveg fókusz: Jézusnak a halál fölött is van hatalma. Jairus lánya haldoklik, s ő Jézushoz fordul segítségért, mert hisz benne.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Ki volt Jairus? Mi történt a lányával?
- Jarius Jézushoz fordult segítségért. Miért hozzá?
- Nézd meg a képet! Kiket látsz? Jézus mit mond Jairusnak?
- Milyen hírt kapott Jairus és Jézus, miközben a házhoz mentek?
- Mit tett ezután Jézus?

- Mit bizonyít ez számotokra?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ne félj, csak higgy!”

- Volt-e olyan eset, amikor nagyon féltél valamitől? Ha akarsz, mondd el a többieknek is!
- Mitől nyugodtál meg? Mi segített legyőzni a félelmedet?
- Próbáltál-e imádkozni, amikor féltél? Mit éreztél utána? Gondolkodj ezen!

1. Talitha kúmi zenehallgatás

Hallgassuk meg közösen az alábbi, erről a történetről szóló éneket a veszprémi ifisekből verbuválódott Talitha kúmi zenekar előadásában. Jézus halál felett mondott szava ihlette meg ezeket az éneklő és zenélő fiatalokat, akik zenekaruk nevének választották. Az egyes versszakokat is maguk írták, mindig az éneklő, aki megfogalmazta.

http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/01-Talitha_Kumi.mp3

2. Akrosztichon

Írjunk akrosztichont közösen az osztállyal Jézus szavaira. A Talitha kúmi egyes betűivel kezdődjenek a mondatok, amelyek elmesélik a történetet. PL:

Tanácstalanul ült lánya ágyánál Jairus.

Aggódott, mert már halálán volt.

Lányát már mindenki megpróbálta meggyógyítani, de csak egyre rosszabbul volt.
stb.

3. Jézus mondja!

Ennél a történetnél játszhatjuk a harmadikosok egyik kedvelt játékát, a „Tanító néni azt mondja!” címűt, egy kis átalakítással. Kiválasztunk egy játékvezetőt, aki diktálja a csoportnak, hogy mit csináljanak. Ezek lehetnek mozdulatok (guggolás, szökdelés, vakarózás, stb.), de lehetnek tevékenységek is (rakd el a tolltartód, vedd elő egy füzetet, vedd le a cipődet, stb.). A játék mostani formájában a szabály, hogy csak akkor kövessék az utasítást, ha a mondat így kezdődik: Jézus mondja... Kérjük meg a gyermekeket, hogy Jézus nevében olyan feladatokat találjanak ki, amit tényleg mondana (Köszönj a melletted lévőnek Áldás, békesség!-gel, keress egy szemetet, és dobd a kukába, mosolyogj egy barátodra, tett össze a kezed imádságra, stb.)!

4. Jairus lánya elmeséli történetét. Készítsenek a gyermekek egy Jairus lánya bábót (hurkapálcikára rongybáb, fakanálbáb, stb.). Önként jelentkező mesélje el a bábbal Jairus lánya nevében a fantasztikus történetet!

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat: A feladat során az aranymondás betűin kell végighaladnunk: Ne félj, csak higgy!

4. feladat: A feladat elvégzése közben beszélhetünk a gyermekeknek a rajz szimbolikájáról. Ahogy a gyertya köré rakjuk aggodalmainkat, Jézus szeretetének, hatalmának fénye megvilágítja, melegíti. A sötétségben minden félelmetesebb, de Isten világosságában megnyugszunk, és Istenre tudjuk bízni a legnagyobb félelmünket, aggodalmunkat is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus ott is Szabadító, ahol mások nem tudnak segíteni.

Kognitív cél: Jairus lányának feltámasztása történetén keresztül a diákok ismerjék fel, hogy Jézus minden élethelyzetben Szabadító.

Affektív cél: Az aggodalom, lemondás és ráhagyatkozás érzelmi hátterének feltérképezése és formálása.

Pragmatikus cél: A gyermekek bátorítása arra, hogy az életük kilátástalan helyzeteiben merjenek Istenre hagyatkozni.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Hiányzik. Elvesztettük! Vágjunk ugyanolyan részekre két, ugyanazt a képet ábrázoló színezőt (ez lehet az óra anyagához kapcsolódó történet is: http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlapok/szinezo/bibraiz/br ajztart.htm) Tegyük a darabjait egy-egy borítékba, de az egyikből vegyünk ki egyet! Az osztályt bontsuk két csoportra! Adjunk oda a csoportoknak egy-egy borítékot! Kérjük meg őket, hogy versenyezzenek, ki tudja hamarabb kirakni a mai történethez kapcsolódó színezőt! Az egyik csoportnak nem fog sikerülni, kétségbeesnek, aggódni kezdenek a játék hevében, hiszen nekik egy hiányzik. Beszélgessünk az érzésekről! Mit éreztek? Milyen volt azt érezni, hogy egy darab nincs meg, és ezért az egész játék elveszik? Születtek-e ötletek arra, hogyan lehetne mégis megoldani? Átvezetés: A mai történet egy apáról szól, akinek a lánya halálán volt. Tudta, ha nem találja meg azt az egy valakit, aki meg tudja gyógyítani, elveszíti.	Megjegyzés: A játék során a gyermekek megélhetik, hogy egy apró hiány is mekkora aggodalmat tud kelteni. Innen indíthatjuk Jairus nagy aggodalmát, hiszen lánya egészsége hiányzott. Ezzel vissza is utalhatunk a korábbi leckékre.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Jairus lánya bibliai történet elmondása Menete: • Jairus bemutatása, aggodalma • Jézus, mint utolsó mentsvár • A szolga, aki rossz hírt hoz • A lemondás érzése, elkeseredése • Jézus bátorítása -> aranymondás • Jézus tette: Leányom, kelj fel! = Talitha kúmi! A történetmondás kulcsszavai az érzelmek megfigyeléséhez: félt, reménytelen, aggódott, kétségbeesett, lemondóan sóhajtott, elszomorodott, vágyott, stb. Beszélgetés a megfigyelési szempont alapján az aggodalomhoz kapcsolódó érzésekről: A beszélgetésben idézzék fel a diákok azokat a szituációkat,	TK 16. lecke (41. o.) Megfigyelési szempont: Hogyan érezte magát az aggódó apa?

	amikor nagy aggodalom jelent meg bennünk, vagy valaki nagyon aggódott értük. Ki aggódik érted? Szituációs játék. a) Egy önként jelentkező felidéz egy történetet magában, amikor valaki nagyon aggódott érte. Szituációs játékként, akár meg is jeleníthető az adott esemény. Ekkor a diák álljon az osztály elé, helyezkedjen bele az érte aggódó szerepébe, és monológként adja elő úgy annak a hozzátartozójának az aggodalmát, hogy az osztály kitalálhassa, hogy ki aggódott érte, mi miatt aggódott érte! b) A második körben az egy-egy tanuló a fentiekkel egyező módon egy olyan szituációt jelenítsen meg monológban, gesztusokkal, mozdulatokkal, amiben kiderül, hogy ő kiért/miért aggódik! Az aggodalomtól a ráhagyatkozásig – Munkafüzeti feladat elkészítése Gyakoroljuk az aranymondást a két ellentétes érzés összekapcsolásával! Igekör: aggodalom megfogalmazása és az aranymondás ismétlése Imádkozzunk a tanári kézikönyv módszertani részében leírt Igekör műfajában! A gyermekek az egyes szírmokkal az aggodalmaikat tegyék Isten elé!	A feladat elvégezhető a munkafüzetben is: MFEI 16/A. lecke 1. (59. o.) MFEI 16/A. lecke 3. (59. o.) A feladat elvégezhető a munkafüzetben is: MFEI 16/A lecke 4. (60. o.) Javaslat: Osszunk több, kifejezetten erre az órára kivágott szírmot, amire a gyermekek rá is írhatják előre megfogalmazott aggodalmaikat!
Aranymondás	„Ne félj, csak higgy!” (Lk 8,50)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Jairus sír...” (TK 70. o. 8.) RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. 18.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) JJ 69: „Ne csüggedj, lelkem...” – kánon (+BS, DU)	
Házi feladat	MFGY 16. lecke 2. (49. o.)	

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

3. feladat: A feladat során az aranymondás betűin kell végighaladnunk: Ne félj, csak higgy!

4. feladat: A feladat elvégzése közben beszélhetünk a gyermekeknek a rajz szimbolikájáról. Ahogy a gyertya köré rakjuk aggodalmainkat, Jézus szeretetének, hatalmának fénye megvilágítja, melegíti. A sötétségben minden félelmetesebb, de Isten világosságában megnyugszunk, és Istenre tudjuk bízni a legnagyobb félelmünket, aggodalmunkat is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus ott is szabadító, ahol mások nem tudnak segíteni.

Kognitív cél: Jairus lányának feltámasztása történetén keresztül a diákok ismerjék fel, hogy Jézus minden élethelyzetben Szabadító!

Affektív cél: Az aggodalom, lemondás és ráhagyatkozás érzelmi hátterének feltérképezése és formálása.

Pragmatikus cél: A gyermekek bátorítása arra, hogy az életük kilátástalan helyzeteiben merjenek Istenre hagyatkozni.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Jairus lánya történetének felidézése a tankönyv segítségével A tankönyvben található olvasmány és feladattár segítségével idézzük fel közösen a múlt órán elhangzottakat!	TK 16. lecke (41. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Kétségbeesés és vigasztalás - szavak nélkül Önként jelentkező párok a tankönyvi illusztráció mintájára adják elő minél plasztikusabban, életszerűbben, ötletesebben hangok és szavak nélkül Jairus aggodalmát, kétségbeesését, és Jézus vigasztalását, bátorítását! Átvezetés: A legnagyobb félelem a haláltól való félelem, a legnagyobb vigasztalás az örök élet Isten országában. Frontális és egyéni munkáltatás a munkafüzet feladataival Tanári vezetéssel dolgozzunk az első feladaton,	TK 16. lecke illusztráció (41. o.) Megjegyzés: Ebben a drámajátékban a mozdulatok beszélnek. Meséljük el a gyermekeknek, hogy a színészek is úgy tudnak élethűen előadni egy-egy jelenetet, hogy felidéznek a saját életükből olyan helyzetet, amikor hasonlóan érezték magukat. Így próbálják meg ők is beleérezni magukat Jairus és Jézus helyzetébe. Megjegyzés: Utaljunk vissza a veszteségek leckére. MFEI 16/B lecke 1–2 (61. o.)

	majd adjunk időt a második feladat egyéni kidolgozására!	
Házi feladat	MFEI 16/A lecke 2. (59. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Isten országa – szoborfolyam

Tegyünk ki egy széket az osztály elé, terítsük le egy szép terítővel, paláttal, díszes anyaggal, hogy trónt képezzünk. A trón Isten jelenlétét jelképezi az Ő országában. Jöjünk ebbe az országba vigasztalódni! A gyerekek jöjjenek ki sorra, valahogyan helyezkedjenek el a trón körül, és maradjanak ott, mint egy szobor! Amikor mindenki elhelyezkedett valahol, adjunk lehetőséget, hogy egyenként kilépjenek a szoborhelyzetükből, és ránézzenek, hogy hogyan néz ki a csoport Isten trónjánál. Majd álljon vissza a helyére, aki kilépett, és lépjen ki egy következő, hogy ránézzon a csoportra!

Javaslat: A feladat előtt beszéljünk Isten trónjáról, visszautalhatunk az égő csipkebokor történetére, és az ott elvégzett feladatokra. Be is mutathatunk egy-két ötletet, vagy kezdhetjük mi a sort, hogy legyen a gyermekeknek elképzelése, hogy milyen módon lehet hódolni, imádkozni, jelen lenni Isten trónjánál.

2. Rajzoljuk meg közösen a Mennyet!

Kisebb csoportban a munkafüzet második feladatát közösen is elvégezhetjük. Tegyük ki egy nagy ív papírt a gyerekek közé! Beszéljünk a mennyországról, és tervezzünk meg egy közös képet! Figyeljünk rá, hogy mindenki beleépíthesse legalább egy ötletét! Majd álljunk neki közösen a rajzolásnak, színezésnek!

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladat elvégzése előtt olvassuk fel a zsoltárt, és soronként beszéljünk a benne található kifejezésekről! Meséljünk a gyermekeknek a zsoltár műfajáról, Dávid életéről, az ének háttéréről!

2. feladat: Ennél az önkifejezést bátorító feladatnál nagyon fontos, hogy ismerjük el és tiszteljük a gyermekek munkáját, megnyílását, önközlését. Járjunk közben körbe, és adjunk lehetőséget, hogy beszélgethessenek is a rajzokról, arról, amit elmondanak vele. Ha olyan szimbólumot, képi kifejezést találunk, ami esetlegesen hibás istenképről árulkodik, ne dorongoljuk le a tanulót, hanem előbb kérdezzük meg, hogy miért rajzolta úgy, miért gondolkodik róla így. Szeretettel vezessük abba az irányba, hogy ő maga találjon pozitív képet a negatív helyett!

17. JÉZUS MEGSZABADÍT: ZÁKEUS

(Lk 19,1–10)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments, Lukasevangelium, Wuppertal 1968.

BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.

SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24. Würzburg 1977.

STRACK, L./BILLERBECH, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und die Apostolgeschichte, München 1978.

Lukács evangélista elbeszélésében Jézus Jeruzsálembe való bevonulása előtti utolsó története Zákeus története. Jézus küldetésének az okáról és céljáról is szól ez a **megmentő találkozás**. Isten elküldte a Fiát a földre, hogy életeteket változtasson meg, és Isten útjára terelje őket. Jézus azért jött, hogy olyan embereket is megmenten, akikről mindenki úgy gondolkozott, hogy nem méltó Istenre. A **megmentés** fogalma nem mást jelent, mint megszabadítást, kiszabadítást. A görög szó (szódzó) arra utal, mintha valakit felemelve kihúznának, kiemelnének valahonnan. Jézus a mennyből az ember után lejött a földre, hogy a bűn mélységéből kiemeljen. Egészen mélyre, a pokolra leszállt, hogy az embernek ne kelljen a pokolra szállnia, hanem majd a mennyei dicsőségben a mennybe kerüljön. Magában a történetben van egyfajta átvitt értelmű le-föl mozgás. A felkapaszkodó embert Jézus lehívja maga mellé, hogy kiemelje élete mélységéből.

Zákeus névének jelentése: az igaz. Ez ellentmondott az életvitelével mindaddig, amíg nem találkozott Jézussal. Csak ezután lehetett rá igaz a névének jelentése, hiszen a vámszedő, aki pogányokkal napi szinten érintkezik, sőt nekik dolgozik, a mózesi törvények értelmében tisztátalan, nem igaz, Isten színe elé nem méltó. A zsidók a vámszedőket a bűnözőkkel és a pogányokkal egy sorba helyezték. Mivel Zákeus nem egyszerű vámszedő volt, hanem **fővámszedő**, ezért ez még inkább azt jelentette, hogy a zsidó vallásos kortársak szemében Istentől nagyon messze került.

Lukács keveset mond el Zákeusról. Annyit tudunk meg, hogy mi a foglalkozása, és hogy mi volt a legszembevetőbb rajta: alacsony termete. E kevés tényből és Zákeus viselkedéséből azonban következtethetünk két dologra, ami a Jézussal való találkozás előtt történt vele.

1. **Már hallott Jézusról.** Minden bizonnyal felkeltette az érdeklődését az, amit róla hallott, a tanításai és a tettei, bizonyára meg akart győződni arról, hogy Jézus valóban olyan különleges képességekkel bír, ahogy beszélnek róla.

2. **Elégedetlen volt az életével.** Élt benne valamiféle vágy a változásra. Azonnal engedelmeskedett Jézusnak.

Jézus zarándokmenettel érkezett **Jerikóba**, úton Jeruzsálem felé. A két város között körülbelül egy napi járóföld távolság volt. Jézus csak át akart haladni a városon, de útközben ismét történik egy szabadítás. Jerikó egy gazdag és jelentős város volt. A Jordán völgyében feküdt, és egyrészt a Jeruzsálembe vezető út vezetett át rajta. Jerikó fontos vámszedő hely volt Arábia felé. Leginkább datolyát és balzsamot szállítottak kelet felé. Volt egy hatalmas kiterjedésű pálmaerdője és egy világhírű balzsamligete, aminek az illata kilométerekre betöltötte a levegőt. Sőt rózsakertjei is híresek voltak. Pálmák városának hívták. Josephus Flavius azt írja, hogy ez egy csodálatos vidék, Palesztina legkövérebb földje. Jerikó a rómaiaknak köszönheti, hogy a datolyák városaként és a balzsam városaként ismerték meg. Így Jerikó lett a vám és adó szempontjából a legjelentősebb palesztinai város. Zákeus meglehetősen jól keresett. Hivatása legfelsőbb fokára eljutott. Ezért aztán a leginkább

gyűlölt ember volt a környezetében. Elkerülhetetlenül egyre magányosabbá vált az az ember, aki a gazdagság miatt magát a társadalomból kizárta.

Zákeus elszántságára utal, hogy odamegy az emberek közé, és nem szégyell felmászni egy **vadfügefára**. Szikomorfának és szederfának is hívják. Egy olyan fára mászott fel Zákeus, amelynek az ágai szinte vízszintesen terülnek el. Palesztinában nagyon elterjedt volt. Erős volt a gyökere. Apró, fügeszerű gyümölcsei vannak.

Jézus **parancsolt**. Mintha Ő lenne a fővámszedő főnöke. Leparancsolta a fáról, és kijelentette, hogy nála fog megszállni. A vámszedő pedig örömmel fogadta a meghívást. Zákeus külső megmozdulása a belső, lelki megmozdulására utal.

Érdekes a reakciója a **népnek**: mindenki egyöntetűen zúgolódni kezdett. Elégedetlenek lettek, felháborodtak. Ez a kifejezés emlékeztet a pusztai vándorlás zúgolódására, amikor a nehézségekkel szembesülve a nép Isten és a vezető ellen fordult. Ez a zúgolódás is Isten akarata és kegyelme ellen fordulásra utal.

A Megmentővel való **találkozás** nyomán Zákeus azonnal tudta, hogy mi az, ami az Istennel való kapcsolatát tönkre teszi. A gazdag ifjúval ellentétben Zákeus saját akaratából adja oda a vagyona felét a szegényeknek. Olyanoknak, akik saját önálló jövedelemmel nem rendelkeznek. Özvegyek vagy árvák, vagy egészségi okok miatt nem tudnak dolgozni. (2Móz 23,6) A szegényekről való gondoskodás a hithű vallásos ember Tóra adta kötelessége volt. Amikor Zákeus a szegényekről való gondoskodást említette, ez a Tórához és végső soron az Istenhez való viszony megváltozására utalt.

Négyszeresét ígéri azokak, akiktől valamit törvénytelenül szerzett meg. A kizsartolt adó négyszeresének a visszafizetése annak a bizonyítéka, hogy más ember lett belőle. Mózes törvényei szerint (3Móz 5,20 kk.) az az ember, aki megkárosított valakit, akkor a teljes összegén túl annak az ötödrészét kell hozzátenni jóvátételül. Hogy Zákeus hajlandó volt a négyszeresét visszaadni, az azt jelenti, hogy hajlandó jóval a törvényben előírtakon túl is adni. Ezzel a tettevel magát egy sorba helyezte azokkal a rablókkal, akik az adott körülmények között kötelesek a négyszeres jóvátételre. (2Móz 21,37) Kétszer fordul elő a „**ma**” kifejezés a történetben. Üdvörtörténeti szempontból kell érteni: most, amikor itt van a Megváltó, most lett üdvösség a háznak.

Ábrahám fia kifejezés testi értelemben azt jelenti, hogy Ábrahám leszármazottja, izraelita. Azonban Ábrahám a hit példaképe, ezért ez a kifejezés arra is vonatkozik lelki értelemben, hogy azért lett üdvössége a háznak, mert Zákeus a hit gyermeke.

A történet egy összefoglaló mondattal zárul Jézus küldetéséről. Jézus a megmentő. Az **elveszett** szó az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki kárhozatra van ítélve, hanem csak egyszerűen nem ott van, ahol a helye van, nem ott an, ahol lennie kellene. Rossz helyen van. Aki távol van Istentől, az rossz helyen van, nem itt, ahova Isten a teremtéskor kigondolta. Az a megtaláltatott, aki a mennyei Atya házába visszatalál.

Jézus most is figyelmen kívül hagyta a magukat igaznak tartókat, de odahajolt ahhoz az emberhez, aki az üdvösség után vágyakozott. Jézus az elkerülő magatartás helyett pontosan máshogyan cselekszik. Kifejezi a legmesszemenőbbekig a Zákeussal való **közösségvállalást**. Jézus így ment oda valakihez, kereste meg és mentette meg. Senki sincs, aki ki volna zárva az Istennel való közösség lehetőségéből.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A személyiségfejlődés középpontjában ebben az életkorban a teljesítmény és a kisebbségi érzés feszültsége áll. A gyermekek nagy jelentőséget tulajdonítanak mind a társaktól, mind a szülőktől, mind a felnőttektől kapott visszajelzéseknek. Ha túl sok elmarasztalást kapnak, a kisebbségi érzése erősödik meg bennük.

A történetben szereplő Zákeussal kétszeresen is azonosulnak. Zákeus kicsi, mint ők. Fel kell másznia egy fára, hogy láthasson a tömegben. Zákeust kiközösítik, ahogyan nekik is gyakori tapasztalatuk a megbélyegzés. Zákeus története egészséges önértékelésre és változásra hív. Ehhez Jézus sajátos nézőpontja segíti hozzá Zákeust. Elfogadja. Látja benne azt, akivé válhat. Mi is ilyen hozzáállással

segíthetjük a tanulókat a változásban. A jézusi elfogadásra van szükségük a gyermekeknek is, ami nem igazolása mindennek, amit tesznek, hanem egy reális értékelés és meghívás egy gazdagabb útra.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus látja a bennünk rejlő lehetőségeket.

Kognitív cél: Zákeus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus látja az emberekben rejlő lehetőségeket.

Affektív cél: Az értékesség érzés és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Alkossunk fügefát! Az asztalok és székek segítségével, vagy a gyermekek saját maguk alkossanak egy fát/tornyot, amire felsegítik a legkisebb természetű osztálytársukat! Mesélje el a fenn lévő, hogy milyen a kilátás onnan, mi más, mint lent! Átvezetés: A mai történetben egy fővámszedő felmászott egy fára, hogy jól láthassa Jézust. Arra nem számított, hogy Jézus megszólítja, és meglátja benne a jót.	Eszköz: asztal, szék TK 17. lecke illusztráció (42. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Jézus megszabadít: Zákeus A történetmondást szemléltessük az osztály által felépített fügefa és egy Zákeus baba/báb segítségével! • Zákeus mesterségének és kiközösítettségének a bemutatása • Jézus Jerikóban, Zákeus kíváncsisága • Jézus megszólítja Zákeust • A többiek értetlenkedése • Zákeus elhatározása, új élete • Jézus szavai erőt adnak Zákeus új életéhez • Aranymondás: <i>„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”</i> (Lk 19,10) Az elveszett és a megtalált Zákeus – Munkafüzeti feladat interaktív megoldása Készítsük el a munkafüzet alapján (52. o.) a 3. feladat táblarajzát: Zákeust a Jézussal való találkozása előtt, és Zákeust a Jézussal való	TK 17. lecke (42. o.) Javaslat: A történetmondás során szöjünk bele Jézus tulajdonságait, amelyeket Zákeus hallhatott róla, és amelyek miatt kíváncsi lehetett rá! Kiadhatjuk megfigyelési szempontként, majd dolgozhatunk velük a munkafüzetben. Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 17. lecke 1. (51. o.) Eszköz: tábla, post-it, A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 17. lecke 3. (52. o.)

	találkozása után! A gyermekeknek osszuk ki egy-egy post-íton a munkafüzetben található tulajdonságokat! Egyenként helyezték el a megfelelő rajznál! A végén rajzoljunk egy nyilat a két rajz közé, ami kifejezi, hogy honnan indult és mivé lett a Jézussal való találkozásban Zákheus! A változás lépései - Munkafüzeti feladat interaktív megoldása Vágjunk ki A/4-es papírból nagy alakú lábnyomokat! Írjuk bele a munkafüzet 4. feladatának mondatait (53. o.). Kisebb csoport esetén közösen rakják sorrendbe a földön a változás lépéseit, nagyobb létszámú osztályban készíthetünk több példányt a sorozatból, és meghirdethetjük csapatversenyként, hogy ki rakja ki hamarabb helyesen.	Eszköz: papírból kivágott nagy lábnyomok A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 17. lecke 4. (53. o.)
Aranymondás	„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.” (Lk 19,10)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY 17. lecke 2. (51. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 312: „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) RÉ 225:5–6. verse: „Adjad, hogy lássuk a világosságot...” BS 134:1.4–6. verse: „Kérlek, téged, Istenemet...”	
Házi feladat	Páros munkában, együtt beszélgetve végezzék el a munkafüzet 5. feladatát!	MFGY 17. lecke 5. (53. o.) Javaslat: Határozzuk meg előre, még az órán a házi feladaton közösen dolgozó párokat!

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 42. oldal

A képen látható:

A képen két központi szereplő: Jézus, aki mosolyogva tekint felfelé, Zákheus, aki a vadfügefa lombjai között látható. A jelenetet tömeg veszi körül, csodálkozó, megvető arckifejezéseket fedezhetünk fel a tömegben álló emberek arcán.

A szöveg: a Jerikóban élő Zákheus vámszedő volt, és gyakran csalt, hogy vagyonát gyarapítsa. Gazdag ember volt, és igen kis termetű. Kíváncsisága vitte fel a fügefára, mert szeretne volna látni Jézust. Váratlanul érte, hogy Jézus megszólította, és még váratlanabb volt számára a kijelentése, hozzá akar

menni vendégségbe. Zákeus lelkében alapvető változást hozott ez az esemény, előző életének tulajdonságait megváltoztatva adakozó, hívő ember lett.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a Zákeus történetét, és figyeljétek meg milyen tulajdonságokkal lehet őt jellemezni?
- Ki volt Zákeus és hol lakott? Mi volt a foglalkozása?
- Miért nem szerették őt az emberek?
- Milyen ember volt Zákeus? Gyűjtsetek külső és belső tulajdonságokat!
- Mit hallott, mire, kire volt kíváncsi? Mit csinált? Miért?
- Nézzétek meg a képet, mit ábrázol! Kik vannak a képen? Miért? Keresd meg Zákeust! Miért mászott fel a fára?
- Miért lepődött meg? Jézus mit mondott neki?
- Mit szóltak a körülöttük álló emberek?
- A vendéglátás után mi történt Zákeussal? Miben változott meg? Milyenné vált?
- Mit mondott neki Jézus?
- Te érzed-e szükségét a változásnak: viselkedésedben, beszédedben, munkádban, tanulásodban? Mit teszel? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”

- A történetben ki lehetett az „elveszett”? Miért?
- Ki az Emberfia? Hogy nevezzük még Őt?
- A történetben hogyan változtatta meg Zákeust a Jézussal való találkozás?
- Ki az, aki „megtartott” lett a történetben? Mit jelent ez?
- Jézus rád is vigyáz és megtart, nem engedi, hogy elveszett legyél! Adj hálát magadban ezért!
- Jézus segít téged a változásban is! Milyenné szeretnél válni? Kérd imádságban Jézustól!

1. Bábozás

A történethez készült módszertani segédanyag bábos feldolgozásra. L. lent

2. Másképp látni! – Érzékszervi és empátikus készségfejlesztés Zákeus történetéhez

Írjunk kiskártyákat egy-egy felirattal: béka vagy sas. Osszunk ki mindenkinek egy-egy kiskártyát az osztályban! Kérjük meg, hogy rajzolják le magukat úgy, ahogyan a kártyán szereplő állat látja őket (alulról vagy felülről)! Egyrészt a perspektivikus látást segíti, másrészt rávezethetjük a rajzoláson keresztül, hogy más szemszögből másképp látszanak a dolgok. Egy ember is másképp látszik, ha jóindulattal vagy ha rosszindulattal nézünk rá.

3. Repülő pénzek

Játsszuk el Zákeus bőkezűségét! Vigyünk be az órára pénzerméket!.Kétféleképpen játszhatunk velük:

a) Jelöljük ki egy vonalat, ahol állva a gyermekek a pénzerméjüket minél távolabbra kell, hogy dobják. Az nyer, aki legtávolabb dobja.

b) Ragasszunk a földre különböző távolságra mosolygó fejeket, vagy tegyünk ki tányérokat! A feladat, hogy a papír fejekre/ tányérokra kell rádobni a startvonalon állva a pénzérmét(eket). A gyermekek választhatnak, hogy melyiket célozzák meg. Minél távolabbi a fej, annál több pontot ér.

4. Zákheus Isten tenyerében

Zákheus számára a fügefa az új élet kezdete lett. Jézus megszólította, mondhatni Isten megragadta őt, hogy megváltoztassa az életét. Készítsenek a gyermekek illusztrációt mindehhez a tenyerük körberajzolásával:

Forrás:

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/20/7c/81/207c81235a30e2d004066115a4d56690.jpg>

5. Kapzsiság: Vigyázz, mérgező!

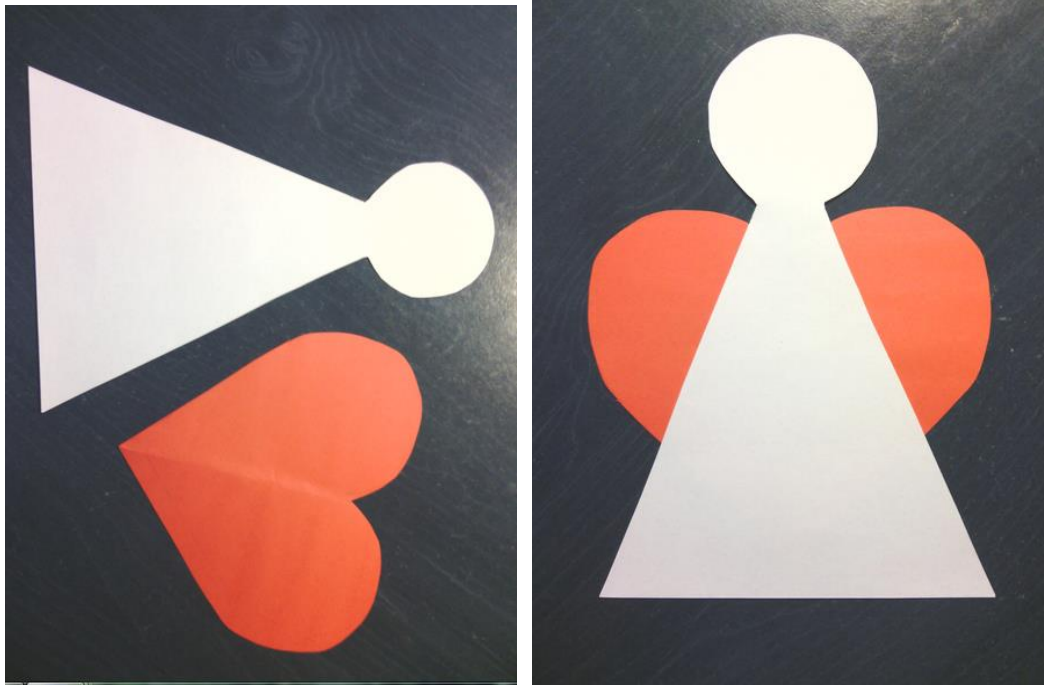
Hívjuk meg a gyermekeket egy játékra, amellyel megtapasztalhatják a kapzsiság-megelégedettség, kockáztatás-biztonság ellentétpárokat. Vigyünk be az órára jó sok mazsolát/almacikket/mandaringerezdet/mogyorót! Egy önként jelentkező hagyja el kis időre a termet! Tegyük az asztalra 6 db-ot a csemegéből! A bennlévőkkel válasszunk ki egyet, amelyet mérgezőnek tekintünk! Hívjuk be a kinn lévő osztálytársat! A játékszabály: Begyűjtheti a csemegéket egymás után, de ha a mérgezőhöz nyúl, akkor vissza kell adnia az addigiakat is. Öneki kell döntenie, hogy mennyire kockáztat, mennyire mohó, mennyire elégszik meg azokkal, amelyek már nála vannak és nem mérgezőek. Ha megtehetjük, többször is hadd vehessen részt egy-egy gyermek a játékban.

Ötlet: Elke Hartebrodt-Schwier (Hg.): *Das große Bibelspielebuch*, Neukirchener 2011.

6. Istennel változni = új szívet kapni!

Adjunk a gyerekeknek egy-egy embersablont fehér lapból. Kérjük meg őket, hogy rajzolják rá magukat. Szemüket, szájukat, hajukat, orrukat, színezzék ki a ruhájukat. Ilyenek vagyunk mi, emberek. Amikor Isten közel jön hozzánk, és megtapasztaljuk az ő szeretetét, mint Zákheus, egy nagy szívet

kapunk. Osszunk ki piros papírból kivágott szíveket úgy, hogy a felező vonalra kétoldalú ragasztó csíkot ragasztunk! Kérjük meg a gyermekeket, hogy a ragasztócsík segítségével ragasszák a kisemberkéjük hátára! Mi lesz belőle? Egy angyalforma alakul ki. Ha Isten közel jön a szeretetével, küldöttei leszünk és az Ő szeretetét adjuk tovább, ahogy Zákheus is.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus látja a bennünk rejlő lehetőségeket.

Kognitív cél: Zákheus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus látja az emberekben rejlő lehetőségeket.

Affektív cél: Az értékesség érzés és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi háttérének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Másképp látni! - Érzékszervi és empátikus készségfejlesztés Zákheus történetéhez Írjunk kiskártyákat egy-egy felirattal: béka vagy sas! Osszunk ki mindenkinek egy-egy kiskártyát az osztályban! Kérjük meg, hogy rajzolják le magukat úgy, ahogyan a kártyán szereplő állat látja őket (alulról vagy felülről)! Alkossunk fügefát! Az osztályban vagy az asztalok és székek segítségével, vagy a gyermekek saját maguk alkossanak egy fát/tornyot, amire felsegítik a legkisebb termetű osztálytársukat! Mesélje el a fenn lévő, hogy milyen a kilátás onnan, mi más,	Eszköz: kis cédulák, papír, ceruza Eszköz: asztal, szék

	mint lent! Átvezetés: A mai történetben egy fővámszedő felmászott egy fára, hogy jól láthassa Jézust. Arra nem számított, hogy Jézus megszólítja, és meglátja benne a jót.	TK 17. lecke illusztráció (42. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Jézus megszabadít: Zákeus A történetmondást szemléltessük az osztály által felépített fügefafa és egy Zákeus baba/báb segítségével. • Zákeus mesterségének és kiközösítettségének a bemutatása • Jézus Jerikóban, Zákeus kíváncsisága • Jézus megszólítja Zákeust • A többiek értetlenkedése • Zákeus elhatározása, új élete • Jézus szavai erőt adnak Zákeus új életéhez • Aranymondás: <i>„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”</i> (Lk 19,10) Az elveszett és a megtalált Zákeus - Munkafüzeti feladat interaktív megoldása Készítsük el a munkafüzet alapján (63. o.) a 3. feladat táblarajzát: Zákeust a Jézussal való találkozása előtt, és Zákeust a Jézussal való találkozása után. A gyermekeknek osszuk ki egy-egy post-íton a munkafüzetben található tulajdonságokat! Egyenként helyezték el a megfelelő rajznál! A végén rajzoljunk egy nyilat a két rajz közé, ami kifejezi, hogy honnan indult és mivé lett a Jézussal való találkozásban Zákeus.	TK 17. lecke (42. o.) Megfigyelési szempont: Jézus milyen tulajdonságai miatt lehetett rá kíváncsi Zákeus? Javaslat: A történetmondás során szöjünk bele Jézus tulajdonságait, amiket Zákeus hallhatott róla, és ami miatt kíváncsi lehetett rá! Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 17/A. lecke 1. (62. o.) Eszköz: tábla, post-it, A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFEI 17/A lecke 3. (63. o.)
Aranymondás	<i>„Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”</i> (Lk 19,10)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 17/A lecke 2. (62. o.)
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 312: „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) RÉ 225:5–6. verse: „Adjad, hogy lássuk...” BS 134:1.4–6. verse: „Kérlek, téged...”	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Jézus látja a bennünk rejlő lehetőségeket.

Kognitív cél: Zákeus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus látja az emberekben rejlő lehetőségeket.

Affektív cél: Az értékesség érzésének és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Történet felidézése csapatjátékkal Alakítsunk 4-5 fős csapatokat! A csapatok kapnak egy-egy ív papírt, amire közösen elkészítik a játéktáblájukat. Rajzolnak rá egy fügefát. A fára rárajzolnak 6 üres, számozott mezőt függőlegesen felfele, amin majd Zákeus felmászhat. Ezután kiszínezik a játéktáblájukat. Amikor kész van a játéktábla, minden csapat ráhelyezi a kis játékbábúját a legalsó mezőre. Onnan kell fellépkednie a bábunak a fa tetejére. Ehhez kérdésekre kell helyesen válaszolni. Egyesével tegyünk fel kérdéseket, külön-külön minden csapatnak a múlt órai anyagból! Ha megválaszolják, lépnek egyet, ha nem, akkor a következő csapat próbálkozhat a válaszadással. Átvezetés: Aranymondás felidézése, Zákeus megtérése	Eszköz: nagy ív papír, festék/ ceruza/ filc/ecset, játék bábú Megjegyzés: A feladat kisebb létszámú csapatokkal, vagy akár egyénileg is elvégezhető. Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 17/A lecke 2. (62. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	A változás lépései – Munkafüzeti feladat interaktív megoldása Vágjunk ki A/4-es papírból nagy alakú lábnyomokat! Írjuk bele a munkafüzet 1. feladatának mondatait (64. o.)! Kisebb csoport esetén közösen rakják sorrendbe a földön a változás lépéseit! Nagyobb létszámú osztályban készíthetünk több példányt a sorozatból, és meghirdethetjük csapatversenyként, hogy ki rakja ki hamarabb helyesen. Kitűzött cél: jó tulajdonságok! Páros munkában, együtt beszélgetve végezzék el a diákok a munkafüzet 2. feladatát! Átváltozás-megváltás – közös játék Az együtt dolgozó párok álljanak egymással szembe két kb. egy méter távolságra lévő sorba! Mindenki legyen a szemközti sorban egy párja!	Eszköz: papírból kivágott nagy lábnyomok A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFEI 17/B. lecke 1. (64. o.) MFEI 17/B. lecke 2. (64. o.)

	Figyeljék meg egymást alaposan a párok! Ezután forduljanak el egymástól, és míg egymásnak háttal állnak, változtassanak meg magukon valamit!(Oldják ki a cipőfűzőjüket, engedjék ki a hajukat, vegyék le a nyakláncukat, tegyék a másik kezükre az órájukat, stb.!) Majd jelzésre forduljanak vissza, és figyeljék meg egymást! Aki hamarabb észreveszi a társán a változást, az kap egy pontot. Játsszunk több kört! Kössük össze a játékban átélt tapasztalatot az óra anyagával! Amikor Jézussal találkozunk, mi is egyre több mindenben megváltozunk, ahogy Zákeus is, amit a környezetünk észrevesz, felfigyel rá.	
--	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Kiről tanultunk múlt órán?

Az osztály létszámától függően a játékot játszhatjuk egyénekenként, csoportokban vagy közösen. A feladat, hogy a tanári asztalra olyan az osztályban előforduló tárgyakat hozzanak sorba, amelyeknek kezdőbetűi kiadják Zákeus nevét. Például: **z**okni-**A**BC-**k**réta-**e**cset-**u**jjbáb-**s**ál

2. Amilyennek Jézus lát

A tanulók rajzolják körbe a tenyerüket! Rajzoljanak köré lombot, így alakítsanak ki egy fügefát! Az ujjakra, vagyis a fügefafa ágaira írjanak egy-egy olyan tulajdonságot, amelyen tulajdonságot meglát bennük Jézus, és bátorítja őket, hogy aszerint éljenek, azzal legyenek a társaik közt!

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A helyes sorrend:

1. Kíváncsi volt Jézusra.
2. Elment, hogy találkozzon vele.
3. Befogadta Jézust az otthonába.
4. Felismerte eddigi kapzsiségét.
5. Engedelmeskedett Jézusnak.
6. Gyakorolta a bőkezűséget.

2. feladat: Ha párosan végeztetjük el a feladatot, akkor alkalom nyílik arra, hogy egyből megerősítést is nyerjen a társa által a közös gondolkodásban. Ebben az életkorban nehezen gondolkodnak még magukról, mással beszélgetve könnyebben reflektálnak saját magukra is.

Fontos, hogy a feladat előtt felhívjuk a figyelmet a jóindulatra, és hogy egymásért végezzük a feladatot, nem egymás ellen.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT A TÖRTÉNET BÁBOS FELDOLGOZÁSÁHOZ (MÓDSZERTANI SEGÉDLET)

(Lk 19,1–10)

Készítette: Kustárné Almási Zsuzsanna

Bevezető gondolatok

Zákeus története kedvelt, gyakran magyarázott, tanított bibliai történet. Kisebbek és nagyobbak, felnőttek számára is találunk benne átadható, megérthető üzenetet. Nem véletlen ez, hiszen ez a történet – bár csak a Lukács evangéliumában olvasható – az egész evangéliumot, Jézus küldetésének, tanításának lényegét magába foglalja. Mint egy kicsi mag, amiben az élethez szükséges minden részlet, csíra, részecske megtalálható. Ebben a történetben is megvan minden szó, gondolat, cselekvés, amit az Isten és ember kapcsolatáról tudni lehet és tudni érdemes. : számkivetettség-befogadás; gyűlölség-szeretet, bűnösség-üdvösség; kicsinység-hatalmasság; elveszettség-megtalálás, elutasítottság-megszólítottság; anyagi biztonság- anyagi javak elengedése, szerzett javak-jóvátétel. A kulcsgondolat a „*ma lett üdvössége ennek a háznak*” (9. vers) kijelentésében fogalmazódik meg. Jézus jelenléte, befogadása jelenti magát az üdvösséget, mert ahol Ő jelen van, megjelenik, nem lehet az ember többé ugyanaz, aki volt.

Zákeus története tehát egyfajta summázása az evangéliumnak. Ha a kontextust nézzük, azt láthatjuk, hogy nem véletlenül került ide ez a történet, hiszen ezt követően már a szenvedéstörténet veszi kezdetét. Lukács még egyszer rámutat a jézusi küldetés lényegére, arra, ami tulajdonképpen kiváltja a nép és a nép vezetőinek ellenszenvét, értetlenségét, és végső soron a keresztre feszítéshez vezet.

Jézus Jeruzsálembe tartva áthaladt Jerikó városán is. Jerikó szép fekvésű, dús növényzetű, gazdag város volt. Élénk kereskedelmi központnak számított, elsősorban balzsamexportot bonyolított le Arábia és Palesztina között. Ez indokolja azt a tényt is, hogy fontos vámközpontként is számon volt tartva ez a város. A Római Birodalom kiadta a vámszedés jogát úgynevezett fő- és albérlőknek. Megállapították ugyan a tarifát, mégis nagyon sok lehetőség nyílt a zsarolásra, csalásra, ezért a zsidók megvetették a vámszedőket, sőt a nép ellenségeinek is tartották őket, mint akik az elnyomókkal szövetkeznek.²³

Zákeus az itteni vámszedés fő jogosultja, és mint ilyen az összes vámszedő felettese volt. Ebből következően nagyon gazdag ember lehetett.

Neve a Zakariás (Isten megemlékezik róla) kicsinyítőképzős változata, ami arra utal, hogy ez az ember, bár nagy hatalommal bírt, de természetét tekintve igen kicsi lehetett. Ebből a kontrasztból megérthetjük belső motivációit, a hatalom, a gazdagság minden áron való megszerzését. A külseje miatti nevetségességét elnyomással, zsarolással akarta kompenzálni. Ezzel a magatartásával azonban kizárta magát a közösségből, gyűlölt, ráadásul a törvény szerint bűnös személlyé lett az emberek szemében. Nagyon gazdag volt ugyan, mégsem volt boldog.

Ezen a ponton kapcsolódunk be a történetbe. Jézus érkezésének hírére Zákeusban megmozdul valami. Talán csak kíváncsiság, talán valami mélyebb vágy hajtotta, hogy megnézzze a városba érkező tanítót. Minden körülmény ellenére látni akarta Jézust, és ettől semmi sem tudta eltéríteni. Sem az, hogy célponttá vált és a tömegből sokan kihasználták az alkalmat, hogy elégtételt vegyenek rajta, sem az, hogy nevetség tárgyává vált, ahogy „az emberek gyűlöletétől és megvetésétől szenvedve, Isten szeretete után futott”²⁴, majd mint egy gyermek, felkapaszkodott egy fára. Igen nagy belső „kényszert” érezhetett, hogy mindezt fel merte vállalni.

A várakozásokkal ellentétben és az elvárások ellenében Jézus Zákeust szólítja meg az összegyűlt tömegből. A történet nem említi, hogy miért, de talán azért, mert meglátta Zákeus kívülállóságát, kiszolgáltatottságát, perifériára szorultságát. Jézus sohasem az emberi igazságosság, törvényesség

²³ Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Dr. Pröhle Károly, Evangélikus Sajtóosztály. Budapest. 1991 282–283.

²⁴ William Barclay: Lukasevangélium. Auslegung des Neuen Testaments. Aussaat Verlag. Neukirchen., –Vluyn.5. Auflage.1991 253-254.

alapján hozza meg ítéletét, hanem felismeri az előtte álló ember legbelsőbb igényeit, vágyait, kétségeit, hiányait.

Zákeust sem méltóságának, hatalmának megfelelően szólította meg, hanem mint aki régóta ismeri: nevén hívta. Zákeus ebből megértette, hogy Jézusban kivételes barátta talált, ezért meghozza élete legfontosabb döntését. Sietve, hogy el ne szalassza ezt a lehetőséget.

Az, hogy Jézus (ismét) egy bűnös ember házába ment, azaz közösséget vállalt vele, zúgolódást váltott ki az ellenfeleiből. A farizeusok lehetetlennek tartották, hogy bűnösökkel érintkezzenek, amíg azok vezekléssel és jóvátétellel jelét nem adták őszinte megtérésüknek. Jézus éppen az ellenkezőjét teszi, megelőlegezi szeretetét és bizalmát, és éppen ezáltal hívja elő és segíti a változást.²⁵

A farizeusok a törvény alapján (3Móz 6,2kk) a vagyon ötödrészét követelték jóvátételül. Ezzel szemben az, amit Zákeus tesz, messze felülmúlja a törvényben előírtakat. Ami itt történik, éppen ellentéte a gazdag ifjú történetének, aki nem tudott lemondani az anyagi javokról. Zákeus viszont azért, hogy meghozta ezt az áldozatot, visszatért Istenhez, és ezáltal az emberekkel való viszonya is rendeződött. Ezért mondja Jézus: *„Ma lett üdvössége ennek a háznak: mivelhogy ő is Ábrahám fia. Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.”* (9–10.vers)

William Barclay a Lukács evangéliumáról írt magyarázatában megállapítja, hogy az *elveszett* fogalma az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki elítélt, vagy elkárhozott, hanem hogy nem ott van, ahová tartozik, hanem rossz helyen. Az az elveszett, aki Istentől távol van. A megtalálás pedig azt jelenti, hogy visszatér a mennyei Atya házába, Isten közelébe. Ez Zákeus történetének alap gondolata, és a keresztyénségnek egyik legfőbb tanítása.

Cél meghatározása

Ahogy azt a bevezetésben megállapítottuk ez a történet nagyon gazdag, mély üzeneteket hordoz magában minden korosztály számára. Természetesen más-más síkon, megközelítéssel kell ezeket kibontani egy óvodás, kisiskolás, kamasz vagy felnőtt csoportban.

A kisebbek érzelmileg könnyen tudnak azonosulni Zákeus személyével, aki kis termete miatt nehezen boldogul a többiek között, ha valamit el akar érni, ha valamire szüksége van. Az ő szemszögéből nézve a világ hasonló képet mutat, mint a kisgyermeknekél. Természetesen Zákeus helyzete, kiszolgáltatottsága, számkivetettsége nem csupán „alkati kérdés”. Míg gyermekként természetes a „kicsinység”, felnőttként Zákeus mindenáron bizonyítani akarja azt, hogy ő „nagyobb” annál, mint amilyennek látszik. Ezért mindent megtesz azért, hogy mások felett hatalmaskodjon, és gazdagsága révén megszerezze azt, amit akar. Felépít magának egy „álomvilágot”, amelyben végül teljesen magára marad. Egyvalamit ugyanis nem tud hatalommal, pénzzel megszerezni: a szeretetet.

Ez a hiány az, amit végül a Jézussal való találkozás tud betölteni.

A történet feldolgozásánál a hangsúlyt érdemes erre a kontrasztra helyezni. A cél az, hogy a gyerekek megértsék, átéljék azt, amit Zákeus is megtapasztalt: a legfontosabb dolog az életben szeretni és szeretve lenni. Ezt azonban nem lehet sem pénzzel, sem hatalommal megszerezni, csak adni és kapni. Zákeus Jézus barátsága által értette ezt meg, és ez változást hozott az életében. Megtanult szeretetet adni és elfogadni.

Bábtechnikai javaslat és feldolgozási lehetőség

Motivációs játék

Tegyünk a terem közepére egy széket, vagy még szerencsésebb, ha asztalt tudunk erre a célra használni. Ha nagy a csoportlétszám, válasszunk ki néhány gyereket, aki vállalkozik a játékra! Kisebb csoport esetében mindannyian kipróbálhatják.

A feladat csak annyi, hogy fel kell állni a székre vagy asztalra, és körülnézni a teremben. Esetleg a többiek odaállhatnak köré, hogy érzékeljék a különbséget.

²⁵ Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Pröhle Károly. 283.

Ezután következik a játék megbeszélése

Mit éreztek, amikor magasabbak, „nagyobbak” lettek? Milyen volt fentről nézni a termet? Biztonságosnak érezték-e a „fent-létet”? Mennyivel lehetett mást, többet látni onnan?

Ennek kapcsán lehet más ilyen élményről is beszélgetni: létrára, fára mászásról, kilátóból, toronyból való nézelődésről.

A játék és a beszélgetés kapcsán a gyerekek átélhetik azt, hogy ahhoz, hogy megértsük a dolgokat, sokszor érdemes más szempontból is megvizsgálni azokat, illetve a szemléletváltás tapasztalata sokszor nagyon nagy változásokhoz vezet. Ez a zákeusi történet lényege is.

A történet elmondása, ismertetése:

Bábkészítés és játék

Szükséges eszközök: fekete színű fotókarton, ragasztószalag, hurkapálca, régi típusú írásvetítő, vetítővászon (a fehér fal is megfelel)

Zákeus története kiválóan alkalmas bábjátékos, dramatikus feldolgozásra, mert cselekményes, a jellemek jól körülírhatóak. Van benne konfliktus, párbeszéd, és a „hős” változásának útját jól nyomon követhetjük.

Ennek a változásnak, illetve a kicsiség-nagyság kontrasztjának megjelenítésére leginkább alkalmas bábtechnika az árnyjáték (I! az első-második osztályos módszertani anyagban). A figurákat tervezzük meg, ha gyerekekkel készítjük, beszéljük meg, ki melyik szereplőt, díszletet szeretné elkészíteni! Először is végig kell gondolnunk a lehetőségeket, illetve azt, hogy mi szükséges a történet eljátszásához.

Ezután a fotókartonra felrajzoljuk a figurákat, majd kivágjuk azokat (érdemesebb kisebb ollóval dolgozni). Minél jobban áttört felületeket hozunk létre, annál szebb lesz a kép. Gyerekek esetében viszont érdemes az egyszerűségekre törekedni, mert nem tudják még kívágni a bonyolultabb formákat.

A mozgathatósághoz szükséges pálcát, drótot ragasztószalaggal rögzíthetjük. Mielőtt játékba kezdenénk, érdemes próbálgatni egy kicsit a figurák mozgását, ismerkedni ezzel a technikával. A játék az írásvetítő felületén történik. Mivel elég kis területről van szó, egyszerre csak kevés (egy-két) gyerek tud játszani rajta. Mindig az adott szereplő(k) legyen(ek) csak jelen.

A játék menete

Egy írásvetítő segítségével jól bemutatatható, hogyan bátyázza körül magát Zákeus anyagi javakkal, hogyan építi fel saját világát, amiben majd egyedül marad. A gazdagság érzékeltetéséhez használhatunk színes fóliákat, áttört, csipkés anyagokat, amelyek között szinte elvész a kistermetű Zákeus. Megjelenhet előttünk egy terített asztal, egy lakoma, amelyre senki nem jön el. Hősünk ekkor döbben rá, hogy mindaz, ami körülveszi, nem ér semmit, ha nincs senki, akivel osztozhatna rajta.

A Zákeus fölé magasodó tömeg látványosan megoldható ezzel a technikával, megjelenítve ezáltal a konfliktushelyzetet.

Jézus személye ismét más szintre emeli a történeteket. Alakja kiemelkedik a tömegből, és a fán kuporgó Zákeussal kerül egy magasságba.

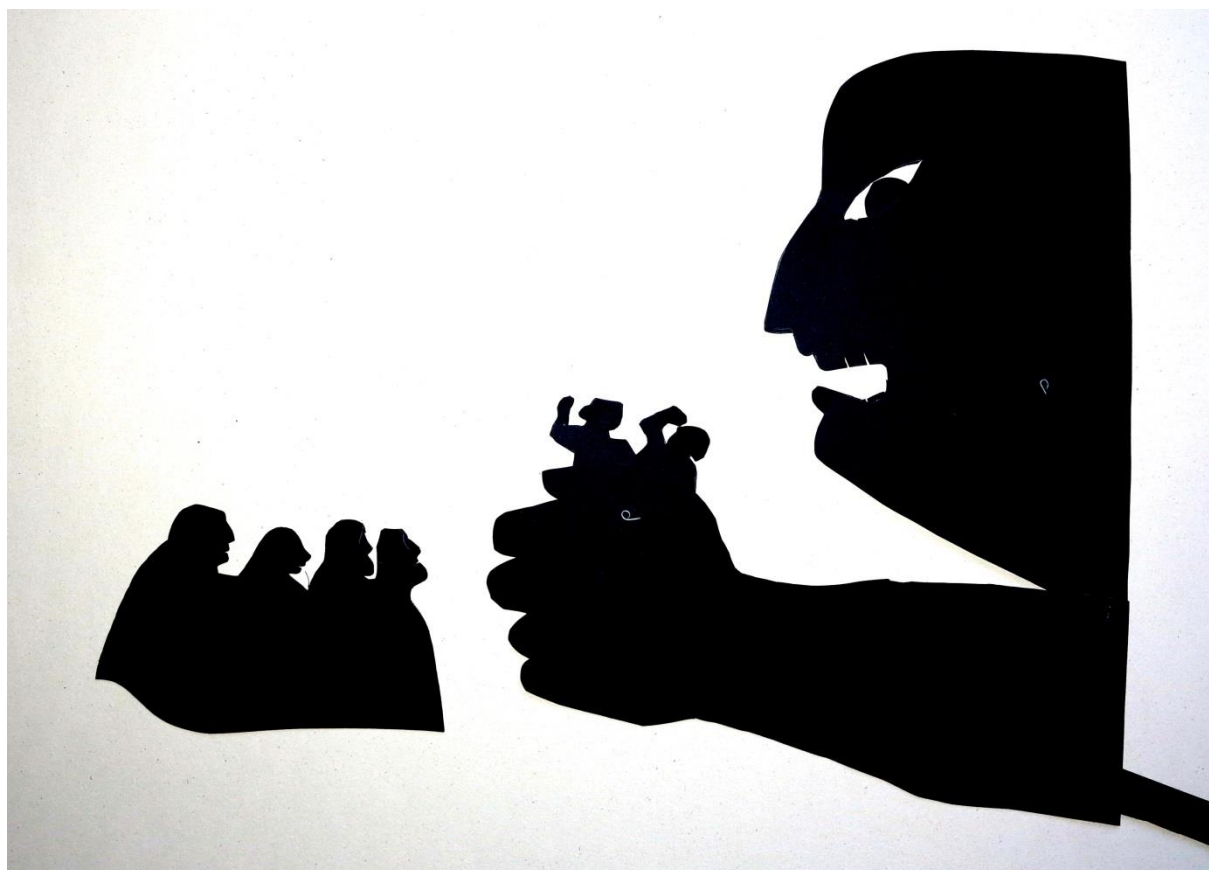
Jézus bemegy Zákeus túldíszített, gazdag világába, ami az együttlétük alatt fokozatosan „megtisztul”. Zákeus lemond a dolgairól, amelyek eltűnnek világából. Ezek helyett megjelenhetnek emberi arcok körülöttük, jelezve, hogy Zákeusnak helyreállt a kapcsolata Istennel és emberekkel egyaránt.

Ez lehet a záró kép: Jézus és Zákeus a megterített asztal mellett ülnek, körülöttük emberekkel.

Az árnyjáték figuráit szívesen elkészítik a gyerekek is, persze érdemes beszélgetni velük előtte arról, hogy a különböző képeket, jeleneteket, embereket hogyan képzeljük el. Tervezzük meg a figurák méretét is, hiszen ebben a történetben igen nagy jelentősége van ennek is!

Illusztrációs anyag

A következő képek egy más koncepciójú Zákeus feldolgozások készültek, de jól szemléltetik az árnyjáték technikáját, illetve a történetben megjelenő jellemeket, karaktereket. A történetben leírt szöveg egy kicsit más kivitelezést kíván, de a technikai megoldás ugyanaz.

A bábokat Kustár Gábor református lelkész, vallástanár készítette. A képek hozzájárulásával kerültek bemutatásra.

Felhasznált irodalom

Barclay, William: Lukasevangelium. Auslegung des Neuen Testaments. Aussaat Verlag, Neukirchen-Vluyn. 1991.5.Auflage ;
Pröhle Károly: Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat. Evangélikus Sajtóosztály. Budapest. 1991

Ajánlott irodalom

Rónay György: Zákeus a fügefán. Megtalálható a Szegedi Piaristák Honlapján, irodalom címszó alatt.
<http://www.szepi.hu/irodalom/index.html>;

A. A. Milne: János király karácsonya című költeménye

VÁLTOZNI ISTENNEL

Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézirata) Budapest é. n.

SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24, Würzburg 1977.

STRACK, L./BILLERBECH, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostelgeschichte, München 1978.

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Lukasevangelium, Wuppertal 1968.)

Lukács evangélista elbeszélésében Jézus Jeruzsálembe való bevonulása előtti utolsó története Zákeus története. Jézus küldetésének az okáról és céljáról is szól ez a **megmentő találkozás**. Isten elküldte a Fiát a földre, hogy életeket változtasson meg, és Isten útjára telerje őket. Jézus azért jött, hogy olyan embereket is megmentsen, akikről mindenki úgy gondolkozott, hogy nem méltó Istenre. A **megmentés** fogalma nem mást jelent, mint megszabadítást, kiszabadítást. A görög szó (szódzó) arra utal, mintha valakit felemelve kihúznának, kiemelnének valahonnan. Jézus a mennyből az ember után lejött a földre, hogy a bűn mélységéből kiemeljen. Egészen mélyre, a pokolra szállt, hogy az embernek ne kelljen a pokolra szállnia, hanem majd a mennyei dicsőségben a mennybe kerüljön. Magában a történetben van egyfajta átvitt értelmű le-föl mozgás. A felkapaszkodó embert Jézus lehívja maga mellé, hogy kiemelje élete mélységéből.

Zákeus névének jelentése: az igaz. Ez ellentmondott az életvitelével mind addig, amíg nem találkozott Jézussal. Csak ezután lehetett rá igaz a névének jelentése, hiszen a vámszedő, aki pogányokkal napi szinten érintkezik, sőt nekik dolgozik, a mózesi törvények értelmében tisztátalan, nem igaz, Isten színe elé nem méltó. A zsidók a vámszedőket a bűnözőkkel és a pogányokkal egy sorba helyezték. Mivel Zákeus nem egyszerű vámszedő volt, hanem **fővámszedő**, ezért ez még inkább azt jelentette, hogy a zsidó vallásos kortársak szemében Istentől nagyon messze került.

Lukács keveset mond el Zákeusról. Annyit tudunk meg, hogy mi a foglalkozása, és hogy mi volt a legszembevetőbb rajta: alacsony termete. E kevés tényből és Zákeus viselkedéséből azonban következtethetünk két dologra, ami a Jézussal való találkozás előtt történt vele.

1. **Már hallott Jézusról.** Minden biztonnyal felkeltette az érdeklődését az, amit róla hallott: a tanításai és a tettei. Bizonyára meg akart győződni arról, hogy Jézus valóban olyan különleges képességekkel bír, ahogy beszélnek róla.

2. **Elégedetlen volt az életével.** Élt benne valamiféle vágy a változásra. Azonnal engedelmeskedett Jézusnak.

Jézus zarándokmenettel érkezett **Jerikóba**, úton Jeruzsálem felé. A két város között körülbelül egy napi járóföld távolság volt. Jézus csak át akart haladni a városon, de útközben ismét történik egy szabadítás. Jerikó egy gazdag és jelentős város volt. A Jordán völgyében feküdt, és egyrészt a Jeruzsálembe vezető út vezetett át rajta. Jerikó fontos vámszedő hely volt Arábia felé. Leginkább datolyát és balzsamot szállítottak kelet felé. Volt egy hatalmas kiterjedésű pálmaerdője, és egy világhírű balzsamligete, aminek az illata kilométerekre betöltötte a levegőt. Sőt rózsakertjei is híresek voltak. Pálmák városának hívták. Josephus Flavius azt írja, hogy ez egy csodálatos vidék, Palesztina legkövérebb földje. Jerikó a rómaiaknak köszönheti, hogy a datolyák városaként és a balzsam városaként ismerték meg. Így Jerikó lett a vám és adó szempontjából a legjelentősebb palesztinai város. Zákeus meglehetősen jól keresett. Hivatása legfelsőbb fokára eljutott. Ezért aztán a leginkább gyűlölt ember volt a környezetében. Elkerülhetetlenül egyre magányosabbá vált az az ember, aki a gazdagság miatt magát a társadalomból kizárta.

Zákeus elszántságára utal, hogy odamegy az emberek közé, és nem szégyell felmászni egy **vadfügefára**. Szikomorfának és szederfának is hívják. Egy olyan fára mászott fel Zákeus, amelynek az ágai szinte vízszintesen terülnek el. Palesztinában nagyon elterjedt volt. Erős volt a gyökere. Apró, fügeszerű gyümölcsei vannak.

Jézus **parancsolt**. Mintha Ő lenne a fővámszedő főnöke. Leparancsolta a fáról, és kijelentette, hogy nála fog megszállni. A vámszedő pedig örömmel fogadta a meghívást. Zákeus külső megmozdulása a belső, lelki megmozdulására utal.

Érdekes a reakciója a **népnek**: mindenki egyöntetűen zúgolódni kezdett. Elégedetlenek lettek, felháborodtak. Ez a kifejezés emlékeztet a pusztai vándorlás zúgolódására, amikor a nehézségekkel szembesülve a nép Isten és a vezető ellen fordult. Ez a zúgolódás is Isten akarata és kegyelme ellen fordulásra utal.

A Megmentővel való **találkozás** nyomán Zákeus azonnal tudta, hogy mi az, ami az Istennel való kapcsolatát tönkre teszi. A gazdag ifjúval ellentétben Zákeus saját akaratából adja oda a vagyona felét a szegényeknek. Olyanoknak, akik saját önálló jövedelemmel nem rendelkeznek. Özvegyek vagy árvák, vagy egészségi okok miatt nem tudnak dolgozni. (2Móz 23,6) A szegényekről való gondoskodás a hithű vallásos ember Tóra adta kötelessége volt. Amikor Zákeus a szegényekről való gondoskodást említette, ez a Tórához és végső soron az Istenhez való viszony megváltozására utalt.

Négyszeresét ígéri azoknak, akiktől valamit törvénytelenül szerzett meg. A kizsarolt adó négyszeresének a visszafizetése annak a bizonyítéka, hogy más ember lett belőle. Mózes törvényei szerint (3Móz 5,20 kk.) annak az embernek, aki megkárosított valakit akkoriban, a teljes összegén túl annak az ötödrészt kellett hozzátennie jóvátételül. Hogy Zákeus hajlandó volt a négyszeresét visszaadni, az azt jelenti, hogy hajlandó jóval a törvényben előírtakon túl is adni. Ezzel a tetteivel magát egy sorba helyezte azokkal a rablókkal, akik az adott körülmények között kötelesek a négyszeres jóvátételre. (2Móz 21,37) Kétszer fordul elő a „**ma**” kifejezés a történetben. Üdvtörténeti szempontból kell érteni: most, amikor itt van a Megváltó, most lett üdvössége a háznak.

Ábrahám fia kifejezés testi értelemben azt jelenti, hogy Ábrahám leszármazottja, izraelita. Azonban Ábrahám a hit példaképe, ezért ez a kifejezés arra is vonatkozik lelki értelemben, hogy azért lett üdvössége a háznak, mert Zákeus a hit gyermeke.

A történet egy összefoglaló mondattal zárul Jézus küldetéséről. Jézus a megmentő. Az **elveszett** szó az Újszövetségben nem azt jelenti, hogy valaki kárhozatra van ítélve, hanem csak egész egyszerűen nem ott van, ahol a helye van, nem ott van, ahol lennie kellene. Rossz helyen van. Aki távol van Istentől, az rossz helyen van, nem itt, ahova Isten a teremtéskor kigondolta. Az a megtaláltatott, aki a mennyei Atya házába visszatalál.

Jézus most is figyelmen kívül hagyta a magukat igaznak tartókat, de odahajolt ahhoz az emberhez, aki az üdvösség után vágyakozott. Jézus az elkerülő magatartás helyett pontosan máshogyan cselekszik. Kifejezi a legmesszemenőbbekig a Zákeussal való **közösségvállalást**. Jézus így ment oda valakihez, kereste meg és mentette meg. Senki sincs, aki ki volna zárva az Istennel való közösség lehetőségéből.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Míg az előző órák Zákeusról, Jézusról, és a bennünk lehetséges jó tulajdonságokról szóltak, ez a beépített plusz óra az egyházi iskolákban a változás lépéseire és látható következményére helyezi a hangsúlyt. A harmadikos gyermek leginkább a külső elvárások mentén tájékozódik mind a célkitűzéseiben, mind az önértékelésében, ugyanakkor jellemző rá a kritikai realizmus mint világszemlélet. Az előző órákon az elfogadottság érzésre helyeztük a nagyobb hangsúlyt, és onnan indítottuk a változás utáni vágyat. Ez a lecke kifejezetten a változásra irányuló belső motivációt szeretné megerősíteni. A gyermek ismerje fel, hogy lehet változni, tehet a változásért, és maga döntsön arról, hogy milyen területen akar változni! Mindezt a Szentírásban megismert teremtő Isten akaratával összhangban.

A gyermekek tudják, hogy mi a jó, mi a kíváncsi, van kialakult képük a változás jó irányáról, de sokszor kevésnek tartják magukat hozzá. A kudarcok pedig újból és újból ezt megerősítik bennük. Segítenünk kell őket, hogy felfedezzék az önmagukban és Isten ismeretében, jelenlétében rejlő lehetőségeket, gazdagságot, esélyt! Fontos bennük fenntartani a változásra való képesség hitét. Ne csak az alapján lássák magukat, amit már elértek, hanem ami még előttük van. Bátorítsuk őket, hogy nincsenek ebben egyedül, hanem kérhetnek segítséget. Isten ott van a változásban. Miközben elfogad, éppen arra hív, hogy teljesebb életet éljünk. A növekvő, fejlődő, okosodó gyermek számára egy megerősítő kép, hogy mindennek van iránya, és ebben is társa a teremtő Isten.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A változásnak látható következménye van.

Kognitív cél: Zákheus történetéhez kapcsolódóan annak a felismertetése, hogy a változásnak látható következménye van.

Affektív cél: Az értékesség érzésének és a hozzá kapcsolódó változási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Jézus mondja! – utánozós játék, figyelemfelkeltés, ráhangolódás „Tanító néni azt mondja!” játék mintájára játsszunk a gyerekekkel utánozós játékot! A játék mostani formájában a szabály az, hogy csak akkor kövessék az utasítást, ha a mondatot így kezdjük: Jézus mondja... Igyekezzünk, hogy Jézus nevében olyan feladatokat találjunk ki, amilyeneket tényleg mondana (Köszönj a melletted lévőnek Áldás, békesség!-gel, keress egy szemetet, és dobd a kukába, mosolyogj egy barátodra, tett össze a kezed imádságra, stb.)! Ha már egy ideje játsszunk, csempésszünk be olyan felszólítást is, ami nem végezhető el! Például: Jézus mondja: légy szőke. Jézus mondja: légy magas. Jézus mondja: légy széles vállú. A diákok felháborodását, tanácstalanságát észlelve ültessük le őket és beszélgetünk: • Mi okozta Bennetek a tanácstalanságot? • Van-e olyan, hogy olyan dologban szeretnétek változást, de nem lehet elérni? • Volt-e olyan utasítás, amit meg lehetett csinálni, de nem volt kedvetekre való, nehéz volt elkezdeni, nehéz volt engedelmeskedni? • Van-e olyan, hogy meg tudnátok változni, de nehéz belevágni, engedelmeskedni? Átvezetés:	

	Az életben, mindennapokban is fejlődünk, változnunk kell. Isten segít jó irányba változni. De van, amiben nem tudunk változni.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Olvasmány feldolgozása a tankönyvben Beszélgessünk a bevezető játék tapasztalatai alapján Assisi Ferenc imádságáról és az olvasmány alatt található képekről! • Mi mindent lehetne az imádság első sorába behelyettesíteni? Mondjatok példát megváltoztatható dolgokra az életetekből! • Mi kerülhetne az imádság második sorába? Mondjatok példát megváltoztathatatlan dolgokra, amelyeket türelmesen kell elviselnünk! • Mondjatok olyan helyzetet, amikor nehéz megkülönböztetni a kettőt! Mikor válik fontossá az imádság utolsó sora? Munkafüzeti feladatok táblán vezetett közös megoldása 1. Készítsük el az 1. feladat táblaképét! Annak segítségével vezessük a közös gondolkodást, megosztást, kitöltést! 2. Készítsük el a 2. feladat táblaképét vagy a faliújságon a helyét! Írjuk ki papírlapra a lehetséges gyakorlatokat és a hét napjait, hogy a gyerekekkel közösen kidolgozhassuk! Imakör - Imádkozzunk Isten segítségéért és jelenléteért az elhatározásainkhoz! Az órai imádság előtt beszélgessünk a változásban rejlő nehézségekről és az imádság erejéről, ami segít a kudarcokat letenni, elfogadni, mert Isten is elfogad, és segít Istentől újult lelkesedést, erőt, segítséget kérni.	TK Változni Istennel olvasmány 43. o. Javaslat: Írjuk fel az imádság első és második sorának az elejét, majd írjuk be a diákok ötleteit az egyes sorokhoz! Megjegyzés: Ha a tanév rendje úgy adja, hogy ez a lecke a böjti időben kerül sorra, a Tudod-e alapján a változásra való készséget és az elköteleződést összeköthetjük az egyházi évnek ezzel az időszakával. MFEI Változni Istennel olvasmányfeldolgozás 1-2. (65.o.) Javaslat az 1. feladathoz: Ha nem túl nagy a csoportlétszám, fel is írhatjuk az egyes példákat a táblára. Így több terület megjelenik, amelyekkel koruknak megfelelően azonosulhatnak a gyermekek.
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szentelj meg Úr Isten...” (TK 71. o. 10.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.)	

	„Amit szeretnétek...” (TK 64. o. 2.) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ 101: 1.6. verse: „Mindennek előtte...” BS 102:1.3. verse: „Paradicsomnak...” (+RÉ) BS 130: „Igazságnak napja, jöjj!” RÉ 395: „Isten szívéen megpihenve... (TK 67. o. 7.)	
Házi feladat	Elhatározás a változásban Hívjuk fel a figyelmet ismét az elhatározásokra, hogy az elkövetkező két órán visszatérhessünk, beszélgessünk róla!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 43. oldal

A képen látható:

Szituációs képek: A kislány változásának követése kísérhető figyelemmel: a segítséget elmulasztóból segítőkésszé változott. A fiú fél a víztől, rettegetve fulladozik, megtanul úszni, versenyezni jár.

A szöveg: Assisi Ferenc imádsága

Instrukció a képelemzéshez és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Miben szeretnél megváltozni? Mit szeretnél megtanulni?
- Tervezd meg a változásodat! Hogyan kezdted el? Hogyan folytatod?
-

1. Aprócska különbség-nagy változás! - nyelvi játék

A változás szemléltetéséhez játszunk a szavakkal! Indítsunk egy négy betűs szóval: pl.: alak! A soron következő, vagy aki tud, mondjon egy új szót úgy, hogy csak egy betűt változtat meg az épp aktuális szóban! Így újabb és újabb szavak keletkeznek apró változtatásokkal: alak-arat-avat-avar-akar-,,

2. Játsszunk gyufaszálakkal logikai játékokat!

<http://www.logikaifeladatok.hu/gyufas.html>

3. Istennel változni = új szívet kapni!

A Zákeus történeténél található rajzolós, színezős, ragasztós ötletet itt is használhatjuk, gazdagíthatjuk az Istennel változás tematikát. Adjunk a gyerekeknek egy-egy embersablont fehér lapból! Kérjük meg őket, hogy rajzolják rá magukat! Szemüket, szájukat, hajukat, orrukat, színezzék ki a ruhájukat! Ilyenek vagyunk mi, emberek. Amikor Isten közel jön hozzánk, és megtapasztaljuk az ő szeretetét, mint Zákeus, egy nagy szívet kapunk. Osszuk ki piros papírból kivágott szíveket úgy, hogy a felező vonalra kétoldalú ragasztó csíkot ragasztunk. Kérjük meg a gyermekeket, hogy a ragasztócsík segítségével ragasszák a kisemberkéjük hátára. Mi lesz belőle? Egy angyalforma alakul ki. Ha Isten közel jön a szeretetével, küldöttei leszünk, és az Ő szeretetét adjuk tovább, ahogy Zákeus is.

RÉSZÖSSZEFOGLALÁS

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mutogasd el, mit kívánsz! - Tanult énekek ismételése Ajánljuk fel a gyermekeknek, hogy válasszanak a tanult énekek közül! Szabály: ne árulják el a címét, hanem mutogassanak el belőle egy olyan részt, amiből a többieknek kiderül, hogy melyik énekről van szó. Énekeljük el az éneket, majd adjunk lehetőséget egy következő tanulónak a játékra!	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetek ismételése 1. Írjuk fel a tanult három történet legfontosabb (Kapernaumi béna, Jairus lánya, Zákeus) kulcsfogalmait, kifejezéseit (amelyekből összerakható a történet) szétszórta a táblára. A tanulók sorra menjenek a táblához és a szerint, hogy melyik történethez tartozik az adott fogalom, név, kifejezés, vagy egy hordágyat, vagy egy fügefalevelet, vagy egy kislányszoknyát rajzoljanak köré! 2. Történetenként rakjuk sorrendbe a kulcsfogalmakat, kifejezéseket olyan módon, hogy felelevenítjük közösen a történetet! Keresztretjtvény közös megoldása Mondd ígérel: Jézus a szabadító! Helyezzük ki a tanult történetek aranymondásainak részleteit aranymondásonként különböző színű postitokon a tanterem különböző részén! Osszuk a postitok színei alapján a tanulókat három csoportba (egyénil, kis létszámú csoportban is elvégezhető)! A tanulók gyűjtsék össze, keressék meg a tanteremben a saját színű post-itjaikat! Rakják ki az aranymondást, olvassák fel, majd helyezzék a táblára!	.Eszköz: tábla kréta, filc Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI Részösszefoglalás 2. (66. o.) MFEI Részösszefoglalás 1. (66. o.) Eszköz: 3 különböző színű postit

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Jézus a szabadító: kit mire?

Írjuk fel a tábla tetejére, hogy 'Jézus a szabadító'. Alakítsunk ki alatta három oszlopot a táblán! Írjuk fel a tanult történetekből a történetben szereplő szereplők szabadítás előtti állapotát/érzelmeit az első oszlopba függőlegesen: bénultság, aggodás, halál, betegség, magány, kapzsiság, gyász, kétségbeesés,

stb. A másik két oszlop címe: Kit? Mire? szabadított meg Jézus. A tanulók fejtsék meg a kezdeti állapotok alapján, hogy kinek az állapota, és Jézus mire szabadította meg! Töltsék ki közösen a táblázatot!

2. Drámázzunk!

Osszuk három felé az osztályt! Írjuk rá egy-egy kis cetlire a három történet címét! Az egyes csoportok húzzanak egy cetlit, ezáltal egy feldolgozandó történetet! Adjunk időt, hogy feldolgozzák a történetet! Kérjük meg őket, hogy használjanak minél több szemléltető eszközt, amit csak találnak magukon és az osztályban!

3. Készítsünk interjút: 'Megszabadított Jézus!' hírműsorba

Készítsünk annyi kiskártyát, ahány tanuló van az osztályban! Mindegyikre írjunk egy bibliai szereplőt a tanult történetekből (a béna egyik barátja, a béna, Jairus, Jairus lánya, a szolga, aki az apa elé ment, Zákheus, valaki a tömegből Jerikóban, stb.)! Párokban dolgozzanak a tanulók! Először az egyik tanuló legyen az interjúkészítő, aki meginterjúvolja azt a társát, aki a saját kártyáján lévő bibliai szereplővel azonosul! Utána csere. Nézzünk meg pár önként jelentkező párost élő adásban is!

4. Jézus – olyan, mint – ismeretek rögzítése - csoportmunka

Cél: a Jézusról tanult történetek elmélyítése, az ismeretek rögzítése, rendszerezése

Eszközök: bibliai kártyák, színes karton, filctoll, ragasztó

A feladat menete:

- a tanulók négy fős csoportokat alkotnak, mindegyik csoport megkapja az igekártyákat, melyeken egy-egy bibliai történetrészlet szerepel (Jézus csodái, gyógyítás, stb.)
- a kártyák segítségével megbeszélnek / feldolgozzák a tanult történeteket
- a tanulók „óriási kérdőjeleket” kapnak (előre kivágott nagyméretű kérdőjel kartonból)
- a hittanoktató felemel egy felkiáltójelet, melyen JÉZUS neve szerepel, majd felteszi a kérdést: mit tudunk Jézusról, milyen Jézus?
- a hittanoktató elmondja a tanulóknak, hogy az lesz a feladatuk, hogy a kérdőjelre kulcsfogalmakat írjanak, mely így kezdődik, Jézus olyan, mint ... (pl. egy szabadító, vagyis Jézus a szabadító, Jézus olyan, mint egy orvos, vagyis Jézus gyógyít, stb.). Az igekártyák segítik a tanulókat a kulcsfogalmak megtalálásában
- amikor minden csoport elkészült a feladattal, a felkiáltójel felkerül a tábla közepére, a kérdőjelek pedig köré kerülnek.
- a hittanoktató megkérdezi a tanulókat, mit gondolnak: miért kaptak éppen kérdőjelet, és nem más írásjelet (a kérdőjel egy nagy kérdés szerepét tölti be, melyre a tanulók szabadon válaszolhatnak, és ennek a beszélgetésnek eredményeképpen a hittanoktató fel tudja mérni, hogy mi jutott el a tanulókhoz a tanítottakból)
- a hittanoktató rávezeti a tanulókat, hogy milyen formában, hogyan jelenik meg Jézus a mi életünkben (mint szabadító, gyógyító, stb.)

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat:

			E	G	É	S	Z	S	É	G	
						Z	Á	K	E	U	S
					J	A	I	R	U	S	
						B	É	N	A		
					H	A	L	O	T	T	
V	Á	M	S	Z	E	D	Ő				
	G	Y	Ó	G	Y	Í	T				
F	E	L	K	E	N	T					
			A	G	G	Ó	D	Ó			

2. feladat: A történetek felelevenítésére adhatjuk segítségül a körmese módszerét. A csoportban valaki elkezdi a történetet, a tőle jobbra ülő folytatja egy mondattal, és így tovább.

18. ÉRTÉKESEK VAGYUNK!

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Készítette: Jakab-Szászi Andrea

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermekekre nagyon erősen jellemző a teljesítménykényszer, ill. a kudarcból való félelem. Azért akarnak teljesíteni, mert elismerésre, elfogadásra vágnak. Ez az érzelmeikre is hatással van. Bár már megkezdődött a saját korosztályhoz való átpártolás, és egyre fontosabbá válik számukra a korcsoport véleménye, mint a felnőtteké, de még mindig jelen van a felnőttek, ill. tekintélyszemélyek általi elfogadás vágya. Gyakran élnek meg kudarcot, azt is, ha valamit nem úgy tudtak teljesíteni, ahogyan szeretnék volna, vagy éppen csak nem kaptak dicséretet érte. Gyakran találják szemben magukat irreálisnak, teljesíthetetlennek tűnő elvárásokkal, amire aztán negatív érzelmekkel és viselkedésmóddal reagálnak. Igaz ez abban az esetben is, amikor az elvárások ugyan teljesíthetőek lennének, de a tanuló a saját képességei, készségei miatt nem tud annak megfelelően megfelelni.

Mivel ebben a korban a tanuló valóságérzete is nő, egyre nyitottabb lesz a külvilág dolgaira, szembesül azzal, hogy ő különbözik a többiektől. Mások a képességei, erősségei és gyengeségei, melyek a feladatvégzésben is megjelennek. Sajnos korunkban a gyermekek jó része küzd valamilyen jellegű és erősségű kisebbségi érzéssel. Éppen ezért a többiektől való különbözőséget gyakran úgy élik meg, hogy ők rosszabbak, kevesebbek, értéktelenebbek másoknál. Az óra célja ebből a sajátosságból indul ki. Egyrészt szeretnénk erősíteni a gyermekekben azt az érzést, hogy Isten kegyelméből, szeretete által értékesnek tart és elfogad. Másrészt arra bátorítjuk a gyermekeket, hogy saját magukba nézve ne a hiányosságaikat, hanem a bennük lévő lehetőségeket vegyék észre, és térképezzék fel. Ehhez a többszörös intelligencia- (sokrétű intelligencia) elmélet különböző területeit alkalmazzuk.

Az alábbi két linken a sokrétű intelligenciáról, és a katechézisben való használatáról olvasható elméleti háttér és gyakorlati ötlettár.

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/Lehet-e%20mindenki%20tehetseges,%20MRN%20tanulmany.doc>

[http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/MRN%20XIII.2.Egyenisegre%20hangolva\(1\).doc](http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/MRN%20XIII.2.Egyenisegre%20hangolva(1).doc)

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/sokrete%20intelligencia%20cikk.doc>

Ez az óra tartalmában és célkitűzésében jól illik Zákheus története és az ezt követő témák/történetek (Hogyan viselkedünk másokkal? A farizeus és vámszedő) közé. A korábbiakban eljutottunk odáig, hogy Jézus Szabadítónak képes olyan helyzetekben is segítség és szabadítás lenni, ahol senki más sem tud cselekedni. Ezen az órán felismertethetjük a gyermekekkel, hogy megtapasztalhatjuk Isten szabadítását a kisebbségi érzéstől, értéktelenségünk és hiábavalóságunk érzésétől is. Eljutunk odáig, hogy Isten szemében értékesek vagyunk, és ő látja a bennünk lévő lehetőségeket. Éppen ezért mi is láthatjuk az értéket, a lehetőségeket másokban is. Majd a következő leckékben tovább visszük ezt a fonalat: az arany szabály segítségével rámutatunk arra, hogy Jézus példát és utat mutatott a másokkal való viselkedésre. Ehhez kapcsolódik konkrét bibliai történetként a farizeus és vámszedő példázata.

Azért, hogy a gyermekekben megerősödjön az Isten általi értékesség és elfogadottság érzése, és bátrabban merjék a jó lehetőségeiket használni, illetve előkészítsük a következő témákat, ne sajnáljuk az órát a témával kapcsolatos közös játékokra és beszélgetésekre!

Az óra a csoportközösség építésére, belső konfliktusok kezelésére, ill. a diákok egymás iránti elfogadottságának segítésére is alkalmas a hangsúlyok és a feladatok révén.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, az Isten általi elfogadottság érzés erősítése, egymás iránti elfogadás segítése.

Kognitív cél: Zákheus történetén keresztül annak a felmutatása, hogy Jézus elfogad teljes valónkban, és látja az emberekben rejlő lehetőségeket is.

Affektív cél: Az értékesség érzés és a hozzá kapcsolódó elfogadási igény érzelmi hátterének feltérképezése a csoportban.

Pragmatikus cél: Az egyénben rejlő lehetőségek feltérképezése, és bátorítás azok kifejezésére, ill. másokban való felfedezésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyennek látod önmagad? Milyennek látnak téged? - Vigyünk be olyan tükröt az órára, aminek van normál tükör része, ill. nagyító vagy kisebbítő jellege is. Kérjük meg a gyermekeket, hogy nézzenek bele a tükörbe, és mondjanak néhány jellemzőt arról, amit saját magukról a tükörben látnak! - Állítsuk párokba őket, és kérjük meg arra is, hogy pusztán külső tulajdonságokat mondjanak első ránézésre a társukról! Átvezetés: Isten minden embert egyedinek és különlegesnek teremtett. Mindenkinnek adott valamilyen képességet. Ezt a Biblia talentumnak nevezi. Amikor Isten ránk tekint, nem csupán azt látja, hogy milyen a külsőnk. Azt is, hogy milyenek vagyunk teljes egészében. Ha a körülöttünk lévő emberekre nézünk, mi is észrevehetjük, hogy ők miben értékesek.	Segédeszköz: tükör, lehetőleg olyan, aminek van normál és nagyító/kisebítő része is (kozmetikai tükör). Jó, ha van nálunk több tükör, hogy nagyobb létszám esetén gyorsabb lehessen a feladat végrehajtása. A feladat második részénél mindenképpen előre beszéljük meg, hogy ne gúnyolják egymást, és figyeljenek arra, hogy reális dolgokat mondjanak! Nem baj, ha belső tulajdonságok is előkerülnek, de elsősorban külső tulajdonságokat kérjünk! Ha túl sok belső tulajdonságot mondanak, akkor beszélgessünk a diákokkal arról, hogy mi alapján látnak és mondanak rólunk dolgokat, ill. mi magunk mi alapján nyilatkozunk másokról! TK 44. oldalán található rész akár teljes egészében közösen elolvasható vagy elmondható, ill. átvihető a következő feladat után.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Miben vagy jó? A TK 44–45. oldalán, a körökben található képek segítségével kérjük meg a	A feladat elvégezhető a TK 44–45. oldalán található képeinek segítségével, ill. az MF 2. feladatával is.

	gyermeket, hogy válasszanak ki hármat-hármat az alábbi kérdésekre: • Melyek azok a tevékenységek, amelyeket a legszívesebben végzel? • Melyek azok, amelyekben ügyesnek/jónak érzed magad? Ha mindenki egyénileg kiválasztotta a számára megfelelőket, akkor a terem közepén (vagy egy mozgásra alkalmas helyen) készítsünk egy kört! Vegyük sorra az egyes képeket, és nézzük meg, hogy milyen tevékenységeket választottak, amiben jónak érzik magukat, vagy szívesen végzik! Kérjük meg a gyermekeket, hogy amikor egy-egy képet veszünk sorra, akire az a tevékenység, erősség jellemző, álljon oda a körbe! Még hatékonyabb, ha a képeket kinyomtatjuk, és megállító táblákat készítünk belőlük. A hittanoktató mindig azt a táblát tartja föl, amelyik soron következik – a gyermekek pedig hozzá mennek oda. Mindenképpen beszéljünk arról a csoporttal, hogy melyik képen mi van, miért éppen azt szeretik, mi az egyéni erősségük abban! Ha minden kép végére értünk, föltétlen térjünk ki arra, hogy mi a közös a csoportban! Melyek a közös erősségek, és milyen érzés látni azt, hogy valaki hasonló dolgokat szeret/hasonló dolgokban jó, mint mi magunk vagyunk. Aranymondás tanulása <i>„Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.”</i> 1Sám 16,7 Otthon készítsük el egy nagy lapra az aranymondást olyan módon, hogy betűk hiányoznak belőle! (Akár szünetben a táblára is felírható, ha a táblát le lehet takarni eddig a	Mindenképpen ezzel a feladattal kezdjünk! Ugyanazok a képek találhatóak mind a tankönyvben, mind a munkafüzetben. Ezek közül mindegyik egy-egy intelligenciaterületet/egyéni erősséget jelöl, melyek részletes leírását a valláspedagógiai szempontokban említett cikkeken találhatják a pedagógusok. A gyermekeknek természetesen nem szükséges az intelligenciák hivatalos nevét elmondani. Ezek a következők: 44. o. • hátizsákos kép: természeti intelligencia • sportszerek: testi-mozgásos intelligencia • matematikai feladat: matematikai-logikai intelligencia • fiú beszél a többiek előtt, akik figyelnek rá: kapcsolati intelligencia 45. o. • rajzszerkek: vizuális-térbeli intelligencia • napló: önismereti intelligencia • könyv és betűk: nyelvi, verbális intelligencia • kerti szerszámok: természeti intelligencia • hangszerek: zenei intelligencia Figyeljünk oda arra, hogy folyamatosan bátorítsuk a gyermekeket, hogy merjék felismerni a saját erősségeiket, és semmiképpen ne gúnyoljanak ki senkit a csoportból! Megjegyzés: Ha táblára írtuk fel az aranymondást, akkor a kész szöveg után, 2-3 alkalommal való elolvasást követően a csoport közösen mondja el az Igét, amiből minden elmondás után 1-1 szót kitörölünk! Ha külön lapon szerepelt, akkor valamilyen mozgást kössünk az aranymondáshoz!
--	--	---

	feladatig.) Kérjük meg a csoportot, hogy egészítsék ki a szavakat! Ha az egész aranymondás olvasható, akkor többször olvassuk el együtt, és beszéljük meg, hogy mit jelent az Ige! Aranymondás tanítása mozgással: <i>Nem az a fontos – ujjunkkal tiltakozó mozdulatot teszünk</i> <i>amit lát az ember – két ujjunkkal a szemünkre mutatunk</i> <i>Az ember azt nézi – mutassunk két kézzel magunkra</i> <i>ami a szeme előtt van – mutassunk a két szemünkre</i> <i>de az Úr azt nézi – mutassunk az ég felé</i> <i>ami a szívben van. – rajzoljunk egy szívet a szívünk fölé!</i> Isten számára értékesek vagyunk! Végezzük el a következő feladatot a bibliai Ige segítségével! • Kérjük meg a gyermekeket, hogy mindenki keressen párt magának! • Együtt mondjuk el a megtanult aranymondást! • Válaszoljanak a következő kérdésre: Milyennek látod a párodat? Mondj róla legalább öt külső tulajdonságot! • Válaszoljanak a következő kérdésre! Isten sokkal többet lát, mint a mi külső tulajdonságaink. Milyen pozitív belső tulajdonságait láthatja a párodnak? Sorolj fel legalább ötöt!	A tevékenység elvégezhető az MF 1. feladat segítségével is. Mindenképpen beszéljük meg a csoporttal, hogy ne gúnyolják ki a másikat, és gondoljanak arra, hogy a korábbi feladatban mennyi hasonlóság volt közöttük! Most már csak belső tulajdonságokat, erősségeket kérjünk tőlük!
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) „Kész az én szívem, Istenem...” (TK 67. o. 5.) BS 186: „Urunk, ez a hála napja...” Az ének elérhető a következő linken: http://gyerekoldal.reformatus.hu/honlap/ok/enekszoveg/dicser/enek46.htm	

	BS 150: „Dicsérje szent nevét...” – kánon	
Házi feladat	Az óra során mindenki kiválasztotta azt a 3 erősséget, amiben ő saját magát jónak tartja. Kérjük meg a gyermekeket, hogy egy héten keresztül mindennap tudatosan használják valamilyen jó dologra: másoknak való segítségére, stb. az erősségüket. Erről készítsenek feljegyzést, amit a következő órán adhatnak be!	Ha a csoport légköre megengedi, akkor akár a következő órán fel is olvashatják ezeket a feljegyzéseket. Ha nem, akkor csak a hittanoktatónak adják oda.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 44-45. oldal

A képen látható: Egy fiú és egy lány „értékeit” látjuk köralakban ábrázolva.

A szöveg: Ismeretközlő szöveg, melyben arról olvashatunk, hogy mindenkinek van valamilyen tehetsége, értéke, ezért értékesnek kell tartanunk magunkat és másokat is.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a szöveget! Mi a talentum?
- Nézzétek meg a képeket! A fiú miben érzi magát értékesnek? A lány?
- Te is gondold végig a te értékeidet és legyél hálás érte Istennek!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az ÚR azt nézi, ami a szívben van:”

- Miért nem az a fontos, amit az ember a szemével lát?
- Elegendő, ha csak a külső alapján jellemzünk valakit? Miért?
- Mi szükséges ahhoz, hogy valakit jobban megismerjünk?
- Mit jelent az, hogy...” az ÚR azt nézi, ami a szívben van?”

1. A sokrétű intelligenciával és katechetikai felhasználásával kapcsolatban olvasható bőséges ötlettár elérhetősége:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/Lehet-e%20mindenki%20tehetseges,%20MRN%20tanulmany.doc>

[http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/MRN%20XIII.2.Egyenisegre%20hangolva\(1\).doc](http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/MRN%20XIII.2.Egyenisegre%20hangolva(1).doc)

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/sokrete%20intelligencia%20cikk.doc>

2. Hálaadó imádság az intelligenciák felhasználásával. A „Miben vagy jó?” feladat elvégzése után osszuk csoportba a diákokat úgy, hogy az azonos erősséggel (intelligenciával) rendelkezők egy csoportba kerüljenek! Kérjük meg őket, hogy készítsenek el egy hálaadó imádságot, melyben:

- az erős önismereti intelligenciájú diákok ötletet adnak, hogy miért lehetnek hálásak Istennek,
- az erős verbális-nyelvi intelligenciával rendelkezők fogalmazzák meg az imát,
- a jó zenei intelligenciájú diákok megpróbálnak dallamot kapcsolni hozzá (vagy ritmust, tapsot, stb.),
- a jó testi-mozgásos intelligenciájú diákok valamilyen mozgást kapcsolnak hozzá,
- az erős vizuális intelligenciájú diákok készítenek egy rajzot az imához vagy valamilyen képi kifejezőeszközt,
- az erős matematikai-logikai intelligenciájú diákok minden részfázisban segítenek, hogy összhangban legyen a szöveg, a dallam, a mozgás és a képi kifejezőeszköz,
- a jó kapcsolati intelligenciájú diákok közül válasszunk valakit, aki a részfolyamatokat, vagy az egészet irányítja.

3. A barátság ajándék – hangulatkeltő játék

Cél: a tanulók ismerjék fel saját és társaik értékét (talentumait).

Eszközök: néhány kártya befejezetlen mondatokkal:

- szeretek együtt lenni a barátaimmal, mert
- megpróbáltam összebarátkozni valakivel, amikor....
- szeretem a barátomnak a ... tulajdonságát
- meghallgatom a barátomat, mert..... fiú / lány

A játék menete: a tanulók körben ülnek, egyik résztvevő átadja a másiknak, úgy, hogy a külső kártyán lévő mondatot befejezi és a kártyát a csomag aljára teszi. Aki nem tudja a felső kártya mondatát befejezni, az kimarad a játékból.

Forrásanyag: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek. Kálvin Kiadó, Budapest. 2005

19. JÉZUS TANÍT: HOGYAN VISELKEDJÜNK MÁSOKKAL?

(Mt 7,12 és Mt 25,31–46)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testamentes. Matthäusevangelium, Wuppertal 1972.

BOLYKI, J., Újszövetségi etika, Budapest 1998.

BUDAI, G., Az evangéliom Máté szerint (Ráday Gyűjtemény kézirata), Budapest é. n.

COENEN, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.

GNILKA, J., Das Evangelium nach Matthäus, Zürich 1978.

GRUNDMANN, W., Das Evangelium nach Mattäus Berlin 1968.

KOZMA, Zs., Jézus Krisztus példázatai. Iránytű Kiadó, Budapest 2002.

STRACK, L./BILLERBECH, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostelgeschichte, München 1978.

STOTT, J., A Hegyi Beszéd Budapest 1993.

„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük, mert ezt tanítja a törvény és a próféták.” (Mt 7,12)

Az ember kapcsolata a bűneset során megromlott Istennel. Ez kihatott az embertársakkal való kapcsolatra is. Isten azonban nem fogadta el ezt a helyzetet, ezért küldte el Jézust a földre, hogy helyreállítsa azt, ami megromlott. Ezért tanított, gyógyított és tett számtalan csodát Jézus, ezért viselkedett mindenkivel szemben szeretettel, és ezért halt meg és támadt fel. Az embertársakkal való kapcsolatban visszatükröződik az Istennel való kapcsolat. Ha Istennel megbékül az ember, ha vele új, szereteten alapuló viszonyt alakít ki, akkor a felebarátaival is ugyanezt kell, hogy kialakítsa. Mind az Ó-, mind az Újszövetségben találunk arra példát, hogy az Istennel való találkozás személyes élménye után az ember másként kezd el viselkedni. Az Istenben való hit megmutatkozik és láthatóvá válik az ember cselekedeteiben. Az Újszövetség megtérésről és újjászületésről beszél, ami után megújul az ember, megváltozik. Azokat a viselkedésmintákat, amiket korábban a bűnös életében gyakorolt, felváltja az új, Istennek tetsző keresztyén élet. Az Isten és az emberek iránti szeretet vezeti a megújult életű keresztyént. Az Ószövetségből erre jó példa Jákób Istennel való találkozás. Előtte Jákób a testvérével önző módon viselkedett. Csak a saját érdekeit tartotta szem előtt. Az Istennel való találkozás után azonban másként viselkedett a testvérével. Az Újszövetségből Zákeus példáját említhetjük. A Jézussal való találkozás előtt jogtalanul elvett pénzt emberektől, kihasználta a hatalmát másokkal szemben. A Jézussal való találkozás után mindenkivel jót tett.

A Hegyi Beszédben egy könnyen megjegyezhető útmutatást, szabályt fogalmazott meg Jézus, amely alapvető szempontot ad ahhoz, hogy hogyan viselkedjen az Istent szerető ember az embertársaival. Jézusnak ezt a mondatát **aranyszabálynak** nevezik. Ehhez a tanításához hasonló bölcs mondást már jóval a Krisztus előtti időből ismernek. Hasonló etikai gondolattal találkozunk a konfucionizmus, hinduizmus, buddhizmus, zoroasztrizmus tanításában, ókori keleti, görög-római bölcsességirodalomban is. Azzal az alapvető különbséggel, hogy Jézus üzenetében ennek a tanításnak a mozgatórugója az Isten iránti szeretetből következő embertársak iránti szeretet. Ha valaki úgy viselkedik, cselekszik, ahogy szeretné, hogy vele mások viselkedjenek, cselekedjenek, akkor az ember teljesítette a törvényt.

Az Ószövetségben a Tízparancsolat magyarázatánál fogalmazza meg Isten a felebarát szeretetére vonatkozó etikai mércét: *„Szeresd felebarátodat, mint magadat.”* (3Móz 19,18) Ezt az etikai szabályt értelmezi Jézus azzal, hogy pozitívan megfogalmazza, hogy azokat a dolgokat cselekedjük meg másokkal is, amit mi is elvárunk. Az önimádat és az önutálat két véglete között az egyensúlyt úgy

lehet megtalálni, ha másokkal és magunkkal szemben is ugyanazt a mércét használjuk. Jézus tanításában az is benne van, hogy úgy lehet másokat megtanítani arra, hogy velünk jót tegyenek, hogy mi magunk példát mutatunk a tetteinkkel. A személyes példaadásra (proaktív magatartásra) helyezi a hangsúlyt Jézus, és nem arra, hogy hogyan tudjuk elkerülni, hogy velünk rosszul bánjanak. Ha a **szeretet** a mozgatórugó, akkor az ember cselekedetei kezdeményezők lesznek a másik ember javának a keresésében. Viszonzás elvárása nélkül is kész a másik javára tenni. Az utolsó ítéletről szóló példázatban olyan konkrét cselekedeteket nevez meg Jézus, amelyek bemutatják, hogy mit jelent az arany szabály szerint élni. És az is megjelenik ebben a példázatban, hogy aki az Isten iránti szeretettel cselekszik, nincs is tudatában annak, hogy valójában a jót Kivel is cselekedte meg.

Jézus szenvedéstörténete előtti zárszóként hangzik el az utolsó ítéletről szóló tanítás. A lényeg nem az ítélethozatal módján van, hanem a meglepett embereknek elmondott **indoklás**on: amit a felebaráttal tett meg az ember, azt magával az Ítéletadóval tette meg. Ez a zsidó ember számára új tanítás.

Jézus az ítéletről szóló tanítás keretéhez az Ószövetség két kedvelt metaforáját használja: Isten pásztor, a nép nyáj. Ezékiel próféta ír arról, hogy Isten pásztorként gondoskodik a népéről. A végítélet képében kulcsfogalmak az összegyűjtés és szétválasztás. Ahogyan a pásztor összegyűjti az együtt legelő kecskét a juhokkal, majd elválasztja őket egymástól, így lesz ez a végítéletben is, amikor Isten különválasztja egymástól a hívőket és hitetleneket. Ugyanez a gondolat jelenik meg Jézus másik példázatában: a búza és a konkoly példázatában. Egy ideig együtt nő a búza és a konkoly, majd az aratáskor elkülönítik egymástól a jó és rossz gabonát.

A példázatot 3 jelenetre lehet felosztani:

1. Az Emberfia ítéletet tart a népek fölött.
2. Párbeszéd a jobb keze felől állókkal.
3. Párbeszéd a bal keze felől állókkal.

1. Ítélet a népek fölött:

Az Emberfia ítélete nem csak Isten népére, Izráelre fog vonatkozni, hanem minden népre. Az ítélethozatal világos és egyértelmű lesz. Nem beszél Jézus arról, hogy melyik oldalon hányan fognak állni. Csak a tényt közli, hogy lesz, aki a mennyi király jobb és lesz, aki a bal oldalán áll majd. A jobb kéz a tiszteletbeli helyet jelentette, akiket az Emberfia oda állít, azok az örök életre mennek.

2. A jobb kéz felőliekkel való párbeszéd:

A példázatban felsorolt tettekről olvasunk az Ószövetségben. Ézsaiás próféta beszélt az olyan bűnről, amely Isten szemében kedves. Ennek a leírásában szerepel az éhezők ellátása, a mezítelenek felruházása, hajlék nélküliek befogadása, és általánosságban a szükségét szenvedő embertársaknak való segítség. „*Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házadba a szegény hajléktalant, ha meztelen embert látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől!*” (Ézs 58,7) Nincs félnivalója annak az embernek, aki Isten útmutatása szerint élt. A jobb kéz felől állók nem azon lepődtek meg, hogy jót cselekedtek, hanem azon, hogy ezt Vele tették meg. A megszólítottak „dikaioi” vagyis az igazak. Az az igaz ember, aki Isten akaratát cselekszi, és a törvényei szerint él.

A **szeretet** leglátványosabban ott mutatkozik meg, ahol nincs mód a viszonzásra. A hiányt szenvedőkkel rászorulókkal való bánásmódban látszik meg, hogy valakit a szeretet vezérel. Ahogy maga Jézus viselkedett a szegényekkel, azokkal, akiket lenéztek, megvetettek, az Őt követőknek is ezt kellene tenni.

Az irgalmas cselekedet különböző fajtáját említi a példázatban az Emberfia. Az éhezők és szomjazók megsegítése a kegyes zsidó életgyakorlat része volt. (Péld 22,9; Ez 18,7) A befogadás (görögül: szünagó) szó jelentésében az is benne van, hogy az idegen emberrel úgy bánnak, mint magukkal egyenrangúval. Ez egyenrangú helyzetre utal. Akik jobb felől kerültek, azok a kiszolgáltatottakkal úgy viselkedtek, mintha nem lennének kiszolgáltatottak. A meztelen kifejezés nem a teljesen ruha nélküli embert jelenti (görögül: gümnosz), hanem inkább azt, akinek hiányos az öltözete, nincsen felsőruhája.

A foglyok meglátogatása nem csak arra vonatkozik, hogy beszélgettek velük, hanem enni, inni adtak nekik, ruhával ellátták őket.

3. A bal kéz felőliekkel való párbeszéd:

Ugyanaz a meglepettség tükröződik, mint a másik csoport tagjaiból. Azzal, hogy nem tettek jót, számolhattak azzal, hogy majd Isten ezt számon fogja rajtuk kérni. A bal kéz felől állók nem gyakoroltak irgalmat. Büntetést kapnak. A példázat a tűz metaforájával fejezi ki azt a gyötrelmet, amit a királytól való távolság miatt elszenvednek majd a bal kéz felől állók.

Azt mondja az ítéletet tartó király, hogy a legkisebbekben is jelen volt. Mivel a legkisebbek is a Király teremtményei, aki öellenük vét, vét a Király ellen.

Jézus ebben a példázatban kiemeli az Isten iránti **hitből fakadó cselekedet** fontosságát. Nem elég ismerni a törvényt, betartani a tiltásokat, betartani a szükséges előírásokat. Isten látható cselekedeteket vár el következményként. A hit, a szeretet transzparensa a világban a legkisebbekkel szembeni jótett.

Nem az érdemszerző jócselekedetéről van szó. Nem a hitalapot nélkülöző tettekről, amelyek viszonzásként várják el az üdvösséget. Hanem az olyan tettekről, amelyek annyira automatikusan következnek a hitből, hogy a hívő ember észre sem veszi, hogy jót tett. Ahogy Jézus mondja: nem tudja a bal kéz, hogy mit tesz a jobb. (Mt 6,3)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Zákeus történetében az önértékelésből, az önképből indultunk ki. Értékesnek tartom-e magam, értékesnek tartanak-e mások, milyen önmagamban lennem? A változást ebből a nézőpontból tárgyaltuk. Az elfogadottság érzése, amit Isten szeretete kölcsönöz, megerősíti a belső motivációt, hogy tegyek a bennem lezajló változásért.

Az arany szabály és Jézus utolsó ítéletről mondott példázata az empátiára, mások értékességére épít, és arra, hogy meglássuk a másokban Jézust. Amikor embereket szeretünk, Istent szeretjük.

A harmadikos gyermek már képes mások nézőpontjába helyezkedni, megvan benne az empátiára való készség, de elsősorban magára gondol, csak a saját nézőpontjából látja az eseményeket. Külön figyelem és külső segítség kell ahhoz, hogy belehelyezkedjen egy társa helyzetébe. Ezek az órák erre adnak alkalmat, hogy ezt gyakorolja, és ezáltal átgondoljon mindennapi élethelyzeteket.

Az egyházi iskolákban rendelkezésre álló plusz órában projektmunkaként bevezethetjük egy olyan közösségbe, ahol megélheti, hogy egy-egy közösség iránt is empatikusak kell lennünk, és jelenlétünket, viselkedésünket a közösségben lévő emberek (betegek, idősek, fogyatékosok, dolgozók) élethelyzetéhez kell igazítanunk.

A harmadikos gyermekből előhívható az együttérzés. Szeretnek jót tenni, hasznosnak lenni, másokért cselekedni. Jó érzéssel tölti el őket, hogy sikerült úgy jelen lenni, hogy szeretetet adtak, hiszen megérik, hogy egyúttal szeretetet kapnak.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – GYÜLEKEZETEK, ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáinktól, és fel tud szabadítani arra, hogy szeretetteljes kapcsolatban legyünk másokkal.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáktól, és helyette új, szeretetteljes kapcsolatra tud segíteni.

Affektív cél: Az Istennel való változás pozitív érzelmeinek feltárása.

Pragmatikus cél: Pozitív viselkedési modellek és a mindennapi életben való, korosztályszerű megélési lehetőségek gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladatra visszatérés, beszámoló meghallgatása Hol van a kapu? – empátiát fejlesztő csapatjáték Egy tanuló kimegy a teremből. A bennmaradók kört alkotnak a kör belsejének hátat fordítva. Választanak két egymás mellett lévő embert, ők lesznek kapu, csak köztük lehet bemenni a kör belsejébe. A kört alkotók csak a szemükkel fejezhetik ki, hogy ők falat vagy kaput alkotnak. A kint várakozó tanuló feladata, hogy kiderítse a tekintetekből, hogy hol a kapu, melyik két tanuló közt hatolhat be a kör közepére. Nagyobb létszámú osztály esetén több kaput is kijelölhetünk, és egyszerre többen is kimehetnek, és próbálkozhatnak bejutni a körbe. Az a diák győz, akinek hamarabb sikerül bejutnia. Átvezetés: Melyik volt jobb: kapunak lenni vagy falnak? Jobb örömmel lenni egymás közt, mint rosszkedvűen, keményen, bántóan, haragosan. Jézus tanít, hogy viselkedjünk úgy, hogy a szeretetet őrizzük, és ki-be járjunk egymás életében, társaságában.	Javaslat: A játék előtt játszhatunk tekintetgyakorlatot a következő felszólításokkal: • Gondolj valakire, akire mérges voltál! Nézz mérgesen! • Gondolj arra, amikor megbékéltetek! Nézz kedvesen! • Gondolj olyanra, aki nem tart be egy szabályt! Nézz szigorúan! • Gondolj olyanra, akinél nagyobbra tartod magad! Nézz fölényesen! • Nézz lenézően! • Gondolj olyanra, akire felnézel, akit csodálsz! Nézz csodálkozóan! • stb.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Beszélgetés a TK ábrái, az aranymondás és az olvasmány alapján a szeretetteljes, szeretetet kiváltó tettekről. Beszélgetés menete: • Mit fejeznek ki a smiley-k (nevető és szomorú fejek)? • Miért szomorú/boldog a kislány? • Látsz-e olyan gyermeket, aki mindkét képen rajta van? • Mi változott benne? Jézus az aranyszabályban és az utolsó ítéletről szóló történetben is a szeretetteljes tettekről beszélt. Páros dolgoztatás a munkafüzetben A pártársak közösen dolgozva, beszélgetve végezzék el a munkafüzet 1. feladatát! Beszélgessünk a két oszlopról, írjuk be a	TK 19 lecke, ábrák, Feladattár (47–48. o.) MFGY 19. lecke 1. (55. o.) MFEI 19. lecke 1. (68. o.)

	nagy nyílba a kulcsfogalmat: szeretet! Mit tegyek? szituációs játék Fénymásoljuk le a munkafüzet 3. feladatát egy fehér és egy színes lapra! Vágjuk ki az egyes szituációkat! Osszuk ki a fehér és a színes ábrákat úgy, hogy a tanulók ne mutassák meg egymásnak! Aki fehér lapon kapott meg egy szituációt, az eljátssza, hogy épp mi történik vele! Akinél színes lapon van a szituáció, az odamegy, és eljátssza, hogyan szerezhet örömet. Egyesével hívjunk ki az osztály elé fehér kártyásat! Az egyes tanuló feladata, hogy magára ismerjen, hogy neki kell örömet szerezni ebben a szituációban, mert nála van színes papíron a szituáció ábrája.	Eszköz: MFGY 19. lecke 3. (56. o.)/MFEI 19. lecke 3. (69. o.) ábrái kifénymásolva egy fehér és egy színes lapra Javaslat: Ha nagyobb létszámú az osztályunk, színes kártyából készíthetünk többet, így többen is reagálhatnak az adott szituációra. A feladat a munkafüzetben is elvégezhető: MFGY 19. lecke 3. (56. o.) MFEI 19. lecke 3. (69. o.)
Aranymondás	„Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek Veletek, mindenben Ti is úgy tegyetek velük.” (Mt 7,12)	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFEI 19. lecke 2.
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Amit szeretnétek...” (TK 64. o.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TK 74. o. 16.) RÉ 395: „Isten szívén megpihenve...” (TK 67. o. 7.) BS 101:2. és 4: „És az földön te magad...” (dall. RÉ 8: „Ó, felséges Úr...”) BS 102:3–4. verse: „Édes Jézusunk...” (+RÉ) BS 101: 2.4. verse: „És ez földön te magad...” (dall. RÉ 8. „Ó, felséges Úr...”) BS 132: „Kérünk, szikláink te légy a hitben...” BS 134: „Kérlek téged, Istenemet...”	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 46-47. oldal

A képen látható:

A 46. oldalon tematikus kép: lombos fák, a háttérben épület. Az előtérben három lány áll és az arckifejezésük megvetést fejez ki. Távolabb a fának támaszkodva egy lány, aki átkarolja magát és lehajtja a fejét. Ő a kirekesztett. A kép fölött piros nyíl, és szomorú jelkép.

A 47. oldalon: az iskola épülete előtt egy fiú és három lány beszélget, feltehetően labdázni fognak. A gesztusok barátságot fejeznek ki, az arckifejezések békések. A kép alatt zöld nyíl és vidám jelkép.

4. szöveg: Jézus példabeszédet mond egy királyról. A szeretet gyakorlása, tanulása van a szöveg központi üzenetében. Jézus mutatta meg igazán, hogyan szeressük embertársainkat.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a jobb oldali képet! Kiket látsz rajta? Hol vannak a lányok?
- A három lány milyen hangulatban van? Olvass az arcukról és a testtartásukból!
- A fa melletti kislány miért olyan szomorú? Mi történt vele?
- Figyeld meg a nyilat és jelet! Mit üzen neked?
- Voltál-e már olyan helyzetben, mint a fal mellett álló kislány? Mit éreztél? Mit tettél?
- Figyeljétek meg a bal oldali képet! Milyen hangulatban vannak a gyermekek? Honnan lehet erre következtetni?
- Nézd meg a zöld nyilat és a jelet! Mit üzen neked?
- Olvassátok el a szöveget! Figyeljétek, meg hogyan tanít bennünket a szeretetre Jézus!
- Milyen példával magyarázza meg Jézus, hogyan bánjunk embertársainkkal?
- Soroljátok fel, mit cselekedtek, amiért áldást kapnak az Atyától!
- Olvassátok el az aranyszabályt! Értelmezzétek! Mondjátok el saját szavaitokkal!

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Amit csak szeretnétek, hogy az emberek tegyenek veletek, mindenben ugyanúgy tegyetek ti is velük.”

- Mondjatok példákat arra, ahogy a társaitok viselkedtek veletek és ti ennek örültetek!
- Gondolkodj azon, hogy te hogyan viselsz a társaiddal, tanáraiddal, szüleiddel! Látod-e szükségét a változtatásnak?

1. Szeretetlenyek

Kérjük meg a csoportot, hogy rendeződjenek párokba! Egy asztalra helyezzünk el cukorkát, ígés lapokat, stb. Majd a pároknak megadott utasításokra kell cselekedniük. Az utasítások a következők legyenek:

- Fejezd ki a szereteted azzal, hogy valamivel megajándékozod a párodat az asztalon lévő tárgyak közül!
- Fejezd ki a szeretetedet azzal, hogy kedves szavakat, dicséretet mondasz a párodnak!
- Fejezd ki a szeretetedet azzal, hogy megkérdezed a párodat, miben segíthetnél neki a mai nap során, és megígéred, hogy megteszed azt a számára!
- Fejezd ki a szereteted azzal, hogy 1 percig mosolyogva nézel, hang nélkül a párodra!
- Fejezd ki a szeretetet érintéssel a párod felé!

A feladatvégzés előtt mindenképpen tisztázzuk, hogy a gyerekek csak a párjukra figyeljenek, másra ne, lehetőleg halkán, csak a párjuknak mondják a szükséges válaszokat, és semmiképpen ne vicceljék el a feladatokat! Majd a gyakorlat után beszéljük meg, hogy kinek mi volt a legkönnyebb, mi a legnehezebb, mi esett a legjobban, és minek örült a leginkább!

2. Bizalomjáték

Eszközök: kendők, akadálypálya kiépítése

A játék menete: a tanulók sorshúzással párokat alkotnak. Bekötik egyikük szemét, a másik végigvezeti az akadálypályán. A játékszabály az, hogy nem szabad beszélniük, csak a bekötött szemű gyerek vállal fogva irányít a társ. Amikor a pálya végére értek, szerepcsere következik. A játék végén megbeszélik a tapasztaltakat.

Forrásanyag: Laura Blanco-Silvia Carbonell: Erények és értékek. Kálvin Kiadó. Budapest. 2005 33.o.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A megbeszélés során térjünk ki arra, hogy mi az, ami segít a bántás helyett örömet szerezni! Vezessük őket rá a szeretetre! Az arany szabály arról szól, hogy ne csak önmagunkat, hanem a másikat is szeressük.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

ÓRA CÍME: VISELKEDÉS A KÖZÖSSÉGBEN - PROJEKTMUNKA

Szakirodalom projektmunka módszertanához:

http://epa.oszk.hu/00000/00035/00139/pdf/EPA00035_upsz_2010_1-2_148-161.pdf

A múlt óra fő hangsúlyát és célkitűzéseit aktivizálhatjuk egy adott, a közelben fellelhető közösségben. Jézus szavait valósítjuk meg azzal, ha ellátogatunk egy idősek otthonába, egy fogyatékosok intézetébe, megszervezünk egy találkozót a nőszövetséggel, vagy ellátogatunk egy közeli intézménybe (könyvtár, levéltár), ahol felnőttek dolgoznak, és fogadni tudnak egy osztályt.

A projektmunkához szükség lesz egy előkészítő órára. Ezen az órán a tanulók kitalálják a projektet, és elvégzik az előkészítő részfeladatokat. Ekkor készülnek fel a prezentációra (műsor, kézzel készített ajándék, stb.) és a látogatásra.

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáinktól, és fel tud szabadítani arra, hogy szeretetteljes kapcsolatban legyünk másokkal.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Isten meg tud szabadítani a rossz viselkedési mintáktól, és helyette új, szeretetteljes kapcsolatra tud segíteni.

Affektív cél: Az Istennel való változás pozitív érzelmeinek feltárása.

Pragmatikus cél: Pozitív viselkedési modellek és a mindennapi életben való, korosztályszerű megélési lehetőségek gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Indulás előtt kössük össze a látogatásunkat, célunkat Jézus szavaival a tankönyvben található olvasmány segítségével! Beszélgessünk az ottlétünkről: • Hogyan köszönünk? • Mivel szerzünk örömet? • Mivel szolgálunk? • Mit tudunk ajándékozni? • Mitől tartózkodjunk?	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Adjunk lehetőséget a gyermekeknek visszafele megfogalmazni a tapasztalataikat: • Hogyan érezték magukat?	.

	• Mi volt kellemes? • Mi volt nehéz? • Milyen érzés volt jelen lenni, segíteni? • Mit tanultak ezen a látogatáson?	
--	--	--

20. A FARIZEUS ÉS A VÁMSZEDŐ

(Lk 18,9–14)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARCLAY, W., Auslegung des Neuen Testaments. Lukasevangelium, Wuppertal 1968.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

BUDAI, G., Az evangéliom Lukács szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata) Budapest é. n.

KOZMA, Zs., Jézus Krisztus példázatai Budapest 2002.

SCHNEIDER, G., Das Evangelium nach Lukas Kapitel 11–24. Würzburg 1977.

STRACK, L./BILLERBECH, P. (Hrsg.) Das Evangelium nach Markus, Lukas und Johannes und Apostolgeschichte, München 1978.

VARGA. ZS. J., Újszövetségi görög-magyar szótár, Budapest 1996.)

Jézus egy példaelbeszélés segítségével bemutatja a hallgatóinak, hogy hogyan viselkedik az az ember, aki valóban Istenre tekint, és hogyan viselkedik az, aki nem. Jézus szembeszáll a közhiedelem szerint elfogadott, tisztelt és igaznak tartott farizeusi magatartásformával, aminek a háttérben leggyakrabban a mások lenézése áll. Bemutatja a vámszedő példáját, aki úgy viselkedik, ahogy az Istennek kedves. A kétfajta hozzáállás gyökerének leleplezése után Jézus egy közmondásszerű mondattal fejezi be a tanítását.

Az ezt megelőző példázat is az imádkozásról szól. Amíg a hamis bíró esetében azt emeli ki Jézus, hogy mikor kell imádkozni, addig a farizeus és a vámszedőnél az imádság lelkületére, a tartalomra teszi a hangsúlyt. Azokhoz szól, akik ehhez az emberhez hasonlóan elbizakodottak, és Istennel szembeni magatartásukra nem az alázat a jellemző. Így azok a tanítványok is magukra vonatkoztathatják ezt a példázatot, akik lenézik a felebarátaikat.

Jézus két embertípust mutat be. A magát felmagasztaló farizeust és a magát megalázó vámszedőt.

A **farizeus** egy zsidó vallási párt, csoportosulás, irányzat volt. Kr. e. 2. században említik őket először. Az elnevezésük a héber 'perusim', azaz elkülönített szóból ered. A farizeusok a Törvény részletes magyarázatával és annak szigorú megtartásával foglalkoztak. A Tórának a szombatra, tizedre és tisztaságra vonatkozó rendelkezéseit egész Izráel területén érvényre akarták juttatni. Elkülönültek azoktól, akik általuk tisztátalannak tartott módon éltek. Ezért kezdték el őket elkülönülőknek hívni. Egy középosztálybeli laikus csoport volt, akik a nép körében nagy tiszteletnek örvendtek. A tudásuk jelentette a hatalmukat. A zélótákkal ellentétben mérsékelt irányzatot képviseltek. A szadduceusokkal elvi ellentéteik voltak: vallották az angyalok létét, a feltámadást és a halhatatlanságot. A pogány rómaiakkal szemben nagyon elutasítóak viselkedtek. A legtöbb írástudó a farizeusok pártjába tartozott. Ezért az evangéliumokban általában együtt szerepelnek. Eltúlzott buzgalomuk a Törvény iránt végül oda vezetett, hogy éppen a lényegről, a Törvény mögött meghúzódó isteni szeretetről és kegyelemről fordították el a figyelmüket. A Törvényt magyarázva, ahhoz hozzátettek, és ezt is ugyanolyan fontosnak tartották, mint magát az Istentől kapott Törvényt. Jézus elég szigorúan ítélte meg őket. Nem a tanításaik miatt, hanem azért, mert képmutatónak tartotta azt a gőgös magatartást. Kezdetből fogva szemben álltak Jézussal, és Jézus halálra ítéletét is követelték (Mk 3,6) Szélsőséges magatartásukat mutatja Pál megtérése előtti bosszúvágya. Elkülönülő magatartásuk oda vezetett, hogy lenéztek és tisztátalannal tartottak mindenkit, aki nem tartozott közéjük. Nem véletlen, hogy Jézus az elbizakodottságot egy farizeuson keresztül jeleníti meg.

A példázatban az alázat magatartását Jézus egy **vámszedő** által mutatja be. A vámszedés gyakorlatát a perzsa kortól kezdve ismerték Izráelben, de rendszeressé a rómaiak tették. Minden egyes provinciának

kötelessége volt az állam pénztárába vámot fizetni. A vámszedő helyeket bérbe adták magánszemélyeknek. Ezek a magánszemélyek felvettek alkalmazottakat, akik a vámszedés gyakorlati részét végezték. A fővámszedő célja az volt, hogy a bérleti díj és egyéb kiadások mellett annyi jövedelemre szert tudjon tenni, hogy ő maga is meggazdagodjon. A felsőbb hatóságok elnézték, ha egy fővámszedő önkényesen nagyon magas vámot szabott meg. Ezért a nép körében nem voltak népszerűek. Együtt említették őket a bűnösökkel és pogányokkal. A vámszedők gondoskodtak a kereskedelmi utak biztonságáról is, és az utak járhatóságát is felügyelték. Alapvetően a kereskedőkön akartak meggazdagodni, és emiatt a kereskedők igyekeztek kikerülni a vámszedő helyeket. Egyik törvénytelen ségre a másikkal reagáltak. A vámszedőktől nem fogadtak el adományt, és a tanúskodásukat sem. Ha egy farizeus vámszedő lett, akkor automatikusan kizárták maguk közül. Ha felhagyott ezzel, visszafogadták.

A farizeusokat a közfelfogás törvényhez húnek tartotta: tisztelték őket, hallgattak rájuk. Ezzel szemben a vámszedőkről egyértelműen azt gondolták, hogy törvénszegők. Jézus azonban a látszat mögé néz, és felfedi a valóságot. Nem vonatkozik minden vámszedőre ez a magatartás, és nem vonatkozik ez minden farizeusra sem egyértelműen. Inkább magatartástípusokat mutat be Jézus.

A példázat helyszíne a jeruzsálemi **templom**. Azért mondja Jézus, hogy a templomba felmentek, mert a templom hegyen épült. A farizeus szinte otthon van a templomban, mivel naponta többször is járt oda imádkozni. (Zsolt 5,18) Az **imádság** egy olyan cselekedet, amely odafordulást jelent Istenhez. Ezt fejezi ki a görög ige is (proszeukhomai) igekötője is, (prosz) amiben benne van, hogy arra figyel, ahhoz fordul tekintetével az ember, akihez imádkozik. A kegyesség jelének tartották, ha valaki naponta többször is elment imádkozni a templomba. A vámszedő, ellentétben a farizeussal, nincs otthon a templomban. Sőt, mivel tisztátalannak számított, nem is mehetett be arra a részre, ahova a farizeus. Azonos céllal érkeztek a templomba, mégis máshogyan viselkedtek, és máshogyan mentek haza.

A két magatartásforma közötti különbség lényege az, hogy ki mit imádkozik. Mivel különböző a tartalom, ezért az imádság külső formájában is eltérés mutatkozik.

A két magatartásforma közti különbséget jól érzékelteti a történetben az, hogy az adott szereplővel kapcsolatban mit mond Jézus arról, hogy merre néznek, merre fordulnak. A farizeus bár imádkozik, mégsem Istenre figyel, nem Istenhez fordul, hanem azt nézi, aki előtte van, majd önmagára tekint. Ahogy testi szemeit, úgy lelki szemeit sem emelte Istenhez. A vámszedő ugyan lesütötte fejét, mégis Istenre nézett. Az Istennel való kapcsolatban kizárta a külvilágot. Aki testi szemeivel nem néz fel, az néz fel Istenre.

Az elbizakodott ember a másikat semminek tekinti. Önmagát azonban soknak, jónak, megfelelőnek, hibátlannak látja. A farizeus a példázatban magát **igaznak** tekinti a vámszedővel szemben, akiről azt mondja, hogy „gonosz”, ami görögül így hangzik: „adikos” azaz az igaz jelző fosztóképzővel. Az „igaz”-nak lenni kifejezés (görögül: dikaiosz) nagyon fontos kifejezés a Bibliában. Alapvetően Isten az, aki igaz. (5Móz 32,4) De az az ember is lehet igaz, akit Isten annak nyilvánít. Noé (1. évfolyamon tanulták a gyerekek) azért számított igaz embernek, mert Istennel járt. Az igaz ember az Ószövetségben a bűnös ember ellentéte. Ábrahám közbenjárt Sodoma városában azért, hogy a bűnösökkel együtt az igaz ember ne vesszen el. (1Móz 18) A farizeus a saját tettei miatt hiszi magát kegyelembe fogadottnak, míg a vámszedő saját tettei miatt éppen nem. Akit Isten igaznak nyilvánít, azt megigazítja, azaz igazzá teszi. (Róm 8,33) **Megigazulás** azt jelenti, hogy a bűnös embert Isten igaznak fogadja el. Felmenti az embert Isten az ítélet alól. Mégpedig nem a tettek vagy beleszületés miatt, hanem kegyelméből. A felmentett, megigazult ember pedig másként él. A farizeusi megigazulástan a külsőségekre vonatkozott, és nem követelte meg szükségszerűen a belső megszentelődést. A farizeusi megigazulás ennek alapján: a személyes tettnek, a törvény megtartásának a gyümölcse, egy olyan személyes teljesítmény, amivel lehet kérkedni, dicsekedni. Ha az ember megtartja a törvényt, akkor szerintük jár Istentől jutalom cserébe. A külsőségekre helyezett túlzott hangsúly az őszinte, Istennel való kapcsolatról elterelte a figyelmet. A farizeusi magatartás tehát azt jelenti, hogy valaki önmagát a saját tettei alapján tekinti Isten által felmentettnak, nem ajándéknak, hanem jutalomnak, fizetségnek, ellenszolgáltatásnak tekinti a bűn büntetése miatti ítélet alól való felmentést.

A vámszedőt azért nevezte Jézus megigazultnak, mert magát bűnösnek és Isten kegyelmére szorulóknak

tekintette. Nincs semmi, amit fel tudna mutatni Istennek. Ezt jelenti az **alázat**. Istenre bízta magát, az alázatos ember, és nem hasonlítja magát össze másokkal. Az alázat az ember olyan őszinte magatartása, amelyben kifejezésre jut, hogy az ember meghajol Isten nagysága előtt. Jézus maga is alázatos volt, ennek a mértékéről szól Pál a Krisztus-himnuszban is: Jézus magát a legvégsőig megalázta, egészen a kereszthalálig (Fil 2,9).

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A harmadikos gyermek legtöbbször tudja, hogy egy-egy tette jó vagy rossz. A különbség abban van, hogy hogyan viszonyul a tettehez, és hogyan viszonyul önmagához. Ha elfogadó és megbocsátó családi légkör veszi körül, ahol újból és újból megtapasztalhatja, hogy lehet gyengének, hibásnak, vétkesnek lenni, akkor fel tudja vállalni a negatív tetteit is. Bocsánatot tud kérni, és bízik abban, hogy a negatív következmények ellenére is van megoldás, a felnőttek segítenek. Ha megszegyenítő közeg veszi körül, nehezen vállalja fel a tetteit, megpróbálja eltussolni, másokra kenni, mások negatív tetteit kiemelni, azokkal önmagát felmenteni.

Ebben a történetben is az értékesség érzése van a középpontban. Mit veszek észre magamban és a másokban? Gyakori, hogy egy-egy gyermek úgy akarja feldolgozni a kisebbségi érzését, hogy megkeresi a többiek gyengéit, csúfolkodik, megaláz, hatalmaskodik. Megfigyelhető, hogy a gyermekközösségekben éppen a legproblémásabb önértékeléssel rendelkező gyermekek, vagy a megszegyenítő családból érkezők azok, akik leginkább tudják bántani társaikat. A helyes önértékelés és az elfogadó isteni, szülői, és hittanórai légkör megtapasztalása segít szembenézni gyengeségeinkkel, megbocsátani másoknak is a hibáit, illetve alázatosan, szerényen örülni az értékeinknek.

A gyermekek számára ismerős a dicsekvő, másokra mutogató farizeus. Meg tudják nevezni, hogy ki viselkedik így az osztályban. Azt már ritkán ismerik fel, hogy ők maguk is úgy akarnak értékesek lenni, hogy lenézik a társaikat. A lecke anyaga segít, hogy magukra ismerjenek, felismerjék a csúfolkodás rossz szokását önmagukban, illetve a másik oldalon védelem alatt érezzék magukat mások csúfolkodásával szemben.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a szégyentől és a kisebbségi érzéstől, és reális önértékelésre szabadít fel.

Kognitív cél: A farizeus és vámszedő történetén keresztül annak a felismertetése, hogy akkor ismerhetjük meg valódi önmagunkat és tudunk megújulni, ha Istenre nézünk.

Affektív cél: A másokkal való összehasonlítás, mások lenézése és az alázatos lelkület attitűdjének formálása.

Pragmatikus cél: A folyamatos Istenre nézés és az alázatos lelkület korosztályszintű gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Milyen szemüveg van rajtad? – szituációs játék Szerezzünk be négy napszemüveget, vagy készítsünk négy farsangi szemüveget kartonból! A napszemüveg szájára, a farsangi szemüveg keretére írjuk fel, hogy mi jellemző arra, aki átnéz a szemüvegen: szeretet, irigység, elismerés, csúfolkodás! Vegyük fel mi a negatív szemüvegeket! Előbb az egyiket, előbb a másikat. Nyissuk ki a tankönyvet a 46-47. oldalon lévő képeknél! Nézzük meg a	Eszköz: 4 napszemüveg vagy farsangi szemüvegek kartonból, TK Hogyan viselkedjünk másokkal illusztrációi - 46-47. o. Javaslat: A játék elején tisztázzuk, hogy ez játék, szemléltetés!

	képeket, és kérdezzük meg a gyerekeket, hogy hogyan nézhetnek ki a képen lévő gyermekek ezeken a szemüvegeken keresztül! Ezután osszuk ki a szeretet és elismerés szemüvegeket két diáknak! Nézze meg mindegyik diák a szemüvegen keresztül a képeket a 46–47. oldalon, és beszéljen a gyermekekről szeretettel/elismerően a szemüvegétől függően! Beszélgessünk! • Hogyan élik meg, ha különböző szemüveggel nézik őket? • Ők szoktak-e különböző szemüvegen keresztül nézni másokat? • Min múlik, hogy milyen szemüveg van rajtuk? Átvezetés: Jézus egy alkalommal egy farizeus és egy vámszedő imádságáról beszélt. Abban különböztek leginkább, hogy hogyan látták magukat, és hogyan néztek másokra.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – Farizeus és a vámszedő: • Jézus példázatot mond azoknak, akik többre tartják magukat • A helyszín: a jeruzsálemi templom • A farizeus és az imádsága • A vámszedő és az imádsága • Bibliai vers kikeresése: Lk 18,14 • Bibliai szavak magyarázata: megigazulva, felmagasztal = feljebb helyezi magát a többiekénél, tehát lenézi őket, megaláz = felnéz Istenre, tehát lent van Beszélgetés a bibliai ige kifejezései és a TK ábrája alapján. A munkafüzet 1. feladatának megoldása. Lenézés-felnézés. Munkafüzetben való feladatvégzés. Mitől vagyunk értékesek? Feladattár Beszélgessünk a gyerekekkel azokról a helyzetekről, amikor másokra mutogatunk, és azokról, amikor van bátorságunk vállalni a hibánkat, gyengeségünket, rossziaságunkat!	TK 20. lecke (48. o.) Javaslat: Meséljük úgy a történetet, hogy kiemeljük a tekintetek irányát és a kéztartásokat! Ezzel előkészítjük a munkafüzetben való dolgoztatást. MFGY 20. lecke 1. (57. o.) MFEI 20. lecke 1. (70. o.) MFGY 20. lecke 2. (57. o.) MFEI 20. lecke 2. (70. o.) TK 20. lecke (49. o.) Megjegyzés: Engedjük, hogy a gyermekek bátran beszéljenek arról, hogy mit válaszolhatott az édesanya! A meghallgatott válaszokból lehet következtetni arra, hogy a válaszadó hogyan látja a szülői attitűdöt. Meg lehet

	Átvezetés az aranymondásra: Isten előtt az a kedves, ha merjük vállalni a hibáinkat, vétkeinket, gyengeségeinket, és nem mutogatunk másokra azért, hogy eltereljük magunkról a figyelmet. Lehetünk őszinték, mert Isten szeret.	erősíteni azokat a válaszokat, amelyek megfelelők, bátorító jellegűek.
Aranymondás	„A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem.” (Zsolt 51,19)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TK 74. o. 16.) RÉ 225:4 „Felséges Isten, tenéked könyörgünk...” BS 134:1.4–6. versei: „Kérlek, téged...”	
Házi feladat	MFGY 20. lecke 3. a) b). (58. o.) MFEI 20. lecke 3. a) b) (71. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 48-49. oldal

A képen látható:

A 48. oldalon tematikus kép: templombelső – két ember áll a templomban, mindkettő imádkozik. A hátul álló elvonultan, magába mélyedve, csöndesen, szinte gesztusok nélkül imádkozik. A másik, aki az előtérben áll, látványos gesztusokkal, kihívóan imádkozik Istenhez.

A 49. oldalon két szituációs képet látunk: az egyikben egy gyermek magyarázza a jegyét édesanyjának, szomorú arckifejezéssel. A másikon egy fiú bocsánatot kér, mert focizás közben betörte az ablakot. A tanító szigorú arccal mutat a baleset helyére. A gyermek megszeppentve áll a pedagógus előtt.

A szöveg: Jézus egy példával tanítja az embereket, két magatartásformát mutat be. Az egyik a vámszedő, aki magába szállva imádkozik Istenhez bocsánatért, a másik: farizeus, aki magabiztosan, szinte magát mutogatva, elégedetten, mint aki tudja, hogy minden törvényt betart – imádkozik Istenhez.

A kérdés az, hogy Jézus melyik imádkozó embert állította példaként elének.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a címet és nézzétek meg a képet! Kiket láttok a képen? Miben hasonlítanak, és miben különböznek egymástól?

- Ki a vámszedő, mi a dolga?
- Kik a farizeusok? Olvassátok el a *Tudod-e?* - részt, segít a válaszadásban.
- Hogyan imádkozik a vámszedő? Mit kér Istentől?
- Hogyan imádkozik a farizeus? Mit fogalmaz meg az imájában?
- Szerinted Jézus melyik imádságot tartotta értékesebbnek? Miért?
- Mi a te véleményed a két imádkozó emberről?

1. Virágos mező – képzeletjáték

Csendesítsük el a gyermekeket: Kérjük meg, hogy hajtsák a fejüket a padon összefont karjaikra, hunyják le a szemüket. Kövessék a triangulum/gitár/furulya/zongora/harang elhalkuló hangját! Így utazunk Csendországba.

Csendországban mindnyájan virággá változunk. Egy réten találjuk magunkat. Ott virítunk, mint egy egyedi virág. Nincs két egyforma. Mindegyik másmilyen. Először magunkat szemléljük meg. Az előttünk elterülő kis tócsában éppen tükröződünk. Megnézzük, milyen színű, milyen alakú virág vagyunk. Magas? Alacsony? Hajlékony? Erős szárú? Mozgékony? Lengedező? Sok szirmunk van? Harang alakú? Kifele álló? Összecsukódnak a szirmok? Nyitva vannak? Jókedvű? Rosszkedvű? Szeret ilyen lenni? Másmilyen szeretne lenni? Szereti a mezőt? Szereti a többi virágot?

Ekkor körbetekint. A társait látja, az osztálytársakat, barátokat. Sorra veszi, és megnézi őket is. Mennyire különböznek tőle? Mennyire hasonlóak? Melyik virág virul? Melyik kornyadozik, hervadozik? Melyik magas? Melyik alacsony? Melyik értékes? Különleges?

Azon gondolkodik, milyen érzés itt lenni ezen a mezőn, pont ezen a mezőn, pont ezek között a virágok között, pont ilyen virágként.

Majd meghallja a hangot, ami Csendországba vitte. Követi. Visszahozza az osztályterembe. Itt mindenki harmadikos gyermek már.

Rajzoltassuk, vagy beszéltesük a gyermekeket a képzeletben látott virágmezőről! Sokat elmesél arról, hogyan látja saját magát, hogyan látja a többieket.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A vámszedő lefele, önmagába néz. A keze is önmaga, a szíve felé mutat. A farizeus a vámszedőre néz, kezei kifele mutatnak. Az imádságban nincs benne ő maga.

2. feladat: A baloldali lány lenézésével elkeseredetté, összetöprödötté teszi a kisfiút. Beszélgethetünk arról, hogy a tekintetek, kézmozdulatok, arckifejezések is bánthatnak, üthetnek. Ráadásul egyiküknek sem kellemes, örömteli. Ezzel ellentétben a jobb oldalon tiszta tekintetű gyermekek vannak, akik nem versengenek, mert tudják, hogy Isten szereti őket akkor is, ha valamiben gyengébbek, rosszabbak.

21. ÉRZÉSEINK: SZÉGYEN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

BUCHBERGER (Hrsg.) Lexikon für Theologie und Kirche, Freiburg 2006.

COENEN, L., Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 1967.

OSTERLOH, U./ENGELLAND H. (Hrsg.) Biblisch-Theologisches Handwörterbuch zur Lutherbibel, Göttingen 1959.

VIZIN, G., Elmerülni a szégyenben, in: Mindennapi pszichológia, 2014/5. szám.

HORVÁTH-SZABÓ, K., Büntudat-bűnbánat, <http://vigilia.hu/regihonlap/2002/3/horvath.html>.)

A pszichológia megkülönbözteti egymástól a szégyen és a büntudat érzését. A szégyen egy olyan megalázott állapot, amelyben az érintett személy zavarodottságot érez viselkedése vagy tette miatt, mert azt érzi, hogy mások hibáztatják, lebecsülik, önbecsülésében megsértették. A szégyen egy önértékelési érzelm, az énképre vonatkozik, az ember szeretné elrejteni önmagát. Ha szégyenkezünk, akkor azt érezzük, hogy nem olyanok vagyunk, amilyenek szeretnénk lenni. Magunkat tartjuk elfogadhatatlannak. A szégyen esetében az ember önmagára fókuszál, hatására lefagyhat az ember. A szégyen addig helyénvaló, amíg egy adott helyzetre való reakcióként jelenik meg. A szégyen esetében a kiderülés elkerülése irányítja az embert. A szégyen fokozódik a titkolózás által, az elhallgatás és ítélkezés által.

Büntudat akkor alakul ki, ha valakit megbántottunk, fájdalmat okoztunk. Összefügg a felelősség érzésével. A szégyen az énre, a büntudat a cselekvésre vonatkozik. Szégyenében az ember azt fogalmazza meg: Rossz vagyok. Büntudatában: Rosszat tettem. A szégyen feloldásának lehetősége a vállalás, elfogadás, a büntudat feloldása pedig a bűnbánat. Ahhoz, hogy valaki megszégyenülve érezze magát, szükség van mások jelenlétére, míg a büntudat kialakulásához nem szükséges másik ember.

A Bibliában gyakran előfordul a szégyen fogalma. Sokszor találkozunk olyan személyekkel, akik megszégyenülnek, szégyent éreznek. A bibliai szégyen fogalma azonban nem egészen esik egybe a pszichológia által definiáltakkal. Az ember akkor is szégyellheti magát, ha nem egy másik ember jelenlétében cselekedett helytelenül, mivel Isten mindig, mindenhol jelen van, tehát mindig van tanúja a tetteinek.

Az Őszövétségben a héber fogalom (bósáh, bóset) jelent egyaránt szégyent és megszégyenülést is. A bűneset után az első emberpár szégyellte magát Isten előtt. A szégyen legfontosabb jellemzőit mutatja Ádám és Éva:

- magukat szégyellik, nem a tettüket,
- elrejtik magukat,
- a felelősséget elhárítják magukról.

Nem az engedetlenség tettét szégyellték, hanem a meztelenségüket, vagyis önmagukat. Amikor Isten megszólítja őket, akkor nem említik, hogy mit tettek. Nem egymás előtt szégyellték magukat, hanem Isten előtt.

A szégyen érzése ellen úgy küzdöttek, hogy készítettek maguknak ruhát, és Isten elől elrejtőzködtek. Ez a reakció gyakran megjelenik más történetben is. Így például Ezsdrás az imádságában arról beszél, hogy **nem emeli fel a fejét** szégyenében: „és ezt mondtam: Istenem! Szégyenkezem, és nem merem fölemelni arcomat hozzád, Istenem, mert bűneink elborították fejünket, és vétünk az édig növekedett” (Ezsd 6,9) Akinek nincsen szégyellnivalója, nyugodtan emelheti fel a fejét: „Akkor szégyen nélkül

emelheted föl arcodat, erős leszel, és nem kell félned.” (Jób 11,15) A fej lehajtása az elrejtőzés legegyszerűbb kifejezése.

A szégyen, a megszégyenülés az Ószövetség megfogalmazásában egy olyan **büntetés**, ami Isten ellenségeit és a hívő ember ellenségeit jogosan éri. (Zsolt 6,11) Aki nem Istenben, hanem másban bíz, az szégyenkezik majd: *„Akkor majd rettegni és szégyenkezni fognak, akik Etiópiában bíztak, és Egyiptommal dicsekedtek.”* (Ézs 20,5; Zsolt 35,26) Isten népe szégyennek élte meg a betegséget, a háborús vereséget. (Zsolt 44,10) Aki megszégyenül, az elveszíti a megbecsülését, a tiszteletet, ami járna neki.

Az Újszövetségben a görög „aiszhünó” ige jelenti azt, hogy szégyenkezni, magát szégyellni. Közel negyvenszer fordul elő igei, főnévi formában, illetve igekötős alakban.

1. Szégyen és félelem a Krisztus evangéliumának a felvállalásában:

Az az ember szégyelli magát, aki félelemből nem vállalja fel a Krisztus evangéliumának a hirdetését. Ez a hirdetés vonatkozik a szavakra és a tettekre is. A szégyen ellentéte a bátor nyílt hitvallás: *„Mert ha valaki szégyell engem és az én beszédeimet e parázna és bűnös nemzedék előtt, azt az Emberfia is szégyellni fogja, amikor eljön Atyja dicsőségében a szent angyalokkal.”* (Mk 8,38) Aki szégyelli Krisztus követeként a hitét, és nem vállalja fel az emberek gúnyolódását, az nem csak egyszerűen szégyenletes módon viselkedik, hanem megtagadja ezzel Krisztust. És ennek a szégyennek a végítéletre nézve is következményei lesznek. (Lk 9,26)

A szenvedés is lehet a keresztyén hit következménye, amit nem szégyellhet a hívő ember. A szégyen ebben az esetben a fel nem vállalt szenvedést jelenti. Az első keresztyének idejében a hit megvallása sok esetben a mártírium felvállalását jelentette: *„Ha azonban valaki mint keresztyén szenved, ne szégyenkezzék, hanem dicsóítsa Istent ezzel a névvel.”* (1Pt 4,16) *„Ne szégyelld hát a mi Urunkról szóló bizonyosságtételt, se engem, az ő foglyát, hanem szenvedj velem együtt az evangéliumért, Isten ereje által.”* (2Tim 1,8)

Amikor Pál apostol a bűnnel hozza összefüggésbe a szégyent, akkor is az evangélium hirdetéséről van szó: *„hanem elvetjük a szégyenletes titkos bűnöket; nem járunk ravaszságban, nem is hamisítjuk meg Isten ígését, hanem az igazság nyílt hirdetésével ajánljuk magunkat minden ember lelkiismeretének Isten előtt.”* (2Kor 4,2)

Aki hirdeti az evangéliumot, az nem rejt el az emberek elől olyan dolgokat, amelyek Isten szemében nem kedvesek.

2. Szégyen és bűn:

Aki szégyelli a bűneit, és nem vallja meg, hanem eltitkolja, az nem Krisztus gyermeke:

„Ítéltétek meg tehát, mi az, ami kedves az Úrnak, és ne vegyetek részt a sötétség haszontalan cselekedeteiben, hanem inkább leplezzétek le ezeket. Mert amiket titokban tesznek, azokról még beszélni is szégyen...” (Ef 5,10–12)

3. Szégyen és erkölcsös viselkedés:

A szégyen kifejezést Pál használja olyan értelemben is, amely nem függ össze az üdvösséggel vagy az evangélium hirdetésével. A szégyen azt jelenti ebben az esetben, hogy a társadalmi szokásokkal és előírásokkal ellentétesen cselekszik valaki.

„Mert ha az asszony nem fedi be a fejét, akkor vágassa le a haját, ha pedig szégyen az asszonyra hajának levágása vagy leborotválása, akkor fedje be a fejét!” (1Kor 11,6) *„Nem arra tanít-e titeket maga a természet is, hogy szégyen az a férfinak, ha hosszú haját visel?”* (1Kor 11,14) *„Ha pedig meg akarnak tudni valamit, otthon kérdezzék meg a férjüket, mert szégyen az asszonyra, ha a gyülekezetben beszél.”* (1Kor 14,35)

4. Jézus és a megszégyenültek:

Jézus többször tárta fel ellenfelei igazi gondolatait. És ilyen esetekben sokszor lelepleződtek a titkos, rosszindulatú szándékok, és megszégyenülve hallhattak el legtöbbször Jézus vádlói. Ilyen eset volt a meggörnyedt asszony meggyógyítása is. „Az Úr így válaszolt neki: *Képmutatók, vajon szombaton nem oldja-e el mindegyikőtök a maga ökrét vagy szamarát a jászoltól, és nem vezeti-e ki itatni? Hát Ábrahámnak ezt a leányát, akit tizenhét éve megkötözött a Sátán, nem kellett-e feloldani ebből a kötelékből szombaton? Amikor ezt mondta, ellenfelei mindnyájan megszégyenültek, de az egész sokaság örült mindazoknak a csodáknak, amelyeket ő vitt véghez.*” (Lk 13,15–17)

Maga a szégyen fogalma nem fordul elő, de a házasságtörő asszonnyal való beszélgetés során is az asszony vádlói megszégyenültek, és ezért mentek el szótlanul. (Jn 8,1–11)

Jézus ellenfeleinek szégyenét ezekben az esetekben nem követte a bűnbánat. Így megmaradtak bűneikben.

A szégyen érzése a vámszedő esetében:

A vámszedőnél egyszerre jelenik meg a szégyenérzet és a büntudat. A szégyenét fejezte ki a vámszedő azzal, hogy lehajtotta a fejét, és bűnösnek nevezte magát. A szégyenérzet mindig valamely elvárás vagy norma viszonylatában jelenik meg. A vámszedő azért szégyelli magát, mert nem a társadalom és végső soron nem Isten elvárásai szerint élt. Ezt felismerve öntötte el a szégyenérzet. A szégyen mellett a büntudat is jelentkezett a vámszedőnél. És ez az, ami miatt igazán példaértékű lehet a viselkedése a keresztyén emberek számára. Ezzel az érzésével Istenhez fordult, és Istenre tekintett, tőle kérte, hogy ezt az állapotot oldja fel.

A példázatbeli vámszedő magatartásával Jézus megmutatja a szégyen kezelésének Isten szerinti lehetőségét:

- A bűn miatti fájdalomérzés.
- Istentől bűnbocsánatot, kegyelmet kérni.

A Biblia tanítása szerint a szégyen két irányban indíthatja el az embert. Megmaradhat a szégyenérzetben, haragra indulhat az ellen, aki feltárta a bűneit, sőt maga Isten ellen is. Vagy a szégyen hatására megbánhatja a bűneit, és Istenhez fordulhat.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A szégyen másodlagos, úgynevezett önértékelési érzelem. 2-3 éves korban jelenik meg a büszkeséggel és a büntudattal együtt. A szégyent gyakran összemoszák a büntudattal, pedig fontos, hogy különbséget tegyünk köztük. A szégyen az egész egyénre és az önértékelésre terjed ki, míg a büntudat egy tetre. A szégyen tehetetlenségérzéssel jár együtt, hiszen az egész lényünket negatívan látjuk. Azt érezzük, hogy nem olyanok vagyunk, mint amilyenek szeretnénk lenni, míg a büntudatot az váltja ki, hogy valakit megbántottunk, valakivel rosszat tettünk. Az elrontott tettek kijavíthatók, jóvá tehetők, a szégyen viszont megnyomorít, hiszen egész valónkat elfogadhatatlannak érezzük.

Erikson pszichoszociális modelljében is jól látható a szégyen és a büntudat különbsége. Előbb az autonómia és a szégyen kihívásával néz szembe a kisgyermek 2-4 éves kora körül, majd a következő krízis a kezdeményezés a büntudattal szemben 4-6 éves kora között. Az előbbi a személyét, az utóbbi inkább a tetteit érinti. A korábbi időszakban a kisgyermek sokkal inkább a tehetetlenséget éli meg ezekben a negatív, sikertelen szituációkban, helyzetekben, később már cselekvőként, a tetteivel van jelen.

A szégyen érzése fontos, egyfajta indikátorérzés a szociális kapcsolatokban. Természetesnek tekinthető mindaddig, míg átmenetileg, megszégyenítő helyzetek érzelmi reakciójaként jelentkezik. Problémásnak a krónikus szégyenérzetet kell tekintenünk, amikor valakiben állandósul egy bizonyos terület velejárójaként a szégyenérzet. Ehhez nem is kell rosszat cselekedjen, elég ha önmagáról egy szégyenteljes kép rögzül.

A krónikus szégyen kialakulhat megszégyenítő nevelés és fegyelmezés következtében, amikor a szülők, nevelők nem a tettet, hanem a gyermek személyét marasztalják el. Nagy különbség van a között, hogy azt mondjuk, hogy „Rendetlen/fegyelmezetlen/ rossz gyermek vagy!”, vagy magára a

tettre reagálunk: „Rendetlenül hagytad a padodat.” „Ezen az órán fegyelmezetlen voltál.” „Többször is zavartad az órát!” Az előbbi megszégyenítő fegyelmezés, az utóbbi lehetőséget ad a bocsánatkérésre, és jóvátételre, a gyermek a tettét nézi, azzal foglalkozik, és nem önmagát érzi értéktelennek. Szégyenérzet olyan tulajdonság miatt is kialakulhat a gyermekben, amin nem tud változtatni, nem rajta múlik. Az evangélium üzenete: hogy Isten igent mondott ránk, és értékesnek tart bennünket, nagyon megerősítő a harmadikos gyermek számára is. Az óra feladata, hogy a gyermeket a szégyenérzettől eljuttassuk az elfogadottság érzéséig, és helyes bűnbánatra vezessük.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten meg tud szabadítani a szégyentől és a kisebbségi érzéstől, és reális önértékelésre szabadít fel.

Kognitív cél: Isten meg tud szabadítani a szégyentől és a kisebbségi érzéstől, és reális önértékelésre szabadít fel.

Affektív cél: A szégyen, kisebbségi érzés és a reális önismeret érzelmi háttérének feltérképezése.

Pragmatikus cél: Olyan lehetőségek teremtése az órán, ahol a tanulók gyakorolhatják a korosztályszintű reális önismeret és önértékelés megélését.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése és átvezetés az órai anyagra. Közös munka a munkafüzetben. Beszélgetünk a házi feladatról, adjunk lehetőséget mindenkinek, hogy hozzon példát a jobb oldali és baloldali oszlopból! Végezzük el a feladat c) pontját, fogalmazzunk meg egy közös mondatot, amit beírhatunk a pajzsra! Hogyan vélekednek Rólad? Munkafüzeti feladat elkészítése	MFGY 20. lecke 3. (58. o.) MFEI 20. lecke 3. (71. o.) MFGY 21. lecke 1. (59. o.) MFEI 21. lecke 1. (72. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Füles a figyelem központjában! – Játék a pozitív és a negatív tulajdonságokkal Rajzoljuk fel a Micimackó Fülesét (vagy vigyünk egy képet róla) a táblára! Kérjük meg a gyerekeket, hogy szedjenek össze jó és rossz tulajdonságokat róla, és írják köré! Beszélgetünk arról, hogyan érezné magát Füles, ha ezt a szemébe mondanánk! Melyik fogalmazás lenne bántó, melyik fogalmazás lenne célravezető? Hogyan lehetne úgy megfogalmazni, hogy Füles javára legyen? Mit kezdjen Füles ezekkel a kritikákkal? Beszélgetünk a szégyen és a bűntudat különbségéről a tankönyv ábrája és a Feladattár segítségével	Eszköz: Füles rajz, kép, plüssállat tábla, ívpapír kréta/filc Javaslat: Játszhatjuk más, az osztály által ismert mesefigurával, fontos, hogy legyenek jó és rossz tulajdonságai is. TK 21. lecke 50. o. MFGY 21. lecke 2. (60. o.)

	Ki ismer a legjobban? Munkafüzeti feladat elkészítése, Tudod-e? feldolgozása. Vegyünk fel egy szemüveget a múlt órai szemüvegek közül, de most a felirat egyik oldalon „Isten” legyen, másik oldalon „szeretet”. Vegyünk magunk elé egy tükört, és így olvassuk fel a 139. zsoltár 1–4 versét! Beszéljünk a jó és rossz tulajdonságainkról a Tudod-e alapján! Adjuk körbe a szemüveget és a tükört! Nézzenek ezen a szemüvegen keresztül a tükörbe! Töltsék ki a 2. feladat b) pontját! Imakör Zárjuk az órát a 139. zsoltár 23–24. versével és a bűnbánó imádsággal! Olvassuk fel és értelmezzük a gyermekek számára a zsoltárimádságot, majd beszéljünk a bűnbánó imádság erejéről! Imádkozzuk elő a 3. feladtból a bűnbánó imádságot úgy, hogy csendességet tartunk azokon a helyeken, ahol a gyerekeknek kell kiegészíteni! Utána mondjuk el közösen a zsoltárimádságot!	o.) MFEI 21. lecke 2. (73. o.) TK 21. lecke 50. o. Eszköz: szemüveg tükör Megjegyzés: Ha nagy létszámú osztályunk van, csak pár gyereknek tudjuk odaadni a tükört és a szemüveget, de így is megkérhetjük a gyermekeket, hogy képzeljék el, ahogy Isten néz rájuk.
Aranymondás	Felidézhetjük az előző órai aranymondást: „A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem.” (Zsolt 51,19)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. o. 20.) RÉ 469: „Jézus, nyájas és szelíd...” (TK 64. o. 1.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TK 74. o. 16.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) BS 138: „Új szívet adj...” DU 87: „Jöjj, szabadíts meg... (dall. RÉ 241: „Szent vagy...”)	
Házi feladat	Zsoltárimádság memorizálása kisötösért.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Zsoltárimádság tanulása

Osszuk két részre a csoportot! Válaszolgatva imádkozzák a 139. zsoltár 23-24-ig verseit:

Vizsgálj meg, Istenem,

Próbálj meg,

Nézd meg, nem járok-e téves úton,

ismerd meg szívemet!

ismerd meg gondolataimat!

és vezess az örökkévalóság útján!

Utána cseréljünk!

Segíthetjük a tanulást, ha előtte papírcsíkokra kiírjuk a részeit, és felmutatjuk segítségként a soron következő részt a soron következő csoportnak.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat: Fontos, hogy ebben a feladatban az elfogadó és szerető istenképet erősítsük a gyermekben. Félelmet kelthet benne egy mindent tudó Isten, aki megítéli őt. Isten ismer minket, és szeretettel vár bennünket, minden olyan jó és rossz tulajdonságokkal, amelyekkel vagyunk. Rámutat arra, ami rossz bennünk, de nem megítél vagy megszégyenít, hanem megbocsátja megbánt vétkeinket, és segít változni.

22. A FILIPPI BÖRTÖNŐR MEGTÉRÉSE

(ApCsel 16,11–40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

FAZAKAS, A., Szenvedésben is hálát adva in:

http://www.lelkesztovabbkepzo.hu/modul/igazsageselet/2012_2/12_cantate.pdf

KÁLVIN, J., Az Apostolok Cselekedetei magyarázata, Budapest 2010.

LENKEYNÉ SEMSEY, K., Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata, Budapest 1995. in: J. K.)

A filippibeli börtönőr megtérésének a története megmutatja, hogy a szabadító Isten mellett lehet dönteni, és a szabadítása az ember egész életére kihat. A megtérés bekövetkezhet egy krízishelyzetben is, egy félelmetes esemény hatására is, de a következménye egész életre döntő befolyással bír. A megtérésnek látható következményei lettek a börtönőr életében: a rabokat ápolta, segítette, örvendezett, és a keresztség felvételével vállalta a további életében is Krisztus követését.

A történetben központi szerepet játszik a szabadság és a rabság ellentétpárja. Miközben fizikálisan rabságban volt Pál apostol és Szilász, a lelkük szabad maradt. Miközben a börtönőr fizikálisan szabad volt, a lelke rab.

Pál apostol második missziói útján jut el **Filippi** városába. Vele van Szilász, Lukács és Timótheus. Filippi városában egy Lídia nevű, pogány származású, de zsidó vallást gyakorló asszony tért meg először az evangélium hatására. Majd megkeresztelkedett egész háza népével együtt. Mivel gazdag volt és vendégszerető, az ő háza lett a filippibeli misszió bázisa. Nála vendégeskedhettek Pálék, és hirdethették az evangéliumot. A város lakói alapvetően itáliai származású pogányok voltak, köztük sok veterán volt, és nagyon kevés zsidó származású, nem is volt a városban zsinagóga. A város lakói ugyanolyan jogokkal bírtak, mintha Itáliában éltek volna.

Pálék a néhány hetes filippibeli tartózkodás közben találkoztak egy olyan rabszolgánnyal, aki a gazdáinak szép jövedelmet hozott a jövőmondásával. A lányban lévő lélek neve azonos a delphoi jósdá bejáratánál őrt álló sárkány nevével (pneümapüthona). Úgy hitték a város lakói Delphoiban, hogy ebben a sárkányban, óriáskigyóban Apolló isten öltött testet, és ő szállta meg a papnőket. Később, ha valakiben **jövőmondó lélek** volt, akkor azt mondták, hogy ez a sárkánykigyólélek van benne.

Amikor az utcán találkoztak Pálék ezzel a lánnyal, konfliktusba kerültek.

Pál azonnal felismerte, hogy ez a rabszolgalány nem csak fizikailag él fogságban, hanem a lelke sem szabad. Megszállott. Pál Jézust a neve kimondásával hívja segítségül, és szabadítja meg a lelki rabságból.

Ez a gyógyítás a pogány lakosság számára is világossá tette, hogy Jézusban olyan erő van jelen, amely nagyobb az ő isteneiknél. A lány gazdáinak nem az volt az érdeke, hogy a lány szabad legyen, hiszen rabságából húztak hasznot.

A lány gazdái bosszút akartak állni az idegeneken. Nem sokkal ez időszak előtt üzte el Claudius császár Rómából a zsidókat. A keresztyénséget abban az időben a környezet nem tudta megkülönböztetni a zsidó vallástól, és a zsidókkal szemben már volt egy kialakult ellenséges érzés. Ezt az idegengyűlöletet kellett csak feléleszteni. Pált és Szilászt, akik zsidó származásúak voltak, Róma-ellenességgel vádolták meg. Timótheust és Lukácsot nem bántották, bizonyára azért, mert őket pogánynak tekintették.

A két misszionárius bántalmazás és megszégyenítés után került be a legszigorúbb börtönbe. **Kalodába** zárták őket. Ez egy római büntetőeszköz volt, ami nem más volt, mint egy fából készült eszköz, ami meggátolta, hogy a fogvatartott mozogni tudjon a börtönben. A lábakat szétterpesztették, és két fagerendát egymásra helyezve lebilincseltek a lábakat. A megkínzott és megszégyenített rabokat leültették a földre, és mozgásképtelenségre ítélték. Ez dupla szabadságvesztés volt. Az apostolok mégsem rabságként élték meg ezt a helyzetet.

Erre a kiszolgáltatott helyzetre lehetett volna panasszal és haraggal is válaszolni. Ezzel szemben Pál és Szilász minden körülmény között, a körülmények ellenére a belső szabadság miatt hálás tudott maradni. Az apostolok átélik, hogy egy csoda által **Isten szabadít**. Ezzel igazolta Isten, hogy Ő hatalmasabb minden emberi korlátnál és akaratnál, és az emberi terveket bármikor felül tudja írni.

A börtönőr nem volt tanúja a csoda eseményeknek, csak a végeredményt látta. Életével felelt a rabokért a városparancsnok előtt. Mivel azt hitte, hogy megszöktek, ezért öngyilkos akart lenni. A börtönőr úgy szólította meg félelmében a rabokat, ahogyan a császárt, az isteneket és az előljárókat szólították meg abban az időben. Így nevezték a tekintéllyel, hatalommal bíró személyt. (kürioi) A börtönőr arra kérdez rá, hogy hogyan tudná megúszni a számonkérést. A görög szónak (szódzó) több jelentése is van. A börtönőr kérdése arra vonatkozik, hogy hogyan tudna kiszabadulni ebből a kellemetlen helyzetből. Hogyan menekülhet meg a büntetés elől, amit a városparancsnok mérne rá azért, mert hagyta elmenekülni a rabokat. A börtönőr pillanatnyi megoldása, kiszabadulás kísérletével szemben a két rab egy egész életre szóló megoldást kínál. Pál rámutat, hogy a börtönőr egész élete szükségét szenved. Ha megoldódik alapvetően az élete, akkor megoldódnak az egyes gondok. Pál pedig a szó másik jelentésére utal: az **egész életre szóló megmenekülésre**, megszabadulásra, amit üdvözülésnek lehet fordítani. Jézusban való bizalomra buzdítja Pál a börtönört. A börtönőr megmenekülését még megelőzte az apostolok bizonyágtételének a meghallgatása, a tanulás. A filippi börtönőr a megtérése után azonnal felvállalta a döntését, és **megkeresztelkedett**. Az Isten iránti elköteleződés jele volt ez. A döntés következményének egész életre szóló felvállalása. Nem csak maga a börtönőr részesült a keresztségben, hanem az egész **háza népe**. Ide tartoztak a gyermekek és a szolgák is. Ez a bibliai történet a református keresztséggyakorlat egyik bibliai alapja.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A lecke célja, hogy korosztályi szinten felmutassa az Isten melletti döntés jelentőségét, a megtérés fogalmát. Már az elején hangsúlyoznunk kell, hogy itt nem döntésre hívás történik, hanem a döntés és a megtérés bemutatása a börtönőr életében, és egyfajta gondolkodtatás, hogy a gyermeknek ma, a saját életében miért jó, ha Isten mellett tudhatja az életét.

A harmadikos gyermek még nem áll a személyiségfejlődésének azon a fokán, hogy az egész életéről gondolkodhatna, átlátna döntéseinek egzisztenciális súlyát, egy egész életre kiterjedő következményét. Ezért nem tanácsos ebben az életkorban kikérni tőle a megtérést. Természetesen a gyermek is átélheti a Szentlélek Isten munkáját, megtapasztalhat érintéseket, eljuthat egy korosztályos szintű elköteleződésre, ahogyan Isten iránti szeretete az ő mindennapjaiban megnyilvánulhat. Erre vonatkozik az „Istennel élni jó!” munkafüzeti feladat.

A megtérés fogalma, a börtönőr példája, esetleges hétköznapi történetek erősíthetik benne az Istenhez való tartozást, de a megtérés bűnhöz kapcsolódó aktusa csak később tud bekövetkezni. A megtérés előfeltétele, hogy az ember rádöbbenjen teljes romlottságára, egzisztenciális bűnösségére, hogy az egész valója Isten ellen lázad. Ehhez egy sokkal teljesebb identitásra van szükség, ami majd csak a kamaszkorban, az identitáskeresés időszakában történik meg. A harmadikos gyermek még nem érti az egzisztenciális bűnösség fogalmát, ő még csak bűnökről, rossz cselekedetéről tud. A megtéréshez nem ezek a rossz cselekedetek szolgálnak alapul, hanem az egész lényünknek Isten uralma alatti elköteleződése abban a hitben, hogy a bűneinket Jézus megigazítja. Erről szól az aranymondás is, amiből az üdvösség szót emelhetjük ki a gyermekeknek: Aki Istenhez tér, mert hisz Jézus Krisztusnak, Jézus Krisztusban, az Isten boldogságában élhet.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT GYÜLEKEZETEK ÉS ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztályos szintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes korosztályos szintű döntésre és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tanesszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kihez forduljak? Szituációs játék Tanítsuk meg a gyermekeknek a Magyarországon használatos segélyhívó számokat: 104 mentők 105 tűzoltók 107 rendőrség Rakjunk mindegyik hívószámból egyet-egyet a padjukra! Mondjunk szituációkat! Emeljék fel azt a számot, ahova fordulnának segítségért! Az elején olyan eseteket mondjunk, amelyek valóban a mentőkre, rendőrségre, tűzoltókra tartoznak, majd mondhatunk olyat, amiben nem tudnak segíteni: • Baleset történt az autópályán. • Füstöl a szomszéd ház ablaka. • Leesett egy tanuló a hintáról, és vérzik a feje. • Beindult egy ház riasztója. • stb. • Kicsúfolt a barátom, ezért szomorú vagyok. • Elpusztult a kishőrcsögöm. • Félek a sötétben. Kérdezzük meg, hogy hova lehet fordulni ilyen helyzetekben! Hallgassunk meg többféle választ, többféle is helyes lehet! Átvezetés A mai történetben Pálról és Szilászról mesélek Nektek, akik olyan helyzetbe kerültek, hogy senkihez nem fordulhattak segítségért. De ők mégsem adták fel, mégsem keseredtek el.	Eszköz: Minden tanulónak 3 db kártya a következő feliratokkal: 104; 105; 107.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – A filippi börtönőr megtérése: • Pál és Szilász missziója Filippiben: Lídia • Pál és Szilász börtönbe kerül • A börtönben is dicsérik Istent • Éjszakai földindulás • A börtönőr kétségbeesése	TK 22. lecke (51. o.) Fogalmak, amelyeket tisztázni kell: üdvösség, ház népe, kaloda

	• Pál és Szilász hűsége a fogságban is • A börtönőr megtérése: mit tegyék? • Aranymondás: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.” ApCsel 16,31 • Befogadja házába, kimossa sebeiket, megkeresztelkedik háza népével. Ki tette? Tettek a szabadító Isten mellett! – A történet üzenetét elmélyítő játék Jelöljük ki az osztályban Lídiákat, Pálokat, Szilászokat, börtönőröket! Soroljuk fel a történetben található Isten melletti tetteket a munkafüzet első feladatából (MFGY 22. lecke 1. /61. o/)! Mindig az a csoport álljon fel, akire igaz az állítás, miközben mondják a saját, játékban kapott nevüket! Mi változott a börtönőr életében? – A történet üzenetének elmélyítése a munkafüzet feladatával. Beszélgetés a megtérésről a tankönyv ábrái, a Tudod-e? és a feladattár alapján.	MFGY 22. lecke 1. (61. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. MFGY 22. lecke 2. (61. o.) TK 22. lecke (51–52. o.)
Aranymondás	„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.” ApCsel 16,31	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TK 70. o. 9.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ 255:7–8. verse: „Rólad, Uram...” (+BS) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon (+JJ)	
Házi feladat	MFEI 22/A lecke 3. (74. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 51-52. oldal

A képen látható:

52. oldal: Tematikus, szemléltető kép. Börtön, két leláncolt rab. Egyik imára kulcsolt kézzel, a másik kezeit szétárva ül. A börtön rácsa előtt áll a börtönőr.

53. oldal: Három férfit látunk, akik közül kettő vidáman üli körbe az előttük lévő ételeket, italokat. A harmadik átszellemült arccal ül, kezeit a térdén nyugtatja.

4 szöveg: Pál és Szilász lelkesen hajtotta végre Jézus által megfogalmazott feladatukat. Hirdették az örömhírt. Ennek nem mindenki örült, s hamarosan börtönbe kerültek emiatt. A rabok nem vesztették el a hitüket ebben a nehéz helyzetben sem, imádkoztak, énekeltek. Isten segítségükre sietett, földrengéssel jelezte jelenlétét. A börtön ajtaja kinyílt, a börtönőr rettegett, hogy a rabok – akikért ő a felelős – megszöktek, már-már öngyilkosságra gondolt, amikor Pál megszólította és megnyugtatta. A börtönőr akkor értette meg, hogy mi a hit, megtért, megkeresztelkedett, és megváltozott az élete.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Olvassátok el a történetet! Figyeljétek meg, mi volt az oka a filippi börtönőr megtérésének!
- Mi volt Pál és Szilász feladata?
- Hogyan kerültek a börtönbe? Mit csináltak ott? Miért?
- Nézzétek meg a képet! Ki kicsoda a képen? Ki mit csinál éppen?
- Isten hogyan sietett a megmentésükre? Mi történt? Miért rettegett a börtönőr?
- Pál mit mondott a börtönőrnek?
- A börtönőr mire jött rá? Mit tett? Miért?
- Nézzétek meg az 52. oldalon lévő képet! Kik vannak ott? Mi történt?
- Mi a véleményed a börtönőrrel?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.”

- Nézzetek utána, mit jelent az üdvözülés! Hogy lehetne egy mondattal kifejezni?
- Mit jelent az a felszólítás, hogy higgy az Úr Jézusban?
- Mit jelent a háza népe? Mondd más kifejezéssel!
- Fogalmazd meg saját szavaiddal az aranymondást!

Tékozló fiú – zenehallgatás a Talitha Kúmi zenekar előadásában

http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/Hittan%203%20TS/fiamholvagy_20071217.mp3

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT – EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztály szintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes korosztályos szintű döntésre, és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes	Kihez forduljak? Szituációs játék Tanítsuk meg a gyermekeknek a Magyarországon használatos segélyhívó számokat:	Eszköz: Minden tanulónak 3 db kártya a következő feliratokkal:

ismeretek aktiválása	104 mentők 105 tűzoltók 107 rendőrség Rakjunk mindegyik hívószámból egyet-egyet a padjukra! Mondjunk szituációkat! Emeljék fel azt a számot, ahova fordulnának segítségért! Az elején olyan eseteket mondjunk, amelyek valóban a mentőkre, rendőrségre, tűzoltókra tartoznak, majd mondhatunk olyat, amiben nem tudnak segíteni: • Baleset történt az autópályán. • Füstöl a szomszéd ház ablaka. • Leesett egy tanuló a hintáról, és vérzik a feje. • Beindult egy ház riasztója. • stb. • Kicsúfolt a barátom, ezért szomorú vagyok. • Elpusztult a kishörcsögöm. • Félek a sötétben. Kérdezzük meg, hogy hova lehet fordulni ilyen helyzetekben! Hallgassunk meg a többféle választ, többféle is helyes lehet! Átvezetés A mai történetben Pálról és Szilászról mesélek Nektek, akik olyan helyzetbe kerültek, hogy senkihez nem fordulhattak segítségért. De ők mégsem adták fel, mégsem keseredtek el.	104; 105; 107.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Történetmondás – A filippi börtönőr megtérése: • Pál és Szilász missziója Filippiben: Lídia • Pál és Szilász börtönbe kerül • A börtönben is dicsérik Istent • Éjszakai földindulás • A börtönőr kétségbeesése • Pál és Szilász hűsége a fogságban is • A börtönőr megtérése: mit tegyek? • Aranymondás: <i>„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözlés mind te, mind a te háza népe.”</i> (9ApCsel 16,31) • Befogadja házába, kimossa sebeiket, megkeresztelkedik háza népével. Ki tette? Tettek a szabadító Isten mellett! – A történet üzenetét elmélyítő játék Jelöljük ki az osztályban Lídiákat, Pálokat, Szilászokat, börtönőröket! Soroljuk fel a történetben található Isten melletti tetteket a munkafüzet első feladatából (MFEI 22/A lecke 1. /74. o./)! Mindig az a csoport álljon fel, amelyikre igaz az állítás, miközben mondják a saját, játékban kapott	TK 22. lecke (51. o.) Fogalmak, amelyeket tisztázni kell: üdvösség, ház népe, kaloda MFEI 22/A. lecke 1. (74. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. MFEI 22/A. lecke 2. (74. o.)

	nevéket! Mi változott a börtönőr életében? – A történet üzenetének elmélyítése a munkafüzet feladatával. Beszélgetés a megtérésről a tankönyv ábrái, a Tudod-e? és a Feladattár alapján.	TK 22. lecke (51–52. o.)
Aranymondás	„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.” (ApCsel 16,31)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TK 70. o. 9.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) DU 64: „Jöjj az Úrhoz...” (+BS) RÉ 255:7–8. verse: „Rólad, Uram...” (+BS) BS 171: „Jézus Krisztus...” – kánon (+JJ)	
Házi feladat	MFEI 22/A lecke 3. (74. o.)	

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT (EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA)

Fő hangsúly: Választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Kognitív cél: A filippi börtönőr történetén keresztül annak a felmutatása, hogy választhatjuk a szabadító Isten melletti életet.

Affektív cél: Az Isten melletti döntésben rejlő, korosztályszintű pozitív érzelmi háttér feltérképezése.

Pragmatikus cél: Bátorítás az Isten melletti személyes, korosztályos szintű döntésre, és annak a mindennapokban való megélésére.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése, előző órai anyag felelevenítése. Mutassanak be a tanulók egymásnak rögtönzött interjút az újságcikkek címeivel! Önként jelentkező páros készítsen, adjon elő egy interjút, amikor az újságíró kérdezi Lídiát/ a börtönőrt/ Pált és Szilászt arról a változásról, amit a szabadító Isten végzett el az életükben! Az interjú után adjunk lehetőséget arra, hogy a tapasztalatokat megbeszéljék a diákok: milyen volt beleilleszkedni Lídia, a börtönőr, Pál, Szilász élethelyzetébe, vagy éppen újságírónak lenni. Átvezetés: A megtérésnek, Isten mellett való döntésünknek látható jelei vannak a mindennapokban.	MFEI 22/A lecke 3. (74. o.)

Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Istennel élni jó! Írjuk fel a táblára, vagy ragasszuk ki papírokon a munkafüzet második feladatában található kijelentéseket! Adjunk minden gyermek kezébe három felragasztható színes pontot vagy három Like alakú postit-ot, vagy tegyünk ki az asztalra nyomdákat, amit használhatnak! Rakjanak jelet három olyan kijelentéshez, ami miatt jó Isten közelében lenni! Nézzük meg, melyik kapott az osztályban a legtöbb szavazatot! Írjunk újabb kijelentéseket! Aranymondás ismétlése Ismételjük át a múlt órai aranymondást: Rakjuk ki a szavakat összekeverve a táblára, rakjuk közösen sorrendbe! <i>„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.”</i> (ApCsel 16,31) Beszélgessünk az üdvösségről! Üdvösség=Isten uralma alatt élni, Istenhez tartozni, az Ő boldogságából részesülni.	MFEI 22/B. lecke 1. (75. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. Eszköz: tábla, papírokon az aranymondás, mágnes/ blue-tack Megjegyzés: Utaljunk előre a következő évre, amikor egész évben Isten uralmáról, királyságáról lesz szó, hogy miért jó vele élni.
Aranymondás	<i>„Higgy az Úr Jézusban, és üdvözülsz mind te, mind a te háza népe.”</i> (ApCsel 16,31)	
Házi feladat	MFEI 22/B lecke 2. (75. o.)	

ÖSSZEFOGLALÁS III.

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT (GYÜLEKEZETEK ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA)

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Mesélnek a képek! – Tanult történetek felelevenítése Fénymásoljuk ki a munkafüzet első feladatában található ábrákat, és vágjuk ki őket! Osszuk szét az osztályban! A tanulók feladata, hogy a képen látható szereplő/tárgy nevében bemutatkozzanak, és meséljenek a róluk készült rajzról, hogy épp mi történik a képen.	Kapcsolódó munkafüzeti feladat: MFGY Összefoglalás III. lecke 1. (63. o.) MFEI Összefoglalás III. lecke 1. (76. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Jézus, mint Szabadító! – Munkáltatás a munkafüzetben Ki adhatta fel? – Apróhirdetések Olvassuk fel a munkafüzet 3. feladatában található apróhirdetéseket! A tanulók fejtsék meg a rejtvényt: Ki adhatta fel? Isten szabadítása megváltoztatja az életüket! Írjuk fel a munkafüzet 4. feladatának szavait egy-egy papírra! Osszuk ki a gyermekek közt úgy, hogy lefele tartják, és nem nézik meg, hogy mi van a papíron! Feladat: az ellentétpárok találják meg egymást! Jelzésre mindenki emelje a papírját a homlokára úgy, hogy ő nem tudja, mi van nála, de a többiek elolvashatják! Kérjük meg a tanulókat, szavak nélkül, mutogatással, kézmozdulattal, irányítással segítsenek a társaiknak megtalálni a párjukat! A párok mondjanak példát a náluk található szabadításra a bibliai történetekből és a saját életük alapján!	MFGY Összefoglalás III. lecke 2. (64. o.) MFEI Összefoglalás III. lecke 2. (77. o.) MFGY Összefoglalás III. lecke 3. (65. o.) MFEI Összefoglalás III. lecke 3. (78. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető. MFGY Összefoglalás III. lecke 4. (65. o.) MFEI Összefoglalás III. lecke 4. (78. o.) A feladat a munkafüzetben is elvégezhető.
Házi feladat	Jézus a Szabadító – fogalmazás	A záró óra előtt megkérhetjük a gyermekeket, hogy írjanak egy fogalmazást a megadott címmel. A hátra lévő órákon sort keríthetünk rá, hogy felolvassuk a

		legtartalmasabbakat.
--	--	----------------------

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Egyszerűsíti a feladat megoldását, ha minden történetnek adunk egy számot vagy színt, amit a vonalra írunk, majd a képek mellé odaírjuk a megfelelő számot, vagy bekarikázzuk a megfelelő színnel.

2. feladat: A feladat célja, hogy a rajzok és a megkezdett mondatok segítségével aktivizálja a gyermekekben a tanult történetekben a szabadítás motívumát. A második mondat arra ad teret, hogy a gyermekek megfogalmazzanak egy általános következtetést Jézus szabadítására nézve. Jézus mint Szabadító nemcsak azokban a történetekben az, hanem most is. Ezt fogalmazhatják meg az egyes történetekhez kapcsolódóan. Nincs egy egzakt válasz, engedjük, hogy megszülessen a csoport válasza. Pl. Mert szeretné, ha az emberek egészségesek lennének/ együtt lehetnének a barátaival/stb. Mert szeretné, ha bízánk benne/hozzá fordulnánk, ha kétségbeesünk/stb.

23. ÉLET A SZABADÍTÓ ISTENNEL

Év végi összefoglaló óra

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ennek az év végi órának kettős célja van. Egyrészt teret adjon a tanulóknak, hogy felidézzék és előhozzák a tanévből, ami megszólította őket, ami megmaradt. Ez egy nagyon fontos feladat, hogy ne csak a mennyiségre törekedjünk, hogy minél többet megjegyezzen, megtanuljon a diák, hanem a minőségre. Lehet, hogy csak egy-két dolog maradt meg benne, de nem véletlenül azok, azért, mert azt a gyermeket abban az élethelyzetben pont az az üzenet foglalkoztatta, arra volt szüksége. Ha ezekre az egzisztenciálissá vált üzenetekre ráerősítünk, akkor idézzük fel leginkább benne, hogy kicsoda a Szabadító Isten.

Ugyanakkor ebben a folyamatban segíthetünk a gyermekeknek rendet tenni a tanult lexikális dolgok, az emlékek, átélések, üzenetek közt. Egyrészt nagy valószínűséggel maga a hittan csoport együtt kiadja a legfontosabb történeteket, aranymondásokat. Másrészt mi magunk is összefűzhetjük a tanulók szavait úgy, hogy elhelyezzük köztük azt a láncszemet, amire szükség van ahhoz, hogy teljes legyen az íve az évnek.

A tankönyv elején elhelyezett időszalagot használjuk, amibe bekerülnek az idei év történetei is. Az időszalag egyházi iskolában, ahol a bűneset története is szerepelt, kezdődhet Ádámnál és Évánál, a gyülekezeti hittan keretében az egyiptomi szolgaság a kezdőpont. Az időszalag végpontja pedig ugyanúgy, mint a könyv elején, a gyermek jelen kora és Isten országa, ami itt van köztünk az Ő Lelke által, amiről pünkösdkor beszéltünk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten szeretete szabaddá tesz.

Kognitív cél: A szabadító Isten tetteinek az összegyűjtése a tanult történetek alapján.

Affektív cél: A szabadító Isten iránti kötődés megerősítése.

Pragmatikus cél: Az Isten szabadításában való megerősítés liturgikus megjelenítése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	A Szabadító Isten dicsőítése az év énekeivel Hangolódjunk az órára a csoport kedvenc énekeivel! Írjuk fel a táblára sorba a kért kedvenc, szeretett énekek címeit! Énekeljük megszakítás nélkül, dicsőítésként!	Javaslat: Vezessük be a közös dicsőítést! Beszéljünk az év áldásairól, üzeneteiről! A gyermekek figyelmét irányítsuk a Szabadító Istenre és tetteire, Neki ajánljuk fel az éneket, mint imádságot!
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Időszalag Isten szabadító tetteiről Rajzoljuk fel a valláspedagógiai szempontokban kifejtett időszalagot a kezdeti ponttal és a középponttal, Jézus születésével! Idézzük fel az év eleji időszalagot, lapozzunk oda a tankönyvben!	Javaslat: Vezessük a táblán a történeteket! Egy másik színnel írjuk a történet mellé/alá/főlé azt is, hogy

	Instrukciók: • Idézzük fel a Szabadító Isten tetteit! • Melyik történet szólított meg leginkább? • Miért? • Hol helyezkedik el az időszakon? • Miből szabadította meg Isten a szereplőket? Év végi áldáskörben Hagyjunk időt, hogy a gyermekek átlapozhassák a tankönyvet, és kikeressék azt az aranymondást, ami számukra legerősebben beszél Isten szabadító tetteről! Ülünk körbe, a gyermekek hozzák magukkal a tankönyvet! A tanító olvassa fel az év tematikájához kapcsolódó aranymondást (Ézs 40,31a), foglalja össze a Szabadító Istenről tanultakat (ld. TK Előszava és 13. oldal), és imádkozzon az alapján, amit Isten szabadításáról összegyűjtött a csoport színes krétával a táblán! Kérjük meg a gyermekeket, hogy olvassák fel a kedvenc aranymondásukat áldásként a tőlük jobb oldalon lévőnek. Emlék az év szimbólumáról – madár origami http://www.chine-culture.com/origami/ciel-pigeon.php Hajtogassuk meg a madarat, és írjuk rá azt az aranymondást, amit a tanuló választott az évből!	miben bizonyult Isten szabadítónak! TK Javaslat az imádsághoz: Az imádságban aktualizáljuk Isten szabadító tetteit a gyermekek életére! Javaslat az áldáshoz: Ha nagy a csoport, akkor alakítsunk párokat, és ők áldják meg egymást! Eszköz: színes origami papír
--	--	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Játsszuk az év során tanult szabadulós játékokat a korábbi leckékből!

2. Év végi áldás

A tanév során tanult bibliai igékhez készítsen a hittanoktató igés kártyákat! Ezeket úgy adja át a gyermekeknek, hogy áldásként olvassa fel a számukra, egy-egy gondolatot hozzátéve! Beszélgessen ez után a csoport arról, hogy az adott Igéről melyik történet jut eszükbe, illetve hogyan jelenik meg Isten szabadítóként abban a történetben!

ADVENT
ISTEN MEGÍGÉRI A SZABADÍTÓT
(1Móz 3,15)
Olvasmány

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák órászáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.

WESTERMANN C., Az Ószövetség teológiájának vázlata, Budapest 1993.

Isten a Szabadító. Ez az Ószövetség alap kijelentése. Isten az a Szabadító, aki kihozta népét Egyiptomból. Ez határozza meg Izráel Istennel való viszonyát (5Móz 26,5–11). Az Ószövetségben Isten megígéri, hogy a bűnbeesett ember számára elküldi a Szabadítót. Erre a szabadításra vártak az Ószövetség korában. Zakariás az énekében utal arra, hogy a zsidó nép gondolkodása szerint Isten örök időktől fogva már megígérte, hogy szabadítást ad (a görög szövegben itt nem a Szabadító szó szerepel, hanem a szabadítás: szótériász): „*Erős szabadítót támasztott nekünk szolgájának, Dávidnak házából, amint kijelentette azt szent prófétái által öröktől fogva.*” (Lk 1,70)

A páskaünnep alkalmával Isten népe újra és újra felidézte a szabadulás eseményét. Aki a múltban, egy konkrét történelmi helyzetben megszabadította népét, az az Isten ígérte meg, hogy megszabadít a bűnből. Ígéretében lehet bízni.

Az Újszövetség alap kijelentése, hogy Jézus a Szabadító. „*És nincsen üdvösség senki másban, mert nem adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnénk.*” (ApCsel 4,12) Aki Izráel népén megmutatta szabadítását, megtartotta ígéretét, és Jézus által megszabadította az embert a bűn hatalmából.

Jézus születése előtti időszakban, advent idején visszaemlékezünk az Isten ígéreteire.

Advent:

A karácsonyt megelőző négy hetet advent időszakának nevezzük. A latin eredetű szó eljövételt jelent. A megígért Messiás eljövetelére utal. Az advent szót tévesen szokták várakozásnak fordítani. A várakozás az eljövétel ígéretére adott emberi válaszra helyezi a hangsúlyt. Isten beteljesített ígéretére emlékezünk advent idején. Egy olyan időszak ez, amikor a keresztyén ember hálát ad Istennek azért, hogy eljött a Megváltó, aki az emberi élet legnagyobb problémájára a megoldást megadta. Advent idején az ember megerősödik az Isten iránti bizalomban, hogy megtartja az ígéreteit, ezért nem hiábavaló reménykedni Benne. (v. ö. Zsid 6) Advent idején visszatekintünk Jézus Krisztus testet öltésére, és egyúttal reménységgel várjuk, hogy ismét eljön.

Szabadító ígérete:

Isten a bűneset után közvetlenül megígérte azt, hogy Szabadítót fog küldeni, aki legyőzi a gonoszt. „*Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között: ő a fejedet tapossa, te pedig a sarkát mardosod.*” (1Móz 3,15) Itt esik szó az embernek arról az utódjáról, aki a kígyó (nem az ő utódjának) fejére tapos, azaz legyőzi. A keresztyén írásmagyarázat szerint ez az ígért Jézus Krisztusra vonatkozik. (Ezért is nevezik ősevangéliumnak ezt az ígéretet.)

Isten népe Jézus Krisztus eljöveteléig a megígért Szabadító eljövetelére várt. Ezt a várakozást Isten a próféták által küldött üzenetekkel erősítette meg.

Az ószövetségi ígéretek majdnem mindegyike összefüggésben van Jézus Krisztussal, az Ő eljövetelével. A Jézusra vonatkozó ószövetségi ígéretek szólnak a személyéről és messiási

tevékenységéről egyaránt: személyével kapcsolatban szó esik a származásáról, a születéséről, a tulajdonságairól; megváltói munkájával kapcsolatban tetteiről, szenvedéséről, haláláról és feltámadásáról.

- Származása:

- Ábrahám leszármazottja lesz (1Móz 22,18).
- Júda törzséből származik: „*Nem távozik Júdából a jogar, sem a kormánypálca térdei közül, míg eljő Síló, akinek engednek a népek.*” (1Móz 49,10)
- Dávid utóda lesz: „*Vesszőszál hajt ki Isai törzsökéről, hajtás sarjad gyökereiről.*” (Ézs 11,1)
- Asszonytól fog megszületni: „*Ezért maga az Úr fog jelet adni nektek: Íme, egy fiatal nő, aki most várandós, fiút fog szülni, és Immánuélnek nevezi majd el.*” (Ézs 7,14)
- Születésének a helye Betlehem lesz: „*Te pedig, efráta Betlehem, bár a legkisebb vagy Júda nemzetségei között, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog Izráelen. Származása visszanyúlik a hajdani időkbe, a távoli múltba.*” (Mik 5,1)

- Megváltói munkája:

- Lesz egy előfutára: „*Én majd elküldöm követemet, aki egyengeti előttem az utat.*” (Mal 3,1)
- Tanító és próféta lesz: „*Uramnak, az Úrnak lelke nyugszik rajtam, mert felkent engem az Úr. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, bekötözzem a megtört szíveket, szabadulást hirdessek a foglyoknak, és szabadon bocsátást a megkötözötteknek.*” (Ézs 61,1)
- Szenvedni fog (Ézs 53). Ez a szenvedés helyettes szenvedés lesz, az emberek bűnei miatt. Áldozati bárányként fog meghalni.
- Harminc ezüst (Zak 11,2).
- Megostorozzák, arcul ütik: (Ézs 53,12).
- Kereszthalála átokhalál lesz (5Mózes 21,23).
- Feltámad „*Nem hagysz engem a holtak hazájában.*” (Zsolt 16,8–11)

Az Újszövetségben végig találunk utalásokat arra, hogy amit Isten megígért egykor a népének, az beteljesült, nem hiába várokoztak erre. Péter apostol a pünkösd beszédében arról tesz bizonyosságot, hogy az ószövetségi ígéretek Jézusra vonatkoztak és rajta beteljesültek, ezért Ő az a Szabadító, akire vártak. Ő volt Istennek a küldötte, akit keresztre feszítettek. (ApCsel 2)

Az evangéliumok Jézus életét bemutatva sokszor konkrétan ki is mondják, hogy Jézussal kapcsolatban azért úgy történtek a dolgok, mert Isten ígéretei szerint ezeknek így kellett megtörténniük. „*Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által...*” (Mt 1,22) Különösen igaz ez Máté evangéliumára, aki zsidó származású keresztyén olvasóknak fogalmazta meg a Jézusról szóló evangéliumot.

Nem mindenki fogadta el már Jézus idejében sem, hogy Jézus az a megígért Messiás. Így a mai zsidóság még mindig vár a Messiás eljövetelére.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Iskolai keretek közt a tanulók első osztályban találkoztak a bűneset történetével, de ott nagyon egyszerűsített formában. A kígyó szimbolikája és a Szabadító ígérete ebben a leckében jelenik meg. Az egyházi iskolába járó gyermekek valószínűleg ismerik ezt a történetet családi vagy gyülekezeti háttérből eredően.

A gyermeknek hétköznapi tapasztalata a kívánság, és az, hogy milyen nehéz a kívánságnak ellentmondani. Leginkább a titokban, a szülők tiltása ellenére fogyasztott édesség, titokban folytatott tévé-nézés, internetezés jut eszükbe. Ezek a példák jók arra, hogy előhívjuk a kívánság és a kísértés állapotát, és az engedelmisség dilemmáját, de fontos, hogy ne moralizáljuk ezeket a történeteket. A jó és rossz tudásának fája a történetben azt a lázadást szimbolizálja, hogy az ember Isten nélkül akar dönteni arról, hogy mi a jó és rossz. De az ember nem tudja ezt eldönteni, ahogy az első emberpár is a gyümölcssevés után nem bocsánatot kért (pedig az lett volna a jó), hanem egymásra mutogatott és veszekedett. Jézus azért jött, hogy veszekedés helyett visszavezesse az embert Istenhez. Megszabadítsa

attól, amivel a veszekedés, a harag, a gyűlölet, a szomorúság jár; és megszabadítsa a legrosszabb dologtól is: a haláltól és betegségtől.

A gyermek számára az Éden nélküli, Isten nélküli világ a szeretetlenségben tárul fel. Érzelmi lényként leginkább a negatív érzésekben éli meg a bűnt, amikor benne, vagy a környezetében megszűnik a békesség, a szeretet, az elfogadás. A Szabadító éppen ebből a rosszból szabadít meg a jóba, ahol szeretet van, megbocsátás, elfogadás, teljesség. A tanulónak a maga kiszolgáltatott, újból és újból rosszat cselekvő, újabb és újabb szidásokat megélő gyermekiségében az aranymondás evangéliummá lehet: „Az Úrtól jön a szabadítás.” (Zsolt 3,9). Van valaki, aki nagyobb nála, nagyobb a sokszor igazságtalan, sokszor bántó társaknál, felnőtteknél, és Őtöle szabadítás jön. Ez a megígért szabadítás jött el Jézusban, amire adventben emlékezünk.

Az adventi idő a gyermekek számára sok ajándékot, sok ígért beteljesülését hozza magával. Bár nem helyeseljük azt az ajándékdömpinget amit a mai gyermekek megélnék, de maga a vágyott és várt ajándék kifejezi azt, ahogyan Isten megajándékozta ezt a világot a szabadítással, a Fiával.

A lecke és az egész adventi időszak célja, hogy erre a Szabadítóra mutassunk rá, ezt a Szabadítót mutassuk be a gyermek számára. Ugyanígy a második félévben is és a további ünnepi időkben is Jézussal mint Szabadítóval ismerkedünk. Ennyiben ez egy megalapozó óra a továbbiakra, amire többször visszautalhatunk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT (EGYHÁZI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA)

Fő hangsúly: Isten szabadítót ígér az embernek.

Kognitív cél: Annak a bemutatása a bűneset történetén keresztül, hogy az embernek szabadításra van szüksége, és Isten meg is ígéri a szabadítást.

Affektív cél: A szabadítás ígéretében rejlő öröm átélése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, amelyek során a szabadítás ígéretében rejlő örömet átélhetik a tanulók.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Sokkal jobb lenne – gondolatébresztő közös munka Osszuk két részre függőlegesen a táblát! Írjuk fel a bal felére címként: <i>Sokkal jobb lenne, ha az emberek nem...</i> Kérjük meg a gyermekeket, hogy fejezzék be a mondatot. Írjuk fel a válaszokat a cím alá pontokba szedve! Beszélgetés az összegyűjtött gondolatok alapján: • Ismertek-e olyan embert, aki soha nem csinált ilyeneket? • Vajon miért nincs olyan ember, aki sohasem tesz rosszat? • Vajon honnan van a rossz? • Hogyan lehetne megszabadulni tőle?	Eszköz: tábla, kréta/ nagy papír, filc Megjegyzés: A táblára/papírra kerülő gondolatokkal az óra végén még dolgozunk a tábla jobb oldalán. Megjegyzés: Ezek a kérdések mélyen érintik a gyermekeket, és ha elfogadó légkört teremtünk, akkor igazán kreatív válaszokat fogalmaznak meg. Segítsük őket a megfogalmazásban, továbbgondolásban, logikus érvelésben, és

		tiszteljük a próbálkozásukat, egyéni látásmódjukat! Így megismerhetjük, hol állnak, hol tartanak ebben a kérdésben.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Bűneset története: • Éden kertje, az első emberpár • Isten óvó szeretete: ne egyenek a jó és rossz tudásának fájáról • Megjelenik a Sátán kígyó képében • A kígyó kérdése – az asszony válasza • A kígyó hazugsága • Az asszony hisz neki, megkínálja a férfit is • Tettük megbánása → szégyen, elbűjás • Isten kérdése, az emberek veszekedése • Isten döntése → büntetése • Isten ígérete → aranymondás: „Az Úrtól jön a szabadítás” (Zsolt 3,9) Átvezetés: Sokáig várta Isten népe, hogy megszülessen a megígért Messiás. Isten megtartotta ígéretét, elküldte Fiát, Jézus Krisztust. Ebben az ünnepi időben, adventben rá emlékezünk. A szó jelentése: eljövétel. Jézus azért született, hogy az embereket Istenhez vezesse, és elkezdjenek úgy élni, ahogy Isten tanítja nekünk. Hogy Istentől tanuljuk, hogy mi a jó és mi a rossz. Helyette – további közös munka a táblára került gondolatokkal Írjuk fel a tábla jobb oldalára címként, hogy „helyette” Kérjük meg a gyermekeket, hogy fogalmazzák meg, hogy Jézus mit tenne ezek helyett. Mit ad Jézus ezek helyett a rossz átélések helyett? Mi mindenben mutatkozik meg a szabadítás? Közös csoportmunka a munkafüzet 3. feladata alapján Az ige hibás tördeléssel került a munkafüzetbe. (! alább a munkafüzeti instrukciónál) Alternatív feldolgozási javaslat: Olvassuk fel az angyali híradást Jézus születéséről!	TK Isten megígéri a szabadítót című lecke (53. o.) Megfigyelési szempont: A Biblia elbeszéli a bűn és a rossz eredetét, és azt a tervet is, hogy Isten hogyan akarja megszabadítani az embereket a rossztól. Figyeljétek meg, mit tesz a gonosz! Kapcsolódó feladat: MFEI Isten megígéri a szabadítót lecke 2. (79. o.) Szemléltetés: Történetmondás közben a táblán szemléltethetjük táblarajzzal a történetet. Eszköz: tábla, kréta/ nagy papír, filc MFEI Isten megígéri a szabadítót lecke 3. (80. o.)

	Beszélgessünk a csillag négy sugarán szereplő szavakról! Mit mondanak Jézusról mint Szabadítóról?	
Aranymondás	„Az Úrtól jön a szabadítás” (Zsolt 3,9)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 312: „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) BS 67: „Boldog örömnapi...” BS 130: „Igazságnak napja, jöjj...”	
Házi feladat	MFEI Isten megígéri a szabadítót lecke 1. (79. o.)	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 53. oldal

A képen látható:

Az Édenkert egy részletét látjuk a képen. A jó és rossz tudásának fáján a kígyó tekereg, Ádám felé néz. Éva kíváncsian néz feléjük. Mindketten a kígyóra mutatnak.

A szöveg:

A teremtetéstörténet ismételt változata, melyet korábban már megismertek a tanulók. Ismétlésnek, összefoglalásnak is felfogható. Ez esetben azonban egy új szempontból közelíti a szerző a történetet: Isten szabadítót ígér az embereknek.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvassátok el a történetet, figyeljétek meg a bűn és a rossz eredetét, Isten szabadító ígérését.

- Milyen volt Ádám és Éva az Éden kertjében? Milyen tulajdonságokkal rendelkeztek?
- A Sátán mire csábította az emberpárt? Miért?
- Mit tett Ádám és Éva? Miért?
- Hogyan magyarázták Istennek a tettüket?
- Mi lett a tettük következménye?
- Mit ígért meg Isten? Miért?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Az Úrtól jön a szabadítás”

- Miért van szükségünk a Szabadítóra?
- Mitől szabadít meg bennünket az ÚR?

1. Ki vezet kit? – mozgásos játék

Évát félrevezette a Sátán, mert követte a szavát. Pedig követés helyett lehetünk mi is vezetők. Jézus nem a Sátánt követte, hanem ő vezette jó irányba az embereket. Az alábbi mozgásos játék a vezetés és követés átélését segíti.

Alakítsunk ki párokat az osztályban! Először az egyikük emelje a társa elé a mutatóujját! A társa mereven nézze a párja mutatóujjának a hegyét, és amerre megy, kövesse! Figyeljen arra, hogy mindig a kezdő távolságra legyen a szeme a mutatóujj hegyétől! Egy idő után viszont vegye át a vezetést úgy, hogy ő teszi a társa szeme elé megfelelő távolságra a mutatóujját vezetőként! Ekkor a társa leengedi a kezét, és ő lesz a követő. Egészen addig, amíg át nem veszi ismét a vezetést. A játékban igazi harc alakulhat ki a vezetésért.

ÚTMUTATÓ A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladat grafikájához a következő kérdés jobban illeszkedik: „Melyik úton hagyta el az első emberpár az Éden kertjét?”

2. feladat: 1. megjelenik 2. jobbal kecsgetet 3. hazudik 4. meggyőz 5. veszekedést okoz

3. feladat:

a) Idézzük fel az eddig tanultakat Jézusról mint szabadítóról! A feladat alkalmas arra, hogy lássuk, a gyermekek számára mit jelent ez a kifejezés, milyen eddigi impulzusok érték, hol tartanak. Erre fogunk építeni a következő félév óráin, illetve ezt bővíthetjük, vagy mélyíthetjük az ünnepi időben.

b) A szőrejtvény megoldásai: Ne féljete, örömet, üdvözítő, Krisztus

c) Az ÜDVÖZÍTŐ kifejezés magyarázatához használhatjuk az alábbi sorokat:

Jézust azért küldte Isten a világba, hogy legyőzze a gonoszt, és az embereket visszavezesse hozzá. A Biblia ezt úgy fogalmazza meg, hogy üdvözít minket. Ha szeretjük Jézust és keressük Istent, már itt a földön megajándékoz minket szeretetével, erejével, és a halálunk után a mennyországba visz.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!
1. ADVENT
A SZABADÍTÓ ÚTKÉSZÍTŐJE: KERESZTELŐ JÁNOS
(Lk 1,5–25; 1,57–66)
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.
GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.
SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.
BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1–9,50), Zürich 1989.
SZATHMÁRY, S., Ünnepeink üzenete, Miskolc 2005.

Advent:

A karácsonyt megelőző négy hetet advent időszakának nevezzük. A latin eredetű szó eljövetelet jelent. A megígért Messiás eljöveteleire utal. Az advent szót tévesen szokták várákosnak fordítani. A várákos az eljövetelet ígéretere adott emberi válasza helyezi a hangsúlyt. Isten beteljesített ígéretere emlékeztet advent idején. Egy olyan időszak ez, amikor a keresztyén ember hálát ad Istennek azért, hogy eljött a Megváltó, aki az emberi élet legnagyobb problémájára a megoldást megadta. Advent idején az ember megerősödik az Isten iránti bizalomban, hogy megtartja az ígérezeit, ezért nem hiábavaló reménykedni benne. (vö. Zsid 6.) Advent idején visszatekintünk Jézus Krisztus testet öltetésére, és egyúttal reménységgel gondolunk rá, és várjuk, hogy ismét eljön. Keresztelő János az Eljövendő Messiás meghirdetője és útkészítője volt.

Keresztelő János az útkészítő:

Keresztelő Jánost Jézus nevezte útkészítőnek. „Ő az, akiről meg van írva: „Íme, elküldöm előtted követemet, aki elkészíti előtted az utat.” (Lk 7,24) Azzal vált Jézus útkészítőjévé, hogy meghirdette Isten eljöveteletét, másrészt figyelmeztette a kortársait a megtérés és bűnbánat szükségességére. Ézsaiás próféciája így teljesült be. Ézsaiás próféciájának metaforája szerint az embernek meg kell tisztítani a lelkét, el kell a bűnöket hagyni, hogy az Istennel való kapcsolata rendbe jöjjön. (Lk 3,4–5) Keresztelő János útkészítő munkájához kapcsolódik az az ígért, hogy „és meglátja minden halandó az Isten szabadítását.” (Lk 3,6) Így az ő kiáltó hangja a Szabadító fogadására készíti elő az embereket.

Keresztelő János személye:

Szüleik:

A Bibliában sok részletet találunk Keresztelő János személyével, származásával kapcsolatban. Ezek a részek azért olyan fontosak, mert a korabeli vallásos emberek számára a szavait és a tetteit hitelesítik.

Keresztelő János egy papi nemzetség leszármazottja. Apja a jeruzsálemi templom papja, anyja pedig Áron leszármazottja. Keresztelő János szüleinek Istennel való kapcsolatát két fontos jelzővel illeti Lukács evangélista:

- igazak Isten előtt,
- Isten törvényei szerint éltek.

Isten szerinti életüket azonban hosszú ideig ugyanaz a próba érte, mint más nagy ószövetségi házaspárok életét: évekig nem született meg a gyermekük. (v. ö. Ábrahám és Sára, Sámuel és Sámson szülei is.) A gyermekáldásra való várákos a korabeliek számára a házaspár tiszteletré méltó életének

ismeretében érthetetlen volt. A gyermek születésével Isten igazolta Zakariás és Erzsébet őszinte hitét. Teodosius (6. sz.) szerint Jeruzsálemtől 7,5 km-re található En karim nevű településen született.

Küldetése:

Keresztelő János Isten kiválasztottja volt, aki már születése előtt küldetést kapott. Erre a küldetésre készítették elő őt a szülei (az angyal szava szerint) azzal, hogy názírként nevelték. (4Móz 6,1–8) Istennek szentelték fogantatásától fogva. Így nevelték az útkészítésre. Keresztelő Jánosnak ugyanaz volt a feladata, mint pap apjának. Azzal a különbséggel, hogy ő nem a templom keretei között hívta Izráel fiait Istenhez, és az ő küldetéséhez ígéret is kapcsolódik. : „*és meglátja minden halandó az Isten szabadtát.*” (Lk 3,6)

János neve is üzenetet hordoz. Nem a hagyományos családi nevek egyikét kapta, hanem egy beszélő nevet. Neve jelentése: Isten megkönyörült. Ez utal arra, hogy megkönyörült egy család életén, és végül fiúgyermekkel ajándékozta meg őket. De arra is utal, hogy Isten megkönyörült népén, és elküldte a várva várt Szabadítót. (Lk 1,68)

Összekötő az Ó- és az Újszövetség között Zakariás éneke alapján:

Zakariás éneke nagyon érdekes. Fia megszületése után áldotta Istent. (Lk 1,64) Amit áldásként elmondott, énekelt, prófétált. Az angyal üzenetében még nem esett szó Jézusról. Zakariás énekében kerül szóba először Keresztelő János történetében a Szabadító. Zakariás már múlt időben írta, hogy Isten meglátogatta a népét és cselekedett. Válságot szerzett, vagyis szabadon bocsátást. (lútrószisz). Aztán (69.v) kimondja, hogy szabadtást szerzett. Ez a szabadtás Zakariás szavai szerint az ellenség kezéből való megszabadtást jelenti, ami az Ószövetségben a Szabadító Isten tette. (71. és 74. versek). Ebben a gondolatkörben a szabadtás még egy földi, politikai szabadtásra vonatkozik. Amikor pedig Keresztelő Jánosról prófétál, akkor a szabadtás már egy lelki szabadtást jelent, vagyis a bűnből szabadtás.

Zakariás fogalmazza meg azt, hogy fia feladata az lesz, hogy a szabadulás útjára tanítsa a népet. A lelki szabadulás a bűnbocsánat által fog bekövetkezni. (77. v.) Keresztelő János feladata, hogy a bűnből való szabadtás útját megtanítsa az embereknek.

Keresztelő Jánost sokszor nevezik az Ó- és az Újszövetséget összekötő személynek. Zakariás énekében összekapcsolódik az ószövetségi és az újszövetségi szabadtás fogalom. (politikai szabadtás és bűnből való szabadtás)

Keresztelő János, az útkészítő:

Júdea pusztájában élt addig, amíg különleges szolgálatát el nem kezdte. A pusztai próféták életében az elvonulás, az Istennel való találkozás helye. Isten népe életében pedig a pusztai vándorlás az ígéret országába vezető út volt. Keresztelő János a pusztában Isten országát hirdette meg. (Mt 3,2)

Igehirdetéseiben az ítéletre került a hangsúly. Az emberek bűneit kezdte megnevezni, de konkrétan meg is mondta a megtérés lépéseit. A bűnbánatot, az új élet iránti elkötelezettséget a keresztség gyakorlatával pecsételte meg. Jézus előfutára lett azzal is, hogy olyan embereket is Istenhez igyekezett vezetni, akik a vallásos előírások szerint nem voltak méltók Isten közelébe kerülni, mert életvitelük, foglalkozásuk miatt tisztátalanok. A vámszedők, katonák istenkeresésében segített. (Lk 3,12–14) Az Istenről szóló ígéret kivitte a templom falain kívülre, ezért nem csak a vallásos embereket tudta megszólítani.

Keresztelő János arra tanított, hogy nem elég az, hogy valaki beleszületett a zsidó vallásba, nem elég, hogy magát Ábrahám utódjának tudja. Ez kevés ahhoz, hogy az ember Istennel való kapcsolata rendben legyen, hogy megmeneküljön Isten ítéletétől. Ehhez több kell. Keresztelő János arról beszélt, amit Pál apostol újjászületésnek nevezett. Bűnök elhagyása, és az új életben a gyümölcstermés. (Lk 3,7–14)

Jézus és Keresztelő János:

Jézus elismeri Keresztelő János útkészítő munkáját. (Mt 11,7–15) Keresztelő János pontosan tudta,

hogy nem Ő a Messiás, akit a nép várt. Amikor Jézust megkeresztelte János, akkor a megnyílt ég szavát ő is hallotta. A kijelentés szerint Jézus Isten Fia. Később, amikor János börtönbe került, mégis elbizonytalanodva üzent Jézusnak, hogy mondja meg, Ő-e a Messiás. Jézus a válaszában arra utalt, hogy pontosan azt teszi, amit a Messiástól vártak. Megkezdte szabadítói munkáját: gyógyít a betegség, halál fogságából. (Lk 7,18–23) Keresztelő Jánosnak a tanítványai közül csatlakoztak többen is Jézushoz. (Jn 1,37) Jézus feltámadása után is találkozunk a Szentírásban János tanítványaival. (ApCsel 19,1–7)

Keresztelő János rámutatott igehirdetéseiben arra, hogy az emberek a bűn fogságában élnek, és ha nem változtatnak az életükön, akkor Isten ítélete alá esnek, ebből a fogságból meg kell szabadulni. Radikális bűnbánatra hívott. A keresztség gyakorlatával azt tanította, hogy szükséges a megtisztulás és az új kezdet, ha az ember az Istennel való kapcsolatát, és ezzel az életét is meg szeretné változtatni.

János tanítása szerint az Istenhez vezető út a megtérés és a bűnbánat. Jézus tanításának ez nem mond ellent. De Jézus ugyanerről más megközelítésben szólt. Azt tanítja, hogy Isten megszabadít, Isten megbocsát, és ez szabadítja fel az embert arra, hogy új életet kezdjen, és Istennel való kapcsolata rendeződjön.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A kisgyermek míg csak a pillanatot érzékeli, és nem tudja önmagát a múlt és a jövő idői tágasságával látni, nagyon nehezen várakozik. Az időfogalom az időnek egy egyre tágasabb érzékelésével alakul ki a gyermekben a várakozás képessége. Ehhez szükség van arra, hogy a környezete várakozás elé állítsa. A mai szülők nehezen viselik a gyermek türelmetlenségét, a családok egyik legfontosabb célkitűzése, hogy a gyermekeket boldoggá és elégedetté tegyék, így amilyen vágyát csak tudják, nyomban kielégítik. A gyermek ritkán él meg hiányt, vágyakozást, várakozást. Ezeket az érzéseket általában olyan dolgokkal kapcsolatban éli meg, amelyet nem is akarnak, vagy anyagilag nem tudnak megadni a szülők. Természetesen ezen a téren az ország különböző helyein nagy eltérések mutatkozhatnak, éppen ezért fontos, hogy belegondoljunk a hittan csoportba járó gyermekek életkörülményeibe. Melyik az a terület, amiben megélik vágyakozást, várakozást, ami által aktivizálható bennük ez az érzés?

A várakozás az ígérettel együtt örömteli. Azzal együtt, hogy bízhatunk a beteljesedésben, hogy vannak, akiknek a szava biztonságos a környezetünkben. Gyakran a szülők csak a levegőbe ígéretnek, így a gyermeknek semmit nem jelentenek az ígéretek.

Az óra elején játékosan aktivizálhatjuk a gyermekekben ezeket az átéléseket, a tapasztalatokat, majd ezekre reagálva meséljük el Isten ígétét, ami beteljesedett, amire érdemes és jó volt várni. A gyermekek átélései között is erősítsük meg és emeljük ki azokat az eseteket, amikor érdemes volt, és jó volt várni! Van örömteli várakozás, amiben izgalom, meglepetés, szeretet, bizalom van. Az advent és a karácsony időszaka a gyermekben egy egészséges közegben ezt hívja elő. Ezt éli meg a karácsonyi ajándékozásban is. Ha hozzá tudjuk kapcsolni az egészséges átéléseket Isten ígéreteihez és ajándékaihoz, akkor egy pozitív és bizalommal teli istenképet erősítünk a tanulóknak.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten ígéretére várni öröm.

Kognitív cél: Keresztelő János születése történetén keresztül annak a felismertetése, hogy Isten ígéretének a beteljesedésére várni érdemes.

Affektív cél: A várakozásban rejlő érzések feltérképezése és az örömteli várakozás attitűdjének megismertetése.

Pragmatikus cél: Az örömteli várakozás és készülődés közösségben való megélése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció,	Vágyok rá – várok rá – Activity	

ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Kérjük meg a tanulókat, hogy gondoljanak valamire, amit megígértek a szüleik, vagy egy nagymama, amire nagyon vágnak, de még várniuk kell rá! Önként jelentkező álljon az osztály elé, és próbálja meg elmutogatni! Ha az osztály kitalálta, kérdezzük meg, milyen érzés várakozni! Átvezetés: A mai történet egy különleges gyermekről szól, akire ugyancsak hosszan várankoztak a szülei.	
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Megígért gyermek: Keresztelő János születése: • Zakariás a jeruzsálemi templom egyik papja és felesége, Erzsébet gyermektelensége • Az angyal látogatása: aranymondás • Zakariás hitetlensége • Zakariás megnémul • A gyermek születése • A gyermek neve • Zakariás dicséri az Istent A történetet feldolgozó kérdések, szempontok: • Hogyan élte meg Erzsébet és Zakariás a várakozást? • Isten népe is várakozott egy megígért gyermek születésére, akiről Keresztelő János is beszélt. Ki az? • Advent az eljövételre való várakozás ideje. Beszélgetés az adventi időszakról a munkafüzetben található keresztretjtvény közös megoldásával és a tankönyv ábrája és Feladattára alapján. 1. Rajzoljuk fel a keresztretjtvényt a táblára! Oldjuk meg közösen, közben beszélgetünk a gyermekek adventjéről! 2. Használjuk a tankönyvben található ábrát, vagy rajzoljunk az aktuális év adventjéről egy faliújságra kirakható adventi naptárt! Beszélgetünk a hittanecsoport adventjéről!	TK Advent – A szabadító útkészítője (54. o.) Megfigyelési szempont: Milyen érzések kísérték a várakozást? A történetmondásban szerepeljenek: lemondás, félelem, hitetlenség, remény, kíváncsiság, bizalom, öröm, hála, megelégedettség MFGY 1. Advent – A szabadító útkészítője 3. (67. o.) MFEI 1. Advent – A szabadító útkészítője 3. (82. o.) TK 1. Advent – A szabadító útkészítője lecke (55. o.)
Aranymondás	„Örömd lesz ő és vigasságod, és sokan örülnek majd az ő születésének.” (Lk 1,14)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 312: „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) RÉ 282: „Nékünk születék...” (+BS) JJ 44: „Jézushoz jöjjetek...” – kánon (+DU)	

Házi feladat	MFGY 1. Advent – A szabadító útkészítője lecke 2. (66. o.) MFEI 1. Advent – A szabadító útkészítője lecke 2. (81. o.)	A TK olvasmánya alapján egészítsék ki Zakariás és Erzsébet várakozásáról szóló összefoglalást!
---------------------	--	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 54-55. oldal

A képen látható:

Szemléltető kép: Zakariás táblával a kezében, amire rá van írva: János a neve.

Az 55. oldalon naptár szemlélteti az adventi időszakot.

A szöveg: A szöveg első része rövid bemutatása annak az időnek, ami a bűneset és János születése között eltelt.

Zakariásról, és János születéséről szól a történet. Zakariást meglátogatta Gábiel az ÚR angyala és gyermeket ígért neki és a feleségének, aki majd a Megváltó jöttét bejelenti az embereknek. Zakariás és felesége már idősök voltak, s Zakariásnak lehetetlennek tűnt az ígéret beteljesedése. Nem akarta elhinni, ezért jelként megnémult.

Mikor Erzsébet megszülte a gyermeket, Zakariásnak megoldódott a nyelve és hálát adott Istennek.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Isten mikor ígérte meg először a Szabadító eljövételét?
- Ki volt Zakariás, és mi volt a dolga?
- Ki volt a felesége?
- Miért voltak szomorúak?
- Mit mondott Zakariásnak az ÚR angyala, Gábiel?
- Zakariás miért kételkedett az ígéretben?
- Mi történt vele a kételkedése miatt?
- Erzsébet az anya milyen nevet akart adni a gyermeknek?
- Zakariás hogyan reagált erre?
- Nézzétek meg a képet! Milyen volt Zakariás? Mit írt fel a táblára? Mit olvasol le az arcáról?
- Mi történt Zakariással, és hogyan adott hálát Istennek?
- Miért nevezték el a kisgyermeket később Keresztelő Jánosnak?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Örömd lesz ő és vígasságod, és sokan örülnek majd az ő születésének”

- Miért mondta Gábiel, az Úr angyala ezt a mondatot Zakariásnak?
- Kire vonatkozik a kijelentés? Miért?

- Miért örültek annyira János születésének?
- A *Tudod-e?* - részt olvasd el és könnyebben tudsz válaszolni az előző kérdésre!

1. Készítsünk adventi naptárt!

Adjunk a gyermekeknek az aktuális év adventjéről egy nyomtatott/rajzolt fekete-fehér naptárt! Díszítsük ki színessel, rajzoljuk bele az adventi vasárnapokra a gyertyákat, írjuk bele az általuk tudott programokat! Írjuk bele a rokonlátogatásokat, mikor, kivel találkoznak. Írjuk bele Jézus születésnapját! Válasszunk egy ígét hozzá! Írjuk bele a hittanos közösség, az iskola, a gyülekezet adventi programjait, alkalmait is! Kirakhatják a szobájukban, és mindennap besatírozhatnak egyet. Figyeljék meg, milyen érzés egyre közelebb lenni karácsonyhoz!

2. Várakozni tevékenykedve könnyebb!

Ez a játék alkalmas arra, hogy a gyermekekben előidézze a várakozás negatív és pozitív érzelmeit, és megerősítse őket a tevékeny várakozásban.

Kérjünk meg valakit, hogy az óra meghatározott percében jöjjön be az osztályba, és ajándékozza meg a tanulókat valamivel (lehet egy kis uzsonna, ajándék, egy kis műsor...). Keltsük fel a gyerekek érdeklődését! Áruljuk el a gyerekeknek, hogy jönni fog majd valaki, aki ajándékot hoz nekik, rá várunk. Az elején a feladat legyen a várakozás. Ne csináljunk semmit, csak várjunk! Ezt elég hamar elunják a gyerekek. Ezután vezessük úgy a beszélgetést, hogy ők mondják ki, hogy jobb, ha halad tovább az óra, és addig is elhangzik a történet, vagy játszunk, kézműveskedünk. Mert tevékenységgel, készülődéssel jobb várakozni. Összekapcsolhatjuk az üzenetet a karácsonyi készülődéssel is.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: Az ábrák a következőket szimbolizálják föntről jobbra haladva: kistestvér, nyári tábor, találkozás rokonokkal/barátokkal, új legokészlet, kiskutya, kopogós cipő, hörcsög, új bicikli, karácsony, balatoni nyaralás.

2. feladat: Beillesztendő szavak: gyermekre, angyala, Gábielnek, ígért, Jánosnak, megnémult, János, angyal, beszélni, Urat.

3. feladat: Megfejtés: karácsony, készülődés, várakozás, meglepetés, ajándék, titok.

						K	A	R	Á	C	S	O	N	Y	
K	É	S	Z	Ü	L	Ö	D	É	S						
							V	A	R	A	K	O	Z	Á	S
						M	E	G	L	E	P	E	T	É	S
				A	J	Á	N	D	É	K					
							T	I	T	O	K				

2. KARÁCSONY – A BETELJESEDETT ÍGÉRET: SIMEON ÉS ANNA TALÁLKOZÁSA JÉZUSSAL (Lk 2,21–40)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BOVON, Fr., Das Evangelium nach Lukas (Lk 1,1–9,50), Zürich 1989.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

SZÉNÁSI, S., Ünnepeink. A református egyházi év. Kálvin Kiadó, Budapest 1999.

Isten Szabadítót ígért a népének. Két idős ember, akik az Isten törvényei szerint hitelesen éltek, megprófétálják, hogy Jézus az a kisgyermek, akire Isten ígéretei vonatkoztak. Lukács evangélista számára fontos, hogy Jézus születése körüli eseményeket a Törvény keretei közé helyezze, mivel Isten népe számára a Törvény az Istennel való szövetség jele.

A két idős emberrel való találkozás előtt Lukács evangélista kiemeli, hogy Jézus szülei Isten írott (Törvény) és kijelentett (angyal) szava szerint cselekedtek. Az újszülöttet (törvény szerint 3Móz 12,3) nyolcnapos korában körülmetélték, ezzel kifejezve, hogy Isten szövetséges népéhez tartozik. A másik törvény, amit követtek Jézus szülei: az úgynevezett tisztulási törvény. Gyermekszülés után az asszonyért engesztelési áldozatot kellett bemutatni a tisztulási idő eltelte után. Mózes törvényei szerint egy anya egy fiú születése után 7 napig tisztátalan marad. És 33 napig ezután sem érintkezhet semmivel, ami szent, így templomba sem mehetett. Leánygyermek esetében ez az idő ennek a kétszerese. Amikor ez az idő letelt, akkor mutatták be az úgynevezett tisztulási áldozatot. A hagyomány szerint az elsőszülött fiúgyermeket Isten szolgálatára kell szentelni. Ezt váltották ki azzal, hogy kiváltási árat fizettek a templomban. Mária és József a szegények áldozatát mutatta be.

1. Simeon

Simeon egy várakozó ember, aki Istenben bíz, Benne reménykedik, és a reményei nem a saját életére vonatkoznak, hanem Izráel jövőjére. A Szentlélek vezetése mellett ismeri fel Simeon a beteljesedés pillanatát. Simeon nem csak egyszerűen megfogta a gyermeket, hanem elfogadta, befogadta (görög ige „deikhomai” jelentése: befogad, fog, vesz). Simeon lelkének belső történése fejeződött ki a gyermek ölbe vételével. A testbeszéd után egy himnusz következik. Ahogyan Keresztelő János születését himnusz kísérte, úgy Jézus születését is. Simeon szolgának nevezi magát (29. v.). Ez az Isten és az ember közötti jogi viszony kifejezése: úr és szolga. Az elbocsátás (görögül: apolüo) kifejezése vonatkozhat több dologra is: elbocsátás az életből, a szolgaságból vagy a várakozás szolgálatában való állásból. Simeon jelent időben beszél. Simeon szájából hangzik el Isten magasztalása a gyermek születése nyomán. Ez egy valódi imádság, beszélgetés Istennel.

Isten célja a szabadítás. Simeon prófétai éneke túllép a szövetség keretein. Isten minden nép számára készített üdvösségről beszél.

2. Anna

Simeon után egy prófétanő, Anna találkozott a gyermek Jézussal. Egy idős özvegyasszonyról van szó. Különös életmódja volt. Nemcsak egyszerűen jelen volt a templomban, hanem kimondva, kimondatlanul ott is élt. A görög kifejezést úgy is lehet érteni, hogy nem küldték el, nem távolították el a templomból, megengedték neki, hogy mindig ott tegyen. Anna a templomban lakott. Mivel éjjel és nappal semmi mással nem foglalkozott, mint az Istennel való kapcsolatával, ezért bizonyára családja sem volt. Élete nagy részében böjtölt, és könyörgést mondott. Nem írja le Lukács, hogy mi volt az

imádságának a tárgya, de arra lehet következtetni, hogy Izráel Szabadítójáért, szabadulásáért imádkozott. Mindaddig, amíg nem találkozott a gyermek Jézussal, imádsága könyörgés volt, a találkozás után pedig hálaadás.

A két idős emberrel való találkozás közös jellemzője a felismerés. A kisgyermekben, aki maga még nem is tud Istenről beszélni, felismerték a Szentlélek kijelentése által a megígért Megváltót.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A karácsony az egyik legkedveltebb ünnepe a gyermekeknek. Az ajándékok, a megannyi édesség, rokonlátogatások mind-mind felfokozottá teszik a várakozást. A lecke üzenete az igazi hiányra és az Igazira való várakozásra teszi a hangsúlyt. A gyermekben ezt leginkább a szent család képe hívja elő, amelyben ott van az anya, az apa és egy kisgyermek. Sokan élnek meg a karácsonyt szétesett családokban, családi feszültségek közt. Jézus gyermekként jött el, egy családba jött el, mert fontos volt Istennek, hogy kiábrázolja a család örömét, az újszülött értékét, a gyermek méltóságát. A karácsonyi történetben jó, ha ezekre a képekre felhívjuk a gyermek figyelmét.

A karácsonyt mi a beteljesülés felől nézzük. A múlt óra a várakozásra helyezte a hangsúlyt, ez az óra a beteljesülés öröme. Jó, ha ezt az ünnepi örömet valamilyen módon kihangsúlyozzuk és megteremtjük az órán. Feldíszíthetjük előre a termet, mindenki helyére tehetünk egy kis ajándékot, ami fogadja őket, előre odakészíthetjük a kézművesség kellékeit, tehetünk le egy-egy hangszert, amivel a gyermek dicsőítheti az Istent, kifejezheti az örömét, szólhat a háttérben halk karácsonyi zene. Kössük össze ezt a kitüntetett órát, kitüntetett alkalmat, hangulatot a Szabadító feletti örömmel! A következő félév történetei Jézusról mint szabadítóról szólnak. Itt ne az üzenet mélységére, teológiájára helyezzük a hangsúlyt, hiszen lesz még rá alkalmunk, hanem az öröm átélésére adjunk lehetőséget!

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten beteljesíti az ígértét.

Kognitív cél: Simeon és Anna történetén keresztül annak a felismertetése, hogy karácsonykor Isten szabadító ígértének a beteljesedését ünnepeljük.

Affektív cél: A beteljesedett ígért öröme és az ezért érzett hálaadás attitűdjének erősítése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, ahol a gyermekek felismerhetik Isten ígértének a beteljesedését, és gyakorolhatják az Isten iránti hálát.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ki mindenki várta az Istentől küldött Szabadítót? A múlt órai ígért-várakozás témájához kapcsolódva beszéljünk a tankönyvben található képeslapokról! Idézzük fel a karácsony történetét, és vegyük számba az elhangzott ígérteteket és a várakozókat!	TK Ünneplünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígért lecke (56. o.) Javaslat: Erősebb tudású csoportnál már a felidézést is végezhetjük munkáltatással: MFGY Ünneplünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígért lecke 1. (68. o.) MFEI Ünneplünk együtt 2. Karácsony – A

	Átvezetés: Két idős emberről szól a mai történet, akik ugyancsak várták a megígért Szabadítót.	beteljesedett ígéret lecke 1. (83. o.)
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Simeon és Anna találkozása Jézussal: • József és Mária útja a jeruzsálemi templomba: a korabeli szokás • Simeon imája, ígérete, várakozása: aranymondás • Simeon látogatása a templomban • Találkozás a Megváltóval: örömeinek • Anna prófétálása Beszélgetés a Tudod-e? és a munkafüzet 2. feladata alapján: • Kik a karácsony főszereplői? • Mikor született meg Simeonban és Annában az öröm? • A mi karácsonkban is Jézus lehet a legnagyobb öröm. Készítsünk Betlehemest! – kézműves foglalkozás Lásd: pdf melléklet az alábbi oldalakon (spatula – Betlehem)	TK Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígéret lecke (57. o.) TK Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígéret lecke (57. o.) Tudod-e? MFGY Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígéret lecke 2. (69. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígéret lecke 2. (84. o.) Megjegyzés: A munkafüzeti ábra hiánya mutat rá a hiányos karácsonyra, amikor nem a megszületett Jézus áll a középpontban. A gyermekek számára nagyon megerősítő a szent család, ahogy a gyermek Jézus egy családba született, és úgy érkezett ebbe a világba. Megjegyzés: A kézműves betlehem elkészítésével azokban a családokban is ott lehet a betlehem és benne az Úr Jézus, akik nem a keresztyén üzenetre összpontosítva élik meg az ünnepet. Kérjük meg a gyermekeket, hogy tegyék

		a betlehemest a fa alá, és olvassák fel karácsonykor a rajta található ígét.
Aranymondás	„Várom az Urat, várja a lelkem, és bízom ígéretében.” (Zsolt 130,5)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 328: „Jöjjetek Krisztust dicsérni...” (TK 65. o. 3.) RÉ 312 „Várj, ember szíve, készen...” (TK 77. o. 19.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 225:5 „Adjad, hogy lássuk...” (+BS) RÉ 316: „Az Istennek szent angyala...” BS 59: „Aranyszárnyú angyal...” (+DU) BS 67: „Boldog örömnapi...”	
Házi feladat	MFGY Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígét lecke 2. (69. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 2. Karácsony – A beteljesedett ígét lecke 2. (84. o.)	Megjegyzés: Feladhatjuk a téli szünetre házi feladatként. Az olvasmány segítségével kitölthető az első hasáb, a karácsonyi ajándékok pedig adhatnak ötletet a második hasábhöz.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 56-57. oldal

A képen látható:

Az 57. oldalon tematikus kép: József és Mária ajándékot visznek a templomba, hogy hálát adjanak Istennek a gyermekért. Velük szemben áll Simeon, és Anna, a próféta. Simeon kezében a kis Jézus, felemelt kézzel adnak hálát.

A szöveg: Simeon azt az ígétet kapta, hogy meglátja a Megváltót. Isten Simeont a templomba vezette épp akkor, mikor József és Mária is oda tartott. Ott volt Anna is, a próféta. József és Mária ajándékot vittek a templomba, hogy hálát adjanak Istennek a gyermekért. Simeon örült, hogy megláthatta a gyermeket és Anna is boldog volt, hangosan hálát adtak Istennek a Megváltó születéséért.

Instrukció a képelemzéshez és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Nézzétek meg a képeket, és idézzétek fel Jézus születésének történetét!
- Olvassátok el az 57. oldalon lévő szöveget, és figyeljétek meg, ki miért ment a templomba?
- Az öreg Simeon mire vágyott?
- Anna a próféta mit csinált a templomban?
- Mi történt a találkozás után?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Várom az Urat, várja a lelkem és bízom ígéretében.”

- Ki mondhatta ezt a mondatot a történet szereplői közül? Miért?
- Mit jelent számodra az ige, ha kimondod magadban? Mit érzel? Fogalmazd meg!

1. Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó!

Beszélgessünk a fenti közmondásról!

- Miről szól a közmondás?
- Miért kell az embert emlékeztetni az ígéreteire?
- Milyenek Isten ígéretei?
- A tanult bibliai történetek alapján idézzetek fel Istentől kapott ígéreteket!

2. Karácsonyi dicsőítés. Kapcsolódjunk be Simeon és Anna énekébe!

Állítsunk össze a gyermekek által ismert karácsonyi énekekből egy csokrot! Énekeljük úgy végig őket mint dicsőítést! Bekapcsolódhatnak hangszerekkel, lehetnek közte imádságok, versek. Fontos, hogy előtte beszéljünk az éneklés a dicsőítés különbségéről! Szánjuk Istennek ezeket az énekeket!

3. Spatula-Betlehem

Forrás: <http://www.abcaademia.hu/jatekgyujtemeny.html>

Amire szükség van:

- 7 db spatula
- kék, narancs, barna, fehér, sárga színű festék
- maradék csillogó aranyszál az angyalka glóriájához
- kis masni
- ragasztó

A készítés menete:

Fessük be az egyik spatulát kékre (József) úgy, hogy egy kis trapéz alakú alaklemezzel kitakarjuk az arc részét!

Egy másik spatulát narancssárgára fessünk, ugyanezzel a módszerrel (Mária)!

Egy harmadik spatulát vágjunk ketté, felét sárgára (kis Jézus), felét fehérre fessük (Angyal), úgy, hogy a lekerekített végénél kb. 2 cm-t festetlenül hagyunk!

A maradék spatuladarabokat pedig barnára fessük!

Rajzoljuk meg a szemeket, ragasszuk fel a glóriának szánt aranyszálat, és várjunk, amíg megszáradnak!

Száradás után össze lehet ragasztani

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladatban található képeslapok az elmúlt években tanult karácsonyi történetek grafikái átemelésével készültek. Ezeknek segítségével aktivizálhatjuk a korábbi évek anyagát. A tankönyvben megtaláljuk színes kivitelben, sorrendben.

3. feladat: Simeon történetéből a következő szavak hiányoznak: Simeon, Istenhez, hal, várakozott, templomba, Józseffel és Máriával, Jézussal, dicsérte

3. NAGYPÉNTÉK

PÉTER MEGTAGADJA JÉZUST

3. PÉTER MEGTAGADJA JÉZUST

(Mk 14,26–31; 14,66–72)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

BARTA, T. (szerk.), Keresztyén Bibliai Lexikon, Budapest 2000.

BUDAI, G., Az evangéliom Márk szerint (Ráday Gyűjtemény kézírata), Budapest é. n.

GNILKA, J., Das Evangelium nach Markus, Zürich 1978.

GOPPELT, L., Az Újszövetség teológiája, Budapest 1992.

Péter tagadásának a történetében a kitartás három fokozatával találkozunk.

1. Rövidtávú kitartás: **A 11 tanítvány**: Mindegyik tanítvány megígéri, fogadkozik, hogy Jézus mellett kitart, és vele együtt vállalja a halált is: „*ha meg is kell halnom veled...*” (Mk 14,31) Szóban mindannyian fogadalmat tesznek arra nézve, hogy a legvégsőig vállalják azt, hogy nem tagadják meg Jézust, nem hagyják el, hogy hűségesek maradnak hozzá. Ez azonban megmarad ígéretnek. A főpapok palotájának udvarában már nincsenek ott. Bár ígéretet tesznek, a tetteik nem követik a szavaikat. Amikor nehézség jön, amikor Jézus arra kéri őket, hogy virrasszanak vele, elalszanak. (Mk 17,34)

2. Középtávú kitartás: **Péter**: Péter szóban tesz fogadalmat arra, hogy kitart végig Jézus mellett. Azt ígéri, hogy hűséges marad akkor is, ha ebben egyedül marad, ha a többi tanítvány el is fordulna Jézustól. Ígéretét csak egy bizonyos fokig teljesíti. A főpapok palotájának udvaráig kíséri Jézust, a többiekhez képest a legtovább tart ki. Szavait csak részben követik ekkor a tettei. Ugyan titokban követi Jézust, fizikailag a többi tanítványhoz képest ő van legközelebb Jézushoz, mégis az első veszélyes helyzetben megszegi az ígéretét. A későbbiekben azonban ez az állhatatlanság nem jár visszavonhatatlan következményekkel. Élete későbbi időszakában kitart Jézus mellett.

3. Kitartás a legvégsőökig: **Jézus**. Tudta, előre jelezte, hogy a halálig ki kell tartania. Ezért vállalta a fizikai fájdalmat, a megaláztatásokat, a magára maradottságot is a kihallgatások során. A kitartás útján Ő jutott el a végig.

A keresztyén ember fontos jellemzője a kitartás. A görög kitartás szó így hangzik: „hüpomoné”. Azt jelenti, hogy terhet viselve a teher alatt megmaradni, a teher alatt kitartani, nem teszi le, viszi tovább a terhet valaki.

A hitbeli kitartás hűséges ragaszkodást jelent Istenhez, Jézushoz. A megpróbáltatások idején dől el, hogy valaki kitartó-e. Jézus a magvető példázatában arról tanít, hogy sok ember a külső nehézségek idején elfordul Istentől. Olyan ez, mint a kövek közé hullott mag, amely gyökeret ver, majd el is szárad. Pál apostol tanítása szerint a megpróbáltatások szükségesegek a hit útján, hogy állhatatossá váljon az ember. (Róm 5,3) Aki kitartó tud lenni élete végéig, az üdvösségre jut. (Mt 10,22)

A hitben való kitartás az üldöztetések idején sokszor a fizikai fájdalmak elviselését, sőt a mártírium felvállalását jelentette. Abban az időszakban, amikor a keresztyénséget nem éri üldöztetés, ugyanúgy szükség van kitartásra. Az Isten egyháza mellett való hűség.

A keresztyén ember életében az üldöztetésen kívül sok egyéb személyes nehézség jelenthet állhatatossági próbát. Így lehet bármely veszteség vagy akár maga a siker is olyan teherre, amely alatt ki kell tartani, és hűségesnek kell maradni a végig, Krisztushoz.

Jézus szenvedésének a története megtanít arra, hogy a megpróbáltatások idején úgy lehet kitartani, ha az ember Istenhez fordul imádságban erőért, amikor maga már azt érzi, hogy tovább nem tudja cipelni a terhet.

Az Olajfák hegyén: (Mk 14,26–31)

Az Olajfák hegyének hívják a Jeruzsálemet körülvevő hegyláncolatot. Innen csodálatos kilátás nyílt a városra és a templomra. Nevét az ott található olajfaligetekről kapta. Egyik legismertebb ligetnek a neve a Gecsemáné-kertje. Ez a kert egy napi járőföldre feküdt a várostól. Jézus gyakran az Olajfák-hegyén tartott pihenőt, amikor Jeruzsálemben járt. Ezért nem szokatlan, hogy halála előtt odament Jézus a tanítványai közösségével, és ott készült lélekben az előtte álló megpróbáltatásokra.

Ebben a pár versben Jézus három próféciaát mond el. Beszél a haláláról, majd a feltámadásáról és végül Péter árulásáról.

Zakariás próféta szavait alkalmazza magára Jézus egy szimbolikus képben. A megverésre vonatkozó görög szó „patasszó” jelenti azt is, hogy meggyilkolnak, megölnék valakit. Őt, a pástort, meg fogják ölni. A halálhírére való reakciót is megprófétálja. Egyedül fog maradni. A botránkozás kifejeződése az lesz, hogy a nyájának a tagjai, a követői el fognak tőle fordulni.

A második prófécia utal arra, hogy halála után Isten fel fogja támasztani őt. A „feltámadtam” szó a 28. versben görögül *passivum divinumban* áll, azaz Isten cselekvésére utal, aki majd Jézus fel fogja támasztani.

A harmadik prófécia Péter személyére vonatkozik, arra, hogy hogyan tagadja meg Jézust.

Péter megtagadja Jézust: (Mk 14,66–72)

Pétert egy szolgálólány (rabszolga) ismeri fel. Bár egy rabszolgának nem voltak meg a jogi lehetőségei, hogy tanúskodjon valamiről, Péter mégis azonnal letagadja, hogy Jézust ismeri. Amikor a kakas először megszólal, Péter még nem tekintette azt jelnek. A szolgáló másodszor már a nyilvánvalóan ellenséges érületű jelenlévőknek állította, hogy Péter Jézushoz tartozik. Péter ismét elbukik a próbán, tagad. Harmadjára már több ember egyöntetűen állítja Péterről, hogy az ítéletre váró Jézushoz tartozik. Péter beszédmódja utal bizonyára a származására, felismerik, hogy galileai, ami csak alátámasztja a szolgálólány állítását. A második kakasszó a görög-római irodalomban a napfölkeltét jelenti. Péter megbánja a tagadását, és a bűnbánat jeleként sírva fakad.

Ugyan Péter nem tudott végigmenni a kitartás útján, és elbukott, de megbánta tettét. Ennek ellenére Jézus mégis őt bízta meg azzal, hogy pástora legyen a nyájának.

A kitartásban példakép Jézus. Az elbukásban való felállásban pedig Péter.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A nagypéntek üzenetétől nagyon sokáig féltik mind a szülők, mind a pedagógusok, mind a lelkészek a gyermekeket. A gyermek értetlenül áll ennyi szenvedés és Jézus halála előtt. Pedig a feltámadás, a húsvét öröme csak a nagypéntek mélysége után élhető meg. Ahogy a mesékben is a legkisebb királyfinak meg kell járnia az alvilágot, és le kell győznie a sárkányt, hogy utána vigadhassunk vele együtt a lakodalmán, a gyermek ugyanígy éli meg a nagypéntek és a húsvét történetének egységét. Éppen ezért a nagypénteki órán is beszélünk kell, és előre kell vetítenünk a húsvét győzelmét.

Ugyanakkor a harmadik gyermek már kellően nagy ahhoz, hogy elidőzzünk a nagypéntek üzeneténél az ő korosztályos adottságait figyelembe véve. Ahogy már többször is beszéltünk róla, ennyi idősen a gyermek nem érti a helyettes áldozat teológiáját. Éppen ezért a nagypénteki történetet Péter árulásán, és a barátság problematika segítségével ragadjuk meg, ami a gyermekek életében mindennapos.

Ennyi idősen már kialakulnak nagy barátságok, amiben megélik az elárulást, és azt is, hogy őket árulják el, hagyják cserben. Ebből az átélésből kiindulva azonosulni tudnak Péterrel és Jézussal is. Ennek a szomorú tapasztalatnak a nyomán átélhetik azt a megrendítő pillanatot, amikor Péter sír, Jézus pedig teljesen elhagyatva megy a keresztfára. Ez a mélység az, amiből rácsodálkozhat a gyermek Jézus hűségére, kitartására, aki még a kereszten is kitartott és barátaiért imádkozott. Ez a hűség jeleníti meg Jézus szeretetét és győzelmét a halálon, a megsemmisülésen, hogy végül a barátságuk is megmarad.

Ugyanakkor a Tudod-e tovább vezeti a gyermeket a történeten, a barátság-hűség problematikán és a nagypéntek teológiáját megfogalmazza gyermeknyelven. Fontos, hogy már ezen az órán megjelenjen a gyermekek előtt a húsvéti győzelem is. Ugyanakkor merjünk a mélységről, a mi árulásinkról és a mi hűtlenségeinkről is beszélni, hiszen erre ad majd választ a következő lecke, amikor a feltámadt Jézus megkeresi barátját!

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Péter „szemén” keresztül Isten húsvéti szabadításának a bemutatása.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus minden körülmény között is kitartott, mert meg akarta szabadítani az embert.

Affektív cél: Jézus hűségének a példája nyomán előálló negatív és pozitív érzések feltérképezése.

Pragmatikus cél: A hűséges és szabadító Isten előtti bűnbánat megélése és elősegítése az órán.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Barátság-próba. Szituációs játék Hívjunk ki önként jelentkező barátokat a csoportból! Kérdezzük meg, mióta barátok, fel tudnak-e idézni egy kedves élményt, amit jó volt megélni! Utána az egyik félről meséljünk egy kitalált történetet. A másik féltől kérdezzük meg, mit tenne ebben az esetben, mint barát? Hívjunk ki további párosokat is! Helyzetek: • A táborban azt a feladatot kapta, hogy takarítsa ki a WC-t, emiatt a többiek elkezdtek csúfolni, hogy többet nem játszanak vele. • Szemüveges lett, és pápaszemesnek csúfolják a többiek. • Lesérült, csak mankóval tud járni, nem tud menni focizni, nem tud együtt haladni a többiekkel, nem tud kimenni az udvarra. • stb. a saját kreativitásunk, iskolai szituációk alapján. Beszélgessünk a szituációkról! Erősítsük meg a gyermekekben a jó szándékot, hogy kiálltak a barátjuk mellett! Beszélgessünk arról, hogy könnyű, vagy nehéz kiállni ebben a helyzetben! Miért nehéz? Miért könnyű? Átvezetés: Péter is ugyanilyen elszántan ígérte meg Jézusnak, hogy kiáll mellette, de mégsem sikerült. Van, amikor nem sikerül kiállni egy barátságban.	Megjegyzés: Ebben a feladatban olyan szituációkat próbálunk előhívni, amikor nehéz kiállni a barát mellett. A gyermekekben ugyanúgy az igazságérzet az erősebb, mint Péternél. Az elképzelt szituációt jól oldják meg, ha kiállnak a barátjuk mellett.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter tagadása – történetmondás: • Péter: Jézus legjobb barátja • Nagycsütörtök estéjén Jézus beszél szenvedéseiről	TK Ünnepejünk együtt! 3. Nagypéntek – Péter megtagadja Jézust lecke (58. o.)

	• Péter fogadkozása • Jézus válasza • Jézus elfogatása • Péter félelme és aggodalma • Péter a főpap udvarában: háromszoros tagadás • Péter megrendülése – Isten terve: • Aranymondás -> Jézus hűsége a következő történet, húsvét ünnepe. Beszélgetés a nagypénteki szomorúságról a húsvéti öröm fényében a történet, a megfigyelési szempont, a TK ábrái, az ünnepi szokások és a Tudod-e? és a Feladattár alapján. Péter tagadása – Jézus hűsége Fénymásoljuk ki a munkafüzetből az 1–2. feladat ábráit két különböző színű papírra! Vágjuk szét! Alkossunk két csoportot a tanulókból! A táblát felezzük el, az egyik felére írjuk föl, hogy Péter árulása, a másikra írjuk föl, hogy Jézus hűsége! Az osztállyal közösen helyezzük az ábrákat, a történetnek megfelelő sorrendben, egymás alá! Írjuk mellé az osztály által kitalált esetleges beszélgetést, vagy használjuk a munkafüzet mondatait! Aranymondás tanulása Kapcsoljuk a feladathoz a történetben tanult aranymondás megtanulását! Írjuk a baloldali, Péterről szóló táblarészre az első felét: <i>„Ha hűtlenek vagyunk</i> Jobb oldali részre, a Jézusról szóló részhez a folytatását: <i>ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.”</i>	Megfigyelési szempont: Hogyan érezhette magát Jézus és hogyan Péter a történet elején, illetve a végén? TK Ünnepelejünk együtt! 3. Nagypéntek – Péter megtagadja Jézust lecke (59. o.) MFGY Ünnepelejünk együtt 3. Nagypéntek – Péter megtagadja Jézust lecke 1–2. feladat (70–71. o.) MFEI Ünnepelejünk együtt 3. Nagypéntek – Péter megtagadja Jézust lecke 1-2. feladat (85–86. o.)! A feladat a munkafüzetben is elvégezhető.
Aranymondás	<i>„Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.” (1Tim 2,13)</i>	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 151: „Uram Isten, siess...” (TK 76. o. 18.) „Szentelj meg, Úr Isten...” (TK 71. o. 10.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra...” (TK 73. o. 14.) „Köszönöm, köszönöm...” (TK 72. o. 12.) RÉ 255:4–6. verse: Az esztelen ember (+BS) BS 96: „Jöjj, szabadíts meg...” – dall. RÉ 241:	

	Szent vagy örökké (+DU)	
--	-------------------------	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 58-59. oldal

A képen látható: Az 58. oldalon Pétert látjuk, amint elkeseredetten sír egy épület előtt. A kép sötét tónusú, jelezve az elkeseredett ember lelkiállapotát.

Az 59. oldalon a három kereszt és a nyitott barlangsír látható, s az út, amely a keresztekhez vezet. Jelképek. A korábban tanultakra asszociálhatnak a tanulók.

A szöveg: A bevezető rész Jézus és Péter kapcsolatát írja le. A fókusz a nagycsütörtöki beszélgetés. Jézus előrevetíti feladatát, Péter pedig határozottan vállalja, hogy ő nem hagyja el Jézust akár mi is történjen. Jézus tudja, hogy Péter meg fogja tagadni őt.

Júdás vezetésével elfogják Jézust. A tanítványok ijedten szétfutnak. S megtörténik, amit Jézus előre tudott: Péter háromszor is megtagadja, hogy ő Jézus tanítványa.

Péter megkeseredett sír emiatt.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- Ki volt Péter? Hogy lett Jézus követője?
- Mi történt nagycsütörtök estéjén?
- Mi okból tiltakozott Péter?
- Jézus miért mondta, mire a kakas másodszor szólal meg, te harmadszor tagadsz meg engem?
- Milyen módon és milyen körülmények között tagadta meg Péter Jézust?
- Miért sírt és futott el a főpap házából Péter?
- Mi a véleményed Péterről?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja”

- Pál apostol Timóteusnak, fiatal tanítványának írja, az Istenhez való hűségről. Téged ki tanított a hűségről?
- Mi a hűség jelentése? Hogy fogalmaznád meg?
- Te miben mutatod meg, hogy hűséges vagy Krisztushoz?

1. Indítsunk barátságsüteményt az osztályban!

Készítsük el az alábbi recept szerint a barátságsüteményt úgy, hogy elkészítjük előbb a kovászt:

- 1 csomag szárított élesztő
- 1 csésze liszt
- 1 csésze cukor
- 1 csésze tej

Az élesztőt langyos vízzel csomómentesen összekeverjük, majd 10 percig állni hagyjuk. Egy nagy tálban összekeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot, majd egy csésze tejet keverünk hozzá, ügyelve arra, hogy a keverék csomómentes legyen. Ezután az élesztős oldatot keverjük hozzá. A tálal letakarjuk, és a kovászt érleljük. A második, harmadik, negyedik napon átkeverjük egy fakanállal. Az ötödik napon hozzákeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot és egy csésze tejet. A hatodik, a hetedik, nyolcadik, kilencedik napon ismét átkeverjük egy fakanállal. A tizedik napon ismét hozzákeverünk egy csésze lisztet, egy csésze cukrot és egy csésze tejet. A keverékből kiveszünk egy csészényit, és ezt használjuk fel a sütemény készítéséhez. A maradék kb. három csészényit, ajándékozunk oda egy-egy tanulónak, amit megsüthet, illetve továbbszaporításra használhat. Fontos, hogy a tésztát amennyire lehet, hűtőben tartsuk.

A továbbadott kovással a tennivalók:

Hétfő: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl cukrot!

Kedd: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl felforralt, majd lehűtött tejet!

Szerda: Tegyel a kovászhoz 2,5 dl lisztet!

Csütörtök: Keverd össze a kovásmasszát!

Péntek: Tegyel 2,5-2,5 dl cukrot, tejet és lisztet, mint korábban!

Összekeverés után a kovászt négy részre osztjuk, három részt továbbadunk három barátunknak, a negyedik részből készítjük el a süteményünket.

A sütés előtt még hozzáadandók:

- ♣ ½ kávéskanál szóda-bikarbóna,
 - ♣ 1 db tojás,
 - ♣ 2 dl olaj,
 - ♣ ½ csomag sütőpor,
 - ♣ 1 csomag vaníliás cukor,
 - ♣ 2,5 dl liszt,
 - ♣ ízlés szerint csokoládé (apró darabokra vágott) és mazsola, vagy friss, esetleg aszalt gyümölcs.
- Kikent, lisztezett formában, előmelegített sütőben, 175 C-on 50-60 percig sütjük.

2. Kakas mint szimbólum – kézművesség

Beszélgessünk a kakasról mint a református egyházban bevett, Erdélyben széles körben elterjedt szimbólumról! Készítsünk hurkapálcikára kakas alakú sablon segítségével kivágott papírkakast! Írjuk rá az aranymondást! Egyszerre emlékeztet árulásainkra és Jézus hűségére, arra, hogy mi is próbáljunk hűségesek lenni.

3. 'Péter háromszor tagadja meg Jézust' – lapozgató könyv

Az alábbi kiskönyv mintájára készíthetünk mi is lapozgató könyvet a történetről.

<http://www.biblesongsandmore.com/2013/08/03/peter-pop-up-book/>

<http://www.biblesongsandmore.com/peterpopupdenies.pdf>

Ha nem akarjuk a kiadvány ábráit használni, elég csak smiley-k segítségével jelölni Péter arckifejezését (egyre mérgesebb fejeket rajzolunk, majd egy sírósat), mellé a számokat, illetve a legutolsó síróshoz a kakast.

ÚTMUTATÁS A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: A feladat a fogadkozást és az elbukást próbálja megjeleníteni. Ha a táblánál végezzük a feladatot, a gyermekek maguk adhatnak a szereplők szájába mondatokat a történetnek megfelelően.

Jobbról balra haladva a sorrend és a beszélgetés:

Jézus: Nehéz lesz!

Péter: Nem hagyunk cserben!

Jézus: Nem biztos, hogy velem tudtok tartani!

Péter: Mi sose hagyunk el!

Jézus: Úgy legyen!

Péter: Nem sikerült, de azt ígérte, visszajön.

2. feladat: Ez a feladat az előbbi ellentétpárjaként Jézus hűségét, kitartását jeleníti meg, Jézus oldaláról mutatja meg ugyanazt a történetet.

Jobbról balra haladva a sorrend és a beszélgetés:

Jézus: Nehéz lesz, imádkozzatok értem!

Péter: Veled vagyunk!

Jézus: Nagyon nehéz lesz, de nem hagyhatom cserben Istent!

Péter: Utána megyek!

Jézus: Igen, Isten Fia vagyok, és nem tagadom meg!

Jézus: Atyám, bocsáss meg nekik!

4. HÚSVÉT

PÉTER TALÁLKOZIK A FELTÁMADOTT JÉZUSSAL

(Jn 21,15–19)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

KÁLVIN, J., János evangéliuma magyarázata I-II. Budapest 2011.

ULRICH, W., Das Evangelium nach Johannes, Göttingen 1998.

SZABÓ, A., Lábam előtt mécses a te igéd, Budapest 1995.

SZATHMÁRY, S., Ünnepeink üzenete, Miskolc 2005.

A kijelölt igeszakaszban már a harmadik alkalommal találkoznak a tanítványok a Feltámadottal. Nem tudták még ekkor, hogy hogyan folytassák az életüket, mihez kezdjenek együtt Jézus tanítványaként, akik most a Mester nélkül maradtak. Ezért tanácsalanságukban olyan tevékenységbe fogtak, amivel akkor foglalkoztak, amikor még nem ismerték Jézust. Mivel előre nem tudtak tekinteni, hátratekintettek. Péternek mindig is vezető szerepe volt a tanítványok között, ezért ebben az ismeretlen helyzetben őrá hallgattak: eredeti hivatásukhoz visszatértek: hajóra szálltak halászni. Azonban a sikertelen éjszakai kísérlet azt mutatta meg nekik, hogy ez zsákutca. A Feltámadott Jézus harmadjára is megjelent tanítványainak, emlékeztette őket arra, hogy Hozzá tartoznak, és a jövőre nézve útmutatást adott. Megbízta Pétert, hogy ne csak a tanítványi közösséget, hanem a Jézusban hívők közösségét is vezesse. A megbízatás mellett Jézus megjövendölte Péter mártírhálálát is.

Péter megbízatása:

Péter háromszorosan kap megbízatást az elhívottak vezetésére. Kálvin és a legtöbb írásmagyarázó szerint is szükséges volt a szeretet háromszori megvallása a háromszori megtagadás ellensúlyozására. Annak ellenére, hogy Péter a Jézus melletti hűség kitaratásában háromszor is elbukott, Jézus nem mondott le róla, sőt rendkívüli feladatot bízott rá.

Jézus Pétert az elhívása előtti néven nevezi: „*Simon, Jóna fia*”. (Mt 16,17) Így emlékezteti az elhívására, arra, hogy az első találkozásukkor Kősziklának nevezte el. Ez nem egy ideiglenes, hanem egy örökre szóló név volt. „*téged Kéfnak fognak hívni – ami azt jelenti: Kőszikla.*” (Jn 1,42) Szó szerint így lehetne fordítani: Kéfnak fogsz hívatatni. Kapni fogja ezt a nevet Istentől a jövőben mindig.

Háromszor kérdezi Jézus szinte ugyanazt, és háromszor ad szinte ugyanazokkal a szavakkal megbízatást. Pétert az teszi alkalmassá a megbízatás elfogadására, hogy szereti Jézust.

Bár csak ketten beszélgetnek, és a többiek nem szólnak hozzá, de jelen vannak csöndben. Az első kérdésnél Jézus a többi tanítvánnyal való összehasonlításban kérdez rá Péter szeretetére. A „Jézust jobban szeretni, mint mások.”- gondolatával találkozunk a bűnös nő történetében is. Azt mondta Jézus, hogy a bűnös nő jobban szereti őt, mint a többiek, mert több bűnt kellett megbocsátani neki. (Lk 7,47) Ezek szerint, ha Péter jobban szereti Jézust, mint a többi tanítvány, akkor lehet, hogy ennek az az oka, hogy Jézus megbocsátását ő többször élte át. A legerősebb szavakat Péterre használta Jézus, amikor azt mondta: „*Távozz tőlem, Sátán, mert nem az Isten szerint gondolkozol, hanem az emberek szerint.*” (Mk 8,33) Jézus nem sorolja fel e megbízatás során azokat az eseteket, amelyekben Péter hűtlen lett, vagy kishitű volt, vagy nem Jézus szerint gondolkodott. Péter Jézus iránti odaadásából adódott sok bukása is. Mielőtt elsüllyedt volna a tengeren, bízott annyira Jézusban, hogy kilépjen a vízre. (Mt 14,29) Péter igennel felel Jézus kérdésére.

(Érdekes, hogy a szeretet szó két formában fordul elő ebben a beszélgetésben. Azonban messzemenő következtetés azért nem érdemes ebből levonni, mert Jézus arám nyelven beszélt Péterrel, és arám nyelvben nincs ez a megkülönböztetés, mint a görögben.)

A pásztorolással bízta meg Jézus Pétert. Ezzel a képpel visszautal Jézus arra, hogy magát jó Pásztornak nevezte. (Jn 10) A nyáj tagjaira két különböző szót használ Jézus. Az első esetben, ahogyan a magyar fordítás vissza is adja, bárányokról van szó. Jézus először a legkisebbek táplálását bízta Péterre. Ez alatt érthetjük a lelkiileg kiskorúakat is, akiket a Jézusban való hit dolgaira kell tanítani. De vonatkozhat ez a diakóniára is. Jézusnak mindig is gondja volt a legkisebbekre, az elesettekre, szegényekre. Ezzel a megbízatással Jézus nem mond le a bárányairól. Nem adja át a jó Pásztor szerepét. Azt kell tennie Péternek, amit tesz egy pásztor, de nem az övé lesz a nyáj.

A megbízatás alapjául Jézus nem Péter képességeit említi, hanem az iránta való szeretetet. Kálvin szerint a nyáj terelgetése sok nehézséget jelent. A nyájban vannak, akik zabolátlanok, állhatatlanok, lusták, hálátlanok, tanításnak ellenállók. Ezért, akit Isten erre a szolgálatra hív el, nem merülhet el a nehézségekben, mert a bátorságát meggyengíti. Aki a juhokat legeltetni akarja, annak feljebb kell tekintenie az embereknel. A hivatalában akkor tud csak megmaradni egy pásztor, ha szívében Krisztus szeretete uralkodik.

A második kérdésben ismét rákérdez Jézus Péter szeretetére. A válasza igenlő. A megbízatásban az előbbiekhöz képest az a különbség, hogy itt nem bárányokról van szó, hanem juhok pásztorolásáról. Szó szerint juhokcsák („probatia” kicsinyítő képzős főnév). A bárányok legeltetése a gyülekezet tanítását, lelki táplálását jelenti, akkor a juhok (juhokcsák) pásztorolása a tápláláson túl a teljes gondoskodást jelenti. Ideértendő a tanítás, a gyülekezet építésére, a lelkigondozás, fegyelmezés és mindenféle gyülekezetvezetési feladat.

A harmadik kérdésnél Péter elszomorodik. Talán azért, mert ekkor jut eszébe a három tagadás. A harmadszori megbízatás ismét a „juhokcsákra” vonatkozik, a legeltetésükre.

Összességében Jézus megbízta azzal Pétert, hogy a követői lelki életének ő legyen a felügyelője, gondozója. Felelősséget ad neki Jézus.

Kijelentés Péter haláláról:

A megbízatás egész életre szóló. Így zárul le ez a szakasz a Péter halálára vonatkozó próféciával. Péter elhívása nem vesztette érvényét azzal, hogy letagadta háromszor, ismeri Jézust. Ez a tapasztalat alázatra kellett, hogy nevelje. Péternek is fel kell vennie a maga keresztségét, Krisztus követeként készen kell állni a halálra. Jézus az időskor hasonlatával arra utal, hogyha Péter magát Krisztusra bízta, a szeretete vezeti, akkor nem a saját akarata szerint fog majd élni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A húsvéti üzenetet a nagypéntek üzenetéből bontjuk ki. A barátság megtörése Péter és Jézus között jól érthető a gyermekek számára. A húsvéti lecke feladata, hogy megmutassa ennek a barátságnak a helyreállítását, és ebben a feltámadt Jézus hűségét, szeretetét.

Attól emelkedik el ez a történet egy hétköznapi kibékülés történetétől, ha az órán megjelenik a keresztyén antropológia: hogy az ember újból és újból elbukik, vétkezik, elrontja a kapcsolatait, és ugyanezt teszi Istennel. De Isten megkeresi, új lehetőséget ad, mert az ő hűsége örök, és újból és újból megkérdezi, hogy szeretjük-e őt. Ha erre a kérdésre újból és újból válaszolunk imádságban, istentiszteleten részvétellel, akkor ő megerősít, és ránk bízta, hogy szeressük a barátainkat, szüleinket, tanárainkat, stb. A gyermek gyakran megéli, hogy megint nem sikerült az elvárásoknak megfelelően cselekedni, megint elrontott valamit. Az újrakezdés lehetősége nagy szabadítás a számára. Megszabadítja a fölösleges és hiábavaló félelemtől és büntudattól. Ugyanakkor az ő felelőssége is megjelenik, hogy válaszoljon Jézus kérdésére újból és újból, és szeretetből cselekedjen, a szeretet határozza meg a cselekedeteit, kapcsolatait.

Nehézséget okoz a húsvéti ünnep tárgyalásánál, hogy a gyermekek számára ez „nyusziünnep” ajándékkal, mint a karácsony. Itt nehéz összekötni az üzenettel ezt az elvilágiasodott formát. Segíthet a népszokások felelevenítése. A zöldág, a locsolkodás, a kifűjt tojás mind összekapcsolható a keresztyén üzenettel, így a húsvéti ünnep szolgálatába állítható. A gyermeket nem tanácsos teológiai hitelvekkel elválasztani attól az ünnepléstől, ahogy megélik a családban, iskolában az ünnepet. A gyermek szereti

az ünnepet, át tudja élni az örömet, ha ezt varázstalanítjuk, megítéljük, akkor az örömet is elveszük tőle, ugyanakkor nem fogja érteni az okát, hogy miért is rossz az, amit megél. Helyette adjunk mellé olyan átéléseket, szimbólumokat, tapasztalatokat, amelyek gazdagítják a húsvéti ünnepét, és az örömhöz Isten szeretetét és hűségét kapcsolja, és így erősödik benne az ünnep szeretete! Idővel tisztul majd benne a kép, és egyre inkább az ünnep értelmét és a hitünk magját látja benne. De ez sok év folyamata. Az első lépés az öröm, amit egy ünnepben megélhet.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Péter „szemén” keresztül Isten húsvéti szabadításának a bemutatása.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Jézus nem mond le az emberről.

Affektív cél: Annak az érzületnek megerősítése a gyermekek életében, hogy Isten hűséges, és nem mond le róluk.

Pragmatikus cél: A tanulók életében összekötni a húsvéti ünnepet Isten hűséges jelenlétével és az újrakezdés üzenetének megerősítésével.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Elromlott tárgyak. Mit csináljunk velük? Vigyünk be az órára tönkrement tárgyakat! Pl. lyukas gumilabdát, törött bögrét, rossz telefont, lyukas zoknit... Vigyünk be olyan eszközöket is, amelyekkel megjavíthatók! Először osszuk ki az elromlott tárgyakat, beszélgetünk róluk! Majd kérdezzük meg, mire lenne szükségük a megjavításhoz! Tegyük ki a tanári asztalra, onnan válogassanak! Átvezetés: Elromlott kapcsolatok? Péter tagadása elrontotta közte és Jézus között a barátságot. A feltámadt Jézus megkereste Pétert.	Eszközök: elromlott tárgyak, és szerszámok a megjavításukhoz Megjegyzés: A lecke üzenete jól kapcsolható a szemléltetéshez. Isten és ember közti megromlott kapcsolathoz kellett Jézus hűsége, és kell a mi hitünk, hogy keressük a jobb kapcsolatot.
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter találkozik a feltámadt Jézussal – történetmondás: • Péter és a tanítványok sikertelen halászata • Jézus a parton, de nem ismerik fel • Jézus kiküldi őket ismét halászni • Csodálatos halfogás • Jézus és Péter beszélgetése: aranymondás • Péter húsvéti öröme: Jézussal lehet újat kezdeni Munkafüzeti feladatokkal az üzenet elmélyítése és beszélgetés a húsvéti örömről, az újrakezdés lehetőségéről a munkafüzeti feladatok, tankönyvben lévő ábrák és a Tudod-e? alapján.	TK Ünnepejünk együtt! 4. Húsvét lecke (60–61. o.) Szemléltethetjük a történetmondás közben a szabadítást a következő módon: Elején: üres háló és szomorú szív rajza Végén: teli háló és vidám szív rajza. MFGY Ünnepejünk együtt 4. Húsvét lecke 1–2. feladat (72–73. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 4. Húsvét lecke 1–2.

		feladat (87–88. o.) TK Ünnepejünk együtt! 4. lecke (60–61. o.) Tudod-e? Feladattár
Aranymondás	„Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged.” (Jn 21,17)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	„Hol az Úr Jézus...” (TK 70. o. 9.) „Csak nyisd ki a szíved...” (TK 78. 20.) „Szabadításod öröme...” (TK 68. o. 6.) RÉ 353: „Krisztus feltámadott...” BS 92: „Halld, valaki kopog...” BS 107: „Feltámadt a mi életünk...” (+RÉ) DU 108: „Mennyei kórus hangja kél...”	
Házi feladat	MFGY Ünnepejünk együtt 4. Húsvét lecke 3. feladat (72–73. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 4. Húsvét lecke 3. feladat (87–88. o.)	Javaslat: A következő órán a montázsok alapján visszatérhetünk a gyermekek húsvétjára, otthoni ünneplésére.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 60-61. oldal

A képen látható:

A szemléltető képen Péter és Jézus látható, Péter szomorú és zárt testtartással jelzi lelkiállapotát. Jézus mosolyogva, kezét kitarva fogadja.

A szöveg: A szöveg központi része Péter és Jézus párbeszéde. Jézus háromszor kérdezi meg Pétertől: „Szeretsz-e engem?” Jézus bízott benne, feladattal bízta meg, amit hűséggel végzett. Fókusz: Jézus megbocsátó szeretete.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

Olvasd el a címet! Figyeld meg a képet!

- Kiket látsz a képen? Mit olvasol le az arckifejezésekről és a mozdulatokról?
- Ki kérdezi kitől: „Szeretsz-e engem?”
- Hová ment Péter a tanítványokkal? Miért? Hogy végződött a halászat?
- Ki volt az, akit nem ismertek fel?
- Mi volt a halászat eredménye?

Elemezzétek Jézus és Péter párbeszédét!

- Mi a véleményed Péterről?
- Mi a véleményed Jézus magatartásáról?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás: „Szeretsz-e engem?”

- Miért éppen Pétertől kérdezte Jézus ezt?
- Ha tőled megkérdezné Jézus: „Szeretsz-e engem?”, mit tudnál válaszolni? Hogyan tudod kifejezésre juttatni, hogy tényleg szereted Jézust?

1. Készítsünk barátságtányért!

Az alábbi tányér mintájára a gyermekekkel is készíthetünk Tányér-Barátot. Papírtányérra írjuk rá az idézetet, majd a karimáját díszítjük. Az ünnepi időben megrakhatják édességgel, süteménnyel, és odaajándékozhatják egy barátjuknak, akár olyanak, akivel szeretnének kibékülni.

Az idézet:

Tányér-Barát házról házra,
édeset, sósat mind kínálva,
mosoly-szeretettel újra rakva,
vándorútját így folytatja.
Áldás kapni...
Áldás újra telerakni...
Áldás BARÁTNAK tovább adni...

2. Készítsünk húsvéti asztalt!

Rendezzünk be a teremben egy húsvéti asztalt! Legyen rajta húsvéti népszokások szimbólumaiból! Ha másképp nem tudjuk megoldani, vigyünk olyan szalvétát, amin megjelenik az ünnep!

Beszélgessünk a gyerekekkel ezekről a szimbólumokról, hogyan kapcsolódhatnak a húsvéti hithez!

- hímes tojás: piros színe Krisztus vére, a díszítés rajta a virágzás jelképe, az új élet jelképe

- sonkaszeletek: a böjti idő vége, a bűnbánat vége, a lemondás vége
- kalács: kelt tészta a böjt végén, ami édes ízével a gazdagság, a megáldott élet jelképe
- kifűjt tojással tojásfa: a zöld ág a megújuló élet, a kifűjt tojás az üres sír jelképe
- egy pohárban víz és benne aranyvessző: régen így locsoltak a vödör mellett, a víz az új élet jelképe, az aranyvessző/fenyőág az áldás, Isten szeretetének jelképe
- csokinyuszi: a tanítványok szaladása a sírhoz összekapcsolható a nyúlhoz, de ez nem egyházi jelkép, de az édesség lehet a böjt végének kifejeződése

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

	M										
S	Z	E	R	E	T	E	T				
			G				T			M	
B				É		E				E	
I					R					G	
Z				É		T				B	
A			G				É			Á	
L		Í						S		N	
O										Á	
M	E	G	B	O	C	S	Á	T	Á	S	

5. PÜNKÖSD
PÉTER ÉS JÁNOS AZ ÉKES KAPUBAN
(ApCsel 3,1–10)
Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Felhasznált irodalom:

<http://www.bibelwissenschaft.de>

LENKEYNÉ SEMSEY, K., Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv magyarázata, Budapest 1995 in: J. K.

STEINER, A., Wunder Jesu. Bibelarbeit in der Gemeinde. Themen und Materialien Zürich 1979.

TÖRÖK, I., Dogmatika, Amsterdam 1985.

A sánta meggyógyításának a története az ősgyülekezet életébe enged bepillantást. Jézus mennybemenetele után sem szüntek meg az általa végbemenő csodák. A különbség az, hogy a csodák pünkösdtől Jézus nevében a Szentlélek által történnek. De ugyanúgy a Jézusban való isteni hatalom bizonyítékai, jelei, és ez által a Jézusban való hit ébresztői. A Feltámadott Jézus hatalmát igazolja a betegségéből való megszabadulás csodája.

Az ókor embere alapvetően háromféle csodáról hallhatott:

- Zarándokhelyeken történő csodák: A leghíresebb ilyen zarándokhely Aszklépiosz szentélye volt. Sok testi fogyatékkal élő ember vittek oda azzal a reménnyel, hogy majd a kígyó képében megjelenő istenség az ott alvó betegeket kigyógyítja vakságukból, sükettségükéből, bénaságukból. Áldozatot mutattak be az istenségnek a zarándokhelyen, ahol egyébként sok orvos és betegápoló is dolgozott. Leginkább a társadalom szegényei jártak oda, akik nem tudták megfizetni az orvosokat. A gyógyult betegek közül sokan fogadalmi táblákat helyeztek el gyógyulásuk után a zarándokhelyen.
- Mágiával létrehozott csodák: Mágusok, jóvendőmondók, varázslók által végbevitt cselekedetekről van szó. Nem gyógyítással foglalkoztak, hanem az emberek életébe avatkoztak be. Átkokkal, rontásokkal foglalkoztak. Ritkán ördögűzéssel is. Titokban lehetett csak felkeresni őket, kerülték a nyilvánosságot. Ezeket a Biblia varázsolásnak nevezi és tiltja. (5Móz 18,9–13)
- Karizmatikus személyek csodái: Ismertek voltak olyan ókori tanítók, akik csodákkal támasztották alá a tanaikat, így akartak követőket szerezni. Fontos volt számukra a nyilvánosság. Sokan a társadalom elégedetlen rétegét vonzották magukhoz. Sokszor a fennálló hatalommal összeütközésbe is kerültek.

Ilyen karizmatikus vándortanító volt például Pitagorasz is a Kr. e. 6. században, vagy az Apostolok cselekedeteiről írott könyvből ismert Simon mágus is, aki nagy hatást gyakorolt kortársaira. Voltak olyan zsidó tanítók is, akik politikai-vallási próféciaikkal álltak elő, többnyire a nagy csodákat csak meghirdették, de azok végül nem következtek be. Teudás például, aki a Bibliában is említésre kerül, a Jordán kettéválásáról beszélt (ApCsel 5,36), maga mellé gyűjtött számos követőt, aztán elhalt a mozgalmában. Sok karizmatikus tanítót a rómaiak elfogtak és megölték.

A bibliai, ószövetségi és újszövetségi csodák alapvetően különböznek ezektől a csodáktól.

- A bibliai csodákat Isten viszi végbe, vagy Isten nevében viszik végbe a próféták, tanítványok.
- A csodák nyomán nem a csoda közvetítőjét, hanem Istent dicsőítik.
- A csoda legtöbbször kétségbeejtő helyzetben következik be, amikor a megoldás lehetetlennek tűnik. Ekkor Isten új megoldást ad.
- A csodák reményt keltenek. Aki tanúja a csodának, bízik abban, hogy Isten a jövőben is segítséget ad.

- A csodáknak nincs korlátja, mivel Isten cselekszik, aki bármire képes.
- A csodák célja nem a pénzszerzés, hanem mások javának a szolgálata.

A bibliai csodák egy része gyógyítási csoda.

Az ószövetségi gyógyítási történeket jellemzője, hogy a csoda úgy történt meg, hogy Isten csodás közbeavatkozását kellett kérni. A gyógyítást akkor is Isten munkájának tekintették, ha korabeli gyógyszereket vettek igénybe. (2Kor 12,9–10)

Az újszövetségi csodák jellemzője, hogy egy hiányállapot áll fenn, amit az Isten hatalmának a képviselője szüntet meg. (Jézus, tanítványok, apostolok) Lukács evangélista elbeszélése szerint Jézus a názáreti zsinagógában hirdeti meg a küldetését. (Lk 4,18kk.) Ennek a lényege, hogy a Szentlélek felkenetése révén Jézus Isten szabadítását hozza el a legkülönfélébb rabságban élők számára, ahogyan ezt megprófétálta Ézsaiás (Ézs 61,1–3). A betegség fogságából való szabadítás is ezek közé tartozik. Ezért Jézus minden gyógyítása az Isten szabadító erejének a jele, az eljövendő Isten országának előíze. János evangélista használja azt a kifejezést, hogy a gyógyítási csodák jelek, melyeknek az a céljuk, hogy az emberek higgyenek Jézusban. (Jn 20,31) Jézus gyógyításaira jellemző, hogy önállóan cselekedett isteni hatalmában. Amikor Jézus kiküldte a tanítványait, felhatalmazta őket arra, hogy gyógyítsanak. (Mt 10,7–8) Ezért Jézus nevében gyógyítottak a követői. Ugyanez folytatódik a misszió idejében is, Péter és Pál is csodákat tesznek Jézus nevében. (ApCsel 5,15; 9,32–43; 14,8–10; 19,11–12; 20,9–12) Pál apostol tanítása szerint a gyógyítás a Lélek adománya a gyülekezetben. (1Kor 12,9.28.30) Jakab szerint a gyógyítás módja az imádság, amely Jézus által történik. (Jak 5,14–16; 5,15) Pünkösd után az apostolok révén sok csoda és gyógyulás is történt. (ApCsel 2,43) Ezek közül egyet emel ki Lukács evangélista, mert ez volt az a csoda, ami a legnagyobb vihart kavarta a környezetében.

A béna meggyógyításának a története:

Az első gyülekezet közvetlenül pünkösd után még nem szakadt el egészen a jeruzsálemi templomi közösségtől, hiszen a zsidó vallás gyakorlatát folytatták, a templomban imádkoztak. De már külön vallási gyakorlatot vezettek be (ApCsel 2,37–47) Nem akartak elszakadni, hiszen Jézus Izráel várva várt Messiása.

Béna: A Bibliában a vakság után a második leggyakrabban említett testi fogyatékoság a bénaság. A testileg fogyatékosok a társadalmi életből jelentősen kiszorultak. Isten védte a fogyatékkal élőket. (3Móz 19,14) Alapvetően azonban a nagycsalád gondoskodó szeretetére voltak bízva. Ők biztosították a jogi védelmet a fogyatékkal élő családtagok számára. A legtöbb, amit egy béna tehetett a családjá anyagi érdekében, ha koldult. Így került ez a béna ember is a templom egyik kapujához.

Alamizsna: Olyan adomány, amelyet rászorulóknak adtak. Bár a bénákról és betegekről a családjuk gondoskodott, de sokan éltek magányosan, jövevényként. A kegyes zsidó ember számára kötelesség volt, hogy rendszeresen segítsen (Ézs 58,7). Aki a nincstelen emberen könyörült, az olyan volt, mintha Istennek adott volna kölcsön. (Péld 28,27) A zsinagógákban kialakult az a gyakorlat, hogy a szegényeken rendszeresen segítettek. Maga Jézus is a tanítványaival együtt gyakran segített a szegényeknek. (Jn 13,29kk.)

Az Ékes-kapu: A jeruzsálemi templom egyik kapuja. Keleti kapu volt. Az asszonyok udvarába vezetett. Nevét a gazdag díszítéséről kapta. Arannyal és ezüsttel volt borítva. Alamizsnaadásnak a legismertebb helye a templom kapuja volt, ahol rendszeresen tartózkodtak koldusok.

Gyógyítás Jézus nevében: A csoda Péter szavára következik be. Minden más ókori varázslástól az különbözteti meg az apostolok csodáit, hogy Jézus hatalma által következik be. Jézus nevében történik, vagyis a Szentlélek által Ő maga a cselekvő. Jézus segítségül hívásával történnek ezek a csodák, és Jézus akaratából. Nem az ember dönti el, hogy ki gyógyul meg. Az Újszövetségben találkozunk olyan történettel is, amelyben Jézus nevét eszközként akarták felhasználni. (ApCsel 19,13kk) Szkéva főpap hét fia például így akart gonosz lelkeket kiűzni, hogy Jézus nevét varázsszóként mondták ki. De ez nem sikerült nekik. Jézust nem lehet kényszeríteni, hogy csodát tegyen, csak kérni lehet, és Ő szuverén Úr, akkor teszi meg, amikor Ő akarja. Az apostolok ebben az értelemben Jézus és a Szentlélek eszközei. Simon mágus anyagi haszon érdekében tett csodákat. Miután megtért, maga is csodákat szeretett volna tenni, de ehhez nem a Szentlelket akarta hívni, hanem azt hitte, hogy ez egy képesség

vagy egy emberhez kötött módszer, technika, amit alkalmazva minden esetben a kézrátételt gyógyulás követi. (ApCsel 8,4kk.)

A történetben jelen van a Szentháromság Isten mindhárom személye. Jézus nevében a Lélek által történik a csoda, amely nyomán Isten dicsőítik.

Csodák és gyógyítások ma: Jézus a mennybemenetele előtt megígérte a tanítványainak, hogy az evangélium hirdetését jelek fogják követni. (Mk 16,17–18) Jézus a gyógyítást is megemlíti a csodák felsorolásánál. Az apostolok igehirdetését valóban sok csoda kísérte. (Zsid 2,4) Fontos kiemelni, hogy a csodák soha sem önmagukért történtek, hanem a Jézusról szóló bizonyoságtétel jeleként, az igehirdetés kísérői. (1Kor 12) Mindig a Szentlélek szuverén akaratából. Isten ma is tehet csodát saját akaratából. Ugyanaz érvényes rá, mint az apostoli kor csodáira. Jézus ma is tesz csodát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A pünkösd története és a Szentlélek Isten személye gyakran elsikkad a hittanoktatásban. Egyrészt ez az ünnep már év végére esik. Az iskolában, a gyülekezetben és a családokban sincs kialakult formája, szokásrendszere a pünkösdünnepnek. Leginkább a hosszú hétvége miatt örülnek neki a családok, amit családi programra használnak.

Pedig a Szentlélekről szóló tanítás az, ami elmélyíti és érthetővé teszi a gyermekek számára, hogy Jézus ma is élő Úr. Földi küldetése idején itt járt, Szabadító Istenként jelen volt, azóta pedig ugyanúgy itt van, csak nem látható módon, hanem Szentlelkével. Isten az Ő Lelkével munkálkodik ebben a világban, nem úgy, mint egy szellem, hanem úgy, hogy betölti az embereket a Szentlelkével, akik ebben a világban tovább adják Jézus szeretetét, és isteni erővel részt vesznek Isten szabadító munkájában. A legnagyobb szabadító munka a szeretet.

A gyermekek életében megannyi szituáció van, amit szeretettel meg lehetne oldani, de bennük a negatív indulat, az önzés, a dac, a düh győz. Isten munkája abban mutatkozik meg, hogy meggyőz minket a szeretetről azzal, hogy Ő szeret minket. Ha Istenhez fordulunk, akkor Ő megteszi ezt. Ezt a munkáját a gyermekekben is végzi, csak tanítanunk kell őket erre az odafordulásra, hogy tudjanak bocsánatot kérni, Isten elé menni, táplálkozni a szeretetéből, és úgy odamenni a társaikhoz.

Ezt a szeretetet és ezt az Isten jelenlétében való töltekezést a gyermekek nem kognitíve értik meg, hanem megérik abban a szülőben, hittanoktatóban, lelkészben, akinek a magatartása élő bizonyosság, tanúság erről. Az imádságok, a tanítások, a konfliktusrendezések lelkülete beszél leginkább nekik Isten Lelkéről és az Élő Uról. Itt csak szavakat adunk hozzá, érthetővé tesszük, hogy hogyan is van jelen a mi Istenünk ebben a földi világban, és mi hogyan kapcsolódhatunk hozzá.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten szabadítása ma Szentlelke által történik.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten Szentlelke által van jelen közöttünk ma is.

Affektív cél: Az Istennel való találkozás érzelmi hátterének a feltérképezése.

Pragmatikus cél: Olyan alkalmak teremtése az órán, amelyben a gyermekek maguk fogalmazzák meg azt, hogy a szüntelen jelen lévő, láthatatlan Istenről hogyan gondolkodnak.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Az életető levegő – szemléltetés. Vigyünk be az órára egy leeresztődött labdát és egy hozzá illő pumpát! Kérjük meg a gyermekeket, hogy játsszanak a labdával! Amikor elkezdenek zúgolódni, fújjuk fel előttük, töltsük meg levegővel! Beszélgessünk a látott jelenségről! A leeresztődött	Eszköz: leeresztődött labda és pumpa

	labda nem használható, levegő kell bele. Erre építsük a pünkösd üzenetet! Pünkösd történetének felelevenítése a szemléltetés, a TK ábrája, az aranymondás és a Tudod-e? alapján: A tanítványok is ugyanígy „le voltak eresztődve” „használatlanok voltak” Jézus nélkül, mint az imént látott labda. De Jézus, ahogyan ígérte, elküldte a Lelkét, aki által a tanítványok elkezdtek hirdetni és cselekedni a világban Isten szeretetét. Átvezetés: A mai történet is egy ilyen esetről szól.	TK Ünnepejünk együtt! 5. Pünkösd lecke négyábrás illusztrációja (62. o.), aranymondás, Tudod-e?
Feldolgozási javaslat, munkáltatás	Péter és János az Ékes-kapuban történetmondás: • Péter és János húsvét után és pünkösd után • Ékes-kapu Jeruzsálemben • Egy kolduló sánta • Péter Jézus Lelkével gyógyít Történet üzenetének elmélyítése közös munkával Írjuk ki hosszúkás lapokra a munkafüzet első feladatában található tetteket! Osszuk ki a gyermekeknek, hogy helyezték a táblára a szerint, hogy ki tette! Üzenet: Jézus Lelke használ minket, hogy megszabadítsunk másokat. Ha tovább adjuk az Istentől kapott szeretetet, részt veszünk Jézus szabadító munkájában. A keresztyének azért imádkoznak, azért járnak templomba, hogy Istennel találkozáva megteljenek a szeretetével és Lelkével, amit utána továbbadhatnak. Isten szeretetével, Lelkével töltekezni jó. Munkafüzeti feladat közös megoldása. !!	TK Ünnepejünk együtt! 4. Pünkösd lecke (63. o.) Megfigyelési szempont: Ki mit tesz a történetben? Javaslat: A történetmondás közben rajzoljuk a táblára/ helyezzünk a táblára egy-egy rajzot/képet az egyes szereplőkről: sánta, Péter és János, Szentlélek Isten MFGY Ünnepejünk együtt 5. Pünkösd lecke 1. feladat (74. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 5. Pünkösd lecke 1. feladat (89. o.) MFGY Ünnepejünk együtt 5. Pünkösd lecke 2. feladat (75. o.) MFEI Ünnepejünk együtt 5. Pünkösd lecke

	Útmutató!	2. feladat (90. o.)
Aranymondás	„ <i>Én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét.</i> ” (Jn 21,17)	
Énekjavaslatok (alternatívák)	RÉ 241: „Szent vagy örökké...” (TK 72. o. 13.) „Jöjj, ó, jöjj el...” (TK 74. o. 16.) RÉ 395 „Isten szívében megpihenve...” (TK 67. o. 7.) RÉ 42: „Mint a szép híves patakra (TK 73. o. 14.) BS 138:3 „Jézus, a te gyógyító kezéd...” JJ 69: „Ne csüggedj lelkem...” – kánon (+BS, DU) BS 171: „Jézus Krisztus megszabadított...” – kánon (+BS, DU)	
Házi feladat	---	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 62-63. oldal

A képen látható:

62. oldal: Tematikus kép. A háttérben épület, ahonnan emberek jönnek a tanítványok felé. A tizenkét tanítvány csoportját látjuk, hirdetik az evangéliumot. A csoportban lévő emberek erős kohéziót jeleznek, eszmeileg, kapcsolatilag egységet alkotnak.

63. oldal: Tematikus kép. A templom előterében, az Ékes kapuban, egy sánta ember koldul és kéreget. Előtte Péter, mellette János. Péter meggyógyítja a beteg koldust.

A szöveg: Jézus menybemenetele előtt megígérte a tanítványoknak, hogy maga helyett elküldi a Szentlelket, s ad erőt, hogy tudjanak beszélni az embereknek a szabadító szeretetről. Fontos jelenet: Péter meggyógyítja a sánta koldust Jézus Lelkének segítségével, mintegy bizonyítékként a jézusi szeretetről.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

- 62. oldal: Kik állnak az előtérben? Mire készülnek?
- A háttérben embereket látunk. Hová igyekeznek és miért?
- Mit ígért Jézus a menybemenetele előtt a tanítványoknak?
- Mire tanít bennünket a Szentlélek Istenről?
- 63. oldal: Kiket látsz a képen?
- Kik azok, akik a sánta koldusnál állnak? Miért?
- Miért nem adtak pénzt neki? Mit tett vele Péter?
- Ki segített neki ebben?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz:

Aranymondás:” Én pedig kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét”!

- A tanultak alapján magyarázzátok meg mit jelent a „Pártfogó”, az „igazság Lelke”?
- Ki kéri az Atyát? Miért?
- Miért van szükségünk a Szentlélek tanítására?

1. A sánta szerepében – ujjbáb készítése

Készítsünk a pdf mintájára sablonokat a sánta ujjbábujához. A gyermekek rajzolják meg, színezzék ki! A sánta szerepébe bújva mesélik el az Ékes-kapunál történt szabadítás!. Az ujjbábbal együtt dicsérik Istent énekben!

<https://hu.pinterest.com/pin/108297566011458898/>

2. Sántán – szerepbe helyezkedés

Utánozzuk a sánta életét! Építsünk meg egy útvonalat, amin egy lábbal kell végighaladni úgy, hogy a másik láb fel van kötve a combhoz egy kendővel! Önként jelentkezők próbáljanak meg segíteni rajta! Beszélgessünk arról, milyen érzés így haladni, jelen lenni! Milyen érzés egészségesnek lenni? Hogyan segíthetünk egy sántának?

3. Sánta-fogó

Jelöljünk ki két fogót! Akit megérint, egy lábon ugrálva kell továbbhaladnia. Ha egy két lábon haladó megérinti, ismét „meggyógyul”, és két lábon haladhat tovább. Időnként cseréljük le a fogókat! Győztes fogópáros,akiknek sikerül mindenkit „lesántítani”.

4. Jézus nevében

Kérjünk sorra önként jelentkezőket, hogy mutogassanak el az osztálynak pantomimban valamit, amit Jézus nevében tehetünk az Ő Szentlélkével az iskolában/családban/gyülekezetben másokért. Ha nehéznek találjuk a csoport számára, készíthetünk a játékhoz előre megírt kiskártyákat.

ÚTMUTATÓA MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat: Beszélgessünk a gyerekekkel a feladat előtt arról, hogy milyen az, amikor az ember Istennel találkozik! Történt-e velük ilyen, milyennek képzelik, vágnak-e rá, miért vágnak rá? Ezzel a beszélgetéssel megismerhetjük azt a tapasztalati és gondolati hátteret, ami a gyermekekben munkál a feladat megoldása közben.

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet felhasznált irodalma:

Arnheim, Rudolf (1979 [1974]): A vizuális élmény – Az alkotó látás pszichológiája. Gondolat Kiadó, Budapest

Bálványos Huba–Sánta László (1997): Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció. Balassi Kiadó, Budapest

Farkas András (szerk., 1997): Vizuális művészetek pszichológiája II. Szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Hall, T. Edward (1995 [1966]): Rejtett dimenziók. Fordította Falvai Mihály. Katalizátor Iroda, Budapest

Hoppál Mihály–Jankovics Marcell–Nagy András–Szemadám György (1997): Jelképtár. Helikon Kiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (1985): Képolvasás. Tankönyvkiadó, Budapest.

Séra László–Kárpáti Andrea–Gulyás János (2002): A térszemlélet. A vizuális-téri képességek pszichológiája, fejlesztése és mérése. Comenius Kiadó, Pécs.

Székácsné Vida Mária (1982): A művészeti nevelés hatásrendszere. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok A hétlépéses képelemzési módszer (SSCA) Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Vass Zoltán: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok A többdimenziós rajzteszt Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Vass Zoltán-Vass Viola: (2011) Kifejezéspszichológiai tanulmányok A közös rajzok pszichológiai értelmezése. Flaccus Kiadó Kft, Győr.

Kárpáti Andrea <http://edutech.elte.hu/karpatiandrea>